

דוח הדירקטוריון לאסיפה הכללית של בעלי המניות

4	רשימת חברי הדירקטוריון והנהלה
7	קבוצת דיסקונט - רקע כללי ומבנה הקבוצה
13	התוכנית האסטרטגית
15	רווח ורווחיות
16	התפתחות ההכנסות וההוצאות
25	התפתחות הנכסים וההתחייבויות
40	רכוש קבוע ומתקנים
43	מיסוי
44	המשבר הכלכלי העולמי
46	קווי התפתחות עיקריים של המשק הישראלי בשנת 2008
49	התפתחויות כלכליות עיקריות בחודשים ינואר-מרס 2009
52	האמצעים ההוניים
60	מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק
62	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
88	פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות עיקריים
128	פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסויימים
161	הפעילות הבינלאומית
166	מבנה הקבוצה הבנקאית
166	חברות מוחזקות עיקריות
176	משאבי אנוש
185	השליטה בבנק
196	חקיקה ופיקוח
205	מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים ואומדנים חשבונאיים קריטיים
211	הליכים משפטיים
213	הסכמים מהותיים
215	הביקורת הפנימית בקבוצה
217	מעורבות ותרומה לקהילה
221	שכר רואי החשבון המבקרים
222	תגמולים לבעלי ענין ולנושאי משרה בכירה ועסקאות עם בעלי שליטה
227	בקורות ונהלים
228	שונות
230	הדירקטוריון והנהלה

סקירת הנהלה

241	תוספת א' - מאזן מאוחד - מידע רב תקופתי
242	תוספת ב' - דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב תקופתי
243	תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה מימוניים של הבנק והחברות המאוחדות שלו
248	תוספת ד' - חשיפה של הבנק והחברות המאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית
250	תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק - מאוחד
252	תוספת ו' - חשיפה למדינות זרות - מאוחד
254	תוספת ז' - תמצית מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני
255	תוספת ח' - תמצית דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני
257	הצהרת המנהל הכללי
258	הצהרת החשבונאי הראשי
259	דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

דוחות כספיים לשנת 2008

263	דין וחשבון רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק דיסקונט לישראל בע"מ - בקרה פנימית על דיווח כספי
264	דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק דיסקונט לישראל בע"מ - דוחות כספיים שנתיים
265	מאזן מאוחד והבנק
266	דוח רווח והפסד מאוחד
267	דוח רווח והפסד בנק
268	דוח על שינויים בהון העצמי
270	דוח על תזרימי מזומנים
273	ביאורים לדוחות הכספיים

חברי הדירקטוריון

שלמה זהר יו"ר דירקטוריון הבנק, בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, כרטיסי אשראי לישראל בע"מ, דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ. דירקטור וסגן יו"ר הדירקטוריון ב- Israel Discount Bank of New York. דירקטור ב- Discount Bancorp Inc. וב- ש. זהר יעוץ וניהול בע"מ.

בצלאל איגר יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל דוראה השקעות ופיתוח בע"מ וליברטי פרופרטיס בע"מ. יו"ר דירקטוריון אורתם סהר הנדסה בע"מ. דירקטור בקומסק בע"מ.

אילן בירן (דח"צ) יו"ר דירקטוריון רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ. יו"ר הוועד המנהל במכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן (ע"ר). יועץ Venture Partner - באתגר - קרן הון סיכון שותפות מוגבלת.

בן ציון גרניט יועץ ניהולי. חבר ועדת ביקורת בעמותת ידידי המרכז הרפואי קפלן (ע"ר).

פרופ' בן ציון זילברפרב פרופ' לכלכלה באוניברסיטת בר-אילן. מופקד על הקתדרה לניהול נכסים גלובליים ע"ש הברון אדמונד דה רוטשילד בבית הספר לבנקאות ושוק ההון במכללה האקדמית נתניה. דירקטור חיצוני בדירקט קפיטל אינווסטמנטס בע"מ, בקבוצת דלק בע"מ וב-PERRIGO COMPANY (חברה אמריקאית). דירקטור בחברת פרופ' בן ציון זילברפרב יעוץ כלכלי וניהול בע"מ.

עידית לוסקי (דח"צ)

חורחה ספרן דירקטור ומנכ"ל ב- Power Phone Marketing Ltd, ב- Power Dialing Ltd, ב- Inter American Marketing Services Ltd, ב- Cadillac Properties and Building Company Ltd. וב- Israel Learning Systems Ltd. דירקטור ומנכ"ל משותף ב- T.M. Intertrom Ltd.

ד"ר אריה עובדיה שותף מנהל בשמרוק ישראל קרן צמיחה יועצים בע"מ. יו"ר דירקטוריון גירון - פתוח ובניה בע"מ, דסטיני אחזקות (1993) בע"מ, טבע נאות - הפצה בע"מ, נעלי נאות אגודה שיתופית חקלאית לעסקים בע"מ, נדל"קום. ישראל בע"מ, פיר סטרים בע"מ. דירקטור בשמרוק - סינמה סיטי בע"מ, בדסטיני השקעות (1993) בע"מ, בדסטיני נכסים (1991) בע"מ, במפעלים פטרוכימיים בישראל בע"מ, בהדר גיוון השקעות בע"מ, בשטראוס גרופ בע"מ, בסקיילקס קורפוריישן בע"מ, באלרון תעשייה אלקטרונית בע"מ, בקומפיוגן בע"מ, בכרמל אולפנים בע"מ, בפולאר השקעות בע"מ, באינטרקור בע"מ, באי. קיו. אס. של בע"מ, באי. קיו. אס. הידראוליקה בע"מ, במאקסטק טכנולוגיות בע"מ, במאקסטק רשתות תקשורת בע"מ, במנטיסויד'ן בע"מ, בפייקארד בע"מ, בווריאנט בע"מ, באדסמרקט ג.מ. בע"מ, בתלם פתרונות מימון בע"מ, בא.ע. אדב יועצים בע"מ, בא.ע. אדב יועצים וניהול (2007) בע"מ, באענץ יועצים בע"מ, בבנימין עובדיה יועצים (2007) בע"מ ובג"א. טק בע"מ.

אילן (אילון) עייש - מנכ"ל משותף ודירקטור ביבול שוקי הון בע"מ. דירקטור ב- Harisha Tuff Lanka (Private) Limited. **יצחק פורר** - יו"ר דירקטוריון, K&G Properties Inc. שיר טל החזקות וניהול בע"מ, פ.ח.י. החזקות בע"מ, י.פ.צ.ר. שירותי ניהול בע"מ.

דירקטור ב- Conference on Jewish Material Claims Against Germany Inc., בביומאס בע"מ ובאוצר התישבות היהודים בע"מ. **ד"ר דפנה שורץ** יועצת כלכלית עסקית, חברת סגל וראש המגמה ליזמות וניהול היי-טק, המחלקה למינהל עסקים, ומנהלת מרכז בנג'יס ליזמות וניהול היי-טק, בית הספר לניהול, אוניברסיטת בן גוריון. דירקטורית חיצונית, בבתי זיקוק לנפט בע"מ, בגירון - פתוח ובניה בע"מ ובשטראוס גרופ בע"מ.

צבי שטריימלד עורך דין. דירקטור בצבי שטרייגלד-חברת עורכי דין ובכלל פיננסים נאמניות 2007 בע"מ.

ד"ר יצחק שריר פעילות בעסקים ובהשקעות פרטיות. דירקטור חיצוני בצור שמיר אחזקות בע"מ. יו"ר דירקטוריון רבולושנרי בע"מ. דירקטור בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ.

פרופ' איתן ששינסקי פרופסור לכלכלה ציבורית באוניברסיטה העברית בירושלים. דירקטור בפסגות קרנות נאמנות בע"מ.

חברי ההנהלה

גיורא עופר מנהל כללי. **יוסף ברסי** סגן מנהל כללי בכיר / חשב - חשבונאי ראשי וראש מערך החשבונות. **ישראל דוד** סגן מנהל כללי בכיר / ראש החטיבה הקמעונאית. **נעם הנגבי** סגן מנהל כללי בכיר / ראש חטיבת תפעול ומידע. **אהוד ארנון** סגן מנהל כללי / ראש החטיבה העסקית. **דורית בן סימון** סגנית מנהל כללי / ראש החטיבה הפיננסית ומנהלת הסיכונים הראשית. **אמנון נדעון** סגן מנהל כללי / ראש מערך משאבי אנוש. **אסתר דויטש** סגנית מנהל כללי / היועצת המשפטית וראש מערך הייעוץ המשפטי.

שלמה פיטשון סגן מנהל כללי בכיר / מבקר פנימי.

רות מושקוביץ מזכירת הבנק.

דוח הדירקטוריון לאספה הכללית של בעלי המניות

7	קבוצת דיסקונט - רקע כללי ומבנה הקבוצה
13	התוכנית האסטרטגית
15	רווח ורווחיות
16	התפתחות ההכנסות וההוצאות
25	התפתחות הנכסים וההתחייבויות
40	רכוש קבוע ומתקנים
43	מיסוי
44	המשבר הכלכלי העולמי
46	קווי התפתחות עיקריים של המשק הישראלי בשנת 2008
49	התפתחויות כלכליות עיקריות בחודשים ינואר-מרס 2009
52	האמצעים ההוניים
60	מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק
62	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
88	פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות עיקריים
128	פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסויימים
161	הפעילות הבינלאומית
166	מבנה הקבוצה הבנקאית
166	חברות מוחזקות עיקריות
176	משאבי אנוש
185	השליטה בבנק
196	חקיקה ופיקוח
205	מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים ואומדנים חשבונאיים קריטיים
211	הליכים משפטיים
213	הסכמים מהותיים
215	הביקורת הפנימית בקבוצה
217	מעורבות ותרומה לקהילה
221	שכר רואי החשבון המבקרים
222	תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה ועסקאות עם בעלי שליטה
227	בקורות ונהלים
228	שונות
230	הדירקטוריון וההנהלה

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 31 במרס 2009 הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים המאוחדים של הבנק והחברות המאוחדות שלו לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008.

קבוצת דיסקונט - רקע כללי ומבנה הקבוצה

בנק דיסקונט לישראל בע"מ ("להלן - "הבנק") התאגד בארץ ישראל בשנת 1935, כחברה ציבורית לפי פקודת החברות. הבנק נוסד על ידי מר ליאון רקנאטי ז"ל. הבנק הוא תאגיד בנקאי בעל רשיון "בנק" לפי הוראות חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הבנקאות (רישוי)").

ב-74 שנות קיומו פיתח הבנק רשת סניפים ופעילות בנקאית מסחרית ענפה בכל תחומי הבנקאות. קבוצת דיסקונט הינה הקבוצה הבנקאית השלישית בגודלה בישראל.

הפעילות בארץ

הבנק הוא בנק אוניברסלי אשר מעמיד ללקוחותיו שירותים בנקאיים מקיפים בכל תחומי הפעילות הפיננסית באמצעות רשת של כ-142 סניפים בישראל. הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו גם מגוון שירותי בנקאות ישירה, בנקאות מקוונת ואינטרנט. לבנק שתי חברות בת בנקאיות בישראל - בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, שהינו בנק מסחרי המשרת את לקוחותיו בכל תחומי הפעילות הפיננסית באמצעות 71 סניפים, ובנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ, אשר מהווה את הזרוע העיקרית של הקבוצה בתחום המשכנתאות. בנוסף, הבנק מחזיק בחברה כלולה - הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, אף הוא מחמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל.

הפעילות בארץ פרוסה על פני תחומים נוספים, שהעיקריים בהם הם:

- כרטיסי אשראי - הבנק שולט בחברות "כרטיסי אשראי לישראל בע"מ" (כאל) ו"דיינרס קלוב ישראל בע"מ" אשר מנפיקות ומשווקות כרטיסי אשראי מסוג "ויזה", "דיינרס" ו-"MasterCard" לשימוש בארץ ובחו"ל;
- ניהול תיקים - חברת הבת "תכלית בית השקעות בע"מ" עוסקת בניהול תיקי השקעות בניירות ערך עבור לקוחות פרטיים, חברות, מלכ"רים וגופים מוסדיים;
- השקעות ריאליות וחיתום - חברת הבת "דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ" עוסקת בתחום הבנקאות להשקעות, בהשקעות בקרנות השקעה פרטיות וקרנות הון סיכון ובהשקעות ריאליות נוספות. כן עוסקת דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ בתחום חיתום להנפקות וניהולן.

פעילות הבנק בארץ עברה שינויים מהותיים בשנים 2006-2007 כתוצאה מיישום החקיקה שהתקבלה בעקבות המלצות ועדת בכר, ובכלל זה מכירת מניות אילנות דיסקונט בע"מ, מכירת פעילות דיסקונט ניהול קופות גמל בע"מ, ירידה בהחזקות בהראל השקעות בביטוח בע"מ, מכירת האחזקות בקרנות ההשתלמות (קה"ל) והיערכות לכניסה לתחום הייעוץ הפנסיוני. הפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני החלה בשנת 2008, לאחר שהבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט קיבלו רישיון יעוץ פנסיוני. לפרטים ר' להלן "פעילות בשוק ההון" בפרק "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסויימים", "חקיקה ופיקוח" וביאור 6 ה' לדוחות הכספיים. בשנת 2008 המשיך הבנק לחזק את מעמדו בבנקאות הקמעונאית באמצעות מספר מהלכים מרכזיים: המשך המאמץ לגיוס עובדי המדינה, המשך קמפיין שיווק משכנתאות יחד עם חברת הבת בנק דיסקונט למשכנתאות, והתחלת הפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני. במקביל נמשכה פתיחת סניפים במודל השירות הקמעונאי הייחודי לבנק דיסקונט: עשרות סניפים בפריסה ארצית הפתוחים 10-12 שעות ביום, מדי יום, ומציעים נורמות שירות חדשות בישראל.

החל מאמצע שנת 2008 פועל הבנק על רקע המשבר הפיננסי הבינלאומי, שאותותיו ניכרים במשק הישראלי, תוך שהוא נוקט בצעדים הנדרשים בנסיבות העניין.

ירידות השערים החדות בשוקי ההון בארץ ובעולם, וקריסתם של מוסדות פיננסיים בינלאומיים חייבו עריכת הפרשות לירידת ערך של ניירות ערך בתיק הנוסטרו ושל השקעות ריאליות של הקבוצה בהיקף כולל של כ-516 מיליון ש"ח.

על רקע המשבר והשלכותיו נקט הבנק בשנת 2008 בצעדי התייעלות וחסכון אשר יימשכו גם בשנת 2009. פרטים אודות צעדי ההתייעלות והחסכון מובאים בפרק "התפתחות ההוצאות וההכנסות".

נוכח ההרעה במצב המשק, התבצעו החל מהרבעון השלישי של השנה סריקה, מיפוי ובדיקה של תיקי לקוחות, ואותרו לקוחות אשר עלולים להיות מושפעים לרעה מהמשבר הפוקד את שוקי ההון והכספים. בעקבות האמור חל במחצית השנייה של שנת 2008 גידול בתיק האשראי הבעייתי, ובהפרשה הספציפית לחובות מסופקים.

תיאור כללי של המשבר והשלכותיו מובא להלן, בפרקים "המשבר הכלכלי העולמי", "התפתחויות עסקיות במשק הישראלי" ו-"התפתחויות כלכליות עיקריות בחודשים ינואר-מרס 2009"; פרטים אודות תיק הנוסטרו של הבנק והתפתחויות שחלו בו, ובכלל זה פרטים בדבר ירידת ערך של ניירות ערך זמינים למכירה ובדבר השקעות הבנק בניירות ערך מגובי נכסים, מובאים בפרק "התפתחות הנכסים וההתחייבויות" ובביאור 3 לדוחות הכספיים; פרטים אודות חשיפת הבנק למוסדות פיננסיים זרים מובאים בפרק "החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם".

שלוחות בחו"ל

עיקר פעילות הבנק בחו"ל מתבצעת באמצעות אי די בי ניו יורק, שהינו הגדול מבין הבנקים הישראליים הפועלים בחו"ל. כמו כן מחזיק הבנק, באמצעות אי די בי ניו יורק, בבנק מסחרי במונטבידאו, אורוגוואי. כן מחזיק הבנק בבנק בשווייץ ואשר מתמקד בבנקאות פרטית. הבנק מפעיל סניף בלונדון, אשר מעניק שירותי בנקאות מסחרית ופרטית. לבנק יש בנוסף נציגויות בפריז, בואנוס איירס וסנטיאגו.

נתח שוק

בהתבסס על נתוני המערכת הבנקאית ליום 30 בספטמבר 2008, כפי שפורסמו על ידי בנק ישראל, חלקה של קבוצת דיסקונט בחמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל היה כלהלן:

30 בספטמבר 2008	31 בדצמבר 2007	31 בדצמבר 2006
באחוזים		
17.7	17.6	17.8
סך כל המאזן		
16.6	16.0	15.5
אשראי לציבור		
17.4	18.0	18.0
פקדונות הציבור		
23.4	18.5	17.0
רווח מפעולות מימון		
16.3	25.2	18.9
הפרשה לחובות מסופקים		
18.5	17.5	17.2
הכנסות תפעוליות		
20.4	20.9	21.0
הוצאות תפעוליות		

תרשים מבנה האחדקות של בנק דיסקונט

[illegible]

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

תוצאות פעולותיו של הבנק בפועל, עשויות להיות שונות באופן מהותי מאלה שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו-כלכליים, שינויים במצב הגיאו-פוליטי, שינויים רגולטוריים ושינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק ואשר עשויים להביא לאי-התממשות ההערכות ו/או לשינויים בתכניות העסקיות של הבנק.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים, כגון: "מאמין", "צופה", "מעריך", "מתכוון", "נערך ל...", "יכול ש...", "יתכן" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "רצון", "צפי", "כוונה", "צפייה", "הערכה", "תחזית" וכיו"ב. ביטויים צופי פני עתיד אלה, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים בין היתר הערכות לגבי מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי האינפלציה וכיו"ב, וכן ביחס להשפעת הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון ובתחומים אחרים שיש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס בין היתר על פרסומים של גורמים שונים דוגמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון והכספים בארץ ובעולם.

האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות התכניות העסקיות או להביא לשינוי בתכניות אלה.

מגזרי הפעילות של קבוצת דיסקונט - תיאור תמציתי

הבנק מדווח על פעילותו, בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, בששה מגזרי פעילות כלהלן:

- **בנקאות קמעונאית (Retail) - מגזר משקי הבית:** במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות החטיבה הקמעונאית של הבנק בזירת הלקוחות הפרטיים המוגדרים כפרטיים מקבלי משכורת, צמיחה ואח"מ (להוציא לקוחות המרכזים לבנקאות פרטית). כן כולל המגזר את לקוחות בנק מרכנתיל דיסקונט במגזר משקי הבית - לקוחות פרטיים של בנק מרכנתיל דיסקונט, שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 200 אלף ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלף ש"ח.
- **בנקאות קמעונאית (Retail) - מגזר עסקים קטנים:** במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות החטיבה הקמעונאית של הבנק ולקוחות של בנק מרכנתיל דיסקונט, המוגדרים כחברות קטנות ועסקים קטנים עם חבות של עד 10 מיליון ש"ח.
- **בנקאות עסקית (Corporate):** מגזר זה כולל בעיקר חברות בעלות מחזור מכירות שנתי העולה על 150 מיליון ש"ח ו/או חבות כוללת העולה על סך של 50 מיליון ש"ח, שהן לקוחות הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט. כן כולל המגזר את לקוחות מגזר הבנקאות העסקית של אי די בי ניו יורק.
- **בנקאות מסחרית (Middle Market):** מגזר זה כולל בעיקר חברות בעלות מחזור מכירות שנתי הגבוה מ-30 מיליון ש"ח ו/או חבות כוללת בסך של 50-10 מיליון ש"ח שהן לקוחות הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט. כן כולל המגזר את לקוחות מגזר הבנקאות המסחרית של אי די בי ניו יורק.
- **בנקאות פרטית (Private Banking):** במסגרת מגזר זה, בתחום הפעילות המקומית של הבנק, נכללים לקוחות החטיבה הקמעונאית של הבנק (יחידים ותאגידים) המנהלים את חשבונותיהם במרכזים לבנקאות פרטית. לקוחות אלה הינם, בדרך כלל, לקוחות ישראלים בעלי פסיבה של 2 מיליון ש"ח ומעלה ולקוחות תושבי חוץ. כן כולל המגזר לקוחות בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה בבנק מרכנתיל דיסקונט ובסניף לונדון, ואת כל פעילות אי די בי (סוויס) בנק ופעילות לקוחות הבנקאות הפרטית באי די בי ניו יורק, לרבות כל פעילותה של חברת הבת דיסקונט בנק לטין אמריקה.
- **מגזר הניהול הפיננסי:** מגזר זה כולל פעילויות המאופיינות כפעילות בנקאית שאינה נעשית מול לקוחות הקבוצה (פרט לפעילותם

מול חדר עסקות), אשר כוללות בעיקר את פעילות הנוסטרו של הבנק, של בנק מרכנתיל דיסקונט ושל אי די בי ניו יורק בניירות ערך ועם בנקים אחרים, ניהול החשיפות של סיכוני שוק ונזילות, ופעילות חדר עסקות, לרבות בנגזרים פיננסיים. כמו כן, כולל המגזר את חלקו של הבנק ברווחי הבנק הבינלאומי וברוחי חברות כלולות שהן תאגידי עזר. בנוסף כולל המגזר את תת מגזר חברות ריאליות, אשר כולל את פעילות קבוצת דיסקונט בהשקעות ריאליות.

מגזרים אלה כוללים, גם את החלק המתייחס בפעילות הבינלאומית של קבוצת דיסקונט. בדוח זה מובא גם פרק המתאר את הפעילות הבינלאומית של קבוצת דיסקונט.

מגזרים אלה כוללים גם את החלק המתייחס בפעילות של מגזרי המוצרים: כרטיסי אשראי, פעילות בשוק ההון, בניה נדל"ן ומשכנתאות.

- **הפעילות בתחום כרטיסי אשראי:** פעילות הבנק בתחום כרטיסי האשראי מתבצעת הן באמצעות כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן: "כאל"), חברת כרטיסי אשראי, המוחזקת על ידי הבנק בשיעור של 71.8% בהון ו-79% בהצבעה, והן בהנפקת כרטיסי אשראי של כאל ללקוחות הבנק כמנפיקים משותפים, כחלק מסל השירותים והמוצרים המוצע על ידי הבנק.

הכנסות הבנק מהפעילות בכרטיסי אשראי כוללת, בראש ובראשונה, עמלות שונות הקשורות לפעילות כאל בכרטיסי אשראי (הן כמנפיקה של כרטיסי אשראי והן כסולקת של כרטיסי אשראי), וכן את הכנסות המימון מאשראי בעסקאות המבוצעות בכרטיסי אשראי חוץ בנקאיים. בנוסף, לבנק הכנסות הנובעות מתשלומים המועברים לו בגין כרטיסי אשראי שהונפקו על ידי כאל ביוזמת הבנק, עבור לקוחותיו.

- **פעילות בשוק ההון:** הפעילות בשוק ההון כוללת פעילות בתחום ניירות ערך (למעט נוסטרו), ניהול תיקים ומוצרים פנסיוניים. הפעילות כוללת את פעילות אגף ניירות ערך של הבנק, אגף מערכים פנסיוניים, את פעילותה של חברת הבת המתמחה תכלית בית השקעות ואת הפעילות בשוק ההון של בנק מרכנתיל דיסקונט. עד ליום 30 ביוני 2007 כללה הפעילות את פעילות ניהול קופות הגמל וקופות לפיצויים, שנמכרה.

- **פעילות בניה ונדל"ן:** בפעילות זו נכללים לקוחות החטיבות השונות בבנק אשר סיווגם הענפי הינו בתחומי הבניה והנדל"ן. כן כוללת הפעילות את פעילות מגזר בניה ונדל"ן בבנק מרכנתיל דיסקונט, באי די בי ניו יורק ובסניף לונדון, את מגזר הלוואות לרכישת או לבניית נכס מסחרי בבנק דיסקונט למשכנתאות ואת מגזר לווי פיננסי לפרויקטי בניה בבנק דיסקונט למשכנתאות.

- **פעילות המשכנתאות - הלוואות לדיור:** הפעילות כוללת את פעילות המשכנתאות בקבוצת דיסקונט בארץ (בנק מרכנתיל דיסקונט ובנק דיסקונט למשכנתאות). במסגרת מגזר זה נכללת פעילות מתן הלוואות לדיור (רכישה, בניה וכיו"ב) ומתן הלוואות לכל מטרה המובטחות במשכון דירת מגורים/נכס.

לפרטים נוספים, ר' "פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות עיקריים", "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסוימים" וה"הפעילות הבינלאומית", להלן.

לפרטים בדבר עיקרי ההנחות, האומדנים ועקרונות הדיווח אשר שימשו בהכנת הנתונים, ר' ביאור 31 דוחות הכספיים.

נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים המאוחדים רווחיות

שיוני באחוזים		לשנה שהסתיימה ב-31 בדצמבר			
2007	2008	2006	2007	2008	
לעומת	לעומת	במיליוני ש"ח			
2006	2007				
11.5	(2.3)	3,790	4,225	4,127	רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
(21.6)	74.5	570	447	780	הפרשה לחובות מסופקים
17.3	(11.4)	3,220	3,778	3,347	רווח מפעולות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
9.0	(3.2)	2,359	2,572	2,490	הכנסות תפעוליות ואחרות
15.9	5.6	1,911	2,214	2,339	מזה: עמלות תפעוליות
0.9	3.9	5,020	5,066	5,265	הוצאות תפעוליות ואחרות
129.7	(55.5)	559	1,284	572	רווח מפעולות רגילות לפני מסים
243.5	(43.9)	209	718	403	רווח מפעולות רגילות לאחר מסים
60.3	(101.8)	348	558	(10)	רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים
51.3	(80.6)	836	1,265	245	רווח נקי
40.7	(35.7)	597	840	540	רווח נקי בניטרול רכיבים מסויימים*
		0.85	1.29	0.25	הרווח הנקי למניה בת 0.1 ש"ח ע.נ. (בש"ח)
		11.7	14.7	2.7	תשואה נטו להון, ב-%
		8.4	9.7	5.9	תשואה נטו להון, ב-%, בניטרול רכיבים מסויימים*

* לפרטים בדבר הרכיבים שנוטרלו, ר' סעיף "רווח ורווחיות" להלן.

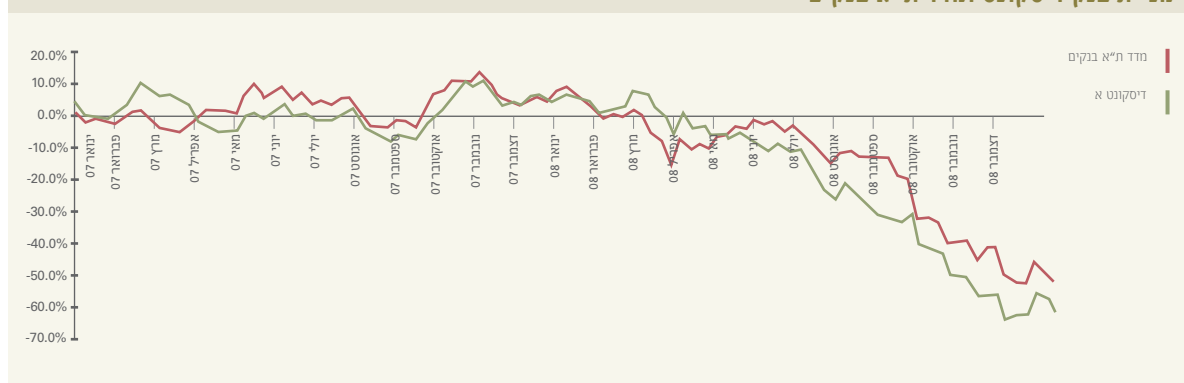
מאזן

ליום 31 בדצמבר			
שיוני	2007	2008	
באחוזים	במיליוני ש"ח		
8.0	168,719	182,248	סך-כל הנכסים
14.6	101,899	116,800	אשראי לציבור
(15.4)	37,278	31,535	ניירות ערך
6.7	130,518	139,232	פקדונות הציבור
(3.5)	9,351	9,023	אמצעים הוניים, לרבות זכויות בעלי מניות חיצוניים
(4.4)	9,204	8,797	הון עצמי

יחסים פיננסיים

ליום 31 בדצמבר		
2007	2008	
באחוזים		
5.5	5.0	אמצעים הוניים ביחס לסך כל הנכסים
10.89	10.27	יחס הון לרכיבי סיכון
0.41	0.64	ההפרשה לחובות מסופקים ביחס לאשראי לציבור
60.4	64.1	אשראי לציבור ביחס לסך כל הנכסים
78.1	83.9	אשראי לציבור ביחס לפקדונות הציבור
77.4	76.4	פקדונות הציבור ביחס לסך כל הנכסים
50.8	47.3	הכנסות תפעוליות ביחס להוצאות התפעוליות
74.5	79.6	ההוצאות התפעוליות ביחס לסך כל ההכנסות

מניית בנק דיסקונט ומדד ת"א בנקים

התכנית האסטרטגית

שינויים בתוכנית האסטרטגית הרב שנתית

לאחר מספר שנים של שגשוג בעולם ובישראל, נכנס המשק בשנת 2008 לתקופת האטה. התוכנית האסטרטגית של הבנק לשנים 2007-2011, תוכנית הצמיחה המואצת, נכתבה תחת הנחות צמיחה בשווקים בהם פועל הבנק. תוכנית זו קבעה מסגרת להגדלת ערך הבנק ונשענה על מנועי צמיחה בנוסף לגידול בפעילות השוטפת של הבנק. השינויים באקלים הכלכלי הביאו להנחת עבודה לפיה שנת 2009 תהיה שנה מאתגרת המחייבת היערכות שונה. אי הוודאות לגבי משך ההאטה ועומקה, מחייבת התאמות בשיעור הצמיחה על פני ציר הזמן. בדעת הנהלת הבנק לעדכן את יעדי התוכנית האסטרטגית, במהלך הרבעון השני של שנת 2009, ולהביאם לאישור הדירקטוריון. כצעד ביניים, עודכנו הדגשים האסטרטגיים לשנת 2009, והותאמו לשינויים בסביבה הכלכלית.

ניהול סיכונים

יושם דגש על ניהול סיכונים מושכל ומותאם למצב ולאי הוודאות הנגזרת ממנו.

השקעות

הבנק יתמקד בהשקעות ריאליות עליהן התחייב בעבר ולא ירחיב בשלב זה.

התמקדות במגזר הקמעונאי

המשך גיוס לקוחות חדשים, שימור לקוחות ותיקים והעמקת פעילות למול ציבור עובדי המדינה ועובדי הוראה, המשמשים מנוף להרחבת בסיס הלקוחות של הבנק.

מגזר לקוחות עסקיים

הבנק יתמקד בפעילות מול לקוחות קיימים. גיוס לקוחות חדשים יעשה על בסיס סלקטיבי. קצב הגידול באשראי יהיה מתון.

התייעלות ושיפור אפקטיביות

שיפור היעילות התפעולית באמצעות יישום פרויקט ארגון רזה (Lean Banking) וסגירת היוניסיס (מערכת המחשב הישנה של הבנק), שהביאו וצפויים להביא לריסון ההוצאות ולירידה נוספת במצבת כוח האדם. שיפור יכולות המידע הניהולי על ידי יישום תהליכים חדשים, שיפור תשתיות והקמת יחידה מקצועית לניהול המידע.

בנקאות אנושית

חזון הבנקאות האנושית ועמוד השדרה האסטרטגי של הבנק, שגובשו בשנת 2004, ימשיכו להנחות את פעילות הבנק ולהוות בסיס לכל פעילויותיו. שנת 2009 תיוחד לשיפור השירות והטיפול בתלונות לקוחות.

מגזר הניהול הפיננסי

בשנים הבאות ישמש המגזר הפיננסי מנוע לגידול ברווחים עם הקמת מערך global treasury (חדר עסקות וניהול נכסים והתחייבויות קבוצתיים), אשר יביא למימוש יתרונות הפריסה הבינלאומית של קבוצת דיסקונט. חדרי העסקות, ניהול הסיכונים וניהול הנכסים וההתחייבויות יעברו בהדרגה לניהול קבוצתי.

מכירת מוצרים פיננסיים וכניסה לתחום הייעוץ הפנסיוני

בהתאם לתוכנית האסטרטגית, מערך הייעוץ בהשקעות מצוי בתהליך של הרחבה וחיזוק, במטרה לתת מענה זמין ומקצועי לצרכים המשתנים של הלקוחות. הרחבה זו תתרום לשיפור השירות המקצועי ללקוחות ולהגדלת ההכנסות לבנק ממכירת מוצרי שוק הון. הוקם מערך ייעוץ פנסיוני אשר ירחיב את מעגל מקבלי הייעוץ ואת מגוון השירותים ללקוחות, יחזק את הקשר עם הלקוחות ויגדיל את הכנסות הבנק מהפצת מוצרים פנסיוניים. במסגרת השינוי הארגוני (ר' להלן) אוחדו מערכי ייעוץ ההשקעות והייעוץ הפנסיוני למערך ייעוץ אחד, אשר יראה את מכלול צרכי הלקוח ויוכל לתת לו ייעוץ מיטבי.

ממשל תאגידי

הבנק נערך לאימוץ קוד ממשל תאגידי, במטרה לקיים, ברמת הקבוצה, מדיניות של Best Practice בתחום הממשל התאגידי. הקוד נערך, בין היתר, לאור הדינים והכללים החלים על הבנק בהיותו תאגיד בנקאי ולאור המלצות ועדת גושן, הנחיות באזל II בנושא חיזוק הממשל התאגידי בתאגידים בנקאיים והנהוג במדינות אחרות בעולם, תוך התאמתו למאפיינים ולצרכים הייחודיים של קבוצת דיסקונט. במסגרת יישום תוכנית הממשל התאגידי, יפעל הבנק לגיבוש מדיניות ניהול סיכונים (לרבות באזל II), מדיניות ציות ומענה לדרישות הנובעות מיישום SOX 404.

מידע צופה פני עתיד

הדגשים האסטרטגיים שהובאו לעיל כוללים הערכות ותוכניות שהן בבחינת מידע צופה פני עתיד. הערכות ותוכניות אלה מבוססות על המידע והנתונים העדכניים שבידי הנהלת הבנק במועד פרסום הדוחות והם משקפים את תוכניתה נכון למועד זה. הערכות ותוכניות אלו עשויים להשתנות כתוצאה משינויים בסביבה הכלכלית ו/או שינויי רגולציה בעלי השפעה מהותית, אשר עלולים לחייב שינוי בדגשים ועדכון התוכניות.

רווח ורווחיות

הרווח הנקי של קבוצת דיסקונט בשנת 2008 הסתכם ב-245 מיליון ש"ח, לעומת סך של 1,265 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה בשיעור של 80.6%.

הרווח הנקי בניטרול רכיבים מסויימים, כמפורט להלן, היה מסתכם בשנת 2008 בסך של 540 מיליון ש"ח, לעומת 840 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 35.7%.

להלן ניתוח השפעות של רכיבים מסויימים על הרווח הנקי (במיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2007	2008	ביאור	
1,265	245		רווח נקי מדווח
-	197	'23ה	הפרשה לירידת ערך של איגרות חוב זמינות למכירה
28	74	25	הפסדים והפרשה לירידת ערך מניות זמינות למכירה
-	(70)	25	דיבידנד מויזה אירופה
56	-	27	הוצאות בגין עידוד פרישה מוקדמת
(112)	51		הפסדים (רווחים) מקופת הפיצויים
30	6	'16ד	עלות ביצוע שיפורים ובדיקות באי די בי ניו יורק
-	(51)	29	סגירת שומות וביטול הפרשה למס בגין חלק הבנק ברווחי כאל
-	88	'16ב	הפסדים מירידת ערך של חברות מוחזקות
(557)	-	20 '19ה, '16ה	רווח ממכירת קופות הגמל וקה"ל
130	-	'16ב	הפרשה למס בגין ההשקעה בבנק הבינלאומי
840	540		רווח נקי בניטרול רכיבים מסויימים
9.7%	5.9%		תשואה על ההון בניטרול רכיבים מסויימים

התשואה להון העצמי בשנת 2008, הגיעה לשיעור של 2.7%, לעומת שיעור של 14.7% בשנה הקודמת.

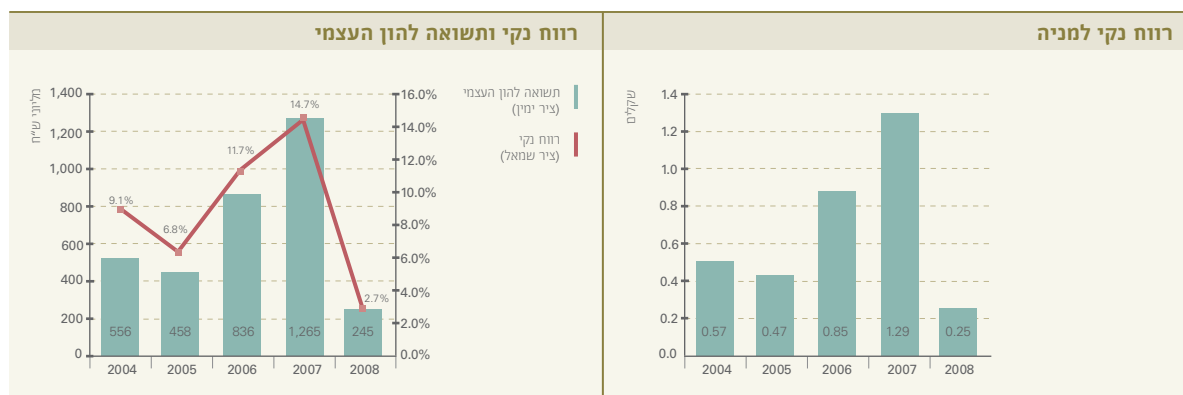
התשואה להון העצמי בניטרול רכיבים מסויימים, כמפורט לעיל, הייתה מגיעה בשנת 2008 לשיעור של 5.9%, לעומת שיעור של 9.7% בשנת 2007.

הרווח הנקי למניה אחת בת 0.1 ש"ח ע.ב. הסתכם בשנת 2008 ב-0.25 ש"ח, לעומת סך של 1.29 ש"ח בשנה הקודמת.

הרווח הנקי למניה אחת בת 0.1 ש"ח ע.ב. בניטרול רכיבים מסויימים, כמפורט לעיל, היה מסתכם בשנת 2008 ב-0.55 ש"ח, לעומת 0.86 ש"ח בשנת 2007.

הגורמים העיקריים שהשפיעו על התוצאות העסקיות של הקבוצה בשנת 2008, בהשוואה לשנת 2007:

- ירידה בשיעור של 2.3% ברווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים.
- עליה בשיעור של 74.5% בהפרשה לחובות מסופקים.
- ירידה בהכנסות התפעוליות והאחרות, בשיעור של 3.2%, שהושפעה מירידה בשיעור של 66.7% בהכנסות אחרות ומירידה ברווחים מהשקעות במניות בשיעור של 12.1%, שקוזזו בחלקן מעליה בעמלות תפעוליות, בשיעור של 5.6%.
- עליה בהוצאות התפעוליות והאחרות, בשיעור של 3.9%, שהושפעה מעליה בשיעור של 2.5% במשכורות והוצאות נלוות, עליה בשיעור של 11.1% באחזקה ופחת בניינים וציוד ועליה בשיעור של 2.6% בהוצאות אחרות.
- חלקו של הבנק ברווחים מפעולות רגילות של חברות כלולות הסתכם בשנת 2008 בהפסד בסך של 70 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך של 45 מיליון ש"ח בשנת 2007.
- בשנת 2007 נכלל רווח נטו, ממכירת פעילות קופות הגמל, בסך של 483 מיליון ש"ח ורווח, נטו, ממכירת קה"ל, בסך של 74 מיליון ש"ח, לעומת הפסד, נטו, מפעולות בלתי רגילות בשנת 2008 בסך של 10 מיליון ש"ח.

התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים הסתכם בשנת 2008 ב-4,127 מיליון ש"ח, לעומת סך של 4,225 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה בשיעור של 2.3%.

להלן התפתחות הרווח המימוני בניטרול רכיבים מסוימים (במיליוני ש"ח):

2008					
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	שנתי	
1,065	1,132	1,057	873	4,127	רווח מימוני מדווח
					השפעת התאמות לשווי הוגן של מכשירים פיננסיים
130	33	(163)	28	28	נגזרים ALM
(103)	(69)	24	133	(15)	השפעת חיסוי מס בגין אי די בי ניו יורק
(60)	(24)	(51)	(67)	(202)	רווחים ממכירת איגרות חוב זמינות למכירה, נטו
-	3	169	139	311	הפרשה לירידת ערך של איגרות חוב זמינות למכירה
(21)	16	86	(23)	58	הפסדים (רווחים) שמומשו ושטרם מומשו באיגרות חוב
					בתיק למסחר, נטו
1,011	1,091	1,122	1,083	4,307	רווח מימוני לאחר התאמות

2007					
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	שנתי	
1,022	916	1,212	1,075	4,225	רווח מימוני מדווח
					השפעת התאמות לשווי הוגן של מכשירים פיננסיים
10	8	(54)	31	(5)	נגזרים ALM
-	70	(78)	(58)	(66)	השפעת חיסוי מס בגין אי די בי ניו יורק
(19)	(29)	(14)	(5)	(67)	רווחים ממכירת איגרות חוב זמינות למכירה, נטו
-	-	-	-	-	הפרשה לירידת ערך של איגרות חוב זמינות למכירה
(5)	25	10	13	43	הפסדים (רווחים) שמומשו ושטרם מומשו באיגרות חוב
					בתיק למסחר, נטו
1,008	990	1,076	1,056	4,130	רווח מימוני לאחר התאמות

הגורמים העיקריים אשר השפיעו על הרווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים בשנת 2008, בהשוואה לשנת 2007:

- א. גידול ביתרה הממוצעת של הנכסים הפיננסיים המניבים בשיעור של כ-9.9%, מסך של 226,599 מיליון ש"ח לסך של 249,035 מיליון ש"ח, בעיקר בשל גידול בפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים.
- ב. התאמות לשווי הוגן במכשירים פיננסיים נגזרים, אשר יצרו פער שלילי של כ-33 מיליון ש"ח עקב אי הקבלה ברישומים החשבונאיים בין השיטה לחישוב שוויים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלה, אשר נמדדים על בסיס צבירה, לבין השיטה לחישוב שוויים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכיסוי נכסי הבסיס, אשר נמדדים על בסיס השווי ההוגן.
- ג. גידול בתרומת ההון הפעיל במגזר הלא צמוד ובמגזר הצמוד למדד.
- ד. קיטון במימון אחר, נטו, (כעולה מסקירת ההנהלה להלן) בסך של 285 מיליון ש"ח, בעיקר בשל הפרשי שער שליליים, נטו, שנרשמו בגין יתרות נכסים והתחייבויות כספיים בחברה מאוחדת בחו"ל, בשל הפרשה לירידת ערך של איגרות חוב זמינות למכירה בסך של 311 מיליון ש"ח, בשל עליה של 15 מיליון ש"ח בהפסדים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של איגרות חוב למסחר, נטו, אשר קוזזו על ידי עליה בסך של 135 מיליון ש"ח ברווחים ממכירת איגרות חוב זמינות למכירה.
- ה. פעולת חיסוי שהבנק מבצע במטרה לנטרל את התנודתיות בהפרשה למס הנובעת משינויים בערך ההשקעה בחברות מאוחדות בחו"ל, כתוצאה מפיחות או ייסוף של שערי החליפין, גרמה לעליה של 15 מיליון ש"ח ברווח מפעולות מימון בשנת 2008 לעומת עליה של 66 מיליון ש"ח ברווח מפעולות מימון בשנת 2007. השפעת פעולת חיסוי זו קוזזה במלואה כנגד סעיף המסים על ההכנסה. (פעולת החיסוי החלה ברבעון השני של שנת 2007, לאחר שהבנק מיצה את יתרת ההפסדים לצרכי מס שלא נרשמו בגינם מסים נדחים לקבל).

הרווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים ברבעון הרביעי של שנת 2008 הסתכם ב-873 מיליון ש"ח לעומת סך של 1,075 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 18.8%.

הגורמים העיקריים אשר השפיעו על הרווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים ברבעון הרביעי של שנת 2008, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד:

- א. גידול ביתרה הממוצעת של הנכסים הפיננסיים המניבים בשיעור של כ-5.3%, מסך של 245,499 מיליון ש"ח לסך של 258,611 מיליון ש"ח.
- ב. פער שלילי בסך של 191 מיליון ש"ח בין הרבעונים בשל השפעת חיסוי מס בגין אי די בי ניו יורק.
- ג. **הרווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים ברבעון הרביעי של שנת 2008** הסתכם בסך של 873 מיליון ש"ח, לעומת סך של 1,057 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2008, ירידה בשיעור של 17.4%.
- ה. **הגורמים העיקריים אשר השפיעו על הרווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים ברבעון הרביעי של שנת 2008**, בהשוואה לרבעון השלישי של שנת 2008:
- א. גידול ביתרה הממוצעת של הנכסים הפיננסיים המניבים בשיעור של כ-4.6%, מסך של 247,126 מיליון ש"ח לסך של 258,611 מיליון ש"ח.
- ב. פער שלילי של 191 מיליון ש"ח בין הרבעונים בשל התאמות לשווי הוגן במכשירים פיננסיים נגזרים.
- ג. ירידה בתרומת ההון הפעיל במגזר הצמוד למדד בסך של כ-82 מיליון ש"ח, כתוצאה מירידה של כ-0.5% במדד המחירים לצרכן ברבעון הרביעי של שנת 2008 לעומת עליה של כ-2.1% במדד המחירים לצרכן ברבעון השלישי של שנת 2008.
- ד. גידול במימון אחר, נטו, בסך של 221 מיליון ש"ח, בעיקר בשל קיטון בהפרשה לירידת ערך של איגרות חוב זמינות למכירה בסך של 30 מיליון ש"ח, בשל ירידה של 109 מיליון ש"ח בהפסדים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של איגרות חוב למסחר, נטו, ובשל עליה בסך של 16 מיליון ש"ח ברווחים ממכירת איגרות חוב זמינות למכירה.
- ה. פער שלילי בסך של 109 מיליון ש"ח בין הרבעונים בשל השפעת חיסוי בגין אי די בי ניו יורק.

הרווח מפעילות מימון לפי מגזרי הצמדה

להלן הרכב הרווח מפעילות מימון לפי מגזרי הצמדה (כולל השפעת מכשירים פיננסיים נגזרים שניתן ליחסם למגזרי הפעילות – ALM):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2007			2008			
שינוי בתרומה	תרומה לרווח			תרומה לרווח		
	היקף פעילות*			היקף פעילות*		
	שינוי במיליוני ש"ח	ב-1%	שינוי במיליוני ש"ח	שינוי במיליוני ש"ח	ב-1%	שינוי במיליוני ש"ח
מטבע ישראלי לא צמוד	399	47.2	1,992	57.9	2,391	47.3
מטבע ישראלי צמוד למדד	(70)	8.6	365	7.1	295	10.4
מטבע חוץ	(142)	35.9	1,519	33.4	1,377	42.3
	187	91.7	3,876	98.4	4,063	100.0
בגין אופציות	(34)	(1.8)	(75)	(2.6)	(109)	
בגין מכשירים פיננסיים נגזרים אחרים						
	(62)	2.1	89	0.7	27	(לא כולל נגזרים בגידור וב-ALM)
עמלות מימון	14	3.0	125	3.4	139	
הכנסות מימון אחרות, נטו	(203)	5.0	210	0.2	7	
סך-הכל	(98)	100.00	4,225	100.0	4,127	

* על פי היתרה הממוצעת של הנכסים.

לפרטים נוספים אודות הרווח מפעולות מימון לפי מגזרי הצמדה, ר' "שיעורי הכנסה והוצאה מימוניים" תוספת ג' בסקירת ההנהלה להלן.

הכנסות ריבית נטו לפי מגזרי הצמדה (כולל ALM)

במגזר השקלי הלא צמוד הסתכמו הכנסות ריבית נטו בשנת 2008 ב-2,391 מיליון ש"ח לעומת סך של 1,992 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה בשיעור של 20.0%, ומשקלן מסך כל הכנסות ריבית נטו עמד בשנת 2008 על 57.9% לעומת 47.2% בשנת 2007. בשנת 2008 הסתכם עודף הנכסים על ההתחייבויות ב-4,454 מיליון ש"ח, לעומת עודף בסך של כ-3,650 מיליון ש"ח בשנת 2007, דבר אשר תרם לגידול ברווח המימוני במגזר.

היתרה הממוצעת של הנכסים במגזר זה עלתה, בשנת 2008, בשיעור של 31.1% לעומת השנה הקודמת.

פער הריבית במגזר ירד משיעור של 2.10% בשנת 2007, לשיעור של 1.88% בשנת 2008.

הגידול ברווח במגזר נובע בעיקר מהעליה בהיקף הפעילות ומהעליה בתרומת ההון הפעיל, כתוצאה מהגידול בהון שהושקע במגזר ובשל הכנסה בסך של כ-120 מיליון ש"ח בגין התאמות לשווי הוגן במכשירים פיננסיים נגזרים בשנת 2008, לעומת הוצאה של 28 מיליון בשנת 2007. הגידול האמור קוּוּז בשל ירידה בפער הריבית, בעיקר בשל הגידול שחל בנפח הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים במרווחים נמוכים יחסית.

במגזר השקלי הצמוד למדד הסתכמו הכנסות ריבית נטו בשנת 2008 ב-295 מיליון ש"ח, לעומת סך של 365 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 19.2%, ומשקלן מכלל הכנסות הריבית נטו עמד בשנת 2008 על 7.1% לעומת 8.6% בשנת 2007. היתרה הממוצעת של הנכסים במגזר זה, בשנת 2008, עלתה בשיעור של 16.8% לעומת השנה הקודמת.

הירידה ברווח במגזר נובעת בעיקר בשל התאמות לשווי הוגן במכשירים פיננסיים נגזרים, אשר יצרו פער שלילי של כ-77 מיליון ש"ח עקב אי הקבלה ברישומים החשבונאיים בין השיטה לחישוב שוויים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלה, אשר נמדדים על בסיס צבירה, לבין השיטה לחישוב שוויים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכיסוי נכסי הבסיס, אשר נמדדים על בסיס השווי ההוגן. בניטרול

התאמות אלה, מרווח הריבית במגזר הצמוד למדד היה מגיע ל-0.79% בשנת 2008, לעומת 1.10% בתקופה המקבילה אשתקד. זאת, לעומת מרווח ריבית בפועל של 0.42% בשנת 2008 ושיעור של 1.05% בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון האמור קוזז בשל עליה בתרומת ההון הפעיל, בעיקר כתוצאה מעליה של כ-4.5% במדד המחירים לצרכן בשנת 2008 לעומת עליה של כ-2.8% במדד המחירים לצרכן בשנת 2007.

במגזר מטבע חוץ, הכולל את הפעילות במגזר השקלי הצמוד למטבע חוץ, הסתכמו הכנסות ריבית נטו בשנת 2008 ב-1,377 מיליון ש"ח לעומת סך של 1,519 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 9.3%, ומשקלן מכלל הכנסות ריבית נטו עמד בשנת 2008 על 33.4% לעומת 35.9% בשנת 2007.

במגזר זה חלה ירידה בשיעור של 8.1% ביתרה הממוצעת של הנכסים בשנת 2008 לעומת השנה הקודמת. פער הריבית במגזר עלה משיעור של 1.31% בשנת 2007, לשיעור של 1.32% בשנת 2008. הירידה ברווח במגזר נובעת בעיקר בשל התאמות לשווי הוגן במכשירים פיננסיים נגזרים, אשר יצרו פער שלילי של כ-105 מיליון ש"ח עקב אי הקבלה ברישומים החשבונאיים בין השיטה לחישוב שווים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלה, אשר נמדדים על בסיס צבירה, לבין השיטה לחישוב שווים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכיסוי נכסי הבסיס, אשר נמדדים על בסיס השווי ההוגן. בנוסף פעולת חיסוי שהבנק מבצע, גרמה לעליה של 15 מיליון ש"ח ברווח מפעולות מימון בשנת 2008, לעומת עליה של כ-66 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בשנת 2008 הגיע לשיעור של 2.98%, לעומת שיעור של 2.64% בשנה הקודמת (ללא השפעת נגזרים). **פער הריבית כולל השפעת נגזרים (בנידור וב-ALM)** הגיע לשיעור של 1.57% בשנת 2008, לעומת שיעור של 1.71% בשנה הקודמת.

להלן נתונים על התפתחות הרווח המימוני לפני הפרשה לחובות מסופקים, לפי מגזרי פעילות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
שיוני	2008		2007
	מיליוני ש"ח		מיליוני ש"ח ב-%
קמעונאי - מגזר משקי בית	1,338	1,184	13.0
קמעונאי - מגזר עסקים קטנים	837	744	12.5
מגזר בנקאות עסקית	1,001	940	6.5
מגזר בנקאות מסחרית	624	723	(13.7)
מגזר בנקאות פרטית	337	314	7.3
מגזר פיננסי	(10)	320	(103.1)
סך-הכל	4,127	4,225	(2.3)

הירידה במגזר הבנקאות המסחרית נבעה בעיקר מירידה בהיקף הפעילות. הירידה במגזר הפיננסי נבעה בעיקר מהפרשות לירידת ערך של איגרות חוב בתיק הזמין למכירה.

ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה בשנת 2008 בסך של 780 מיליון ש"ח, לעומת הפרשה בסך של 447 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עליה בשיעור של 74.5%. בשנת 2008 היוותה ההפרשה 18.9% מהרווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים, לעומת 10.6% בשנה הקודמת.

להלן יובאו פרטים בדבר הוצאות הפרשה לחובות מסופקים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
שינוי	2007	2008
ב- %	במיליוני ש"ח	
40.4	710	997
	(251)	(223)
68.6	459	774
	(12)	6
74.5	447	780

שיעורה השנתי של הפרשה לחובות מסופקים ביחס לאשראי לציבור, לא כולל סיכון אשראי חוץ מאזני, הגיע בשנת 2008 ל-0.64% (0.43% כולל סיכון אשראי חוץ מאזני), לעומת 0.41% (0.27% כולל סיכון אשראי חוץ מאזני) בשנת 2007. יתרת הפרשה לחובות מסופקים, הכוללת הפרשה ספציפית, הפרשה כללית והפרשה נוספת, לא כולל הפרשה בגין סיכון אשראי חוץ מאזני, הגיעה בסוף שנת 2008 ל-6,054 מיליון ש"ח (6,302 מיליון ש"ח כולל הפרשה בגין סיכון אשראי חוץ מאזני). יתרת הפרשה זו מהווה 4.93% מהאשראי לציבור (3.38% כולל סיכון אשראי חוץ מאזני), לעומת יתרת הפרשה בסך של 5,781 מיליון ש"ח, לא כולל הפרשה בגין סיכון אשראי חוץ מאזני, (5,975 מיליון ש"ח כולל הפרשה בגין סיכון אשראי חוץ מאזני), שהיוותה 5.37% מהאשראי לציבור (3.64% כולל סיכון אשראי חוץ מאזני) בסוף השנה הקודמת.

ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים הסתכמה בשנת 2008 ב-774 מיליון ש"ח, לעומת 459 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עליה בשיעור של 68.6%.

ההפרשה הספציפית נעשתה בצורה שמרנית, לפי הערכת ההנהלה לגבי הפסדים הצפויים בתיק האשראי, על בסיס בדיקה ומעקב של מצב החייבים ופעילותם העסקית, הערכת הסיכונים הקשורים במצבם הפיננסי ובהתייחס לסוגי הבטחונות ולשוויים. **ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים.** בשנת 2008 נרשמה תוספת של הפרשה נוספת לחובות מסופקים של הבנק ושל חברות הבת הבנקאיות בארץ, בסך של 36 מיליון ש"ח, לעומת ביטול של הפרשה בסך של 22 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים מחושבת על בסיס איכות תיק החבויות לפי מאפייני סיכון, כפי שנקבע בהוראות ניהול בנקאי תקין.

להלן ההתפתחות הרבעונית של ההפרשה לחובות מסופקים (במיליוני ש"ח):

2007				2008			
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי
93	162	110	94	122	120	187	345
3	(4)	(2)	(9)	*(29)	19	(5)	21
96	158	108	85	93	139	182	366

שיעור ההפרשה הספציפית

מהאשראי לציבור** 1.13% 0.62% 0.43% 0.44% 0.35% 0.43% 0.64% 0.39%

* מזה סך של 13 מיליון ש"ח נובע מהפרשי שער שליליים שנרשמו בגין ההפרשה הכללית בחברה מאוחדת בחו"ל.
** על בסיס שנתי.

הגידול בהפרשות לחובות מסופקים ברבעון השלישי של שנת 2008, וביתר שאת ברבעון הרביעי של השנה, מבטא במידה רבה את השפעת המשבר הכלכלי העולמי על לקוחות הבנק.

הרווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים הסתכם בשנת 2008 ב-3,347 מיליון ש"ח, לעומת סך של 3,778 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה בשיעור של 11.4%.

ההכנסות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2008 ב-2,490 מיליון ש"ח, לעומת סך של 2,572 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה בשיעור של 3.2%.

ההכנסות מפעילות בשוק ההון בשנת 2008 הסתכמו בסך של 387 מיליון ש"ח, לעומת 594 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 34.8%.

להלן יובאו פרטים בדבר ההכנסות משוק ההון בשנים 2006-2008:

המאוחד			
2006	2007	2008	
במיליוני שקלים חדשים			
243	326	318	הכנסות מפעילות בניירות ערך
189	107	-	דמי ניהול והחזר הוצאות מקופות גמל
-	12	22	דמי תפעול קופות גמל
100	6	4	דמי ניהול קרנות נאמנות
24	54	43	עמלות הפצה של קרנות נאמנות
49	89	-	רווחים מקופות פיצויים
605	594	387	סך-הכל

הירידה בהכנסות מדמי ניהול והחזר הוצאות מקופות גמל נובעת ממכירת קופות הגמל. לפרטים ר' ביאור 6 ה' לדוחות הכספיים. הירידה בהכנסות מדמי הפצה שנגבו ממנהלי קרנות נאמנות בשנת 2008 נובעת מירידה בשווי השוק של קרנות הנאמנות ומשינוי בתמהיל הקרנות המוחזקות על ידי הלקוחות ומעבר לקרנות כספיות אשר דמי ההפצה בגין נמוכים יותר.

העמלות התפעוליות הסתכמו בשנת 2008 ב-2,339 מיליון ש"ח, לעומת סך של 2,214 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עליה בשיעור של 5.6%. העליה נובעת, בעיקר, מגידול בהכנסות מכרטיסי אשראי, דמי ניהול חשבון, שירותי מערך התשלומים וטיפול באשראי ובעריכת חוזים. (לפרטים בדבר חקיקה בנושא העמלות הבנקאיות, ר' "חקיקה ופיקוח" להלן).

ההכנסות התפעוליות מכרטיסי אשראי הסתכמו בשנת 2008 ב-849 מיליון ש"ח, לעומת סך של 760 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה בשיעור של 11.7%. (הכנסות ריבית בגין אשראי ללקוחות באמצעות כרטיסי אשראי הסתכמו בשנת 2008 בסך של 110 מיליון ש"ח, לעומת 95 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה בשיעור של 15.8%).

הרווחים מהשקעות במניות, נטו, הסתכמו בשנת 2008 בסך של 51 מיליון ש"ח, לעומת 58 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח בשנת 2008 נובע, בעיקר, מדיבידנד ממניות זמינות למכירה ולמסחר, בסך של 168 מיליון ש"ח, מזה, דיבידנד בסך של 110 מיליון ש"ח שקיבלו הבנק וחברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ מחברת וזה אירופה, ודיבידנד בסך של כ-38 מיליון ש"ח שקיבלו הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט מחברה שמניות שלה שימשו כבטוחה להלוואה שקיבל לווה מסוים, לעומת דיבידנד בסך של 70 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. (לפרטים בדבר הוראה של המפקח על הבנקים לסווג את יתרת החוב של הלווה האמור כ"נייר ערך" במסגרת "התיק הזמין למכירה", ר' ביאור 3 ג' לדוחות הכספיים) ההכנסות קוזזו בחלקן מהפסדים והפרשה לירידת ערך מניות זמינות למכירה בסך של 117 מיליון ש"ח, מזה: 67 מיליון ש"ח בגין קרן של קרנות גידור לעומת 44 מיליון ש"ח בשנת 2007. (לפרטים נוספים ר' להלן: "ניירות ערך" בפרק "התפתחות הנכסים וההתחייבויות").

ההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2008 ב-100 מיליון ש"ח לעומת סך של 300 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה בשיעור של 66.7%, בעיקר עקב ירידה בסך של 110 מיליון ש"ח בהכנסות מקופות גמל וקרנות נאמנות, כמפורט לעיל, ועקב העובדה שבשנת 2008 לא נרשמו רווחי הקופה לפיצויים במסגרת ההכנסות האחרות, בעוד שבתקופה המקבילה אשתקד נרשם סך של 89 מיליון ש"ח.

להלן התפלגות המרכיבים של סעיפי ההכנסות התפעוליות והאחרות:

2006	2007	2008	
במיליוני ש"ח			
225	252	282	מדמי ניהול חשבון
424	475	488	שירותי מערך התשלומים
640	760	849	הכנסות מכרטיסי אשראי
621	563	438	הכנסות מפעילויות הקשורות בשוק ההון
49	89	-	רווחי הקופה לפיצויים
45	38	28	שירותים ממוחשבים, מידע ואישורים
93	79	73	פעילות סחר חוץ ושירותים מיוחדים במט"ח
19	18	19	מרווח ועמלות על אשראי מפקדונות לפי מידת גביה
243	298	313	עמלות אחרות
2,359	2,572	2,490	סך-הכל

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2008 ב-5,265 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 5,066 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עליה של 3.9%.

הוצאות משכורות והוצאות נלוות הסתכמו בשנת 2008 ב-3,106 מיליון ש"ח, לעומת סך של 3,030 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עליה בשיעור של 2.5%.

להלן ניתוח ההשפעה של רכיבים מסויימים על הוצאות משכורות והוצאות נלוות:

שינוי באחוזים		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2007	2008	2006	2007	2008	
לעומת 2006		במיליוני ש"ח			
2006	2007	2006	2007	2008	
(5.4)	2.5	3,202	3,030	3,106	משכורות והוצאות נלוות – כפי שדווח
		232	-	-	המענק ששולם לעובדים בגין מכירת גרעין השליטה בבנק
		51	169	52	מענקים
		8	27	15	הוצאה הנובעת מעסקאות תשלום מבוסס מניות
		174	91	-	הוצאות פרישה מרצון
		(88)	(96)	81	השפעת קופת הפיצויים
0.5	4.2	2,825	2,839	2,958	משכורות והוצאות נלוות – בניטרול רכיבים מסויימים

העליה בהוצאות השכר בשנת 2008, לעומת התקופה המקבילה אשתקד, הושפעה בעיקר מגידול בהוצאות הפיצויים, שנבע, בעיקר, מהפסד שנרשם בקופת הפיצויים של הבנק ושל חברה מאוחדת בשנת 2008, לעומת רווח בתקופה המקבילה אשתקד. בשנת 2008 נרשם הפסד נטו מקופות הפיצויים בסך של 81 מיליון ש"ח, הפסד שהגדיל את הוצאת הפיצויים שנרשמה. בשנת 2007 נרשמו בקופות הפיצויים רווחים בסך של 183 מיליון ש"ח, ששימשו לכיסוי הגידול בהתחייבות לפיצויים בגין שנים קודמות בסך של 96 מיליון ש"ח, שנבע מהסכם השכר לשנת 2007, ועודף הרווחים נרשם להכנסות אחרות, כאמור לעיל. בדוחות הכספיים לשנת 2007, נכללה הוצאה בסך של 91 מיליון ש"ח בגין פרישה מוקדמת. לפרטים נוספים, ובכלל זה אודות היקפי הפרישה מהבנק בשנים 2006-2008, ר' סעיף "משאבי אנוש" להלן. הוצאות משכורות ללא הוצאות נלוות הסתכמו בשנת 2008 בסך של 2,009 מיליון ש"ח, לעומת סך של 2,146 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 6.4%, שהושפעה בעיקר מירידה בהפרשה למענקים. **הוצאות אחזקה ופחת בניינים וציוד** הסתכמו בשנת 2008 ב-910 מיליון ש"ח, לעומת סך של 819 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עליה בשיעור של 11.1%. עיקר העליה נבע מגידול בהוצאות פחת בבנק, עקב הפחתה של עלויות תוכנה לשימוש עצמי שהושלם פיתוחה.

הוצאות אחרות הסתכמו בשנת 2008 ב-1,249 מיליון ש"ח לעומת סך של 1,217 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, עליה בשיעור של 2.6%. העליה הושפעה בעיקר מגידול בהוצאות תקשורת, עמלות והפחתת מוניטין שקוזזו בחלקן מירידה בהוצאות פרסום, שירותים מקצועיים והוצאות אחרות.

שיעור הכיסוי של ההוצאות התפעוליות והאחרות על ידי ההכנסות התפעוליות והאחרות הגיע בשנת 2008 ל-47.3%, לעומת 50.8% בשנה הקודמת.

שיעור הכיסוי של ההוצאות התפעוליות והאחרות על ידי ההכנסות התפעוליות והאחרות, בניטרול ההוצאות שפורטו לעיל, היה מגיע בשנת 2008 לשיעור של 48.3%, לעומת שיעור של 50.4% בשנת 2007.

סך ההוצאות התפעוליות ביחס לסך כל ההכנסות הגיע בשנת 2008 לשיעור של 79.6% בשנת 2008, לעומת 74.5% בשנה הקודמת. **סך ההוצאות התפעוליות ביחס לסך כל ההכנסות, בניטרול ההוצאות שפורטו לעיל,** הגיע בשנת 2008 לשיעור של 74.6% לעומת שיעור של 74.3% בשנת 2007.

הרווח מפעולות רגילות לפני מסים הסתכם בשנת 2008 ב-572 מיליון ש"ח לעומת סך של 1,284 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה בשיעור של 55.5%.

ההפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות הסתכמה בשנת 2008 ב-169 מיליון ש"ח, לעומת סך של 566 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. שיעור ההפרשה למסים ביחס לרווח מפעולות רגילות הגיע בשנת 2008 ל-29.5%, לעומת 44.1% בשנת 2007. הירידה בשיעור המס האפקטיבי נובעת בעיקרה מביטול ההפרשה למס בגין חלק הבנק ברווחי כאל, לאור החלטת דירקטוריון כאל לא לחלק דיבידנדים שיגרמו לירידת יחס ההון מתחת ל-15.5% והחלטת דירקטוריון כאל לא לחלק דיבידנדים מרווחים שנצברו עד ליום 31 בדצמבר 2008 (ר' "חברות מוחזקות עיקריות" להלן וביאור 29 י' לדוחות הכספיים) ומסגרת שומות מס הכנסה לשנת 2003. ירידה זו קוזזה בחלקה כתוצאה מביטול חוק התיאומים (ר' ביאור 29 י' לדוחות הכספיים) ומפעולת חיסוי שהבנק מבצע, כמפורט לעיל.

הרווח מפעולות רגילות לאחר מסים הסתכם בשנת 2008 בסך של 403 מיליון ש"ח, לעומת 718 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה של 43.9%.

חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) מפעולות רגילות לאחר השפעת המס של חברות כלולות בשנת 2008, הסתכם בהפסד בסך של 70 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של 45 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד בשנת 2008 נובע בעיקר מהפרשה לירידת ערך בגין KFS (ר' ביאור 6).

הרווח מפעולות רגילות הסתכם בשנת 2008 ב-255 מיליון ש"ח, לעומת סך של 707 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה של 63.9%. **שיעור הרווח מפעולות רגילות לפני ההפרשה למסים ביחס להון העצמי,** לרבות זכויות בעלי מניות חיצוניים, הגיע בשנת 2008 לשיעור של 7.8%, לעומת שיעור של 16.4% בשנה הקודמת.

שיעור הרווח מפעולות רגילות לאחר הפרשה למסים ביחס להון העצמי, לרבות זכויות בעלי מניות חיצוניים, הגיע בשנת 2008 לשיעור של 5.5%, לעומת שיעור של 9.6% בשנה הקודמת.

ההפסד נטו מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים הסתכם בשנת 2008 בסך של 10 מיליון ש"ח. זאת, לעומת רווח בסך של 558 מיליון ש"ח בשנת 2007, אשר כלל סך של 483 מיליון ש"ח רווח, נטו, ממכירת פעילות קופות הגמל (ר' ביאור 6 ה' לדוחות הכספיים) וסך של 74 מיליון ש"ח רווח, נטו, ממכירת קה"ל (ר' ביאור 19 ג' 20 לדוחות הכספיים).

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2008 ב-245 מיליון ש"ח, לעומת סך של 1,265 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, ירידה של 80.6%. **הרווח הנקי בניטרול רכיבים מסויימים,** כמפורט לעיל, היה מסתכם בשנת 2008 בסך של 540 מיליון ש"ח, לעומת 840 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 35.7%.

התשואה להון העצמי בשנת 2008 הגיעה לשיעור של 2.7% לעומת שיעור של 14.7% בשנת 2007. **התשואה להון העצמי בניטרול רכיבים מסויימים,** כמפורט לעיל, הייתה מגיעה בשנת 2008 לשיעור של 5.9%, לעומת 9.7% בשנת 2007.

הרווח הנקי למניה אחת בת 0.1 ש"ח ע.ב. בשנת 2008 הסתכם ב-0.25 ש"ח, לעומת רווח למניה של 1.29 ש"ח בשנה הקודמת. **הרווח הנקי למניה אחת בת 0.1 ש"ח ע.ב. בניטרול רכיבים מסויימים,** כמפורט לעיל, היה מסתכם בשנת 2008 ב-0.55 ש"ח, לעומת 0.86 ש"ח בשנת 2007.

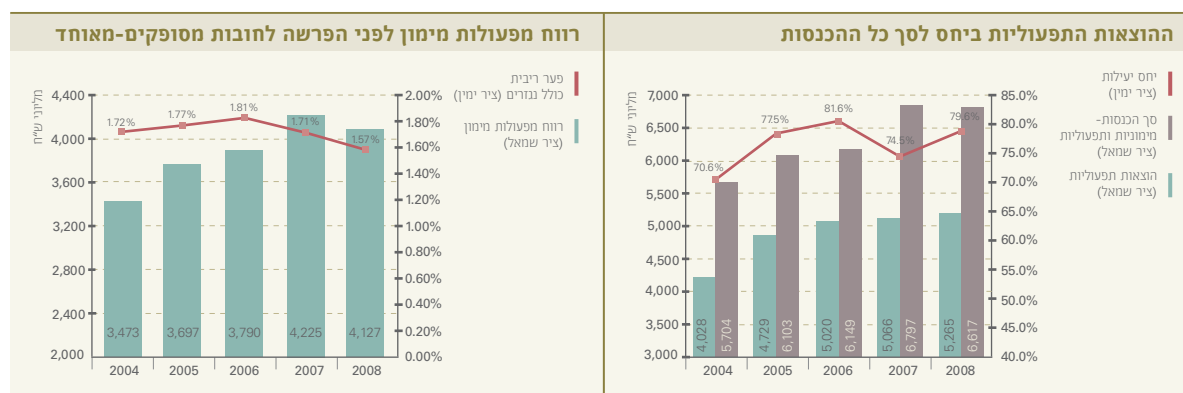
ההפסד ברבעון הרביעי של שנת 2008 הסתכם בסך של 121 מיליון ש"ח, לעומת רווח של 110 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של

שנת 2008, ולעומת רווח של 41 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.
התשואה להון העצמי ברבעון הרביעי של שנת 2008 הגיעה לשיעור שלילי של 5.5% על בסיס שנתי, לעומת שיעור חיובי של 4.8% ברבעון השלישי של שנת 2008, ולעומת שיעור חיובי של 1.8% ברבעון המקביל אשתקד.

להלן ניתוח השפעות של רכיבים מסויימים על הרווח הרבעוני הנקי (במיליוני ש"ח):

2007	2008		
רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון רביעי	
41	110	(121)	רווח (הפסד) נקי מדווח
-	107	88	הפרשה לירידת ערך של איגרות חוב זמינות למכירה
26	20	25	הפסדים והפרשה לירידת ערך מניות זמינות למכירה
-	-	(70)	דיבידנד מויזה אירופה
51	(2)	-	הוצאות בגין עידוד פרישה מוקדמת
(21)	48	24	הפסדים (רווחים) מקופת הפיצויים
(17)	(18)	(19)	השפעת ההפרשה בגין הסכם שכר על גידול בהתחייבויות בגין הפרשות נילוות לשכר
4	2	-	עלות ביצוע שיפורים ובדיקות באי די בי ניו יורק
-	-	(31)	סגירת שומות וביטול הפרשה למס בגין חלק הבנק ברווחי כאל
-	10	78	הפסדים מירידת ערך של חברות מוחזקות
(83)	-	-	רווח ממכירת קופות הגמל וקה"ל
130	-	-	הפרשה למס בגין ההשקעה בבנק הבינלאומי
131	277	(26)	רווח (הפסד) נקי בניטרול רכיבים מסויימים
5.8%	12.5%	(1.2%)	תשואה על ההון בניטרול רכיבים מסויימים

אומדן ההשפעה של הסכמי השכר בבנק על התוצאות העסקיות ברבעון הראשון של שנת 2009. הבנק יכלול בדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2009 את מלוא הגידול בהתחייבויות בגין הפרשות לנלוות בשכר בהתאם להערכת ההנהלה את עלות הסכם השכר לשנת 2009, בסכום הנאמד כיום ב-99 מיליון ש"ח. לפרטים בדבר צעדי התייעלות וחסכון, ר' להלן.

צעדי התייעלות וחסכון

במסגרת יישום התוכנית האסטרטגית נקט הבנק בשנת 2008 צעדי חסכון והתייעלות. על רקע המשבר הפיננסי והשלכותיו הורחבו הצעדים שננקטו והם יימשכו גם בשנת 2009.

בין הצעדים האמורים, ניתן למנות את אלה:

פרויקט "ארגון רזה" לשיפור האפקטיביות של מערך הסניפים. במסגרת הפרויקט מתבצע מהלך של העברת פעילויות תפעוליות שונות למשרד אחורי שמופעל באגף התפעול של הבנק. העברת הפעילויות כאמור נועדה לאפשר צמצום מסוים בכוח האדם בסניפים וצמצום הדרגתי בשטחי הסניפים תוך מעבר לביצוע הפעולות ביחידה מרכזית ויעילה יותר.

שינוי המבנה הארגוני. השינוי, עליו הוחלט בשלהי שנת 2008, מבוצע בתחילת שנת 2009, במסגרתו בוטלו החטיבה לשיווק ותכנון אסטרטגי וחטיבת נכסי לקוחות. מהלך זה כולל, בין היתר, צמצום מספר חברי הנהלה, וצמצום יחידות מטה שונות (לפרטים נוספים, ר' "שינוי המבנה הארגוני" בפרק "משאבי אנוש" להלן).

תוכנית התייעלות בתחום המחשוב. בשנת 2008 יושמה התוכנית בשני צירים מרכזיים: האחד, מאמץ בתחום הניהול של פיתוח מערכות המידע בבנק, במטרה להגדיל את תפוקותיו. השני, סגירה הדרגתית של חלק מהיחידות המתמחות שעסקו בפרויקט אופק ושחרור הדרגתי של כוח האדם שעסק בפרויקט.

סגירת היוניסיס. השלמת ההסבה של כל המערכות שעדיין מופעלות על מחשב יוניסיס מתוכננת לאמצע שנת 2009, כך שבחודש ספטמבר 2009 ניתן יהיה להפסיק את העבודה עם מחשב Unisys. להערכת הנהלת הבנק, הדממת מחשב Unisys תחסוך סך של 60-70 מיליון ש"ח עלויות של רשיונות ההפעלה של המחשב ותחזוקת המחשב וכן תאפשר צמצום במצבת כוח האדם ביחידות הרלבנטיות.

קיטון במצבת כוח האדם. הצעדים שנמנו לעיל צפויים להביא, בין היתר, לקיטון במצבת כוח האדם בבנק בהיקף של כ-300 משרות במהלך שנת 2009. זאת, לאחר שמאז חודש מרס 2008 חל קיטון ניכר במצבת כוח האדם, אשר הסתכם בכ-406 עובדים עד סוף שנת 2008 (ירידה של כ-253 עובדים בין 31 בדצמבר 2007 ל-31 בדצמבר 2008).

ויתור על שכר. בחודש פברואר 2009 הודיעו יו"ר הדירקטוריון ומנכ"ל הבנק כי הם מוותרים על 10% משכרם לתקופה של 12 חודשים שתחילתה בחודש פברואר 2009. חברי הנהלת הבנק ויתרו על 7.5% משכרם לתקופה זוהה. עובדי הבנק, בקטגוריות השונות, ויתרו אף הם על שיעור משכרם ו/או על מרכיבים אחרים מהתגמול לו הם זכאים. החסכון הכולל הצפוי בעקבות מהלכים אלה נאמד על ידי הנהלת הבנק בסך של כ-60 מיליון ש"ח.

הפחתת עלויות. מרבית הספקים של הבנק נענו לפנית הבנק להפחית את תעריף הסחורות והשירותים שהם מספקים לבנק, בשיעור של בין 6%-10%. במקביל, הבנק בוחן את כל מרכיבי ההוצאות התפעוליות ופועל לצמצומן במידת האפשר, ובלבד שלא תפגענה פעילויות הליבה העסקיות שלו.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו בגדר מידע צופה פני עתיד אשר משקף את תוכניות הנהלת הבנק והערכותיה במועד פרסום הדוחות. המידע עשוי שלא להתממש במידה ויחולו עיכובים במועד הדממת מחשב ה-Unisys; יחולו שינויים בהיקף ותעדוף משימות בתחום מערכות מידע, נוכח השינויים ברגולציה וצרכים עסקיים דחופים, אשר עשויים להביא לשינוי בהיערכות או ביכולת להוציא לפועל את תוכניות הבנק הקיימות למועד פרסום הדוחות; יחולו עיכובים או שיבושים ביישומי המלא של השינוי הארגוני בבנק.

התפתחות הנכסים וההתחייבויות

סך כל המאזן הסתכם ביום 31 בדצמבר 2008 ב-182,248 מיליון ש"ח לעומת סך של 168,719 מיליון ש"ח בסוף השנה הקודמת, עליה בשיעור של 8.0%.

שיעור השינוי ב-%	31 בדצמבר	
	2007	2008
במיליוני ש"ח		
נכסים		
8.6	19,850	21,554
(15.4)	37,278	31,535
14.6	101,899	116,800
התחייבויות		
6.7	130,518	139,232
(10.2)	5,072	4,555
26.0	7,437	9,373
(4.4)	9,204	8,797

האשראי לציבור

כללי. האשראי לציבור הסתכם ביום 31 בדצמבר 2008 ב-116,800 מיליון ש"ח, לעומת סך של 101,899 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2007, עליה בשיעור של 14.6%. חלקו של האשראי לציבור מסך כל המאזן הגיע בסוף שנת 2008 לשיעור של 64.1%, לעומת 60.4% בסוף שנת 2007.

מדיניות האשראי בבנק. מדיניות הבנק במתן אשראי לציבור נועדה, בין היתר, להביא לשיפור איכות תיק האשראי ופיזור הסיכונים הגלומים בו.

פיזור הסיכונים בא לידי ביטוי בפיצול תיק האשראי בין ענפי המשק השונים ובין הלווים וקבוצות הלווים השונות. במסגרת מדיניות האשראי נקבעים עקרונות וכללים הן ברמת הלקוח הבודד והן ברמת ענפי המשק ומגזרי פעילות שונים.

הבנק נוקט במדיניות אשראי זהירה ביחס לענפי המשק ומגזרי האשראי השונים. מדיניות האשראי לוקחת בחשבון את ההאטה במשק ואת העליה בסיכון המערכת.

דיון במדיניות האשראי נערך לפחות פעם בשנה, תוך קביעת מדיניות אשראי לשנה הבאה. המדיניות מאושרת על ידי הנהלת הבנק ועל ידי הדירקטוריון. מדיניות האשראי מתייחסת לאסטרטגיית הבנק לגבי גידול/קיטון בתיק האשראי, כיווני פעילות, שיפור ניהול תיק האשראי ואיכותו ותמחור האשראי.

לבנק מדיניות אשראי מפורטת לענפי המשק, לקבוצות לוויים, למגזרי הצמדה ולמגזרי פעילות. על פי הקווים הכלליים שמתווה מדיניות האשראי נקבעים היעדים העסקיים של הבנק. מדיניות פיזור הסיכון בין ענפי משק, מושתתת על הערכת התפתחויות צפויות במגזרי המשק השונים, במטרה להעריך את רמת הסיכון ואת הפוטנציאל העסקי בפעילות במגזרי המשק השונים. במסגרת קביעת מדיניות האשראי נקבעת מגבלה פנימית של הבנק לגבי החשיפה לענפי משק.

מדיניות האשראי ללווים גדולים/קבוצות לוויים כוללת מגבלות פנימיות של הבנק וכן מתכונת לדיון תקופתי בכל קבוצת לוויים. בנוסף נקבעת מדיניות מפורטת לתחומים נוספים, כגון: רכישת אמצעי שליטה, יהלומים, נדל"ן, סניף לונדון.

כאשר מתגלה סיכון אשראי בענף מסוים/קבוצת לוויים מסוימת, ננקטים צעדים להפחתת הסיכון בענף/קבוצה באמצעות גיבוש מדיניות להפחתת החשיפה לענף/קבוצה, מעקב אחר הפעילות בענף/קבוצה וקביעת מגבלות על הפעילות.

הבנק נותן אשראי ללקוחותיו כנגד בטחונות מסוגים שונים, ובהם: נכסים נדילים, נכסים קבועים, שעבדים וערבויות לסוגיהם. מרווחי הביטוח לצורך ההסתמכות על הבטחונות מעוגנים בנהלים ומאשרים על ידי הדירקטוריון כחלק ממדיניות האשראי.

היקף ו/או איכות הבטחונות נגזרים מרמת הסיכון שהבנק נוטל על עצמו בעת העמדת האשראי תוך מתן דגש מיוחד לכושר ההחזר של הלקוחות.

המגבלות הרגולטוריות המוטלות על הבנק במסגרת הוראת בנק ישראל על לווה בודד, קב' לוויים ושש קב' הלוויים הגדולות, מטילות על הבנק מגבלה אפקטיבית במתן אשראי ללוויים מסוימים.

סמכויות האשראי בבנק נקבעות על ידי הדירקטוריון, ומוגדרות בנהלי הבנק. החל מסמכויות של מנהלים בדרגים שונים דרך ועדות האשראי ועד לוועדות האשראים של הדירקטוריון.

הרכב האשראי לציבור לפי מגזרי הצמדה. להלן נתונים על הרכב האשראי לציבור לפי מגזרי הצמדה:

שיעור השינוי ב-%	31 בדצמבר 2007		31 בדצמבר 2008		
	% מסך האשראי לציבור	במיליוני ש"ח	% מסך האשראי לציבור	במיליוני ש"ח	
17.2	47.2	48,074	48.3	56,363	מטבע ישראלי לא צמוד
12.7	18.3	18,642	18.0	21,016	מטבע ישראלי צמוד מדד
12.0	34.5	35,183	33.7	39,421	מטבע חוץ ומטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ
14.6	100.0	101,899	100.0	116,800	סך-הכל

האשראי לציבור במטבע חוץ ומטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ עלה בשיעור של 12.0% לעומת 31 בדצמבר 2007. במונחים דולרים גדל האשראי במטבע חוץ ובמטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ בסך של 1,220 מיליון דולר לעומת 31 בדצמבר 2007, עליה של 13.3%. סך כל האשראי לציבור, הכולל את האשראי במטבע חוץ ובמטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ, כשהם מחושבים במונחים דולריים, עלה בשיעור של 15.1% לעומת 31 בדצמבר 2007.

התפתחות הפרשות לחובות מסופקים והאשראי ללווים בעייתיים בקבוצה. יתרת ההפרשה לחובות מסופקים ביחס לאשראי לציבור (לא כולל סיכון אשראי חוץ מאזני) הגיע בשנת 2008 ל-4.93% לעומת 5.37% בשנת 2007.

להלן נתונים על סיכון אשראי כולל, שבאחריות הקבוצה, בגין לווים בעייתיים, בניכוי ההפרשה לחובות מסופקים⁽¹⁾ (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר		30 בספטמבר	31 בדצמבר	
2007*	2008*	2008	2008	
2,230	1,852	2,242		שאינם נושאים הכנסה
278	233	354		שאורגנו מחדש ⁽²⁾
33	35	231		מיועדים לארגון מחדש ⁽³⁾
387	403	690		בפיגור זמני
3,521	4,292	4,330		בהשגחה מיוחדת ⁽⁴⁾
6,449	6,815	7,847		סך-הכל אשראי מאזני ללווים בעייתיים
1,038	1,308	1,348		סיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים בעייתיים ⁽⁵⁾
21	21	26		איגרות חוב של לווים בעייתיים
22	69	209		נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים של לווים בעייתיים
7,530	8,213	9,430		סך-הכל סיכון אשראי כולל בגין חובות בעייתיים
-	-	47		איגרות חוב בגין נרשמה הפרשה לירידת ערך

* סווג מחדש

הערות:

- (1) לא כולל חובות בעייתיים שבגינם קיימים בטחונות המותרים ליכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים (הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 313).
- (2) אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה השוטפת וכן אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות עם ויתור על הכנסות.
- (3) אשראי ללווים אשר לגביו קיימת החלטה של הנהלת התאגיד הבנקאי על ארגון מחדש, אך הארגון מחדש טרם בוצע בפועל.
- (4) מזה: חובות בסך של 622 מיליון ש"ח שנכללו לאחר שנערכה בגינם הפרשה ספציפית ואשראי לדיור שבגינם קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור בסך של 178 מיליון ש"ח (30.9.08: 823 מיליון ש"ח ו-182 מיליון ש"ח בהתאמה, 31.12.07: 893 מיליון ש"ח ו-188 מיליון ש"ח בהתאמה).
- (5) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, למעט בגין ערבויות שנתן לווה להבטחת חבות של צד שלישי.

עיקר סיכון האשראי הכולל בגין חובות בעייתיים הוא בענף בינוי ונדל"ן, בענף שירותים פיננסיים ובענף התעשייה.

ברבעון הרביעי של שנת 2008, עלה ההיקף הכולל של תיק האשראי הבעייתי בבנק בסך של 1,217 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של 14.8% לעומת 30 בספטמבר 2008.

במסגרת ניהול סיכונים האשראי, נוהג הבנק, באופן שוטף, לבחון ולהעריך את חשיפת הלקוחות לשינויים בתנאי השוק והסביבה העסקית. בעקבות סריקה, מיפוי ובחינה של תיקי הלקוחות, שהתבצעו החל מהרבעון השלישי של שנת 2008, נמצאו לווים אשר עלולים להיות מושפעים לרעה מהמשבר הפוקד את שוקי ההון והכספים והוחלט לסווגם בהשגחה מיוחדת.

הוראה בנושא: "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי". ביום 31 בדצמבר 2007 פירסם המפקח על הבנקים הוראה בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" (להלן: "ההוראה"). ההוראה מתאימה את כללי הדיווח החלים על התאגידים הבנקאים בישראל בנושא זה לאלו החלים על בנקים בארצות הברית והיא מבוססת, בין היתר, על תקני חשבונאות בארה"ב ועל הוראות רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב וה-SEC. העקרונות שבבסיס ההוראה, מהווים שינוי מרחיק לכת ביחס להוראות הנוכחיות בנושא סיווג חובות בעייתיים ומדידת הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו. לפרטים נוספים אודות ההוראה והשינויים העיקריים שנכללו בה ביחס להוראות הקיימות, ר' ביאור 1 כה' (3) לדוחות הכספיים. בהוראה נקבע כי היא תיושם בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי, החל מהדוחות ליום 1 בינואר 2010 ואילך. בעת יישום ההוראה לראשונה יידרשו התאגידים הבנקאיים למחוק חשבונאית את יתרות החובות הבעייתיים, העומדים באמות המידה שנקבעו בהוראה למחיקה חשבונאית, ולבטל את כל ההכנסות הריבית שייצברו עד ליום 1 בינואר 2010 ולא ייגבו בפועל עד אותו מועד, בגין חובות פגומים שהוגדרו בהוראה.

בהוראה נקבע כי היא לא תיושם למפרע בדוחות כספיים לתקופות קודמות. התאמות של יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים ליום 1 בינואר 2010 בהתאם לדרישות ההוראה יכללו ישירות בסעיף העודפים בהון העצמי. יישום ההוראה מחייב היערכות ושינויים מהותיים במערכת המידע הקיימות, שאינן מותאמות, בשלב זה, לדיווח על פי הכללים החדשים. כמו כן, הכללים החדשים דורשים מכל בנק לגבש מתודולוגיה בנושאים שונים. בכלל זה, לדוגמא, הערכת ההשפעה על יתרת האשראי במסלול הקבוצתי לא ניתנת לביצוע ללא זיהוי וקביעת המודלים והפרמטרים המובילים לבניית קבוצות הומוגניות בעלות מאפייני סיכון דומים ואיסוף נתונים מספקים לצורך חישוב אומדן שיעור הפסדי העבר בכל קבוצת חובות. לאור האמור לעיל לא ניתן לכמת בשלב זה את ההשפעה הצפויה של יישום ההוראה בדוחות לשנת 2010 ואילך על תוצאות הפעילות של הבנק, לרבות ההשפעה של יישום ההוראה לראשונה על ההון העצמי ליום 1 בינואר 2010. עם זאת, צפוי כי יישום ההוראה ישפיע לרעה על תוצאות הפעילות של הבנק ועל מצבו הכספי.

הבנק נערך ליישום ההוראה במסגרת פרויקט שמתנהל באחריות החטיבה העסקית של הבנק. צוות הפרויקט כולל, בין היתר, נציגים של חלק מחברות הבת.

במסגרת הפרויקט רועננה פעילותם של צוותי העבודה שהוקמו בשעתו במספר תחומים (מתודולוגיה בפן ההפרשה הקבוצתי, מתודולוגיה בפן ההפרשה הפרטני, דיווח כספי, תפעול, נהלים והדרכה), תוך תיאום והתממשקות מול העבודה בתחומים החופפים בחלקם, אשר מתבצעת כבר בבנק בכל הקשור לבאזל II ודירוג אשראי.

במסגרת ההיערכות עד כה בוצע סקר פערים, נותחו הנתונים שנאספו ונבנתה תוכנית עבודה ליישום הפרויקט, אשר כוללת אפיון מפורט של השינויים הנדרשים במערכות המידע השונות בבנק, גזירת נתונים נדרשים לבניית תשתית נתונים לחישוב הפרשה קבוצתית ופרטנית, פיתוח מודל סטטיסטי לחישוב הפרשה קבוצתית, פיתוח מערכת, בסיסי נתונים וממשק משתמש לצורך הזנת תחזית תזרימי מזומנים וריבית להיוון, פיתוח מערכי דוחות תומכי החלטה בתהליך ההפרשה הפרטנית, ביצוע שינויים בתהליכי עבודה ארגוניים על בסיס מסמך אפיון הדרישות, ניהול פרויקט טלי שוטף ועוד. הבנק נעזר בביצוע הפרויקט בשירותיהן של חברות חיצוניות.

הבנק מקדיש משאבים ומאמצים רבים לקידום ההיערכות ליישום ההוראה למרות ריבוי המשימות שהוטלו על המערכת הבנקאית במקביל להיערכות ליישום ההוראה האמורה, שהבולטת בהן היא ההיערכות ליישום פרויקט באזל II.

מאפייני סיכון של תיק האשראי לציבור. ההרעה באיכות התיק באה לידי ביטוי גם בעליה בשיעור החוב הבעייתי המאזני מתוך סך האשראי המאזני לציבור בקבוצה, מ-6.3% בסוף שנת 2007 לכ-6.7% בסוף שנת 2008.

החל מהמחצית השניה של שנת 2008 חלה ירידה מתמשכת בהיקף הפעילות ובכושר ההחזר של הלווים במרבית ענפי המשק. ההפרשה לחובות מסופקים בקבוצה הסתכמה בשנת 2008 ב-780 מיליון ש"ח, בהשוואה להפרשה בסך 447 מיליון ש"ח בשנת 2007, גידול בשיעור של 74%.

ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים בקבוצה הסתכמה בשנת 2008 ב-774 מיליון ש"ח, לעומת הפרשה בסך של 459 מיליון ש"ח בשנת 2007, גידול בשיעור של 69%.

כתוצאה מההרעה חלה עליה ניכרת בשיעור ההפרשה הספציפית ביחס לאשראי המאזני, משיעור של 0.45% בשנת 2007 לשיעור של 0.7% בשנת 2008.

ההרעה באיכות תיק האשראי נובעת מעליה בהיקף החוב הבעייתי בכל הסיווגים, למעט בחוב שאינו נושא הכנסה, וזאת כתוצאה מהרעה בשולי הרווח התפעולי, תזרימי המזומנים וכושר ההחזר של הלווים במרבית ענפי המשק.

החוב שאינו נושא הכנסה שמר על יציבות בהיקף של כ-2.2 מיליארד ש"ח כתוצאה משתי התפתחויות מנוגדות: העמקת הסדרי הגביה ו/או הסדרים לפרעון החוב עם לקוחות, במקביל להרעה במצב הכספי של הלווים וירידה בשווי הבטחונות שמבטיחים את חובם לבנק.

ההרעה במצבם של הלווים בענפים השונים נבעה מההתפתחויות הבאות:

- ענף המסחר - נרשמה הרעה בהכנסות ובשיעורי הרווח התפעולי כתוצאה מהאטה בצריכה השוטפת ורמת הביקושים המקומיים.
- ענף בינוי ונדל"ן - נרשמה יציבות בשיעורי התפוסה ודמי השכירות של נכסים מניבים (מסחר ומשרדים באזורי ביקוש), וכן ירידה בהכנסות מבניה למגורים כתוצאה מקיטון במספר יחידות הדיור החדשות שנמכרו במסגרת היוזמה הפרטית.
- ענפי התעשייה - חלה הרעה בביצועי החברות כתוצאה מירידה בביקושים המקומיים והחיצוניים על רקע האטה בהיקף הסחר העולמי.
- ענף התקשורת - נשמרה יציבות בשולי הרווח התפעוליים כתוצאה מתהליכי התייעלות, רכישות ומיזוגים וחשיפה נמוכה יחסית להאטה בפעילות הכלכלית.
- ענף שירותים עסקיים אחרים - נרשמה הרעה במצבם של לווי מסוימים מקרב הלקוחות הפרטיים, ועסקים קטנים ובינוניים במגזר ה-SEM.

להלן שיעור ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים בענפים מסוימים ביחס לאשראי לציבור המאזני המאוחד באותם ענפים:

ענף	2008	2007
בינוי ונדל"ן	0.8%	0.5%
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	1.7%	1.0%
מסחר	0.7%	0.3%
תעשייה	0.8%	0.5%
תקשורת ושירותי מחשב	0.3%	0.3%
שירותים עסקיים אחרים	1.2%	0.4%

מהנתונים שהובאו לעיל עולה כי למעט ענף התקשורת, בכל ענפי המשק העיקריים חלה עליה בשיעורי ההפרשה הספציפיים לחובות מסופקים ביחס לאשראי לציבור בבנק.

להלן משקל ענפי משק מסוימים מסך ההפרשה הספציפית הכוללת בהשוואה לשנת 2007:

משקל הענף בהפרשה בשנת		
ענף	2008	2007
בינוי ונדל"ן	23.6%	20.9%
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	6.8%	6.1%
מסחר	12.5%	8.9%
תעשייה	17.6%	19.2%
תקשורת ושירותי מחשב	0.9%	1.7%
שירותים עסקיים אחרים	15.0%	7.4%

מהנתונים שהובאו לעיל עולה כי ניכרת עליה בשיעורי ההפרשה לחובות מסופקים ביחס לאשראי לציבור במרבית ענפי המשק העיקריים, לרבות עליה במשקלם בהפרשה הכוללת.

התפתחות האשראי לציבור לפי ענפי משק. סיכון האשראי המאזני לענף בינוי ונדל"ן הסתכם בכ-22.6 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2008, לעומת סך של כ-19.4 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2007, גידול בשיעור של 16.4%, והוא היווה כ-18.7% מסך סיכון האשראי המאזני לציבור לעומת 18.3% ביום 31 בדצמבר 2007. סיכון האשראי החוץ מאזני לענף בינוי ונדל"ן (ברובו ערבויות מכר ומסגרות אשראי שלא נוצלו), הסתכם בכ-12.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת סך של כ-13.5 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2007, והוא היווה כ-21.2% מסיכון האשראי החוץ מאזני לעומת 24.5% ביום 31 בדצמבר 2007. סיכון האשראי הכולל לענף בינוי ונדל"ן היווה כ-19.5% מסך סיכון האשראי הכולל לציבור ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת כ-20.4% ביום 31 בדצמבר 2007.

סיכון האשראי הכולל לענפי התעשייה הסתכם בכ-29.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת סך של כ-28.1 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2007, גידול בשיעור של כ-5.3%, והוא היווה כ-16.6% מסך סיכון האשראי הכולל לציבור באחריות הקבוצה לעומת כ-17.4% ביום 31 בדצמבר 2007. האשראי לתעשייה ניתן למספר רב של לקוחות בענפי התעשייה השונים. במסגרת האשראי לתעשייה נכלל האשראי לענף היהלומים שהפיזור בו אינו רחב. סיכון האשראי הכולל לענף היהלומים בבנק, ליום 31 בדצמבר 2008, הסתכם בכ-3.6 מיליארד ש"ח, בדומה ליום 31 בדצמבר 2007. סיכון האשראי הכולל לענף המסחר הסתכם בכ-20.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת סך של כ-19.7 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2007, עליה של 3.3%, והוא היווה כ-11.4% מסך סיכון האשראי הכולל לציבור, לעומת כ-12.2% בשנה הקודמת. סיכון האשראי הכולל לאנשים פרטיים הסתכם בכ-50.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת כ-37.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2007, עליה בשיעור של 35.6%, והוא היווה 27.4% מסך סיכון האשראי הכולל לציבור, לעומת 23.0% ביום 31 בדצמבר 2007.

להלן נתונים אודות התפתחות היתרות של האשראי לציבור לפי מגזרי פעילות:

ליום 31 בדצמבר					
2007		2008			
שיעור השינוי ב-%	% מסך האשראי לציבור	במיליוני ש"ח	% מסך האשראי לציבור	במיליוני ש"ח	
18.8	24.6	25,113	25.6	29,846	קמעונאי – מגזר משקי בית
15.6	12.0	12,245	12.1	14,152	קמעונאי – מגזר עסקים קטנים
17.8	39.2	39,925	40.3	47,025	מגזר בנקאות עסקית
1.5	22.0	22,360	19.4	22,690	מגזר בנקאות מסחרית
36.8	2.2	2,256	2.6	3,087	מגזר בנקאות פרטית
14.6	100.0	101,899	100.0	116,800	סך-הכל

התפתחות האשראי לציבור, כולל סיכון אשראי חוץ מאזני, לפי גודל לווה. כ-99% מהלווים קיבלו אשראי שאינו עולה על 1.2 מיליון ש"ח. האשראי שהועמד לקבוצה זו מהווה 31.2% מסך כל האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת 28.6% ביום 31 בדצמבר 2007.

מדרגת האשראי שבין 1.2 מיליון ש"ח עד 200 מיליון ש"ח מהווה כ-52.6% מסך כל האשראי ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת 56.1% ביום 31 בדצמבר 2007.

ל-74 הלווים הגדולים ביותר, במדרגות האשראי שבין 200 מיליון ש"ח לבין 1,600 מיליון ש"ח, ניתן אשראי המהווה כ-16.2% מסך כל האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת 61 לווים שהאשראי שניתן להם היווה 15.5% מסך האשראי ליום 31 בדצמבר 2007.

האשראי לממשלות הסתכם ב-1,491 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת סך של 374 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 298.7%.

היתרה ליום 31 בדצמבר 2008 כוללת הפקדה של 1,460 מיליון ש"ח בפקדון החשב הכללי, במסגרת זכיית הבנק במרכז עובדי הוראה ובמרכז עובדי המדינה. היתרה ליום 31 בדצמבר 2007 כוללת הפקדה של 362 מיליון ש"ח בפקדון החשב הכללי, במסגרת זכיית הבנק במרכז עובדי הוראה. (ר' "בנקאות קמעונאית - מגזר משקי הבית" בפרק "פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות עיקריים" להלן).

ניירות ערך

כללי. ניירות ערך הסתכמו ב-31,535 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008, לעומת סך של 37,278 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, ירידה בשיעור של 15.4%.

הרכב תיק ניירות הערך לפי מגזרי הצמדה

להלן הרכב תיק ניירות הערך לפי מגזרי הצמדה:

שיעור השינוי ב-%	31 בדצמבר		
	2007	2008	
	במיליוני ש"ח		
	13,580	8,206	מטבע ישראלי לא צמוד
(39.6)			
	2,685	3,527	מטבע ישראלי צמוד למדד
31.4			
	19,240	18,434	מטבע חוץ ומטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ
(4.2)			
	1,773	1,368	מניות - פריטים שאינם כספיים
(22.8)			
(15.4)	37,278	31,535	סך-הכל

ניירות ערך במטבע חוץ ובמטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ ירדו בשיעור של 4.2% לעומת 31 בדצמבר 2007. במונחים דולריים ירדו ניירות הערך במטבע חוץ ובמטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ בסך של 154 מיליון דולר, ירידה של 3.1% לעומת 31 בדצמבר 2007. סך כל ניירות הערך, הכוללים את ניירות הערך במטבע חוץ ובמטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ כשהם מחושבים במונחים דולריים, ירדו בשיעור של 14.8% לעומת 31 בדצמבר 2007.

הרכב תיק ניירות הערך לפי הסיווג לתיקים

בהתאם להוראות המפקח על הבנקים מסווגים ניירות הערך לשלושה תיקים: תיק איגרות חוב מוחזקות לפדיון, תיק ניירות ערך זמינים למכירה ותיק ניירות ערך למסחר.

להלן הרכב ההשקעות בניירות ערך על פי הסיווג האמור:

31 בדצמבר 2007			31 בדצמבר 2008		
הערך במאזן	שווי הוגן	עלות מופחתת	הערך במאזן	שווי הוגן	עלות מופחתת
במיליוני ש"ח					
איגרות חוב					
3,345	3,354	3,345	1,917	1,855	1,917
מוחזקות לפדיון					
29,134	29,134	29,222	26,260	26,260	26,682
זמינות למכירה					
3,026	3,026	3,021	1,991	1,991	2,027
למסחר					
מניות					
1,760	1,760	1,476	1,325	1,325	1,282
זמינות למכירה					
13	13	13	42	42	52
למסחר					
37,278	37,287	37,077	31,535	31,473	31,960
סך-הכל ניירות ערך					

ההפרש נטו (לאחר השפעת המס) בין השווי ההוגן של התיק הזמין למכירה לבין עלותו המופחתת, בסך של 186 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2008 (31.12.2007: 166 מיליון ש"ח), נכלל בהון העצמי כ-"התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן". בנוסף, נכלל בהון הפרש כאמור בגין חלקו של הבנק בבנק הבינלאומי, בסך של 10 מיליון ש"ח (31.12.2007: 30 מיליון ש"ח).

איגרות חוב קונצרניות. תיק ניירות ערך הזמינים למכירה של קבוצת דיסקונט ליום 31 בדצמבר 2008 כולל השקעה באיגרות חוב קונצרניות בסכום של כ-4,460 מיליון ש"ח (סך של כ-1,507 מיליון ש"ח מוחזק באי די בי ניו יורק וסך של כ-2,448 מיליון ש"ח במישרין על ידי הבנק). לפרטים בדבר הפסדים שטרם מומשו הכלולים ביתרת איגרות החוב האמורות, ר' ביאור 3 ז' לדוחות הכספיים.

השקעה בקרן של קרנות גידור. בשנת 2007 השקיע הבנק סך של כ-100 מיליון דולר בקרן של קרנות גידור, אשר מוצגת במסגרת מניות זמינות למכירה. האירועים בשווקים הפיננסיים, החל מחודש יוני 2007, השפיעו גם על הישגיהן של קרנות הגידור, בייחוד אלה שנחשפו לאשראי. עקב ביצועי הקרן ובקשות משקיעים לפדות את אחזקתם, החלה הקרן בתהליך מובנה של סגירת הקרן.

בגין ההשקעה האמורה נרשמה בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008 הפרשה לירידת ערך, בסך של כ-63 מיליון ש"ח, חלקה בגין ירידת שער החליפין של הדולר. זאת, בהמשך להפרשה לירידת ערך בסך של כ-44 מיליון ש"ח בשנת 2007, כמחציתה בגין ירידת שער החליפין של הדולר. בחודשים אוגוסט ואוקטובר 2008 פדתה הקרן כ-56% מהיחידות בקרן. בגין המימושים האמורים לא נגרם הפסד נוסף מעבר להפרשה לירידת ערך שהייתה רשומה בספרי הבנק.

איגרות חוב זמינות למכירה - נתונים לפי ענפי משק. להלן פרטים בדבר התפלגות איגרות החוב בתיק הזמין למכירה, בחתך של ענפי משק:

למחצית מרס 2009	ליום 31 בדצמבר 2008			
רווח כולל אחר מצטבר				
הפסדים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	רווחים שטרם מומשו	שווי הוגן	עלות מופחתת
במיליוני שקלים חדשים				
איגרות חוב לא ממשלתיות				
10	14	–	111	125
73	80	–	150	230
16	20	–	355	375
8	16	1	145	160
4	8	1	49	56
–	–	1	63	62
912	670	5	3,454	4,119
38	28	–	133	161
1,061	836	8	4,460	5,288
איגרות חוב ממשלתיות				
–	–	–	77	77
3	19	344	10,118	9,793
1	5	–	118	123
4	24	344	10,313	9,993
סוכנויות של ממשלת ארה"ב				
4	6	84	6,840	6,762
12	22	25	4,012	4,009
2	4	9	635	630
18	32	118	11,487	11,401
1,083	892	470	26,260	26,682
⁽¹⁾ להלן פירוט איגרות חוב זמינות למכירה בענף שירותים פיננסיים:				
שירותים פיננסיים:				
834	587	5	3,145	3,727
15	11	–	42	53
63	72	–	267	339
912	670	5	3,454	4,119
⁽²⁾ להלן פירוט לפי איזורים גיאוגרפים של השקעות באיגרות חוב זמינות למכירה של בנקים וחברות החזקה בנקאיות:				
672	460	1	1,680	2,139
149	101	–	1,028	1,130
2	9	4	312	317
7	10	–	67	78
2	2	–	32	34
2	5	–	24	29
834	587	5	3,145	3,727

איגרות חוב מוחזקות לפדיון - נתונים לפי ענפי משק. להלן פרטים אודות התפלגות איגרות החוב המוחזקות לפדיון, בחתך של ענפי משק:

למחצית מרס 2009					ליום 31 בדצמבר 2008				
הפסדים שטרם הוכרו		הפסדים שטרם הוכרו		רווחים שטרם הוכרו		שווי הוגן		עלות מופחתת	
מהתאמות לשווי הוגן		מהתאמות לשווי הוגן		מהתאמות לשווי הוגן		שווי הוגן		עלות מופחתת	
במיליוני שקלים חדשים									
איגרות חוב לא ממשלתיות									
–		–		–		6		6	
5		–		–		21		21	
47		44		3		476		517	
–		–		–		10		10	
52		44		3		513		554	
18		28		12		814		830	
סוכנויות של ממשלת ארה"ב:									
19		12		7		528		533	
89		84		22		1,855		1,917	

איגרות חוב למסחר - נתונים לפי ענפי משק. להלן פרטים אודות התפלגות איגרות חוב בתיק למסחר, בחתך של ענפי משק:

למחצית				
מרס 2009				
ליום 31 בדצמבר 2008				
הפסדים		הפסדים		רווחים
שטרם		שטרם		שטרם
מומשו		מומשו		מומשו
מהתאמות		מהתאמות		מהתאמות
לשווי הוגן		לשווי הוגן		לשווי הוגן
עלות		שווי		מופחתת
הוגן		הוגן		הוגן
במיליוני שקלים חדשים				
איגרות חוב לא ממשלתיות				
תעשייה		43	44	1
בינוי ונדל"ן		5	3	–
חשמל ומים		41	41	–
מסחר		2	2	–
תחבורה ואחסנה		3	3	–
תקשורת		7	7	–
שירותים פיננסיים		346	266	1
שירותים עסקיים אחרים		11	10	–
סך-הכל		458	376	2
איגרות חוב ממשלתיות		1,555	1,600	46
איגרות חוב ממשלתיות זרות		14	15	1
סך-הכל איגרות חוב בתיק למסחר		2,027	1,991	49
		101	85	101

השקעות בניירות ערך מגובי נכסים

כללי. תיק ניירות הערך של קבוצת דיסקונט ליום 31 בדצמבר 2008 כולל השקעה באיגרות חוב מגובות משכנתא בסכום של כ-3,039 מיליון דולר ארה"ב, אשר מוחזקות בידי אי די בי ניו יורק לעומת סך של כ-2,252 מיליון דולר ביום 31 בדצמבר 2007, עליה של 34%. כ-97% מתיק איגרות החוב מגובות המשכנתא, מורכב מאיגרות חוב של סוכנויות פדרליות שונות (Freddie Mac, Fannie Mae, Ginnie Mae) בדירוג AAA בארה"ב. ההשקעה באיגרות החוב האמורות אינה כוללת חשיפה לשוק ה-Subprime. ליום 31 בדצמבר 2008, כלל תיק ניירות הערך מגובי המשכנתאות (MBS) רווחים שטרם מומשו נטו בסך של כ-14 מיליון דולר. למחצית חודש מרס 2009, הסתכמו הרווחים שטרם מומשו נטו כאמור בסך של כ-36 מיליון דולר.

הסוכנויות הפועלות בחסות ממשלת ארה"ב. פאני מיי ופרדי מאק הינן סוכנויות הפועלות בחסות ממשלת ארה"ב (Government-sponsored enterprises - GSE) לפי צ'ארטר שניתן על ידי הקונגרס האמריקאי (להלן: "הסוכנויות"), ומטרתן היא להעניק מילות ויציבות לשווקי הדיור והמשכנתאות בארצות הברית. בכדי להשיג מטרה זו, סוכנויות אלה פועלות בשוק המשני של המשכנתאות. במקום להעמיד הלוואות לדיור ישירות לצרכנים, סוכנויות אלה פועלות עם בנקים למשכנתאות, מתווכים ושותפויות אחרות הפועלים בשוק המשכנתאות הראשוני, בכדי להבטיח שיהיו להם מקורות למתן הלוואות לרוכשי דיור בשערי ריבית שיוכלו לעמוד בהם. הסוכנויות מממנות את השקעותיהן בשוק המשכנתאות בעיקר על ידי הנפקת איגרות חוב בשוק המקומי ובשוק הבינלאומי. ביום 6 בספטמבר 2008, מינתה הסוכנות הפדרלית למימון הדיור (Federal Housing Finance Agency - FHFA), את מנהלה, מר ג'יימס לוקהרט, כאפוטרופוס של שתי הסוכנויות. בנוסף, משרד האוצר האמריקאי הסכים להעמיד סכום הון של עד 200 מיליארד דולר, ככל שיידרש להבטיח את המשך העמדת הנדלות לשווקי הדיור והמשכנתאות על ידי הסוכנויות. שוק ניירות הערך מגובי המשכנתאות (MBS) של הסוכנויות פעל תמיד בהנחה שלניירות ערך אלה יש ערבות משתמעת של ממשלת ארה"ב, ולכן הפעולה שנקטה על ידי הממשלה הפדרלית, להעמיד את הסוכנויות תחת אפוטרופסות, נתקבלה באהדה על ידי השוק.

כל ניירות הערך מגובי המשכנתאות (MBS) של הסוכנויות המוחזקים בידי אי די בי ניו יורק, עומדים בתנאים שלהם, וליום 31 בדצמבר 2008, שווי השוק שלהם עלה ב-19.9 מיליון דולר על שוויים בספרים.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2008 הציעו הרגולטורים בארה"ב (FRB – Federal Reserve System; FDIC – Federal Deposit Insurance Corporation, NCUA – National Credit Union Administration, OCC – the office of the Comptroller of the Currency, OTS – the Office of the Thrift Supervisor) הוראות חדשות לפיהן יקטן שיקלול הסיכון השוטף של ה-MBS של הסוכנויות, לצורך חישוב ההון הנדרש במסגרת חישובי הלימות ההון, מ-20% ל-10%. בשלב זה לא ידוע באיזה מועד תיכנסנה ההוראות לתוקף.

השקעה ישירה באיגרות חוב של סוכנויות פדרליות. תיק ניירות הערך של קבוצת דיסקונט ליום 31 בדצמבר 2008 כולל השקעה ישירה באיגרות חוב של Freddie Mac, Fannie Mae, Federal Home Loan Bank (FHLB) (להלן: "הסוכנויות הפדרליות"), אשר מוחזקות בידי אי די בי ניו יורק, בסך של 203 מיליון דולר, לעומת 1,075 מיליון דולר ביום 31 בדצמבר 2007, ירידה של 81.1%. ירידה זו נבעה בעיקר מפדיונות מוקדמים, בהתאם לאופציות call, שהופעלו על ידי הסוכנויות הפדרליות. הפדיונות המוקדמים כאמור לא גרמו לקבוצה הפסדים. **שינויים בתיק במהלך שנת 2008.** במקביל לפדיונות בהשקעות הישירות, הגדילה אי די בי ניו יורק את השקעותיה באיגרות חוב מגובות משכנתא (MBS), בעיקר של הסוכנויות.

חשיפה להלוואות ALT-A ולהלוואות סאב פריים. אי די בי ניו יורק מחזיק, בתיק איגרות חוב מוחזקות לפדיון, איגרות חוב מסוג RMBS-ALT A בסך כולל של 84 מיליון דולר חשיפה מאזנית. ההשקעה בוצעה במהלך שנת 2008, והיא כוללת השקעות בחובות מגובי משכנתאות לדיור של אנשים פרטיים.

מועדי הפדיון של איגרות חוב אלה נעים בין 27 שנים ל-39 שנים. משך החיים הממוצע של ניירות ערך מסוג זה נמוך, בדרך כלל, משמעותית בשל פרעונות שוטפים של המשכנתאות המגובות.

בנוסף, קיימת חשיפה ל-RMBS Subprime בגין השקעה בודדת שיתרתה ליום 31 בדצמבר 2008 היא 0.7 מיליון דולר, המדורגת A1, והעומדת לפדיון ביום 25 ביוני 2037.

הערכות השווי של מכשירים מסוג RMBS רגישות במיוחד להנחות בדבר קצב הפרעונות במשכנתאות ולתדירות ולהיקף הכשלים במשכנתאות. ככל שקצב הפרעונות גבוה, כך שווי איגרות החוב גבוה וכלל שתדירות והיקף ההפסדים גבוהים, כך שווי איגרות החוב קטן.

להלן פירוט החשיפות בגין RMBS - Alt A ובגין RMBS Subprime ליום 31 בדצמבר 2008:

מועד פדיון	עלות		שווי מאזני
	מופחתת	שווי הוגן	
2035	114	98	114
2036	72	60	72
2037	98	84	98
2047	34	32	34
סך-הכל RMBS - Alt A			
	318	274	318
2037	4	3	3
סך-הכל RMBS Subprime			

חשיפה לניירות ערך מגובי משכנתאות למסחר (CMBS). אי די בי ניו יורק מחזיק באיגרות חוב מגובות משכנתאות למסחר (CMBS) בסך כולל של כ-20 מיליון דולר חשיפה מאזנית. ניירות ערך אלה מסווגים בענף מסחר ושירותים אחרים. הבטחונות בגין ניירות ערך אלה כולם בארצות הברית.

במהלך שנת 2008 לא היו מכירות או רכישות בסוג זה של ניירות ערך וכן לא נזקפו הפסדים לדוח רווח והפסד, היות ולהערכת אי די בי ניו יורק והבנק ירידות הערך אינן בעלות אופי אחר מזמני.

להלן פירוט החשיפות בגין CMBS ליום 31 בדצמבר 2008:

מועד פדיון	עלות		שווי מאזני
	מופחתת	שווי הוגן	
2039-2040	19	15	15
2045-2047	15	11	11
2049-2051	66	49	49
	100	75	75

השקעות באיגרות חוב של מוסדות פיננסים זרים

השקעה באגרות חוב של Lehman Brothers. ביום 15 בספטמבר 2008 התמוטטה קבוצת Lehman Brothers (להלן: "קבוצת ליהמן"), שעד להתמוטטותה הייתה אחד מארבעת הבנקים להשקעות הגדולים ביותר בארה"ב.

במועד זה החזיקו הבנק ואי די בי ניו יורק איגרות חוב של חברת האחזקות של קבוצת ליהמן בסך כולל של 57 מיליון דולר. כמו כן ביצע הבנק עסקאות בנכסים פיננסים מול קבוצת ליהמן. ביום 15 בספטמבר 2008 הייתה החשיפה של הבנק בגין עסקאות אלו זניחה. בנוסף, מנוהלים בבנק חשבונות שונים של חברות בקבוצת ליהמן, חלקם עבור לקוחותיה.

ביום 18 בספטמבר 2008 הוטל, לבקשת בנק לאומי, צו עיקול זמני רחב היקף על נכסים וזכויות המצויים בחשבונות קבוצת ליהמן בבנק, בהיקף של עד כ-370 מיליון ש"ח. ביום 6 באוקטובר 2008 הגיש בנק לאומי בקשה לאישור העיקול. הבנק הגיש כתב הגנה.

ביום 17 בנובמבר 2008 מסר הבנק הודעת קיזוז לשלוש חברות מקבוצת ליהמן בגין כל חובותיה של הקבוצה לבנק כנגד הנכסים והכספים של הקבוצה המצויים ברשותו, למעט בחשבונות המנוהלים עבור לקוחות הקבוצה. ביום 12 במרץ 2009 ניתן תוקף של פסק דין להסכם פשרה, מכוחו אושרו העיקולים שהוטלו לבקשת בנק לאומי, בכפוף לקדימות זכויותיו של הבנק מכח זכות הקיזוז המוקנית לו.

השקעה באגרות חוב של Washington Mutual Bank. לאחר שהתמוטט, נרכש ("WAMU") Washington Mutual Bank על ידי J.P. Morgan. עסקת הרכישה נעשתה בסיוע ה-FDIC, אולם J.P. Morgan לא קיבל על עצמו את החוב המתייחס לאיגרות החוב של WAMU. במועד קריסת WAMU, החזיק אי די בי ניו יורק איגרות חוב של WAMU בסך כולל של כ-10 מיליון דולר.

השקעה באיגרות חוב של Landsbanki. Landsbanki היה הבנק השני בגודלו באיסלנד, על פי סך הנכסים, והגדול ביותר על פי מספר הסניפים וחלקו בפעילות המקומית באיסלנד. במהלך חודש אוקטובר 2008, בעקבות המשבר בשווקים, הולאם הבנק על ידי ממשלת איסלנד וכל הנכסים המקומיים שלו הועברו לבנק חדש בשם דומה, במטרה להבטיח את כספי המפקידים המקומיים. הבנק הישן נכנס להליך של כינוס נכסים. במועד קריסת Landsbanki החזיק אי די בי ניו יורק איגרות חוב של בנק זה, בסך כולל של כ-10 מיליון דולר. הבנק ואי די בי ניו יורק ערכו הפרשה לירידת ערך של איגרות חוב של מוסדות פיננסים זרים, ובכלל זה קבוצת ליהמן, WAMU, Landsbanki-1, בסך של 283 מיליון ש"ח.

לפרטים נוספים בדבר החשיפה למוסדות פיננסים זרים, ר' להלן בפרק "החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם" ובביאור 3 לדוחות הכספיים.

פרטים בדבר ירידת ערך של ניירות ערך זמינים למכירה

כללי. בתחילת חודש נובמבר 2008, הנחה הפיקוח על הבנקים את התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון שלהם, החל מהדוח ליום 30 בספטמבר 2008, פרטים בדבר ירידת ערך של ניירות ערך זמינים למכירה.

נקודת ההתייחסות לקביעת משך הזמן בו השקעה הייתה בפוזיציה מתמשכת של הפסד שטרם מומש היא תאריך המאזן של תקופת הדיווח שבמהלכה ארעה לראשונה ירידת הערך המתמשכת.

שיעור הירידה בשווי ההון מתחת לעלות מחושב ליום הדיווח. זאת, גם אם במהלך התקופה שבה ההשקעה הייתה בפוזיציה מתמשכת של הפסד שטרם מומש, שיעור הירידה בשווי ההון מתחת לעלות היה שונה באופן משמעותי משיעור הירידה ליום הדיווח.

הפסדים שטרם מומשו - מניות זמינות למכירה. להלן פרטים בדבר התפלגות ההפסדים שנצברו וטרם מומשו, בגין מניות זמינות למכירה, בחתך של שיעור ההפסד שטרם מומש מתוך עלות ההשקעה ופרק הזמן שבו נצבר ההפסד כאמור (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2008					
התקופה בה השווי ההון נמוך מהעלות					
שיעור ההפסד שטרם מומש לעלות	עד 6 חודשים	מ-6 עד 9 חודשים	מ-9 עד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך-הכל
עד 20%	-	-	-	-	-
20% עד 40%	41	-	-	-	41
מעל 40%	-	-	-	-	-
סך-הכל	41	-	-	-	41

הפסדים שטרם מומשו - ניירות ערך מגובי נכסים זמינים למכירה. להלן פרטים בדבר התפלגות ההפסדים שנצברו וטרם מומשו, בגין ניירות ערך מגובי נכסים זמינים למכירה, בחתך של שיעור ההפסד שטרם מומש מתוך עלות ההשקעה ופרק הזמן שבו נצבר הפסד כאמור (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2008					
התקופה בה השווי ההוגן נמוך מהעלות המופחתת					
שיעור ההפסד שטרם מומש לעלות המופחתת	עד 6 חודשים	מ-6 עד 9 חודשים	מ-9 עד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך-הכל
עד 20%	6	5	4	20	35
20% עד 40%	-	5	11	7	23
מעל 40%	-	-	-	-	-
סך-הכל	6	10	15	27	58

הפסדים שטרם מומשו - איגרות חוב זמינות למכירה. להלן פרטים בדבר התפלגות ההפסדים שנצברו וטרם מומשו, בגין איגרות חוב זמינות למכירה, בחתך של ההפסד שטרם מומש מתוך עלות ההשקעה ופרק הזמן שבו נצבר ההפסד כאמור (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר 2008					
התקופה בה השווי ההוגן נמוך מהעלות המופחתת					
שיעור ההפסד שטרם מומש לעלות המופחתת	עד 6 חודשים	מ-6 עד 9 חודשים	מ-9 עד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך-הכל
עד 20%	70	36	55	81	242
20% עד 40%	29	60	33	278	400
מעל 40%	50	7	67	70	194
סך-הכל	149	103	155	429	836
מזה: איגרות חוב ממשלתיות	13	-	11	-	24

על פי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו וכללי החשבונאות המקובלים החלים על תאגידים בנקאיים, ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן, למעט מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות ובניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני, אשר נזקפת לדוח רווח והפסד. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמה לשווי הוגן, בניכוי השפעת המס, נזקפים ישירות לסעיף נפרד במסגרת ההון העצמי ומועברים לדוח רווח והפסד במקרים מסויימים, לרבות בעת מימוש. ההפסדים שטרם מומשו, שנזקפים לקרן הון, הינם הפסדים בעלי אופי זמני בלבד. הפסדים בעלי אופי שאינו זמני ייזקפו מיידית לדוח רווח והפסד. לצורך ההחלטה לגבי אופי ההפסדים שנצברו בגין ניירות ערך כאמור, מתבססות הנהלת הבנק ו/או חברת הבת הרלבנטית על השיקולים הבאים:

- שיעור ההפסד ביחס לעלות/לעלות המופחתת;
- התקופה בה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו;
- שיעור התשואה לפדיון במקרה של איגרות חוב;
- דירוג האשראי של הנייר, לרבות שינויים שחלו בדירוג;
- במקרה של מניות - אירועים של הפחתה של חלוקת דיבידנדים או ביטול שלה;
- במקרה של איגרות חוב - עמידת המנפיק בתשלומי הקרן והריבית במועד;
- ייחוס ירידת הערך לשינוי לרעה במצב המנפיק, או לשינוי במצב השוק בכללותו;
- הכוונה והיכולת של הבנק או חברת הבת הרלבנטית להחזיק בניירות הערך לתקופת זמן מספקת עד שתחול עליה צפויה בשווי ההוגן של נייר הערך.

בהתבסס על בחינת ירידת הערך של ניירות הערך האמורים, העריכה הנהלת הבנק, במקרים הרלבנטיים בהתבסס על הערכת חברת הבת הרלבנטית, כי ירידת הערך הינה זמנית.

לפרטים נוספים ר' ביאור 3 לדוחות הכספיים.

פקדונות הציבור

פקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2008 הסתכמו ב-139,232 מיליון ש"ח, לעומת סך של 130,518 מיליון ש"ח בסוף השנה הקודמת, עליה בשיעור של 6.7%.

להלן נתונים על הרכב פקדונות הציבור לפי מגזרי הצמדה:

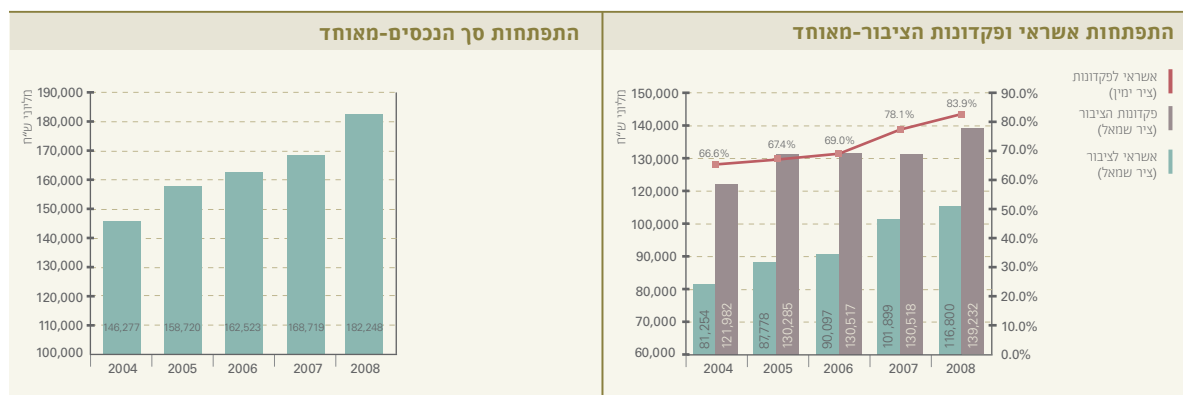
שיעור השינוי ב-%	31 בדצמבר 2007		31 בדצמבר 2008		
	מסך % פקדונות הציבור	במיליוני ש"ח	מסך % פקדונות הציבור	במיליוני ש"ח	
17.6	42.2	55,066	46.5	64,770	מטבע ישראלי לא צמוד
8.1	8.9	11,578	9.0	12,516	מטבע ישראלי צמוד מדד
(3.0)	48.9	63,874	44.5	61,946	מטבע חוץ ומטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ
6.7	100.0	130,518	100.0	139,232	סך-הכל

פקדונות הציבור במטבע חוץ ובמטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ ירדו בשיעור של 3.0% לעומת 31 בדצמבר 2007. במונחים דולריים ירדו פקדונות הציבור במטבע חוץ ובמטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ בסך של 315 מיליון דולר, ירידה של 1.9% לעומת 31 בדצמבר 2007. סך כל פקדונות הציבור, הכוללים את הפקדונות במטבע חוץ ובמטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ כשהם מחושבים במונחים דולריים, עלו בשיעור של 7.2% לעומת 31 בדצמבר 2007.

התפתחות היתרות של פקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות:

ליום 31 בדצמבר					
2007			2008		
שיעור השינוי ב-%	% מסך פקדונות הציבור	במיליוני ש"ח	% מסך פקדונות הציבור	במיליוני ש"ח	
7.5	40.7	53,151	41.0	57,115	קמעונאי – מגזר משקי בית
16.2	8.1	10,511	8.8	12,211	קמעונאי – מגזר עסקים קטנים
32.9	12.5	16,342	15.6	21,720	מגזר בנקאות עסקית
(29.7)	9.6	12,572	6.3	8,844	מגזר בנקאות מסחרית
3.4	29.1	37,942	28.3	39,342	מגזר בנקאות פרטית
6.7	100.0	130,518	100.0	139,232	סך-הכל

סך כל האשראי לציבור ביחס לפקדונות הציבור היווה בסוף שנת 2008 כ-83.9%, לעומת 78.1% בסוף השנה הקודמת.

רכוש קבוע ומתקנים בניינים וציוד

ההשקעה בבניינים וציוד הסתכמה בסוף שנת 2008 בסך של 3,039 מיליון ש"ח, לעומת סך של 2,780 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 9.3%.

מרבית המתקנים בהם מתנהלים עסקי הבנק בישראל הם בבעלות הבנק או בבעלות תאגידי עזר שלו. בסך הכל עמדו לרשות הבנק ביום 31 בדצמבר 2008 שטחים בהיקף של כ-168 אלף מ"ר, לעומת כ-164 אלף מ"ר ביום 31 בדצמבר 2007. מזה כ-99 אלף מ"ר שטחים בבעלות וכ-69 אלף מ"ר שטחים בשכירות (כ-2007: 100 אלף מ"ר בבעלות וכ-64 אלף מ"ר בשכירות). בסוף שנת 2008 כ-77 אלף מ"ר שימשו את סניפי הבנק והיתרה את המטה, לעומת כ-74 אלף מ"ר בשנת 2007. בחודש נובמבר 2008 רכש הבנק בנין ברח' הרצל 156 תמורת סך של כ-51 מיליון ש"ח (כולל המסים המתייחסים). הבנין בשטח של 11,791 מ"ר, אשר כולל 137 חניות וכ-2,000 מ"ר שטחי מרתף ומקלטים, הושכר לבנק עד רכישתו, תמורת שכר דירה שנתי של כ-4.4 מיליון ש"ח. הבנין נרכש, בין היתר, על רקע המהלך לריכוז היחידות הלוגיסטיות במתחם הרצל. לפרטים בדבר השקעות הבנק בבניינים וציוד, ר' ביאור 7 לדוחות הכספיים.

מערכות מידע ומחשוב כללי

מערכות המידע והבקרה מצויות בליבת הפעילות של הבנק ומהוות את עמוד השדרה עליו מתבססת פעילות הבנק. מערכת עיבוד הנתונים של הבנק, הינה מערכת מרכזית ממוחשבת המורכבת ממחשבי Main Frame במרכז המחשבים של הבנק ותחנות עבודה בסניפים וביחידות המטה. המערכת המרכזית מבוססת כיום על מחשבי IBM אשר עובדים במשולב עם מחשבי Unisys. בסניפי הבנק וביחידות המטה, מותקנים כ-6,000 תחנות עבודה (PC's) וכ-400 שרתים, אשר באמצעותם ניתן השירות הן ללקוחות הפנימיים והן ללקוחות החיצוניים.

שירותי בנקאות ישירה, ניתנים על ידי הבנק במגוון אמצעים: אינטרנט, משובים (קיוסקי מידע), כספומטים, מענה קולי ממוחשב ועוד. שירותים אלה מתממשקים למחשב המרכזי, לצורך קבלה ועדכון נתונים, על ידי שרתים ייעודיים ובטכנולוגיות מתקדמות של אבטחת מידע. לשירות קהל לקוחות הבנק עומדים קיוסקי מידע ופעולות להפעלה עצמית - "משובי דיסקונט", למעלה מ-400 במספר, המספקים מגוון רחב של שירותים.

מערכות המחשב השונות משרתות ברובן הן את הבנק והן את בנק מרכנל דיסקונט. במשך שנים בנה הבנק פתרונות מחשוב אפקטיביים, יעילים ויציבים לכל תחומי העסקים בהם הוא פועל. הפתרונות שפותחו הם מהמתקדמים ביותר הקיימים כיום בבנקים בישראל. מערכות אלו יכולות להמשיך לשרת את הבנק שנים רבות, בכפוף לביצוע פעולות תחזוקה ברמה נאותה. לפרטים בדבר עלות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב, ר' ביאור 7 לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר התקשרות להעמדת שירותי מחשב לבנק דיסקונט למשכנתאות, ר' "פרויקטים מתוכננים עיקריים" להלן.

סיום פרויקט "אופק" והדממת מחשב UNYSIS

בשנת 2001 החל הבנק בביצוע פרויקט "אופק", שמטרתו הייתה חידוש תשתית המחשוב של הבנק, תוך החלפת מערכות ההפעלה של Unisys במערכות הפעלה של IBM, הסבת נתונים ותוכנות מחשב ממוחשבי Unisys למחשבי IBM וכן החלפת מרבית התוכנות בהן משתמש הבנק על מנת שיתאימו למערכות IBM.

עד שנת 2006 הושלמו בהצלחה מלאה עיקר משימות הטמעת מערכת ה-Core Banking שנרכשה מ-Accenture, שהיוותה את לב ליבו של פרויקט אופק אשר פועלת בבנק כמערכת המרכזית, והבנק מיצה את מירב הפוטנציאל הגלום במערכות הגרעין שנרכשו מחברת Accenture, תוך שהוא משלים כ-70% מפרויקט חידוש תשתית המחשב. לאור זאת הסתיים למעשה פרויקט אופק. נכון לסוף חודש מרס 2009 השלים הבנק את יישום כל המערכות שנרכשו מ-Accenture ושיעור השלמת פרויקט חידוש תשתיות המחשב עומד על למעלה מ-90%.

הוצאות פיתוח מערכות הליבה ("פרויקט אופק") מופחתות על פני 7 שנים. הבנק בוחן את תקופת ההפחתה של מערכות הליבה, בהתייחס לתקופת ההנאה הכלכלית הצפויה ממערכות מסוג זה, והוא עשוי להגדיל את תקופת ההפחתה בעתיד. השלמת הפרויקט מאפשרת לקבוצת הבנק שימוש בטווח הארוך במערכת מחשוב מתקדמת, המהווה תשתית ליישום בנקאות מודרנית, משולבת, מכוונת לקוח המספקת גמישות עסקית ותפעולית.

עם סיומו של פרויקט אופק נותרו מספר מערכות שהמשיכו לפעול בסביבת Unisys והדבר חייב את המשך הפעילות של מחשב Unisys, לצד מחשבי IBM.

אחד הפרויקטים העיקריים שבוצעו במהלך השנים 2007-2008, ואשר צפויים להימשך גם במחצית הראשונה של שנת 2009, הינו השלמת המהלך של העברת המערכות העיקריות למחשבי IBM, ובכלל זה מערכת אשראי ומערכת ניירות ערך. השלמת ההסבה של מערכות מסביבת Unisys לסביבת IBM, והשלמת הפיתוח של מערכות שהחל במסגרת פרויקט אופק, מתבצעות במסגרת פעילות הפיתוח השוטפת בבנק, במסגרת תקציב הפיתוח הרגיל ותוך תיעדופן מול מכלול משימות הפיתוח של הבנק. השלמת ההסבה של כל המערכות שעדיין מופעלות על מחשב Unisys מתוכננת לאמצע שנת 2009, כך שבחודש ספטמבר 2009 ניתן יהיה להפסיק את העבודה עם מחשב Unisys.

האמור לעיל הינו בגדר מידע צופה פני עתיד המתבסס על תוכניות העבודה הקיימות של הבנק במועד פרסום הדוחות ועל נתונים קיימים אודות צרכי הפיתוח ותיעדופם. שינויי חקיקה ורגולציה שאינם ידועים במועד פרסום הדוחות, לרבות שינוי הפרטים של יוזמות וטיטוטות קימות, ולוח הזמנים ליישומם, צרכים עסקיים דחופים ושינויים אחרים שעשויים להשפיע על היקף ותיעדוף המשימות שעל הבנק לבצע תחת מגבלת מקורות נתונה, עשויים להביא לשינוי בהיערכות או ביכולת להוציא לפועל את תוכניות הבנק הקיימות למועד פרסום הדוחות.

אתרי הפעילות

מערכות ה-Main Frame של הבנק מותקנות (בכפילות) בשני אתרים שונים, בערים שונות בגוש דן. העובדה ששתי המערכות מרוחקות פיזית זו מזו מוסיפה לשרידות מערכות המידע של הבנק.

שני אתרי המחשוב של הבנק, מחוברים ביניהם באמצעות סיבים אופטיים בשני מסלולים נפרדים. באתרים אלה מצויות גם מערכות דיסקים של חברת EMC ושל חברת IBM, רובוטי קלטות, מדפסות מרכזיות וציוד פריפריאלי, הנדרש לעבודת הבנק. למותר לציין, שגם ציוד זה מגובה בשני האתרים. הסניפים ויחידות המטה, מחוברים למרכז המחשבים בשני קווי תקשורת. שני הקווים פעילים בו זמנית ומספקים רוחב פס של 3MB לכל אתר. בעת תקלה, מגבה קו אחד את היישומים הפעילים בקו השני, ולהיפך.

גיבוי והתאוששות מאסון

הבנק עובד בשיטת "הגיבוי החם". המשמעות היא שהמחשבים בשני האתרים מתעדכנים בו זמנית בתנועות המבוצעות בסניפי הבנק ולפיכך, במקרה של תקלה באתר המחשב המרכזי, האתר המשני נכנס לפעולה מבלי לאבד אף תנועה.

אבטחת מידע

מערך טכנולוגיית המידע של הבנק מהווה מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול השוטף והתקין של הבנק ובתוך כך חולש על כל תחומי הפעילות של הבנק. חשיבותו של מערך זה הולכת וגוברת נוכח ההתפתחות הטכנולוגית בשנים האחרונות והשלכותיה על הבנק. אשר על כן, הבנק רואה בשמירה על המידע ואבטחתו אינטרס מרכזי ומשקיע משאבים רבים על מנת להבטיח את המידע שברשותו. עיקר הסיכונים הכרוכים בפגיעה באבטחת המידע הם: שימוש לא נאות במידע על ידי משתמשי המערכת ושינוי הנתונים המצויים במערכת; פגיעה בסביבת המערכת, פעילות המערכת והשלכותיה על עסקי הבנק; רגישות המידע ופגיעה בפרטיות ובסודיות המידע ובבעלי המידע (לקוחות הבנק).

אבטחת המידע בבנק מוסדרת בעיקרה בהתאם להוראות דין שונות ובהן חוק המחשבים, חוק הגנת הפרטיות והוראות נוהל בנקאי תקין של הפיקוח על הבנקים. הנוהל המרכזי ביחס לניהול מערכות מידע בתאגידים בנקאיים הינו הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 357 ופעילות הבנק בנושא אבטחת מידע נעשית בהתאם למתווה בהוראה זו. באשר לקישוריות הבנק לאינטרנט, לאור חשיבות המידע ועל מנת למזער סיכונים, מנוהלת המערכת המספקת נתונים ללקוחות באמצעות האינטרנט בנפרד מהמערכת הבנקאית המרכזית המספקת נתונים לעובדי הבנק המבצעים פעולות בנקאיות באופן שוטף. באופן זה החשיפה לסיכון של שינוי נתוני האמת בבנק מצומצמת. בבנק פועל מוקד אבטחת מידע ("מוא"ב") שמטרתו היא איתור סיכונים ומפגעים במערכת אבטחת המידע. כמו כן, במסגרת הביקורת הפנימית פועל ענף לתחום מערכות המידע (ענ"א) אשר עורך ביקורות שוטפות בנושאים אלה.

פרויקטים מתוכננים עיקריים

1. הסבת המערכות העיקריות שמופעלות עדיין על מחשב Unisys (מערכת אשראי ומערכת ניירות ערך);
 2. E-Banking - פרויקט לשידורג אתר האינטרנט של הבנק והתאמתו גם ללקוחות עסקיים קטנים ובינוניים. פרויקט זה החל בשנת 2007 ומתוכנן להסתיים בשנת 2011.
 3. פרויקטים שנועדו למלא אחר ההוראות הרגולטריות בנושאי אשראי וניהול סיכונים (באזל II) ובנושאי ניירות ערך ושוק ההון. תקציב ההשקעות של הבנק במערכות מידע ומחשוב לשנת 2009, ובכלל זה לפרויקטים של פיתוח מערכות מידע, הינו בסך של כ-100 מיליון ש"ח (לא כולל הוצאות השלמת ההסבה ל-IBM). האמור בפסקה זו, הינו מידע צופה פני עתיד המתבסס על נסיון העבר בכל הקשור להתפתחות המערכות והיכולות הטכנולוגיות, וההשקעה הנדרשת לשם פיתוח מערכות חדשות והתאמת מערכות קיימות, כך שתענינה לדרישות הרגולטריות ולצרכים העסקיים של הבנק. כן מתבסס האמור על הוראות הרגולציה הקיימות במועד פרסום הדוחות (אף אם טרם נכנסו לתוקף) וכאלה שהבנק צופה, בין היתר על סמך טיטוטות שפורסמו על ידי הרגולטורים השונים, שיפורסמו בעתיד. עוד מתבסס האמור על תכניות הפיתוח הקיימות של הבנק במועד פרסום הדוחות, ועל כוונות עסקיות שמימושן יחייב פיתוח מערכות מחשב תומכות. שינויי חקיקה ורגולציה שאינם ידועים במועד פרסום הדוחות, לרבות שינוי הפרטים של יוזמות וטיטוטות קיימות, התפתחויות טכנולוגיות ו/או פעולות של המתחרים שיביאו לשינוי בדרישות ובציפיות הלקוחות, וכן התפתחויות מאקרו בארץ ובעולם, עשויים להביא לשינוי בהערכות או ביכולת להוציא לפועל את תכניות הבנק הקיימות במועד פרסום הדוחות.
- התקשרות להעמדת שירותי מחשב לבנק דיסקונט למשכנתאות.** בחודש דצמבר 2008 התקשרו הבנק ובדל שירותי מחשב ומנהלה בע"מ, חברה בת של הבנק (בסעיף זה להלן ביחד: "הבנק") עם בנק דיסקונט למשכנתאות בהסכם להעמדת שירותי מחשב הכולל את כל מערכות המיחשוב, לרבות פרויקט שמים (שפיתוחו בידי בנק דיסקונט למשכנתאות היה בעיצומו). בשלב הראשון יינתנו השירותים תוך השענות על המערכות הנוכחיות של בנק דיסקונט למשכנתאות. בשלב השני השירות יינתן על בסיס מערכות המחשוב של הבנק. השלמת המעבר לשימוש מלא במערכות דיסקונט מתוכנן לחודש מרס 2011. הבנק רכש מבנק דיסקונט למשכנתאות את מלוא זכויות הבעלות בפרויקט שמיים, שנרכשו ו/או פותחו על ידי בנק דיסקונט למשכנתאות, בהתאם לעלות שנצברה עד סוף שנת 2008.

ספקים עיקריים

הבנק נעזר במגוון רחב של ספקים מהארץ ומהעולם בהתאם לנשאים השונים בתחום מערכות המידע ופיתוחן. לבנק אין תלות מהותית בספקים, פרט ל-IBM ו-Unisys. IBM התקשרה עם הבנק באמצעות IBM (ישראל). Unisys התקשרה עם הבנק באמצעות חברת מל"ם.

בידי הבנק מכתב הצהרה מחברת Unisys באנגליה, המהווה נספח להסכם עם מל"ם, ולפיו מתחייבת Unisys אנגליה לתחזק את המערכות במידה ומל"ם לא תעמוד בהתחייבויותיה.

נכסים לא מוחשיים

הבנק הוא בעל זכויות קניין רוחני בלעדי בסימנים הבאים, הרשומים כדין אצל רשם סימני המסחר, ובלוגו הנלווה לכל אחד מהם: "בנק דיסקונט לישראל בע"מ", "בנק דיסקונט" ו-"דיסקונט". כן רשם הבנק מעת לעת, לצורך פעילותו העסקית והשיווקית, שמות של שירותים ומוצרים כגון "דרייב", יש לך דרייב לחיות" וסיסמאות כגון "בדיסקונט לוקחים אותך אישית", "דיסקונט - בנקאות מהלב" ועוד. לבנק זכויות קניין רוחני במערכות תוכנה ייעודיות ומודולים שונים בתחומי עיסוקו, אותם מפתח הבנק במהלך פעילותו השוטפת לשימוש העצמי ו/או לשימוש חברות בנות וחברות קשורות. הפיתוח מבוצע הן באמצעות עובדי הבנק והן באמצעות בתי תוכנה שאת שירותיהם שוכר הבנק לשם כך.

מיסוי מלי

על הבנק ועל חברות הבת שלו בישראל חלו הוראות חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985, עד וכולל שנת המס 2007 (לפרטים בדבר ביטול חוק התיאומים, ר' להלן וביאור 29 י' לדוחות הכספיים). הבנק ומרבית חברות הבת שלו בישראל הוגדרו כמוסד כספי לעניין חוק מס ערך מוסף, התשל"ה-1975 ומשכך, מוטלים על פעילותם מס שכר ומס רווח בשיעור של 15.5% מהשכר ששולם ומהרווח, בהתאמה (עד ליום 30 ביוני 2006 - שיעור של 17%). לבנק הוצאו שומות סופיות עד וכולל שנת המס 2003 (לפרטים בדבר סגירת שומת המס לשנת 2003 והשלכותיה, ר' ביאור 29 ג', לדוחות הכספיים).

הפחתת שיעורי מס חברות

בחודש אוגוסט 2005 פורסם תיקון פקודת מס הכנסה (מס' 147), התשס"ה-2005 (להלן "התיקון"). התיקון קבע הפחתה הדרגתית של שיעור מס חברות באופן הבא: בשנת המס 2006 חל שיעור מס של 31%, בשנת 2007 חל שיעור מס של 29%, בשנת 2008 חל שיעור מס של 27%, בשנת 2009 יחול שיעור מס של 26% ומשנת 2010 ואילך, יחול שיעור מס של 25%.

הפחתת שיעורי מס שכר ומס רווח

ביום 29 ביוני 2006 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס של מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשס"ו-2006, על פיו הופחתו שיעורי "מס רווח" ו-"מס שכר" המוטלים על תאגידים בנקאיים, החל מיום 1 ביולי 2006, משיעור של 17% לשיעור של 15.5%. בעקבות תיקון זה פחת גם המס הסטטוטורי החל על תאגידים בנקאיים והוא עמד על 40.65% בשנת 2006 על 38.53% בשנת 2007 ועל 36.80% בשנת 2008. שיעור המס הסטטוטורי יעמוד על 35.93% בשנת 2009; ו-35.06% בשנת 2010 ואילך.

ביטול "חוק התיאומים"

חבות המס של התאגידים בישראל חושבה בעבר, בין היתר, על פי הוראת "חוק התיאומים" (שנחקק בעקבות חוקי מס קודמים באותו נושא), שאושר בתקופה בה שררו במדינת ישראל שיעורי אינפלציה גבוהים מאוד ונועד למנוע תשלום מס על רווחים אינפלציוניים. לאור הירידה המתמשכת בשיעורי האינפלציה, לשיעורים המקובלים בעולם המערבי, והציפייה להמשך מגמת היציבות, יזם משרד האוצר את ביטול חוק התיאומים.

ביום 6 במרס 2008 פורסם חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה) (תיקון מס' 20), התשס"ח-2008 (להלן - "התיקון"). בהתאם לתיקון, תחולתו של חוק התיאומים הסתיימה בשנת המס 2007, ומשנת המס 2008 לא יחול עוד הוראות החוק, למעט הוראות המעבר שמטרתן למנוע עיוותים בחישובי המס.

בהתאם לתיקון, בשנת המס 2008 ואילך לא תחושב עוד התאמה של ההכנסות לצרכי מס לבסיס מדידה ריאלי. כמו כן, תופסק

ההצמדה למדד של סכומי הפחת על נכסים קבועים ושל סכומי הפסדים מועברים לצרכי מס, באופן שסכומים אלה יתואמו עד למדד של סוף שנת המס 2007, והצמדתם למדד תיפסק ממועד זה ואילך. במסגרת התיקון האמור תוקנו גם הגדרות "רווח" ו-"שכר" בחוק מע"מ, כך שמש רווח יחושב לאחר ניכוי מס שכר והגדרת שכר לצורך חישוב מס שכר תכלול גם את תשלום חלק המעביד בגין דמי ביטוח לאומי. לפרטים נוספים, ר' ביאור 29 י' לדוחות הכספיים.

מעמד של מתווך מורשה (q.i.)

לבנק מעמד של מתווך מורשה (q.i.), כהגדרתו על ידי רשויות המס בארה"ב. משמעות מעמד זה הינה שהבנק התקשר בהסכם עם רשויות המס בארה"ב, לפיו הוא רשאי לערוך ניכוי מס במקור בגין פעילות לקוחותיו בניירות ערך.

לפרטים נוספים בדבר ההפרשות למס של הבנק, שומות סופיות, פירוט ההפרשים שבין המס הסטטוטורי החל על הבנק לבין שיעור המס האפקטיבי, ר' ביאור 29 לדוחות הכספיים.

המשבר הכלכלי העולמי כללי

הכלכלה העולמית תפקדה בשנת 2008 תחת השפעתו של המשבר הכלכלי העולמי, שהינו שילוב של שלושה משברים, אשר מעצימים זה את זה:

- האטה מחזורית לאחר תקופה ארוכה של גאות כלכלית, כשההאטה מובלת על ידי היפוך מגמה בענף הנדל"ן, בארה"ב ובמדינות נוספות;
- משבר נזילות חריף, הגדול מאז שנות ה-30 של המאה הקודמת, שהחל בשוקי הכספים בארה"ב והפך למשבר בינלאומי;
- משבר בנקאי שהביא עד כה להתמוטטות של בנקים, גדולים וקטנים כאחד ברחבי העולם, הלאמת מוסדות פיננסיים, ומיזוגם של אחרים.

במהלך שנת 2008 נתן המשבר את אותותיו גם על הכלכלה הריאלית של ארה"ב, תוך הרעה משמעותית ברבעון הרביעי של השנה. התוצר המקומי הגולמי, שהמשיך וצמח בשני הרבעונים הראשונים של השנה, הצטמצם בשני הרבעונים האחרונים, בשיעורים שנתיים של 0.5%-1.7%, בהתאמה. בשוק העבודה נרשמה החרפה ניכרת, כאשר במהלך שנת 2008 אבדו כ-3 מיליון משרות, מתוכם 1.7 מיליון משרות ברבעון האחרון של השנה. היצור התעשייתי הצטמצם במהלך השנה ב-8.2%, בעיקר עקב חולשה בענף הרכב. על-פי הכרזת ה-NBER (סוכנות אמריקאית למחקר כלכלי), המשק האמריקאי מצוי במיתון החל מדצמבר 2007. בגוש האירו וביפן החל להסתמן מיתון כבר ברבעון השני של השנה, בו דווח על צמיחה שלילית, אשר העמיקה במחצית השנייה של השנה. במשקים המתפתחים, ככלל, נצפתה האטה משמעותית בפעילות ברבעון האחרון של שנת 2008, בעקבות הירידה בביקושים הגלובליים, נפילת מחירי הסחורות ובריחת משקיעים זרים.

שוק הדיור בארה"ב

אחד הגורמים המרכזיים שהשפיע על הכלכלה הגלובלית בשנת 2008, הוא שוק הדיירות למגורים בארה"ב, אשר המיתון בו העמיק מאוד במהלך השנה. כך, בהשוואה לאמצע שנת 2007, ירדו מחירי הדיירות בשיעור ניכר, חברות הבניה צמצמו את פעילותן, ומספר התחלות הבניה והיקף המכירות של דירות חדשות ירדו במהלך שנת 2008 ב-44%. במקביל, החלו הבנקים למכור את הדיירות שעיקלו, בכדי לכסות את ההלוואות שנתנו, דבר שהביא לגידול בהיצע הדיירות ולהאצה בירידת המחירים. העמקת המיתון בשוק הדיירות למגורים גררה המשך הירידה בשווי המשכנתאות והנכסים המגבים אותן, וכתוצאה מכך נאלצו גופים פיננסיים רבים לרשום הפסדים ניכרים. חוסר הוודאות באשר להיקף הנכסים מגובי המשכנתאות של הגופים השונים, ומעבר לכך, חוסר היכולת לתמחר אותם אל מול מחירי הדיירות היוזרים והגידול בשיעורי חדלות הפירעון, יצרו אי ודאות במערכת הפיננסית ומחנק אשראי. הבנקים סירבו להעניק האחד לשני הלוואות קצרות טווח ולהקצות קווי אשראי ההכרחיים לתפקודה התקין של המערכת הבנקאית, והמרווח בין הריבית הבין-בנקאית

לבין איגרות החוב של ממשלת ארצות הברית עלה לרמות שלא נראו זה עשרות שנים (המרווח ל-3 חודשים הגיע בחודש באוקטובר 2008 ל-4.5%, לעומת 0.4% בחודש יולי 2007).

שוק המשכנתאות בארה"ב

בשוק הדיור בארה"ב שלוש סוכנויות משכנתאות, העיקריות שבהן: Freddie Mac ו-Fannie Mae. חשיבותן העצומה של שתי סוכנויות אלו משתקפת בכך שכמחצית מחוב המשכנתאות בארה"ב נמצאת בבעלותן או בערבותן. בנוסף לסוכנויות אלו פועלים בשוק גופים שעוסקים במתן הלוואות "סאב-פריים" ללווים.

המשכנתאות בהן מעורבות Freddie Mac ו-Fannie Mae עומדות בסטנדרטים קפדניים של חיתום. מעמדן היציב של הסוכנויות וסמיכותן לממשל גרמו לכך שהחוב שלהן נחשב כמעט חסר סיכון, והן יכלו לגייס מקורות בפרמיה מזערית מעל לעלות הגיוס של הממשלה הפדרלית (בדרך-כלל פחות מ-10 נקודות בסיס). החוב שלהן נחשב אטרקטיבי מאד, ושימש אפיק השקעה פופולארי למשקיעים בינלאומיים, לרבות ממשלות זרות ובנקים מרכזיים. סוכנויות אלה לא מימנו באופן ישיר הלוואות Subprime, ולכן, הסיכון של מחזיקי ניירות הערך מגובי המשכנתאות של Freddie Mac ו-Fannie Mae אינו מושפע ישירות ממשבר ה-Subprime. עם זאת, הסוכנויות השקיעו את כספי הנוסטרו שלהן בנגזרי משכנתאות בשוק זה, עובדה אשר העמידה בסכנה את המשך קיומן.

פעולות החילוץ של הממשלות והבנקים המרכזיים

הבנקים המרכזיים הגיבו למשבר בצורה נחרצת על ידי הזרמה מאסיבית של נזילות למערכת והפחתה אגרסיבית של הריבית. בנוסף, הבנקים המרכזיים לא היססו להתערב בשוק ההון, כל אימת שנראה היה כי קיים חשש לפעילות כלל המערכת ולפעילות הריאלית. התערבות משמעותית ראשונה נרשמה בחודש מרס 2008, על רקע אובדן נזילות של בנק השקעות, Bear Sterns מהמובילים בארה"ב. החשש מהתפשטות המשבר לבנקים נוספים הביא להתערבות ה-Fed בהזרימו נזילות לבנק השקעות זה, עובדה שאפשרה את רכישתו על ידי J.P. Morgan.

החל מהרבעון השלישי של השנה, עם החרפת המשבר, ננקטה בארה"ב התערבות פדרלית חסרת תקדים: הלאמת שתי סוכנויות המשכנתאות Freddie Mac ו-Fannie Mae, הלאמת AIG - חברת הביטוח הגדולה בעולם, העמדת חלון אשראי לבנקי השקעות, התערבות חד צדדית במכירת בנקי השקעות שנקלעו לקשיים לקבוצות בנקאיות ומכירת J.P. Morgan ל-Washington Mutual. הלאמת Freddie Mac ו-Fannie Mae (ביום 6 בספטמבר 2008) נועדה למנוע זעזוע במערכת מרכזית זו, שהשפעתה על המערכת הפיננסית כולה ועל המערכת הבינלאומית עלולה הייתה לגרום לתגובת שרשרת חמורה. החשש היה שפגיעה משמעותית במחירי ה-MBS (ניירות ערך מגובי משכנתאות) שלהן תאיים על המשך תפקודו של המנגנון החשוב ביותר של מימון ענף הבניה. במהלך חודש ספטמבר 2008 רכש Bank of America את מריל לינץ', זמן קצר בלבד לפני פשיטת הרגל של Lehman Brothers. בעקבות פשיטת הרגל של Lehman Brothers, החרף מאוד מחנק האשראי, שהגיע כדי משבר פיננסי. בתגובה, הכריז הממשל האמריקאי, לקראת סוף חודש ספטמבר 2008, על תכנית פעולה שנועדה לעצור את ההפסדים של המערכת הפיננסית ולאפשר לה לשחרר הון לשם מתן הלוואות לסקטור העסקי ולצרכנים, הון החיוני להמשך הפעילות הכלכלית. במהלך חודש אוקטובר 2008 אישר הקונגרס את התוכנית האמורה, לאחר שהוכנסו בה שינויים מסוימים. במסגרת התוכנית הוקצו כ-700 מיליארד דולר לרכישת ניירות ערך מגובי משכנתאות "רעילים" והוצאתם ממאזני הבנקים וההשקעה בבנקים. בשלב מאוחר יותר הוחלט להקצות חלק מהסכום למטרות אחרות, לרבות תמיכה בתעשיית הרכב האמריקאית, שעמדה בפני קריסה. בנוסף, החליט הקונגרס על מתן החזרי מס לעסקים ופרטים, והעלאת תקרת ביטוח הפקדונות הבנקאיים ל-250 אלף דולר.

ביום 8 באוקטובר 2008, לאור החרפת משבר האשראי, מספר בנקים מרכזיים (ביניהם הפד, הבנק המרכזי של גוש האירו והבנק המרכזי של בריטניה) הורידו ריבית בו זמנית, במהלך מתואם ובישיבה שלא מן המניין. מאמצי הממשלות והבנקים המרכזיים בעולם לחלץ את הכלכלה העולמית לא פסקו. צעדים אלה כללו: הזרמת הון לבנקים ומוסדות פיננסיים והלאמתם, מתן ערבות לחובות הבנקים, רכישת משכנתאות, נכסים מגובי משכנתאות והלוואות מסוגים שונים, מתן הלוואות מכספי הבנקים המרכזיים לנפחים שאינם בנקאיים, החזרי מס והמשך הפחתות ריבית. בחודש נובמבר 2008, בלטה היחלצותו של הממשל האמריקאי לטובת Citi Bank, למניעת התמוטטותו, באמצעות הזרמת הון והתחייבות הממשל להעניק ערבויות לנכסים בעייתיים שבמאזני הבנק.

צעדים דומים ננקטו במדינות נוספות בעולם. בולטת גם תכנית החילוץ של ממשלת בריטניה שהוצגה בחודש אוקטובר 2008 וכללה הזרמת סיוע של 50 מיליארד ליש"ט לבנקים הגדולים כנגד הלאמת חלק ממניותיהם, מתן בטחונות של הממשלה לבנקים והזרמת הלוואות קצרות טווח לבנקים ולחברות נדל"ן בהיקף של כ-200 מיליארד ליש"ט, כדי להגדיל את נזילותם. במהלך השנה, על רקע הצעדים הדרמטיים שנקטו להזרמת נזילות למערכת, חלה רגיעה בשוק האשראי הבין-בנקאי, ומרווח הריבית הבין-בנקאית שהגיע, כאמור, לשיא בחודש אוקטובר 2008, ירד לכ-1% (Ted Spread ל-3 חודשים). קרן המטבע הבינלאומית סייעה אף היא בהיקף של כ-50 מיליארד דולר, בעיקר לכלכלות במשבר כמו איסלנד, הונגריה, לטביה, פקיסטן ועוד, אשר אינן יכולות לגייס כספים לצורך הרחבה פסיקלית הדרושה על מנת להיחלץ מהמשבר. על פי נתוני קרן המטבע הבינלאומית, עד סוף חודש ינואר 2009 הסתכמו המחיקות שדיווחו בנקים ב-792 מיליארד דולר ופוטנציאל ההפסדים בגין מכשירי חוב, כולל מכשירי איגוח, עמד על 2.2 טריליון דולר.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

האינפלציה בשנת 2008 הושפעה במידה רבה מהתפתחות מחירי הסחורות והאנרגיה בעולם. במחצית הראשונה של שנת 2008 נמשכו העלויות במחירי הסחורות, המזון והאנרגיה בעולם, ובמספר סחורות אף נרשמה עליה דרמטית של עשרות אחוזים. העליה במחירי הסחורות, האנרגיה והמזון יצרה לחצים אינפלציוניים והביאה לעליה באינפלציה במשקים המפותחים והמתפתחים כאחד. עם זאת, מאז סוף חודש יוני 2008 נרשם תיקון חד כלפי מטה במחירי הסחורות והאנרגיה, על רקע החרפת משבר האשראי וההערכות כי הצמיחה במשקים המפותחים ובכלכלה העולמית תהיה נמוכה מזו שנחזתה בעבר. כך, מחיר חבית נפט עמד בסוף שנת 2008 על 44.2 דולר, לעומת 93.7 דולר בתחילת השנה, וכ-147 דולר בשיא, בחודש יולי 2008. במקביל חלה ירידה באינפלציה השנתית, בארה"ב, מרמה של 5.6% בחודש יולי ל-0.1% בלבד בדצמבר. עם זאת, האינפלציה השנתית במדד הליבה נותרה יציבה לאורך מרבית השנה, ברמה של 1.8%, אך בשלושת החודשים האחרונים של שנת 2008 ירד מדד הליבה ב-0.3% במונחים שנתיים. על רקע החשש מכניסת המשק האמריקאי לסחרור דפלציוני ולאור מחנק האשראי וההערכה כי שוק ההון לא יתאושש בקרוב, הוריד הבנק המרכזי בארה"ב ("הפד") בחודש דצמבר 2008 את הריבית לשיעור אפסי בין 0%-0.25%, שיעור הריבית הנמוך שנקבע אי פעם בארה"ב. הפד ציין כי לאור ההאטה הכלכלית בכוונתו להותיר את הריבית ברמות נמוכות אלה, לאורך זמן. בגוש האירו, באופן דומה, האינפלציה השנתית (12 חודשים לאחור) ירדה בחודש דצמבר 2008 לרמה של 1.6%, לאחר שהגיעה ל-4% בחודש יולי. ה-ECB, שלא כמו הפד, החל בהפחתת הריבית בשלב מאוחר יחסית, וביצע זאת בצורה הדרגתית ומתונה, עד לרמה של 2.5%, מ-4.25% בשיא. בנוסף, השלטונות באירופה נקטו צעדים דרסטיים על מנת לסייע לשוק ההון ולהגדיל את הנזילות. חולשת המשק האמריקאי והריבית הדולרית הנמוכה הביאו בתחילת שנת 2008 להמשך היחלשות הדולר ביחס לרוב המטבעות העיקריים בעולם. אולם, בחודשים יולי-נובמבר 2008 נרשמה התחזקות של הדולר מול האירו, למרות פער הריביות שנותר בעינו, וזאת, כתוצאה משינוי בציפיות וההערכה שהירידה בפעילות בגוש האירו תהיה חריפה יותר, לאור העובדה שפעילויות החילוץ בארה"ב נמרצות יותר. בחודש דצמבר חל תיקון חלקי והדולר נחלש ביחס לאירו.

לפרטים בדבר התפתחויות נוספות, ר' להלן "התפתחויות כלכליות עיקריות בחודשים ינואר-מרץ 2009".

קווי התפתחות עיקריים של המשק הישראלי בשנת 2008 כללי

המשק הישראלי נכנס למיתון בשלב מאוחר יחסית למשקי המערב, אולם ברבעון הרביעי של שנת 2008 ניכרו סימנים ברורים למיתון אשר הולך וצובר תאוצה.

בשנת 2008 חלה התמתנות בקצב הצמיחה, מגמה אשר, כאמור, הורעה באופן משמעותי ברבעון הרביעי של השנה. בשנת 2008, הסתכמה הצמיחה ב-4% לעומת צמיחה שנתית של למעלה מ-5% בארבע השנים הקודמות. מניתוח על-פי מחציות שנה עולה, כי בעוד שבמחצית הראשונה של שנת 2008, צמח התוצר בקצב שנתי של 4.9%, הרי שבמחצית השנייה נרשם גידול של התוצר בשיעור שנתי

של 1.3%, ובכלל זה נסיגה בשיעור שנתי של 0.5% ברבעון האחרון של השנה. האטה ניכרת נרשמה בשנת 2008 ביצוא הסחורות והשירותים. זאת בעיקר בשל צמצום חד ביצוא יהלומים. כן נרשמה האטה חדה בהשקעות בנכסים קבועים והאטה בצריכה הפרטית. כתוצאה מההאטה בכלל השימושים במשק, חלה האטה ניכרת גם ביבוא הסחורות והשירותים. ברבעון הרביעי של שנת 2008 חלה, כאמור, ירידה בתוצר המקומי הגולמי, תוך ירידות חדות ביצוא וביבוא וירידה בצריכה הפרטית. מגמה זו משתקפת גם במדד המשולב של בנק ישראל לבחינת מצב המשק, אשר ירד בממוצע ברבעון הרביעי של שנת 2008 בהשוואה לרבעון השלישי בקצב שנתי של כ-6%, לאחר גידול של כ-1% ברבעון השלישי ושל כ-13% במחצית הראשונה של השנה. הירידה החדה במדד ברבעון האחרון של השנה מצביעה על החרפת ההאטה במשק, שמתבטאת בירידה בכל רכיבי המדד, הן מדי היצור התעשייתי והפדיון במסחר ובשירותים, מדי יבוא ויצוא הסחורות והשירותים והן משרות שכיר במגזר העסקי. היצור התעשייתי גדל בשנת 2008 בשיעור של 7.1%, בעוד שהיצור התעשייתי ללא ענפי טכנולוגיה עילית התרחב ב-1.9% בלבד. על פי נתוני המגמה, בחודשים אוקטובר-דצמבר 2008 נרשמה ירידה ביצור התעשייתי בשיעור שנתי של 5.6%. הירידה בפעילות במשק ברבעון האחרון של שנת 2008 באה לידי ביטוי באופן חלקי בלבד בנתוני האבטלה. שיעור האבטלה ברבעון האחרון של שנת 2008 עלה ל-6.3%, לעומת 6.0% ברבעונים השני והשלישי של השנה ו-6.6% ברבעון הרביעי של שנת 2007. בחודש פברואר 2008 העלתה סוכנות הדירוג הבינלאומית Fitch את דירוג החוב של ישראל מרמה של "A" לרמה של "A-". בהמשך, בחודש אפריל, העלתה סוכנות הדירוג הבינלאומית מודיס את דירוג האשראי של ישראל במטבע חוץ ובמטבע מקומי מ-"A2" ל-"A1". עם זאת, בחודש אוקטובר 2008 הורידה סוכנות הדירוג הבינלאומית S&P את תחזית דירוג האשראי במט"ח לטווח ארוך של ישראל מ"חיובי" ל"ציב", עקב ההידרדרות הצפויה בסביבה הכלכלית העולמית, אשר צפויה להשפיע על הכלכלה הישראלית מוטת היצוא.

התפתחויות שערי חליפין ואינפלציה

במהלך שנת 2008 יוסף השקל מול הדולר בשיעור של 1.1%, ומול האירו ב-6.4%. אולם, יציבות השקל מול הדולר בסוף שנת 2008 בהשוואה לסוף שנת 2007 מסתירה את התנודות החדות שחלו בשער החליפין במהלך השנה - ייסוף של כ-13% במחצית הראשונה של 2008 ופיחות בשיעור דומה במחצית השנייה. רובו המכריע של הפיחות במחצית השנייה של השנה התרחש ברבעון האחרון והסתכם בכ-11%.

בשנת 2008, לראשונה מזה עשור, התערב בנק ישראל בשוק המט"ח. באמצע חודש מרס, לאור התנהגות חריגה של שער החליפין של השקל, רכש בנק ישראל מטבע חוץ בהיקף של כ-600 מיליון דולר. בהמשך אותו חודש הודיע בנק ישראל כי יפעיל תכנית להגדלת יתרות המט"ח של מדינת ישראל לרמה שבין 35 ל-40 מיליארד דולר, באמצעות רכישה של 25 מיליון דולר ביום. החל מחודש יולי, משנוכח בנק ישראל כי אין די בהתערבות זו על-מנת לתמוך בפיחות השקל, הגביר את רכישת המט"ח לרמה של 100 מיליון דולר ביום. פעולה זו, בשילוב עם התחזקות הדולר בעולם, הובילה לפיחות השקל מול הדולר במחצית השנייה של שנת 2008. סך רכישות המט"ח של בנק ישראל הסתכמו בכ-12 מיליארד דולר.

מדד המחירים לצרכן במהלך שנת 2008 בשיעור של 3.8%, לעומת עליה של 3.4% במהלך שנת 2007, כאשר המדד ללא אנרגיה עלה בשיעור של 5%. ברבעון האחרון של שנת 2008, על רקע ירידת מחירי הסחורות והאנרגיה בעולם, נרשמה ירידת מחירים של 0.6% במדד הכללי, בעוד המדד ללא אנרגיה עלה ב-0.9%.

בחינת שינוי המחירים במהלך 2008, על פי קבוצות צריכה ראשיות, מצביעה על עליות בולטות בסעיף הדיור (12.1%), מזון ללא פירות וירקות (9.1%) ואחזקת הדירה (3.9%). מנגד, נרשמו ירידות בסעיפי הלבשה והנעלה (3.0%), ירקות ופירות (2.0%), תחבורה ותקשורת (2%). במהלך שנת 2008 החרפה מגמת התנתקות סעיף הדיור בבעלות הדיירים משער החליפין שקל-דולר. כתוצאה מכך, נעלם כמעט כליל המתאם בין שער החליפין וסעיף הדירות בבעלות הדיירים, ולשינויים בשער החליפין השפעה נמוכה משמעותית במעבר על האינפלציה בישראל.

מדיניות פיסקלית ומוניטרית

מדיניות פיסקלית. נתוני הביצוע של התקציב בשנת 2008 מצביעים על גירעון (ללא מתן אשראי נטו) של כ-15.2 מיליארד ש"ח, שהם 2.1% מהתוצר. זו עליה ראשונה בגירעון לאחר 4 שנים רצופות של ירידה בגירעון הממשלתי מ-5.4% בשנת 2003 לאפס בשנת

2007. הגורם לגידול בגירעון הוא ירידה בהכנסות ממסים בשיעור ריאלי של 4.6%, כאשר מגמת הירידה בהכנסות ממסים בולטת במחצית השנייה של השנה. בשנת 2008 הסתכמו ההכנסות ממסים ב-184.1 מיליארד ש"ח, סכום נמוך ב-6.5 מיליארד ש"ח מהתחזית המקורית. הירידה בהכנסות ממסים נובעת מירידה בגביית מסים ישירים בשיעור ריאלי של 7.8%. בנוסף, הושפע הגירעון מתוספת הוצאות בסך של 4.4 מיליארד ש"ח, המיועדת להאצת הפעילות במשק והקדמת הוצאות בגין 2009 על מנת להקל על משרדי הממשלה לאור אי אישור התקציב.

מדיניות מוניטרית. שנת 2008 אופיינה בתנודתיות בריבית על רקע שינוי בהערכות בנק ישראל באשר לאינפלציה מחד ולהחרפת המיתון מאידך. על פני השנה הופחתה הריבית משיעור של 4% בחודש דצמבר 2007 ל-2.5% בחודש דצמבר 2008. ברבעון האחרון של שנת 2008 הוריד בנק ישראל את הריבית משיעור של 4.25% ל-2.5%. על רקע ההאטה החדה במשק והורדות הריבית בעולם, הפחית בנק ישראל את הריבית פעמיים, במהלך הרבעון האחרון של 2008, בישיבה שלא מן המניין. בדומה לתוכניות החילוץ בעולם ולאור החרפת ההאטה במשק הישראלי, הכריזה ממשלת ישראל על תוכניות חילוץ הכוללות, בין היתר:

- רישום איגרות חוב קונצרניות ונכסים לא סחירים המוחזקים על-ידי הגופים המוסדיים, בהיקף של עד 10% מהנכסים המנוהלים, לפי ערכם המתואם, על מנת לצמצם את התנודתיות במחירי הנכסים;
- יצירת רשת בטחון לחוסכים מעל גיל 57 ובעלי חסכונות ארוכי טווח בהיקף של עד 1.5 מיליון ש"ח, על מנת לבלום משיכות של חוסכים;
- גיבוש תוכנית להאצת הצמיחה על-ידי השקעה מוגברת בתשתיות, במחקר ופיתוח, ובפתרונות בתחום התעסוקה;
- הקמת קרנות מינוף - סבסוד וערבות ממשלתית לקרן שתספק אשראי לחברות לצורך גיוס או מחזור חוב. הקרנות נועדו להקל על מחנק האשראי בשוק החוץ בנקאי;
- העמדת ערבות ממשלתית לגיוס הון לבנקים, בסך כולל של 6 מיליארד ש"ח, על מנת להפחית את עלויות הגיוס של הבנקים ולהקל על מחנק האשראי;
- הסדרת האפשרות למינוי קציני אשראי לחוב קונצרני חוץ בנקאי על מנת להקל על גיבוש הסדרי חוב, תוך הגנה על זכויות מחזיקי איגרות החוב והקלת הלחץ על המערכת הבנקאית.

בנוסף, פרסם בנק ישראל תוכנית מוניטרית להגברת הנזילות של המערכת הפיננסית ולהוזלת עלותה, שעיקריה: הקטנת ספיגת עודפי הנזילות על-ידי צמצום הנפקות המק"מ; מתן הלוואות מוניטריות למערכת הבנקאית לטווחים ארוכים יותר; הורדת המרווח סביב ריבית בנק ישראל בחלון האשראי ובחלון הפקדונות.

שוק ההון

שנת 2008 אופיינה במגמה של מימושים וירידות חדות בשווקי ההון בארץ ובעולם. מדד המניות הכללי ירד במהלך השנה ב-46.5%, זאת, לעומת עליה של 23.3% בשנת 2007. הירידות החדות במחירי המניות הקיפו את כל הענפים. מדד "ת"א 25" ירד בשיעור של 46.2%, מדד "ת"א 100" ירד בשיעור של 51.1% ומדד ה"תל טק" ירד בשיעור של 60.9%. בשנת 2007, עלו מדד "ת"א 25" בשיעור של 31.4%, מדד "ת"א 100" בשיעור של 24.3% ומדד ה"תל טק" ירד ב-3.5%.

ברבעון האחרון של שנת 2008 נרשמו ירידות חדות במיוחד, כאשר מדד המניות הכללי ירד בשיעור של 25.8%, מדד "ת"א 25" ירד בשיעור של 26.2%, ומדד "ת"א 100" ירד בשיעור של 29.8%. הירידות בבורסה בת"א ברבעון האחרון עלו בעוצמתן על הירידות בבורסות המובילות בעולם.

בעקבות ירידות השערים החדות בשווקים, רשמו קרנות הנאמנות, במהלך שנת 2008, פדיונות בהיקף של כ-9.6 מיליארד ש"ח, לעומת גיוסים של כ-5 מיליארד ש"ח בשנת 2007. פדיונות כבדים נרשמו בכל קרנות הנאמנות פרט לקרנות הכספיות (שקליות ומט"ח), אשר גייסו סך של 28.2 מיליארד ש"ח נטו.

הפעילות במסחר באופציות על מדד "ת"א-25" הואטה בשנת 2008, ומחזור המסחר היומי הממוצע עמד על 332 אלף חוזים, בהשוואה למחזור ממוצע של 385 אלף חוזים בשנת 2007, ירידה ראשונה מאז הושקה פעילות זו לפני 14 שנה.

המדד לתשואה כוללת של אגרות החוב על כל סוגיהן ירד במהלך שנת 2008 בשיעור של 0.7%, לעומת עליה של 4.1% בשנת 2007. עם זאת, בעוד שאיגרות החוב הממשלתיות רשמו עליה של 9.6%, הרי שאיגרות החוב הקונצרניות ספגו ירידות שערים של כ-14%. בשוק איגרות

החוב הממשלתי, עלו מדדי איגרות החוב הצמודות למדד המחירים לצרכן והלא צמודות בשיעורים דומים (9.5%-9.7%, בהתאמה). עיקר הירידה באיגרות החוב הקונצרניות התרחשה ברבעון האחרון של שנת 2008, כ-11%, בעוד שכמחצית מהעליה השנתית במדד איגרות החוב הממשלתיות חלה ברבעון זה (4.6%). כתוצאה ממגמות סותרות אלו, ירד מדד האג"ח הכללי ברבעון הרביעי של שנת 2008 ב-1.4%.

בבורסה של תל אביב גדלו מחזורי המסחר היומיים באיגרות חוב מ-3.3 מיליארד ש"ח בשנת 2007 ל-4 מיליארד ש"ח בשנת 2008, בהמשך למגמה של השנים האחרונות.

תיק הנכסים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים שבידי הציבור הסתכם בסוף חודש דצמבר 2008 ב-1,886.8 מיליארד ש"ח, לעומת 2,057.9 מיליארד ש"ח בסוף חודש דצמבר 2007, ירידה בשיעור של 8.3%.

להלן השינויים אשר נרשמו בהרכב התיק במהלך שנת 2008:

1. ירידה חדה במשקל המניות, משיעור של 27.9% בסוף שנת 2007 ל-14.3% בסוף שנת 2008. הירידה נבעה, רובה ככולה, ממרכיב המניות בארץ;
2. משקל הנכסים הלא-צמודים עלה מ-27.6% ל-35.4%;
3. משקל הנכסים הצמודים למדד עלה מ-29.6% ל-35.1%;
4. משקל הנכסים הצמודים למט"ח עלה משיעור של 14.9% לשיעור של 15.2%.

המערכת הבנקאית

המערכת הבנקאית הישראלית הפגינה יציבות מרשימה בחודשים האחרונים. הסיבות לכך היו רבות, ביניהן ניתן למנות: רגולציה קפדנית (כללים נוקשים לגבי זכאות לקבלת משכנתא, כללים לניהול אשראי ונזילות וכו'), והתמקדות הבנקים בבנקאות קלאסית המבוססת ברובה על לקוחות (הן בצד ההתחייבויות והן בצד הנכסים), השקעות נמוכות במכשירים מורכבים וחדשניים, מינוף נמוך יחסית של מאזני הבנקים הישראלים בהשוואה לעמיתיהם בחו"ל והתבססות על פקדונות הציבור כמקור מימון עיקרי.

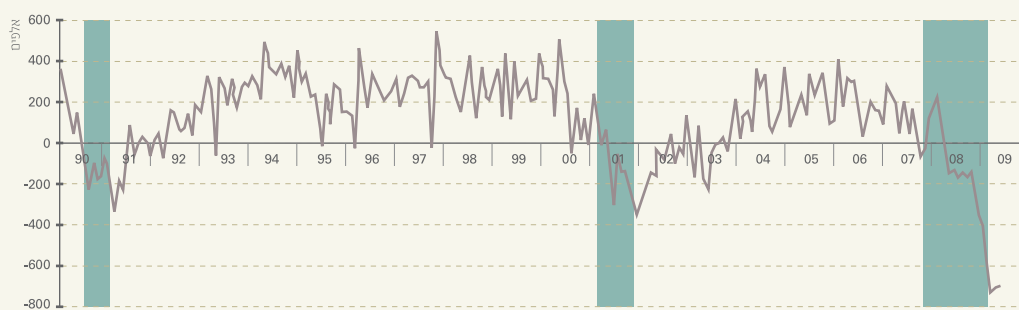
התפתחויות כלכליות עיקריות בחודשים ינואר - מרס 2009⁽¹⁾

- על רקע החרפת המשבר הגלובלי, עדכנה קרן המטבע הבינ"ל (IMF) כלפי מטה את תחזיות הצמיחה שלה. על-פי התחזית, בשנת 2009 ירד התוצר העולמי בשיעור שבין 0.5% ל-1.0%, בעוד תוצר המדינות המפותחות (שותפות הסחר העיקריות של ישראל) יקטן ב-3% עד 3.5%.
- הממשל החדש בארה"ב יצא בתכנית סיוע נוספת, בהיקף של 787 מיליארד דולר, על רקע ההבנה שלא די בחילוץ מגזר הפיננסים, אלא יש לתמוך גם בכלכלה הריאלית המידרדרת. במוקד התוכנית הטבות מס לעובדים, הקלות לרוכשי בתים, השקעה בתשתית ופיתוח ענף האנרגיה. התוכנית כוללת המשך סיוע נדיב למגזר הפיננסי, אך מתנה זאת בבחינת Stress test לבנקים המעוניינים בסיוע. תקציב שנת 2009, צפוי להסתכם בגירעון עתק של 1.75 טריליון דולר, השווה בגודלו לכ-12% מהתוצר המקומי הגולמי של ארצות הברית.
- בשוקי ההון בעולם החמירו ירידות השערים. זאת בעקבות חששות למצב המגזר הפיננסי ולכלכלה הריאלית. מדדי המניות המובילים בעולם ירדו אל מתחת לנקודת השפל שנרשמה בסוף חודש נובמבר 2008. את הירידות בבורסות בעולם הובילו מניות הפיננסים. בחודש מרס נרשם תיקון מסוים, ובסופו ירד מדד S&P 500 בשיעור של 9.9%, מדד ה-FTSE 100 ירד בשיעור של 12% ומדד ה-Nikkei 225 ירד ב-20.37%.
- בארצות הברית קרסו מתחילת השנה 21 בנקים. Bank of America וסיטי בנק נזקקו לעזרת הממשל על מנת למנוע את קריסתם. Bank of America קיבל סיוע ממשלתי בהיקף של 25 מיליארד דולר על רקע חשיפה לניירות ערך רעילים שמקורם במריל לינץ', אותם רכש. סיטי בנק פנה לממשל בבקשה לסיוע. בתגובה, המירה ממשלת ארה"ב את מניות הבכורה בבנק למניות רגילות, וכתוצאה מכך ממשלת ארה"ב מחזיקה כיום כ-36% ממניות סיטי בנק.

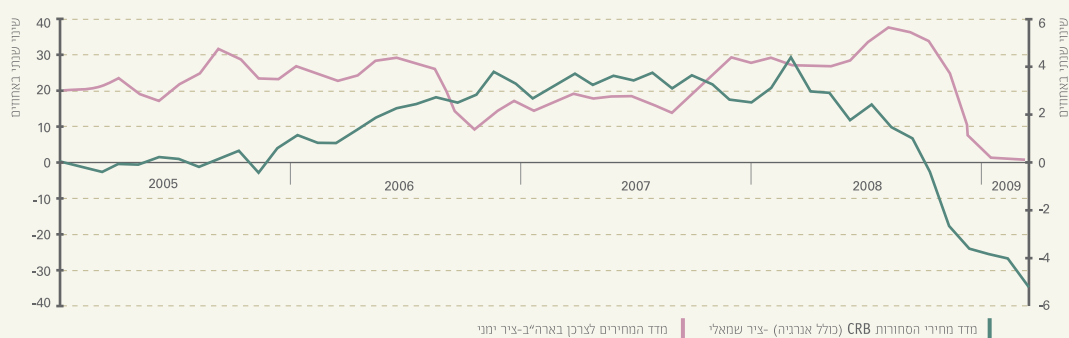
(1) כל הנתונים בפרק זה, למעט הגרפים, מתייחסים לתקופה מיום 1 בינואר ועד ליום 25 במרס 2009.

- במהלך התקופה נרשמו ירידות חדות במניות הבנקים בעולם כתוצאה מחשיפת הפסדים נוספים, התערערו מאזני הבנקים וחשש מהלאמות. ממשלות ארה"ב ובריטניה הכריזו על חבילות סיוע נוספות לייצוב הבנקים. לשם המחשה, סקטור הבנקים במדד הדאו-ג'ונס ירד ב-18%.
- הבנק המרכזי של גוש האירו (ECB) הפחית את הריבית משיעור של 2.5% ל-1.5% ורמז כי יתכן שישתמש בכלים נוספים להקלת מחנק האשראי. גם הבנק המרכזי של אנגליה (BOE) הוריד את הריבית משיעור של 2% ל-0.5%.
- המשבר הכלכלי במדינות מזרח אירופה העמיק בחודשים האחרונים. על רקע האמור, העלתה הונגריה הצעה להקמת קרן חילוץ בסך של 190 מיליארד אירו. ההצעה נדחתה בכנס ראשי האיחוד האירופי, בטענה כי גורמי המשבר בכל אחת מהמדינות שונים ויש לבחון את היקף הסיוע לכל מדינה בנפרד ולא באמצעות קרן משותפת.
- הממשל אמריקאי הציג תוכנית לטיפול בנכסים הרעילים וסיוע למערכת הפיננסית. על פי התוכנית, הממשל ישקיע 75-100 מיליארד דולר ויעניק הלוואות מסובסדות לקרנות השקעה לצורך רכישת הנכסים הרעילים.
- נגיד הפד הודיע כי בכוונתו לרכוש איגרות חוב ממשלתיות לטווח ארוך (10-2 שנים) בהיקף של 300 מיליארד דולר. עוד הודיע הפד כי יגדיל השנה את רכישת איגרות החוב של הסוכנויות פאני-מיי, פרדי-מק וג'ני-מיי, ב-750 מיליארד דולר, לרמה של 1.45 טריליון דולר.
- בישראל, מעידים הנתונים השוטפים על העמקת המיתון והמדד המשולב לחודשים ינואר-פברואר ירד בשיעורים של 1.0% ו-1.1%, בהתאמה. על רקע הנתונים השוטפים ועדכון כלפי מטה של תחזיות הצמיחה והסחר העולמיות, הפחית בנק ישראל את תחזית הצמיחה שלו לשנת 2009 ל-1.5%.
- נגיד בנק ישראל הפחית את הריבית מ-2.5% ל-0.5%, על רקע התמתנות הצמיחה במשק והסימנים להעמקת המיתון במשק הישראלי במחצית הראשונה של שנת 2009.
- סוכנות דירוג האשראי S&P הותירה את דירוג האשראי של ישראל ב-"A" ובתחזית דירוג יציב. סוכנות הדירוג הפחיתה את תחזית הצמיחה של ישראל ל-1.4% בשנת 2009 ול-3.6% בשנת 2010.
- סיכון המדינה של ישראל, המבוטא על ידי מרווח ה-CDs ל-5 שנים, עלה בתקופה זו עליה חדה, מ-161 נקודות בסיס ל-265 נקודות בסיס, אך תיקן לקראת סוף חודש מרס ל-225 נקודות בסיס.
- בתקציב המדינה, נרשם בחודשיים הראשונים של שנת 2009 גירעון של 1.5 מיליארד ש"ח, לעומת עודף של 3.5 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. זאת, עקב הרעה בגביית הממשלה ממסים ואגרות. יצוין כי בתקופה האמורה היו הוצאות משרדי הממשלה נמוכות במיוחד, שכן, באין תקציב מאושר לשנת 2009, פועלת הממשלה במסגרת הוצאה חודשית של 1/12 מתקציב השנה הקודמת.
- משרד האוצר הודיע כי יגייס פקדונות מט"ח מהמערכת הפיננסית (בנקים וגופים נוספים), לטווחים של שנה עד שלוש שנים. מכרז ראשון התקיים בתחילת חודש מרס ובו הופקד סכום של 140 מיליון דולר (מתוך 250 מיליון דולר שהוצעו) בריבית של 2.08%, הנמוכה מריבית הליבור.
- ממשלת ישראל הנפיקה בחו"ל איגרות חוב ל-10 שנים, בהיקף של 1.5 מיליארד דולר, לעומת תכנון מקורי של 0.5 מיליארד דולר, במרווח של 2.6% לעומת איגרות חוב מקבילה של ממשלת ארצות הברית.
- בנק ישראל הודיע כי ירכוש איגרות החוב ממשלתיות בהיקף יומי של כ-200 מיליון ש"ח בממוצע, על מנת להגדיל את הנזילות ולהגביר את האפקטיביות של הפעילות המוניטרית והשפעתה על הריביות לטווחים ארוכים. כמו כן, הודיע בנק ישראל כי ימשיך לרכוש מט"ח בהיקף של כ-100 מיליון דולר ביום.
- בחודשים ינואר - מרס פוחת השקל מול הדולר בשיעור של 7.9%, לרמה של 4.1 שקלים לדולר. זאת, במקביל להתחזקות הדולר בעולם (בשיעור של 2.8% מול האירו).
- בחודשים ינואר - פברואר ירד מדד המחירים לצרכן בשיעורים של 0.5% ו-0.1%, בהתאמה. האינפלציה השנתית (12 חודשים לאחר) עמדה בחודש פברואר על 3.4%.
- שלא כמו במרבית הבורסות בעולם, בבורסה של תל אביב נרשמה מגמה של עליות. מדד ת"א-25 עלה בשיעור של 9.6% ומדד ת"א-100 עלה בשיעור של 16%. מדד איגרות החוב הממשלתיות עלה בשיעור של 2.6%. בשוק איגרות החוב הקוצרניות נרשמו עליות שערים, ככל הנראה עקב עליות השערים של איגרות החוב הממשלתיות, שכן מרווח התשואה בין איגרות החוב הקוצרניות ואיגרות החוב הממשלתיות עלה במעט בתקופה זו.

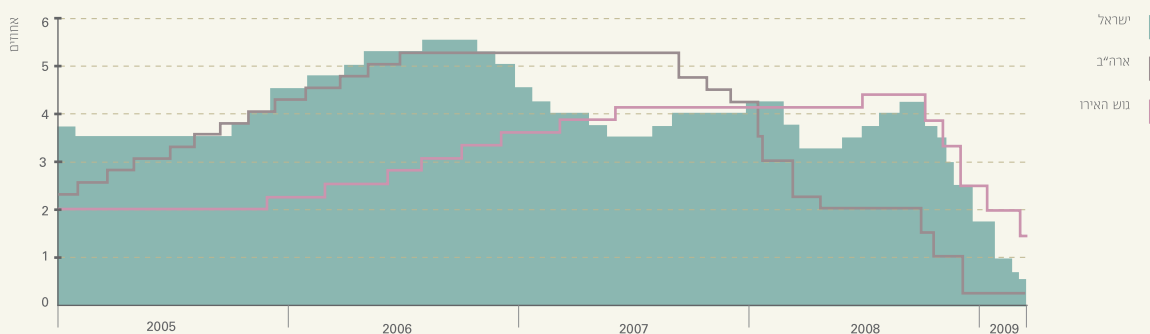
שינוי במספר המשרות ותקופות מיתון בארה"ב

האינפלציה בארה"ב והשינוי במחירי הסחורות

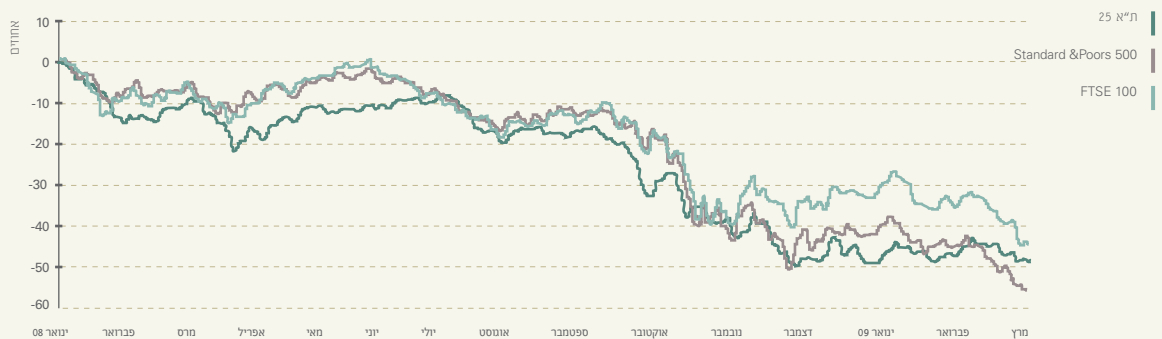
התפתחות הריבית המוניטרית בישראל, בגוש האירו ובאר"ב

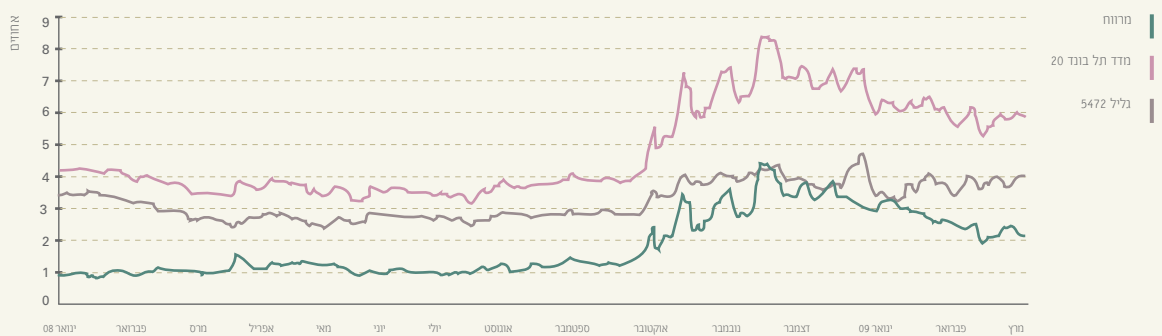
הצמיחה בישראל

שינוי מצטבר במדד ת"א 25 ומדדי מניות נבחרים בעולם מאז ה-1.1.2008

תשואת מדד תל-בונד ואג"ח ממשלתית 'גליל 5472' והמרווח ביניהן

האמצעים ההוניים מרכיבי ההון

האמצעים ההוניים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2008, לרבות זכויות בעלי מניות חיצוניים, הסתכמו ב-9,023 מיליון ש"ח, לעומת סך של 9,351 מיליון ש"ח בסוף השנה הקודמת, ירידה בשיעור של 3.5%.

ההון העצמי ליום 31 בדצמבר 2008, הסתכם ב-8,797 מיליון ש"ח, לעומת סך של 9,204 מיליון ש"ח בסוף השנה הקודמת, ירידה בשיעור של 4.4%.

השינוי בהון העצמי בשנת 2008 הושפע, בין היתר, מהרווח לשנת 2008, מדיבידנד בסך של 250 מיליון ש"ח ומירידה בסך של

393 מיליון ש"ח במרכיב של התאמות נטו בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, בניכוי השפעת המס. **יחס ההון העצמי, לרבות זכויות בעלי מניות חיצוניים, לסך כל הנכסים** ליום 31 בדצמבר 2008, הגיע לשיעור של 4.95% לעומת שיעור של 5.54% בסוף השנה הקודמת.

יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2008, הגיע לשיעור של 7.44%, לעומת 8.15% בסוף השנה הקודמת. **יחס ההון הראשוני המקורי לרכיבי סיכון**, דהיינו היחס כאמור בניטרול הון ראשוני מורכב (ר' להלן) הגיע ביום 31 בדצמבר 2008 לשיעור של 6.54%, לעומת 7.29% בסוף השנה הקודמת.

יצוין כי דירקטוריון הבנק החליט, בקשר עם הנפקת שטרי ההון הנדחים, לאמץ מדיניות הלימות הון אשר על פיה ישמור הבנק על יחס הלימות הון ראשוני מקורי (ללא הון ראשוני מורכב) של 6.5% לפחות בכל עת.

יחס ההון לרכיבי סיכון הגיע ביום 31 בדצמבר 2008 ל-10.27%, לעומת 10.89% בסוף שנת 2007. בהתחשב בהנפקה של הון ראשוני מורכב שבוצעה בסוף חודש מרס 2009 ובכתבי התחייבות הנדחים שיקללו עקב כך בהון המשני של הבנק, היה יחס ההון לרכיבי סיכון מגיע ל-10.65% במונחי 31 בדצמבר 2008.

הון ראשוני מורכב הינו שטרי הון המוכרים כחלק מההון הראשוני (ר' ביאור 14 לדוחות הכספיים). ההון הראשוני המורכב של הבנק ליום 31 בדצמבר 2008 הסתכם בסך של 1,223 מיליון ש"ח, לעומת 1,044 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007. היקף ההון הראשוני המורכב מוגבל ל-15% מההון הראשוני הכולל (סך ההון הראשוני כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311, כולל ההון הראשוני המורכב). ליום 31 בדצמבר 2008, היווה ההון הראשוני המורכב 12.07% מההון הראשוני הכולל (31.12.07: 10.49%). בסוף חודש ספטמבר 2008 הנפיק הבנק הון ראשוני מורכב בדרך של הרחבת הסדרה הקיימת של שטרי ההון (סדרה א'), במסגרת של הצעה פרטית למחשיקים מסוגים (כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (אופן הצעת ניירות ערך לציבור), התשס"ז-2007), בהיקף כולל של 135 מיליון ש"ח. (לפרטים נוספים ר' ביאור 14 לדוחות הכספיים). יתרת ההון הראשוני המורכב אותה נותר לבנק לגייס עד למיצוי המגבלה הייתה ביום 31 בדצמבר 2008 כ-349 מיליון ש"ח, לעומת כ-528 מיליון ש"ח בסוף השנה הקודמת. כמפורט להלן, ביום 26 במרס 2009 התקשר הבנק לביצוע הנפקה פרטית של הון ראשוני מורכב בהיקף כולל של 350 מיליון ש"ח.

הון משני. לפי הוראות בנק ישראל, משמש ההון המשני כחלק מרכיבי ההון לעניין חישוב יחס הון לנכסי סיכון. ההון המשני כולל, בין השאר, כתבי התחייבות נדחים והפרשה כללית לחובות מסופקים. ההון המשני של הבנק ליום 31 בדצמבר 2008 הסתכם בסך של 5,322 מיליון ש"ח, והוא כולל סך של 5,065 מיליון ש"ח בגין כתבי התחייבות נדחים, וסך של 254 מיליון ש"ח בגין הפרשה כללית לחובות מסופקים.

היקף כתבי התחייבות הנדחים מוגבל ל-50% מההון הראשוני שלא הוקצה כנגד סיכונים שוק. ליום 31 בדצמבר 2008 עמד היחס האמור על שיעור של 50% (31.12.2007: 45.84%). בחודש מרס 2008 הנפיקה דיסקונט מנפיקים כתבי התחייבות נדחים בהיקף כולל של כ-1,021 מיליון ש"ח (ר' להלן). בחודש ספטמבר 2008 הנפיקה דיסקונט מנפיקים כתבי התחייבות נדחים בהיקף כולל של כ-946 מיליון ש"ח. נוכח המגבלה האמורה, כתבי התחייבות בסך של 1,168 מיליון ש"ח לא נכללו בהון המשני של הבנק ליום 31 בדצמבר 2008. גיוס ההון הראשוני המורכב בהיקף של 350 מיליון ש"ח, כמפורט להלן, יאפשר הכללת סך של 175 מיליון ש"ח כתבי התחייבות במסגרת ההון המשני של הבנק.

הון משני עליון. היקף ההון המשני מוגבל ל-100% מההון הראשוני. יתרת ההון המשני העליון שהבנק יכול לגייס, ליום 31 בדצמבר 2008, עמדה על 4,809 מיליון ש"ח.

החלטה בדבר הנפקת הון משני עליון. בישיבת הדירקטוריון מיום 17 בדצמבר 2008, הוחלט לפעול להנפקת הון משני עליון, על דרך של הנפקת שטרי הון נדחים, באמצעות דיסקונט מנפיקים. במסגרת יישום ההחלטה האמורה, נקט מהלך של תיקון תשקיף המדף של דיסקונט מנפיקים (ר' להלן). הגיוס, היקפו ותנאיו, כמו גם ההנפקה בפועל, ייקבעו בהתאם לצרכי הבנק ותנאי השוק. לפרטים בדבר התנאים להכרה בשטרי הון נדחים כהון משני עליון, ר' ביאור 14 (6) לדוחות הכספיים.

מדיניות בדבר יחס ההון לרכיבי סיכון. ביום 24 במרס 2008 החליט הדירקטוריון לקבוע כמדיניות כי הבנק יפעל לכך שיחס ההון לרכיבי סיכון בסוף שנת 2009 לא יפחת מ-12%. במסגרת המדיניות האמורה נקבע יעד ביניים ולפיו יפעל הבנק לכך שיחס ההון לרכיבי סיכון בסוף שנת 2008 יהיה בשיעור של 11.25%-11.5%.

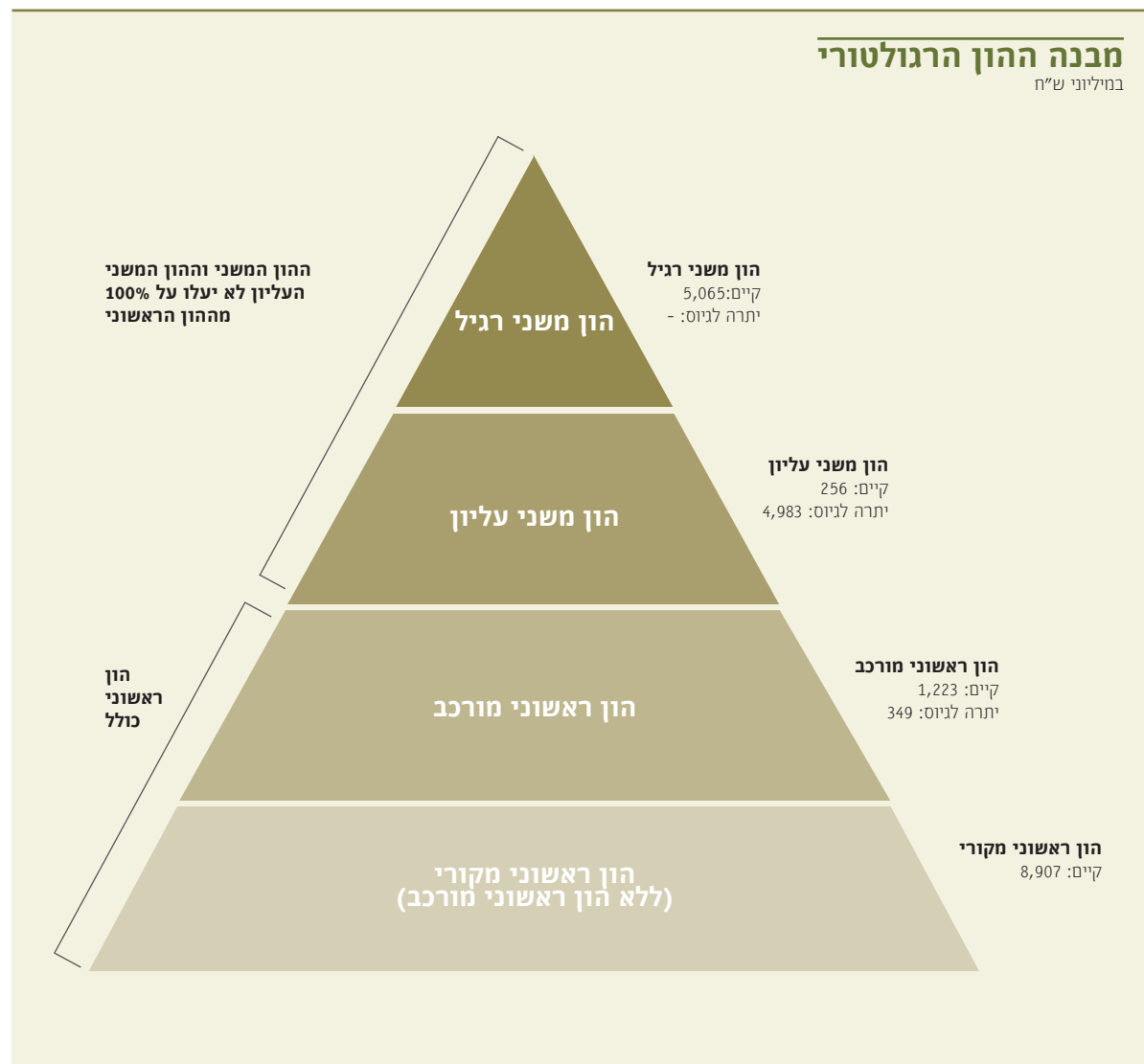
המדיניות האמורה, לפיה יפעל הבנק להרחבת שולי הבטחון של יחס הלימות ההון, מעבר ליחס ההון המזערי הקבוע כיום ברגולציה, נקבעה כחלק מההיערכות הכללית ליישום כללי באזל II ובהתחשב ברגישות הון הבנק לשינויים בשער החליפין.

יצוין כי לאור השינויים בסביבה הכלכלית בה פועל הבנק, על רקע המשבר הפיננסי הבינלאומי, והשפעתם על רווחיות הבנק מזה ועל אפשרויות הגיוס בשוק ההון מזה, לא עלה בידי הבנק לעמוד ביעד הביניים שנקבע לשנת 2008.

הנפקות נוספות של הון ראשוני מורכב סדרה א'. יתרת שטרי ההון הנדחים סדרה א' שטרם הונפקה עמדה ביום 31 בדצמבר 2008 על 853 מיליון ש"ח. יצוין כי יתרת המניות שנותרה בהון הרשום, שיכולה לשמש בקרות אירועי המרה כפויה של שטרי הון סדרה א' (83 מיליון ש"ח; ר' ביאור 13 ג' לעיל), יכולה לאפשר הנפקות נוספות בהיקף של כ-202 מיליון ש"ח, וכל הנפקה נוספת מועבר לסכום האמור תחייב הגדלת ההון הרשום של הבנק.

בהתאם לאישור המפקח על הבנקים, שטרי ההון שיונפקו כאמור יהוו הון ראשוני מורכב של הבנק.

הנפקת הון ראשוני מורכב בחודש מרס 2009. בהתאם לאישור דירקטוריון הבנק מהימים 9 בפברואר, 23 בפברואר ו-25 במרס 2009, התקשר הבנק עם מגדל חברה לביטוח בע"מ (משתתף ברווחים), מגדל חברה לביטוח בע"מ (נוסטר) ומגדל מקפת ניהול קרנות פנסיה וקופות גמל בע"מ, כל אחת מהן לחוד על פי חלקה, לביצוע הנפקה פרטית של 350 מיליון ש"ח ערך נקוב שטרי הון נדחים (סדרה ב') של הבנק בתמורה כוללת של 350 מיליון ש"ח.

להלן נתונים לגבי מרכיבי ההון ברובד העליון (הון ראשוני):

2007	2008	
31 בדצמבר 2007	31 בדצמבר 2008	
מיליוני שקלים חדשים		
3,597	3,597	הון מניות
1,044	1,223	הון ראשוני מורכב
12	(34)	קרנות הון
5,398	5,390	עודפים
147	226	זכויות מיעוט
(246)	(272)	עודף עלות השקעה בחברות מוחזקות שלא יוחס לנכסים מוחשיים
9,952	10,130	
		השקעות שנוכו מההון:
1,451	1,453	הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ
9	9	שירותי בנק אוטומטיים בע"מ
6	6	מרכז סליקה בנקאי בע"מ
-	4	אחרים
1,466	1,472	

הקצאת הון הנדרשת בגין סיכוני האשראי בבנק, הינה כלהלן:

2007	2008	
2007	2008	
יתרות סיכון	יתרות סיכון	יתרות
דרישות הון	דרישות הון	דרישות
במיליוני שקלים חדשים		
נכסים		
314	3,493	19,850
692	7,692	37,278
-	-	346
7,752	86,132	102,188
-	2	374
41	457	1,930
250	2,780	2,780
258	2,866	4,184
9,307	103,422	168,930
192	2,133	21,554
636	7,066	31,535
-	-	25
9,157	101,749	117,129
2	20	1,491
28	313	1,782
274	3,039	3,039
306	3,399	5,904
10,595	117,719	182,459
מכשירים חוץ מאזניים		
1,134	12,599	13,804
346	3,844	10,959
5	56	56
1,485	16,499	24,819
10,792	119,921	193,749
		168,930
		(211)
		168,719
		12,086
		4,337
		61
		16,484
		134,203
		206,737
		182,459
		(211)
		182,248

להלן התפלגות נכסי סיכון האשראי בבנק בהתאם לדרגות הסיכון השונות שנקבעו בהוראה:

2008				
סך-הכל	100%	50%	20%	0%
מיליוני ש"ח				
21,554	256	–	9,385	11,913
31,535	4,072	–	15,105	12,358
25	–	–	–	25
117,129	98,394	5,538	2,929	10,268
1,491	20	–	–	1,471
1,782	310	–	–	* 1,472
3,039	3,039	–	–	–
5,904	2,912	–	2,432	560
13,179	11,835	386	287	671
11,038	2,747	58	7,982	251
61	17	–	44	–
206,737	123,602	5,982	38,164	38,989

גורמי הפחתה שנכללו בשעורי סיכונים האשראי דלעיל:

ניירות ערך:

23	
64	207

אשראי לציבור:

10,002	
2,728	266

עסקאות שבהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:

586	
287	–

מכשירים פיננסיים נגזרים:

251	

* השקעות בחברות כלולות שסווגו כנ"ל קוזזו מההון.

להלן התפלגות נכסי סיכון האשראי בבנק בהתאם לדרגות הסיכון השונות שנקבעו בהוראה (המשך):

2007					
סך-הכל	100%	50%	20%	0%	
מיליוני ש"ח					
19,850	204	–	16,449	3,197	מזומנים ופקדונות בבנקים
37,278	4,543	–	15,748	16,987	ניירות ערך
346	–	–	–	346	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
102,188	83,203	4,738	2,800	11,447	אשראי לציבור
374	2	–	–	372	אשראי לממשלה
1,930	457	–	–	*1,473	השקעה בחברות כלולות
2,780	2,780	–	–	–	בניינים וציוד
4,184	2,660	–	1,024	500	נכסים אחרים
13,804	12,216	469	741	378	עסקאות שבהן היתרה מייצגת סיכון אשראי
10,959	2,068	89	8,657	145	מכשירים פיננסיים נגזרים
56	56	–	–	–	אחרים
193,749	108,189	5,296	45,419	34,845	סך-הכל נכסי סיכון אשראי

גורמי הפחתה שנכללו בשעורי סיכונים האשראי דלעיל:

ניירות ערך:

59					אג"ח ופקדונות
310	241				ערביות שהתקבלו

אשראי לציבור:

11,132					אג"ח ופקדונות
315	2,535				ערביות שהתקבלו

עסקאות שבהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:

496					אג"ח ופקדונות
–	741				ערביות שהתקבלו

מכשירים פיננסיים נגזרים:

145					אג"ח ופקדונות

* השקעות בחברות כלולות שסווגו כנ"ל קוזזו מההון.

הנפקת כתבי התחייבות נדחים

גיוס כתבי התחייבות נדחים בשנת 2008. במהלך שנת 2008 גייס הבנק כתבי התחייבות נדחים בהיקף של כ-151 מיליון ש"ח, מזה כ-135 מיליון גויסו באמצעות מכירת כתבי התחייבות סחירים. זאת לעומת 1,196 מיליון ש"ח בשנת 2007, מזה כ-1,148 מיליון באמצעות מכירת כתבי התחייבות סחירים. סך הגיוס בקבוצה הסתכם בשנת 2008 בסך של כ-2,133 מיליון ש"ח.

פרסום תשקיף מדף (2008). ביום 27 בפברואר 2008 פרסמה דיסקונט מנפיקים תשקיף מדף להנפקה של עד 2 מיליארד ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (לכל אחת מהסדרות ד' עד יח') והנפקה בדרך של הרחבת סדרה של עד 2 מיליארד ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (לכל אחת מהסדרות ב', ד' ו-ה').

בחודש מרס 2008 הנפיקה דיסקונט מנפיקים 665 מיליון ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות (סדרה ז') ו-356 מיליון ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה ח'), בהתאם לדוח הצעת מדף מיום 5 במרס 2008, בתמורה של 1,011 מיליון ש"ח.

בחודש ספטמבר 2008 הנפיקה דיסקונט מנפיקים כ-411 מיליון ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה ז') וכ-495 מיליון ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה ח'), בהתאם לדוח הצעת מדף מיום 9 בספטמבר 2008, בתמורה כוללת של 946 מיליון ש"ח.

תיקון תשקיף המדף משנת 2008. ביום 24 בדצמבר 2008, פרסמה דיסקונט מנפיקים תיקון לתשקיף המדף מחודש פברואר 2008. במסגרת התיקון נוספה האפשרות להנפקה על פי התשקיף של עד 3 מיליארד ש"ח ע.ב. שטרי הון נדחים (לכל אחד מהסדרות 1-3), שישמשו הון משני עליון.

גיוס כתבי התחייבות בשנת 2009. במהלך שנת 2009 ייגרעו מההון המשני של הבנק המשמש בחישוב יחס ההון לרכיבי סיכון כתבי התחייבות שהונפקו בעבר בהיקף של כ-557 מיליון ש"ח.

הלימות ההון של הבנק

מאז שנת 1983 לא התאפשר לבנק להנפיק מניות, פרט להנפקת מניות אשר בוצעה בחודש אוקטובר 2001, במסגרת של הקצאה פרטית של מניות הבנק, בה גייס סכום לא משמעותי של כ-142 מיליון ש"ח. בהתאם, הגידול בהון שנדרש לצורך העמידה ביחס ההון לרכיבי סיכון, התבסס על שני מקורות: הרווחים השנתיים, בניכוי דיבידנדים וגיוס כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון שהוכרו כהון ראשוני מורכב.

הרווחיות הנאה בשנים 2004-2007 וגיוס כתבי התחייבות נדחים, ובפרט גיוס ההון הראשוני המורכב מזה, שיפרו מהותית את יחס ההון לרכיבי סיכון, משיעור של 9.35% ביום 31 בדצמבר 2003, לשיעור של 10.9% ביום 31 בדצמבר 2007.

השיפור האמור איפשר לבנק להשלים בשנים 2006-2008 כמה מהלכים משמעותיים ולפתח באופן מואץ את עסקיו, ובכלל זה:

- מהלך רכישת מניות הציבור בבנק דיסקונט למשכנתאות, תמורת סך של 256 מיליון ש"ח;
- ביצוע השקעות ריאליות בסכום כולל של כ-793 מיליון ש"ח;
- גידול משמעותי באשראי, מרמה של 87.8 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2005 לרמה של 116.8 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2008 (גידול של 33% במהלך שלוש שנים).
- חלוקת דיבידנד, בחודש אוקטובר 2008, בסך של 250 מיליון ש"ח.

במהלך שנת 2008 נמשך הפיתוח המואץ בעסקי הבנק - גידול של 14.6% באשראי לציבור. הפיתוח המואץ האמור, שגרם לגידול בנכסי הסיכון של הבנק, והשינויים בסביבה הכלכלית בה פועל הבנק, על רקע המשבר הפיננסי הבינלאומי והשפעתם על רווחיות הבנק מזה ועל אפשרויות הגיוס בשוק ההון מזה, הביאו לכך שלא רק שלא עלה בידי הבנק לעמוד ביעד הביניים שהציב לעצמו - יחס הון לרכיבי סיכון בסוף שנת 2008 בשיעור של 11.5%-11.25% - אלא שיחס ההון לרכיבי סיכון אף ירד ל-10.3%.

הבנק בוחן אפשרויות שונות ומגוונות לשיפור הלימות ההון שלו. בכלל האמור, הבנק נערך בחודשים האחרונים לאפשרות של גיוס הון ראשוני מורכב נוסף, לאפשרות של גיוס הון משני עליון ולאפשרות של גיוס הון משני עליון בערבות המדינה. העיתוי וההיקף של מימוש כל אחת מהחלופות האמורות, או שילוב שלהן, תלוי במידה רבה בתנאי השוק.

כמפורט לעיל, ביום 26 במרס 2009 התקשר הבנק לביצוע הנפקה פרטית של הון ראשוני מורכב בהיקף כולל של 350 מיליון ש"ח. גיוס ההון הראשוני המורכב בהיקף של 350 מיליון ש"ח, כמפורט לעיל, יאפשר הכללת סך של 175 מיליון ש"ח כתבי התחייבות במסגרת ההון המשני של הבנק.

דירוג התחייבויות הבנק

דירוג הבנק על ידי מעלות. Standard & Poor's, Ma'alot (לשעבר "מעלות" - החברה הישראלית לדירוג ניירות ערך בע"מ"; להלן: "מעלות") קבעה בחודש דצמבר 2007 דירוג של "AA" לפקדונות שהופקדו בבנק ולכתבי ההתחייבות הנדחים שהנפיק הבנק, ישירות ובאמצעות דיסקונט מנפיקים בע"מ. ביום 26 ביוני 2008, בעקבות בחינה מחדש של מתודולוגית הדירוג של כתבי התחייבות נדחים, שהונפקו על ידי המערכת הבנקאית ודורגו על ידי מעלות, והתאמתה למתודולוגית הדירוג הבינלאומית של S&P, הודיעה מעלות על הורדת הדירוג של כל כתבי ההתחייבות שהונפקו על ידי הבנקים, ברמת דירוג אחת נמוכה מרמת הדירוג שנקבעה לבנק שהנפיק אותם. בהתאם, נקבע דירוג "AA-" לכתבי התחייבות שהנפיק הבנק, ישירות ובאמצעות דיסקונט מנפיקים בע"מ. דירוג הפקדונות שהופקדו בבנק נותר "AA". ביום 23 בדצמבר 2008 הודיעה מעלות כי היא מאשרת את דירוג המנפיק שנקבע לבנק "AA", וקובעת דירוג A+ להון המשני העליון שיונפק על ידי הבנק. אופק הדירוג נותר יציב.

ביום 18 במרס 2009 הודיעה מעלות כי היא מורידה את דירוג ההון הראשוני המורכב של הבנק ואת דירוג ההון המשני העליון (שטרם הונפק). יצוין שהדירוג של הבנק נותר ללא כל שינוי "AA".

בחינת הדירוג של המכשירים האמורים על ידי מעלות נעשתה בעקבות פנית הבנק, לאפשר את דירוג ההון המשני העליון, במסגרת המהלכים לקראת הנפקתו לראשונה.

פניית הבנק נערכה בעקבות הקלה משמעותית בתנאי המכשיר, שאושרה לאחרונה על ידי המפקח על הבנקים ולפיה, הוסר הטריגר לאי תשלום ריבית למחזיקי המכשיר "במשך שישה רבעונים רצופים של הפסד מצטבר".

הדירוג המעודכן של ההון המשני העליון (שטרם הונפק) הוא "A" (במקום "A+").

הדירוג המעודכן של ההון הראשוני המורכב הוא "BBB" (במקום "A").

בנימוקיה להורדת הדירוג התבססה מעלות על תחזיותיה בדבר רווחיות הבנק ויחסי ההון שלו בשנת 2009. יודגש כי לא נמסר למעלות מידע מהותי מעבר למידע שנמסר לכלל הציבור. הבנק חולק על התחזיות האמורות של מעלות.

דירוג הבנק על ידי מידרוג. מידרוג בע"מ (להלן: "מידרוג") קבעה דירוג של "Aa2" לפקדונות שהופקדו בבנק ולכתבי ההתחייבות הנדחים שהנפיק הבנק, ישירות ובאמצעות דיסקונט מנפיקים בע"מ.

ביום 6 באוקטובר 2008 הודיעה מידרוג על העברת כתבי התחייבות של הבנקים המדורגים על ידה, ובכלל זה הבנק ובנק דיסקונט למשכנתאות, לרשימת מעקב ("Watch list"), נוכח אפשרות להורדת דירוג. זאת, בעקבות העליה ברמת אי הודאות בשווקים הפיננסיים ורמת הסיכון בסביבה העסקית בה פועלת המערכת המקומית. ביום 14 בדצמבר 2008 הודיעה מידרוג, במסגרת מהלך להפחתת דירוג כתבי ההתחייבות של כל הבנקים הגדולים המדורגים על ידה, על הורדת דירוג כתבי ההתחייבות של הבנק מ-Aa2 ל-Aa3. דירוג הפקדונות לזמן ארוך (Aa2) ופקדונות לזמן קצר (P-1) נותר ללא שינוי.

דירוג הבנק על ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות. בחודש פברואר 2008 הודיעה סוכנות הדירוג הבינלאומית S&P על קביעת דירוג לבנק: "A-2" לטווח הקצר ו-"BBB" לטווח הארוך. בנוסף קבעה S&P תחזית "stable" (יציב) לבנק דיסקונט. הדירוג האמור נקבע לאחר ש-S&P קיימה בבנק תהליך דירוג.

ביום 22 באפריל 2008 העלתה סוכנות הדירוג הבינלאומית Moody's את דירוג הפקדונות של הבנק לטווח ארוך ל-A-1, בעקבות העלאת דירוג המדינה. כמו כן אישרה Moody's את דירוג הבנק בדירוג "C-" בפרמטר החוסן הפיננסי. ביום 16 בדצמבר 2008 הודיעה Moody's על שינויים בדירוג ו/או בתחזית הדירוג של בנקים בישראל. על פי הודעת Moody's, השינוי מתבסס על הרעה בנתונים המאקרו כלכליים הן בשוק הגלובלי והן בשוק המקומי וההשלכות שעשויות להיות לה על המערכת הבנקאית הישראלית. בהתייחס לבנק דיסקונט, דווח על שינוי בתחזית דירוג פקדונות לזמן ארוך (מטבע חוץ ומטבע מקומי) מ-"יציב" ל-"שלילי". יודגש כי דירוג הפקדונות לזמן ארוך כשלעצמו לא שונה. עוד יודגש כי לא חל שינוי בדירוג האיתנות הפיננסית של הבנק, והוא נותר C-. כמו כן, לא חל שינוי בדירוג הפקדונות לזמן שנותר Prime-1. ביום 30 בדצמבר 2008 עדכנה Moody's את דירוגי הבנק: פקדונות מט"ח לטווח ארוך דורגו A1 (Negative) ופקדונות במטבע מקומי דורגו P-1 (Stable). האיתנות הפיננסית של הבנק נותרה C- (Stable).

דירוג ההון הראשוני המורכב. מעלות קבעה בשעתו דירוג "A" לשטרי ההון הנדחים (סדרה א'), המהווים הון ראשוני מורכב. מידרוג קבעה דירוג "A1" לשטרי ההון הנדחים האמורים. מעלות ומידרוג הדגישו כי דירוג זה התבסס, בין היתר, על החלטת דירקטוריון הבנק, שנתקבלה בקשר עם הנפקת שטרי ההון הנדחים, לפיה אימץ מדיניות הלימות הון אשר על פיה ישמור הבנק על יחס הלימות הון ראשוני מקורי (ללא הון ראשוני מורכב) של 6.5% לפחות בכל עת. מידרוג הוסיפה והדגישה כי הדירוג שנקבע נסמך על יחס הלימות ההון הכולל אשר מציג הבנק. ביום 14 בדצמבר 2008 הודיעה מידרוג, במסגרת המהלך האמור להפחתת דירוג כתבי ההתחייבות של כל הבנקים הגדולים המדורגים על ידה, על הורדת דירוג שטרי ההון מ-A1 ל-A2. כאמור, בחודש מרס 2009 הורידה מעלות את דירוג שטרי ההון (סדרה א') ל-"BBB".

דירוג בנק מרכנתיל דיסקונט. מעלות קבעה דירוג של "AA-" לכתבי ההתחייבות הנדחים (סדרה א'), שהנפיק בנק מרכנתיל דיסקונט. ביום 26 ביוני 2008, הודיעה מעלות, בעקבות הבחינה מחדש כאמור לעיל, על הורדת דירוג כתבי ההתחייבות שהונפקו על ידי בנק מרכנתיל דיסקונט לדירוג של "A+".

דירוג בנק דיסקונט למשכנתאות. מידרוג קבעה דירוג של "Aa2" לכתבי ההתחייבות הנדחים שהנפיק בנק דיסקונט למשכנתאות. מידרוג קבעה בחודש ספטמבר 2008 דירוג של "Aa2" (Stable) לפקדונות בבנק דיסקונט למשכנתאות לזמן ארוך ולכתבי ההתחייבות הנדחים הסחירים שלו ודירוג "P-1" (Stable) לפקדונות לזמן קצר.

בחודש אוקטובר 2008 צורפו כתבי ההתחייבות הנדחים של בנק דיסקונט למשכנתאות לרשימת המעקב של מידרוג. ביום 14 בדצמבר 2008 הודיעה מידרוג שכתבי ההתחייבות הנדחים של בנק דיסקונט למשכנתאות נשארים ברשימת המעקב.

28.3 מיליארד ש"ח), במקביל להקטנת מכרזי ההלוואה המוניטרית (ספיגה בהיקף של 4.9 מיליארד ש"ח). הקטנת מכרזי ההלוואה המוניטרית ברבעון הרביעי מקזזת, למעשה, את כל ההזרמה שבוצעה באמצעות אפיק זה מתחילת השנה. כתוצאה מהפעולות האמורות, הסתכמה הספיגה על-ידי בנק ישראל ברבעון הרביעי של השנה בסך של 7.5 מיליארד ש"ח, לעומת הזרמה של 34.2 מיליארד ש"ח בחודשים ינואר עד ספטמבר. בניגוד לכך, פעילות הממשלה גררה ברבעון הרביעי הזרמה בהיקף של 11.4 מיליארד ש"ח, לעומת ספיגה של כ-29 מיליארד ש"ח בשלושת הרבעונים הראשונים של השנה. ההזרמה האמורה ברבעון הרביעי מקורה בגירעון גבוה ולא בפעילות הממשלה בשוק ההון, שם דווקא נרשם עודף גיוס. קצב הגיוסים של הממשלה בשוק איגרות החוב המקומיות ברבעון הרביעי היה גבוה יחסית לרבעונים קודמים, ועמד על כ-16 מיליארד ש"ח, לעומת פדיונות קרן וריבית בהיקף של 9.7 מיליארד ש"ח. בסיכום שנתי גייסה הממשלה באמצעות איגרות חוב סחירות 53 מיליארד ש"ח, אל מול פדיונות קרן וריבית בהיקף של כ-35 מיליארד ש"ח. כך נרשם בשנת 2008 גיוס נטו של 18 מיליארד ש"ח, לעומת גיוס נטו שלילי בשנים 2005-2007. מנגד, בשוק איגרות החוב הקונצרניות החריפה ההאטה בקצב הגיוסים, עד כמעט עצירה מוחלטת. היקף ההנפקות ברבעון הרביעי של שנת 2008 הסתכם ב-1.2 מיליארד ש"ח בלבד (לעומת 3.5 מיליארד ש"ח ברבעון השלישי ו-17.4 מיליארד ש"ח במחצית הראשונה), מזה גויס על ידי הבנקים בחודש דצמבר סך של 1.1 מיליארד ש"ח. המגזר הפרטי גייס בשנת 2008 סך כולל של כ-22 מיליארד ש"ח באמצעות איגרות חוב, מזה: כ-9 מיליארד ש"ח גויסו על ידי הסקטור הבנקאי. היקף הגיוס בשנת 2008 נמוך משמעותית בהשוואה לשנת 2007, בה גויס סך של כ-82 מיליארד ש"ח.

הבנק

הבנק שמר לכל אורך השנה על נכסים נזילים בהיקף גדול מסך ההתחייבויות הנזילות. להלן השינויים בהרכב הפקדונות של הבנק בשנת 2008:

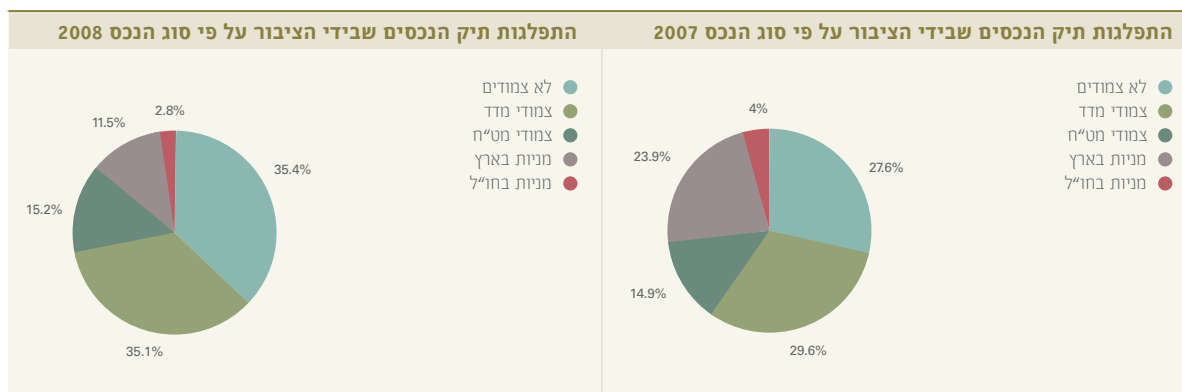
המגזר הלא צמוד. היקף הפקדונות הלא צמודים של הציבור בבנק הגיע בסוף שנת 2008 לסך של 55.3 מיליארד ש"ח, לעומת סך של 45.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 22.1%.

המגזר צמוד המדד. היקף הפקדונות הצמודים למדד בבנק הגיע בסוף שנת 2008 לסך של 11.7 מיליארד ש"ח, לעומת סך של 9.8 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 19.4%.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2008 חל גידול של 1.8 מיליארד ש"ח בהיקף הפקדונות השקלים וצמודי המדד בהם סכום ההפקדה נמוך מ-10 מיליון ש"ח. כמו כן חל גידול של כ-2.5 מיליארד ש"ח בהיקף הפקדונות בעלי תקופת פרעון של שנה ומעלה.

מגזר מט"ח וצמוד מט"ח. היקף פקדונות הציבור במט"ח והצמודים למט"ח בבנק הגיע בסוף שנת 2008 לסך של 9.3 מיליארד דולר לעומת סך של 9.7 מיליארד דולר בסוף שנת 2007, ירידה בשיעור של 4.1%. רובה המכריע של הירידה (סך של כ-400 מיליון דולר) נבעה משינוי בשערי חליפין של המטבעות ביחס לדולר.

גיוס הון. לפרטים בדבר גיוס הון משני והון ראשוני מורכב בשנת 2008, ר' "האמצעים ההוניים" לעיל.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

אמצעי פיקוח ומימוש מדיניות מטרות ומדיניות של ניהול הסיכונים

פעילות הבנק כמתווך פיננסי כרוכה בנטילת סיכונים, שהעיקריים שבהם: סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכוני נזילות. לסיכונים אלה נלווים סיכונים תפעוליים וסיכונים משפטיים.

מדיניות ניהול הסיכונים מכוונת להגדלת תוחלת הרווח כחלק מהאמצעים להשגת היעדים העסקיים שקבע הבנק לעצמו, תוך שמירה על רמת סיכון מאושרת ומבוקרת.

כדי להתמודד עם מכלול הסיכונים קבע הבנק מדיניות לניהול הסיכונים. מדיניות זו מגדירה את סוגי הסיכון להם יהיה הבנק חשוף, את הגורמים הרשאים ליצור את החשיפות לסיכונים או לגדר אותם, ואת סמכויותיהם. כמו-כן הוגדרו כלים ומנגנונים לניהול, מדידה, בקרה ודיווח על החשיפה לסיכונים. מדיניות זו עונה, בין היתר, על הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 339 - "ניהול סיכונים", שפרסם המפקח על הבנקים, שעניינה ניהול הסיכונים הפיננסיים ובקרתם. המדיניות מתבססת על תחזיות והערכות שונות באשר להתפתחויות מדדים שונים במשק ובשוקי הכספים וההון.

מבנה וארגון פונקציות ניהול סיכונים

האגף לניהול סיכונים. הבנק מייחס חשיבות אסטרטגית לנושא ניהול הסיכונים והממשל התאגידי ובהתאם, משקיע הבנק מאמצים ומשאבים רבים בפיתוח התחום. לצורך יישום יעד אסטרטגי זה, הקים הבנק בשנת 2007 את האגף לניהול סיכונים, אשר כפוף למנהלת הסיכונים הראשית של הבנק. האגף מרכז את הטיפול בכלל ניהול הסיכונים בבנק ובקבוצה, למעט סיכונים משפטיים, סיכוני ציות ורגולציה, אשר מטופלים במערך היעוץ המשפטי, ולמעט סיכוני הדיווח הכספי, אשר מטופלים במערך החשבונות. האגף אחראי על מגוון תחומים ובהם: הטמעת תרבות ניהול סיכונים בקבוצה כולה, גיבוש מדיניות ומתודולוגיה בכל תחומי ניהול הסיכונים, ויישום תהליכי ניהול סיכונים מתקדמים בבנק ובקבוצה. כמו כן, עוסק האגף בריכוז וניתוח המידע בתחומי ניהול סיכוני השוק, ניהול סיכוני האשראי וניהול הסיכונים התפעוליים. בנוסף, אחראי האגף על ניהול וריכוז פרויקט באזל II בקבוצת דיסקונט כולה, על שלושת נדבכיו.

ועדת מנהלי סיכונים. בבנק פועלת ועדת מנהלי סיכונים, בראשות מנהלת הסיכונים הראשית של הבנק, בה חברים:

- גב' דורית בן-סימון, סמנכ"ל - מנהלת הסיכונים הראשית של הבנק, מנהלת סיכוני השוק והנזילות, ויו"ר הוועדה;
 - מר אהוד ארנון, סמנכ"ל - מנהל סיכוני האשראי של הבנק;
 - גב' אסתר דויטש, סמנכ"ל - מנהלת הסיכונים המשפטיים;
 - מר נועם הנגבי, סמנכ"ל בכיר - מנהל סיכוני דל;
 - מר אמיר רוזין - מנהל האגף לניהול סיכונים.
- מנהלי הסיכונים אחראים לניהול הסיכונים, איש איש בתחומו.

הוועדה עוסקת בגיבוש מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק בתחומים השונים, בזיהוי תחומי סיכון חדשים ומוקדי סיכון ובייזום שינויים מתחייבים במדיניות ניהול הסיכונים. הוועדה משמשת גם כוועדת ההיגוי העליונה של הבנק לנושא היערכות הבנק ליישום כללי באזל II.

על ניהול סיכוני הדיווח הכספי אחראי מר יוסף ברסי, סמנכ"ל בכיר, החשבונאי הראשי של הבנק.

ועדת הדירקטוריון "לניהול סיכונים". ועדת הדירקטוריון "לניהול סיכונים" מפקחת אחר ניהול הסיכונים בבנק, לרבות בחינת נושאים שונים המתעוררים מעת לעת, כגון: יישום הוראות ניהול בנקאי תקין חדשות שמפרסם בנק ישראל, קביעת מגבלות חדשות, וכיוצא ב"ב. ככלל, הועדה מתכנסת מדי חודש. במהלך השנה דנו דירקטוריון הבנק, וועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון בנושאים שונים בתחום ניהול הסיכונים.

נושאי ניהול סיכוני השוק, כוללים בין היתר את המדיניות, החשיפות, הסמכויות שנקבעו לניהול ואופי המעקב והבקרה עליהן. נושאים אלה מובאים לדיון בדירקטוריון מדי רבעון, במסגרת מסמך החשיפות. מסמך זה כולל דיווח על כלל החשיפות של הבנק ברבעון החולף, לסיכונים מסוגיהם השונים. מסמך זה מתייחס גם לסיכונים בחברות הבת הבנקאיות.

תיאור סיכוני השוק והנזילות אליהם חשוף הבנק ומדיניות ניהולם מדיניות ניהול סיכוני השוק והנזילות

ניהול סיכונים קבוצתי. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 339, מערכת ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי תקיף את סניפיו בישראל ומחוץ לישראל ותיבא בחשבון את החשיפות לסיכונים בחברות הבנות שלו, בישראל ומחוץ לישראל, ובהתבסס על מידע זמין מגופים אלו כחלק ממערך המידע הניהולי. בשלב זה, הניהול השוטף של סיכוני השוק והנזילות מתבצע בבנק ובכל אחת מחברות הבת הבנקאיות העיקריות בנפרד. יחד עם זאת, הבנק בוחן בתדירות גבוהה, רבעונית לפחות, את התיאבון לסיכון ואת סיכוני השוק והנזילות בפועל של הבנק ושל חברות הבת הבנקאיות. כמו כן, הדירקטוריונים של חברות הבת הבנקאיות קבעו אף הם מדיניות לגבי החשיפות המירביות לסיכוני השוק והנזילות וחברות הבת מנהלות את סיכוני השוק והנזילות שלהן, כל אחת בכפוף למדיניות שקבע הדירקטוריון שלה.

הבנק נוקט בצעדים הדרושים כדי למדוד ולהעריך את החשיפה הכוללת לסיכונים בקבוצה כולה וכן כדי להטמיע את תפיסת הניהול הקבוצתי, בבנק ובחברות בקבוצה. קביעת תיאבון הסיכון הקבוצתי יושמה בשלב ראשון עבור סיכון השוק של הקבוצה כמכלול. לצורך כך קבע הדירקטוריון מגבלות קבוצתיות במונחי VaR ובמונחי ההפסד המקסימלי בעת שינוי מקבילי בעקומי הריבית. לאחרונה הידק הבנק את הפיקוח על חברות הבת הבנקאיות, בארץ ובחו"ל, בתחום ניהול סיכוני השוק והנזילות. בסקירה שלהלן מוצגים, לראשונה, סיכוני השוק והנזילות של הבנק וחברות הבת הבנקאיות בקבוצה (בנק מרכנתיל דיסקונט, בנק דיסקונט למשכנתאות, אי די בי ניו יורק ואי די בי (סוויס) בנק).

מידרג הסמכויות בנושא סיכוני השוק והנזילות. בבנק קיים מדרג סמכות ואחריות בנושא ניהול סיכוני השוק והנזילות. הפורום העליון ברמת הנהלת הבנק לניהול סיכוני השוק והנזילות הוא הוועדה לניהול נכסים והתחייבויות, הפועלת בראשות מנכ"ל הבנק. בוועדה חברים מספר חברי הנהלה, והיא מתכנסת אחת לחודש. ועדה זו דנה במצב חשיפות הבנק לסיכוני שוק ונזילות, ומקבלת החלטות באשר לחשיפות הרצויות ברמת הבנק. בנוסף דנה הוועדה בעמידת הבנק במגבלות ובקווים המנחים שקבע הדירקטוריון. האחריות לניהול הסיכונים השוטף מוטלת על הפורום הפיננסי, אשר בראשו עומדת ראש החטיבה הפיננסית. הפורום מתכנס בתדירות שבועית, ובמסגרתו נדון ונבחן מצב החשיפות של הבנק לסיכוני השוק. בפורום זה מתקבלות החלטות באשר לחשיפות בהן ייצא הבנק בטווח הקצר, בכפוף להנחיות הוועדה לניהול נכסים והתחייבויות.

מנגנוני הבקרה הפנימית למניעת סטיות ממדיניות החשיפה לסיכוני שוק ונזילות וניהולם

הבנק מפעיל מנגנוני בקרה למניעת חריגה מהמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ועדת ניהול נכסים והתחייבויות וראש החטיבה הפיננסית. נהלי הבנק מחייבים את נוטלי הסיכון ואת גורמי הבקרה לדווח לראש החטיבה הפיננסית על אירועים חריגים, כדוגמת הפסד שעולה על סף שנקבע, חריגה ממגבלות וכו'.

מחלקת ה-Middle Office בחטיבה הפיננסית, אשר כפופה ישירות לראש החטיבה הפיננסית, מבצעת בקרה שוטפת אחר פעילותו של חדר עסקות, ואחר חריגה ממגבלות הסיכון אשר נקבעו. במחצית השניה של שנת 2008 הושלם מהלך לתגבור מחלקה זו, בעובדים מקצועיים נוספים.

כל חריגה מהמגבלות מדווחת מיידית למנהלת סיכוני השוק והנזילות, אשר קובעת את אופן הטיפול בחריגות ואת התגובות להתפתחויות חריגות בשווקים השונים. החריגות, במידה וישנן, מדווחות לוועדת הנכסים והתחייבויות, לבקר סיכוני השוק ולדירקטוריון. האגף לניהול סיכונים בחטיבה הפיננסית מדווח מדי שבוע למנהלת סיכוני השוק והנזילות ולפורומים השונים לניהול סיכוני השוק והנזילות על מצב החשיפה של הבנק לסיכוני השוק ועל העמידה במגבלות.

בבנק קיים מעגל בקרה נוסף - בקר סיכוני השוק, אשר כפוף ישירות למנכ"ל הבנק. בקר סיכוני השוק מקיים מעקב עצמאי אחר תהליך ניהול הסיכונים כדי לאתר ולהתריע על כשלים בניהול וסטיות מהמדיניות שנקבעה, אם יתרחשו. בקר סיכוני השוק בוחן גם את החשיפות של חברות הבת הבנקאיות העיקריות בקבוצה. במהלך שנת 2008 לא נרשמו חריגות ביישום המדיניות שנקבעה (פרט למספר חריגות נקודתיות בהיקף זניח).

מדיניות גידור סיכוני השוק ותהליכי מעקב אחר אפקטיביות המדיניות

- מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכוני שוק מבוססת על ניהול החשיפות לסיכוני שוק, במסגרת מגבלות כמותיות שנקבעו על חשיפות אלו. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:
- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים);
 - השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ולקוחות גדולים);
 - פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים ולקוחות גדולים.

סיכוני השוק והנזילות

סיכון שוק. סיכון שוק הוא הסיכון לפגיעה בהון הבנק הנובע משינויים בשווקים הפיננסיים המשפיעים על ערך נכסי הבנק או התחייבויותיו: שיעורי הריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי ניירות ערך, מחירי מוצרים, התנודתיות של פרמטרים אלה ומדדים כלכליים אחרים.

(1) חשיפת בסיס

החשיפה לסיכון הבסיס מתבטאת בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בשערי החליפין או במדד המחירים לצרכן, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים לבין שווי התחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות והשפעתן של האופציות הגלומות על החשיפה בבסיס. החשיפה לסיכון בסיס נמדדת בכל אחד ממגזרי ההצמדה: המגזר הצמוד למדד המחירים, המגזר במטבע חוץ ובשקלים צמודים למטבע חוץ.

להלן תמצית מאזני ההצמדה, נטו (במיליוני ש"ח)⁽¹⁾:

ליום 31 בדצמבר 2008				
נכסים	מטבע ישראלי לא צמוד	צמוד מדד	מטבע חוץ כולל צמוד למטבע חוץ ⁽²⁾	נכסים לא כספיים
182,248	76,351	27,061	72,180	6,656
התחייבויות	77,097	20,871	75,076	181
הפרש מאזני	(746)	6,190	(2,896)	6,475
מכשירים נגזרים	3,859	(5,423)	1,564	-
אופציות	194	264	(458)	-
הפרש כולל	3,307	1,031	1,790	6,475
ליום 31 בדצמבר 2007				
נכסים	68,888	22,853	70,053	6,925
התחייבויות	65,644	18,882	74,618	224
הפרש מאזני	3,244	3,971	(4,565)	6,701
מכשירים נגזרים	284	(3,066)	2,782	-
אופציות	329	2	(331)	-
הפרש כולל	3,857	907	(2,114)	6,701

הערות:

- (1) הנתונים המוצגים לעיל מייצגים את הפוזיציות החשבונאיות, השונות מהפוזיציות הכלכליות במגזרי ההצמדה השונים, שעל בסיסן מבוצע ניהול החשיפות היומיומי בפועל (ר' להלן).
- (2) חשיפת הבסיס מחושבת בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים, כמוצג בביאור 17 לדוחות הכספיים. לצורך ניהול השוטף מבוצעים שינויים מסוימים, אשר מביאים בחשבון את הגישה הכלכלית של הבנק לסיכוני בסיס. החשיפה למטבעות החוץ השונים מותרת במגבלות שאושרו על ידי דירקטוריון הבנק.

החשיפה לסיכוני בסיס נמדדת ומונהלת כאחוז מההון הפנוי הכלכלי של הבנק. ההון הפנוי הכלכלי של הבנק מוגדר כהון העצמי, בניכוי הנכסים הקבועים ובתוספת השקעות בחברות בנות בחו"ל אשר ממומנות מפקדונות במטבע חוץ ובתוספת ההתאמות הנדרשות לצורך ההצגה הכלכלית של החשיפה לסיכוני בסיס.

תמהיל ההשקעה של ההון הפנוי הכלכלי במגזרי ההצמדה השונים נקבע באופן שוטף במסגרת המגבלות המוצגות להלן ועל בסיס תחזיות לגבי משתני השוק הרלבנטיים.

להלן התפלגות השקעת ההון הפנוי בפועל בקבוצה, בהשוואה למגבלות (הנתונים מוצגים ביחס להון הפנוי הכלכלי):

2007				2008			
טווח החשיפה				טווח החשיפה			
ממוצע	עד	מ-	סוף שנה	ממוצע	עד	מ-	סוף שנה
70%	95%	55%	95%	85%	94%	70%	94%
לא צמוד							מגבלה ⁽¹⁾ 135%-38%
29%	44%	5%	5%	15%	30%	6%	6%
צמוד מדד							118%-24%
2%	13%	(1%)	-	-	-	(1%)	-
מט"ח							45% - 42%

(1) המגבלות בטבלה מציגות את סך המגבלות שאושרו (בנפרד) על ידי הבנק וחברות הבת הבנקאיות.

הדירקטוריונים של הבנק וחברות הבת הבנקאיות קבעו, כל אחד לעצמו, מדיניות לגבי חשיפת הבסיס המירבית שלהם.

המגבלות בטבלה מציגות את המגבלות שאושרו (בנפרד) על ידי הבנק וחברות הבת הבנקאיות העיקריות.

במהלך שנת 2008 לא נרשמו חריגות מהמגבלות.

רגישות ההון לשינויים בשער החליפין. רגישות ההון לשינויים בשערי חליפין מוצגת בטבלה שלהלן, המפרטת את ההשפעה של שינויים בשערי החליפין במטבעות העיקריים על ההון של הבנק ליום 31 בדצמבר 2008.

רגישות הון הבנק לשינויים בשערי חליפין (במיליוני ש"ח)			
מגזר	10%	5%	-5%
דולר	(18)	(2)	(2)
יורו	2	2	(1)

הערות:

- (1) השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי של הקבוצה (במונחי ערך נוכחי) כתוצאה מהתרחיש.
- (2) בחינת שינויים יומיים מקסימליים במהלך 10 השנים האחרונות: יין - עליה של 14% בחודש אוקטובר 1998. תרחיש זה היה משפיע על הון הבנק בכ-1 מיליון ש"ח.
- (3) החישוב התיאורטי שנערך בהתייחס למטבעות יין יפני, ליש"ט ופר"ש הצביע על שינויים זניחים בשווי הכלכלי ולכן מטבעות אלה אינם מוצגים בטבלה.

השפעה זו חושבה על פי השינוי הצפוי בפוזיציות הכלכליות המנוהלות במטבעות השונים, בהינתן התרחיש שנקבע על ידי המפקח על הבנקים. הפוזיציות הכלכליות של הבנק מבוססות על הפער שבין הנכסים להתחייבויות, בתוספת פריטים חוץ מאזניים ותיקונים כלכליים.

יצוין כי בהתאם להוראה חדשה של הפיקוח על הבנקים, שצפויה להיכנס לתוקף בשנת 2009, תשתנה מתכונת החישוב שהובאה לעיל.

(2) החשיפה לסיכון ריבית

סיכון הריבית הוא הסיכון לפגיעה ברווחי הבנק ובהונו כתוצאה משינוי של שיעורי הריבית בשווקים. הסיכון נובע מהחשיפה לשינויים עתידיים בשיעורי הריבית והשפעתם האפשרית על הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. ניהול חשיפת הריבית מבוצע בנפרד בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

נתוני החשיפה לסיכונים ריבית מביאים בחשבון פרענות מוקדמים ומשיכות ב"נקודות היציאה" בתוכניות חסכון לפי מודל, וכן את ההנחה בדבר הפריסה של שיעור מסוים מיתרות העו"ש. לפרטים ר' "הנחות התנהגותיות המיושמות באמידת סיכונים השוק והנזילות" להלן. השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו:

שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית)

במיליוני ש"ח				
31 בדצמבר 2008				
מטבע חוץ		מטבע ישראלי		
סך-הכל	מט"ח אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
183,758	15,108	55,941	36,572	76,137
175,987	13,759	57,726	30,628	73,874
(531)	(1,050)	1,951	(5,710)	4,278
7,240	299	166	234	6,541

השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים במאוחד, למעט פריטים לא כספיים:

31 בדצמבר 2007					31 בדצמבר 2008				
		מטבע חוץ		מט"ח	מטבע ישראלי				
השינוי בשיעורי הריבית	לא צמוד	צמוד	דולר	מט"ח אחר	השפעה מקזת	סך הכל	שינוי בשווי הוגן	שינוי בשווי הוגן	מיליון ש"ח %
במיליוני ש"ח									
גידול מיידי של 1%	6,437	141	393	300	1	7,271	31	0.4%	(208) (3.03%)
גידול מיידי של 0.1 אחוז	6,530	230	193	299	-	7,251	12	0.2%	(22) (0.32%)
קטון מיידי של 1%	6,659	339	(191)	298	1	7,104	(136)	(1.9%)	221 3.23%
קטון מיידי של 0.1 אחוז	6,552	244	139	299	-	7,234	(6)	(0.1%)	21 0.31%

נתוני השווי ההוגן וניתוח הרגישות לתרחישים שהובא לעיל מבוססים על תחשיבי שווי הוגן המשמשים לניהול חשיפות הריבית ולא על תחשיבי השווי ההוגן המשמשים לצורך עריכת הדוחות הכספיים, כמוצג בביאור 21 לדוחות הכספיים. להערכת הבנק, קיים הבדל מהותי בין התחשיבים האמורים, אשר נובע בעיקרו מעקומי הריבית המשמשים להיוון, שאינם כוללים מרווחי אשראי, וכן משימוש במודלים כלכליים שונים.

המגבלות שקבע הדירקטוריון לגבי החשיפה לסיכוני ריבית במגזרי ההצמדה השונים מבטאות במונחי הפגיעה המקסימלית בהון הכלכלי כתוצאה מתזוזה מקבילה של עקום התשואה ב-1% בכל אחד מהמגזרים.

המגבלה שנקבעה היא בשיעור של 9% מההון העצמי על החשיפה הקבוצתית לשינוי של 1% בעקומי הריבית, בנוסף למגבלות שקבעו חברות הבת הבנקאיות. בשנת 2008 הבנק והקבוצה עמדו במגבלות החשיפה שנקבעו.

מידת הסיכון נעשית בתדירות שבועית. תוצאות המדידה מדווחות מדי שבוע בפורום הפיננסי, ומדי חודש בוועדה לניהול נכסים והתחייבויות.

בחברות הבת הבנקאיות מבוצעת מדידה במתודולוגיה דומה ובתדירות חודשית לפחות. החשיפה לסיכוני ריבית מנוהלת בכל אחת מהחברות בנפרד, באמצעות הוועדות שהוסמכו לכך.

בעשר השנים האחרונות לא ארע שינוי שבועי מצטבר, אשר לו היה מתרחש בתקופת הדיווח היה פוגע בהנחת העסק החי ששימשה בבסיס עריכת הדוחות הכספיים.

להלן ריכוז נתוני החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו, ובכלל זה שיעור התשואה הפנימי (שת"פ) ומשך החיים הממוצע (מח"מ), בהתאם למגזרי ההצמדה השונים (במיליוני ש"ח), כולל הנחות לגבי פרעונות מוקדמים⁽¹⁾:

ליום 31 בדצמבר 2007			ליום 31 בדצמבר 2008		
מטבע חוץ ושקלים צמודים למטבע חוץ	מטבע ישראלי		מטבע חוץ ושקלים צמודים למטבע חוץ	מטבע ישראלי	
	צמוד מדד	לא צמוד		צמוד מדד	לא צמוד
70,053	22,853	64,690	72,180	27,061	72,360
74,618	18,882	61,454	75,076	20,871	73,106
משך חיים ממוצע (מח"מ) (בשנים):					
1.35	4.61	0.71	0.57	4.63	0.64
0.23	4.11	0.41	0.85	4.09	0.50
1.12	0.50	0.30	(0.28)	0.54	0.14
1.74	0.78	2.99	2.77	0.61	1.46

(1) לפרטים ר' הנחות התנהגותיות המיושמות באמידת סיכוני השוק והנזילות.

- מנתוני דוח החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית, של הבנק והחברות המאוחדות שלו, עולה כי:
- במגזר השקלי הלא צמוד, קיים פער בין מח"מ הנכסים לבין מח"מ ההתחייבויות והוא הגיע ביום 31 בדצמבר 2008 ל-1.7 חודשים, לעומת פער מח"מ של 3.6 חודשים ביום 31 בדצמבר 2007.
 - במגזר השקלי הצמוד למדד, פער המח"מ בין הנכסים להתחייבויות ביום 31 בדצמבר 2008 הוא 6.5 חודשים, לעומת 6 חודשים ביום 31 בדצמבר 2007. חישוב פער המח"מ כולל את ההשפעה של פרעונות מוקדמים ומשיכות בתחנות יציאה של תוכניות חסכון, על פי מודל המשמש את הבנק (ר' להלן).
 - במגזר מטבע החוץ, הכולל את הפעילות במגזר השקלי הצמוד למטבע חוץ, הפער בין המח"מ של ההתחייבויות לבין המח"מ של הנכסים ביום 31 בדצמבר 2008 הוא 3.4 חודשים, לעומת פער הפוך של 13.4 חודשים ביום 31 בדצמבר 2007. החשיפה לריבית במגזר זה מושפעת גם מאופן מימון ההשקעות בחו"ל ממקורות הבנק במט"ח.

(3) ניהול פוזיציות מסחר

הבנק מבחין בין חשיפות הנצרות במהלך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין החשיפה למסחר. הפוזיציות למסחר הן תוצאה של פעילות הבנק כ"עושה שוק" ושל ניהול דינמי של תיק הנכסים הפיננסיים הנזילים. פעילות המסחר מכוונת ליצירת הכנסות תוך לקיחת חשיפות בטווח הסיכון המותר לפעילות ותוך קיום מעקב ובקרה יומיים ותוך-יומיים. הדירקטוריון קבע מערכת מגבלות נפרדת לפעילות המסחר ולפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות. המגבלות על פעילות המסחר נקבעו על ידי הדירקטוריון במונחים של היקף הפעילות, של הרגישות לגורמי סיכון, ושל ההפסד התיאורטי בתרחישים, לרבות תרחישי קיצון ובמונחים של הערך בסיכון (VaR). כמו כן נקבעו גורמי הניהול והבקרה בפעילויות אלה. פעילות המסחר מבוצעת תוך מדידה יומית של העמידה במגבלות על ידי הגורם המנהל את התיק ובקרה יומית על ידי גורם בקרה, של העמידה במגבלות ושל הרווחיות.

(4) סיכוני אופציות

סיכוני אופציות מתייחסים לאפשרות להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שווי של אופציות, לרבות סטיות התקן. דירקטוריון הבנק קבע הנחיות לפעילות המותרת באופציות, הן במונחי נפח כולל והן במונחי הפסד מקסימלי בתרחישי קיצון ובתרחיש מתון. התרחישים מתייחסים לשינויים סימולטניים בשער החליפין ובתנודתיות (Volatility) של נכסי הבסיס. כמו כן נקבעו בנהלי חדר עסקות מגבלות על השינויים המקסימליים בערכו של תיק האופציות, במונחים של מדדי רגישות (Greeks). גם הדירקטוריונים של חברות הבת הבנקאיות העיקריות קבעו מגבלות על הפעילות באופציות.

(5) הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים

דירקטוריון הבנק קבע את אופן הפעילות של הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים, היקפי הפעילות המקסימליים ומגוון המכשירים הפיננסיים שלבנק מותר לפעול בהם (בין אם עבור לקוחותיו ובין אם עבור עצמו). במהלך השנה אישר הדירקטוריון הרחבה משמעותית של מסגרות הפעילות לחלק מהמכשירים הפיננסיים הנגזרים. היקף הפעילות לכל מכשיר פיננסי נגזר נקבע בנוסף למגבלות אחרות וזאת, בין היתר, על מנת לתחום את הסיכון התפעולי הכרוך בפעילות זו, ולכן היקף הפעילות במכשיר מסוים אינו מייצג בהכרח את רמת הסיכון הגלומה בו.

עסקאות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים מבוצעות בחלקן עם תאגידים בנקאיים או חברי הבורסה לניירות ערך, המחויבים לעמידה בדרישות של הלימות הון או לעמידה ברמת בטחונות מול הבורסה לניירות ערך, ובחלקן עם לקוחות הבנק האחרים, המחויבים בבטחונות בהתאם לנוהלי הבנק.

עסקאות אלו מבוצעות הן עבור לקוחות הבנק והן עבור הבנק עצמו, גם למטרות גידור סיכונים וגם למטרות אחרות. חדר עסקות מבצע פעולות מסחר עם לקוחות וכן פעולות לגידור סיכונים במסגרת ניהול סיכוני השוק. בכפוף למגבלות שקבע הדירקטוריון, נקבעו לחדר העסקות מגבלות פינמיות בתחום פעילות זה.

הבנק פעיל במגוון רחב של מכשירים פיננסיים נגזרים בשקלים ובמט"ח, ומשמש "עושה שוק" בחלקם, ובכלל זה באופציות רגילות ובאופציות "אקזוטיות" מסוגים מסוימים. חלק ניכר מהעסקאות מבוצעות "מעבר לדלפק" (OTC) לפי צרכי הלקוחות וצרכי הבנק. קביעת המחירים לעסקאות אלו מבוצעת על בסיס תשואות ומחירי נכסי הבסיס, בהתבסס על מודלים מקובלים לתמחור ובהתחשב בתנאי התחרות בענף.

החשיפה הנוצרת כתוצאה מפעילות זו, הן בבסיס והן בריבית, נכללת במסגרת מגבלות הדירקטוריון לחשיפות הבסיס, הריבית והאופציות. החשיפה נמדדת ומבוקרת באופן שוטף על ידי ה-Middle Office.

להלן נתונים אודות היקפי הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, של הבנק והחברות המאוחדות שלו (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר		
2007	2008	
1,109	1,537	נגזרים מגזרים
87,531	91,998	נגזרים ALM
46,826	42,932	נגזרים אחרים
6,929	6,134	נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט

היבטים חשובים. המדיניות החשבונאית לגבי מדידת ערכם של המכשירים הפיננסיים הנגזרים והתוצאות הנובעות מהם, סוגי העסקאות והמכשירים הפיננסיים הנגזרים, בהתאם להוראת המפקח על הבנקים, מפורטת בביאורים 1 ו-20 לדוחות הכספיים. על פי הנחיות המפקח על הבנקים כאמור, הוגדרו רוב העסקאות שמבצע הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים במסגרת ניהול סיכוני השוק הנובעים מנכסי הבסיס הפיננסיים שלו (ALM) כ"עסקאות אחרות" ולא "עסקאות גידור", מאחר שלפי הנחיות אלו נדרשים קריטריונים מחמירים על מנת שעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים יוכרו כ"עסקאות גידור".

רוב נכסי הבסיס שחשיפתם לסיכוני שוק כאמור כוסתה על ידי עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - אינם סחירים. ההכנסות וההוצאות הנובעות מנכסים אלה נזקפות לדוח הרווח והפסד על בסיס צבירה, בעוד שתוצאות העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים שהוגדרו כ"עסקאות אחרות" מחושבות, בהעדר שוק, לפי ה"שווי ההוגן". לפיכך, לא מתקיימת הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של נכסי הבסיס והתוצאות הנובעות מהם, לבין העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בגין אותם נכסי בסיס שנכללו ב"עסקאות אחרות". השפעת האמור לעיל בבנק הייתה הקטנת הרווח מפעולות מימון בסך של 15 מיליון ש"ח בשנת 2008, בהשוואה להגדלת הרווח מפעולות מימון בסך של 11 מיליון ש"ח בשנת 2007.

הכנסות המימון ממכשירים פיננסיים נגזרים מפורטות בביאור 23 לדוחות הכספיים.

פעילות בשוק המעו"ף. הבנק פועל בשוק המעו"ף על מדד המניות עבור לקוחותיו בלבד, תוך שמירת בטחונות בהתאם להנחיות הבורסה לניירות ערך. באופציות על שערי החליפין של הדולר, פועל הבנק בשוק המעו"ף הן עבור לקוחות והן עבור עצמו. ללקוחות

נבחרים מאפשר הבנק לפעול באשראי בשוק המעו"ף תוך מעקב שוטף וצמוד על סיכון התיק מול הבטחונות.

סיכוני האשראי במכשירים פיננסיים. פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכה בגורמי סיכון מיוחדים ובהם סיכוני אשראי. ייחודיותו של סיכון האשראי בעסקאות אלה נובעת מכך שהסכום הנקוב של העסקה אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי הכרוך בה.

סיכון זה נמדד על פי סכום ההפסד המירבי שעלול להיגרם לבנק אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאיה, וזאת בניכוי הסכמי קיזוז הניתנים לאכיפה.

סיכון האשראי במהלך תקופת ההתקשרות נאמד על פי עלות ההתקשרות בעסקה דומה, לו הוקמה במועד הדיווח עם אותו לקוח ולתקופה שנותרה עד למועד פקיעתה. מדיניות הבנק לגבי הבטחונות הנדרשים בגין פעילות הלקוח במכשירים פיננסיים נגזרים, דומה למדיניותו לגבי אשראי אחר, למעט בפעילות הלקוחות במסגרת המעו"ף. הבטחונות הם מסוגים שונים. כמו כן יכול הבנק להעניק ללקוח מסגרת ללא בטחונות, לפי העניין. גורם סיכון נוסף הנובע מפעילות הבנק במכשירים פיננסיים הוא סיכון נזילות שוק הנובע מכך שלא תמיד ניתן לסגור את החשיפה במהירות, בעיקר בשווקים שסחירותם נמוכה.

הבנק מבצע מעקב יומי אחר סיכון האשראי הגלום בפעילותם של הלקוחות הפעילים במכשירים פיננסיים נגזרים. המעקב מתבצע באמצעות מערכת ממוחשבת למעקב אחר חשיפות האשראי שמקורן במכשירים פיננסיים נגזרים בתחום המט"ח. מעקב זה מבוסס על חישוב החשיפה במונחי שווה ערך אשראי הכולל שערור של העסקאות (Mark to market), בתוספת חשיפה עתידית (Add-on) המהווה אומדן לחשיפה פוטנציאלית נוספת שעלולה להיווצר עקב הרעה בפרמטרים של השוק. בנוסף מתקיים מעקב מיוחד אחר פעילותם של לקוחות גדולים או לקוחות בעלי פעילות מורכבת, הכולל ישום תרחיש קיצון. בהתחשב בכך שבפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים יש גם סיכון תפעולי, מאשר דירקטוריון הבנק מסגרת כספית לכל אחד מהמכשירים הללו בנוסף למגבלות אחרות (דוגמת ה-Stress tests) המוטלות על פעילות הבנק במכשירים ספציפיים.

(6) פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

במסגרת מדיניות גיוון ההשקעות פועל הבנק בשני תחומים עיקריים:

- קרנות השקעה פרטיות, קרנות הון סיכון וקרן של קרנות גידור;
- השקעה ישירה בחברות שההשקעה בהן נחשבת השקעה ריאלית.

לפרטים בדבר מדיניות ההשקעות ובדבר הישיות בהן משקיע הבנק, ר' "תת מגזר חברות ריאליות" בפרק "פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות עיקריים".

להלן הרכב תיק המניות הזמינות למכירה – מאוחד:

ליום 31 בדצמבר 2008			
במיליוני ש"ח			
עלות	סחיר	לא סחיר	סה"כ
1,282	530	752	1,282
43	43	-	43
שווי הוגן	573	752	1,325
שווי שוק	573	-	-

(7) סיכון הנזילות

נזילות מוגדרת כיכולת הבנק לעמוד בהתחייבויותיו במצב עסקים סביר - לממן גידול בנכסים או לפרוע התחייבויות, מבלי להיקלע לקשיים ומבלי שייגרם לו הפסד.

סיכון הנזילות הוא הסיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל התפתחות בלתי צפויה, וייאלץ לגייס מקורות באופן שיגרם לו הפסד מהותי.

כיוון שמדובר במצב של אי-וודאות, שבו סיכון הנזילות קיים תמיד, הבנק קבע לעצמו את החשיפה המקסימלית לסיכון נזילות שהוא

מוכן ליטול. המדידה השוטפת של החשיפה לסיכוני נזילות מיועדת לספק למקבלי ההחלטות אינדיקטורים המתריעים על התגברות סיכון זה, וזאת תוך הותרת פרק זמן שיאפשר להם לנקוט בצעדים לטיפול בסיכון ומבלי שייגרמו הפסדים מהותיים.

ניהול סיכוני הנזילות. הבנק מנהל את סיכוני הנזילות שלו על פי מודל פנימי לאומדן סיכון הנזילות, אשר בוחן את השפעתם של תרחישים שונים לגבי התפתחויות בתחום הנכסים ובתחום ההתחייבויות על נזילותו של הבנק, כנדרש בנוהל בנקאי תקין 342. מודל זה אושר בדירקטוריון ומעודכן מעת לעת.

המודל מבוסס, בין היתר, על העקרונות הבאים:

- הפרדה בין נזילות לטווח קצר לנזילות לטווח ארוך;
 - ניהול נפרד של סיכוני הנזילות במגזר השקלי (כולל צמוד מדד וצמוד מט"ח) ובמגזר המט"ח;
 - הבחנה בין מפקידים הנבדלים זה מזה בדפוסי התנהגותם.
 - סיווג הנכסים וההתחייבויות על פי תקופות לפרעון על בסיס כלכלי.
- בתהליך הניהול של סיכון הנזילות מובאים בחשבון, בין היתר, מדיניות הבנק ומגמות בשווקים הפיננסיים, מבנה ופיזור הפקדונות ושיעורי המיחזור שלהם, מוניטין הבנק ודירוגו, היקף תיק ניירות הערך ומידת פיזורו, גודל השוק הרלבנטי ותנודתיות המחירים. מודל סיכון הנזילות של הבנק מביא בחשבון גם את הערכת הבנק באשר למצב הנזילות של חברות הבת, לרבות צרכי הנזילות שלהן בהווה ובעתיד.

במסגרת מאמצי הבנק לחזק את יכולת ההתמודדות של חברות הבת בקבוצה עם האתגרים שהציב בפניהן המשבר הפיננסי שפרץ במהלך השנה, העמיד הבנק לרשות חלק מחברות הבת קווי אשראי שנועדו להתמודדות עם עוצמות שונות של מצבי קיצון עתידיים אפשריים בניהול סיכון הנזילות.

נוכח השיפור שחל בסיכון הנזילות בתרחישי קיצון בחברות הבת, צומצמו לאחרונה קווי האשראי האמורים. חברות הבת הבנקאיות מנהלות אף הן את סיכון הנזילות שלהן בהתאם לנדרש בהוראות.

במהלך שנת 2008 הסתייעו הבנק וחברות הבת הבנקאיות העיקריות בשירותיו של מומחה בעל שם בתחום, בבחינת מצב הנזילות וכן בהתאמת המודלים והתרחישים המשמשים בניהול הנזילות למקובל על פי ה-best practice בעולם.

מגבלת החשיפה לסיכוני נזילות. המגבלה שקבע המפקח על הבנקים היא שסך מקורות הנזילות, לטווח של חודש, לא יקטנו מהצורך האפשרי בנזילות. דירקטוריון הבנק בחר לנהל את סיכון הנזילות בתרחיש קיצון, הכולל הנחות מחמירות לגבי שיעורי משיכה של פקדונות הציבור, הגבוהות מאלה שנצפו אי פעם בפועל.

במהלך המחצית השנייה של שנת 2008 נרשמו מספר חריגות ממגבלה זו. החריגות הינן תוצאה של גידול בהעמדת אשראי, תוך שימוש בעודפים הרבים של הפקדונות שהיו בידי הבנק, וזאת במסגרת יישום האסטרטגיה לצמיחה מואצת של הבנק. להערכת הבנק, החריגות לא היו מהותיות, אך יחד עם זאת הבנק נקט בפעולות הנדרשות לצמצום, ובכלל זה הגדלת בסיס הפקדונות תוך הארכת המח"מ שלהם וכן גיוס של הון משני והון ראשוני מורכב בהיקף של כ-1.1 מיליארד ש"ח.

במסגרת ההיערכות למצב קיצון ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342, קיימת בבנק תוכנית מגירה אשר מגדירה את הפעולות שעל הבנק לנקוט בהתרחש משבר נזילות, את הצוות הניהולי האחראי לטיפול במשבר כזה, ואת התהליכים והצעדים להתמודדות עם המשבר. בנוסף, הבנק הגדיר ובוחן מספר אינדיקטורים המשמשים להתרעה על עליית סיכון הנזילות.

(8) שינויים עיקריים במדיניות החשיפה ובתהליכי ניהול הסיכונים

השינויים העיקריים שחלו בשנת 2008 במדיניות החשיפה של הבנק ובתהליכי ניהול הסיכונים שלו:

- דירקטוריון הבנק אישר הגדלה משמעותית במגבלות על היקפי הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים. זאת, בהמשך לגידול המשמעותי של פעילות הבנק במכשירים אלה, בעיקר מכשירי ריבית, בין היתר בשל פעילותו כעושה שוק באיגרות החוב השקליות. במקביל, הבנק ערך התאמה של מערכות התפעול והבקרה כהיערכות לגידול האמור בפעילות.
- הבנק הידק את הפיקוח על ניהול סיכוני השוק והנזילות בחברות הבת הבנקאיות העיקריות, ובכלל זה החשיפות בפועל, המדיניות והתיאבון לסיכון.

(9) ניהול פוזיציות מסחר

מגבלות על פעילות המסחר מוגדרות במסגרת נהלי הדירקטוריון. המגבלות מתייחסות להיקף התיקים, סוגי הסיכון שהבנק יכול להיות חשוף אליהם, המכשירים המותרים, גורמי הניהול והבקרה, ועוד. פעילות המסחר מבוצעת תוך מדידה יומית של העמידה במגבלות על ידי הגורם המנהל את התיק ובקרה יומית של העמידה במגבלות ושל הרווחיות על ידי גורם בקרה.

מדידת סיכוני השוק והנזילות

(1) הערך הנתון לסיכון VAR (VALUE AT RISK)

כללי. הבנק מנהל את החשיפה לסיכוני השוק באמצעים שונים, כמפורט לעיל, וכן על ידי מודל סטטיסטי - מודל ה-VaR. מודל זה תואם את הוראות המפקח על הבנקים בעניין ניהול הסיכונים. ה-VaR מהווה אינדיקטור מרכזי למידת חשיפתו של הבנק לסיכוני שוק. ניתוח של תוצאותיו ובחינת השתנותו על פני הזמן מאפשרים להנהלה לקבל מידע על רמת סיכון השוק הגלומה בכלל פעילויותיו של הבנק. הבנק נדרש לנהל את החשיפה לסיכוני שוק באמצעות מערכת מידע המבוססת על מודל פנימי, שמאפשרת מדידה שוטפת של החשיפה הכוללת של הבנק לסיכוני שוק באמצעות אומדן VaR. ה-VaR אומד את הנזק המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית מוגדרת. נזק זה מתבטא בשחיקה בערך הבנק (במונחי שווי הוגן).

אופי והיקף מערכות הדיווח ומדידת הסיכון. חישוב ה-VaR (ברמת הבנק) מבוצע בתדירות שבועית, באמצעות מערכת Iris/Riskpro. מערכת Riskpro משמשת כבסיס נתונים פיננסיים בו מרוכז המידע הפיננסי הנדרש לניהול סיכונים והמתייחס למגוון המכשירים הפיננסיים בהם פועל הבנק, כולל אופציות גלומות, לנתוני השוק (דוגמת מדדים, שערי חליפין ושיעורי ריבית) מידת התנודתיות שלהם והמתאמים הסטטיסטיים שביניהם, וכן מודלים מימוניים והתנהגותיים. באמצעות המערכת מחושב VaR על כלל פעילות הבנק ועל פעילויות/ תיקים וכן מחושבים מדיי סיכון נוספים וסימולציות ונמדדות חשיפות הריבית.

ה-VaR מחושב על פי מודל פרמטרי המבוסס על התנהגות היסטורית של גורמי הסיכון השונים של השוק בתקופה הקודמת לחישוב (שנה) ובהנחה שהשינויים בפרמטרים מתפלגים נורמלית. החישוב על כלל הבנק מבוצע בתדירות שבועית ועל פעילות המסחר בתדירות יומית.

הדירקטוריון קבע מגבלה לפיה ה-VaR של הקבוצה (בשיטה פרמטרית, לאופק של 10 ימים וברמת מובהקות של 99%) לא יעלה על 4% מההון העצמי.

שנת 2007		שנת 2008			
בסוף שנה	מינימום	מקסימום	ממוצע	בסוף שנה	
115	96	239	167	239	אומדן סכום ה-VaR (במיליוני ש"ח, הקבוצה)

משקלו של ה-VaR ביחס להון העצמי ביום 31 בדצמבר 2008 עומד על 2.7% לעומת 1.25% בסוף שנת 2007.

העליה באומדן ה-VaR הקבוצתי מוסברת בעיקר בעליה בחשיפות הריבית של שלוחות חו"ל ובעליה משמעותית בתנודתיות גורמי הסיכון.

Back Testing. בהיות מודל ה-VaR סטטיסטי, עולה הצורך לבחון את טיב החיזוי שהוא מספק. מקובל לבחון את איכות החיזוי של המודל על-ידי מדידה בדיעבד (Back Testing). בבחינה זו מחושב השינוי בפועל של השווי הכלכלי של הבנק. תקפותו של המודל נבחנת על פי מספר הפעמים בהן אירעו חריגות של ההפסד מאומדן ה-VaR. הבחינות שבוצעו עד כה מאששות את תקפות המודל.

מגבלות מודל ה-VaR. כאמור, ה-VaR הוא כלי סטטיסטי המבסס את אומדן הערך הנתון בסיכון על התנהגות השווקים בעבר ועל הנחות לגבי התנהגות התזרימים השונים בעתיד. מגבלות המודל נעוצות בנקודות הבאות:

- המודל מניח כי השינויים בגורמי הסיכון מתפלגים נורמלית. הנחה זו נדרשת אמנם לצורך קירוב, אבל אינה משקפת בהכרח את התנהגות השווקים;

- חישוב ה-VaR לתקופת אחזקה של 10 ימים מניח כי הפוזיציות ניתנות למימוש או סגירה תוך 10 ימים. בתנאי שוק מסוימים, יתכן שהדבר לא יהיה אפשרי, וההפסד יהיה גדול יותר;
 - השימוש ברמת מובהקות של 99% מתעלם מהפסדים שעלולים להתממש מעבר לרמת מובהקות זו (זנב ההתפלגות);
 - השימוש בנתונים היסטוריים עשוי שלא לכלול במדגם אירועים קיצוניים.
- מסיבות אלה זו ה-VaR אינו אומדן הפסד שיכול להיגרם במצבים אלו ואין להתייחס לתוצאותיו כאל חסם ממשי להפסד אשר עלול להיגרם לבנק בתרחישים קיצוניים. המענה יכול להינתן על ידי בחינה של ההפסד הפוטנציאלי בתרחיש קיצון (כמפורט להלן).

(2) ניתוח הפסדים בתרחישי קיצון (STRESS TESTS)

השווקים העולמיים והמקומיים נתונים מעת לעת לזעזועים הנובעים מאירועים קיצוניים. אירועים אלה עשויים להיות קשורים למשבר כללי (כגון: מלחמה, זעזוע פוליטי, אסון טבע וכיו"ב) או לזעזוע בשווקים הפיננסיים, ולהתבטא בשינויים מהותיים בריביות, שערי חליפין, או בתנודתיות גדולה במיוחד של גורמים אלה, החורגת מהתנהגות היסטורית נורמלית. אחת ממטרותיו של תהליך ניהול הסיכונים היא להגן על הבנק מפני הפסד קיצוני שעלול לבוא מזעזועים מעין אלה. על אף שה-VaR הינו אמצעי המדידה המתאים ביותר לאמידת החשיפה הכוללת לסיכוני השוק, אין הוא מספק מידע על הפסדים שעלולים להתרחש בתנאי שוק חריגים ומעבר לרמת המובהקות שנקבעה. מבחני קיצון (Stress tests) מאפשרים לבחון את השפעתם האפשרית של אירועים קיצוניים מעין אלה. בבנק פועל פורום Stress tests שבו נבחנים, לפחות אחת רבעון, תרחישי קיצון. יו"ר הפורום היא מנהלת סיכוני שוק וניזילות ומשתתפים בו הכלכלן הראשי, נציגי מחלקות ה-ALM, הערכת סיכונים וחדר עסקות. בישיבות הפורום נסקרות תוצאות התרחישים שהוגדרו ונבחנת מידת השפעתם על תיק הבנק. כן נקבעים בו תרחישי קיצון נוספים אותם ראוי לבחון. בתקופה האחרונה, בעקבות השינויים בשווקים השונים וכחלק מניהול הסיכונים הדינאמי בבנק, הוחמרו תרחישי הקיצון ונוספו להם תרחישים חדשים. המגבלה שנקבעה על חשיפת השוק המקסימלית של הבנק בתרחישי קיצון היא שהירידה המירבית בשווי ההון במקרה של התממשות תרחישים אלו לא תעלה על 12.5% מההון העצמי. במהלך שנת 2008 עמד הבנק במגבלה זו. הפורום קובע תרחישי קיצון גם עבור החברות הבנות הבנקאיות ובוחן את השפעות תרחישי הקיצון על פעילותן.

(3) מודל ה-NII (NET INTEREST INCOME) וה-EAR (EARNING AT RISK)

בנוסף לבחינת רגישות השווי הכלכלי של ההון העצמי, הבנק בוחן את ההשפעה של שינויים מוגדרים בריבית על ההכנסות מריבית. בחינה זו מבוצעת באמצעות סימולציה דינאמית על הכנסות הריבית נטו לשנה הקרובה, כדי לבחון את השפעתן של אסטרטגיות שונות בניהול הנכסים וההתחייבויות על הכנסותיו העתידיות של הבנק מריבית. מודל ה-EaR מודד את רגישותן של ההכנסות מריבית לשינויים בתשואות השוק. יצוין כי מודל זה אינו משמש כמודל עיקרי לניהול חשיפות הריבית של הבנק ושל חברות הבת הבנקאיות העיקריות בארץ, אך משמש כמודל עיקרי לניהול חשיפות הריבית באי די בי ניו יורק.

(4) הנחות התנהגותיות המיושמת באמידת סיכוני השוק והניזילות

מודל משיכות מוקדמות מתוכניות חסכון. בהערכת החשיפה לסיכוני ריבית וניזילות מתייחס הבנק לאפשרות של משיכות מוקדמות של כספי מפקידים מתוכניות חסכון ("שבירות"). הערכת הבנק נעשית בהתבסס על נתונים היסטוריים שברשותו. לצורך המודל חולקו תוכניות החסכון של הבנק למספר קבוצות, בעלות מאפייני התנהגות דומים, ונבנה מודל חיזוי על ידי הפעלת מקדם שיכון הנותן משקל גבוה יותר לתצפיות מאוחרות (Decay Factor). שיעורי המשיכה מחושבים החל מתום שנתיים לחיי התוכנית ובכל "תחנת יציאה" עד לתום חיי התוכנית.

הנחות יסוד עליהן מבוסס המודל:

- קיים קשר בין גיל חשבון החסכון לבין שיעור המשיכות ממנו;
- ניתן לחזות את שיעורי המשיכות הצפויים בעתיד על ידי בחינת המשיכות שבוצעו בשנים האחרונות;
- קיים מנגנון פיצוי לבנק במקרה של משיכה שלא בתחנת יציאה ("שבירה").

מח"מ ההתחייבויות במגזר הצמוד למדד בהתחשב בהנחות אלה מגיע ל-4.34 שנים, נמוך יותר מהמח"מ על פי התזרים המקורי של תוכניות החסכון אשר מגיע ל-4.40 שנים.

פער שיעור התשואה הפנימי (להלן: "השת"פ") במגזר הצמוד למדד בהתחשב בהנחות אלו מגיע ל-0.19% לעומת פער שת"פ של 0.08% על פי התזרים המקורי.

השת"פ והמח"מ ללא הנחת משיכות מוקדמות מתוכניות חסכון:

31 בדצמבר 2007			31 בדצמבר 2008		
מט"ח	צמוד	לא	מט"ח	צמוד	לא
וצמוד	למדד	צמוד	וצמוד	למדד	צמוד
מט"ח			מט"ח		
שת"פ (באחוזים)					
נכסים	4.99	4.91	5.97	7.30	4.22
התחייבויות	3.29	4.39	2.98	1.79	4.14
מח"מ (בשנים)					
נכסים	0.24	4.15	0.84	0.31	4.57
התחייבויות	0.21	4.43	0.45	0.27	4.40

מודל פריסת יתרות העו"ש הזכותיות. בתוספת ד' להלן מוצגות יתרות העו"ש לפי הוראות בנק ישראל בפקדונות עם דרישה עד חודש. לעומת זאת, לצורך החשיפה לסיכונים ריבית הבנק מניח כי שיעור משמעותי של יתרות העו"ש הזכותיות אינו צפוי לפרעון מיידי ונפרס לתקופות של שנה עד שבע שנים. זאת בהתאם להנחות התנהגותיות אשר מתעדכנות מעת לעת. בהנחות אלה מח"מ ההתחייבויות במגזר הלא צמוד הינו גבוה יותר ומגיע ל-0.73 שנים, בהשוואה ל-0.55 שנים בתזרים המקורי. פער השת"פ יגיע ל-1.72%, לעומת פער שת"פ של 1.06% בתזרים המקורי.

(5) הגישה הסטנדרטית להקצאת הון לסיכונים שוק

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק בהתאם לגישה הסטנדרטית, כקבוע בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 341.

הקצאת ההון לסיכונים שוק נעשית כלהלן:

- סיכון ריבית ומניות - הקצאה בגין התיקים המנוהלים בבנק למטרות מסחר, ובכלל זה כלל פעולות חדר עסקות;
- סיכון שער חליפין ואינפלציה - הקצאה בגין כלל פעילות הבנק;
- סיכון אופציות - הקצאה בגין כלל פעילות הבנק, לרבות אופציות גלומות.

להלן פירוט הקצאת ההון לסיכוני השוק לפי הגישה הסטנדרטית:

הקצאת הון ליום		
31 בדצמבר 2008 31 בדצמבר 2007		
במיליוני ש"ח		
109	73	הבנק: סיכון ריבית
20	39	סיכון שער חליפין ואינפלציה
-	-	סיכון מניות
44	13	סיכון אופציות
173	125	סך-הכל הבנק
21	47	סך-הכל חברות בנות
194	172	סך-הכל הקבוצה הבנקאית
2,156	1,916	הקצאה במונחי נכסי סיכון

ההקצאה לסיכוני שוק במונחי נכסי סיכון מהווה כ-1.4% מסך נכסי הסיכון ליום 31 בדצמבר 2008. הבנק וחברות הבת הבנקאיות העיקריות נערכים ליישום השינויים המתחייבים על פי באזל II.

מדיניות ניהול סיכוני אשראי כללי

מדיניות ניהול האשראי בבנק כוללת את מדיניות האשראי וכן נהלים ותהליכי עבודה המגדירים את כללי החיתום בבנק ואת ניהול תיק האשראי הקיים ובקרתו. הנהלים מגדירים סמכויות אשראי, תחומי אחריות, מדרג ועדות אשראי, תהליכי אישור ובקרה, בטחונות נדרשים ומעקב אחר תיקי אשראי.

תפקידם של כל אלה הינו להבטיח ניהול תקין של תיק האשראי בבנק תוך הפחתה, ככל הניתן, של סיכון האשראי. הנהלים לטיפול באשראי ובטחונות ומערכות המידע הרלוונטיות נמצאים בתהליכי עדכון שוטפים במטרה לשפר את ניהול האשראי. הבנק עושה שימוש שוטף בכלי ניתוח ובקרה במטרה לזהות לווים איכותיים ולאתר, מוקדם ככל שניתן, לווים העלולים להתגלות כבעייתיים.

לפרטים בדבר מדיניות האשראי של הבנק ר' "האשראי לציבור" בפרק "התפתחות נכסים והתחייבויות".

תהליכי חיתום אשראי. בבנק נקבע מדרג סמכויות אשראי למנהלים ולועדות האשראי השונות, עד למליאת הדירקטוריון. על פי נהלי הדירקטוריון בקשות האשראי של לקוחות הבנק מנותבות אל ועדות האשראי על פי היקף המסגרת של הלקוח או של קבוצת הלווים אליה הוא משתייך.

ועדות האשראי של הבנק דנות ומקבלות החלטות בנושאי אשראי הן בבקשות אשראי חדשות והן בחבויות קיימות וזאת באמצעות דיונים שגרתיים תקופתיים.

השיקולים למתן אשראי ללקוח עסקי מתבססים בעיקר על טיב הלקוח, ניסיון העבר עם הלקוח, כושר פרעון, חוסן פיננסי, מיצוב עסקי, יכולת ניהולית וכן על טיב הבטחונות.

האשראי הצרכני בבנק מאופיין בסכומים קטנים יחסית ובפיזור גבוה. המתודולוגיה והנהלים לבדיקת בקשות אשראי של לקוחות פרטיים מכוונת להתמקד יותר בהכרת הלקוח, בפרמטרים סוציאקונומיים ובאיתנות פיננסית בנוסף לבחינת בטחונות.

קיים תהליך מובנה של אישור בקשות אשראי. לאחר פניית הלקוח אל הבנק בבקשה לקבלת אשראי, מתחיל תהליך אישור בקשת האשראי הכולל הפניה לועדת האשראי המתאימה על פי היקף המסגרת של הלקוח או של קבוצת הלווים אליה הוא משתייך.

תהליך טיפול ואישור אשראי בנוי ממספר שלבים וכולל:

- פניית הלקוח אל הבנק לקבלת אשראי ו/או פניית הבנק אל הלקוח במסגרת פיתוח עסקים;
- הגדרת צרכי הלקוח ובחינת מהות הפעילות העתידית של הלקוח;

- דיונים עם הלקוח על מנת לקבוע מתווה לתנאי האשראי והערכת כושר החזר של הלקוח;
 - בדיקת סבירות הבקשה על ידי גורמים בעלי סמכות וניסיון בבנק כחלק מתהליך הטיפול בבקשה;
 - ניתוח כלכלי ועסקי של הלקוח לצורך איתור והערכת סיכונים אשראי בפעילות לווה;
 - דיון בועדת האשראי. הועדה שוקלת האם אישור האשראי משקף נטילת סיכון סביר מבחינת הבנק במקביל לרווחיות ותשואה הולמת.
- מושם דגש על תהליך בחינה איכותי של בקשת האשראי ומתן מענה מהיר ללקוח. כמו כן מציע הבנק חבילת מימון כוללת ומשתדל להתאימה לצרכי הלקוח.
- מעבר לדיונים לאישור עסקאות חדשות, נערכים דיונים שוטפים בועדות האשראי בתדירות שהוגדרה בנהלי העבודה. לקראת הדיון נערכת הכנה ועדכון של תיקי המעקב. במסגרת הדיון נסקרים התפתחויות ושינויים עיקריים במצבו העסקי של הלווה, לרבות עמידת הלווה בתנאי האשראי, שינויים ברווחיות האשראי, מצבו הכספי של הלקוח ודירוג החבות שלו.

הפחתת סיכון האשראי

שינוי ארגוני של פונקציה ניהול סיכונים האשראי. הבנק נערך ליישום הנחיות באזל II (ר' "באזל II" להלן), תהליך המצריך שינויים ארגוניים ותשתיתיים:

- הוקם אגף לניהול סיכונים בחטיבה הפיננסית (ERM) הכולל, בין היתר, את תחום ניהול סיכון האשראי. היחידה עוסקת, בין השאר, בפיתוח מודלים להערכת סיכונים אשראי, גיבוש מדיניות כללית לניהול סיכונים אשראי ופיתוח מאגרי מידע בתחום ניהול סיכונים;
- כחלק מיישום הנחיות באזל II בתחום ניהול סיכונים האשראי עוצבו, בשיתוף עם חברת ייעוץ בינלאומית, קווים ראשוניים המתווים את תהליך ניהול סיכונים האשראי בחטיבה העסקית, ובזה, בין היתר, היבטים של תיקוף ומתן אשרור לאשראים החורגים מהמדיניות השוטפת בהתאם לקריטריונים שיוגדרו; אחריות על היבטי מדיניות האשראי; התאמת תהליכי האשראי; השתתפות בפיתוח מודלים וכיו"ב.
- כחלק מיישום הוראות באזל II ובזה תהליך יישום ה-ICAAP, נסקרו ומופו הפערים השונים שתהליך הפחתתם צפוי להשפיע על תהליכי ניהול סיכונים האשראי בבנק.

תהליכים וכלים להפחתת סיכון אשראי:

- קיימים מתודולוגיה ונהלים המתייחסים לאופן עריכת בקשות אשראי וניתוח פיננסי של מצב הלווה. קיימות שיטות שונות שפותחו בבנק להערכת כושר החזר של הלווה ולהערכת סבירות האשראי. השיטות מותאמות לסוג הלקוח ומבנה העסקה;
- נערך ניתוח כלכלי ועסקי של בקשות אשראי, אשר מתמקד באיתור והערכת סיכונים אשראי בפעילות הלווה;
- מתבצע ניתוח שוטף של דוחות כספיים עדכניים של הלקוחות העסקיים של הבנק ונערך מעקב שוטף אחר מצבם העסקי;
- דירוג פיננסי ודירוג החוב של הלווה ללקוחות העסקיים - פותח בבנק מודל דירוג פיננסי סטטיסטי המבוסס על הדוחות הכספיים ועל יחסים פיננסיים המתקבלים בדוחות.
- בנוסף בבנק פותח מודל לדירוג חבות המעריך את איכות החוב באמצעות קריטריונים אחידים המותאמים למגזרים השונים ומתייחסים לסיכון ענף, פעילות, סביבה עסקית, סיכונים מבניים-ניהוליים, מידת העמידה בתנאי האשראי, היקף וטיב הבטחונות ומדדים פיננסיים שונים. הדירוג משמש להערכת רמת הסיכון הנובעת מלווה ספציפי, השוואתו ללווים אחרים בענף וכן מעקב בחתכים שונים אחר התפתחות רמת סיכון האשראי בבנק על פני זמן.
- לקוחות הבנק מדורגים באופן תקופתי בדירוג פיננסי ובדירוג החבות.
- בהתאם לנהלי הבנק, כל הלקוחות עם חבות מעל 400 אלף ש"ח מדורגים לפחות פעמיים בשנה תוך שימוש במודל דירוג החבות. ליום 31 בדצמבר 2008 ניתן דירוג לכ-94% מסך החבות (לאחר הפרשה לחובות מסופקים) בבנק;
- עובדים בתחום האשראי בכל הדרגים עוברים השתלמויות והדרכות במטרה לשמר ולעדכן את הידע הקיים ואת הרמה המקצועית של העובדים.

התמודדות עם הסיכונים בעקבות המשבר הפיננסי והריאלי בשווקים. הירידות המתמשכות בשווקים וההרעה בפעילות המשק משפיעות לרעה על מצב הלווים ועל שווי הבטחונות. לאור ההאטה במשק בוחן הבנק באופן תדיר יותר ובזהירות רבה יותר את תיק האשראי שלו, תוך הערכת ההשלכות הצפויות על הלווים בענפי המשק השונים. הבנק בוחן את השלכות ההאטה בפרמטרים שונים

כגון: תנודתיות במחירי חומרי הגלם, האנרגיה והמזון, קיטון בהיקף הצריכה הפרטית והפעילות העסקית, תנודתיות בשוק ההון, תנודתיות בשער החליפין של השקל, קיטון בביקושים בשוק האמריקאי והאירופאי ובשאר שווקי היצוא של ישראל, ירידת שווי נדל"ן בארה"ב ובאירופה, וההאטה המשמעותית בשוק האשראי החוץ בנקאי. הבנק נערך להאטה באמצעות הגברת הבקורות על אשראי קיים ובאמצעות הגדלת הסלקטיביות באישור בקשות אשראי חדשות.

נערכות בקורות אשראי תקופתיות הן ברמת הלקוחות והן ברמה של סקירת ענפי משק וקבוצות לווים גדולות. במהלך שנת 2008 ובתחילת שנת 2009 נערכו מספר בדיקות נרחבות במטרה לזהות ולאתר סימני אזהרה או הרעה אצל הלקוחות. הבדיקות כללו מיפוי והערכה של חשיפת הלווים למשבר בשווקי הכספים וההון ובדיקות שוטפות של מידת העמידה של הלווים בהתחייבויות חוץ בנקאיות (כולל לווים שהנפיקו אג"ח).

הבנק נוקט במדיניות אשראי זהירה ביחס לענפי המשק ומגזרי האשראי השונים. מדיניות האשראי לוקחת בחשבון את ההאטה במשק. בקשות אשראי חדשות נבדקות באופן קפדני וכוללות ניתוח של השפעת ההאטה על פעילות הלקוח.

ניהול בטחונות ושיערוכם - מדיניות ותהליכים. על פי רוב הבנק נוהג לתת אשראי ללקוחותיו כנגד בטחונות מסוגים שונים, ובהם: נכסים מזילים, נכסים קבועים, שעבודים וערבויות לסוגיהם.

היקף ואיכות הבטחונות נגזרים מרמת סיכון האשראי, כך שבמקרים מסוימים, כגון: לווה בעל דירוג חבות גבוה, לווה אמין, ניתן להעמיד אשראי ללא בטחונות ו/או התניות על הלווה.

הבטחונות מותאמות, במידת האפשר, לאשראי אותו הן מבטיחות, מבחינת תקופת האשראי, מטבע ההלוואה, אשראי נפרע או מתחדש. מדיניות ניהול הבטחונות וקביעת שוויים לבטחון נסמכת על עקרונות וכללים שנקבעו במסגרת נהלי הבנק למתן אשראי.

קיימים נהלים מפורטים לניהול הבטחונות וקביעת השווי לבטחון של נכסים שונים בהתאם לאופי הנכס. שיעור כיסוי החוב בבטחונות מותאם לאופי הלקוח, מצבו הפיננסי, מגזר הפעילות וענף המשק בו הוא פועל.

כתנאי להסתמכות על בטוחה מטריאלית, דורש הבנק פוליסת ביטוח כנגדה. קביעת שווי לבטחון של סוגי הבטחונות השונים נגזרת מאופיים, איכותם ומהירות יכולת המימוש שלהם, לרבות שינויים בערכם כתוצאה ממצבי האטה או מצמיחה בסביבה העסקית של הלווים.

כמו כן, נקבעו שיעורי הסתמכות מקסימליים לביטחון בהתאם לסוג הנכס לצורך הפחתת הסיכון בעת מימוש הנכס. הערכת שווי הבטחונות נערכת באופן תקופתי על ידי כלכלני הבנק. השווי לבטחון מוערך על ידי הכלכלנים תוך קביעת שווי הנכס ושיעור ההסתמכות המתאים, שלא יעלה על השיעור המקסימלי הקבוע בנוהל.

הבטחונות העיקריים בבנק כוללים:

- משכנתאות או שעבוד זכויות על נדל"ן;
- שעבוד קבוע על רכוש קבוע הכולל רכבים, מכונות וציוד;
- שעבוד פקדונות ותוכניות חיסכון;
- ממסרים סחירים הכוללים - שוברי כרטיסי אשראי, אשראי דוקומנטרי, שעבוד קבוע על נירות ערך - מניות, אג"ח;
- שעבוד שוטף על נכסי הלווה;
- ערבויות מסוגים שונים: ערבות אישית של בעלי מניות או בעלי עניין אחרים, או ערבות של תאגיד; ערבות בעלים או ערבות של צד ג'; ערבות מבנקים שונים בארץ או בחו"ל; ערבות מדינה; ערבות ביטוח לסיכונים סחר חוץ;
- הערכת שווי של נדל"ן כבטוחה לאשראי מתבצעת על ידי מחלקת השמאות של הבנק ו/או על פי הערכת שמאים מוסמכים, כאשר נדרשת הערכת שמאי עדכנית בהתאם לתקופת ההסתמכות שנקבעה בנהלי הבנק.
- נהלי הבנק קובעים הנחיות להערכת שעבוד על רכוש קבוע. בנהלים מפורטת תדירות עדכון השעבוד ושיעורי ההסתמכות על הנכסים השונים בהתחשב באופי הנכס, גילו, מידת הסחירות ויכולת המימוש.
- בכלל זה, שוויים של כלי תחבורה נקבע לפי מחירון חיצוני מתאים המתעדכן באופן שוטף.
- שוויים של מכונות וציוד נקבע בהתבסס על מחיר רכישה או לפי הערכת שמאי.
- נהלי הבנק קובעים גם הנחיות להערכת שעבוד שוטף, תדירות עדכון ההערכה, שיעורי ההסתמכות על הנכסים השונים הכלולים בשעבוד וחישוב חלק הבנק בשעבוד. הערכת השעבוד השוטף מבוססת על מידע עדכני, היכרות של פעילות הלקוח, אופי הנכסים הפעילים ויכולת מימושם. במידה והמידע לצורך הערכת השעבוד השוטף אינו מספק, מפחית הבנק את שיעורי ההסתמכות בהתאם.

שוויים של ניירות ערך סחירים נקבע על פי שווי שוק, כאשר שיעור ההסתמכות לבטחון נקבע על ידי אגף ניירות ערך של הבנק. בעסקאות לרכישת אמצעי שליטה מתבצעת הערכת שווי של החברה הנרכשת במסגרת העסקה על פי שווי העסקה, שווי שוק או על פי הערכת שווי.

בחלק מהמקרים נקבעות התניות פיננסיות לחייב. העמידה בהתניות נבדקת באופן תקופתי כאשר הפרתן מהווה עילה לפרעון מיידי של האשראי או דרישה להשלמת בטחונות.

הפחתת הסיכון בגין ריכוזיות. פיזור סיכונים האשראי מושג, בין היתר, על ידי פיזור תיק האשראי למספר רב של לווים/קבוצות לווים, בענפי משק ומגזרים שונים.

לצורך הפחתת סיכון האשראי עוקב הבנק אחר ריכוזיות תיק האשראי באופן שוטף ופועל להקטנת הריכוזיות. במסגרת זו הבנק מעריך את רמת הסיכון בתחומים השונים.

על פי הוראות בנק ישראל עורך הבנק מדי רבעון מסמך חשיפות הון בחשיפות הקיימות בתאגיד הבנקאי. המסמך מתאר, בין השאר, את מכלול סיכונים האשראי להם חשוף הבנק, עמידה במגבלות בנק ישראל ובמגבלות פנימיות בנוגעות לחשיפה ודיווחים לצרכי מעקב ובקרה. מסמך החשיפות מוצג להנהלה ולדירקטוריון של הבנק.

מסמך חשיפות האשראי מתייחס לחשיפות הבאות: חשיפה למגזרי הצמדה, חשיפה למגזרי פעילות, חשיפה לענפי משק, חשיפה ללווים גדולים/קבוצות לווים גדולות.

בנוסף נבדקת איכותו של תיק האשראי על פי התפלגות דירוגי החבות של הלווים, היקף החוב הבעייתי וההוצאה להפרשה לחומ"ס. **הפחתת סיכון האשראי בגין ריכוזיות לווים/קבוצות לווים.** הבנק מקיים מעקב שוטף אחר מצב הלווים הגדולים/ששת קבוצות הלווים הגדולות והעמידה במגבלות בנק ישראל.

בנוסף הבנק עורך דיון תקופתי בכל קבוצת לווים ונקבעת מגבלה פנימית לקבוצת לווים. הבנק עומד במגבלות בנק ישראל ובמגבלות הפנימיות לגבי לווה בודד ולגבי ששת קבוצות הלווים הגדולות. בבנק נערכים סקרים על קבוצות לווים כדי להעריך את סיכונים האשראי ברמת הקבוצה.

הפחתת סיכון האשראי בגין ריכוזיות ענפי משק. בבנק נערכים סקרים ענפיים על ענפי משק שונים וכן סקירות שוטפות על מצב ענפי המשק בישראל כדי להעריך את סיכונים האשראי ברמת הענף. נערכת בחינה תקופתית של השפעת המשבר העולמי על ענפי המשק והסקטורים השונים ובהתאם לכך נקבעת מדיניות אשראי לחשיפה לענפי המשק השונים ונערך מעקב אחר חשיפה זו. במסגרת בקשת האשראי הפרטנית נערך ניתוח ענף המשק של הלווה ונבדק האם הבקשה עומדת במדיניות האשראי לענפי משק. הבנק עומד במגבלות בנק ישראל ובמגבלות הפנימיות לגבי ענפי משק, ובכלל זה במגבלות הספציפיות לגבי ענף הנדל"ן.

הפחתת חשיפה לסיכונים שער חליפין. הבנק נערך למחזור שינויים אפשריים בשער חליפין של השקל לעומת מט"ח, בין היתר, באמצעות בדיקת רגישות של לווים במט"ח לשינויים בשער החליפין. לגבי לווים המוגדרים כבעלי חשיפה גבוהה, נוקט הבנק בצעדים להקטנת החשיפה, באמצעות חיזוק בטחונות ודרישה לביצוע עסקאות חיסוי. בבנק קיים מודל ממוחשב המאפשר הפקת דוח אגרסיבי של הלקוחות הרגישים לשינויים בשער חליפין.

מערכות דיווח ומדידה לסיכון האשראי. בבנק קיימות מערכת ממוחשבת לניהול מסגרות אשראי ולניהול חוב הלקוח, המאפשרת בנוסף מעקב אחר היקף תיק האשראי על פי התפלגויות שונות. המערכת כוללת את כל לקוחות הבנק בעלי חוב מעל 400 אלף ש"ח. בנוסף קיימת מערכת ממוחשבת לניתוח דוחות כספיים. המערכת כוללת דוחות כספיים של לקוחות הבנק עם חבות מעל 1 מיליון ש"ח. המערכת מאפשרת לקלוט ולנתח דוחות כספיים של חברות עם נתוני השוואה לשנים קודמות. המערכת מפיקה תמהיל רחב של יחסים פיננסיים על בסיס רב שנתי. מתוך נתוני הדוח הכספי והיחסים הפיננסיים מתקבל דירוג פיננסי של הלווה. הבנק נמצא בעיצומו של תהליך הטמעת מערכת ממוחשבת לניהול סיכונים, לרבות סיכונים אשראי, בהתאם לדרישות באזל II. כמו כן הבנק נמצא בעיצומו של הטמעת מודל להערכת סיכון של לקוח קמעונאי (Credit Scoring).

מערכות בקרה לאשראי. מעת לעת נערכת סריקה שוטפת של תיקי האשראי, הכוללת בדיקת יישום ההחלטות שנתקבלו בועדות האשראי לרבות מסמכים המלווים את עסקאות אשראי (חוזי אשראי, מסמכי שעבוד, עמידה בהתניות, זמינות דיווחים שוטפים מהלקוח וכו'). היחידה לבקרה עסקית בחטיבה העסקית עוסקת במעקב יומי אחר חריגות מתנאי האשראי והתפתחות סממנים לחוב בעייתי. יחידת בקרת אשראי בחטיבה הקמעונאית עוסקת במעקב אחר אופן התנהלות החשבונות של הלקוחות העסקיים בחטיבה ושל כלל לקוחות החטיבה שסווגו כבעייתיים.

מהלכי הבקרה מבוצעים תוך שימוש בדוחות חריגים ודוחות חייבים בחתכים שונים. מטרת הבקרה, לאתר מוקדם ככל האפשר כשלים בחשבונות הלקוחות ולהסב את תשומת לב הגורמים העסקיים לצורך לפעול בדחיפות להסדרת החבובות. בבנק פועלת יחידה לבקרת אשראי, הכפופה ליו"ר הדירקטוריון, המבצעת מעקב והערכה תקופתית על תקינות ניהול האשראי, על רמת סיכון האשראי הניתן ללקוחות, הערכת מהימנות דירוג החבות והערכת טיב הבטחונות. בקרת האשראי מכסה 45% מכלל האשראי לציבור בתוכנית עבודה תלת שנתית.

בנוסף מתבצעות בדיקות מדגמיות של תיקי אשראי באמצעות מערך הביקורת הפנימית של הבנק. בדיקות אלו מקיפות כ-10% מתיקי האשראי בבנק. הביקורת הפנימית בודקת את תהליכי אישור מתן אשראי וניהול אשראי ובדיקת תיקי לקוחות ובוחנת האם תהליכי העבודה עולים בקנה אחד עם נהלי הבנק. בנוסף עורכת הביקורת הפנימית ביקורות רוחב בנושאי אשראי.

טיפול בחובות בעייתיים. בבנק פועלת יחידה לטיפול בחובות הבעייתיים של לקוחות עסקיים. היחידה מפעילה צוותים של מנהלי עסקים האחראים לבקרה, מעקב וטיפול שוטף בלווים שהוגדרו כבעייתיים. זאת במגמה להגיע להסדרי גביה ופרעון חוב הכוללים מימוש הבטחונות בתמורה מירבית לבנק.

בבנק פועל גם אגף הגביה, אשר מרכז את הטיפול בחובות בעייתיים שהועברו לטיפול האגף על ידי הגורמים העסקיים בחטיבה הקמעונאית ובאגף המסחרי בחטיבה העסקית. הטיפול מתבצע באמצעות עורכי דין חיצוניים, שהבנק שוכר לשם כך את שירותיהם. הפעילות מפקחת ומבוקרת על ידי האגף במטרה למקסם ככל שניתן את גביית החובות מהלקוחות הבעייתיים. בעקבות סריקה, מיפוי ובחינה של תיקי הלקוחות, נמצאו לווים אשר עלולים להיות מושפעים לרעה מהמשבר הפוקד את שוקי ההון והכספים והוחלט על נקיטת צעדים ומעקב מתאימים.

סיכויי אשראי במכשירים פיננסיים נגזרים. לבקרת סיכויי האשראי במכשירים פיננסיים נגזרים מופעלות בבנק מערכות ממוחשבות למדידת החשיפה ברמת העסקה והלקוח. נקבעו כללים ונהלי עבודה לקביעת רמת הבטחונות הנדרשת בגין עסקאות אלה, לרבות דרכי הפעולה הנדרשות לסגירת החשיפות מול העסקה והלקוח.

במסגרת מדיניות לפעילים בשוק ההון נמצאים בתהליכי עדכון הכללים ונהלי עבודה לקביעת רמת הבטחונות הנדרשת מול החשיפות.

חשיפות שקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי:

31 בדצמבר 2008						
חוזי ריבית	חוזי מטבע חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	חוזי ריבית		סה"כ
				שקל-מדד	אחר	
במיליוני שקלים חדשים						
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים	24	1,579	1,899	184	94	3,780
בניכוי הסכמי קיזוז	-	-	228	30	-	258
חשיפת אשראי נטו	24	1,579	1,671	154	94	3,522

31 בדצמבר 2007						
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים	11	380	1,244	180	21	1,836
בניכוי הסכמי קיזוז	-	-	147	17	-	164
חשיפת אשראי נטו	11	380	1,097	163	21	1,672

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

כללי. לאור החרפת המגמות השליליות בשווקים הפיננסיים בעולם והחשש מהשלכות המשבר על מוסדות פיננסיים זרים, נדרשים התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון, החל מהדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2008, גילוי נפרד לחשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים.

הגדרת מוסדות פיננסיים זרים כוללת בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים האמורים.

בשונה מהגדרת ענף משק "שירותים פיננסיים", לצורך הגילוי בסקירת הנהלה של "סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק", החשיפה בגין מוסדות פיננסיים זרים המוצגת בטבלה שלהלן כוללת חשיפות לבנקים זרים ולבנקים להשקעות זרים שאינם נכללים באשראי לציבור מחד, ומאידך אינה כוללת חשיפות בגין השקעות בניירות ערך מגובי נכסים ובגין חשיפה חוץ מאזנית פוטנציאלית.

אופן ניהול חשיפת האשראי הנובעת ממוסדות פיננסיים זרים. בשנה האחרונה חלה הידרדרות במצבם של מוסדות פיננסיים שונים ברחבי העולם וניכרו קשיי נזילות בשווקים הפיננסיים השונים, אשר התמתנו רק בעקבות התערבות הרגולטורים ובניית תכניות חילוץ על ידי ממשלות שונות בעולם.

במהלך תקופה זו התמודד הבנק עם חשש לקריסה של בנקים בהם נהג הבנק להפקיד את עודפי הנזילות שלו ועימם נהג לבצע פעילות פיננסית מסוגים שונים.

להלן פעולות בהן נקט הבנק במהלך התקופה כדי להיערך להתמודדות עם המשבר האמור:

- הגברת תדירות הדיווח ושיפור מערך הדיווחים והבקרה אחר חשיפות לבנקים בקבוצה;
- צמצום משמעותי של רשימת המוסדות הפיננסיים בהם הבנק מפקיד עודפי נזילות וצמצום קווי אשראי לבנקים. הבנק מנהל באופן דינאמי את חשיפותיו לבנקים (פקדונות, פעילות חדשה ויזומה) וזאת בהתאם להתפתחויות;
- דיון בחשיפות הבנק לבנקים ומוסדות פיננסיים זרים במסגרת ועדת מנהלי סיכונים וועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון;
- קיום דיונים ומעקבים שוטפים של חברי ההנהלה המופקדים על הנושא, לבדיקת החשיפה השוטפת של הבנק למוסדות פיננסיים זרים ונקיטת צעדים מיידים לצמצום החשיפה, במידת הצורך.

חשיפת האשראי הנובעת מבנקים ומוסדות פיננסיים זרים מנוהלת בחטיבות העסקית והפיננסית, כלהלן:

- קווי האשראי למדינות ולבנקים זרים מאושרים על ידי דירקטוריון הבנק, בהתאם להמלצות מחלקת מוסדות פיננסיים שבחטיבה העסקית. המלצה זו מבוססת על מודלים מתמטיים לקביעת תקרת הקו למדינות ולבנקים. מודלים אלה מתבססים, בין היתר, על דירוגי המדינות והבנקים על ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות ונתונים פיננסיים של הבנקים. בנוסף, נסמכת ההמלצה על מאגרי מידע אלקטרוניים, דוחות כספיים, מידע מסוכנויות דירוג ומקורות מידע ציבוריים: עיתונות מקצועית ואתרי אינטרנט יעודיים;
- הורדת דירוג ו/או הרעה בנתונים הפיננסיים של בנק זר משוקללים במודלים ובמידת הצורך, הבנק מקטין את הקו בהתאם;
- מחלקת מוסדות פיננסיים בחטיבה העסקית מקצה את קווי האשראי שאושרו על ידי הדירקטוריון בין מרכיבי הקבוצה (למעט אי די בי ניו יורק ודיסקונט בנק לטין אמריקה), לבין היחידות השונות בבנק, לרבות לחדר עסקות של הבנק שבאחריות החטיבה הפיננסית. החל מתום הרבעון הראשון של שנת 2009, הקצאה כזו תעשה גם עבור אי די בי ניו יורק ודיסקונט בנק לטין אמריקה. הקצאת קווי אשראי לחדר עסקות של הבנק נעשית במרבית המקרים לבנקים המאוגדים במדינות מפותחות. המעקב אחר עמידת הבנק במגבלות הקווים שאושרו למוסדות השונים נעשה על פי המקובל בבנק בכל הנוגע למעקב אחר עמידה במגבלות חשיפה מאושרות. המחלקה מעבירה דיווחים שוטפים להנהלת הבנק בדבר היקפי החשיפה בפועל בבנק, ואינדיקציות שליליות, ככל שמתקבלות כאלה;

- חריגות מקווי אשראי במידה ואירעו, מדווחות לדרג ממונה על ידי היחידה להקצאה הקו, על פי סמכויות האשראי;
- הבנק מבצע את מרבית העסקאות העתידיות עם בנקים בינלאומיים מובילים, עמם נחתם הסכם ISDA ונספח CSA להסכם זה;
- חבר ההנהלה הממונה רשאי להקטין ו/או לבטל קווים שאושרו בעבר, על פי שיקול דעתו, בהתאם להתפתחויות בשוק. ואף להחזירם לרמה המקורית במידה והוא מוצא כי החזרה זו מוצדקת ותואמת את רמת הסיכון שאישר בעבר.

אופן ניהול סיכוני השוק והנזילות. מחלקת ה-Middle Office בחטיבה הפיננסית מרכזת את החשיפות בגין פעילות חדר העסקאות של הבנק בתל אביב למוסדות פיננסיים זרים. בנוסף, מתקבלים דיווחים עצמאיים מחברות הבת ומשלוחות הבנק אשר מאוחדים לדיווח ברמת הקבוצה ומדווחים לגורמים שונים בבנק. דיווחים שוטפים מועברים להנהלה בתדירות גבוהה, ומשמשים לקבלת החלטות דינאמית באשר לחשיפות לבנקים, בהתאם למצבם ובכפוף לקווים שאושרו להם. במהלך תקופה זו, מחלקת ה-Middle Office של הבנק החלה בביצוע חישובים של חשיפות הבנק לצורך העברת בטוחות על ידי הבנק בהתאם להסכמי ISDA.

בתחום ניהול סיכוני השוק והנזילות, הבנק לוקח בחשבון בשיקוליו את גובה החשיפות ופיזורן בין הבנקים הזרים. בצד הנכסים, הפסיק הבנק, לפני מספר חודשים, לרכוש איגרות חוב של מוסדות פיננסיים זרים והוא מבצע הערכות זהירות באשר לעיתוי המימוש של נכסים אלו.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים. חשיפת האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים הינה ברובה לבנקים ולבנקים

להשקעות. כעולה מהנתונים שיובאו להלן, כ-89% מהחשיפה הינה למוסדות פיננסיים בדרוג "A-" ומעלה. המדינות בגין קיימת לבנק חשיפת אשראי כאמור כוללות, בין היתר, את ארצות הברית, גרמניה, שווייץ, בריטניה, צרפת ובלגיה. (ארצות הברית היא המדינה היחידה שהחשיפה אליה עולה על 15% מבסיס ההון של הבנק ולכן רק לגביה ניתנים פרטים להלן). בגין החשיפה למוסדות פיננסיים זרים נכללים הפסדים בגין ירידת ערך של ניירות ערך בסך של 283 מיליון ש"ח.

להלן נתונים על חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾, על בסיס מאוחד, ליום 31 בדצמבר 2008 (במיליוני ש"ח):

סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽⁴⁾⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾⁽⁴⁾⁽⁵⁾	סיכון אשראי נוכחית ⁽⁴⁾
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים⁽⁶⁾		
דירוג אשראי חיצוני⁽⁷⁾		
4,392	217	4,175
8,242	495	7,747
704	39	665
389	-	389
6	-	6
521	267	255
14,255	1,018	13,237
סך-הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים		
מזה חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים:		
3,817	21	3,796
46	-	46
בארצות הברית		
יתרת איגרות חוב בעייתיים		

- הערות:
- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים בשליטת הגופים האמורים.
 - (2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
 - (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חבות של צד ג'.
 - (4) סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.
 - (5) למידע נוסף אודות הרכב חשיפות האשראי שנוכללו בטבלה בגין מכשירים נגזרים מול בנקים/דילרים/ברוקרים, ר' ביאור 20 לדוחות הכספיים.
 - (6) חשיפות האשראי אינן כוללות חשיפות למוסדות פיננסיים שיש להם ערבות מפורשת ומלאה של ממשלות, ואינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (לפרטים נוספים בדבר השקעות בניירות ערך מגובי נכסים, ר' ביאור 3 לדוחות הכספיים).
 - (7) לפי הדירוג של סוכנויות הדירוג Moody's ו-S&P, FITCH.
 - (8) סיכון אשראי מאזני ללא דירוג מרביתו בגין חברות בנות בבעלות מלאה של בנקים מדורגים ובנקים ומוסדות פיננסיים קטנים. סיכון אשראי חוץ מאזני ללא דירוג מרביתו בגין חשיפה לחברה לביטוח סחר חוץ במדינת OECD בעלת דירוג השקעה של A-.

בנוסף לחשיפה המוצגת בטבלה לעיל, ליום 31 בדצמבר 2008 קיימת חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית למוסדות פיננסיים זרים בגין מכשירים נגזרים (כהגדרתה בסעיף 4(א) להגדרת חבות בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313 בדבר "מגבלות על חבות של לוה בודד ושל קבוצת לווים" דהיינו, 10% מיתרת עסקה עתידית מסוג Forward Rate agreement או Future Rate agreement) בסך של 5,663 מיליון ש"ח.

סיכוני אשראי בגין מימון ממונף (LEVERAGED FINANCE)

הגדרת מימון ממונף. הבנק מגדיר אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה, התואם את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323, כמימון ממונף. מימון רכישת אמצעי שליטה בתאגידים מתאפיין בסכומים או בשיעורי מימון גבוהים, כאשר פרעון האשראי מבוסס בעיקרו על התאגיד הנרכש, לעיתים אף ללא זכות חזרה ללווה.

סיכוני אשראי בגין מימון ממונף. להלן יובאו נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין רכישת אמצעי שליטה שכל אחת מהן עולה על סך של 10 מיליון ש"ח.

חשיפות הבנק בגין מימון ממונף ליום 31 בדצמבר 2008 לפי ענפי משק של התאגיד הנרכש (במיליוני ש"ח):

הענף	אשראי מאזני	שיעור החשיפה בגין הענף מסך החשיפה למימון ממונף
חקלאות	591	15.8%
תעשייה	1,205	32.2%
בינוי ונדל"ן	707	18.9%
חשמל ומים	18	0.5%
מסחר	12	0.3%
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	15	0.4%
תקשורת ושירותי מחשב	611	16.3%
שירותים פינוניים	586	15.6%
סך-הכל	3,745	100.0%

פרטים נוספים:

החשיפה בגין מימון ממונף ליום 31 בדצמבר 2008 הסתכמה ב-3,745 מיליון ש"ח לעומת 2,085 מיליון ש"ח בתום שנת 2007, עליה בשיעור של 80%. יתרת החשיפה המוצגת בטבלה לעיל הינה בניכוי הפרשה לחובות מסופקים בסך 71 מיליון ש"ח בשנת 2008, לעומת 21 מיליון ש"ח בתום שנת 2007. בניכוי בטחונות מותרים, סך החשיפה המאזנית בגין מימון ממונף ליום 31 בדצמבר 2008 הסתכמה ב-3,477 מיליון ש"ח, לעומת 1,966 מיליון ש"ח בתום שנת 2007, עליה בשיעור של כ-77%. החשיפה החוץ מאזנית בגין מימון ממונף הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2008 ב-286 מיליון ש"ח לעומת 21 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2007 והינה בגין התחייבויות למתן אשראי לרכישת אמצעי שליטה בתאגיד.

סיכונים תפעוליים

רקע כללי. סיכון תפעולי מוגדר בהוראות בנק ישראל כסיכון להפסד כתוצאה משיטות פגומות לעיבוד נתונים, טעויות אנוש והעדר תהליכי בידוק ובקרה נאותים.

קבוצת דיסקונט מציעה ללקוחותיה מגוון רחב של שירותים פינוניים החל ממוצרים בנקאיים כמו פקדונות והלוואות מסחריות, עבור בשירותי מט"ח, שירותי ניירות ערך, יעוץ והפצה של מוצרים פנסיוניים וכלה בניהול תיקים, שירותי חיתום, משכנתאות ועוד. מתוך הכרה כי במגוון זה רחב של שירותים ופעילויות בנקאיות, הניתנים על ידי הבנק וחברות הבת שלו, גלום סיכון תפעולי נרחב, פועלים הבנק וחברות הבת, למזער את החשיפה לסיכון התפעולי. במסגרת זו, הבנק שואף להגיע לדיחוי נרחב על אירועים, הכולל גם אירועים שבעטיים לא נגרם נזק כספי ישיר לבנק. כמו כן, הבנק פועל ליצירת מאגר מידע רחב ומקיף של אירועי כשל, שיאפשר ניתוח של הגורמים לאירועי הכשל, טיפול במוקדי הסיכון שיוזוהו, בניית אינדיקטורים לסיכון וכן, יאפשר בעתיד, שימוש במודלים מתקדמים להערכת סיכונים תפעוליים.

מבנה ארגוני של פונקצית ניהול הסיכונים התפעוליים. במסגרת ההיערכות ליישום הנחיות באזל II החל הבנק, במהלך שנת 2007, ביישום תהליך של שינוי ארגוני בתחום ניהול הסיכונים בלוי מקצועי של חברת ייעוץ בינלאומית. ברבעון האחרון של שנת 2007 עברה המחלקה לניהול סיכונים תפעוליים, מחטיבת תפעול ומידע, לאגף לניהול סיכונים בחטיבה הפינונית. עד ההעברה כאמור פעל מנהל סיכונים תפעוליים לכלל הבנק. ברבעון האחרון של שנת 2007 נקבע כי כל ראש חטיבה או מערך בבנק יהיה אחראי לניהול הסיכונים התפעוליים שבתחומי אחריותו. בקרי הסיכונים התפעוליים שבכל חטיבה מסייעים, בין היתר, לראשי החטיבות והמערכים בניהול הסיכון התפעולי, קשר עם אגף ניהול הסיכונים ודיווח אליו. האגף לניהול סיכונים, אשר כפוף למנהלת הסיכונים הראשית, מופקד על גיבוש המדיניות בנושא ניהול הסיכונים התפעוליים, כמו גם על יישום המדיניות, על ניתוח הסיכונים התפעוליים בבנק ומסירת דיווח עליהם לוועדת מנהלי הסיכונים ולדירקטוריון.

מבנה זה של ניהול הסיכונים מאפשר הפרדה בין נוטלי הסיכונים, בחטיבות ובמערכים השונים, אשר יוצרים באופן ישיר את החשיפה לסיכון ומנהלים אותו, לבין הגורמים העוסקים בגיבוש מדיניות, מתודולוגיות, פיתוח כלים ליישום המתודולוגיות, תהליכי ניתוח ודיווח. במקביל, גופי הבקרה - בקרי הסיכונים, הביקורת הפנימית וקצינת הציות, שומרים על מעמדם כגופים עצמאיים המדווחים להנהלה ו/או לדירקטוריון.

חברות הבת מגבשות מבנה ארגוני התומך בניהול הסיכונים התפעוליים שלהן, ברוח דומה ובשינויים הנדרשים. מבנה ארגוני כאמור, יאפשר ניהול קבוצתי כולל, יעיל ומיטבי של הסיכונים התפעוליים בקבוצה.

מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים. ברבעון האחרון של שנת 2008 עודכנה מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים לאור עקרונות באזל II ואושרה על ידי הדירקטוריון.

מטרת מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הינה, להגדיר ולתקשר דרישות לניהול הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הבנק ולהבטיח את אפקטיביות הניהול, הבקרה והשליטה בסיכונים התפעוליים הגלומים בפעילות הבנק. כמו כן, המדיניות מיועדת להבטיח:

- קיום תהליכי זיהוי הסיכונים, הערכתם, ניטורם השוטף, מזעור החשיפה ובקרה שוטפת בכל יחידות הבנק;
- קיום מבנה ארגוני ותפקודי בבנק אשר תומך בניהול הסיכונים התפעוליים;
- דיווח מלא של אירועי כשל, כולל אירועים מסוג "כמעט ונפגע", וקיומו של תהליך הפקת לקחים יעיל; בנוסף, המדיניות קובעת כי:

- הנהלת הבנק תבחן, באמצעות האגף לניהול סיכונים, בעקביות ובאופן שוטף, את מהות ועוצמת הסיכונים התפעוליים המשפיעים על הבנק, על מנת להתמודד עם הסיכונים התפעוליים ובניסיון למזער את חשיפת הבנק להתרחשות אירועי כשל. בחינה כזו, תיקח בחשבון שינויים מהותיים בגורמים הבאים: הוראות רגולטוריות רלוונטיות, מצב המשק ורמת החשיפה לסיכונים בענף בארץ ובעולם, מבנה ארגוני ותהליכי עבודה בבנק, מערכות מידע התומכות בתהליכים השונים, תהליכים עסקיים או תפעוליים, כמות הפעילות בבנק (הגדלה או הקטנה של נפח הפעילות העסקית והתפעולית) שיכולה לשנות את היקף הנזק הפוטנציאלי, כלים טכנולוגיים, לרבות פתיחת המערכות לערוצי הפצה חדשים, יישום אמצעי בקרה, הטמעת מערכות מידע חדשות והשקת מוצרים חדשים;
- הדירקטוריון והנהלה יגבשו עקרונות ליבה בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים, ובכלל זה קביעת סובלנות וספי סיכון, הגדרת מסגרת הסמכויות לנטילת הסיכון, הגדרה ותחזוקה של המבנה הארגוני התומך בניהול הסיכון התפעולי;
- מגבלות החשיפה לסיכונים תפעוליים יהיו כוללים, ברמת הבנק והקבוצה, במטרה לאפשר פעילות תפעולית יעילה, אחראית וחסכונית בהוצאות;

- מנהלת הסיכונים הראשית אחראית לפיתוח מתודולוגיה ומודלים וגיבוש כלי עבודה ושיטות הערכה ואמידה של הסיכון התפעולי בקבוצה, על מנת שניהול הסיכון התפעולי בבנק ובקבוצה יהיה איכותי, אפקטיבי ואקטיבי. בנוסף, מנהלת הסיכונים הראשית אחראית לדיווח להנהלה ולדירקטוריון;

- בכל חטיבה או מערך, הגורמים נוטלי הסיכונים, מהדרג הניהולי הנמוך ביותר ועד לדרגי ההנהלה הבכירה, הינם בעלי הסיכון ואחראים לניהול השוטף, על ידי זיהוי הסיכון, הערכת רמתו, ניטורו, קביעה וביצוע של תוכניות להפחתת רמת הסיכון השיורי, כמו גם, דיווח לגורמים הממונים עליהם ולאגף לניהול סיכונים;

- האגף לניהול סיכונים יפעל להטמעת ניהול הסיכונים התפעוליים על ידי הגדרת תהליכי עבודה ונהלים מיטביים בתחום;
- אחת לתקופה תתבצע, בכל מוקד סיכון, בחינה ניתוח והערכה של הסיכונים התפעוליים ועוצמתם, תוך התייחסות לשינויים שהתרחשו בתהליכים חדשים, פעילויות ומוצרים חדשים. ההערכה תתבצע על פי מתודולוגיה להערכת סיכונים אשר שימשה את הבנק במהלך סקר הסיכונים התפעוליים, תוך שימת לב מיוחדת לסביבת הבקרה.

סקר סיכונים תפעוליים. ברבעון השלישי של שנת 2008 סיים הבנק סקר סיכונים תפעוליים נרחב, אשר החל בשלהי שנת 2007 ובוצע בסיוע חברת יעוץ חיצונית. הסקר כלל מיפוי כלל התהליכים העסקיים והתפעוליים בכל יחידות הבנק וחברות הבת. בכל תהליך ותת תהליך זוהו הסיכונים השורשיים המובנים בהם, הוערכה רמתם, וזוהו והוערכו הבקורות הקיימות בגין כל סיכון. השילוב ביניהם מאפשר הערכה איכותית של הסיכון השיורי (נמוך, בינוני, גבוה או גבוה מאד).

עם סיום הסקר דיווח האגף לניהול סיכונים להנהלה ולדירקטוריון אודות הסיכונים העיקריים והמהותיים שעלו בסקר, ברמת הבנק והקבוצה, רמת הסיכונים ותוכניות הפחתה אפשריות, לצורך ביצוע ניטור ומעקב שוטף.

השלמת הסקר יצרה תשתית רחבה לניהול הסיכון התפעולי בהתאם להוראות באזל II והחל שלב של גיבוש וניהול תוכניות הפחתה

של הסיכונים התפעוליים המהותיים שזוהו שהם ברמות סיכון גבוהה וגבוהה מאוד. תוכניות ההפחתה כוללות המלצות לבקורות חדשות, המפחיתות את הסבירות להתממשות הסיכון ו/או את עוצמת הנזק שעלול להיגרם בעת התממשות סיכון, ובכך להקטין את רמת הסיכון השיורי.

היחידות הנסקרות החלו לפעול ליישום תוכניות ההפחתה. סטטוס הביצוע של תוכניות ההפחתה ידווח להנהלה ולדירקטוריון על בסיס רבעוני.

ניהול שוטף של הסיכונים התפעוליים. הבנק בוחן באופן שוטף את החשיפה לסיכונים תפעוליים ואת אירועי הכשל המתרחשים, מיישם בקורות על התהליכים השונים ומשפר את מערכות המידע שלו.

סיכונים סביבתיים

בחודש יולי 2008 הפיץ הפיקוח על הבנקים טיוטה של הוראת ניהול בנקאי תקין בעניין החשיפה לסיכונים סביבתיים וניהולה ובחודש אוקטובר 2008 הופצה טיוטת חוזר בנושא זה.

בטיטת החוזר מוגדר סיכון סביבתי לתאגיד הבנקאי כסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. תאגידים בנקאיים יכולים להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותם, וסיכונים אלה עשויים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי וסיכון נזילות). סיכון סביבתי לתאגיד הבנקאי יכול לנבוע כתוצאה מכך שהבנק ישא באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהתאגיד הבנקאי יידרש להסיר מפגע סביבתי או שיהיה אחראי כלפי צד שלישי בגין מפגע סביבתי, או כתוצאה מירידה בערך בטחונות שמומשו. כמו כן, הסיכון עשוי להתממש באופן עקיף, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. אפשרי גם סיכון מוניטין, כתוצאה מהאפשרות שייוחס לתאגיד הבנקאי קשר לגורם למפגע סביבתי.

על פי טיוטת החוזר התאגידים הבנקאיים יידרשו להכיר בכך שזיהוי והערכת הסיכון הסביבתי הינם חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים בתאגיד הבנקאי, ולפעול להטמעת ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים של הקבוצה הבנקאית, לרבות נהלים לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן אשראי ולשילוב הערכת הסיכון בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד.

יישום החוזר יהיה בהתאם לקריטריונים ולוחות הזמנים שיאשר דירקטוריון התאגיד הבנקאי, עד ליום 1 בינואר 2010, כאשר לצורך היישום ניתן יהיה לשאוב מהעקרונות והתקנים הבינלאומיים המקובלים בנושא ניהול הסיכון הסביבתי, בהתאמות המתחייבות לסביבה בישראל.

סיכונים משפטיים

סיכון משפטי מוגדר בהוראת בנק ישראל כסיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם.

בין הסיכונים המשפטיים העיקריים שעשויים להשפיע על יכולת הבנק לאכוף חוזה מן הבחינה המשפטית, ניתן למנות את אלה:

- חוסר סמכות ו/או חוסר כשרות משפטית של צד להסכם;
 - העדר מסמכים מתאימים ו"מיסמוך" לא תקין;
 - אי חוקיות;
 - חדלות פרעון של מי שהוא צד להסכם עם הבנק (סיכון אשראי אשר חושף את הבנק למצב של סיכון משפטי);
 - היעלמות נכס הבסיס.
- הבנק פועל לאיסוף וריכוז מידע בקשר לסיכונים משפטיים, בבנק ובקבוצה, לריכוז הממצאים בדבר סיכונים אלה והטיפול בהם, גיבוש הליכים, עיצוב נהלים ויצירת שגרת דיווח.

סיכוני רגולציה

הבנק והחברות הבנות שלו חשופים לשינויים תכופים בחקיקה ובהוראות רגולציה שונות מכוחן מוטלות מגבלות על תחומי הפעילות ומקורות ההכנסה, לעתים גם באופן רטרואקטיבי (דוגמת "חוק גל" והחקיקה בעניין הרשויות המקומיות). בנוסף, הוראות אלה עשויות להטיל חובות שונות שיישומן כרוך בעלויות ניכרות.

סיכוני ציות

פעילות הבנק והחברות הבנות שלו כפופה להוראות חקיקה ופיקוח הן בתחום הבנקאות והן בתחומים אחרים, כמפורט בסעיף "חקיקה ופיקוח" להלן. כניסה לפעילויות חדשות, שינויים תכופים בחקיקה וריבוי הוראות רגולציה החלות על הבנק ועל החברות הבנות בתחומי פעילות קיימים או חדשים מצריכים התאמה של תשתיות לתמיכה בחובות הנגזרות מהוראות הרגולציה הרלבנטיות וחושפים את הבנק והחברות הבנות לסיכונים הכרוכים בשינויים תכופים בתהליכי העבודה, לעלויות הכרוכות בהיערכות הנדרשת ליישום ההוראות הרלבנטיות ולחשיפה הנובעת מהאפשרות של אי ציות להוראות הדין ורשויות הפיקוח השונות.

במסגרת החקיקה שהתקבלה בשנים האחרונות, ובפרט החקיקה החדשה שהתקבלה בעקבות ועדת בכר, הוקנו לרשויות הפיקוח השונות סמכויות נרחבות להתקנת הוראות והנחיות לגורמים המפוקחים על ידם ואף להטיל עליהם עיצומים כספיים במקרה של הפרה. מצב עניינים זה חושף את הבנק והחברות הבנות גם לסיכון של הטלת עיצומים כספיים בסכומים מהותיים.

נהלים ומערכות תומכות. הבנק פועל על פי מערכת נהלים מפורטים, המיועדת להביא לאכיפת הציות לדרישות החוקיות והרגולטוריות השונות. הנהלים מתעדכנים מעת לעת על פי הוראות החקיקה והרגולציה ובהתאם לפעילויות השונות המבוצעות בידי הבנק. במקביל מעודכנות המערכות התומכות בפעילות ומתבצעת פעילות הדרכה והטמעה בקרב העובדים.

בקרה ופיקוח. הציות להוראות הדין והנהלים נאכפים באופן שוטף באמצעות מערכות בקרה ופיקוח שונות. כן קיימים גורמי בקרה נוספים כגון הביקורת הפנימית, קצין ציות והממונה על פי החוק לאיסור הלבנת הון.

הביקורת הפנימית בודקת באופן רציף ומתמשך את כל תחומי הפעילות של הבנק. לפרטים בדבר פעילות הביקורת הפנימית ר' סעיף "הביקורת הפנימית בקבוצה" להלן.

בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין מס' 308 פועלת בבנק קצינת ציות במטרה לסייע להנהלת הבנק ולדירקטוריון שלו בניהול האחריות לציות להוראות חקיקה ורגולציה בתחום הצרכני. קצינת הציות כפופה לחברת הנהלה - היועצת המשפטית הראשית ומדווחת ישירות למנהל הכללי. קצינת הציות משמשת בתפקיד זה גם במספר חברות בנות של הבנק. לצורך פעילותה היא מסתייעת בוועדת תיאום המתכנסת מדי רבעון. קצינת הציות עוקבת אחר היערכות הבנק למילוי החובות המוטלות עליו מכח הוראות החקיקה והרגולציה בתחום יחסי בנק - לקוח ("הוראות צרכניות"), לרבות וידוא עמידת הבנק בהוראות צרכניות הרלבנטיות לפעילות חדשה של הבנק וכן עוקבת אחר תיקון ליקויים שונים בנושא הציות להוראות צרכניות. קצינת הציות מגישה דוחות תקופתיים למנכ"ל הבנק והחברות הבנות בהן היא מכהנת כקצינת ציות ודוחות שנתיים אשר נדונים בהנהלות הבנק וחברות הבת האמורות ובדירקטוריונים שלהם. חברות בנות אחרות בארץ מינו קציני ציות משלהן בהתאם להוראה האמורה.

הממונה על איסור הלבנת הון מונה בהתאם להוראות חוק איסור הלבנת הון וחקיקת המשנה על פיו, והוא מרכז את טיפול הבנק בתחום זה ובתחום של איסור מימון טרור. חברות הבת בארץ הנדרשות לכך מינו אף הן ממונה כנדרש בדין. ר' "חוק איסור הלבנת הון וחוק איסור מימון טרור" בסעיף "חקיקה ופיקוח" להלן.

טבלת גורמי סיכון

התאגידים הבנקאיים בישראל נדרשים, לכלול בדוח טבלת גורמי סיכון אשר ידורגו בקטגוריות הבאות על פי השפעתם על עסקי התאגיד הבנקאי: השפעה גדולה, בינונית או קטנה. טבלה זו כוללת את ההערכה בדבר השפעת הסיכונים על הקבוצה.

קיים קושי רב בהערכת הסיכונים והשפעתם. בכדי להעריך את השפעתו של סיכון, נדרש להניח הנחות בדבר עוצמת האירוע העתידי ובדבר ההסתברות שאירוע כזה אכן יקרה. על מנת שהערכה כזו תתבצע באופן אמין, היא חייבת להתבצע באמצעות מודלים מתקדמים שבדרך כלל, אינם זמינים בשלב זה.

הערכת הסיכונים והשפעתם, כפי שתובא בטבלה להלן, הינה איפוא הערכה סובייקטיבית של הנהלת הבנק. לצורך הערכה זו הוגדרה השפעתם של הסיכונים כלהלן:

- ההשפעה הוגדרה כגבוהה במידה והתממשות הסיכון עלולה לגרום לפגיעה מהותית בפעילות הבנק;
- ההשפעה הוגדרה כבינונית במידה והתממשות הסיכון עלולה לפגוע ביעדי העסקיים של הבנק;
- ההשפעה הוגדרה כקטנה בכל יתר המקרים.

לאור כל האמור לעיל, יש לנקוט משנה זהירות בבחינת גורמי הסיכון והערכת השפעתם, ובעריכת השוואות בעניין זה בין הבנקים.

נוכח המשבר הפיננסי העולמי (ר' לעיל "המשבר הכלכלי העולמי"), והסיכונים הגלומים בו ובהשפעותיו על המערכת הבנקאית המקומית בכלל ועל הבנק בפרט, שבה הנהלת הבנק ובחנה את גורמי הסיכון השונים ומידת השפעתם על הבנק. במסגרת זו נבחנו סיכוני האשראי, סיכוני השוק, סיכון הנזילות והסיכונים התפעוליים.

הנהלת הבנק הגיעה לכלל דעה כי לא נדרש שינוי בדירוג הסיכונים השונים, שהוגדר בעבר, למעט סיכון מחיר מניות, שדירוגו הועלה מרמת השפעה קטנה לרמת השפעה בינונית.

טבלת סיכונים

גורם הסיכון	השפעת הסיכון	תיאור הסיכון
1. השפעה כוללת של סיכוני אשראי	בינונית	סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו כתוצאה מהרעה ביכולת הלווים לעמוד בהתחייבויותיהם. הבנק מפחית את הסיכון באמצעות קביעת מדיניות אשראי ומגבלות חשיפה המתייחסות, בין השאר, לסוגי הלווים, ענפי משק, מגזרי פעילות, בטחונות, בקורות אשראי ועוד.
1.1 סיכון בגין איכות לווים ובטחונות	בינונית	סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו כתוצאה מכך שיתברר שאיכות הלווים נמוכה מזו שהוערכה בעבר ו/או שהבטחונות אותם העמידו הלווים בעלי ערך נמוך מזה שהוערך. הבנק מפחית את הסיכון, בין היתר, באמצעות מעקב ובקרה אחר הלווים, בדיקת תקינות ושווי הבטחונות בהתאם למדיניות ההסתמכות על בטוחות, תוך התאמה למדיניות האשראי של הבנק.
1.2 סיכון בגין ריכוזיות ענפית	קטנה	סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו הנובע מהרעה בפעילות העסקית בענף משק מסוים. מדיניות הבנק בגין ריכוזיות ענפית הינה שמרנית. הריכוזיות הענפית הגבוהה בבנק הינה בענף בינוי ונדל"ן בו הפיזור הגדול ואיכות הלווים והבטחונות, מפחיתים את הסיכון.
1.3 סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	קטנה	סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו הנובע מהרעה בפעילות העסקית של לווה/קבוצת לווים גדולה. בהוראות בנק ישראל נקבעו מגבלות ביחס לריכוזיות חבות לווים וקבוצות לווים. הבנק עומד במגבלות ומבצע בקורות שוטפות על עמידה במגבלות אלה. הבנק עורך ניתוח ומעקב אחר פעילות ואיתנות קבוצות הלווים האמורות.
2. השפעה כוללת של סיכוני שוק	קטנה	סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו הנובע משינויים בפרמטרים כלכליים שונים המשפיעים על ערך נכסי הבנק או התחייבויותיו. החשיפה הכוללת לסיכוני שוק כפי שנאמדת באמצעות מודל ה-VaR ומבחני Stress שונים, נמוכה ביחס להון הבנק, אינה חורגת ממגבלות החשיפה שקבע הדירקטוריון ומבוקרת באופן שוטף.
2.1 סיכון ריבית	קטנה	סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו נובע מהחשיפה לשינויים עתידיים בשיעורי הריבית והשפעתם האפשרית על הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות של הבנק. החשיפה לסיכוני ריבית, הנאמדת באמצעות כלים מקובלים, נמוכה יחסית, אינה חורגת ממגבלות החשיפה שנקבעו ומבוקרת באופן שוטף.
2.2 סיכון אינפלציה	קטנה	סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו הנובע משינויים באינפלציה עקב ההפרש שבין הנכסים לבין ההתחייבויות, כולל השפעת העסקות העתידיות. חשיפת הבנק לסיכוני אינפלציה אינה מהותית ביחס להיקף פעילותו והונו העצמי, אינה חורגת מהמגבלות שנקבעו ומבוקרת באופן שוטף.
2.3 סיכון שערי חליפין	קטנה	סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו הנובע משינויים בשער החליפין עקב ההפרש שבין הנכסים לבין ההתחייבויות, כולל השפעת העסקות העתידיות. חשיפת הבנק לסיכוני שער חליפין אינה מהותית ביחס להיקף פעילותו והונו העצמי, אינה חורגת מהמגבלות שנקבעו ומבוקרת באופן שוטף.
2.4 סיכון מחירי מניות	בינונית	סיכון לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו הנובע כתוצאה משינויים במחירי מניות המוחזקות על ידי הבנק. לבנק החזקה מהותית במניות אשר מיועדת להשקעה ולא למסחר. התמשכותו של המשבר הפיננסי והכלכלי מגבירה את הסיכון של ירידת ערך ההשקעות הריאליות של הבנק.

טבלת סיכונים (המשך)

גורם הסיכון	השפעת הסיכון	תיאור הסיכון
3. סיכון נזילות	קטנה	סיכון לרווחי הבנק ולהונו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי הנזילות שלו ו/או אי הוודאות שקיימת לגבי זמינות המקורות. החשיפה כפי שנאמדת באמצעות מודל פנימי, בחינת היקפם של הפקדונות ויציבותם ואינדיקטורים נוספים, היא נמוכה, ומבוקרת באופן שוטף.
4. סיכון תפעולי	קטנה	סיכון להפסד כתוצאה משיטות פגומות לעיבוד נתונים, טעויות אנוש והעדר תהליכי בידוק ובקרה נאותים. הבנק בוחן באופן שוטף הן את החשיפה לסיכון התפעולי והן את אירועי התממשותו, ומיישם בקורות על התהליכים השונים. הבנק סיים סקר סיכונים תפעוליים מקיף ופועל להפחתת הסיכונים המהותיים ולהבטחת יכולות השרידות וההתאוששות שלו.
4.1 סיכונים ציות	קטנה	סיכונים הנובעים מאי עמידה בהוראות דין, לרבות הוראות רגולטוריות המחייבות את התאגיד הבנקאי. הבנק מפעיל כלי מעקב ובקרה שוטפים אשר להערכתו מבחיתים סיכון זה.
5. סיכון משפטי	קטנה	סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם. לבנק לא נגרמו בעבר הפסדים מהותיים כתוצאה מסיכון זה, והוא מעריך כי הבקורות המשפטיים המיושמות על ידו הינן טובות.
6. סיכון מוניטין	קטנה	סיכון לפגיעה במצבו העסקי של הבנק כתוצאה מפגיעה בדימוי הבנק בעקבות פרסומים שונים, נכונים או שגויים, בעיני לקוחותיו, בנקים קורספונדנטים, משקיעים, גורמי פיקוח ואחרים. הבנק פועל למזעור סיכון זה על ידי פיקוח ובקרה שוטפים על יישום הוראות ונהלים מול לקוחות, ספקים ועובדים.
סיכונים נוספים הרלבנטיים לבנק:		
7. סיכונים רגולציה	קטנה	שינויים בחקיקה וכן התפתחויות רגולטוריות שונות מכוחם מוטלות, בין היתר, מגבלות על פעילות הבנק, אשר עלולות להשפיע על תוצאותיו העסקיות. בכלל האמור, הסיכון של חקיקה רטרואקטיבית. הבנק מעריך כי המעקב שהוא מנהל אחר שינויי חקיקה צפויים והיערכותו ליישומם מבחיתה סיכון זה.
8. סיכון פוליטי/בטחוני	בינונית	סיכון/לפגיעה בשווי הבנק וברווחיותו, הנובע מחוסר יציבות בשווקים הפיננסים או הרעה במצב הלווים, כתוצאה מהרעה במצב הביטחוני או הפוליטי.

באזל II

בחודש דצמבר 2008 פרסם המפקח על הבנקים הוראת שעה בנושא: "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" אשר מבוססת על המלצות ועדת באזל בנושא מדידת הלימות ההון, שפורסמו בחודש יוני 2006 (להלן: "באזל II").

המלצות ועדת באזל II מקנות למפקחים שיקול דעת באשר לדרך היישום של המלצות מסוימות של הוועדה. הוראת השעה משקפת את עמדת המפקח בכל אחד מהנושאים בהם ניתן למפקח שיקול דעת.

במסגרת תהליך הגיבוש של הוראת השעה, שהחל באמצע שנת 2007, הופצו לתאגידים הבנקאיים טיוטות בנושאים שונים, שנדונו בפגישות שוטפות עם נציגי הפיקוח על הבנקים. הנושאים שהועלו במסגרת דיונים אלו עסקו, בין היתר, בהגדרת התיק הקמעונאי, בדרישת ההון בגין מסגרות אשראי ובתנאים להכרה בבטחונות פיננסיים. הבנק נערך ליישומן של ההחלטות שהתקבלו, הדורשות היערכות בהיבט המשפטי, העסקי והתפעולי.

הפיקוח על הבנקים הודיע כי הוא מצפה שהתאגידים הבנקאיים יעמדו בדרישות הגישות הסטנדרטיות של הנדבך הראשון (סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי) ובדרישות הנדבך השני והשלישי של המלצות באזל II עד סוף שנת 2009, כאשר הם נדרשים לדווח לפיקוח על מדידה והלימות הון בשיטות החדשות, החל מהדיווח המתייחס ליום 31 בדצמבר 2008.

הוראות באזל II מתמקדות בשיפור תהליכי ניהול הסיכונים בתאגידים הבנקאיים, ובכלל זה תהליכי הזיהוי, ההערכה, הבקרה והדיווח. השינוי בחישוב הלימות ההון לפי באזל II בהשוואה לבאזל I נובע מהקצאת הון, לראשונה, בגין הסיכונים התפעוליים. כמו כן חל שינוי באמידה של רכיבי הסיכון בגין סיכונים האשראי.

על פי הגישה הסטנדרטית ניתן למדוד את סיכון האשראי על בסיס דירוגי אשראי חיצוניים. כמו כן קיימת אפשרות ליישום גישת המודלים הפנימיים, שבה סיכון האשראי נמדד על בסיס מודלים פנימיים לדירוג אשראי. הוראות באזל II בנויות משלושה נדבכים:

- הנדבך הראשון - דרישות להון מזערי - מגדיר את אופן חישוב יחס ההון לרכיבי הסיכון. מטרתו להרחיב ולשפר את מסגרת המדידה לחישוב דרישות ההון המזערי בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי.
- הנדבך השני - מדגיש את תהליך הפיקוח והבקרה על הלימות ההון. במסגרת הנדבך השני נדרשים התאגידים הבנקאיים לקיים תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקבוע אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון - Internal Capital Adequacy Assessment Process ("ICAAP"). במסגרת תהליך ה-ICAAP נדרשים התאגידים הבנקאיים להקצות הון נוסף בגין סיכונים שאינם מטופלים במסגרת הנדבך הראשון (כגון: סיכון ריכוזיות, סיכון ריבית בתיק הבנקאי וכיוצא בזה) וכן לערוך תרחישי קיצון לבחינת מצב ההון.
- הפיקוח על הבנקים נדרש לבצע תהליך סקירה והערכה של ה-ICAAP של כל אחד מהתאגידים הבנקאיים שערך מסמך ICAAP, על מנת לקבוע אם ההון יעדי ההון הולמים את פרופיל הסיכון של אותו תאגיד בנקאי.
- הנדבך השלישי - מחזק את "משמעת השוק" על ידי הגדלת שקיפות המידע לציבור בנוגע לפעילות התאגידים הבנקאיים, פרופיל הסיכונים שלהם והיקף ההון שהוקצה כנגדם.

המפקח על הבנקים קבע כי יחס ההון המזערי הכולל לא יהיה נמוך מ: 8% בגין נדבך I ו-1% בגין נדבך II. **היערכות קבוצת דיסקונט ליישום דרישות באזל II.** ועדת היגוי קבוצתית עליונה, בראשות מנכ"ל הבנק ובהשתתפות בכירים מקבוצת דיסקונט, מובילה את היערכות הבנק והקבוצה ליישום דרישות באזל II. ועדת מנהלי הסיכונים של הבנק מרכזת את ההיערכות ברמת הבנק. על מנת לקדם את היערכותו מסתייע הבנק בשירותי ייעוץ חיצוניים מהארץ ומחו"ל.

במהלך שנת 2006 השלים הבנק את השלב הראשון, אשר כלל גיבוש אסטרטגיית ניהול סיכונים הולמת, ניתוח פערים מקיף והכנת תוכנית פרויקט.

בשנת 2007 נמשך השלב השני של ההיערכות ובו ניתן דגש להגדרת נושאי Risk Governance, הגדרת מבנה ארגוני הולם לניהול סיכונים כולל (ERM - Enterprise Risk Management), וקביעת מסגרת למסמכי מדיניות בתחום ניהול הסיכונים. זאת, כחלק מהיערכות הבנק ליישום דרישות הנדבך השני של באזל II.

במהלך שנת 2008 הבנק המשיך בתהליך הקמת מערכת לחישוב הלימות הון וניהול סיכונים אשראי, בכדי להיות מוכן באופן מלא ליישום דרישות באזל II עד סוף שנת 2009. תוכנית היישום מופעלת בכל קבוצת דיסקונט, בארץ ובחו"ל. במסגרת נדבך II מטפל הבנק בהכנה ובעדכון של מסמכי המדיניות של ניהול סיכונים, בדגש על תחום האשראי. ברבעון האחרון של שנת 2008 עודכנה ואושרה על ידי הדירקטוריון מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים. במקביל, ביצע הבנק סקר מקיף לבדיקת הפערים בתהליכים ובנהלים הנהוגים בכל קבוצת דיסקונט, בהשוואה לנדרש במסמכים שפרסמה ועדת באזל. סקר זה החל בחודש דצמבר 2007 והסתיים ברבעון השלישי של שנת 2008. תוצאות הסקר תוקפו ואושרו על ידי הגורמים העסקיים והוצגו בפני הנהלת הבנק והדירקטוריון ברבעון האחרון של שנת 2008. תוצאות הסקר משמשות בסיס להכנת תוכנית מקיפה לטיפול בצמצום וסגירת הפערים שיאותרו. כמו כן, נערך הבנק להמשך התאמת המבנה הארגוני על פי דרישות ניהול הסיכונים של באזל II, כמו גם לגיבוש ויישום תהליך פנימי של הערכת נאותות ההון (ה-ICAAP) ותייעודו.

בחודש דצמבר 2008 פרסם הפיקוח על הבנקים הנחיה לגבי מבנה תיעוד מסמך ה-ICAAP, אותו יידרשו התאגידים הבנקאיים להגיש לפיקוח לשם סקירתו, החל ממסמך המתייחס לסוף שנת 2009 ומידי שנה. הבנק בחר בחברת יעוץ בינלאומית, בעלת ניסיון רב ביישום ותייעוד תהליכי ICAAP באירופה, ללוותו ביישום התהליך.

ההיערכות הכוללת ליישום באזל II מחייבת השקעת משאבים בהיקף ניכר. בין היתר יידרשו שינויים והתאמות בתהליכי העבודה ובמערכות תשתית, השלמת תהליכי איסוף נתונים, בניית מאגרי נתונים, פיתוח מודלים שונים והטמעת מערכות חדשות ליישום חישוב דרישות ההון.

פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות עיקריים

כללי

הוראות הדיווח לציבור. בחודש דצמבר 2001 פרסם המפקח על הבנקים הוראות בדבר דיווח על מגזרי פעילות בתאגיד בנקאי, בעקבות אישורו של תקן חשבונאות מס' 11 בדבר דיווח מגזרי על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, ולאור היישום של תקני חשבונאות בחו"ל בדבר מגזרי פעילות, ובעיקר היישום של התקן החשבונאי האמריקאי (Disclosure about segments of an enterprise and related information) FAS 131, תוך ביצוע התאמות מסויימות למאפיינים המיוחדים של תאגידים בנקאיים, בעיקר על בסיס הגילוי הנהוג במערכת הבנקאית בארה"ב. על פי ההוראות, מגזר פעילות הוא מרכיב בתאגיד בנקאי אשר מתקיימים בו שלושת המאפיינים הבאים:

(א) עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות (כולל הכנסות והוצאות הנובעות מעסקאות עם רכיבים אחרים באותו תאגיד בנקאי);

(ב) תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו;

(ג) קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

ההוראות קובעות בנוסף את דרישות הגילוי ואת אופן הצגת התוצאות הכספיות של המגזרים בדוחות הכספיים. בחודש ינואר 2002 הבהיר המפקח על הבנקים כי הוא מצפה מתאגיד בנקאי העומד בראש קבוצה בנקאית לכלול גילוי על המגזרים הבאים: בנקאות עסקית (Corporate); בנקאות קמעונאית (Retail); בנקאות מסחרית (Middle Market); בנקאות פרטית (Private); בניה ונדל"ן; משכנתאות; כרטיסי אשראי; פעילות בשוק ההון; חברות ריאליות. בחודש יולי 2005 פרסם הפיקוח על הבנקים קובץ שאלות ותשובות בעניין הגילוי על מגזרי פעילות. בחזר שפורסם הובהר כי התשובות שבקובץ הן בבחינת קביעת עמדה (SOP - Statement of Opinion) של צוות הפיקוח על הבנקים לגבי הנחיות ליישום, כל עוד לא התפרסמו בנושאים אלו הוראות של המפקח על הבנקים.

בקובץ האמור צומצם, בין היתר, מספר המגזרים שנדרש גילוי עליהם בביאור לאלה: משקי בית, בנקאות פרטית, עסקים קטנים, בנקאות מסחרית, בנקאות עסקית, ניהול פיננסי ואחר (אם קיים), על בסיס ספציפי בתאגיד הבנקאי המדווח. המגזרים המתייחסים למוצרים בנקאיים (כגון: כרטיסי אשראי, פעילות בשוק ההון ומשכנתאות) יוצגו במגזרי הלקוחות הרלבנטיים ויחד עם זאת, נדרש לתת דוח הדירקטוריון לגבי כל מגזר את הגילוי על המוצר הבנקאי בטור נפרד.

ההבדלים העיקריים בין מתכונת הדיווחים הניהוליים לבין המתכונת הדיווח לציבור. נתוני המגזרים המוצגים בדוחות הכספים ובדוח הדירקטוריון נערכו בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בעניין זה. קיימים הבדלים מסוימים בין הדיווחים הניהוליים אשר מובאים בפני הנהלת הבנק, לבין נתוני המגזרים המובאים בדוחות הכספים ומתכונתם.

הדיווחים להנהלת הבנק כוללים, בשלב זה, דיווח על נתוני החטיבה העסקית והחטיבה הקמעונאית, ברמת בנק, עד לשורת הרווח לפני מס. נתוני החטיבה הקמעונאית כוללים את מגזר הלקוחות במשקי הבית, מגזר העסקים הקטנים ומגזר הבנקאות הפרטית, נתוני החטיבה העסקית כוללים את מגזר הבנקאות העסקית ומגזר הבנקאות המסחרית.

ישנם כאמור מספר הבדלים עיקריים בין הדיווחים להנהלה לבין הדיווח על המגזרים בדוחות הכספיים:

- הדיווח להנהלה אינו מתייחס להקצאת רווחי קופת הפיצויים כפי שנעשה בדיווח המגזרים בהתאם להוראות הדיווח לציבור;
- מגזר הפעילות הפיננסית כולל הן את הפעילות של ניהול הנוסטרו וניהול הסיכונים של הבנק, אשר נמצא תחת אחריות החטיבה הפיננסית, והן את ההשקעה בחברות הריאליות, שאינה מנוהלת על ידה, וכאמור, דיווחי הפעילות של מגזר זה אינם מוצגים בדיווחים האמורים להנהלה;
- בדיווח המגזרים על פי הוראות המפקח על הבנקים, מוקצה לכל מגזר הון ראשוני והון משני, בהתאם לנכסי הסיכון שלו, על חשבון המגזר הפיננסי.

להלן כימות של ההבדלים העיקריים בין מתכונת הדיווחים הניהוליים לבין מתכונת הדיווח לציבור המוכתבת בהוראת הדיווח לציבור:

משקי	עסקים	בנקאות	בנקאות	בנקאות	מגזר	סך-הכל
בית	קטנים	עסקית	מסחרית	פרטית	פיננסי	מאוחד
במיליוני שקלים חדשים						
לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2008						
רווח נקי מדווח	224	215	321	159	173	(847)
רווח נקי בהתאם						
לדיווחים ניהוליים	216	203	286	148	172	(780)
הפרש	8	12	35	11	1	(67)
להלן מרכיבי ההפרש:						
רווח (הפסד) מפעולות מימון	13	19	56	17	2	(107)
לפני הפרשה לחובות מסופקים						
הכנסות קופת פיצויים	-	-	-	-	-	-
סך-הכל הכנסות שהועברו	13	19	56	17	2	(107)
הפרשה למסים על פעולות רגילות	5	7	21	6	1	(40)
הפרש	8	12	35	11	1	(67)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2007						
רווח נקי מדווח	637	232	356	106	43	(109)
רווח נקי בהתאם						
לדיווחים ניהוליים	605	213	329	89	41	(12)
הפרש	32	19	27	17	2	(97)
להלן מרכיבי ההפרש:						
רווח (הפסד) מפעולות מימון	14	18	31	19	1	(83)
לפני הפרשה לחובות מסופקים						
הכנסות קופת פיצויים	38	13	12	8	3	(74)
סך-הכל הכנסות שהועברו	52	31	43	27	4	(157)
הפרשה למסים על פעולות רגילות	20	12	16	10	2	(60)
הפרש	32	19	27	17	2	(97)

בנתוני המגזרים המובאים להלן מוצג גם הרווח בניטרול רכיבים מסוימים. פירוט הרכיבים שנוטרלו מובא בביאור 31 לדוחות הכספיים. בנתוני המגזרים לשנת 2007 המובאים להלן, נכסיהן של קופות גמל שנמכרו נכללו עד למכירתם ביתרה הממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות.

מבנה ניהולי

קבוצת הבנק פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות הבנק, חברות בנות, סניפים ונציגויות בכל תחומי הבנקאות והשירותים הפיננסיים. פעילותו העסקית של הבנק התבצעה עד סוף שנת 2008 באמצעות 4 חטיבות: החטיבה הקמעונאית, החטיבה העסקית, החטיבה הפיננסית והחטיבה לנכסי לקוחות. (לפרטים בדבר שינוי מבנה הארגוני, שהוחל בביצועו בחודש דצמבר 2008, ואשר במסגרתו פורקה חטיבת נכסי לקוחות, ר' "משאבי אנוש" להלן).

החטיבה הקמעונאית אחראית לפעילות בקרב משקי בית, לקוחות אח"מ, חברות ועסקים קטנים, תושבי חוץ, לקוחות בנקאות פרטית ולקוחות הבנקאות הישירה.

החטיבה העסקית אחראית לפעילות בקרב החברות הגדולות והבינוניות ולשירות למגזרי לקוחות ספציפיים: יהלומנים, חברות בניה (ליווי פרויקטים בתחום הנדל"ן) ומפעלים מאושרים. כמו כן, אחראית החטיבה לפעילות בקרב הלקוחות העסקיים (Middle Market) ומרכזת את פעילות מרכזי העסקים, אגף סחר חוץ, הסניף הראשי בת"א וסניף לונדון.

החטיבה הפיננסית אחראית לניהול הנוסטרו והנדיליות, חדר עסקות, ולניהול סיכוני השוק והנדיליות.

החטיבה לנכסי לקוחות הייתה אחראית, בעצמה ובאמצעות חברות בנות, למתן מגוון שירותים בשוק ההון לכלל מגזרי הלקוחות, ובכלל זה: ייעוץ בניירות ערך ובנכסים פיננסיים, ביצוע שירותי קנייה ומכירה של ניירות ערך, ניהול תיקים, שירותים למנהלי תיקים המנהלים בבנק את תיקי לקוחותיהם, פעילות במסגרת חוזים עתידיים, תעודות סל ומוצרים מובנים.

המגזר הקמעונאי (RETAIL) - כללי

הבנק מציג שני מגזרים קמעונאיים: מגזר "משקי הבית" ומגזר "עסקים קטנים". במסגרת מגזרים אלה נכללים לקוחות החטיבה הקמעונאית של הבנק, למעט לקוחות המרכזים לבנקאות פרטית בינלאומית. בסעיף כללי זה להלן יובאו כמה עניינים שמשותפים לשני המגזרים האמורים.

סניפים - מרכז העשייה הקמעונאית

הסניפים הם החוליה המרכזית בקשר בין הבנק ללקוח הקמעונאי. חווית הקמעונאות מתרחשת במקום המפגש של הלקוח הקמעונאי עם הבנק - בסניף.

לקוח המבקר בסניף יחווה חווית קמעונאות כתוצאה משילוב של ארבעה גורמים עיקריים: חזות נעימה של הסניף ועובדיו, שירות איכותי לאורך כל זמן שהייתו בסניף, בהירות ופשטות של המוצרים והמסרים המועברים לו וזמינות וקלות הצריכה - תהליכים פשוטים וביצוע יעיל. הסניפים הותאמו למבנה ממוקד לקוח, כאשר מול כל זירת לקוחות מתקיימת היערכות שונה ומבודלת.

סינוף

בסוף שנת 2008 הפעיל הבנק מערך של 142 סניפים ברחבי הארץ המאורגנים במסגרת חמישה מרחבים. בנק מרכנתיל דיסקונט הפעיל 71 סניפים נוספים. לפרטים בדבר רשת הסינוף, שירותים משלימים ומערכי ייעוץ ר' "מגזר משקי הבית" להלן.

פתיחת סניפים. במהלך שנת 2008 נפתחו 6 סניפים ייעודיים לעובדי המדינה ו-5 סניפים בסדרת "דיסקונט בית". לפרטים נוספים אודות מפת הסינוף, ר' "מגזר משקי הבית" להלן. בנק מרכנתיל דיסקונט פתח בשנת 2008 סניף אחד.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

בשנת 2004 קבע בנק דיסקונט את חזון הבנקאות האנושית. במסגרת החזון נקבעה המשימה להיות הבנק המוביל בקמעונאות, תוך יצירת בידול מהמתחרים. לשם כך הקימה החטיבה הקמעונאית אגפים ממוקדי לקוחות, אגף שירות ומכירות, אגף לקוחות עסקיים לניהול אשראי ואגף לקוחות עיתרי פאסיבה. כחלק מהאסטרטגיה הותאמה פריסת הסינוף על ידי איחוד סניפים והקמת סניפי קונספט ייחודיים (ר' להלן "התאמת רשת הסינוף" ב"מגזר משקי הבית").

בכדי להעניק חווית לקוח נעימה ומזמינה, הותאמה חזות הסניפים לקמעונאות בדרך של מיסחור הסניפים והתקנת מסכי ווידאו ומערכות אודיו. הסניף חולק לשני אזורים: אזור בנקאות יומיומית - "דיסקונט מהיר" ואזור בנקאות מומחים.

בנוסף, ננקטת פעולה אינטנסיבית לייעול תהליכי העבודה בסניף על ידי הוצאת עבודות תפעוליות מהסניף, שנעדה לפנות זמן ליחמה ומכירות. המגזר הקמעונאי שם דגש על פיתוח תחום האשראי הצרכני כמנוע צמיחה.

אסטרטגיית המגזרים

אסטרטגיה המתווה דרך על פיה יש ליצור בידול ברור בין לקוחות על מנת להצליח לשמר את הלקוחות ולמצות את הפוטנציאל הגלום בהם. הדרכים ליישום אסטרטגיית הבידול בין מגזרים:

- פילוח נכון של לקוחות;

- בידול בשירות - שיוך ארגוני לצוות והתאמה של ערוצים משלימים;
- פיתוח קשרי לקוחות עם הפלח: יוזמה ושירות;
- הגדלת נתח לקוח ופלח - גיוס והעמקת פעולות.

פילוח הלקוחות

במגזר הפרטי אותו ארבעה פלחים עיקריים של לקוחות: אח"מ; פרטי מועדף; פרטי (משקי בית); פלח צומח. הפלחים מוגדרים בהתייחס לפרמטרים של גובה המשכורת ו/או עושר פיננסי, אשר נמדד לפי היקף הנכסים המוחזקים בבנק. הפלח הצומח מוגדר כאוכלוסיית לקוחות שזוהו כבעלי פוטנציאל צמיחה: סטודנטים, חיילים וצעירים.

בשנים האחרונות הושם דגש מיוחד על המגזר הפרטי על כל פלחיו. בהתבסס על פילוח המגזר הפרטי נקבעו דגשים אסטרטגיים שונים לפעילות מול כל פלח בהתאם למאפייניו, צרכיו ולסדרי העדיפויות של הבנק.

בהתבסס על פילוח המגזר הפרטי נבנו מסלולי חשבון המאפשרים העמדת קווי אשראי מובנים, תוך הצעת מסלולים ייחודיים לבעלי עושר פיננסי ו/או מקבלי משכורת. ללקוחות אלה הוצע קו אשראי בגובה 30% מהעושר הפיננסי הפנוי נטו ו/או עד פי 5 מגובה המשכורת, בהתאמה.

התאמת קווי האשראי לפלחי אוכלוסיה אלה נעשית באמצעות פניה יוזמה ללקוח והתאמת המסגרות בהתאם לצרכיו של הלקוח, יכולת ההחזר שלו, וההיכרות עימו לאורך שנים בקווי אשראי מובנים, בהם הריבית הולכת ופוחתת ככל שהניצול גדל. פעילות זו תומכת בפיתוח תחום האשראי הצרכני בבנק ומאפשרת התאמה מלאה לצרכי הלקוח.

במגזר העסקים הקטנים אותו שלושה פלחים עיקריים של לקוחות: עסקי פלוס, עסקי מורחב. הפלחים מוגדרים בהתייחס לפרמטרים של היקף הפעילות מול הבנק, כפי שנמדד בעיקר בתחום האשראי.

תפיסת השירות

תפיסת השירות גובשה במטרה לתת שירות כוללני ללקוח מתוך הבנה כי הלקוח מעוניין בקבלת שירות מבנקאי שיכיר את כל צרכיו הפיננסיים ויתאים לו, על פי מאפייניו הייחודיים, את השירותים והמוצרים.

בהתאם לכך גובשה תפיסת השירות הכולל שעקרונותיה:

- שירות כולל ללקוח בנקודת שירות אחת - one stop shop;
- שירות בצוות - מקנה מענה שירותי מקיף יותר בכתובת אחת בסניף;
- היערכות על פי זירות - צוות מתמחה בזירת לקוחות (ולא במוצרים);
- בנקאות אנושית - היכרות ויחס חם ואנושי מצד נותני השירות;
- יוזמה שירותית - הקדמת הלקוח בחיזוי צרכיו והתאמת מוצר או שירות לאותם צרכים;
- הקצאת משאבים המבוססת על צרכי הלקוח וסדרי העדיפות הבנק;
- בנקאות מומחים - מתן שירותים מקצועיים מגוונים, בתחום האשראי וההשקעות, תוך התאמת המוצר לצרכיו של הלקוח.

בשנת 2008 הוטמעה מערכת התומכת בשיווק ממוקד לקוח במערכי השירות. מערכת זו ממקמת את הלקוח במרכז, ומתאימה לו מוצרים בהתאם לצרכיו והעדפותיו.

הטמעת התרבות הקמעונאית

במסגרת האסטרטגיה להובלת הבנקאות הקמעונאית השיק הבנק בתחילת חודש יולי 2005 בית ספר ראשון מסוגו במערכת הבנקאית - בית ספר לקמעונאות.

בית הספר לקמעונאות מכשיר מנהלים ועובדים מסניפי הבנק ומתמקד בהשגת המטרות הבאות: הטמעת התרבות הקמעונאית בסניפי הבנק, הקניית כלים ליישום התפיסה הקמעונאית לצוותי ניהול מסניפי הבנק והכשרת עובדים במסלולי למידה מגוונים ומותאמים.

בית הספר לקמעונאות פועל במסגרת מכללת דיסקונט והמרצים בו הם מתחום העשייה הקמעונאית בארץ ובחו"ל.

בנקאות קמעונאית - מגזר משקי הבית לקוחות המגזר

במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות החטיבה הקמעונאית של הבנק בזירת הלקוחות הפרטיים המוגדרים כפרטיים מקבלי משכורת, צמיחה ואח"מ (להוציא לקוחות המרכזים לבנקאות פרטית). כן כולל המגזר את לקוחות בנק מרכנתיל דיסקונט במגזר משקי הבית - לקוחות פרטיים של בנק מרכנתיל דיסקונט, שסממני פעילותם אופייניים לאלה של משקי הבית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 200 אלף ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלף ש"ח.

שירות

מוצרים בנקאיים. המוצרים הבנקאיים העיקריים העומדים לשימוש לקוחות המגזר כוללים שירותי ניהול חשבון שוטף, אשראי, פקדונות, פעילות בשוק ההון וכרטיסי אשראי, וכן הלוואות לרכישה, חכירה, הרחבה, שיפוץ או בניה של דירות מגורים ומתן הלוואות לכל מטרה, המובטחת על ידי משכון דירות מגורים.

טלבנק שירות אישי. מרכז מענה טלפוני ללקוחות - הפניה אוטומטית לבנקאות הישירה ללקוחות המתקשרים למרכזיית הסניף (ולא לשלוחות הישירות של העובדים). הפרייקט מאפשר לשפר את איכות המענה הטלפוני מחד גיסא ולפנות לעובדי הסניף זמן ליוזמה, מכירות ושיפור השירות בסניף מאידך גיסא.

טלבנק אינטרנט. פיתוח ושיכלול ערוץ השירות באמצעות האינטרנט. עידוד השימוש בערוץ זה מתבטא בעלויות הנמוכות משמעותית ללקוח לעומת שירותים זהים הניתנים בסניף. לפרטים בדבר שידרוג אתר אינטרנט, ר' להלן "שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע על המגזר".

מכשירי כספומט מותאמים לצרכים של מוגבלי הראיה. בחודש דצמבר 2008 השיק הבנק שירות חדש לטובת מוגבלי ראייה. בכ-100 מכשירי כספומט של הבנק ושל בנק מרכנתיל דיסקונט ברחבי הארץ, הותקנו אמצעי שמע, נוסף על אמצעי זיהוי קיימים על ידי מישוש, אשר יחד מסייעים בידי מוגבלי ראייה לבצע פעולות בנקאיות.

מרבית הכספומטים מותקנים בגובה המאפשר שימוש גם למוגבלים על כסא גלגלים. הבנק מתכוון להשלים את התקנתם של אמצעים אלה ברוב מכשירי הכספומט של הבנק ושל בנק מרכנתיל דיסקונט, עד אמצע שנת 2009.

התאמת רשת הסינוף

כחלק ממהלך הבידול של הבנק מוקמים סניפי קונספט ייחודיים, במטרה לתת מענה מותאם לצרכים שונים של לקוחות קמעונאיים. **"דיסקונט מהיר"**. ממוקם בקדמת הסניף ומספק מענה מהיר לשירותי בנקאות יומיומית. במרכזים לבנקאות מהירה יש כמה משוברים, מכשיר כספומט, עמדת טלבנק ואינטרנט ובעיקר - הוא מאויש על ידי בנקאים מקצועיים בשעות שאינן שגרתיות: 8:00-20:00. בסוף שנת 2008 פעלו 33 מרכזי "דיסקונט מהיר".

"דיסקונט בדרך שלך". סניפים אלה, הממוקמים בקניונים, משמשים נקודת שירות ומכירות ללקוחות הקניון, והם מותאמים לסביבה הקמעונאית של הקניון. שעות הפתיחה מותאמות ללקוח: 10:00-22:00. בסוף שנת 2008 פעלו 5 סניפים בסדרת "דיסקונט בדרך שלך": בקניון "אבנת" בפתח תקוה, בקניון הנגב בבאר שבע, בקניון "מול הפארק" ברעננה, ב"קניון גבעתיים" בגבעתיים ובקניון מלחה בירושלים. **"דיסקונט ביתי"**. סניף המיועד ללקוחות קמעונאיים - פרטיים בלבד, המבוסס על מודל שירות כלכלי ויעיל לחדירה לשכונות מגורים ולמתחמים ממוקדים. סניפים אלה נמצאים בשכונות גדולות בערים, ומשרתים לקוחות פרטיים עד שעות מאוחרות. שעות הפתיחה מותאמות לצרכי התושבים והסביבה, פעילות בבתי חולים, איזורי תעשייה וכיוצא"ב. בסוף שנת 2008 פעלו 9 סניפי דיסקונט ביתי. **תוכנית לשנת 2009.** התוכנית לשנת 2009 כוללת פתיחת 5 מרכזי "דיסקונט מהיר", סניף "דיסקונט בדרך שלך" ושני סניפי "דיסקונט ביתי".

מערכי הייעוץ

מוקדי השקעות. לקוחות בעלי פסיבה של מעל 750,000 ש"ח או לקוחות פעילים בשוק ההון זכאים לייעוץ בתחום הפסיבה במוקדי השקעות (10 במספר). חשבון הלקוח משויך לסניף אולם השירות ניתן במוקד ההשקעות על ידי יועצי השקעות מומחים.

בשנת 2009 מתוכננת פתיחתן של שלוש שלוחות של מוקדי השקעות, בהן יינתן שירות ללקוחות בעלי פאסיבה של 250,000 ש"ח ומעלה.

שירותי ייעוץ בסניפים. לקוחות בעלי פסיבה בתחום של 250-750 אלף ש"ח זכאים לייעוץ אשר ניתן בסניפים על ידי יועצי השקעות מורשים ומבודלים העוסקים בתחום שוק ההון בלבד.

שירותי ייעוץ פנסיוני. החל מחודש מרס 2008 החל הבנק במתן ייעוץ פנסיוני בסניפי הבנק ובמוקדי ההשקעות. (לפרטים נוספים ר' להלן "פעילות בשוק ההון" בפרק "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסוימים").

ניהול תיקים. הפנית לקוחות הנדרשים לשירות זה להתקשרות עם מנהלי תיקים מורשים.

שיווק והפצה

השיווק וההפצה מתבצעים באמצעות מבצעי פרסום בעיתונות, בטלוויזיה, ברדיו ובשלטי חוצות. בנוסף, מתבצעים שיווק והפצה בערוצים הבאים:

- בסניפים - פנים מול פנים, על ידי מסכי פלאזמות בעמדות ההמתנה לשירות;
- באמצעות הטלפון, הן בפניה יזומה והן בתגובה לפנית הלקוחות;
- בטלפון דיסקונט - הן בפניה יזומה הן כמענה לפנית לקוחות;
- באתר דיסקונט באינטרנט, באמצעותו מועברים מסרים שיווקיים והצעות שיווקיות;
- דיוור ישיר ללקוחות (בצירוף דוח מצב חשבון) ובאמצעות המכשירים לשירות עצמי (משובים וכספומט).

יעדים ואסטרטגיה עסקית

לאור אסטרטגיית הבנק להתמקד במגזר הקמעונאי כמקור עיקרי לצמיחה ורווחיות, פועל הבנק להגדלת אוכלוסיית לקוחותיו הקמעונאיים. שלושת מהלכים העיקריים שבוצעו בהקשר זה בשנתיים האחרונות היו:

- מרכז עובדי מדינה - הבנק זכה במרכז למתן הלוואות לעובדי מדינה בתנאי החשב הכללי ושירותים בנקאיים נוספים (ר' להלן "מרכז למתן שירותים לעובדי המדינה");
- מרכז עובדי הוראה - הבנק זכה במרכז למתן הלוואות לעובדי הוראה וסטודנטים בתנאי החשב הכללי (ר' להלן "מרכז עובדי הוראה");
- מתווה דיסקונט - מבצע שיווק משותף עם בנק דיסקונט למשכנתאות, שבמרכזו עומדת הפיכת המשכנתא למוצר עוגן לגיוס לקוחות פעילים חדשים, על ידי הענקת ריבית אטרקטיבית במיוחד ללקוחות שיעבירו את משכורתם לבנק. מהלך זה הגדיל את נתח השוק של בנק דיסקונט למשכנתאות בביצוע משכנתאות חדשות ולהערכת הבנק, הוא יגדיל גם את הפעילות הקמעונאית בבנק (לפרטים נוספים, ר' להלן "פעילות המשכנתאות - הלוואות לדיוור" בפרק "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסוימים").

דגשים לשנה הקרובה

- המשך הובלת השירות האישי והאנושי;
- פיתוח מוצרים חדשים וייחודיים והתאמתם ללקוחות הבנק;
- המשך גיוס עובדי המדינה וההוראה, בין היתר באמצעות סל ההטבות שנבנה במיוחד עבורם והשירות האישי והאנושי אותו יקבלו מעובדי הבנק;
- דגש על שימור לקוחות חדשים וותיקים;
- המשך הפריסה הארצית של נקודות "דיסקונט מהיר", הפתוח לקבלת קהל עד לשעה 20:00. בכך מתאים הבנק את עצמו לצרכי הלקוח ולנוחותו;
- הגברת שביעות רצון הלקוחות על ידי שדרוג חווית הביקור בסניף והעלאת רף השירות.

תחרות

מתחרים. מספר המתחרים במגזר משקי הבית הינו כמספר הבנקים הפועלים במשק. עיקר התחרות של הבנק הינה מול ארבעת הבנקים הגדולים בישראל: בנק הפועלים, בנק לאומי, הבנק הבינלאומי הראשון ובנק מזרחי-טפחות, כאשר בנק דיסקונט הינו השלישי

בגודלו מבין חמשת הבנקים. כמו כן, בשנים האחרונות התפתחה תחרות מצד גופים פיננסיים "חוץ בנקאיים" כגון: חברות כרטיסי אשראי - בתחום האשראי הצרכני, חברות השקעות וביטוח - בתחום שוק ההון, ועוד.

דרכי התמודדות עם התחרות. התמודדות עם התחרות נעשית תוך מאמץ לבדל את הבנק מול מתחריו, בכמה מישורים:

- גידול בנתח השוק הקמעונאי על ידי גיוס לקוחות תוך התמקדות בעובדי המגזר הציבורי;
- העמדת משכנתאות במסגרת מתווה דיסקונט, כמנוע לגיוס לקוחות;
- מערכי שירות מתמחים ביעוץ השקעות, ייעוץ פנסיוני ואשראי;
- פעילות של למעלה מ-100 סניפים, אשר פתוחים לשירות הלקוחות גם ביום שישי.

בנוסף, כאמור, הבנק מתמקד ביישום אסטרטגיית המגזרים על ידי התמחות בזירות השונות ומתן שירות מבודל בהתאם לפלחי האוכלוסיה וצרכיה.

התפתחות בשוקי המגזר ושינויים במאפייני הלקוחות

בשנת 2008 לא חלו שינויים במאפייני לקוחות המגזר. יחד עם זאת, קיימת מגמה מתמשכת של גידול בפעילות הבנקאית באמצעות הערוצים הישירים (מכשירי בנק אוטומטיים, טלבנק דיסקונט, אינטרנט).

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע על המגזר

במהלך שנת 2008 עלה לאוויר אתר פעולות חדש באינטרנט, ידידותי ונוח למשתמש. בין היתר נוספו אפשרויות תשלום לרשויות ממשלתיות באמצעות חיוב החשבון, המרות מט"ח והנפקת סיסמא באמצעות האינטרנט.

בנוסף, הושק שירות חדש "דואר @ דיסקונט", אשר מאפשר קבלת ההודעות מהבנק באמצעות האינטרנט בלבד (ולא בדואר ישראל), עם יכולת שיחזור הודעות בדואר עד 180 יום. שירות זה מקל על הלקוח מחד, ותורם למגמת החיסכון וההתייעלות בבנק מאידך. כחלק מהעמקת הפעילות מול המגזרים השונים, הושקו אתרים שיווקיים נוספים לדוברי רוסית ולדוברי צרפתית.

גורמי הצלחה קריטיים במגזר

- פריסת נקודות שירות והתאמת שעות הפעילות לאיזור וסוג האוכלוסיה;
- הרחבת החשיפה והזמינות של הערוצים הטכנולוגיים הישירים;
- מתן שירות ומענה מקצועי ללקוח, התואם את צרכיו והעדפותיו;
- בניית מוצרים המותאמים ללקוח במגוון האפיקים הבנקאיים;
- גמישות ורגישות לשינויים בשוק, לרבות הוראות רגולטוריות.

מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים במגזר

- השקעה בפריסת רשת סניפים ברחבי הארץ;
 - השקעה בהקמת אמצעים טכנולוגיים מתקדמים, תחזוקתם ושדרוגם;
 - הכשרת כוח אדם שירותי המיומן במגוון המוצרים והפעילויות הבנקאיות;
 - שמירה על מוניטין של רמת שירות, מובילות, מקצועיות ואמינות, הנבנה לאורך שנים.
 - המעבר של לקוחות מבנק לבנק כרוך בהשקעת מאמצים ומקשה על גיוס לקוחות חדשים.
- במטרה לפשט את תהליך המעבר מבנק אחד למשנהו, פרסם המפקח על הבנקים, בחודש יולי 2005, תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 432, לפיו מוטלת על התאגיד הבנקאי חובה לספק מידע ללקוח השוקל להעתיק את פעילותו לבנק אחר ולבצע עבורו שורת פעולות, בתקופה קצרה ונקובה.

מתן שירותים לעובדי המדינה

ביום 1 באפריל 2007 נמסר לבנק כי זכה במכרז של החשב הכללי למתן הלוואות, משיכת יתר ושירותים בנקאיים לעובדי המדינה (שירותים שניתנו עד אז על ידי בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ), לתקופה של 7 שנים שתחילתה ביום 1 בינואר 2008. ביום 10 במאי 2007 חתם

הבנק על הסכם בעניין.

במסגרת המכרז, העביר הבנק לפקדון מיוחד סך של 1.036 מיליארד ש"ח למשך 7 שנים, אשר מתוכו ניתנות הלוואות ומשיכות יתר לעובדי המדינה. בסוף התקופה תוחזר לבנק הקרן בתוספת הצמדה למדד. (החשב הכללי יהיה זכאי לריבית בגין הלוואות ומשיכות היתר שיינתנו מכספי הפקדון וכן לריבית על יתרת הפקדון).

ההלוואות לעובדי המדינה הזכאים ניתנות בתנאים מסובסדים בריבית החשב הכללי (הריבית שנקבעה היא הנמוך מבין שני שליש מריבית הפריים או שני שליש מהסך המצטבר של האינפלציה הנומינלית בתוספת 2%) מתוך כספי הפקדון. כן התחייב הבנק להעמיד מסגרת אשראי בגובה של עד 7,000 ש"ח כמשיכת יתר (מתוך כספי הפקדון) באותם תנאים לכל עובד מדינה שפתח חשבון עו"ש בבנק והעביר אליו את משכורתו. הבנק יהיה רשאי להעמיד מסגרת אשראי מתוך כספי הבנק בהיקף גבוה מ-7,000 ש"ח, בריבית שלא תעלה על פריים +1.4%. במסגרת זכיייתו במכרז ניתנה לבנק הזכות לגבות החזרי הלוואות שיינתן באמצעות ניכוי משכר עובדי המדינה.

העמלות אותן רשאי הבנק לגבות מוגבלות בהתאם לתנאי המכרז לסכומים הקבועים בנספח לו, כאשר חלק גדול מהשירותים הבנקאיים הקמעונאיים ניתן בחינם. לגבי שירותים אחרים שלא פורטו בהסכם יגבה הבנק לכל היותר 70% מהעמלה הקבועה בתעריפון הבנק. על פי תנאי המכרז על הבנק לתת שירותים בנקאיים ב-50 סניפים לפחות וברשימת מקומות שנקבעו בתנאי המכרז. הבנק פתח סניפים בכל המקומות שנדרשו במכרז, למעט סניף בקרית הממשלה בשיך ג'ראח בירושלים, אשר יפתח בשנת 2009. עד כה פתח הבנק עשרה סניפים ושלוחות לטובת עובדי המדינה: בבתי החולים באשקלון, בתל השומר, בנהריה, ברמב"ם בחיפה, באסף הרופא, בבית חולים וולפסון, וכן בחניון הלאום, בבנין היובל ובשתי שלוחות במתחמים בטחוניים.

להערכת הבנק, הזכיה במכרז משמשת פלטפורמה איכותית להגדלת חלקו של הבנק בבנקאות הקמעונאית. בעקבות הזכיה במכרז התפתחה תחרות בין הבנק לבין בנק "יהב" על מתן שירותים לעובדי המדינה, אשר באה לידי ביטוי, בין היתר, במסע פרסום של בנק יהב לגיוס לקוחות חדשים ולשימור לקוחות קיימים מקרב עובדי המדינה, ובעתירות לבג"צ, אשר נדחו על ידי בית המשפט. **היערכות הבנק.** למרות כניסתו של המכרז לתוקף רק ביום 1 בינואר 2008, החליט הבנק כי גיוס עובדי המדינה יחל החל מיום 17 ביולי 2007. החל ממועד זה הבנק מעניק את מלוא ההטבות המגיעות לעובדי המדינה בהתאם לתנאי המכרז, בין ללקוחות חדשים ובין ללקוחות ותיקים של הבנק מקרב עובדי המדינה, וכן שירותים והטבות חוץ בנקאיות שהותאמו במיוחד עבור עובדי המדינה. בשנת 2008 הושם דגש על פעילות גיוס עובדי מדינה. במסגרת הפעילות הבנק הפעיל 18 צוותי שטח ייעודיים (פעילות שהחלה בחודש ספטמבר 2007, עם 25 צוותים). הצוותים פתחו חשבונות בשטח למבקשים להצטרף לבנק, בסיוע תפעולי של משרד אחורי ייחודי, שהוקם במיוחד למטרה זו. תהליך פתיחת החשבון באמצעות הצוותים מעניק חווית שירות ייחודית ללקוחות החדשים - בתום התהליך מקבל הלקוח לביתו, על ידי שליח, את מסמכי החשבון שפתח והמוצרים הבנקאיים שהזמין באותו מעמד, כגון: פנקסי שיקים וכרטיסי אשראי. בנוסף, מוצע ללקוחות החדשים שירות *via* להעברת פעילותם לבנק.

בנוסף, לרשות עובדי המדינה עומד אתר האינטרנט של הבנק לקבלת טיפול מהיר באישור הלוואות. במסגרת האתר מוצג המידע אודות כל הלוואות הניתנות לעובדי מדינה, וניתנת האפשרות לשלוח טופס בקשה לקבלת הלוואות "לכל מטרה" באמצעות האתר. ביום 24 בספטמבר 2007 התקבל היתר בנק ישראל לפתיחת 25 סניפים מיוחדים במסגרת היערכות הבנק ליישום תנאי המכרז. ההיתר ניתן לתקופות קצרות והוארך מעת לעת, לאחר מועד זה רשאי הבנק לפעול מכוח היתר להפעלת סניפים ארעיים שניתן לבנק בעבר, על פיו הותר לבנק להפעיל עד 30 סניפים ארעיים בו זמנית. ההיתר האמור הוארך עד ליום 28 בפברואר 2010.

יצוין כי במסגרת המכרז, לא כל אוכלוסיות עובדי הסקטור הציבורי הוגדרו על ידי החשב הכללי כזכאים לתנאים ולהטבות. בעקבות הזכיה במכרז, ופניות שנעשו מטעם ארגונים שונים בסקטור הציבורי, חתם הבנק הסדרים מיוחדים עם ארגונים שאינם נכללים באוכלוסיית הזכאים לתנאי עובדי מדינה, ובנה לעובדיהם הסדר הטבות דומה.

עד ליום 31 בדצמבר 2008 נפתחו כ-39,964 חשבונות חדשים של עובדי מדינה, מתוכם 4,244 חשבונות תפעוליים, אשר משמשים להעמדת הלוואות עובדי מדינה בלבד. למועד סמוך לפרסום הדוחות הכספיים קיימים בבנק כ-57,341 חשבונות של עובדי מדינה, מהם כ-41,659 חשבונות חדשים שנפתחו מתחילת הפעילות בקרב עובדי המדינה.

מתן שירותים לעובדי ההוראה

ביום 11 ביולי 2007 נמסר לבנק כי זכה במכרז של החשב הכללי למתן הלוואות מסובסדות למורים והלוואות מותנות לסטודנטים להוראה (שירותים שניתנו באותה עת על ידי הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ). ההלוואות תועמדה באחריות הבנק. ביום 26 בספטמבר 2007 חתם הבנק על הסכם בעניין. תקופת ההתקשרות הינה ל-5 שנים החל מיום 1 בנובמבר 2007.

במסגרת המכרז העביר הבנק לפקדון מיוחד סך של כ-360 מיליון ש"ח למשך 5 שנים, אשר ישמש למתן הלוואות למורים בלבד. בתום התקופה תוחזר לבנק הקרן בתוספת הצמדה למדד (החשב הכללי יהיה זכאי לריבית בגין ההלוואות שיינתנו מכספי הפקדון וכן לריבית על יתרת הפיקדון). ההלוואות לסטודנטים, מתקציב המדינה, הינן מותנות ותהפוכנה למענקים על פי קריטריונים של משרד החינוך. החל מיום 1 בנובמבר 2007 דיסקונט הינו הבנק היחיד אשר מעמיד הלוואות מכספי המדינה למורים המקבלים משכורת ממשרד החינוך ולסטודנטים להוראה. הבנק החליט להרחיב את פעילותו גם לעובדי הוראה אחרים, המקבלים את משכורתם מגופים אחרים, ולהציע להם תנאים מועדפים.

עד ליום 31 בדצמבר 2008 נפתחו כ-2,500 חשבונות חדשים של מורים. כאמור לעיל, בשנת 2008 מיקד הבנק את מאמציו בפעילות העניפה במסגרת מכרז עובדי המדינה, ולפיכך נדחה לשנת 2009 המאמץ השיווקי בקרב המורים. בחודש פברואר 2009 נחתם הסכם בין הבנק לבין ארגון המורים אשר צפוי, להערכת הבנק, לשפר את הנגישות של הבנק למורים.

לפרטים בדבר שיווק משכנתאות במסגרת מתווה דיסקונט, ר' "פעילות המשכנתאות - הלוואות לדיר" בפרק "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסויימים" להלן.

היקף הפעילות של המגזר והרווח הנקי שלו

רוב ההכנסות מפעילות ההנפקה של כרטיסי אשראי משוייכות למגזר משקי הבית.

הרווח הנקי של המגזר הסתכם בשנת 2008 בסך של 224 מיליון ש"ח, לעומת סך של 637 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה של 64.8%. בניטרול השפעת רכיבים מסויימים (ר' להלן), היה הרווח של המגזר בשנת 2008 מסתכם ב-173 מיליון ש"ח, לעומת סך של 197 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה של 12.2%.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה למגזר על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון במגזר, הגיע ל-15.1% בשנת 2008, לעומת 50.3% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסויימים (ר' להלן), היה שיעור התשואה מגיע ל-11.6% בשנת 2008, לעומת 15.5% בשנת 2007.

ההפרשה לחובות מסופקים במגזר הסתכמה בשנת 2008 ב-176 מיליון ש"ח, לעומת 123 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 43.1%.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות מגזר משקי הבית (במיליוני ש"ח):

פעילות בינלאומית: בנקאות ופיננסים	פעילות מקומית					
	בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	משכנתאות	סך-הכל	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008						
רווח (הפסד) מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים						
- מחיצוניים	(276)	222	12	195	153	2
- בינמיגזרי	1,322	(59)	-	(80)	1,183	-
סך-הכל רווח מפעולות מימון	1,046	163	12	115	1,336	2
הכנסות תפעוליות ואחרות	436	699	212	50	1,397	-
סך-הכל הכנסות	1,482	862	224	165	2,733	2
הפרשה לחובות מסופקים	125	51	-	-	176	-
הוצאות תפעוליות ואחרות	1,360	481	219	126	2,186	1
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים						
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	(19)	84	11	16	92	-
רווח (הפסד) נקי	16	191	(6)	22	223	1
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	47	106	(3)	22	172	1
תשואה להון (אחוזים)	4.1	50.4	-	3.3	15.2	7.0
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	11.5	28.1	-	3.3	11.7	7.0
יתרה ממוצעת של נכסים	7,986	6,948	7	12,959	27,900	117
יתרה ממוצעת של התחייבויות	55,132	833	-	2,070	58,035	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	6,354	5,858	7	10,573	22,792	117
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות	-	-	50	-	50	-
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	27,488	-	27,488	-
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	206	-	1,389	2,022	3,617	-
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:						
מרווח מפעילות מתן אשראי	389	160	-	99	648	-
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	602	-	-	-	602	2
אחר	55	3	12	16	86	-
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	1,046	163	12	115	1,336	2

נתונים עיקריים אודות מגזר משקי הבית (במיליוני ש"ח) (המשך):

פעילות בינלאומית: בנקאות ופינוסים		פעילות מקומית				
סך-הכל	סך-הכל	משכנתאות	שוק ההון	כרטיסי אשראי	בנקאות ופינוסים	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007						
רווח (הפסד) מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים						
120	6	114	172	7	184	(249)
1,064	–	1,064	(65)	7	(55)	1,177
1,184	6	1,178	107	14	129	928
1,416	1	1,415	48	296	580	491
2,600	7	2,593	155	310	709	1,419
123	1	122	10	–	41	71
2,096	4	2,092	113	175	437	1,367
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים						
381	2	379	32	135	231	(19)
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות						
113	–	113	4	49	91	(31)
637	2	635	24	502	97	12
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים						
197	2	195	24	83	96	(8)
50.3	16.6	50.7	4.7		29.2	3.0
תשואה להון (אחוזים)						
15.5	16.6	15.5	4.7		28.8	(2.2)
23,977	207	23,770	10,519	10	6,027	7,214
54,089	74	54,015	2,401	–	699	50,915
19,480	207	19,273	7,923	10	5,123	6,217
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון						
11,408	–	11,408	–	11,408	–	–
27,689	–	27,689	–	27,689	–	–
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול						
3,553	–	3,553	2,130	1,423	–	–
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:						
548	5	543	85	–	126	332
571	1	570	–	–	–	570
65	–	65	22	14	3	26
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים						
1,184	6	1,178	107	14	129	928

ההון האנושי

בשנת 2008 הסתכם מספר המשרות הממוצע במגזר ב-4,537 (מתוכן 795 משרות ניהול), כולל משרות של עובדים ישירים במגזר ומשרות של עובדי מטה ברמות השונות, שעלות העסקתם הועמסה על המגזר, לעומת 4,366 משרות בשנת 2007.

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והנחיות רגולטוריות אשר חלות על מערכת הבנקאות בישראל, מצד גורמי פיקוח שונים, ובכלל זה: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים, רשות ניירות ערך ועוד. להלן יתוארו בקצרה מגבלות עיקריות שחלות על המגזר.

עמלות. בראשית חודש יולי 2007 פורסם תיקון לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) בנושא עמלות הבנקים. התיקון מקנה לנגיד בנק ישראל ולמפקח על הבנקים סמכויות פיקוח נרחבות על מחירי השירותים הבנקאיים, וכן סמכות לקבוע את רשימת השירותים שבגינם יוכלו בנקים לגבות עמלות ואת אופן חישובן ("התעריפונים"). בעקבות אישור החוק, פרסם נגיד בנק ישראל ביום 8 בינואר 2008, את כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח-2008, וכן הוכנסו תיקונים בהוראות ניהול בנקאי תקין שעסקו בעמלות. בהמשך פורסמו ברשומות תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (גילוי נאות ומסירת מסמכים), תיקונים לכללים הני"ל בנושא העמלות, עדכון לרשימת השירותים שבפיקוח והמחירים המירביים שנקבעו להם, וחוזרי הבהרות בנוגע ליישום התעריפונים והכללים החדשים. בתוספת לכללים פורסמו תעריפון העמלות המלא ותעריפונים מצומצמים, הנגזרים מהתעריפון המלא ואשר מתייחסים לסוגים מסויימים של שירותים בנקאיים. התעריפונים האמורים חלים על שני פלחי לקוחות: יחידים, ותאגידים שמחזור הכנסותיהם השנתי אינו עולה על מיליון ש"ח (להלן: "עסקים קטנים").

השינויים העיקריים שבאו לידי ביטוי בכללים ובתעריפונים שצורפו אליהם הינם:

- מספר העמלות הכוללות בתעריפונים החדשים הופחת משמעותית בהשוואה למספרן כיום (בשיעור של כ-66%) והובהר כי לא ניתן יהיה לגבות עמלות ממגזרי הלקוחות עליהם חלה ההוראה, שאין כלולות בתעריפונים החדשים;
- יחיד יהיה פטור מתשלום דמי ניהול קבועים בגין חשבון עובר ושב, למעט תשלום בגין פעולות המבוצעות בחשבונו על ידי פקיד או באמצעות ערוצים ישירים, כמפורט להלן;
- ניתן יהיה לגבות עמלה בגין הקצאת מסגרת אשראי מלקוח יחיד, רק אם הלקוח לא ניצל כלל את מסגרת האשראי שהוקצתה לו. לקוח שניצל את מסגרת האשראי, בחלקה או במלואה, יחוייב בריבית או בעמלת הקצאת אשראי, הגבוה מביניהן;
- נאסר לגבות עמלה בגין טיפול באשראי מעסקים קטנים ומלקוחות יחידים, בגין הלוואות בהיקף שאינו עולה על 50,000 ש"ח. כמו כן, נאסר לגבות עמלה זו בעת חידוש מסגרת אשראי שאינו כרוך בשינוי או בהגדלת בטחונות. במקרה של הגדלת מסגרת אשראי, ניתן יהיה לגבות עמלה רק בגין תוספת האשראי;
- נערכה הבחנה בין עמלות שייגבו בגין שירותים בחשבון עובר ושב, אשר ניתנים על ידי פקיד (וכללים רשימה סגורה של 8 סוגי פעולות), לבין עמלות שייגבו בגין שירותים כאמור, אשר ניתנים באמצעות ערוצים ישירים (וכללים רשימה סגורה של 10 סוגי פעולות). על התאגידים הבנקאיים הוטל להודיע ללקוחותיהם על תעריפי השירותים נשוא התעריפונים, עד ליום 1 ביולי 2008.
- הבנק וחברות בנות נוספות בקבוצה פרסמו תעריפונים בהתאם למתכונת שנקבעה בכללים האמורים והודיעו עליהם ללקוחותיהם. בעקבות פרסום התעריפונים החדשים של הבנקים וכניסתו של התיקון בחוק לתוקף, בראשית חודש יולי 2008, נמתחה ביקורת ציבורית על בנק ישראל ועל הבנקים בשל כך שהפרורמה בעמלות לא הביאה, לדעת המבקרים, לירידה המצופה בתעריפי העמלות. בהמשך אף הוגשו מספר הצעות חוק פרטיות שביקשו להטיל מגבלות נוספות על אופן קביעת העמלות בידי הבנקים ועל הפיקוח של בנק ישראל בנושא זה, עד כדי קביעת איסור בחקיקה על גביית עמלות מסוימות או קביעת שיעורן המירבי של עמלות מסוימות בחוק, וכן הגבלת העמלות הנגבות מאוכלוסיות מסוימות בחקיקה.
- ביום 26 באוגוסט 2008 פורסם תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), שנכנס לתוקף ביום 1 בספטמבר 2008, לפיו נציגות בית משותף תיחשב כיחיד ולפיכך, לא ניתן יהיה עוד לגבות ממנה עמלת דמי ניהול חשבון, הנגבית מעסק קטן (כהגדרתו בכללים); אזרח ותיק, נכה, ולקוח שאינו בעל כרטיס למשיכת מזומן יהיו זכאים ל-4 פעולות בחודש על ידי פקיד במחיר של פעולה בערוץ ישיר; וכל פעולה באמצעות תיבת שירות תיחשב כפעולה בערוץ ישיר.

בשלב זה לא ניתן עדיין להעריך האם יחולו שינויים נוספים בחקיקה ובכללים הנוגעים לעמלות, ומה יהיו ההסדרים שיקבעו בהם, ככל שייקבעו.

להערכת הבנק, ציבור הלקוחות מתאים בהדרגה את התנהגותו הצרכנית לרוח הרפורמה, כך שהפעילות בערוצים הישירים גדלה על חשבון ביצוע פעולות באמצעות פקיד.

על פי הערכות ראשוניות, המתבססות על היקף העמלות שגבה הבנק בשני הרבעונים הראשונים להפעלת הרפורמה, נראה כי לא צפויה פגיעה מהותית בהכנסות הקבוצה. עם זאת, יש להדגיש כי נוכח פרק הזמן הקצר שחלף מאז הפעלת החוק, נוכח השינויים האמורים בהתנהגות הצרכנים ונוכח הצעות שונות שמושמות מפי גורמים שונים, קיים קושי בהערכת ההשלכות של חוק העמלות על הכנסות הקבוצה.

לפרטים נוספים בנושאים אלה, ר' "חקיקה והסדרים בנושא העמלות הבנקאיות" בפרק "חקיקה ופיקוח" להלן.

המגזר הקמעונאי בבנק מרכנתיל דיסקונט

מרבית לקוחות בנק מרכנתיל דיסקונט המשתייכים למגזר משקי הבית בבנק זה, מקבלים שירותי בנקאות באמצעות סניפי בנק מרכנתיל דיסקונט המשתייכים ארגונית לאזור עכו ולאזור נצרת (28 סניפים). סניפים אלה ממוקמים במקומות ישוב שבהם יש רוב מוחלט לאוכלוסייה לא יהודית. להערכת הנהלת בנק מרכנתיל דיסקונט, מרבית הלקוחות המשתייכים לאוכלוסיות אלה מקבלים את שירותיהם באמצעות בנק לאומי ובנק הפועלים ויתרת הפעילות מתחלקת בין יתר הבנקים.

בנק מרכנתיל דיסקונט רואה במגזר הקמעונאי יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית ושוקד על הגדלת פריסת הסניפים במגזר ושיפור השירות ללקוחות המגזר. במסגרת זו פתח בנק מרכנתיל דיסקונט, במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2008, סניף נוסף באזור בעל פוטנציאל גבוה למתן שירותי בנקאות למגזר הקמעונאי.

לפרטים בדבר השלכות הרפורמה בשוק ההון, ר' להלן "פעילות בשוק ההון" בסעיף "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים נוספים". לפרטים בדבר ההשלכות האפשריות של ההוראה החדשה בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסד אשראי", ר' ביאור 1 כה' (3) לדוחות הכספיים.

בנקאות קמעונאית - מגזר עסקים קטנים לקוחות המגזר

במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות החטיבה הקמעונאית של הבנק ולקוחות של בנק מרכנתיל דיסקונט, המוגדרים כחברות קטנות ועסקים קטנים עם חבות של עד 10 מיליון ש"ח.

היקף הפעילות של המגזר והרווח הנקי שלו

ההכנסות מפעילות הסליקה של כרטיסי אשראי משוייכות למגזר העסקי ולמגזר הבנקאות המסחרית.

הרווח הנקי של המגזר הסתכם בשנת 2008 ב-215 מיליון ש"ח, לעומת 232 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה של 7.3%. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה הרווח של המגזר בשנת 2008 מסתכם בסך של 219 מיליון ש"ח, לעומת סך של 170 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 28.8%.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה למגזר על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון במגזר, הגיע ל-27.5% בשנת 2008, לעומת 34.0% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה שיעור התשואה מגיע ל-28.1% בשנת 2008, לעומת 24.9% בשנת 2007.

ההפרשה לחובות מסופקים במגזר הסתכמה בשנת 2008 ב-156 מיליון ש"ח, לעומת 128 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 21.9%.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות מגזר עסקים קטנים (במיליוני ש"ח):

פעילות מקומית					
בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	בניה ונדל"ן	משכנתאות	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008					
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים					
- מחיצוניים	949	13	3	69	1,160
- בינמיגזרי	(228)	1	-	(37)	(323)
סך הכל רווח מפעולות מימון	721	14	3	32	837
הכנסות תפעוליות ואחרות	336	102	29	2	485
סך-הכל הכנסות	1,057	116	32	34	1,322
הפרשה לחובות מסופקים	133	-	-	(1)	156
הוצאות תפעוליות ואחרות	689	77	34	9	829
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	235	39	(2)	26	337
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	81	11	(1)	9	114
רווח (הפסד) נקי	154	20	(1)	17	215
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	159	18	-	17	219
תשואה להון (אחוזים)	25.1	88.5		20.2	27.5
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	26.1	79.2		20.2	28.1
יתרה ממוצעת של נכסים	11,553	239	3	1,318	14,648
יתרה ממוצעת של התחייבויות	11,034	1,197	-	122	13,019
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	9,422	356	3	1,281	12,027
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות	-	-	45	-	45
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	5,008	-	5,008
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	-	-	309	-	309
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:					
מרווח מפעילות מתן אשראי	546	14	-	33	644
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	127	-	-	-	135
אחר	48	-	3	(1)	58
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	721	14	3	32	837

נתונים עיקריים אודות מגזר עסקים קטנים (במיליוני ש"ח) (המשך):

פעילות מקומית					
בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	בניה ונדל"ן	משכנתאות	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007					
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים					
- מחיצוניים	765	16	3	89	33
- בינמיזרי	(127)	-	-	(25)	(10)
סך-הכל רווח מפעולות מימון	638	16	3	64	23
הכנסות תפעוליות ואחרות	291	68	45	14	2
סך-הכל הכנסות	929	84	48	78	25
הפרשה לחובות מסופקים	107	-	-	13	8
הוצאות תפעוליות ואחרות	632	60	36	17	8
רווח מפעולות רגילות לפני מסים	190	24	12	48	9
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	66	10	5	18	2
רווח נקי	124	10	62	30	6
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	117	9	7	31	6
תשואה להון (אחוזים)	23.0	46.1		52.3	9.5
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	21.7	45.3		51.8	9.5
יתרה ממוצעת של נכסים	9,465	237	4	1,441	1,013
יתרה ממוצעת של התחייבויות	9,154	1,179	-	595	217
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	8,271	320	4	893	1,017
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות	-	-	1,861	-	-
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	4,748	-	-
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	-	-	300	-	-
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:					
מרווח מפעילות מתן אשראי	486	16	-	52	26
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	116	-	-	7	-
אחר	36	-	3	5	(3)
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	638	16	3	64	23

ההון האנושי

בשנת 2008 הסתכם מספר המשרות הממוצע במגזר ב-1,840 (מתוכן 328 משרות ניהול), כולל משרות של עובדים ישירים במגזר ומשרות של עובדי מטה ברמות השונות, שעלות העסקתם הועמסה על המגזר, בהשוואה ל-1,617 משרות בשנת 2007, עליה של 13.8%.

השירות ללקוחות המגזר

מגזר העסקים הקטנים מספק מגוון שירותים ללקוחות עסקיים קטנים עד בינוניים. לקוחות בעלי מסגרת אשראי של עד 500 אלף ש"ח, מקבלים את השירותים על ידי צוותים עסקיים בסניפים המתמחים בצרכי המגזר ועל ידי ערוצי הבנקאות הישירה (אינטרנט וטלבנק דיסקונט). לקוחות בעלי מסגרת אשראי העולה על 500 אלף ש"ח מטופלים על ידי מוקדי אשראי מרחביים. לקוחות העוסקים בסחר בינלאומי מטופלים באגף לסחר חוץ. כל לקוח, בהתאם לשיוך הענפי שלו, מקבל את מכלול שירותי סחר חוץ ביחידה ענפית מתמחה, העוסקת בכל מקצועות סחר החוץ: יצוא, יבוא, מימון, מכשירים פיננסיים עתידיים, תקשורת אלקטרונית ומידע רלוונטי על לקוחות וספקים. כמו כן מתקיימות פעילות מועדוני עסקים ללקוחות המגזר. (לפרטים נוספים, ר' להלן ב-"מגזר העסקי").

מוקדי אשראי מרחביים

כאמור, הטיפול בפעילות העסקית של לקוחות בעלי מסגרת אשראי העולה על 500 אלף ש"ח, מבוצע במוקדי אשראי מרחביים. מוקדי אלה מאוישים על ידי צוותי עובדים מתמחים בתחום האשראי. נכון לסוף שנת 2008 פועלים 5 מוקדי אשראי בפריסה ארצית: מוקד אשראי השרון, מוקד אשראי תל-אביב, מוקד אשראי חיפה עם שלוחה צפונית בצרת עלית, מוקד אשראי השפלה ומוקד אשראי ירושלים עם שלוחה דרומית בבאר שבע. מוקדי האשראי משמשים כלשכות שירות מקצועיות, כאשר חשבון הלקוח והפעילות השוטפת ממשיכים להתנהל בסניף האם.

תחרות

התחרות הקיימת במגזר פעילות זה, היא בעיקר מצד המערכת הבנקאית. השיטות העיקריות של הבנק להתמודדות עם התחרות, הן מתן מענה מהיר לפניות הלקוחות, פיתוח קשר אישי עם הלקוח והצעת פתרונות מקצועיים כוללים למכלול צרכיו הפיננסיים.

מגזר עסקים קטנים בבנק מרכנתיל דיסקונט

מגזר עסקים קטנים בבנק מרכנתיל דיסקונט מהווה את אחד המגזרים הבולטים של בנק מרכנתיל דיסקונט ולפיכך מהווה יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של בנק זה. כמחצית מלקוחות בנק מרכנתיל דיסקונט המשתייכים למגזר זה מתגוררים ביישובים בהם יש רוב מוחלט לאוכלוסיה לא יהודית, ומקבלים שירותי בנקאות באמצעות 28 מסניפי בנק זה המשתייכים ארגונית לאזור עכו ולאזור נצרת. להערכת הנהלת בנק מרכנתיל דיסקונט, מרבית הלקוחות המשתייכים לאוכלוסיות אלו מקבלים את שירותיהם באמצעות בנק לאומי ובנק הפועלים ויתרת הפעילות מתחלקת בין יתר הבנקים. לפרטים בדבר החקיקה בנושא העמלות הבנקאיות והשלכותיה, ר' לעיל. לפרטים בדבר ההשלכות האפשריות של ההוראה החדשה בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסד אשראי", ר' ביאור 1 כה' (3) לדוחות הכספיים.

המגזר העסקי לקוחות המגזר

מגזר זה כולל בעיקר חברות בעלות מחזור מכירות שנתי העולה על 150 מיליון ש"ח ו/או חבות כוללת העולה על סך של 50 מיליון ש"ח, שהן לקוחות הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט. כן כולל המגזר את לקוחות מגזר הבנקאות העסקית של אי די בי ניו יורק.

סקירת התפתחויות בסקטור העסקי בשנת 2008

בשנת 2008 צמח התוצר המקומי הגולמי בשיעור 4.0% בהשוואה לשנת 2007, זאת במקביל לגידול של 4.4% בתוצר העסקי. עם זאת, במהלך השנה הסתמנה מגמת האטה, שהלכה והחריפה. במחצית השנייה של השנה גדל התוצר העסקי בקצב שנתי של 1%, לעומת 5.8% במחצית הראשונה של השנה ו-6.2% בשנת 2007. ברבעון האחרון של שנת 2008 חלה החמרה ניכרת במצב המשק, עובדה שהתבטאה בירידה של 0.5% בתוצר המקומי הגולמי ושל 1.6% בתוצר העסקי (שינויים במונחים שנתיים).

- ההאטה בשנת 2008 אפיינה את כל השימושים. להלן כיווני ההתפתחות העיקריים בשנת 2008:
- הצריכה הפרטית גדלה בשיעור של 3.9%, לאחר גידול בשיעור של 6.7% בשנת 2007. האטה ניכרת נרשמה בצריכת מוצרים בני-קיימא (גידול בשיעור של 8.1% בשנת 2008, לעומת 18.6% בשנת 2007), זאת לצד האטה בצריכה השוטפת (גידול בשיעור של 3.4% בהשוואה ל-5.5% בשנת 2007). ההוצאה לצריכה פרטית לנפש עלתה בשנת 2008 בשיעור של 2% (4.8% בשנת 2007).
- ההשקעה בנכסים קבועים עלתה בשיעור של 5.1%, לעומת עליה של 15.5% בשנת 2007. בולטת ההאטה בהשקעה בענפי המשק מגידול בשיעור של כ-19% בשנת 2007 ל-5.5% בשנת 2008.
- האטה נרשמה גם בתחום יצוא הסחורות והשירותים, מגידול בשיעור של 8.5% בשנת 2007 ל-3.0% בשנת 2008. ההאטה ביצוא נובעת מירידה חדה ביצוא היהלומים, בשיעור של 25.6%, זאת לצד האטה מסוימת ביצוא ללא יהלומים (מגידול בשיעור של 9.5% בשנת 2007 ל-8% בשנת 2008).
- ההאטה בפעילות במשק התבטאה בהאטה חדה ביבוא הסחורות והשירותים למעט יבוא בטחוני, שגדל בשנת 2008 בשיעור של 2.3%, לעומת גידול של 12.4% בשנת 2007. היבוא הושפע אף הוא מירידה חדה ביבוא היהלומים, אם כי גם ביתר הרכיבים נרשמה האטה.
- על-פי סקר החברות של בנק ישראל, חלה ברבעון האחרון של שנת 2008 ירידה ניכרת בפעילות בכל הענפים הנסקרים. בנוסף, בכל הענפים הציפיות הן להמשך הפעילות הממונת, כאשר בענפי הבניה, השירותים ובתי המלון הציפיות הן להחרפת הירידות בפעילות.

התפתחויות באשראי למגזר העסקי

האשראי למגזר העסקי ירד בשנת 2008 בשיעור ריאלי של 3.9%, לעומת גידול בשיעור של 11.2% בשנת 2007 ובשיעור של כ-9% בכל אחת מהשנים 2005-2006. הירידה באשראי למגזר העסקי נובעת מירידה של 25% באשראי מגופים מוסדיים, שקוזה בחלקה על-ידי התרחבות האשראי מתושבי חוץ, בשיעור של 5.4%, והאשראי הבנקאי, בשיעור של 3.7% (שיעורי הגידול בסעיף זו מחושבים על בסיס נתונים המנוכים במדד המחירים לצרכן).

ההאטה באשראי מגופים מוסדיים החלה במחצית השניה של שנת 2007, עם פרוץ משבר האשראי, והפכה בתחילת שנת 2008 לנסיגה, שהלכה והחריפה. כך הצטמצם האשראי מגופים מוסדיים ברבעון האחרון של שנת 2008 בקצב שנתי של 15.8%, בהמשך לירידה של 8.5% ברבעון השלישי של השנה. בסיכום שנתי חלה, כאמור, ירידה של 25% באשראי מגופים מוסדיים, לעומת גידול שנתי בשיעור של כ-30% בשנים 2006-2007.

הירידה החדה באשראי מגופים מוסדיים במחצית השניה של שנת 2008 הושפעה מירידה ניכרת בהיקף הנפקות איגרות החוב הקונצרניות, וירידה חדה בערך של איגרות החוב הקונצרניות, המשוערכות לפי שווי שוק. הקיפאון בגיוס איגרות החוב הקונצרניות הקיף את מרבית החברות במשק, והינו פועל יוצא של עליה ניכרת בסיכון, לרבות חשש באשר ליכולתן של חברות מסוימות לשרת את החוב. ואמנם, ברבעון הרביעי של שנת 2008 הצטמצם היקף הגיוסים באמצעות איגרות החוב הקונצרניות ל-1.2 מיליארד ש"ח מתוך כ-22 מיליארד ש"ח במהלך השנה כולה. היקף ההנפקות במהלך שנת 2008 היה כרבע מהיקפן בשנת 2007, כ-82 מיליארד ש"ח (כ-40% מאיגרות החוב הקונצרניות בשנת 2008 גויסו על ידי הבנקים).

מנגד, חל במהלך שנת 2008, כאמור, גידול באשראי הבנקאי למגזר העסקי, בשיעור של 3.7%, בהמשך לגידול בשיעור של 2.6% בשנת 2007, ונסיגה קודם לכן.

כתוצאה מכך גדל לראשונה משקלו של האשראי הבנקאי מכלל האשראי למגזר העסקי מ-51.3% בשנת 2007 ל-55.3% בסוף שנת 2008, אחרי ירידה רצופה של מספר שנים.

התפתחויות בשווקים של המגזר

במהלך שנת 2008 חלו שינויים בסביבה העסקית של חלק ניכר מלקוחות המגזר, כתוצאה מחשיפתם לרבדים שונים של המשבר הפיננסי העולמי. השפעת המשבר על פעילות לקוחות המגזר התבטאה, בעיקר, בשלושת המישורים הבאים:

- **ירידה בהיצע מקורות המימון**
- צמצום היקף האשראי שניתן לחברות ישראליות במערכת הפיננסית בחו"ל;
- ירידה ניכרת בהיקפי גיוס מקורות בשוק ההון ואיגרות החוב בארץ ובעולם;

- הצורך של חברות ממונפות, בעלות עומס חוב גבוה בשנים 2009 - 2010, למחזר את חובן;
- אימוץ מדיניות סלקטיבית מצד הבנקים המקומיים באישור אשראי חדש בשל עליית רמת הסיכון של הלווים בשוק המקומי ובחול"ל ובשל הצורך לעמוד בשיעור הלימות הון של לפחות 12% עד תום שנת 2009.
- מרבית הלקוחות שהושפעו מהחרפת מגבלת היצע המקורות הינם חברות אחזקה גדולות הפועלות בחול"ל ובשוק המקומי, שנהגו בעבר למחזר את חובן בשוק ההון וכן לקוחות בתחום הנדל"ן שעיקר פעילותם בחול"ל.

- ירידה בשווי נכסים פיננסיים ומטריאליים

- ירידה בשווי מרבית הנכסים הפיננסיים בבעלות הלווים המשמשים כבטוחה לבנק;
- ירידה בשווי הנדל"ן למגורים, משרדים ומסחר באזורים שונים בארה"ב ובאירופה.
- מרבית הלקוחות שהושפעו מירידת שווי נדל"ן הינם חברות אחזקה ואחרות הפעילות בתחומים אלו.

- ירידה בפעילות הריאלית

- קיטון ניכר בביקושים למוצרי יצואנים ישראלים, בענפי ההיי-טק (בעיקר בתחום המוליכים למחצה), ובענפים המסורתיים (טקסטיל, מתכת, נייר, פלסטיקה), יהלומים, ותובלה ימית, כתוצאה מצפי לירידה ניכרת בשיעורי הצמיחה והסחר של השווקים המפותחים;
- ירידה בהיקף הפעילות של לקוחות מקומיים, מוטי ייצוא, שתרמה לקיטון שולי הרווח התפעולי, לרבות יישום מדיניות של צמצום ההשקעות בנכסים קבועים;
- קיטון בהיקף הביקושים בשוק המקומי למוצרים ושירותים של פירמות בענפי המסחר, התעשייה והשירותים.
- הלקוחות שהושפעו באופן משמעותי מהירידה בביקושים המקומיים הינם יבואני רכב, חברות ליסינג, יבואני רכבים אלקטרוניים, יבואני מוצרי קוסמטיקה ומוטגי אופנה, בתי השקעה, קבלנים בתחום דירות היוקרה ופעילים בענף היהלומים.

התפתחויות צפויות בשוקי המגזר

- בשנת 2009 צפויה ירידה בפעילות הסקטור העסקי שתקיף את מרבית ענפי התעשייה, מסחר ושירותים. על פי תחזית בנק ישראל, התוצר העסקי בשנת 2009 צפוי לרדת ב-2.5% בהשוואה לגידול בשיעור 4.4% בשנת 2008.
- להלן עיקר ההתפתחויות הצפויות:
- ירידה ביצוא סחורות ושירותים כתוצאה מנסיגה בסחר העולמי וירידה בביקושים מצד השווקים המפותחים, בעיקר למוצרים בענפי ההיי-טק, הענפים המסורתיים והיהלומים;
- האטה בצריכה הפרטית של משקי הבית כתוצאה מגידול בשיעורי האבטלה וירידה ברצון האוכלוסיה לצרוך על רקע פגיעה ב"אפקט העושר האישי" (ירידה בשוק ההון והורדת הריבית על נכסים פיננסיים);
- הירידה ביצוא, בשילוב עם קשיים בגיוס הון, צפויים להוביל לירידה בהשקעות בענפי המשק;
- הירידה בשימושים צפויה להוביל לירידה ביבוא סחורות ושירותים.
- גידול מתון במעבר בהיצע מקורות המימון על ידי המערכת הבנקאית במקביל לגידול בביקוש לאשראי מצד הסקטור העסקי בשל קיטון בהפקת המזומנים מצבירה פנימית, הצורך במקורות למחזור חובות ו/או רכישה עצמית של איגרות חוב וכתחליף למימון שניתן בעבר על ידי מקורות מימון חוץ בנקאיים וירידה בהיצע מקורות המימון מצידם של הבנקים המקומיים והזרים הפועלים בשוק המקומי. כדי להתמודד עם מצוקת הנזילות של הסקטור העסקי תידרש היערכות משותפת מצד הבנקים והגופים המוסדיים למחזור חלק מהחובות שמועד פירעונם הינו בשנים 2009-2010 המוערכים כבעלי יכולת סבירה לפרעון בעתיד;
- המשך המגמה של העלאת מרווחי אשראי על ידי המערכת הבנקאית, כתוצאה מגידול פרופיל הסיכון של לקוחות המגזר, בד בבד עם התייקרות מקורות המימון לבנקים והצורך בשיפור רמת הנזילות והלימות ההון;
- ירידה בשולי הרווח התפעולי וכושר ההחזר של הפירמות, כתוצאה מירידה בהיקף הייצור, המלאי, החרפת מגבלת היצע מקורות המימון ותנודתיות בשער החליפין.
- האמור לעיל הינו בבחינת מידע צופה פני עתיד. האמור משקף את הערכת הנהלת הבנק, בשים לב למידע המצוי בידיה במועד עריכת הדוחות הכספיים, באשר למצב המשק והכלכלה העולמית, כמפורט לעיל בסעיף זה וכן בפרקים "המשבר הכלכלי העולמי", "התפתחויות עיקריות במשק הישראלי" ו"התפתחויות כלכליות עיקריות בחודשים ינואר-מרץ 2009". האמור עשוי שלא להתממש מחד, ולחילופין עשויה לחול התמתנות חדה יותר בפעילות, במידה ותחול ירידה ניכרת ברמת הביקושים המקומיים כתוצאה מהרעה במצב הביטחוני-מדיני,

ירידה משמעותית נוספת בהיצע מקורות המימון בשווקים הפיננסים בחו"ל ובשוק המקומי, האטה ניכרת בקצב הצמיחה עד כדי התפתחות תנאי מיתון ממושכים בשווקים הגלובלים והתפתחויות אחרות בתנאים המקרו כלכליים, שאינם בשליטת הבנק.

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והנחיות רגולטוריות אשר חלות על מערכת הבנקאות בישראל, מצד גורמי פיקוח שונים, ובכלל זה: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים, רשות ניירות ערך ועוד. להלן יתוארו בקצרה מגבלות עיקריות שחלות על המגזר.

מגבלות לווה בודד, קבוצת לווים וחבות כל שש קבוצות הלווים הגדולות. במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין חלה מגבלה על גובה החבות המותרת ללווה, לקבוצת לווים, לסך החבות הכוללת לשש קבוצות הלווים הגדולות בבנק וללקוחות מסוימים המוגדרים כ-"אנשים קשורים". למגבלות אלה עלולה להיות השלכה על אופן והיקף פעילות המגזר העסקי בבנק עם אותם לקוחות.

ליום 31 בדצמבר 2007 חושבה מגבלת קבוצת לווים לפי שיעור של 30% מהון הבנק ומגבלת סך החבות של ששת הלווים וקבוצות הלווים הגדולות לפי שיעור של 135% מהון הבנק, וזאת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313.

החל מיום 1 באפריל 2008 הבנק עבר לחישוב מגבלת קבוצת לווים לפי שיעור של 25% מהון הבנק ומגבלת סך החבויות של ששת הלווים וקבוצות הלווים הגדולות לפי שיעור של 150% מהון הבנק, וזאת על פי אישורו של המפקח על הבנקים.

ליום 31 בדצמבר 2008 לא הייתה כל חריגה מהמגבלות בענין לווה בודד, קבוצת לווים וששת קבוצות הלווים הגדולות שנקבעו בהוראות המפקח. **מגבלת "אנשים קשורים".** במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 חלה מגבלה על מתן אשראי לכלל "האנשים הקשורים" לבנק, כהגדרתם בהוראה, כך שלא יעלה על 10% מהון הבנק. החבות של כל מרכיב בגרעין השליטה לא תעלה על המכפלה של חלקו היחסי בגרעין השליטה ב-10% מהון הבנק.

בחודש ספטמבר 2006 נמסרה לבנק הנחיית הפיקוח על הבנקים בעניין, לפיה לצורך ההוראה האמורה, מגבלת האשראי למרכיבי הקבוצה היחידים תהיה כלהלן: מר אדגר מ. ברונפמן - 3.86% מהון הבנק, מר מתי ברונפמן - 0.78% מהון הבנק, מר אדם ר. ברונפמן - 0.39% מהון הבנק, גב' הולי ב. לב - 0.39% מהון הבנק; מר מייקל ראובינוף - 0.2% מהון הבנק, מר פיליפ מילשטיין 0.39% מהון הבנק ומר רובין שראן - 4.0% מהון הבנק.

ליום 31 בדצמבר 2008 אין חריגה מהמגבלה האמורה.

באזל II. בנק ישראל פרסם קווים מנחים לדירוג לקוחות, כחלק מההיערכות בנושא זה (לפרטים נוספים בענין זה, ובכלל זה לפרטים בדבר היערכות הבנק, ר' "באזל II" בסעיף "החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם" לעיל).

היקף הפעילות של המגזר והרווח הנקי שלו

ההכנסות מפעילות הסליקה של כרטיסי אשראי משוייכות למגזר העסקי ולמגזר הבנקאות המסחרית.

הרווח מפעולות מימון הסתכם בסך של 1,001 מיליון ש"ח בשנת 2008, לעומת סך של 940 מיליון ש"ח, עליה של 6.5%. הגידול נגזר משתי התפתחויות מנוגדות. מחד, גידול של-13% בתיק האשראי הממוצע, שנבע מהרחבת אשראי, בעיקר כתוצאה ממספר עסקות אשראי גדולות בתחום רכישת אמצעי שליטה ומימון תשתיות. מאידך, ירידה ברווח המימוני.

הרווח הנקי של המגזר הסתכם בשנת 2008 ב-321 מיליון ש"ח, לעומת 356 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה של 9.8%. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים, היה הרווח של המגזר בשנת 2008 מסתכם בסך של 327 מיליון ש"ח, לעומת סך של 348 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה של 6.0%. הירידה ברווח הנקי נבעה, בעיקר, מגידול בהפרשה לחובות מסופקים והוצאות תפעוליות, שקוזזו בחלקן בגידול ברווח מפעולות מימון.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה למגזר על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון במגזר, הגיע ל-9.7% בשנת 2008 לעומת 13.9% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים, היה שיעור התשואה מגיע ל-9.9% בשנת 2008, לעומת 13.5% בשנת 2007.

ההפרשה לחובות מסופקים במגזר הסתכמה בשנת 2008 ב-233 מיליון ש"ח לעומת 60 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 288.3%. הגידול בהפרשה לחובות מסופקים נבע מהרעה שהסתמנה, החל מהמחצית השנייה של השנה, בכומר ההחזר של הלווים במרבית ענפי המשק.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות המגזר העסקי (במיליוני ש"ח):

פעילות מקומית		פעילות בינלאומית							
בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	בניה ונדל"ן	בנקאות ופיננסים	בניה ונדל"ן	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008									
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים									
- מחיצוניים	960	10	3	690	1,663	54	19	73	1,736
- בימגזרי	(434)	-	(1)	(420)	(855)	120	-		(735)
סך הכל רווח מפעולות מימון	526	10	2	270	808	174	19	193	1,001
הכנסות תפעוליות ואחרות	140	106	26	18	290	95	2	97	387
סך-הכל הכנסות	666	116	28	288	1,098	269	21	290	1,388
הפרשה לחובות מסופקים	97	-	-	121	218	12	3	15	233
הוצאות תפעוליות ואחרות	410	79	30	74	593	104	9	113	706
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים									
	159	37	(2)	93	287	153	9	162	449
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות									
	56	9	(2)	31	94	19	3	22	116
רווח (הפסד) נקי	103	17	(1)	62	181	134	6	140	321
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים									
	110	14	(1)	63	186	135	6	141	327
תשואה להון (אחוזים)	5.7	218.8		6.0	6.4	33.5	9.7	30.2	9.7
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)									
	6.1	179.4		6.1	6.5	33.7	9.7	30.4	9.9
יתרה ממוצעת של נכסים	26,082	316	14	10,294	36,706	5,049	978	6,027	42,733
יתרה ממוצעת של התחייבויות	13,352	1,554	1	2,136	17,043	2,634	-	2,634	19,677
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	27,883	121	13	15,814	43,831	6,146	978	7,124	50,955
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות									
	-	-	372	-	372	-	-	-	372
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	59,817	-	59,817	-	-	-	59,817
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול									
	-	-	256	-	256	-	-	-	256
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:									
מרווח מפעילות מתן אשראי	392	10	1	187	590	142	16	158	748
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	57	-	-	7	64	31	-	31	95
אחר	77	-	1	76	154	1	3	4	158
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים									
	526	10	2	270	808	174	19	193	1,001

נתונים עיקריים אודות המגזר העסקי (במיליוני ש"ח) (המשך):

פעילות בינלאומית		פעילות מקומית						
סך-הכל	סך-הכל	בניה ופיננסים ונדל"ן	בנקאות	סך-הכל	בניה ונדל"ן	שוק ההון	כרטיסי אשראי	בנקאות ופיננסים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007								
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים								
1,256	195	21	174	1,061	497	-	12	552
(316)	(14)	-	(14)	(302)	(201)	1	-	(102)
סך הכל רווח מפעולות מימון								
940	181	21	160	759	296	1	12	450
הכנסות תפעוליות ואחרות								
310	26	4	22	284	14	41	80	149
סך-הכל הכנסות								
1,250	207	25	182	1,043	310	42	92	599
הפרשה לחובות מסופקים								
60	11	3	8	49	42	-	-	7
הוצאות תפעוליות ואחרות								
616	110	10	100	506	70	23	67	346
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים								
574	86	12	74	488	198	19	25	246
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות								
218	39	2	37	179	74	7	11	87
רווח נקי								
356	47	10	37	309	125	16	9	159
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים								
348	53	10	43	295	124	12	9	150
תשואה להון (אחוזים)								
13.9	11.5	15.8	10.8	14.3	16.0		116.6	11.6
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)								
13.5	12.5	15.8	11.9	13.7	15.8		116.5	11.1
יתרה ממוצעת של נכסים								
37,822	6,746	945	5,801	31,076	8,563	25	313	22,175
יתרה ממוצעת של התחייבויות								
18,004	4,637	3	4,634	13,367	2,495	3	1,529	9,340
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון								
39,540	6,467	966	5,501	33,073	12,040	24	121	20,888
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות								
99	-	-	-	99	-	99	-	-
יתרה ממוצעת של ניירות ערך								
39,490	-	-	-	39,490	2	39,488	-	-
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול								
152	-	-	-	152	-	152	-	-
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:								
711	148	18	130	563	189	-	12	362
מרווח מפעילות מתן אשראי								
60	29	-	29	31	7	-	-	24
מרווח מפעילות קבלת פקדונות								
169	4	3	1	165	100	1	-	64
אחר								
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים								
940	181	21	160	759	296	1	12	450

ההון האנושי

בשנת 2008 הסתכם מספר המשרות הממוצע במגזר ב-1,332 (מתוכן 329 משרות ניהול), כולל משרות של עובדים ישירים במגזר ומשרות של עובדי מטה ברמות השונות, שעלות העסקתם הועמסה על המגזר, לעומת 1,006 משרות בשנת 2007, עליה של 32.4%. בקרב עובדי המגזר קיים שיעור גבוה יחסית של בעלי השכלה אקדמית, העוברים במסגרת הבנק, באופן שוטף, הכשרה מקצועית בתחומים שונים של הבנקאות וקורסי ניהול. העובדים נדרשים ליכולת ניתוח של בקשות אשראי מורכבות ויכולת מתן שירות ברמה גבוהה.

השירות ללקוחות המגזר

המגזר העסקי נהנה משירות בנקאי מקצועי באמצעות החטיבה העסקית. החטיבה העמיקה בשנת 2008 את התמחותה בליווי פיננסי כולל (One Stop Shop), כלומר, בחינה מעמיקה של צרכי החברה והתאמת פתרונות פיננסיים יצירתיים. הלקוחות זוכים לשירות אישי, מקצועי ואיכותי המתייחס לכל צרכיהם הפיננסיים בהתאמת מוצרים בנקאיים שונים בתחומי האשראי, הגנות מטבע, מסחר בינלאומי, סליקה בכרטיסי אשראי, מימון, השקעות מתמחות בשוק ההון ועוד.

הליווי הפיננסי של החברות הגדולות מתבצע באמצעות **מנהלי העסקים** באגף חברות גדולות של החטיבה העסקית. הצוותים מפלחים על פי ענפי הפעילות העסקית של החברות. הצוותים כוללים מנהל עסקים, בנקאי עסקים, כלכלנים ורכזי אשראי. צוות כזה מהווה כתובת בנקאית לכל צרכיו הפיננסיים של הלקוח העסקי. שירותי הבנקאות השונים ניתנים באמצעות מערך הסניפים.

סניף בורסת היהלומים משרת את לקוחות ענף היהלומים, וייחודו בניהול חשבונות ליהלומנים, תוך התמחות בכלל השירותים המיוחדים לענף זה.

היחידה למפעלים מאושרים, אשר פועלת במסגרת המחלקה לליווי פרויקטים, מלווה את הלקוחות הזכאים להטבות מהמדינה, במימון ציוד או מבנים, הקמה או הרחבה של פרויקטים תיירותיים ותעשייתיים, זאת במסגרת החוק לעידוד השקעות הון. לקוחות העוסקים בסחר בינלאומי מטופלים **באגף לסחר חוץ** (לפרטים נוספים, ר' להלן).

דיסקונט ליסינג בע"מ. חברה בבעלות מלאה של הבנק ביצעה עסקות מימוניות עבור הלקוחות. החל מחודש ינואר 2009 החברה אינה מבצעת עסקאות חדשות.

חלק מלקוחות המגזר מקבלים שירותים באמצעות חדר עסקות (ר' להלן ב"מגזר הניהול הפיננסי") ובאמצעות שלוחות חו"ל של הבנק (ר' להלן ב"הפעילות הבינלאומית").

לרשות הלקוחות עומדים גם שירותי **סניף ראשי ת"א**, שהינו סניף ייחודי בשל היקפי האקטיבה והפסיבה הגדולים המנוהלים בו. הסניף מתמקד בטיפול בלקוחות העסקיים הגדולים של הבנק ובמתן שירותים למוסדות פיננסיים ומוסדיים, לרבות טיפול בחשבונות קסטודיאן לגופים זרים. במהלך שנת 2008 אורגנה מחדש פעילותו של הסניף שבתחילת שנת 2009 הפך לסניף ייעודי לטיפול בלקוח העסקי. הטיפול בלקוחות הקמעונאיים של הסניף הועבר לסניף קמעונאי חדש שנפתח בקרבת מקום. במהלך 2009 אמור להסתיים שיפוצו של הסניף כך שהמבנה הפיזי יותאם למתכונת העבודה החדשה.

פעילות סחר חוץ

כללי. אגף סחר חוץ פועל במסגרת החטיבה העסקית בבנק, ומעניק שירותים מגוונים ללקוחות מהמגזרים העסקיים השונים העוסקים בסחר בינלאומי.

היקפי הפעילות. שנת 2008 התאפיינה בהמשך ההאצה של פעילות היבוא והיצוא במשק, בעיקר בשלושת הרבעונים הראשונים של השנה. על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, יבוא הסחורות (ללא שירותים וללא יהלומים) רשם עליה של 19.9% בהשוואה לשנת 2007 ויצוא הסחורות (ללא שירותים וללא יהלומים) רשם עליה של 16.3% בהשוואה לשנת 2007. בפעילות היבוא בבנק חלה בשנת 2008 עליה בשיעור של 41.25% (ללא שירותים וללא יהלומים) לעומת שנת 2007, ובפעילות היצוא בבנק חלה בשנת 2008 עליה בשיעור של 28% לעומת שנת 2007.

שיעורים אלה עולים משמעותית על שיעורי הגידול בפעילות היבוא והיצוא במשק הישראלי באותה תקופה. יצוין כי החל מהרבעון הרביעי של שנת 2008 נרשמה ירידה ניכרת בפעילות יבוא ויצוא של סחורות, כתוצאה מהעמקת ההאטה בסחר העולמי וירידה בצריכה הפרטית של משקי הבית.

הפעילות העסקית באגף סחר חוץ מרכזת את מכלול השירותים בתחום סחר החוץ הנדרשים ללקוח (יבוא, יצוא, מימון, מכשירים פיננסיים וכד'). דגש רב מושם על פיתוח הקשר האישי והישיר מול הלקוחות במקביל לקשר השוטף של הלקוח מול מנהל העסקים שלו, וזאת במטרה להעמיק את הפעילות מול הלקוחות.

בשנת 2008 הורחבה פעילות פיתוח העסקים בהתאם לתוכנית שגובשה, והתבצעה פעילות יזומה לאיתור לקוחות פוטנציאליים. במקביל, בוצעה העמקת הפעילות עם הלקוחות הקיימים, תוך מתן שירות אישי ומקצועי ללקוחות.

שיפור השירות. במסגרת המאמץ המתמשך לשיפור איכות השירות ללקוחות, הוארכו שעות פעילות האגף בימים ב' ו-ה' עד לשעה 18:30. שעות פעילות אלה נוספות ל"מסלול הירוק", שבמסגרתו ניתן שירות מהיר, בעיתות עומס, בהתאם לדחיפות, גם מעבר לשעות העבודה המקובלות.

במהלך שנת 2008 המשיך הבנק בתהליך של ריכוז פעילות סחר חוץ בשלושה מוקדים מרכזיים - ת"א, חיפה וירושלים וצמצום מספר הסניפים העצמאיים בסחר חוץ. בשנת 2009 יסתיים התהליך.

שיפורים טכנולוגיים. מתחילת שנת 2008 מאפשרת המערכת ביצוע פעילות תשלומי יבוא ישירים והעברות מט"ח באמצעות מערכת האינטרנט. החל מחודש ינואר 2009 הורחבו שירותי סחר חוץ באינטרנט והמערכת מאפשרת ללקוחות ביצוע פתיחת אשראי דוקומנטרי יבוא וביצוע תשלומים בדוקומנטים לגובינא יבוא.

התפתחויות בשוקי המגזר ושינויים במאפייני הלקוחות

הלקוחות הגדולים וקבוצות הלווים הגדולות במשק מהווים נתח נכבד מתיק הלקוחות העסקיים בבנק. הגידול בהיקף פעילות המיזוגים והרכישות במשק בשנים האחרונות, תרם לגידול משקל הלווים הגדולים והקבוצות הגדולות בפעילות המגזר העסקי בבנק. בנוסף הצליח הבנק בשנה האחרונה לגייס מספר לא מבוטל של לקוחות גדולים איכותיים אשר הפעילות עימם תרמה לגידול בהיקף הפעילות של הבנק במגזר.

בשנים האחרונות הרחיבו לקוחות רבים של המגזר את היקף פעילותם מחוץ לישראל, כך שמתן אשראי ללקוחות אלה שימש לעיתים כמימון להרחבת פעילותם בחו"ל ועל פי רוב גובה בבטחונות מקומיים.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

מערכות המידע המשמשות את המגזר מיועדות לסייע בתהליכי ניתוח צרכי הלקוחות, תהליכי הבקרה והשיווק. המגזר העסקי עוסק באופן שוטף בעדכון ושדרוג מערכות המידע המשמשות אותו לניתוח ומדידת סיכונים שונים (בעיקר סיכונים אשראי) למעקב ובקרה אחר פעילות הלקוחות "בזמן אמת". המגזר שוקד על שיפור המערכות למדידת רווחיות הלקוחות, לאמידה אמינה של תרומתם לרווחיות.

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר

- קשר מחייב וארוך טווח עם הלקוחות, שירות איכותי, מתן מענה מהיר לבקשות אשראי ולמכלול השירותים הנלווים (פעילות סחר חוץ, השקעה בניירות ערך, מכשירים פיננסיים נגזרים, שירותים בנקאיים למנהלי ובעלי חברות וכיוצ"ב);
- ניהול יעיל של תיק האשראי מהיבט מדידה, תמחור וניהול סיכונים מושכל "בזמן אמת" בדגש על סיכונים אשראי, תוך קיום מערכות בקרת אשראי נאותות לאיתור ומזעור הסיכונים ותוך התייחסות לכלל היקף החבויות של הלקוח לרבות בשוק החוץ בנקאי;
- הכשרה מקצועית של כוח אדם איכותי ומיומן;
- שיפור היכולת הטכנולוגית לאספקת השירותים;
- קשרים עם בנקים גדולים בארץ ובחו"ל לצורך השתתפות בעסקות סינדיקציה המובלות על ידם (לפרטים בדבר הוראת הממונה על ההגבלים העסקיים בעניין זה, ר' "הסכמי קונסורציום למתן אשראי" בפרק "חקיקה ופיקוח").

מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים של המגזר

הלקוחות במגזר פעילים, בו זמנית, מול מספר בנקים כך שהיתרון היחסי של המגזר מושתת על מערכות קשרים ארוכות טווח עם לקוחותיו ובכלל זה שביעות רצון מתמשכת מטיב השירות ומתן פתרון מהיר והולם לצרכי מימון מורכבים.

חלק ניכר מהפירמות הגדולות אמצו מדיניות מינוף הכוללת צריכת מקורות מימון בנקאים בד בבד עם אמצעי מימון חוץ בנקאים. החל מאמצע שנת 2007, וביתר שאת בשנת 2008, על רקע המשבר בשוק ההון, ניכר קיטון מהותי ביכולת גיוס מקורות מימון חוץ בנקאיים, דבר שהגדיל את תלותם של לקוחות המגזר בהשגת צרכי מימון מהמערכת הבנקאית. מחסומי כניסה ויציאה עשויים להיווצר מהצורך בהקצאת הון מתאימה ועמידה במגבלות רגולטוריות של בנק ישראל המשליכים על אופן והיקף הפעילות מול לקוחות וקבוצות לווים. מקורות למתן אשראי לזמן ארוך, העומדים לרשות הבנק, מוגבלים ביחס למקורות לזמן קצר ובינוני. לפיכך נדרש שיתוף פעולה עם משקיעים מוסדיים במימון פרויקטים ארוכי טווח בתחום הנדל"ן המניב והתשתיות ו/או באמצעות מכירת חלקים מהאשראי הבנקאי לזמן ארוך.

תחליפים למוצרים ולשירותים של המגזר והשינויים שחלו בהם

כתחליף לאשראי הבנקאי ללקוחות המגזר העסקי התפתחו מוצרי מימון תחליפים המוצעים על ידי גופים פיננסיים חוץ בנקאים בכלל וגופים מוסדיים בפרט. תחליפי האשראי כוללים גיוס אמצעי מימון באמצעות הנפקת מניות, איגרות חוב וניירות ערך אחרים בשווקי ההון בארץ ובח"ל לרבות אשראי ישיר הניתן על ידי גופים אלה. כתוצאה מהחולשה בשוק ההון, הצטמצמה בשיעור ניכר יכולת המגזר העסקי לגייס תחליפי אשראי בשוק החוץ בנקאי. כאשר קיימת יכולת גיוס בשוק ההון, מהווה המימון החוץ בנקאי מקור מימון תחליפי בעיקר למוצרי אשראי לטווח ארוך ובינוני ובכך תורם להקטנת היקפו של אשראי זה בתיק האשראי המשקף את פעילות המגזר.

מבנה התחרות במגזר והשינויים שחלו בו

המגזר העסקי חשוף לתחרות הולכת וגדלה מול ארבעת הקבוצות הבנקאיות הגדולות הנוספות לרבות בנקים זרים (Citigroup, HSBC, BNP) אשר מעמיקים את פעילותם בשוק המקומי. יש לציין שעם התפתחות המשבר הפיננסי בעולם, קטנה התחרות מצד הבנקים הזרים. עד לאחרונה גדלה רמת התחרותיות מול גופים מוסדיים, בעיקר חברות ביטוח וקרנות פנסיה, שהקימו יחידות חוץ בנקאיות למתן אשראי. הגברת התחרות בין הבנקים בשנת 2008 נבעה בעיקר משיפור הלימות ההון בשנים קודמות. הגברת התחרותיות בין הבנקים שתרמה לגידול ריאלי בהיקף האשראי הבנקאי במהלך שנת 2008 בצד קיטון בהנפקת איגרות חוב קונצרניות, גרמה לראשונה לאחר תקופה ארוכה, לגידול חלקו של המימון הבנקאי מסה"כ מקורות המימון שניתנו ללקוחות עסקיים. החל מהמחצית השניה של 2008, קיים תהליך מתמשך של גידול ניכר במרווחים הפיננסיים ובעמלות התפעוליות המאפיינים את המגזר כתוצאה מהעליה ברמת סיכוני האשראי של הלקוחות ובשל הקושי מצד המערכת הבנקאית לגייס מקורות מימון בשוק ההון במרווחי אשראי שהיו מקובלים בעבר.

שיווק והפצה

פעילות המגזר העסקי בשיווק אשראי ושירותים נלווים ללקוחות קיימים וחדשים מתבצעת, בעיקר, על ידי מנהלי העסקים העוסקים בהתאמת פתרונות מימון לעסקאות השונות וניתוח של מכלול הצרכים הבנקאים של הלקוחות, בהתאמה נכונה של מוצרי הבנק לצרכיהם ובהעמדתם ב"זמן אמת". פעילות שיווק והפצה של מוצרי הבנק מתבצעת גם מול זירת הבעלים של החברות, מנהליהן ועובדיהן.

התמודדות עם תחרות

התחרות הגבוהה במגזר מתבטאת בעיקר בטיב השירות ותחכמו, מהירות התגובה ומחירי אשראי ועמלות. האמצעים העיקריים של המגזר להתמודדות עם התחרות כוללים מתן שירות אישי, מקצועי ואיכותי ובניית קשר ארוך טווח עם הלקוחות תוך מעבר לראיה כוללת של צרכיהם הפיננסיים.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים כוללים מימון שוטף על פי צרכי הלקוחות ובין השאר פעילות סחר חוץ וחדר עסקות, מימון השקעות לשימור הפעילות והרחבתה, מימון רכישות ומיזוגים, מתן אשראי לפעילים בשוק ההון, רכישת השתתפות באשראים ו/או סיכונים המוצעים על ידי הבנקים הגדולים המקומיים או גופים פיננסיים בחו"ל ומתן אשראי לחברות ישראליות הפועלות בחו"ל.

בנוסף, ניתנים שירותים נלווים כפעילות בתחום הפסיבה וההשקעות, עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים העמדת ערבויות כספיות, מקדמה, ביצוע וכיו"ב.

בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2008 נמשך הגידול בביקוש לאשראי לצורך מימון רכישות ומיזוגים על רקע ריבוי העסקאות במשק בתחום זה. הבנק השתתף בעסקאות אלה ואף הוביל חלק מהן. החל מהרבעון האחרון של שנת 2008 ניכרת האטה בסוג פעילות זה.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

- שיפור איכות השירות תוך מעבר לראיה ומתן פתרון כולל ומהיר לצרכי הלקוח העסקי;
- גידול מתון ומבוקר באשראי העסקי;
- גיוס לקוחות איכותיים חדשים והעמדת פעילות עם לקוחות קיימים;
- הגברת תהליכי הבקרה, המעקב והניטור אחר התפתחויות חריגות בפרופיל הסיכון של הלקוחות;
- בדיקה סלקטיבית וזהירה של בקשות אשראי חדשות בעיקר בנושא מיחזור או רכישה עצמית של איגרות חוב;
- הערכות למכירה/הקטנה של נכסי הסיכון;
- שיפור איכות תיק האשראי של הבנק;
- יישום מדיניות ענפית סלקטיבית במימון לקוחות;
- היערכות לקראת יישום "באזל II";
- המשך שיפור התשתיות הטכנולוגיות המסייעות בתהליכי איתור, מדידה, ניתוח ובקרת סיכונים שונים בדגש על סיכונים אשראי וסיכונים תפעוליים;
- קביעת מדיניות סיכונים אשראי בנושא איכות הסביבה;
- היערכות לטיפול בנושא חובות פגומים.

המגזר העסקי בבנק מרכנתיל דיסקונט

הטיפול בלקוחות המגזר העסקי בבנק מרכנתיל דיסקונט נמצא באחריות החטיבה העסקית שלו, הכוללת שלוש יחידות משנה: האגף העסקי, שבאחריותו נמצאים הלקוחות העסקיים הגדולים; מחלקת מסחרית, שבאחריותה נמצאים לקוחות מסחריים גדולים; ומחלקת ליווי בניה, המטפלת בחברות ייזום במגזר הנדל"ן.

ביום 1 בינואר 2009 נערך שינוי ארגוני במסגרתו מוזגה פעילות המחלקה המסחרית עם זו של האגף העסקי, לאגף עסקים. בנוסף, הוקם בחטיבה העסקית אגף נדל"ן המטפל בכל חברות הנדל"ן הפועלות בבנק מרכנתיל דיסקונט, אשר כולל את פעילות מחלקת ליווי בניה.

לפרטים בדבר ההשלכות האפשריות של ההוראה החדשה בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסד אשראי", ר' ביאור 1 כה' (3) לדוחות הכספיים.

מגזר הבנקאות המסחרית (MIDDLE MARKET) לקוחות המגזר

מגזר זה כולל בעיקר חברות בעלות מחזור מכירות שנתי הגבוה מ-30 מיליון ש"ח ו/או חבות כוללת בסך של 50-10 מיליון ש"ח, שהן לקוחות הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט. כן כולל המגזר את לקוחות מגזר הבנקאות המסחרית של אי די בי ניו יורק.

היקף הפעילות של המגזר והרווח הנקי שלו

הרווח מפעולות מימון הסתכם בסך של 624 מיליון ש"ח, לעומת סך של 723 מיליון ש"ח, ירידה של 13.7%. הירידה ברווח נבעה בעיקר מהירידה בהיקף הפעילות.

הרווח של המגזר הסתכם בשנת 2008 ב-159 מיליון ש"ח, לעומת רווח של 106 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 50.0%. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים, היה הרווח של המגזר בשנת 2008 מסתכם בסך של 165 מיליון ש"ח, לעומת 84 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 96.4%.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה למגזר על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון במגזר, הגיע ל-10.8% בשנת 2008, לעומת 7.1% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים, היה שיעור התשואה מגיע ל-11.3% בשנת 2008, לעומת 5.6% בשנת 2007.

ההפרשה לחובות מסופקים במגזר הסתכמה בשנת 2008 ב-198 מיליון ש"ח, לעומת 124 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 59.7%. הגידול בהפרשה לחובות מסופקים נבע מענפי התעשייה והשירותים ומתחום הבניה והנדל"ן.

נתונים עיקריים אודות מגזר הבנקאות המסחרית (במיליוני ש"ח):

פעילות מקומית					פעילות בינלאומית				
בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	בניה ונדל"ן	משכנתאות סך-הכל	בנקאות ופיננסים	ונדל"ן	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008									
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים									
- מחיצוניים	532	3	1	117	7	660	124	14	138
- בינמיזרי	(269)	-	-	(58)	(5)	(332)	110	48	158
סך-הכל רווח מפעולות מימון	263	3	1	59	2	328	234	62	296
הכנסות תפעוליות ואחרות	105	33	20	13	1	172	153	29	182
סך-הכל הכנסות	368	36	21	72	3	500	387	91	478
הפרשה לחובות מסופקים	146	-	-	13	6	165	14	19	33
הוצאות תפעוליות ואחרות	346	25	18	22	-	411	172	50	222
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים									
הכרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	(51)	2	1	13	(1)	(36)	20	1	21
רווח (הפסד) נקי	(73)	6	2	24	(2)	(43)	181	21	202
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	(68)	5	2	24	(2)	(39)	182	22	204
תשואה להון (אחוזים)	(13.4)	81.9		15.9	(19.4)	(5.8)	38.5	7.6	27.5
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	(12.5)	69.0		16.1	(19.4)	(5.2)	38.9	7.8	27.7
יתרה ממוצעת של נכסים	8,754	112	1	2,032	149	11,048	6,189	2,697	8,886
יתרה ממוצעת של התחייבויות	4,702	324	-	439	-	5,465	2,256	1,558	3,814
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	8,474	119	1	2,492	143	11,229	7,235	4,034	11,269
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות	-	-	193	-	-	193	-	-	-
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	-	9,510	-	-	9,510	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	924	-	533	-	-	1,457	-	-	-
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:									
מרווח מפעילות מתן אשראי	194	3	-	44	1	242	189	58	247
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	33	-	-	3	-	36	45	2	47
אחר	36	-	1	12	1	50	-	2	2
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	263	3	1	59	2	328	234	62	296

נתונים עיקריים אודות מגזר הבנקאות המסחרית (במיליוני ש"ח) (המשך):

פעילות מקומית										פעילות בינלאומית	
בנקאות ופיננסים	כרטיסי אשראי	שוק ההון	בניה ונדל"ן	משכנתאות סך-הכל	בנקאות ופיננסים	בניה ונדל"ן	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל		
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007											
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים											
668	5	2	126	38	839	240	158	398	1,237		
(391)	(1)	-	(59)	(26)	(477)	2	(39)	(37)	(514)		
סך-הכל רווח מפעולות מימון											
114	26	26	11	2	179	30	20	50	229		
סך-הכל הכנסות											
391	30	28	78	14	541	272	139	411	952		
הפרשה לחובות מסופקים											
100	-	-	10	(1)	109	9	6	15	124		
הוצאות תפעוליות ואחרות											
341	21	14	23	1	400	217	89	306	706		
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים											
(50)	9	14	45	14	32	46	44	90	122		
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות											
(25)	3	6	17	4	5	21	17	38	43		
רווח (הפסד) נקי											
(25)	4	37	28	10	54	25	27	52	106		
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים											
(31)	4	8	27	10	18	35	31	66	84		
תשואה להון (אחוזים)											
(4.6)	50.5		18.4	29.4	7.2	5.6	9.4	7.1	7.1		
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)											
(5.7)	50.1		18.3	29.4	2.5	7.7	10.6	8.8	5.6		
יתרה ממוצעת של נכסים											
9,395	111	1	1,971	545	12,023	5,477	3,692	9,169	21,192		
יתרה ממוצעת של התחייבויות											
5,869	308	-	411	-	6,588	6,697	824	7,521	14,109		
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון											
8,508	109	1	2,389	519	11,526	6,973	4,347	11,320	22,846		
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות											
-	-	906	2	-	908	-	-	-	908		
יתרה ממוצעת של ניירות ערך											
-	-	11,853	34	-	11,887	-	-	-	11,887		
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול											
1,040	-	555	-	-	1,595	-	-	-	1,595		
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:											
מרווח מפעילות מתן אשראי											
213	4	-	50	9	276	151	103	254	530		
מרווח מפעילות קבלת פקדונות											
30	-	-	4	-	34	90	15	105	139		
אחר											
34	-	2	13	3	52	1	1	2	54		
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים											
277	4	2	67	12	362	242	119	361	723		

ההון האנושי

בשנת 2008 הסתכם מספר המשרות הממוצע במגזר ב-1,120 (מתוכן 299 משרות ניהול), כולל משרות של עובדים ישירים במגזר ומשרות של עובדי מטה ברמות השונות, שעלות העסקתם הועמסה על המגזר, לעומת 1,306 משרות בשנת 2007, ירידה של 14.2%.

השירות ללקוחות המגזר

מגזר הבנקאות המסחרית נהנה משירות בנקאי מקצועי באמצעות האגף המסחרי שבחטיבה העסקית. הלקוחות זוכים לשירות אישי, מקצועי ואיכותי המתייחס לכל צרכיהם הפיננסיים בהתאמת מוצרים בנקאיים שונים בתחומי האשראי, הגנות מטבע, מסחר בינלאומי, סליקה בכרטיסי אשראי, מימון, השקעות מתמחות בשוק ההון ועוד. לצד אלה מוצעים פתרונות לצרכים הפיננסיים של בעלי החברות, מנהליהן וצוות העובדים בהן, הנהנים מהסדרים המקנים להם מעמד של לקוחות מועדפים. המוצרים והשירותים מותאמים לצרכים העסקיים של הלקוחות וכוללים לצד מגוון מוצרי האשראי גם שירותי סחר-חוץ, גידור סיכונים באמצעות מכשירים פיננסיים ושירותי השקעות באפיקים שונים: פקדונות, נ"ע וטיפול בחשבונות עסקיים ופרטיים. השירות ללקוחות המגזר ניתן באמצעות **מרכזי עסקים**: דן, שרון, ת"א, דרום, ירושלים וחיפה וכן באמצעות מחלקת חברות בסניף ראשי תל אביב. השירות במרכזים אינטגרטיבי וניתן על ידי צוותים הכוללים בנקאי עסקים, כלכלנים, יועצי השקעות ורכזי אשראי. התאמת השירות ללקוח העסקי נעשית על ידי צוותי שירות ייחודיים אלו אשר נמצאים במרכזי העסקים, תוך הסתייעות במערך הסניפים. לקוחות העוסקים בסחר בינלאומי מטופלים **באגף לסחר חוץ**. כל לקוח בהתאם לשיוך הענפי שלו, מקבל את מכלול שירותי סחר חוץ ביחידה ענפית מתמחה, העוסקת בכל תחומי סחר החוץ: יצוא, יבוא, מימון, מכשירים פיננסיים עתידיים, תקשורת אלקטרונית, ומידע ולוונטי על לקוחות וספקים (לפרטים נוספים, ר' לעיל ב-"המגזר העסקי").

התפתחויות בשווקים של המגזר

החל מהמחצית השנייה של שנת 2008 חלו שינויים לרעה בסביבת הפעילות, שהתבטאו בגידול בפרופיל הסיכון של לקוחות המגזר, שהינם בדרך כלל חברות בעלות היקף פעילות בינוני-נמוך.

להלן עיקרי ההתפתחויות:

- קיטון בהיקף הביקושים בשוק המקומי ובשווקי חו"ל על רקע ההאטה בצריכה הפרטית המקומית ובהיקף הסחר העולמי;
 - קיטון בהיקף הפעילות של לקוחות המגזר, שהתבטא בצמצום היקף היצור ורמות המלאי, תוך שחיקה בשולי הרווח התפעולי;
 - קשיים בהשגת אשראי מהמערכת הבנקאית להמשך התמיכה בפעילות השוטפת התקינה במקביל לירידה בזמינות מקורות המימון החוץ בנקאיים;
 - כתוצאה מגידול בפרופיל הסיכון של לקוחות המגזר וקיטון ברמת התחרותיות מול השוק החוץ בנקאי, חלה עליה במרווחי האשראי והעמלות התפעוליות.
- לפרטים בדבר ההשלכות האפשריות של ההוראה החדשה בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסד אשראי", ר' ביאור 1 כה(3) לדוחות הכספיים.

מגזר הבנקאות הפרטית (PRIVATE BANKING) לקוחות המגזר

במסגרת מגזר זה, בתחום הפעילות המקומית של הבנק, נכללים לקוחות החטיבה הקמעונאית של הבנק (יחידים ותאגידים) המנהלים את חשבונותיהם במרכזים לבנקאות פרטית. לקוחות אלה הינם, בדרך כלל, לקוחות ישראליים בעלי פסיבה של 2 מיליון ש"ח ומעלה ולקוחות תושבי חוץ. כן כולל המגזר לקוחות בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה בבנק מרכזית דיסקונט ובסניף לונדון, את כל פעילות אי די בי (סוויס) בנק ופעילות לקוחות הבנקאות הפרטית באי די בי ניו יורק, לרבות כל פעילותה של חברת הבת דיסקונט בנק לטין אמריקה.

מבנה המגזר

האגף לבנקאות פרטית בינלאומית מטפל הן בלקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית - תושבי חוץ, חברות זרות וישראלים המתגוררים דרך קבע בחו"ל, והן בלקוחות הבנקאות הפרטית המקומית - ישראלים בעלי עושר פיננסי, בהתאם לפרופיל שנקבע. בנוסף תומך האגף בפעילות לקידום שלוחות הבנק בחו"ל, תוך קיום שיתוף פעולה מלא עימן. הפעילות כוללת, בין היתר, סיוע בגיוס לקוחות, מתן מידע על השלוחות והגברת מודעות הסניפים ויחידות המטה לשירותי הקבוצה.

דגשים אסטרטגיים

בזירת הבנקאות הפרטית הבינלאומית מושם דגש על שירות יוזם, מקצועי ומתמחה, ללקוחות עתירי הון, תוך מחויבות לדיסקרטיות ולהיענות מהירה לצרכי הלקוחות, הן בתחום ההשקעות והן בתחום האשראי. מתן השירות לישראלים ולתושבי חוץ במערך אחד, מקנה יתרון ללקוחות, בנגישות גבוהה לתחום הגלובלי. יתרון זה מועצם גם בסינרגיה של תשתיות הבנק בתחום מידע ותפעול, המותאמות לצרכי פלח לקוחות ייחודי זה. עוגן אסטרטגי נוסף הינו מתן שירותי הבנקאות הפרטית ללקוחות הסניפים, מבלי שייאלצו להעתיק לשם כך את חשבונם. מתכונת זו מעמיקה את קשרי הלקוח עם הבנק, מבלי לנתק את הקשר האנושי החם המלווה אותו, טרם שיוכו למערך הבנקאות הפרטית.

היקף הפעילות של המגזר והרווח הנקי שלו

הרווח הנקי של המגזר הסתכם בשנת 2008 ב-173 מיליון ש"ח, לעומת 43 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 302.3%. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה הרווח של המגזר בשנת 2008 מסתכם בסך של 177 מיליון ש"ח, לעומת סך של 35 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 405.7%.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה למגזר על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון במגזר, הגיע ל-61.2% בשנת 2008, לעומת 16.9% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה שיעור התשואה מגיע ל-62.4% בשנת 2008, לעומת 14.0% בשנת 2006.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות מגזר הבנקאות הפרטית (במיליוני ש"ח):

	פעילות מקומית			פעילות בינלאומית		
	בנקאות ופיננסים	שוק ההון	סך-הכל	בנקאות ופיננסים	שוק ההון	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008						
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים						
- מחיצוניים	(58)	1	(57)	452	-	452
- בינמיגזרי	165	-	165	(223)	-	(223)
סך-הכל רווח מפעולות מימון	107	1	108	229	-	229
הכנסות תפעוליות ואחרות	38	38	76	135	62	197
סך-הכל הכנסות	145	39	184	364	62	426
הפרשה לחובות מסופקים	-	-	-	7	-	7
הוצאות תפעוליות ואחרות	128	36	164	204	39	243
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	17	3	20	153	23	176
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	11	2	13	9	1	10
רווח נקי	6	1	7	144	22	166
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	7	2	9	146	22	168
תשואה להון (אחוזים)	10.7		13.2	65.3		75.1
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	12.4		15.3	66.2		76.1
יתרה ממוצעת של נכסים	1,631	6	1,637	2,909	-	2,909
יתרה ממוצעת של התחייבויות	18,982	-	18,982	15,875	-	15,875
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	1,382	6	1,388	2,985	-	2,985
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות	-	294	294	-	-	-
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	8,105	8,105	-	7,928	7,928
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	-	1,081	1,081	115	-	115
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:						
מרווח מפעילות מתן אשראי	22	-	22	67	-	67
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	99	-	99	162	-	162
אחר	(14)	1	(13)	-	-	-
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	107	1	108	229	-	229

נתונים עיקריים אודות מגזר הבנקאות הפרטית (במיליוני ש"ח) (המשך):

	פעילות מקומית			פעילות בינלאומית		
	בנקאות ופיננסים	שוק ההון	סך-הכל	בנקאות ופיננסים	שוק ההון	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007						
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים						
- מחיצוניים	127	1	128	6	-	134
- בינמיגזרי	(22)	-	(22)	202	-	180
סך-הכל רווח מפעולות מימון	105	1	106	208	-	314
הכנסות תפעוליות ואחרות	34	44	78	12	50	140
סך-הכל הכנסות	139	45	184	220	50	454
הפרשה לחובות מסופקים	-	-	-	5	-	5
הוצאות תפעוליות ואחרות	118	31	149	195	37	381
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	21	14	35	20	13	68
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	7	6	13	22	3	38
רווח (הפסד) נקי	14	21	35	(2)	10	43
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	9	9	18	6	11	35
תשואה להון (אחוזים)	43.5		109.7	(0.8)	0.0	16.9
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	32.5		59.0	2.7	0.0	14.0
יתרה ממוצעת של נכסים	1,085	8	1,093	2,857	-	3,950
יתרה ממוצעת של התחייבויות	18,736	-	18,736	18,610	-	37,346
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	737	8	745	3,205	-	3,950
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות	-	1,250	1,250	-	-	1,250
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	-	8,078	8,078	-	8,646	16,724
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	-	615	615	93	-	708
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:						
מרווח מפעילות מתן אשראי	19	-	19	27	-	46
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	85	-	85	181	-	266
אחר	1	1	2	-	-	2
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	105	1	106	208	-	314

ההון האנושי

בשנת 2008 הסתכם מספר המשרות הממוצע במגזר ב-606 (מתוכן 164 משרות ניהול), כולל משרות של עובדים ישירים במגזר ומשרות של עובדי מטה ברמות השונות, שעלות העסקתם הועמסה על המגזר, לעומת 542 משרות בשנת 2007, עליה של 11.8%. עובדי הבנקאות הפרטית עוברים הכשרה הכוללת קורסים מקצועיים וניהוליים ולרבות הכשרה לתפקיד יועץ השקעות, עד לקבלת רישיון ייעוץ מרשות ניירות ערך.

השירות ללקוחות

ללקוחות הבנקאות הפרטית מוצעת "מעטפת שירות", הרוחמת את משאבי הבנק והקבוצה, למתן מענה אופטימאלי לצרכי הלקוחות ולפעילות יוזמת כלפיהם.

לקוחות המגזר, נהנים משירותים בנקאיים ברמה מקצועית גבוהה ביותר בחמישה מרכזי בנקאות פרטית, בהם עומדים לרשותם בנקאים בעלי ניסיון בתחום ההשקעות הפיננסיות בארץ ובעולם. העובדים, רובם ככולם, דוברי שפות זרות בהתאמה לשפת הלקוח אותו משרתים. בנוסף, עומדים לרשות הלקוחות שירותים שונים בבנק ובהם: קשר ישיר לחדרי העסקות, בנקאות ישירה באמצעות האינטרנט וכן שירותים של חברות הבת של הבנק: נאמנות, family office, ובנקאות להשקעות, המותאמים ללקוחות המגזר.

המרכז לבנקאות פרטית, השוכן, בבנין איילון-ביטוח במתחם בורסת היהלומים ברמת גן, מציע פתרונות בנקאיים כוללים, תוך התמקדות במוצרי השקעה ייחודיים בארץ ובעולם ובאשראי הנדרש למימון אפיקי ההשקעה המגוונים של לקוחות אלה. למרכז "זרוע ארוכה" בחיפה, לשירות לקוחות תושבי חיפה והצפון.

במרכזים לבנקאות פרטית בינלאומית בתל אביב, בירושלים ובנתניה, מוענקים שירותים מתמחים לתושבי חוץ, יחידים ותאגידי חוץ, לרבות ישראלים המתגוררים דרך קבע בחו"ל. המרכזים מעניקים שירותים הן בתחום מוצרי ההשקעה והן בתחום האשראי. בשנת 2008 המשיכה להתרחב פעילות העמדת הלוואות לרכישת נדל"ן בישראל, במקביל לגידול בהשקעות באפיק זה בקרב משקיעי חוץ. **מחלקת פיתוח עסקים** מפעילה "מוקד גלובלי" המאפשר ללקוחות פרטיים ולתאגידים להפיק תועלת מירבית מן הפריסה הבינלאומית של הבנק. המחלקה גם תורמת למעורבות בקהילות היהודיות בחו"ל, תוך שמירה על קשר הדוק עם הארגונים הפועלים שם. כמו כן, מסייעת המחלקה בפיתוח עסקים של סניפי הבנק, בעיקר בזירת תושבי החוץ, ובחיזוק עבודת המטה של הבנק כלפי מגזר לקוחות ייחודי זה.

התפתחות בשווקים של המגזר ותחרות

ללקוחות הבנקאות הפרטית מוצעים מגוון מוצרי השקעה פיננסיים. במגזר הבנקאות הפרטית קיימת תחרות גבוהה, המתבטאת בנטיית הלקוחות לנהל חשבונות בכמה בנקים, בישראל ובחו"ל. מרבית הבנקים הישראליים חידקו את מאמצי השירות והשיווק ללקוחות הבנקאות הפרטית, בהתאם למבנה המגזר בכל בנק. התחרות קיימת גם מול סניפים ונציגויות מקומיות של בנקים זרים, לרבות בנקים ישראלים בחו"ל, ומול חברות ביטוח ובתי השקעה, אשר פונים לאותו קהל יעד.

שיווק והפצה

עיקר מאמצי השיווק בבנקאות הפרטית נשענים על הפניית לקוחות, "מפה לאוזן". שיווק המוצרים ושירותי המעטפת נעשה במפגשים אישיים, באתר הלקוח או במשרדי הבנק ובכנסים ממוקדים ללקוחות הבנקאות הפרטית, בהובלת אנשי מפתח בנושאים פיננסיים ובתחומי תרבות ואמנות. בנוסף, הבנק פועל בקהילות היהודיות בעולם, במתן ערך מוסף ותרומה לחיי הקהילה, תוך יצירת בידול תדמיתי. לפרטים בדבר החקיקה בנושא העמלות הבנקאיות והשלכיות, ר' לעיל.

מגזר הניהול הפיננסי הגדרת המגזר

מגזר זה כולל פעילויות המאופיינות כפעילות בנקאית שאינה נעשית מול לקוחות הקבוצה (פרט לפעילותם מול חדר עסקות), אשר כוללות בעיקר את פעילות הנוסטרו של הבנק, של בנק מרכזי דיסקונט ושל אי די בי ניו יורק בניירות ערך ועם בנקים אחרים, ניהול החשיפות של סיכוני שוק ונזילות, ופעילות חדר עסקות, לרבות במגזרים פיננסיים. כמו כן, כולל המגזר את חלקו של הבנק ברווחי הבנק הבינלאומי וברווחי חברות כלולות שהן תאגידי עזר.

כן כולל המגזר את תת מגזר חברות ריאליות אשר כולל את פעילות קבוצת דיסקונט בהשקעות ריאליות. עיקר פעילות תת מגזר זה הינה השקעות המבוצעות על ידי חברת הבת דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות ועל ידי הבנק במישרין.

התפתחויות במגזר

התפתחויות בתיק הנוסטרו. לפרטים בדבר תיק הנוסטרו של הבנק והתפתחויות שחלו בו, ובכלל זה פרטים בדבר ירידת ערך של ניירות ערך זמינים למכירה ובדבר השקעות הבנק בניירות ערך מגובי נכסים, ר' לעיל "ניירות ערך" בפרק "התפתחות הנכסים וההתחייבויות" וביאור 3 לדוחות הכספיים.

בנקים בשטחי הרשות הפלשתינאית. לפרטים בדבר הפסקת שירותי הייצוג והעברות מס"ב מרצועת עזה, ר' "איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור" בפרק "חקיקה ופיקוח" להלן.

היקף הפעילות של המגזר והרווח הנקי שלו

ההפסד של המגזר הסתכם בשנת 2008 ב-651 מיליון ש"ח, לעומת הפסד של 128 מיליון ש"ח בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה ההפסד של המגזר בשנת 2008 מסתכם בסך של 446 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך של 14 מיליון ש"ח בשנת 2007.

סך כל ההכנסות הסתכמו בשנת 2008 בסכום שלילי של 329 מיליון ש"ח מזה סכום שלילי של 23 מיליון ש"ח מפעילות מקומית, לעומת 381 מיליון ש"ח בשנת 2007, מזה 108 מיליון ש"ח מפעילות מקומית, והן כוללות שלושה מרכיבים עיקריים:

1. רווחים מפעילות הנוסטרו בארץ בסך של 71 מיליון ש"ח, מהם 34 מיליון ש"ח רווחים ממכירה של ניירות ערך ומהתאמות לשווי הוגן. זאת לעומת רווחים מפעילות נוסטרו בסך של 58 מיליון ש"ח בשנת 2007, מהם 48 מיליון ש"ח מרווחים ממכירה של ניירות ערך ומהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר.

2. הפסד נטו, מניהול הפוזיציות וממסחר ותוור במטבעות ובנגזרים פיננסיים בארץ בסך של 94 מיליון ש"ח בשנת 2008, לעומת רווח בסך של 50 מיליון ש"ח בשנת 2007.

3. הפסד מפעילות בינלאומית בסך של 306 מיליון ש"ח, לעומת רווח של 273 מיליון ש"ח בשנת 2007.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה למגזר על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון במגזר, הגיע לשיעור שלילי של 38.8% בשנת 2008, לעומת שיעור שלילי של 5.6% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה שיעור התשואה מגיע לשיעור שלילי של 26.6% בשנת 2008, לעומת שיעור שלילי של 0.6% בשנת 2007.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות מגזר הניהול הפיננסי (במיליוני ש"ח):

פעילות מקומית	פעילות בינלאומית	פעילות מקומית	פעילות בינלאומית	פעילות מקומית	פעילות בינלאומית
סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	44	1	45	110	246
הכנסות תפעוליות ואחרות	(67)	(307)	(374)	(2)	27
סך-הכל הכנסות	(23)	(306)	(329)	108	273
הפרשה לחובות מסופקים	-	10	10	1	6
הוצאות תפעוליות ואחרות	422	77	499	430	80
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	(445)	(393)	(838)	(323)	187
רווח (הפסד) נקי	(279)	(372)	(651)	(171)	43
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	(221)	(225)	(446)	(60)	46
תשואה להון (אחוזים)	(21.1)	(109.0)	(38.8)	(9.4)	8.9
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	(16.7)	(67.6)	(26.6)	(3.3)	9.7
יתרה ממוצעת של נכסים	42,098	15,854	57,952	45,754	19,351
יתרה ממוצעת של התחייבויות	13,768	10,455	24,223	14,829	6,531
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	9,082	5,493	14,575	10,680	7,252

ההון האנושי

בשנת 2008 הסתכם מספר המשרות הממוצע במגזר ב-942 (מהן 182 משרות ניהול), כולל משרות של עובדים ישירים במגזר ומשרות של עובדי מטה ברמות השונות, שעלות העסקתם הועמסה על המגזר, מזה 895 משרות בפעילות מקומית, לעומת 862 משרות כאמור בשנת 2007, עליה של 9.3%.

TREASURY תל אביב

במהלך שנת 2007 הוקמה יחידת Global Treasury בתל אביב אשר מיועדת ליישם את אסטרטגיית הניהול הקבוצתי ואשר במסגרתה ירוכזו כלל פעולות חדר עסקאות וניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. במהלך שנת 2008 הוגבר שיתוף הפעולה בין חברות הקבוצה לבנק, בתחומים של ניהול נזילות וניהול ההון.

חדר עסקות. חדר עסקות מרכז תחתיו ארבעה תחומי פעילות עיקריים: מסחר במטבעות, מסחר בריביות, מסחר בניירות ערך זרים וניהול הנזילות בשקלים ובמט"ח. חדר עסקות עומד לרשות הלקוחות והסניפים במתן שירות פיננסי אישי ומקצועי בשווקי הכספים וההון הגלובליים לגבי המכשירים הפיננסיים השונים וביצוע עסקאות מיוחדות במט"ח, ריביות ושוק ההון. בין לקוחות חדר עסקות נמנים בנקים מקומיים וזרים, חברות, משקיעים וגופים מוסדיים. טכנולוגיה מתקדמת ומערך מחשוב מן המובילים שבין חדרי העסקות בארץ, מאפשרים לחדר העסקות לספק ללקוחותיו שירות מהיר ומקצועי.

כחלק מארגון מחדש שמבצע הבנק, מרוכזים כלל חדרי המסחר בבנק, בניירות ערך זרים וישראלים, מט"ח וחברות, במקום אחד. מטרת השינוי היא לייצר עבור הלקוח ריכוז של כלל שירותי המסחר להם הוא זקוק, תחת קורת גג אחת. בצד שיפור רמת השירות ללקוח יוצר מהלך זה סינרגיה בין כל תחומי המסחר בבנק, חסכון בעלויות וחסכון בכפילות בתהליכים, תשתיות וכוח אדם. כחלק מהשינויים, יחידת הבקרה (Middle Office) ויחידת התפעול הפיננסי (Back Office) תטפלנה בכל לקוחות הבנק הפעילים במכשירים פיננסיים ובשוק ההון.

מסחר במט"ח ובריביות. חדר עסקות מהווה מוקד משיכה ללקוחות הפעילים במכשירים פיננסיים, בין אם לצרכי השקעה ובין אם

לצרכי הגנה. עיקר העסקאות אותן מספק חדר עסקות: חוזים עתידיים ואופציות על המטבע, הריבית והמדד (כולל אופציות אקזוטיות). עסקאות החלף, עסקאות החלפת ריבית משתנה וקבועה.

מסחר בניירות ערך זרים. דסק ניירות ערך זרים פעיל במגוון גדול של שווקי הון ופיננסים בעולם תוך שימוש בכלים פיננסיים מורכבים ומציע מסחר במגוון רחב של מכשירים: מסחר במניות בבורסות חו"ל, מסחר באופציות, באגרות חוב מדינות ואגרות חוב קונצרניות, קרנות נאמנות וקרנות גידור וביצוע פעילות ארביטראז'.

חדר עסקות מפתח ו"בונה" את העסקאות השונות לפי צרכי הלקוחות ובין היתר מפתח מוצרים מובנים על מטבעות, על ריביות ועל שערי מניות.

ניהול נכסים והתחייבויות. תחומי הפעילות העיקריים בניהול נכסים והתחייבויות הם ניהול ההון, ניהול הנזילות, ניהול חשיפות בסיס וריבית הגלומות במאזן, ניהול התיק הזמין למכירה, ניהול המרווח הפיננסי וקביעת מחירי העברה.

תחרות

מגזר הניהול הפיננסי כולל, כאמור, את פעילות חדר עסקות מול לקוחות. פעילות חדרי העסקות בארץ ובעולם מאופיינת ברמה גבוהה של תחרות. המתחרים העיקריים הינם ארבע הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל. המעורבות של בנקים זרים וחברות פיננסיות אחרות בשוק המט"ח ובשוק בריביות השקליות עלתה בשנים האחרונות באופן משמעותי.

בתחילת שנת 2008 הושק על ידי מרבית החברות לניהול קרנות נאמנות מוצר חדש, קרן נאמנות כספית. הקרנות הכספיות משקיעות את הכספים שהופקדו בהן בפקדונות ואגרות חוב מזילים, נושאי תשואה גבוהה, וגובות דמי ניהול בשיעורים נמוכים מאוד. מוצר זה מתחרה ישירות בפקדונות הבנקאיים, ולפיכך צפוי כי תגבר התחרות הקיימת בתחום זה. לפרטים נוספים, ר' "הפעילות בשוק ההון" בפרק "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסויימים" ו-"רפורמה במבנה שוק ההון בישראל ובפעילות הבנקים ושחקנים אחרים בתחום שוק ההון" בפרק "חקיקה ופיקוח" להלן.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

התוכנית האסטרטגית לשנים הקרובות במגזר הניהול הפיננסי כוללת המשך הטמעת האסטרטגיה של Global Treasury, אשר הוקם במהלך שנת 2007 במטרה לרכז מקצועית את פעילות הנכסים והתחייבויות ופעילות חדרי העסקות של הקבוצה כולה (בארץ, בניו יורק ובשווייץ). וזאת, בעיקר בתחומים של ניהול ההון, ניהול הנזילות, ניהול חשיפות הבסיס והריבית וניהול תיק הנוסטרו. בנוסף במהלך שנת 2009 הבנק מתכוון לכנס ועדת GALCO (Group Assets & Liabilities committee), לניהול סיכונים בראיה קבוצתית, ולקידום שיתוף הפעולה בין חדרי העסקות של חברות הקבוצה, הן ברמה העסקית הן ברמה הטכנולוגית. מידע זה הינו בבחינת מידע צופה פני עתיד, אשר מבוסס על תוכניות הבנק במועד פרסום הדוחות. המידע עשוי שלא להתממש, בין היתר בשל קשיים ביישום, קשיים טכנולוגיים וקשיים רגולטוריים.

תת מגזר החברות הריאליות הגדרת תת המגזר

תת המגזר כולל את פעילות קבוצת הבנק בהשקעות ריאליות. עיקר פעילות תת המגזר הינה השקעות המבוצעות על ידי חברה הבת דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ (להלן: "דש"ה") ועל ידי הבנק במישרין.

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תת המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והנחיות רגולטוריות אשר חלות על מערכת הבנקאות בישראל, מצד גורמי פיקוח שונים, ובכלל זה: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים, רשות ניירות ערך ועוד. להלן יתוארו בקצרה מגבלות עיקריות שחלות על תת המגזר.

סעיף 23א לחוק הבנקאות (רישוי) קובע, כי סך כל אמצעי השליטה שתאגיד בנקאי מחזיק בתאגידים ריאליים, לא יעלה על השיעורים הבאים מהון התאגיד הבנקאי, כפי שיוגדר לענין זה בכללים שקבע הנגיד, לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת ובאישור שר האוצר - (1) עד חמישה עשר אחוזים מהונו - בתאגידים ריאליים כלשהם;

- (2) עד חמישה אחוזים נוספים מהונו - ובלבד שלא יחזיק בתאגיד אחר יותר מחמישה אחוזים מסוג מסוים של אמצעי השליטה ולא תהיה לו זכות למנות דירקטור;
- (3) עד חמישה אחוזים נוספים מהונו - בתאגידים ריאליים שהם תאגידי חוץ אשר אין להם פעילות עסקית מהותית ומתמשכת בישראל. ליום 31 בדצמבר 2008, הבנק היה רחוק ממיצוי המגבלה.

היקף הפעילות של תת המגזר והרווח הנקי שלו

ההפסד של תת המגזר הסתכם בשנת 2008 ב-196 מיליון ש"ח, לעומת רווח של 19 מיליון ש"ח בשנת 2007, בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה ההפסד של המגזר בשנת 2008 מסתכם בסך של 75 מיליון ש"ח, לעומת רווח של 20 מיליון ש"ח בשנת 2007. **שיעור תשואת הרווח הנקי**, המחושב על ההון שהוקצה לתת המגזר על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון במגזר, הגיע לשיעור שלילי של 249.3% בשנת 2008, לעומת 29.9% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה שיעור התשואה מגיע לשיעור שלילי של 96.2% בשנת 2008, לעומת 31.5% בשנת 2007.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות תת מגזר החברות הריאליות (במיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2007	2008	
(36)	(55)	הפסד מפעולות מימון
32	(32)	הכנסות תפעוליות ואחרות
(4)	(87)	סך-הכל הכנסות
4	4	הוצאות תפעוליות ואחרות
(8)	(91)	הפסד מפעולות רגילות לפני מסים
21	(115)	חלקו של הבנק ברווחי חברות כלולות
19	(196)	רווח (הפסד) נקי
20	(75)	רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים
29.9	(249.3)	תשואה להון (אחוזים)
31.5	(96.2)	תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)
958	1,206	יתרה ממוצעת של נכסים
248	684	יתרה ממוצעת של התחייבויות
958	1,206	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון

ההון האנושי

בשנת 2008 הסתכם מספר המשרות הממוצע בתת מגזר ב-5, כולל משרות של עובדים ישירים במגזר ומשרות של עובדי מטה ברמות השונות, שעלות העסקתם הועמסה על המגזר, בדומה לשנת 2007.

תחומי הפעילות העיקריים במגזר

השקעות קבוצת דיסקונט בחברות הריאליות מתחלקות לשני סוגים עיקריים:

- **השקעה בקרנות השקעה פרטיות ובקרנות הון סיכון.** הפעילות בתחום זה מתבצעת בעיקר באמצעות חברת הבת, דש"ה, על ידי הבנק במישרין, וכן באמצעות חברת הבת בנק מרכנתיל דיסקונט.
- **השקעה בחברות.** ההשקעות העיקריות בתחום זה הינן ההשקעה בחברת Kardan Financial Services B.V. (ר' להלן), ההשקעה בשתי חברות שבשליטת מאיר חברה למכונות ומשאיות בע"מ (ר' להלן); השקעה בבזק חברה לתקשורת בע"מ והשקעה בהוט מערכות תקשורת בע"מ (ר' ביאור 3 לדוחות הכספיים).

מדיניות השקעות ריאליות

- בשנת 2007 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות השקעות ריאליות המושתתת, בין היתר, על העקרונות הבאים:
- איחוד פעילות ההשקעות הריאלית של הבנק תחת חברת הבת דש"ה והגדרת תחומי פעילות ההשקעות;
 - בשלב הראשון יבוצעו השקעות בהיקף של עד 90% מהמסגרת המקסימלית המותרת בהתאם למגבלות החוק, ביחס של כ-60% להשקעות בישראל וכ-40% להשקעות בחו"ל (כולל תיק ההשקעות הקיים).
 - ההשקעות בחו"ל תכלולנה השקעות בנדל"ן, בהתבסס על שותפויות אסטרטגיות עם פעילים בתחום הנדל"ן ובתי השקעות גדולים המתמחים בתחום הנדל"ן, השקעות בתחום ה-Private equity, בדרך של השקעה בקרנות השקעה באופן ישיר ובאמצעות Gatekeeper והשקעות אחרות.
- במסגרת אישור מדיניות ההשקעות הריאליות כאמור נקבע, בין היתר, גם מתווה מומלץ להיקפי ההשקעות בשנים 2007-2009. כאמור, במסגרת עדכון ההדגשים האסטרטגיים לשנת 2009, הוחלט על עצירת ההשקעות הריאליות.

השקעות הקבוצה בקרנות ההון

בתחום קרנות הון סיכון וקרנות השקעה פרטיות שותפה חברת הבת דש"ה במספר קרנות ובהן:

קרן המזכין הראשונה לישראל (פימי) ביחד עם משקיעי חוץ. גודלה של הקרן כ-91 מיליון דולר. סך חלקה של דש"ה בהתחייבויות ההשקעה בקרן היה כ-16 מיליון דולר, מזה סך של כ-13.3 מיליון דולר הושקע עד ליום 31 בדצמבר 2008. הקרן סיימה השקעותיה ומימשה החזקות במרבית השקעותיה.

הקרן הישראלית הבינלאומית, שהתמחתה בהשקעות בפרויקטים מוטי יצוא. גודלה של הקרן כ-40 מיליון דולר, וחלקה של דש"ה בהתחייבויות ההשקעה בקרן היה כ-8.1 מיליון דולר. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה סך של כ-7.7 מיליון דולר. הקרן השלימה מימוש של יתרת תיק ההשקעות שלה והוחל בתהליך פירוקה בהתאם להסכם השותפות.

קרן הון סיכון (III) Vertex Management (להלן: "קרן ורטקס הראשונה"). גודלה של הקרן כ-36 מיליון דולר וחלקה של דש"ה כ-5.3 מיליון דולר. הקרן סיימה השקעותיה, השלימה את מימוש יתרת תיק ההשקעות שלה, והוחל בתהליך פירוקה בהתאם להסכם השותפות.

Vertex Israel II Fund. גודלה של הקרן כ-160 מיליון דולר וחלקה של דש"ה בהתחייבויות ההשקעה בקרן הינו כ-15 מיליון דולר. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה את מלוא הסכום לו התחייבה.

קרן Vertex Israel III Fund. גודלה של הקרן כ-150 מיליון דולר וחלקה של דש"ה בהתחייבויות ההשקעה בקרן הינו כ-13.5 מיליון דולר. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה סך של כ-7.8 מיליון דולר.

קרן ויטלייף. דש"ה יזמה הקמת קרן הון סיכון בתחומי מדעי החיים. היקף הקרן לאחר השלמת הגיוס הינו כ-50.3 מיליון דולר, וחלקה של דש"ה בהתחייבויות ההשקעה בקרן הינו כ-10 מיליון דולר. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה סך של כ-9.6 מיליון דולר.

קרן FIMI Opportunity II. היקף הקרן הוא כ-293 מיליון דולר. חלקה של דש"ה בהתחייבויות ההשקעה בקרן הינו כ-50 מיליון דולר, ממנו הושקע עד ליום 31 בדצמבר 2008 סך של כ-36.9 מיליון דולר.

FITE – First Israel Turnaround Enterprise. היקף הקרן הוא כ-129 מיליון דולר, וחלקה של דש"ה יגיע לכ-12.5 מיליון דולר. עד ליום 31 בדצמבר 2008 הושקע בקרן סך של כ-3.1 מיליון דולר. יתרת התחייבות ההשקעה בקרן הועברה לקרן FIMI Opportunity IV, שהחלה את פעילותה בתחילת שנת 2008 (ר' להלן).

קרן FIMI Opportunity IV. היקף הקרן הוא כ-509 מיליון דולר. חלקה של דש"ה בהתחייבויות ההשקעה בקרן הינו כ-50 מיליון דולר, כולל יתרת התחייבות ההשקעה שהועברה מקרן FITE (ר' לעיל). עד ליום 31 בדצמבר 2008 הושקע בקרן סך של כ-7.3 מיליון דולר.

קרן גולדן גייט ברידג' פאנד. הקרן עוסקת במימון ביניים לחברות טכנולוגיה בראשית דרכן. גודלה של הקרן כ-6 מיליון דולר. חלקה של דש"ה בהתחייבויות ההשקעה בקרן הינו כ-2 מיליון דולר, מהם הושקע עד ליום 31 בדצמבר 2008 סכום של כ-1.7 מיליון דולר.

קרן Plenus Venture Lending II Fund. הקרן, שהיקפה עומד על כ-55 מיליון דולר, עוסקת במתן הלוואות גישור וקווי אשראי לחברות טכנולוגיה. דש"ה התחייבה להשקיע עד 5 מיליון דולר בקרן. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה סך של כ-3.2 מיליון דולר.

דש"ה הקימה בשיתוף חברת בזק ואחרים את קרן **Stage One Ventures Capital Fund** אשר תשקיע בחברות בתחום התקשורת וטכנולוגית המידע. היקף הקרן הראשוני עמד על 30 מיליון דולר. לאחר שתי הגדלות של הקרן, שהתבצעו בשנת 2006 ובשנת 2008,

עומד היקף הקרן על כ-46 מיליון דולר. חלקה של דש"ה בהתחייבויות ההשקעה בקרן הינו כ-17.8 מיליון דולר, ממנו הושקע עד ליום 31 בדצמבר 2008 סך של כ-13.9 מיליון דולר.

קרן אלון. דש"ה השקיעה בקרן הון סיכון מקבוצת גאון ניהול נכסים אשר משקיעה בחברות טכנולוגיה בשלב המאוחר (late stage). גודל הקרן כ-30 מיליון דולר וחלקה של דש"ה כ-2 מיליון דולר, אשר הושקעו במלואם.

קרן Fortissimo Capital Fund. גודלה של הקרן הינו כ-78 מיליון דולר. דש"ה התחייבה להשקיע בקרן סך של 5 מיליון דולר. עד ליום 31 בדצמבר 2008 הושקע סך של כ-3.5 מיליון דולר.

קרן Edmond de Rothschild Europorties. הקרן היא מקבוצת רוטשילד. היקף הקרן כ-100 מיליון יורו. במהלך שנת 2008 התחייבה דש"ה להשקיע בקרן סך של 11.3 מיליון יורו. עד ליום 31 בדצמבר 2008 הושקע סך של כ-8.9 מיליון יורו.

השקעה בקרן Apax VII. דש"ה התחייבה להשקיע סך של 7.4 מיליון יורו בקרן, שהיקפה כ-10 מיליארד יורו. הקרן הינה קרן private equity אירופאית מקבוצת Apax, שצפויה לפעול בעיקר באירופה. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה סך של 3.2 מיליון יורו בקרן האמורה.

השקעה בקרן Plenus III. דש"ה התחייבה להשקיע בקרן 15 מיליון דולר, מתוך כ-120 מיליון דולר שהקרן צפויה לגייס. הקרן הינה קרן הלוואות (Venture Lending) מקבוצת דברת, אשר עוסקת במתן הלוואות וקווי אשראי לחברות טכנולוגיה. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה סך של כ-6 מיליון דולר בקרן האמורה.

השקעה בקרן נדל"ן. דש"ה התחייבה להשקיע 5 מיליון דולר בקרן השקעות מקבוצת "בראק קפיטל", אשר בתחילת פעילותה התמקדה בהשקעות בנדל"ן בהודו ובסין. בעקבות המשבר העולמי שינתה הקרן את מדיניות ההשקעות שלה והחליטה להתמקד בהשקעות בארה"ב ובקנדה. היקף הקרן הינו כ-110 מיליון דולר. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה סך של 1.8 מיליון דולר בקרן האמורה.

השקעה בקרן נדל"ן אירופאית. דש"ה התחייבה להשקיע 10 מיליון יורו בקרן נדל"ן אירופאית בניהולה של קבוצת AXA הצרפתית, מתוך היקף קרן של כ-400 מיליון יורו. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה סך של כ-4.1 מיליון יורו בקרן האמורה.

קרן פורטיסימו II. בחודש אוקטובר 2008 התחייבה דש"ה להשקיע 20 מיליון דולר ארה"ב בקרן, שהינה קרן מפנה (turn around) לחברות בוגרות מוטות טכנולוגיה היקף הקרן כ-100 מיליון דולר. עד ליום 31 בדצמבר 2008, דש"ה השקיעה סך של 2 מיליון דולר בקרן. יתרת ההשקעה של דש"ה בקרנות הון סיכון וקרנות השקעה פרטיות הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2008 בסך של 116.7 מיליון דולר. יתרת התחייבויות ההשקעה של דש"ה הסתכמה למועד זה בסך של 118.9 מיליון דולר.

השקעה נוספת בקרנות. בנוסף להשקעה בקרנות באמצעות דש"ה, השקיע הבנק במישרין בקרן נוספת:

קרן FIMI Opportunity I. היקף הקרן הוא כ-114 מיליון דולר. חלקו של הבנק יגיע לכ-22.7 מיליון דולר, ממנו הושקע עד ליום 31 בדצמבר 2008 סך של כ-18.6 מיליון דולר.

כמו כן, בנק מרכנתיל דיסקונט התקשר בהסכמים להשקעה בחמש קרנות הון סיכון. השקעת בנק מרכנתיל דיסקונט בקרנות אלה עמדה ביום 31 בדצמבר 2008 על כ-3.5 מיליון דולר. סך ההתחייבויות העתידיות המקסימליות של בנק מרכנתיל דיסקונט להשקעה בקרנות אלה הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2008 ב-0.6 מיליון דולר.

השקעה בחברות

בתחום ההשקעה בחברות בוצעו השקעות במספר חברות, ובהן:

השקעה בפעילות בחו"ל. בחודש ספטמבר 2007 נחתמו הסכמים לביצוע השקעה בשתי חברות בבעלות מאיר חברה למכונות ומשאיות בע"מ (להלן: "קבוצת מאיר") על פיהם התחייבה דש"ה להשקיע סכום של עד 40 מיליון יורו בחברת מאיר (קשר) נדל"ן בע"מ (להלן: "מאיר נדל"ן") וסכום של עד 30 מיליון יורו בחברת מאיר אירופה בע"מ (להלן: "מאיר אירופה"). ההתחייבות האמורה של הבנק כפופה להתחייבות של קבוצת מאיר להשקיע במקביל סכום של עד 160 מיליון יורו במאיר נדל"ן וסכום של עד 120 מיליון יורו במאיר אירופה. עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דש"ה סך של כ-9.7 מיליון יורו במאיר נדל"ן וסך של כ-1.4 מיליון יורו במאיר אירופה. מאיר נדל"ן הינה חברת אחזקות שהוקמה בתחילת שנת 2007, והיא מרכזת את פעילות קבוצת מאיר בתחומי הנדל"ן הימני בישראל ובעולם, לרבות בתחום המלונאות.

מאיר אירופה הינה חברת אחזקות שהוקמה בשנת 2006, והיא מרכזת את פעילות קבוצת מאיר בתחומי הליסינג, מסחר והשכרה ויבוא של מכונות פרטיות, חדשות ומשומשות, במדינות אירופה. מאיר אירופה מחזיקה בזיכיון Hertz לתחום הליסינג בהונגריה.

ההשקעה בחברות האמורות מקנה לדש"ה אחזקה בשיעור של 20% וזכות למינוי דירקטור אחד מתוך חמישה בכל אחת מהחברות. על דש"ה להעמיד את חלקה במימון בעלי המניות למאיר נדל"ן ולמאיר אירופה במועדים שייקבעו על ידי הדירקטוריון של כל אחת מהחברות. במידה ודש"ה לא תעמיד את חלקה היחסי במימון בהתאם לתקרות הכספיות ולמועדים שנקבעו בהסכמים, היא תהיה חשופה לאפשרות של דילול חלקה והפעלת אופציית Call שתעמוד במקרה כזה לקבוצת מאיר לרכישת מניותיה של דש"ה. כן תקום לקבוצת מאיר אופציית Call לרכישת מניות דש"ה בחברות במקרה בו דרישות רשויות מוסמכות ו/או רגולציה החלה על דש"ה יביאו להגבלת פעילות החברות באופן מהותי, בהתאם לתנאים שפורטו בהסכמים. כמו כן הוקנו לדש"ה, כל עוד היא מחזיקה 10% לפחות מהון המניות, זכויות וטו בנוגע להחלטות מסוימות של מאיר נדל"ן ומאיר אירופה, זכות להשתתף בהקצאות עתידיות של החברות, זכות הצטרפות (Tag Along) במקרה בו תבקש קבוצת מאיר למכור את אחזקותיה בחברות, חובת הצטרפות למכירה (Bring Along) במקרה בו תבקש קבוצת מאיר למכור את השליטה בחברות, זכות סירוב ראשונה לקבוצת מאיר במקרה בו תבקש דש"ה למכור את מניותיה בחברות, והכל על פי ובהתאם להוראות שנקבעו בהסכמי ההשקעה. עוד נקבעו בהסכמים מגבלות על עסקאות עם בעלי ענין בחברות או בקבוצת מאיר ומגבלות על העברת מניות בחברות לצדדים שלישיים. כן נקבע בהסכם ההשקעה במאיר נדל"ן כי מאיר נדל"ן תהיה זרוע הפעילות של קבוצת מאיר וקבוצת דיסקונט בכל הקשור בהשקעות בנדל"ן מניב יזמי בארץ ובחול, באמצעותה יבצעו הצדדים השקעות נדל"ן בארץ ובחול, למעט השקעות פיננסיות פאסיביות, ואשר לה יתנו קדימות בניצול הזדמנויות עסקיות בתחום ההשקעה בנדל"ן, ובלבד שלגבי קבוצת דיסקונט הובהר כי האמור מתייחס להשקעה ב"תאגידים ריאליים" בתחום הנדל"ן, כמשמעות מונח זה בחוק הבנקאות (רישוי), והכל בהתאם לתנאים ולסייגים שנקבעו בהסכם ההשקעה בנוגע למאיר נדל"ן, ועד למועד בו תושלם ההשקעה של דש"ה במאיר נדל"ן בסכום שצויין לעיל. הוראות דומות נקבעו בהסכם ההשקעה במאיר אירופה בכל הנוגע לפעילות בתחום המסחר, ליסינג השכרה וכיוצא ב, של מכוניות פרטיות באירופה.

החל מהרבעון השלישי של שנת 2008, לא ביצעה מאיר אירופה השקעות ולמיטב ידיעת דש"ה והבנק, אין בכוונת מאיר אירופה לבצע השקעות נוספות.

עיקר ההשקעה במאיר נדל"ן הינה בגין החזקה בחבס סטאר, ריט הולנדי המחזיק בנכסי נדל"ן מניב במערב אירופה.

השקעה ב-"KFS". ביום 30 בדצמבר 2007 התקשרו דש"ה, חברת Kardan Financial Services B.V. (להלן: "KFS") וחברת Kardan N.V. (להלן: "קרדן") בהסכם השקעה לפיו תרכוש דש"ה על דרך של הקצאה, מניות המהוות במועד הקצאתן 11.01% מהון המניות המונפק והנפרע של KFS (ו-11% מהון המניות המונפק והנפרע של KFS בהנחת דילול מלא), תמורת סך של כ-55.6 מיליון יורו. KFS הינה חברת החזקות מאוגדת בהולנד, העוסקת בתחום השירותים הפיננסיים בארצות מרכז-מזרח אירופה, בארצות ברית המועצות לשעבר ובטורקיה. עיקר פעילותה של KFS הינה באמצעות החזקותיה ב-"TBIF Financial Services Group NV" ("TBIF") ו-"TBIF Financial Services Group NV" ("TBIF"). TBIF בה מחזיקה KFS כ-90.4%, פעילה בתחום הבנקאות, שירותי מימון (אשראי קמעונאי, ליסינג ומשכנתאות) וניהול נכסים ו-TBIF, בה מחזיקה KFS כ-40%, פעילה בתחומי הביטוח והפנסיה.

במסגרת הסכם ההשקעה קבעו הצדדים מספר הסדרים ביניהם בנוגע לזכויותיהם וחובותיהם כבעלי מניות ב-KFS, ובין היתר, נקבע כי כל עוד תחזיק דש"ה לפחות 7.50% מהון המניות המונפק של KFS והחברה לא הונפקה לציבור, תוקנה לדש"ה הזכות למנות 20% מחברי הדירקטוריון (להוציא במקרים מסוימים הקבועים בהסכם). כמו כן, הוקנו לדש"ה זכויות וטו בנוגע להחלטות מסוימות של KFS, זכות להשתתף בהקצאות עתידיות של KFS, זכות הצטרפות (Tag Along) במקרה בו תמכור קרדן את השליטה ב-KFS וחובת הצעה ראשונה (Right of First Offer) במקרה בו תבקש דש"ה למכור מניות של KFS שבבעלותה לצדדים שלישיים, והכל על פי ובהתאם להוראות הסכם ההשקעה. עסקת ההשקעה הושלמה ביום 31 בדצמבר 2007. הבנק העמיד ל-KFS מסגרת אשראי בהיקף של עד 225 מיליון יורו. האשראי ניתן לשיעורין, לתקופות שונות ובכפוף לעמידה בתנאים מסוימים, כפי שנקבעו בהסכם בין הצדדים. יתרת האשראי שהעמיד הבנק הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2008 בסך של כ-236.2 מיליון אירו. חלק ניכר מהאשראי מובטח בבטחונות שאינם בתחומי פעולתה של KFS או באזורים בהם היא פועלת.

בחודש נובמבר 2008 בוצע עדכון להערכת השווי של KFS, על פיו שווי החברה העדכני מסתכם בסך של כ-451 מיליון יורו, לעומת סך של 505 מיליון יורו לאחר רכישת אחזקות קבוצת דיסקונט בחברה בחודש דצמבר 2007, ירידה של 11%. בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2008 הופחתה ההשקעה בהתאם להערכה האמורה. השפעת הפחתה, בניכוי הפחתה שוטפת של עודף עלות הרכישה (בסך של 15 מיליון ש"ח), בתקופה שמאז רכישת אחזקות בחברה, הסתכמה בסך של כ-10 מיליון ש"ח. ההשקעה המקורית ב-KFS הסתכמה בסך של 316 מיליון ש"ח.

ביום 30 במרס 2009, נחתם הסכם במסגרתו מכרה דש"ה את מלוא החזקותיה במניות KFS לקרדן בתמורה לסך של 38.5 מיליון יורו. התמורה האמורה תשולם כלהלן: סך של 30 מיליון יורו ישולם במעמד חתימת ההסכם וסך של 8.5 מיליון יורו ישולם בתום 7 שנים ממועד החתימה, ללא ריבית.

לאור האמור, ביצעה דש"ה התאמה של ערך ההשקעה בספרים לשווי תמורת המכירה. בסך הכל נרשמה בשנת 2008 הפרשה לירידת ערך בסך של כ-85 מיליון ש"ח.

במקביל, חתמה דש"ה על הסכם אופציה לרכישת 5% מהון המניות של KFS בדרך של הקצאה. האופציה הינה לתקופה של 6 שנים, שתחילתה במועד חתימת ההסכם, לפי שווי של 386 מיליון יורו בתוספת 5% לשנה שתצטבר החל מהשנה השלישית ממועד חתימת ההסכם (בכפוף להתאמות הקבועות בהסכם). האופציה תהיה ניתנת למימוש בכל עת במהלך 6 שנים ממועד חתימת ההסכם, אלא אם התקופה האמורה תתקצר עקב אירוע של רישום למסחר של מניות KFS או אירוע מכירה אחר (כפי שאלה הוגדרו בהסכם האופציה). אם וככל שדש"ה תממש את האופציה אזי תעמודנה לה זכויות הכוללות זכות הצטרפות במקרה של מכירת שליטה על ידי קרדן וזכות השתתפות בהקצאות עתידיות וכן מניותיה תהיינה כפופות לזכות הצעה ראשונה של קרדן, והכל בכפוף ובהתאם לתנאים שנקבעו בהסכם האופציה.

בשלב זה, מטעמי זהירות, בחישוב הפרשה לירידת ערך לא הביא הבנק בחשבון את ייחוס השווי הכלכלי לאופציה, והנושא ייבחן במסגרת ערכת הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2009, במסגרתם תירשם המכירה.

בנוסף לאמור, אישר הבנק העמדת אשראי חדש לקבוצת קרדן בסכומים העולים על התמורה כאמור.

השקעה בחברת מניף - שירותים פיננסיים בע"מ. חברת מניף עוסקת בהשלמת הון עצמי לקבלנים, הנדרש על ידי בנקים המלווים את הפרוייקטים במתכונת של פרוייקטים סגורים. ההשלמה נעשית בדרך של העמדת ערבויות לטובת הפרוייקטים בתמורה לקבלת חלק מרווחיהם. דש"ה מחזיקה כ-19.6% מהון המניות של חברת מניף. דירקטוריון דש"ה אישר העמדה של ערבויות לפרוייקטים עד סך של 17.3 מיליון דולר. ליום 31 בדצמבר 2008 הועמדו בפועל ערבויות בסך של כ-46.2 מיליון ש"ח.

בחודש יולי 2007 חתמה דש"ה על הסכם לרכישת השליטה בחברת מניף, תמורת סכום שאינו מהותי. במסגרת ההסכם התחייבה דש"ה להעמיד ערבויות נוספות לטובת פרוייקטים של בניה, במקום אלו אשר הועמדו בפועל על ידי המוכר (מסגרת נוספת של כ-17.3 מיליון דולר, מתוכה הועמד בפועל סך של 33 מיליון ש"ח). השלמת העסקה היתה מותנית, בין היתר, בקבלת אישור בנק ישראל.

בעקבות הקשיים שהתעוררו בהגעה להסכמות בעניין תוספת להסכם בעלי המניות וכן לאור התפתחויות עסקיות מסוימות במניף, ניהלה דש"ה משא ומתן עם המוכר לתיקון ההסכם לרכישת זכויותיו במניף.

בחודש אוגוסט 2008 נחתם תיקון להסכם רכישת המניות בכפוף לכך שיתקיימו מספר תנאים עד ליום 7 בספטמבר 2008, ומותנה בקבלת אישור בנק ישראל והממונה על ההגבלים העסקיים עד ליום 15 בדצמבר 2008. לאחר מועד זה רשאי כל אחד מהצדדים להודיע על ביטול ההסכם. למועד סמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים התקיימו כל התנאים המתלים בהסכם, פרט לאישור בנק ישראל, שטרם התקבל.

השקעה ביורופורט בע"מ. בחודשים מרס ואפריל 2007 רכשה דש"ה 13.34% בחברת יורופורט בע"מ, תמורת סך של כ-2 מיליון דולר. יורופורט התעתדה לפעול בייזום פרוייקטים של נדל"ן מניב במזרח אירופה. בחודש מאי 2007 הנפיקה יורופורט אג"ח לציבור בהיקף כולל של 57 מיליון ש"ח לצורך מימון פעולתה. על פי דוחותיה הכספיים לשנת 2008 התחילה יורופורט לפעול לייזום פרוייקט אחד במזרח אירופה, אולם אין וודאות שתוכל לגייס מימון להמשך הפרוייקט.

פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסוימים

הפעילות בתחום כרטיסי האשראי

מידע כללי על ענף כרטיסי האשראי

פעילות הבנק בתחום כרטיסי האשראי מתבצעת הן באמצעות כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן: "כאל"), חברת כרטיסי אשראי, המוחזקת על ידי הבנק בשיעור של 71.8%, והן בהנפקת כרטיסי אשראי של כאל ללקוחות הבנק כמנפיקים משותפים, כחלק מסל השירותים והמוצרים המוצע על ידי הבנק.

הכנסות הבנק מהפעילות בכרטיסי אשראי כוללת, בראש ובראשונה, עמלות שונות הקשורות לפעילות כאל בכרטיסי אשראי (הן כמנפיקה של כרטיסי אשראי והן כסולקת של כרטיסי אשראי), וכן את הכנסות המימון מאשראי בעסקאות המבוצעות בכרטיסי אשראי. בנוסף,

לבנק הכנסות הנובעות מתשלומים המועברים לו בגין כרטיסי אשראי שהונפקו על ידי כאל ביוזמת הבנק, עבור לקוחותיו. בשנים האחרונות כרטיס האשראי הינו אחד מאמצעי התשלום המרכזיים במשק. כרטיס האשראי מונפק על ידי חברת כרטיסי אשראי ללקוח והלקוח מבצע באמצעותו תשלומים, כתחליף למזומן או לשיקים. חברת כרטיסי האשראי מנפיקה כרטיסי אשראי משני סוגים: רוב הכרטיסים מונפקים ללקוחות בנקים, עבור לקוחותיהם של אותם בנקים (להלן "בנקים שבהסדר"). יתרת הכרטיסים מונפקת ישירות על ידי חברת האשראי ללקוחות, שלא באמצעות הבנקים (להלן "כרטיסי אשראי חוץ בנקאיים").

כרטיס אשראי הינו אמצעי תשלום אשר קיים בישראל החל משנות ה-70 של המאה הקודמת.

ישראל נחשבת למדינה מתקדמת מאוד בתחום כרטיסי האשראי. להערכת כאל, כ-78% מהאוכלוסייה הבוגרת בישראל משתמשת בכרטיס אשראי כאמצעי תשלום, כאשר הצרכן הישראלי מחזיק בממוצע כ-2 כרטיסי אשראי בארנקו. להערכת כאל, ביום 31 בדצמבר 2008 היו בישראל כ-6 מיליון כרטיסים (מתוכם, לפי נתוני כאל, כ-80% כרטיסים פעילים).

מבנה תחום הפעילות

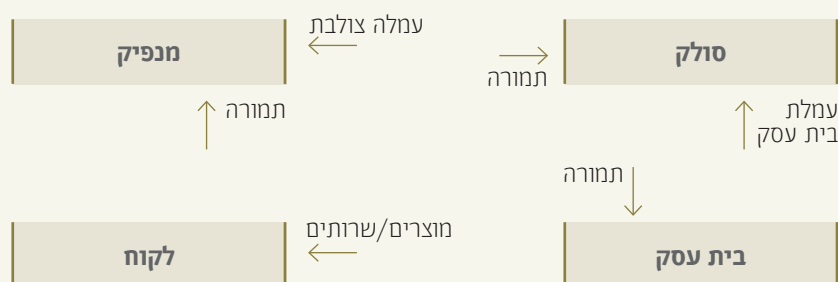
השימוש בכרטיסי אשראי כאמצעי תשלום מתאפשר בהתקיים שילוב של מספר גורמים, הכוללים מנפיק, סולק, בית עסק ולקוח (מחזיק הכרטיס), אשר קשורים בינם לבין עצמם, במערכת של הסכמים נפרדים ובלתי תלויים (בין בהסכמים ישירים, ובין בעקיפין, מכוח חברותם של הסולק והמנפיק בארגון הבינלאומי מעניק הזכיון ביחס למוחג כרטיס האשראי). מערך ההתקשרויות האמור, הוא המהווה את התשתית להעברת המידע הרלוונטי לשם הסדרת התשלומים בעסקאות שתמורתן שולמה באמצעות כרטיסי אשראי.

ישנו אינטרס צרכני חברתי בקיומו של מערך התקשרויות זה וזאת בכדי להקל על ביצוע עסקאות, דבר המגביר את היעילות במשק ומוקדם את הכלכלה. מערך ההסכמים האמור מאפשר ללקוחות לבצע עסקאות במספר רב של בתי עסק, ולבתי עסק למכור מוצרים או שירותים למספר רב של לקוחות.

מערכת כרטיסי האשראי מורכבת מארבעה גורמים: **מנפיק** - שהוא הגוף המנפיק ללקוחותיו כרטיסי אשראי; **לקוח** - מחזיק הכרטיס; **בית עסק** - המכבד את כרטיסי האשראי; ו**הסולק** - המוסד הפיננסי באמצעותו מקבל בית העסק את התשלום.

בית העסק קשור בקשר חוזי עם הסולק. במסגרת זו מתחייב הסולק, כנגד עמלה, לזכות את בית העסק הקשור עמו באופן מובטח מראש, בתמורה המגיעה לבית העסק בגין העסקאות שביצעו אצלו הלקוחות המחזיקים בכרטיס אשראי מהמותג שנסלק. העמלה אותה גובה הסולק עבור מתן שירותי הסליקה לבית העסק היא **"עמלת בית העסק"**. הסולק מצדו משלם למנפיק עמלת מנפיק הקרויה **"עמלה צולבת"**. עמלה זו מגולמת בעמלת בית העסק שגובה הסולק. כלומר, עמלת בית העסק מורכבת מעמלת הסליקה ומעמלת המנפיק.

תרשים זרימת עסקאות בכרטיסי אשראי

פעילות כאל

כאל פועלת בשוק כרטיסי האשראי בשני תחומי פעילות המהווים, יחדיו, את ליבת הפעילות של חברת כרטיסי אשראי: (א) הנפקת כרטיסי אשראי; (ב) סליקת עסקאות בכרטיסי אשראי.

כאל מנפיקה, משווקת ומתפעלת במישרין כרטיסי אשראי מסוג "ויזה", "דיינרס" ו-"מאסטרקארד", התקפים בארץ ובחו"ל, וכן קשורה בהסכמי הנפקה משותפת עם בנקים בהסדר.

כחלק מפעילות הנפקת כרטיסי האשראי, מעמידה כאל אשראי ללקוחות המחזיקים כרטיסי אשראי אשר הונפקו ישירות על ידי כאל. בנוסף, כאל עוסקת במתן שירותי סליקה של עסקאות המבוצעות באמצעות רשת האינטרנט עבור בתי עסק שונים בארץ ובחו"ל. בתחום ההנפקה מנפיקה כאל (במישרין ובאמצעות דיינרס, חברה בשליטתה) כרטיסי אשראי בשני ערוצים: (א) הנפקת כרטיסים ללקוחות בנקים שבהסדר עינם קשורה כאל בהסכמי הנפקה משותפת או בהסכמי הפצה (לעיל ולהלן: "הנפקה במשותף"); (ב) הנפקת כרטיסים על ידי כאל במישרין, בעיקר דרך מועדונים וארגונים ייחודיים (להלן: "כרטיסים חוץ בנקאיים"). בנוסף מעמידה כאל אשראי ללקוחות המחזיקים בכרטיסים חוץ בנקאיים. ללקוחות אלו מוצעים מסלולי אשראי שונים בקשר עם עסקאות שהם מבצעים באמצעות כרטיסי האשראי שבידם. כאל היא שזכאית להכנסות מהריבית והעמלות הקשורות לאשראי המועמד ללקוחות כאמור, זאת בשונה מאשראי המוענק למחזיקי כרטיסים שכאל הנפיקה כמנפיקה במשותף, אשר העמדתו נעשית בדרך כלל על ידי הבנק הרלבנטי והבנק הוא שזכאי לתשלום מהלקוח בגין העמדת האשראי.

במסגרת אפיק הסליקה מבצעת כאל סליקה של כרטיסי אשראי בארץ. פעילות נוספת המבוצעת בתחום הסליקה הינה ניכיון שוברים של כרטיסי אשראי, הקדמת תשלומים בגין עסקאות שבוצעו ומתן הלוואות על חשבון תשלומים עתידיים לבתי עסק עינם קשורה החברה בהסכמי סליקה.

שינויים אפשריים בסביבה העסקית.

תוצאות המשבר הפיננסי העולמי השפיעו בצורה חלקית על תוצאותיה הכספיות של כאל, בעיקר ברבעון האחרון של השנה. להערכת הבנק וכאל, כלל שיתקדם המשבר, יהיו לו השלכות על ענף כרטיס אשראי בארץ, אשר יתבטאו בירידה במחזוריים המבוצעים בכרטיסי אשראי וכן בגידול בשיעורי הנזק.

להלן יובאו נתונים כמותיים על פעילות כאל:

מספר כרטיסים תקפים ⁽³⁾			
ליום 31 בדצמבר			
2007		2008	
באלפים			
מזה: כרטיסים פעילים ⁽⁵⁾	סה"כ כרטיסים	מזה: כרטיסים פעילים ⁽⁵⁾	סה"כ כרטיסים
829	960	842	993
360	446	401	506
1,189	1,406	1,243	1,499
סך-הכל			

מחזור עסקאות ⁽⁴⁾	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2007	2008
במיליוני ש"ח	
30,918	32,917
7,705	8,365
38,623	41,282
סך-הכל	

הערות:

- (1) "כרטיס בנקאי" - כרטיס אשראי המונפק במשותף עם הבנקים שבהסדר.
- (2) "כרטיס חוץ-בנקאי" - כרטיס אשראי המונפק על ידי כאל, שלא במשותף עם הבנקים.
- (3) "כרטיס תקף" - כרטיס אשראי בתוקף, שאינו חסום.
- (4) "מחזור עסקאות" - כולל עסקאות שבוצעו באמצעות הכרטיס וחייבים בגין עסקאות בתשלום נדחה, בניכוי הזיכויים בהם זוכו הבנקים או זוכו לקוחותיהם בגין השימוש בכרטיסי האשראי במשך אותה תקופה ועמלות שנגבו עבור הבנקים או עבור כאל. מחזור העסקאות אינו כולל משיכת מזומנים ממכשירי בנק אוטומטיים בישראל.
- (5) "כרטיס פעיל" - כרטיס אשראי שביצע לפחות פעולה אחת ברבעון האחרון.

היקף הפעילות והרווח הנקי

כללי. היקף העסקאות המבוצעות בכרטיסי אשראי עולה באופן עקבי מידי שנה. הגידול בשימוש בכרטיסי אשראי נובע הן מגידול בהיקף העסקאות (הנובע מגידול באוכלוסיה ומכניסת אוכלוסיה צעירה אשר רגילה לעשות שימוש בכרטיסי אשראי כחלק מתרבות הצריכה) והן מגידול הבא על חשבון עסקאות באמצעי תשלום אחרים.

להערכת כאל, כ-60 אלף בתי עסק ורשתות בישראל מאפשרים רכישות באמצעות כרטיסי אשראי.

הרווח הנקי מהפעילות הסתכם בשנת 2008 ב-234 מיליון ש"ח, לעומת 120 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה בשיעור של 95.0%. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה הרווח של המגזר בשנת 2008 מסתכם בסך של 143 מיליון ש"ח, לעומת סך של 118 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 21.2%.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה לפעילות על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון בפעילות, הגיע ל-55.8% בשנת 2008, לעומת 32.5% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה שיעור התשואה מגיע ל-34.1% בשנת 2008, לעומת 32.0% בשנת 2007.

ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה בשנת 2008 ב-51 מיליון ש"ח, לעומת 41 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה בשיעור של 24.4%.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות פעילות תחום כרטיסי האשראי (במיליוני ש"ח):

מסקי בית	עסקים קטנים	מגזר עסקי	בנקאות מסחרית	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008				
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים				
- מחיצוניים	222	13	10	3
- בינמיגזרי	(59)	1	-	(58)
סך-הכל רווח מפעולות מימון	163	14	10	3
הכנסות תפעוליות ואחרות	699	102	106	33
סך-הכל הכנסות	862	116	116	36
הפרשה לחובות מסופקים	51	-	-	-
הוצאות תפעוליות ואחרות	481	77	79	25
רווח מפעולות רגילות לפני מסים	330	39	37	11
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	84	11	9	2
רווח נקי	191	20	17	6
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	106	18	14	5
תשואה להון (אחוזים)	50.4	88.5	218.8	81.9
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	28.1	79.2	179.4	69.0
יתרה ממוצעת של נכסים	6,948	239	316	112
יתרה ממוצעת של התחייבויות	833	1,197	1,554	324
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	5,858	356	121	119
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:				
מרווח מפעילות מתן אשראי	160	14	10	3
אחר	3	-	-	-
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	163	14	10	3

נתונים עיקריים אודות הפעילות בתחום כרטיסי האשראי (במיליוני ש"ח) (המשך):

משקי בית	עסקים קטנים	מגזר עסקי	בנקאות מסחרית	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007				
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים				
- מחיצוניים	184	16	12	5
- בינמיגזרי	(55)	-	(1)	(56)
סך-הכל רווח מפעולות מימון	129	16	12	4
הכנסות תפעוליות ואחרות	580	68	80	26
סך-הכל הכנסות	709	84	92	30
הפרשה לחובות מסופקים	41	-	-	-
הוצאות תפעוליות ואחרות	437	60	67	21
רווח מפעולות רגילות לפני מסים	231	24	25	9
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	91	10	11	3
רווח נקי	97	10	9	4
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	96	9	9	4
תשואה להון (אחוזים)	29.2	46.1	116.6	50.5
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	28.8	45.3	116.5	50.1
יתרה ממוצעת של נכסים	6,027	237	313	111
יתרה ממוצעת של התחייבויות	699	1,179	1,529	308
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	5,123	320	121	109
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:				
מרווח מפעילות מתן אשראי	126	16	12	4
אחר	3	-	-	-
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	129	16	12	4
	161			

חקיקה, תקינה והסדרה

כללי. פעילותה של כאל מוסדרת על פי חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986. כן חלים עליה דינים שונים מתחום המשפט הכללי. בנוסף, בשל היותה חברה בת של תאגיד בנקאי, מוגדרת כאל "כתאגיד עזר" לפי חוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א-1981, וככזו חלה עליה מערכת של חוקים, צווים ותקנות מתחום דיני הבנקאות, ובכלל זה הוראות שונות שמוציא המפקח על הבנקים.

הממונה על ההגבלים העסקיים. קיימת מעורבות רבה של הממונה על ההגבלים העסקיים בתחום הפעילות בכרטיסי אשראי. לפרטים בדבר הסדרים בין חברות כרטיסי האשראי והסכם משולש לסליקה צולבת, אשר הוגש לאישור בית הדין להגבלים עסקיים, ר' להלן.

איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. בחודש דצמבר 2006 פורסם תיקון לצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור). התיקון החיל גם על חברות כרטיסי האשראי חובות זיהוי, ניהול רישומים ודיווח לרשות לאיסור הלבנת הון, בכל הנוגע למחזיקי כרטיסים ולבתי עסק עמם מתקשרות החברות בהסכמי סליקה, וזאת בהתקיים תנאים מסויימים ותוך מתן הקלות מסויימות לחברות כרטיסי האשראי בהשוואה לתאגידים בנקאיים. כאל נערכה לביצוע הנדרש ממנה בהתאם להוראות הצו המתוקן. הצו נכנס לתוקף החל מחודש דצמבר 2007 באופן מדורג. הפעולות בהן מחוייבת כאל לנקוט בעקבות החלת הצו מאריכות את תהליך גיוס הלקוחות החדשים.

ניהול בנקאי תקין. בשנת 2005 פרסם המפקח על הבנקים את הוראות נוהל בנקאי תקין מס' 470 בנושא כרטיסי חיוב, אשר נועדה להסדיר את מכלול פעילות חברות כרטיסי האשראי - הן בתחום ניהול סיכונים והן בתחומים צרכניים שונים. בתחום ניהול הסיכונים הוחלו על חברות

כרטיסי האשראי הוראות ניהול בנקאי תקין נוספות כמו "הדירקטוריון", "ניהול סיכונים", "מעילות והונאות של עובדים", "ביטוח בנקאי" ועוד. בתחום הצרכני, ההוראה מטפלת במספר נושאים עיקריים, ובכלל זה: כללים להנפקת כרטיסי האשראי, מסירתם, חידושם וביטולם, המידע הניתן במסגרת החשבון החודשי, כללי פעולה בעניין מבצעי כוכבים ונקודות, כללים להמרת עסקות במט"ח לשקלים ועוד.

דיווח לציבור של חברות כרטיסי אשראי. בהמשך ליוזמת הפיקוח על הבנקים לקידום הגילוי על פעילות חברות כרטיסי האשראי, פירסמו חברות כרטיסי האשראי בחודש מרס 2007, לראשונה, דוחות כספיים שלהן לציבור. בהמשך החיל הפיקוח על הבנקים על חברות כרטיסי אשראי חובות דיווח דומות לאלו של הבנקים, לרבות דוח דירקטוריון, סקירת הנהלה והצהרות לגבי גילוי בדוחות הכספיים. **תיקון חוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986.** בחודש באוגוסט תוקן חוק כרטיסי חיוב. התיקון נכנס לתוקף בחודש דצמבר 2008. במסגרת התיקון, הורחב בין היתר, סעיף 10 לחוק, העוסק בכשל תמורה בעסקה של תשלום נדחה, כך שיחול גם על עסקאות מזומן, וכן הוחל סעיף זה אוטומטית במקרה בו המנפיק מקבל ידיעה על פשיטת רגל של בית העסק. כן קוצרו המועדים הקבועים בחוק לזיכוי הלקוח והורחבה ההגנה המוקנית למחזיק בכרטיס במקרה של שימוש לרעה. בנוסף, מאפשר התיקון בחוק ללקוחות להורות לחברות כרטיסי האשראי להפסיק באופן מיידי את חיובם בגין הוראות קבע באמצעות הכרטיס.

ועדה לבחינת כשלי שוק בענף כרטיסי האשראי. בחודש פברואר 2007 פורסם דוח של ועדה בינמשרדית בראשות החשב הכללי במשרד האוצר, אשר עסקה בבחינת כשלי שוק במערך סליקת כרטיסי האשראי בישראל. הוועדה המליצה להסדיר את שוק הסליקה באמצעות חוק הבנקאות (רישוי). על פי המלצות הוועדה העיסוק בסליקה יותנה בקבלת רשיון מנגיד בנק ישראל (סולקים קיימים יהיו זכאים לרשיון); המפקח על הבנקים יהיה רשאי לחייב סליקה הדדית בין שלוש חברות כרטיסי האשראי הקיימות ובין לבין כל חברה חדשה בתחום, ולחייב מנפיק גדול לאפשר לכל סולק לסלוק את כרטיסיו; המפקח על הבנקים יוסמך לפקח על סולקים ולקבוע הוראות לפעילותם, ובכלל זה להמליץ לוועדת המחירים, שהוקמה לפי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, על עמלות צולבות מירביות, ולקבוע הוראות ביחס לחיוב סולק להתקשר עם חברות נכיון ולא להפלות ביניהן.

בהמשך לדוח הועדה הבינמשרדית האמורה והצעת חוק פרטית שהוגשה בעקבותיו, פרסם משרד האוצר בחודש אפריל 2008 תזכיר חוק שעיקריו:

- הטלת החובה לקבל רישיון מנגיד בנק ישראל לצורך ביצוע סליקה של כרטיסי חיוב;
 - המפקח על הבנקים יוסמך לקבוע שסולק - יחד עם חברות בת וחברה אם שלו - שסלקו לפחות 20% מסכום העסקאות או ממספר העסקאות בישראל בשנה קלנדרית, הם "סולק גדול", ולכפות על סולק גדול להתקשר עם מנפיקים בהסכם סליקה צולבת לסליקת כרטיסיהם;
 - המפקח על הבנקים יוסמך לקבוע שמנפיק - יחד עם חברות בת וחברה אם שלו - שהנפיקו לפחות 10% ממספר הכרטיסים בישראל בשנה קלנדרית, הם "מנפיק גדול", ולכפות על מנפיק גדול להתקשר עם סולקים בהסכם סליקה צולבת לסליקת כרטיסיו;
 - העמלה הצולבת תיחשב עמלה בת פיקוח לפי חוק הבנקאות (שירות ללקוח);
 - על מי שקיבל רישיון סליקה יוחלו הוראות שונות מפקודת הבנקאות.
- להערכת כאל והבנק, לא ניתן בשלב מוקדם זה להעריך את השפעת החוק, אם יתקבל, על הפעילות בתחום כרטיסי האשראי.
- יוזמות חקיקה והסדרה נוספות.** גורמים ממלכתיים שונים הביעו עמדות לפיהן יש לפעול להפרדת חברות כרטיסי האשראי מן הבנקים. עמדות אלה הביאו ליוזמות חקיקה פרטית מצד חברי כנסת, אשר בשלב זה אינן נתמכות בידי הממשלה.

שינויים טכנולוגיים

השימוש בכרטיס חכם. במסגרת הניסיונות להקטין את תופעת השימוש לרעה בכרטיסי אשראי חיופים, נוקטים ארגון ויזה הבינלאומי וארגון מסטרקארד הבינלאומי בצעדים שונים לשיפור רמת האבטחה בכרטיסי האשראי הנושאים את המותגים שלהם. בין היתר, הורו הארגונים לחבריהם על מעבר לשימוש בכרטיס אשראי בעל מאפיינים מיוחדים אשר מקשים על השימוש בו על ידי גורמים שאינם מורשים ו/או על זיופו ("כרטיס חכם"). בהתאם להוראות הארגונים הבינלאומיים החלה כאל בהיערכות למעבר לשימוש בכרטיסים חכמים. בצד ההנפקה כוללת היערכות זו בעיקר שדרוג של הטכנולוגיה שנרכשה על ידי כאל בעבר והתאמתה לצורך הנפקת כרטיסים חכמים. בצד הסליקה, כוללת היערכות זו שדרוג ו/או רכישה ו/או פיתוח של מכשירי Point of Sale (P.O.S.) חכמים והתקנתם בבתי העסק השונים עימם קשורה החברה בהסכמי סליקה. בשנת 2007 סיימה כאל את ההיערכות להנפקת הכרטיסים החכמים ובשנת 2008 היא החלה בהנפקתם, בהיקף מצומצם בשלב זה.

שידרוג מערכות המידע. כאל בוחנת במשותף עם חברת Oracle את אפשרות החלפת חלק ממערכות הליבה שלה. אם ייבחר פתרון זה, תתחיל כאל בפרויקט מקיף שיימשך כ-4 שנים. במהלך שנת 2008 התקדמה כאל בתהליך הבחינה, והיא צפויה להגיע להחלטה במהלך שנת 2009.

גורמי ההצלחה הקריטיים בפעילות

- מערך תפעולי הכולל מערכות מידע טכנולוגיות, תקשוב ותשתיות מתקדמות;
- הזכות להנפיק כרטיסי אשראי ממותגים מכוח זיכיון מול הארגונים הבינלאומיים;
- שיתוף פעולה עם תאגידים בנקאיים;
- יכולת גיוס לקוחות ושימורם באמצעות מערך שיווק נרחב;
- התקשרות בהסכמים להקמת מועדונים;
- יכולת להציע ללקוחות מוצרי אשראי נוחים ואטרקטיביים;
- מערך מפותח ואפקטיבי של ניהול סיכונים;
- היכולת ללוות כספים מגופים פיננסיים בתנאים נוחים.

מחסומי כניסה לשוק

- מחסומי כניסה עיקריים בתחום ההנפקה:
- הפעילות כמנפיק דורשת קיומו של מערך תפעולי רחב, מורכב ועתיר עלויות והשקעות, הכולל מערכות מידע ותקשורת מתוחכמות, לרבות מערכות לאבטחת מידע, שירות לקוחות ועוד.
 - נדרשת השקעה מסיבית ורציפה בערוצי שיווק, הפצה ומכירה, בפריסה כלל ארצית, על מנת להתחרות בתחום ההנפקה. בפרט, יש ליצור רשת ערוצי הפצה לכרטיסי האשראי באמצעות התקשרות עם בנקים ו/או מועדוני לקוחות.
 - חוסן פיננסי גבוה, אשר נדרש לצורך גיוס מקורות לפעילות הפיננסית: קרי, היכולת ללוות כספים בהיקפים גדולים מאוד בתנאים עדיפים על התנאים המוצעים ללקוחות "רגילים" בשוק.
 - החזקת השליטה במנפיק בידי תאגיד בנקאי, אשר נדרשת לצורך הכרה וחברות בארגונים הבינלאומיים המנהלים את המותגים המובילים.
 - קיום מערכת יעילה ומוכרת לדירוג סיכונים אשראי.
- מחסומי כניסה עיקריים בתחום הסליקה:
- כניסה לתחום סליקת כרטיסי האשראי כרוכה, בראש ובראשונה, בקבלת רישיון מהארגון הבינלאומי של כרטיס האשראי אותו מבקשים לסלוק. לשם קבלת רישיון כאמור נדרש מבקש הרשיון להיות בעל זיקה בנקאית, ולעמוד בשורת סטנדרטיים עסקיים ופיננסיים שיבטיחו את פעילותו, ולשלם אגרות לארגון הבינלאומי.
 - תאגיד שיבקש להיכנס לתחום הסליקה יידרש לפרוס מערך תקשורת שיאפשר את ביצוע הסליקה On-Line (או להתקשר עם שב"א, לה מערך מעין זה בישראל).
 - קיומה של מערכת מידע אמינה ויציבה לניהול ההתחשבות (Billing).

מוצרים תחליפיים

- בנוסף למוצרים תחליפיים קלאסיים לשימוש בכרטיס אשראי, כגון שיקים, כסף מזומן והעברות בנקאיות, קיימים מוצרים ושירותים נוספים שהינם תוצר טכנולוגיה מתקדמת, ואשר בניגוד לאמצעי התשלום האמורים ובדומה לכרטיסי האשראי, הם מאופיינים בנוחות ובזמינות:
- שירות תשלומים באמצעות הטלפון הסלולרי;
 - שירות הניתן לצורך ביצוע עסקאות באמצעות האינטרנט במסגרתו מתאפשרת העברת כספים מבלי לחשוף את פרטי כרטיס האשראי של הלקוח/פרטי חשבון הבנק שלו;
 - מוצרים תחליפיים למוצרי האשראי הניתנים באמצעות כרטיסי אשראי הינם מוצרי האשראי הרבים המוצעים במשק - בין באמצעות הבנקים ובין באמצעות גורמים אחרים (חברות פרטיות אשר נותנות אשראי חוץ בנקאי, לרבות "שוק אפור"). בשוק ישנו מגוון רחב

- מאוד של מוצרי אשראי, בעלי אפיונים שונים, וכולם תחליפיים האחד לשני. עם זאת, רוב הלקוחות ירכשו מוצר אשראי מתאגיד המוכר להם (קרי, מהבנק שלהם), ולכן כל לקוח רואה תחליפים שונים למוצרים המוצעים על ידי כאל.
- מוצר תחליפי באפיק הסליקה הינו שירות ניכיון שיקים.
- מוצרים תחליפיים בתחום הסליקה באינטרנט מתפתחים כל העת לאור העובדה שהסחר באינטרנט היא פעילות המצויה בהתפתחות מתמדת.

מוצרים חדשים

- בתחום ההנפקה.** כאל רואה חשיבות רבה בשמירה על מגוון רחב של מוצרים ותכונות ייחודיות על גבי כרטיסי אשראי שהיא מציעה ללקוחותיה. על כן מפתחת כאל שורה של מוצרים ושירותים למחזיקי הכרטיסים. עיקר המוצרים הינם אמצעי תשלום ומוצרי אשראי המוצעים למחזיקי הכרטיסים של כאל.
- החל משנת 2005 מציעה כאל ללקוחותיה כרטיס אשראי מתגלגל תחת המותג "אקטיב".
 - החל משנת 2006 החלה כאל להציע ללקוחותיה כרטיס אשראי מסוג ויזה, שהינו כרטיס אשראי וירטואלי ("כרטיס אשראי ללא כרטיס"), אשר פותח בשיתוף עם ארגון ויזה הבינלאומי. הלקוח המתקשר במסגרת זו עם כאל ומקבל מספר כרטיס וקוד, באמצעותם הוא רשאי לבצע עסקאות בכרטיס (בסכום שלא יעלה על תקרה שנקבעה מראש), בלא שקיים בפועל כרטיס פלסטיק פיזי.
 - ברבעון הראשון של שנת 2006 הושק המוצר "wish-u-card". מוצר זה הינו כרטיס מתנה אותו ניתן לטעון בסכומים מוגדרים מראש לביצוע רכישות ברשתות נבחרות ומובילות.
 - בחודש יוני 2006 הושק כרטיס מועדון טסא, בשיתוף קבוצת דור-אלון. הכרטיס הינו כרטיס חוץ בנקאי אשר מונפק במסגרת מועדון לקוחות ואשר מקנה הטבות למחזיקים בו ברשתות קבוצת דור-אלון.
 - "Cal לקבל יותר". בחודש אוגוסט 2007 השיקה כאל את תוכנית הנאמנות החדשה "Cal לקבל יותר", אשר מחליפה את שיטת ה"נקודות" שהיתה נהוגה עד כה. התוכנית מציעה, לראשונה בשוק כרטיסי האשראי, הנחה כספית משמעותית באופן קבוע לכל לקוח שהצטרף לתוכנית ובחר את הרשתות המתאימות לתרבות הצריכה שלו, מתוך כ-40 רשתות מובילות בשוק.
- בתחום הסליקה.** כאל עוסקת במתן שירותי סליקה של עסקאות המבוצעות באמצעות רשות האינטרנט עבור בתי עסק שונים בארץ ובחו"ל. כאל עוסקת גם מתן שירותי ניכיון לבתי עסק, כנגד שוברי עסקאות תשלומים ועסקאות רגילות.
- החל מחודש יוני 2007 החלה כאל לסלוק בנוסף לכרטיסי ויזה ודיינרס גם כרטיסי מסטרקארד.
- בתחום הפעילות בחו"ל.** כאל משמשת גם כסולק בתחום המסחר האלקטרוני בחו"ל. לכאל רשיון סליקה מתאים מויזה, מסטארקארד ודיינרס. במסגרת פעילות זו כאל סולקת בעיקר סליקה של עסקאות המבוצעות באתרי אינטרנט עבור בתי עסק בחו"ל המפעילים את אותם אתרים. העסקאות הינן עסקאות במסמך חסר.
- בנוסף, כאל מנפיקה כרטיס אשראי וירטואלי המשולם מראש (Pre-Paid) מסוג ויזה, אשר משוקק תחת המותג wwwcard לצורך ביצוע עסקאות באינטרנט.

לקוחות

- בתחום ההנפקה.** רוב הלקוחות של כאל בתחום הנפקת כרטיסי האשראי הינם לקוחות, אשר כרטיס האשראי הונפק להם במשותף עם הבנקים שבהסדר (ובכלל זה הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט). כאל מייחדת כיום מאמץ מיוחד להגדלת שיעורם של הכרטיסים החוץ בנקאיים ופועלת להנפיק כרטיסי אשראי חוץ בנקאיים במסגרת מועדוני לקוחות או כרטיסים ייחודיים.
- בתחום הסליקה.** לקוחות כאל בתחום סליקת כרטיסי האשראי הינם בתי העסק המכבדים כרטיסי אשראי מסוג "ויזה" או דיינרס.

שיווק והפצה

- בתחום ההנפקה.** הבנקים שבהסדר מהווים עבור כאל את "רצפת הגיוס" ללקוחות המזמינים באמצעותם כרטיסי אשראי בנקאיים. מועדוני הלקוחות מהווים "רצפת גיוס" נוספת, באמצעותם מגייסת כאל לקוחות חוץ בנקאיים, בהפצה ישירה. שיווק מוצרי האשראי שמציעה כאל למחזיקי כרטיסים חוץ בנקאיים מתבצע באמצעות פרסום מוצרי האשראי באמצעי התקשורת השונים.
- בתחום הסליקה.** פעולות השיווק בתחום זה מופנות לבתי עסק, כאשר דגש מיוחד מושם על בתי עסק להם מספר נקודות מכירה

(בדרך כלל רשת מתקשרת עם סולק יחיד עבור כל סניפיה). שיווק שירותי סליקה לבתי עסק מבוצע באמצעות אנשי מכירות של כאל, אשר נותרים "אנשי קשר" לבית העסק גם לאחר ההתקשרות בהסכם סליקה.

תחרות

מבנה התחרות. התחרות בתחום הנפקת כרטיסי אשראי נגזרת מן התחרות בין הבנקים על הלקוחות. בנוסף, התחרות היא על ליבו ועל כיסו של הלקוח במטרה שיבצע את חלק הארי מהצריכה השוטפת שלו באמצעות הכרטיסים שהנפיקה כאל, ובמקביל להביא להגדלת כמות כרטיסי האשראי המונפקים על ידה. בפעילות העמדת האשראי באפיק ההנפקה מתחרה כאל באשראי בנקאי, וכן בגורמים אחרים המציעים אשראי חוץ בנקאי. בתחום הסליקה התחרות היא על בתי העסק להם מסופקים שירותי סליקה ושירותים משלימים.

בתחום ההנפקה פועלות בישראל כיום שלוש חברות כרטיסי אשראי, שלוש בבעלות או בשליטה של בנקים:

- **כאל** מנפיקה וסולקת כרטיסי אשראי של "ויזה" וכרטיסי אשראי של "דיינרס" (באמצעות דיינרס, באופן בלעדי). כמו כן, מנפיקה כאל כרטיסי אשראי של "מסטרקארד", בהיקפים נמוכים.

- **ישראכרט**, המורכבת מקבוצת חברות פרטיות בבעלות מלאה של בנק הפועלים בע"מ, מנפיקה וסולקת כרטיסי אשראי של "ישראכרט" (באופן בלעדי) ו-"מסטרקארד". "ישראכרט" הינו מותג פרטי בבעלותה של ישראכרט, אשר מנפיקה כרטיסים תחת מותג זה לשימוש בישראל בלבד. למיטב ידיעת כאל, למועד הדוח, פעילותה של ישראכרט בתחום ההנפקה של כרטיסי אשראי של "ויזה", הינה זניחה; ואילו פעילותה בתחום ההנפקה של כרטיסי אשראי של "מסטרקארד" מהווה את רוב הפעילות תחת מותג זה בישראל. "אמריקן אקספרס" מונפק על ידי חברה אחת של ישראכרט (באופן בלעדי).

- **לאומי קארד**, שהינה חברה פרטית בבעלות מלאה של בל"ל, מנפיקה וסולקת כרטיסי אשראי של "ויזה", וכן מנפיקה כרטיסי אשראי של "מסטרקארד".

התחרות בתחום ההנפקה מתמקדת כיום בהנפקה החוץ בנקאית במטרה להרחיב את הגיוס של לקוחות חדשים, והרחבת כמות הלקוחות להם יכולה כאל להציע מוצרי אשראי.

בתחום הסליקה השחקנים בישראל הינם:

- **כאל**, אשר סולקת כרטיסי אשראי של "ויזה", "מאסטרקארד" וכרטיסי אשראי של "דיינרס" (באמצעות דיינרס, באופן בלעדי).

- **ישראכרט**, אשר סולקת כרטיסי אשראי של "ישראכרט" (באופן בלעדי), "אמריקן אקספרס" (באופן בלעדי), "מסטרקארד" ו-"ויזה";

- **לאומיקארד**, אשר סולקת כרטיסי אשראי של "ויזה" ו-"מאסטרקארד";

בהתבסס על הסכם שנחתם ביום 30 באוקטובר 2006, בין כאל, לאומיקארד, ישראכרט והתאגידים הבנקאיים השולטים בהם, שעניינו פתיחת שוק הסליקה של כרטיסי "ויזה" ו-"מסטרקארד" על ידי שלוש החברות לתחרות, התרחבה יכולת פעילותה של כאל (וכן של לאומיקארד) בתחום סליקת כרטיסי מסטרקארד בישראל. בחודש יוני 2007, לאחר הפעלת הממשק המשותף בין החברות החלה כאל לסלוק כרטיסי אשראי מבית מסטרקארד בישראל.

בעקבות חתימת ההסכם החדש, הצטרפה חברת ישראכרט להסכם המקומי לסליקה צולבת הקיים בין כאל לבין לאומיקארד ביחס למותג "ויזה" (לפרטים על ההסכם האמור ר' להלן).

התפתחויות במגזר בשנת 2008

הסכם הנפקה משותפת עם בנק מזרחי-טפחות. ביום 18 בנובמבר 2008 חתמו כאל ודיינרס עם בנק מזרחי-טפחות על הסכם להנפקה משותפת של כרטיסי חיוב "ויזה", "מסטרקארד" ו-"דיינרס קלאב", לרבות כרטיסים ממותגים "מזרחי-טפחות", וקביעת הסדר תפעול ומתן שירותים על ידי כאל ו/או דיינרס לכרטיסי חיוב שיופקו על ידי בנק מזרחי-טפחות ללקוחותיו. הסכם זה מחליף את ההסכם בין הצדדים מיום 26 ביולי 1995, על תיקוניו.

ההסכם הינו לתקופה של 5 שנים ממועד חתימתו. אם תמומש האופציה לרכישת מניות כאל המתוארת להלן, או תיפדה, תוארך תקופת ההסכם ל-10 שנים ממועד חתימתו. תקופת ההסכם תוארך לתקופות נוספות בנות שנתיים, אלא אם הודיע צד למשנהו בכתב, 6 חודשים לפי תום כל תקופה או תקופה נוספת, כי הוא מעוניין שלא להאריך עוד את תקופת ההסכם.

מתן אופציה לבנק מזרחי-טפחות לרכישת עד 10% מהון המניות של כאל. במסגרת הסכם הנפקה משותפת שתואר לעיל, ניתנה

לבנק מזרחי-טפחות אופציה לרכוש מכאל, על דרך של הקצאה, עד 121,978 מניות רגילות של כאל אשר מהוות, נכון למועד חתימת ההסכם, 10% מהון המניות הרגילות של כאל בדילול מלא. כמות המניות המוקצית עשויה להיות גדולה יותר במקרה שקודם למימוש האופציה תבצע כאל הקצאה במחיר המגלם מחיר נמוך משווי שוק, על פי נוסחה הקבועה בהסכם. כמו כן, כמות המניות עשויה להשתנות בהתאמה במקרה שכאל תחליט על איחוד המניות הרגילות שלה למניות בעלות ערך נקוב גדול יותר או על פיצול המניות הרגילות שלה למניות בעלות ערך נקוב קטן יותר או על חלוקת מניות הטבה, הכל ממועד חתימת ההסכם ועד למועד שלפני מועד מימוש האופציה. האופציה תהיה ניתנת למימוש באופן חד פעמי, לא יאוחר מ-5 שנים ממועד חתימת ההסכם (או, בנסיבות מסוימות, תקופה מעט ארוכה יותר), בכל עת לאחר שמחזור שימושי האשראי החדשי הממוצע שביצעו לקוחות בנק מזרחי-טפחות יגיע לסכום מינימלי שנקבע בהסכם. כמות המניות הרגילות אשר תוקצה במסגרת מימוש האופציה תחושב לפי נוסחה שקבעה בהסכם, אשר מושפעת ממחזור שימושי האשראי החדשי הממוצע שביצעו לקוחות בנק מזרחי-טפחות ומהגידול במחזורי שוק כרטיסי האשראי הבנקאיים בישראל. תמורת מימוש האופציה ישלם בנק מזרחי-טפחות תוספת מימוש על פי נוסחה שנקבעה בהסכם, המשקפת שווי חברה נוכחי אשר מושפע מהרווח המצרפי הנקי של כאל בארבעת הרבעונים הקלנדריים הקודמים למועד החתימה על ההסכם, בניכוי תרומת הכרטיסים שהונפקו ללקוחות בנק מזרחי-טפחות לרווחיותה, ממכפיל רווח של 12, ומהתאמות מסוימות נוספות.

האופציה עשויה להיות מומרת לתשלום במזומן למזרחי-טפחות, אם תתעורר בעיה במימושה של האופציה על דרך של הקצאת מניות כאל כאמור, או אם כאל תבחר לפדות את האופציה תמורת תשלום. פדיון האופציה יתבצע תמורת תשלום, שהנוסחה לחישובו נקבעה בהסכם, המשקף שווי חברה עתידי, אשר מושפע מהרווח הנקי של כאל (לא כולל פריטים חד פעמיים ורווחי/הפסדי הון) בארבעת הרבעונים הקלנדריים האחרונים שהסתיימו לפני הודעת המימוש ומכפיל רווח של 12 (או מכפיל שייגזר משווי כאל בבורסה, אם תרשם למסחר עד מועד המימוש, אך לא יותר ממכפיל 14) ובניכוי תוספת המימוש כאמור. הסכום שישולם תמורת פדיון האופציה לא יעלה על סך של בין 85 לבין 100 מיליון ש"ח (סכום מקסימלי זה ייקבע בהתאם למחזור שימושי האשראי החדשי הממוצע של כרטיסים שהונפקו ללקוחות מזרחי-טפחות בשלושת החודשים הקלנדריים שקדמו להודעת המימוש).

ההסכם כפוף לכל הדרישות הרגולטוריות הנדרשות על פי כל דין, ככל שישנן כאלו.

הנפקת חברת ויזה הבינלאומית. בשנת 2007 החליטה חברת ויזה הבינלאומית על שינוי מבני ועל הנפקת מניותיה לציבור. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2008 בוצעה ההנפקה לציבור בבורסה בארה"ב. כאל חברה בארגון ויזה אירופה, שנוטר ארגון ללא כוונות רווח. ויזה אירופה קיבלה חלק מתמורת ההנפקה של חברת ויזה הבינלאומית. ויזה אירופה חילקה את התמורה שהתקבלה לחברות בארגון, ובכלל זה הבנק וכאל.

ביום 17 באוקטובר 2008 אישרו האסיפה הכללית המיוחדת של בעלי המניות והדירקטוריון של ויזה אירופה את החלוקה הסופית של תמורת ההנפקה. בהתאם, הבנק קיבל סך של כ-4.4 מיליון דולר במזומן וכן 54.6 אלף מניות של ויזה אינק. כאל קיבלה במועד האמור סך של כ-16 מיליון דולר במזומן וכן כ-201 אלף מניות. המניות האמורות תחסמנה עד ליום 25 במרס 2011. ההכנסה שהתקבלה כאמור, בסך כולל של 110 מיליון ש"ח, נרשמה ברבעון האחרון של שנת 2008.

העברת בעלות בדיינרס העולמית. בחודש אפריל 2008 הודיע סטיבנק כי נחתמה עסקה למכירת מניות דיינרס הבינלאומית לידי חברת כרטיסי אשראי Discover Financial Services (להלן: "דיסקבר"). הרכישה תגדיל את הנתח של חברת דיסקבר בשוק כרטיסי האשראי העולמי והאמריקאי. דיסקבר הינה חברת כרטיסי אשראי בעלת מותג ידוע ומוביל בשוק הפיננסי בארצות הברית. בחודש יולי 2008 הושלמה העסקה. לעסקה האמורה לא הייתה השפעה על פעילות דיינרס קלוב ישראל בע"מ.

הסכם הנפקה משותפת בין כאל לבין הבנק. נכון למועד אישור הדוחות הכספיים מנהלים כאל והבנק משא ומתן על שינוי תנאי ההסכם ביניהן.

הסכמים מהותיים

הקמת מועדון לקוחות טוטו ומכירת אמצעי שליטה בדיינרס. ביום 29 בנובמבר 2005 התקשרה כאל בהסכם עם דור-אלון אנרגיה בישראל (1988) בע"מ ורבע כחול-ישראל בע"מ (להלן ביחד: "הרוכשים") לפיו התחייבה כאל למכור לרוכשים מניות המקנות 49% מהון המניות המונפק ונפרע של דיינרס קלוב ישראל בע"מ (להלן: "דיינרס") בתמורה לסך של כ-21.3 מיליון ש"ח. במקביל התקשרה דיינרס עם הרוכשים בהסכמים להקמת מועדון לקוחות. ביום 18 בדצמבר 2006 הושלמה העסקה, לאחר שמולאו כל התנאים לביצועה. במסגרת ההסכם קיבלה כאל מניות בכורה א' אשר מקנות לה את הזכות לקבל את חלק הרווחים של דיינרס המיוחס לפעילות שאינה

קשורה לפעילות מועדון טסו, והכל עד אשר מועדון טסו יגיע לרמת פעילות שהוגדרה בהסכם. בשלב זה, מועדון טסו לא הגיע לרמת הפעילות שהוגדרה בהסכם.

התמורה בגין המניות מומנה בהלוואה שהעמידה כאל לרוכשים. ההלוואה מובטחת במניות הנמכרות, ועומדת לפרעון במועדים שונים על פני שמונה שנים, במהלכן רשאים הרוכשים להחליט להשיב את המניות לכל במקום לפרוע את ההלוואה וכאל מצידה רשאית לדרוש קבלת המניות בחזרה, הכל בהתאם לתנאים הקבועים בהסכם למכירת המניות, ולכן המכירה לא הוכרה בדוחות הכספיים. הסכם זה מסדיר, בין היתר, ייסודו של מיזם משותף בין החברה לבין הרוכשים לפעילות משותפת תחת המותג "טסו". בהתאם להסכם, יקימו יחיד קבוצת דור-אלון מועדון לקוחות, אשר יבטיח ללקוחותיו הטבות שונות ברשת המרכולים של הריבוע הכחול, בתחנות הדלק של דור-אלון ובחברות נוספות של קבוצת דור-אלון. כחלק מההצטרפות למועדון יוצע ללקוחות כרטיס מועדון-אשראי, שיופק על ידי דיינרס ככרטיס אשראי חוץ בנקאי. במסגרת ההסכם נקבעו סכומי דמי השירותים שתשלם דיינרס לכלא, המבוססים על היקף פעילות דיינרס.

צוין כי למיטב ידיעת הבנק חלק מבעלי השליטה ברוכשים על-פי הסכם זה נמנו במועד ההתקשרות בעסקה והשלמתה על הרוכשים על-פי ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק או קשורים אליהם (ר' "השליטה בבנק" להלן).

הסדרים בין חברות כרטיסי אשראי. בתחילת חודש ספטמבר 2001 הגישו כאל, הבנק הבינלאומי, בנק דיסקונט, בנק לאומי לישראל בע"מ ולאומי קארד בע"מ (כולם ביחד להלן: "המבקשים") לבית הדין להגבלים עסקיים (להלן: "בית הדין"), בקשות לאישור הסדר כובל ביניהם בנוגע לסליקה צולבת של כרטיסי ויזה, וכן בקשות ליתן להם היתר זמני לפעול לפי הסדר זה. בבקשות התבקש בית הדין לאשר את שיעורי עמלת המנפיק, לפי מנגנון שיביא, בין היתר, להפחתה הדרגתית בשיעורי עמלת המנפיק בקטגוריות הגבוהות. במסגרת ההליך בבית הדין הציגו המבקשים מתודולוגיה לקביעת שיעור העמלה הצולבת. הממונה על ההגבלים העסקיים התנגד למתודולוגיה שהציעו המבקשים והציע מתודולוגיה שונה.

ביום 31 באוגוסט 2006 נתן בית הדין להגבלים עסקיים החלטה בעניין המתודולוגיה לקביעת העמלה הצולבת, תוך שהוא מאמץ את עיקרי עמדת הממונה. כאל, הבנק והבנק הבינלאומי הגישו ערעור על החלטת בית הדין.

במקביל להליכים בבית הדין, התקיים משא ומתן בין הממונה לבין חברות כרטיסי האשראי - כאל, לאומי קארד וישראכארט - בדבר הסכם להקמתה של מערכת סליקה צולבת בכרטיסי ויזה ו-MasterCard. נוכח המשא ומתן האמור, פנו המבקשים לממונה בבקשה לקבל היתר זמני שיאפשר להם למצות את המו"מ בטרם יפקע ההסדר הזמני ביניהן.

ביום 6 בספטמבר 2006 נעתרה הממונה על ההגבלים העסקיים לבקשה והאריכה את הפטור להסדר הקיים בין הצדדים עד ליום 31 באוקטובר 2006.

הסכם משולש לסליקה צולבת. ביום 30 באוקטובר 2006 נחתם בין הממונה לבין חברות כרטיסי האשראי והבנקים בעלי המניות בחברות כרטיסי האשראי, הסכם לסליקה צולבת של כרטיסי ויזה ו-MasterCard (להלן: "ההסכם"). ההסכם נכנס לתוקף עם מתן היתר ארעי להסכם על ידי בית הדין להגבלים עסקיים ביום 31 באוקטובר 2006, והוא יפקע ביום 1 ביולי 2013 (להלן: "תקופת ההסכם"), אלא אם יחליט בית הדין אחרת קודם לכן.

ההסדר הוגש לאישור בית הדין להגבלים עסקיים ובמסגרת זו הוגשו לבית הדין 5 התנגדויות. ביום 31 באוקטובר 2006 נתן בית הדין להגבלים עסקיים היתר זמני להסכם. במסגרת הדיון המקדמי בהתנגדויות החליט בית הדין להגבלים עסקיים ביום 11 בנובמבר 2007, למנות מומחה שתפקידו יהא לבחון את שיעור העמלה הצולבת שנקבע בהסדר, ובין היתר להעריך אם את ההשלכות של עמלה זו על התחרויות. על פי החלטת בית הדין, המומחה יבצע את הבדיקה על פי המתודולוגיה שנקבעה בהליך קודם לו היו צד הבנק וכאל, והוא ייבחר ויפוקח על ידי הרשות להגבלים עסקיים. ביום 25 בספטמבר 2008 הגיש הממונה, בהסכמת כל הצדדים, בקשה להערכת המועד להגשת דוח ביניים מטעם המומחה ב-60 יום, עד סוף חודש דצמבר 2008.

ביום 6 ביולי 2008 אישרה הממונה את הבקשה להארכת ההיתר הזמני להסכם, שהוגשה על ידי חברות כרטיסי האשראי והבנקים בעלי המניות בחברות כרטיסי האשראי, עד לסוף חודש פברואר 2009.

ביום 9 ביולי 2008 האריך בית הדין להגבלים עסקיים את תוקפו של ההיתר הזמני עד ליום 28 בפברואר 2009. בית הדין דחה את בקשת המתנגדים לפיצוי רטרואקטיבי וקבע שהפער בין שיעור העמלה בהיתר הזמני זה שייקבע על ידי בית הדין בסוף הדיון יוכל להילקח בחשבון על ידי בית הדין בעת מתן החלטתו לעניין התנאים לאישור המשך קיומו של ההסדר.

ההסכם קובע, בין היתר, את שיעורי העמלות הצולבות ואת מבנה הקטגוריות של העמלות הצולבות שיחולו על חברות כרטיסי האשראי

למשך תקופת ההסכם. ההסכם מתווה ירידה הדרגתית של שיעורי העמלות הצולבות, עד לשיעור של 0.875% מיום 1 ביולי 2012, לצד צמצום מספר הקטגוריות לאורך תקופת ההסכם.

ההסכם קובע הוראות כלליות אשר אוסרות, בין היתר, על חברות כרטיסי האשראי לקשור בין סוגים שונים של כרטיסים הנסלקים על ידי כל אחת מהן כלפי בית עסק, ואוסרות על הרעה של תנאי הסליקה בעקבות צמצום מספר סוגי הכרטיסים אשר נסלקים על ידי בית עסק מסוים.

עוד קובע ההסכם הוראות האוסרות על הבנקים השולטים על חברות כרטיסי האשראי, בין היתר, לקשור בין שירות לבית עסק לבין תנאי התקשרות עם סולק, וכן הוראות אשר אוסרות על אפליה בין לקוחות המחזיקים בכרטיס אשראי שהונפק על ידי בנק לבין לקוחות שאינם מחזיקים בכרטיס אשראי של אותו בנק.

במסגרת ההסכם נקבעו הוראות לפיהן בהתקיים תנאים מסויימים תבטל הממונה את ההכרזה על ישראל כרטיס כבעלת מונופולין בסליקת כרטיסי ישראל כרטיס ו-MasterCard, חיוב ישראל כרטיס לקבוע, בתנאים מסויימים, שיעורי עמלות זהים לאותו בית עסק הסולק עמה עסקאות ישראל כרטיס ו-MasterCard והתחייבות הצדדים לפנות לבית הדין לאישור עמלה צולבת לתקופה שלאחר תום ההסדר אם יבקשו להמשיך בסליקה צולבת.

בהסכם נקבע עוד כי עד יוני 30 במאי 2007 יוקם ויופעל ממשק משותף אשר יאפשר לשלוש חברות האשראי לבצע סליקה של עסקאות המבוצעות בכרטיסי אשראי מסוג "ויזה" ו-"MasterCard". בתחילת חודש יוני 2007 הופעל הממשק המשותף. בעקבות חתימת ההסכם החדש, הצטרפה חברת ישראל כרטיס להסכם המקומי לסליקה צולבת הקיים בין כאל לבין לאומיקארד ביחס למותג "ויזה".

החל מחודש יוני 2007 החלה כאל לסלוק גם כרטיסי MasterCard, בהתאם להסכם המשולש לסליקה צולבת. ביום 4 בינואר 2009, הומצאה חוות דעת המומחה. במסגרת חוות הדעת הציג המומחה סקירה תמציתית של שוק כרטיסי האשראי בישראל; תיאור של החלטות בית הדין והמתודולוגיה הכללית שנקבעה לצורך חישוב עמלת המנפיק, המבוססת רובה ככולה על עלות השירותים שמספק המנפיק באופן ישיר לבית העסק; תיאור איכותי של אותם שירותים שבית הדין קבע כמזכים, ושעל בסיס עלותם יש לחשב את עמלת המנפיק; שיטת תמחור מבוססת עלויות, על פיה, לדידו, יש לחשב את עמלת המנפיק בהתאם למתודולוגיה שקבע בית הדין; היבטים יישומיים של שיטת התמחור שנבחרה, בהתחשב במאפיינים הייחודיים של חברות כרטיסי האשראי והענף בו הן פועלות; מבנה העלויות של שלוש חברות כרטיסי האשראי, מהותן וסיווגן בין עלויות מזכות לעלויות שאינן מזכות; ודיון בסוגיית הקטגוריות והמתווה הראוי לשינוי העמלה מרמתה הנוכחית לרמתה הנורמטיבית.

בהתאם להחלטת בית הדין מיום 12 בינואר 2009, כאל, הבנק והבנק הבינלאומי הודיעו לבית הדין ביום 11 בפברואר 2009 על כוונתן לחקור את המומחה על חוות דעתו בעניין חישוב שיעור עמלת המנפיק.

ביום 28 בינואר 2009 הגישו שלוש חברות כרטיסי האשראי והבנקים בעלי המניות בהן, בקשה להארכת תוקפו של ההיתר הזמני, עד ליום 30 באפריל 2009, וההיתר הזמני הוארך בהתאם.

הכנסות הסליקה הן פונקציה של עמלות סליקה מבתי עסק, עמלה צולבת בין חברות כרטיסי אשראי ומחזורי הסליקה של כאל. להערכת הבנק וכאל, לירידה בשיעור העמלה הצולבת צפויה להיות השפעה על שיעורי עמלות הסליקה מבתי עסק.

מיזם משותף עם הראל. ביום 14 במאי 2007 התקשרה כאל עם הראל בהסכם להקמת חברה משותפת אשר כאל תחזיק 51% ממניותיה, ואשר תעסוק במתן אשראי ללקוחות תוך התבססות על פלטפורמה של כרטיס אשראי ייחודי שיונפק לשם כך עבור החברה המשותפת. סמוך לאחר חתימת ההסכם פנתה הממונה על ההגבלים העסקיים לכאל וביקשה הבהרות לגבי ההתקשרות. בחודש ינואר 2008 התקבל אישור מהממונה על ההגבלים העסקיים ובחודש פברואר 2008 החלה פעילות זו כמועדון בתוך כאל.

התפתחויות במגזר בשנת 2009

רכישת פעילות פקטורינג. ביום 5 בינואר 2009 חתמה כאל על הסכם לרכישת פעילות הפקטורינג של חברת פסגות מימון פקטורינג תמורת סך של 1 מיליון ש"ח. הפעילות הנרכשת תפעל תחת חברה חדשה (להלן: "כאל פקטורינג") בבעלות משותפת של כאל (75%) ושל פסגות מימון פקטורינג (25%). במסגרת ההסכם כאל תעמיד קו אשראי לכאל פקטורינג בסכום שלא יעלה על 200 מיליון ש"ח. השלמת העסקה כפופה להתקיימותם של תנאים מתלים, לרבות קבלת אישורים רגולטוריים, כמפורט בהסכם. בתום שלוש שנים ממועד ההשלמה ובתום ארבע שנים ממועד ההשלמה, תעמוד לכאל הזכות, למשך 12 חודשים, לרכוש את מלוא

החזקות פסקות מימון בחברה המשותפת בהתאם לנוסחת מימוש (להלן: "אופציית call"). ככל שלא נוצלה אופציית ה-call, אזי בתום חמש שנים ממועד ההשלמה, תעמוד לפסגות מימון הזכות, למשך 12 חודשים, לחייב את כאל לרכוש ממנה את מלוא החזקות פסגות מימון בחברה המשותפת. הרכישה תאפשר לכל כניסה ישירה לתחום הפקטורינג, ובכך להרחיב את פעילותה בתחום האשראי העסקי החוץ-בנקאי.

עונתיות

בפעילות כאל קיימת עונתיות מסוימת המושפעת מהעונתיות בצריכה: בחגים ובתקופת הקיץ קיימת עליה בפעילות החברה.

נכסים לא מוחשיים בתחום כרטיסי האשראי

מותגים וסימני מסחר. בעקבות פתיחת התחרות בתחום כרטיסי ה"ויזה", פיתחה כאל סימן מקורי לצורך בידולה אל מול מנפיקי ה"ויזה" האחרים, באמצעות המותג "כ.א.ל." או "Cal".

כמו כן, בבעלות כאל סימני מסחר רבים הרשומים בישראל על שמה. בין היתר, בבעלות כאל סימני מסחר רשומים בישראל על שמות המותגים "כ.א.ל."; "Cal"; "I.C.C."; "אקטיב", "wwwcard". בנוסף, מצויה כאל בהליך של רישום מספר סימני מסחר נוספים. **רישיונות וזכויות.** כאל הינה "חברה ראשית" (Principal Member) בארגון ויזה הבינלאומי, שהקנה לה רשיון לשימוש בסימני המסחר של "ויזה" וכן את הזכות להנפיק ולסלק כרטיסי אשראי תחת מותג זה בישראל.

דיינרס הינה בעלת זיכיון בלעדי בישראל לשימוש בסימני המסחר של "דיינרס" מאת ארגון דיינרס הבינלאומי ולתפעול שירותי הנפקה וסליקה של כרטיסי דיינרס בישראל. בחודש מרס 2007 נחתם בין דיינרס לבין דיינרס אינטרנשיונל הסכם המקנה לדיינרס בלעדיות בישראל עד שנת 2017.

כאל הינה גם "חברה ראשית" בארגון מסטארקארד הבינלאומי, שהעניק לה רישיונות שימוש בסימני המסחר של "Mastercard", "Cirrus", "Eurocard" ו-"Maestro" בישראל.

מאגרי מידע. כאל מחזיקה בשלושה מאגרי לקוחות רשומים של מחזיקי כרטיסי ויזה, דיינרס (באמצעות דיינרס) ומסטארקארד, וכן של בתי עסק המכבדים את אותם כרטיסים.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

בתחום ההנפקה. כאל שואפת להוביל את השוק באמצעות מיצוי הערוץ הבנקאי והצעת פתרונות מותאמים לצרכי הלקוח מחד, וכן באמצעות הנפקת כרטיסי אשראי החוץ-בנקאיים במועדוני הלקוחות הקיימים ובאמצעות יצירת שיתופי פעולה עם גופים נוספים להקמת מועדוני לקוחות, מאידך.

באמצעות הנפקת הכרטיסים החוץ בנקאיים, בעיקר כרטיסי אשראי מתגלגל מסוג "אקטיב", המהווה תשתית לגיוס אשראי צרכני, כאל שואפת להפוך לשחקן משמעותי בתחום האשראי הצרכני. בנוסף, פועלת כאל למצב את עצמה כגוף הנותן שירותי אשראי מגוונים (לרבות באמצעות כרטיסי אשראי) ללא תלות בבנקים, והיא שוקדת על פיתוח מוצרים נוספים בתחום.

בתחום הסליקה. אסטרטגיית כאל הינה להפוך לחברת סליקה המשווקת סל מוצרים כולל לבתי העסק, תוך הגדלת נתח השוק שלה בשוק הסליקה. כמו כן, בכוונת כאל לפעול לפיתוח ושיווק מוצרים נוספים לבתי עסק, בנוסף לניכיון והקדמת תשלומים המוצעים כיום. כחלק מההיערכות לפעילות בתחום זה, רכשה כאל מניות (כ-20%) בחברת אי.אר.אן, חברה העוסקת במתן שירותי אבטחת פרעון שיקים על בסיס טכנולוגיה שפותחה על ידי בעלי מניותיה.

פעילות בשוק ההון

הפעילות בשוק ההון כוללת פעילות בתחום ניירות ערך (למעט נוסטרו), ניהול תיקים, קרנות נאמנות ומוצרים פנסיוניים. הפעילות כוללת את פעילות אגף ניירות ערך של הבנק, את פעילותה של חברת הבת המתמחה תכלית בית השקעות ואת הפעילות בשוק ההון של בנק מרכנתיל דיסקונט. עד ליום 30 ביוני 2007 כללה הפעילות את פעילות ניהול קופות הגמל.

מגמות אירועים והתפתחויות בסביבת המחקר כלכלית

שוק ההון. במהלך שנת 2008 הדרדר ענף הנדל"ן בארה"ב וגרר אחריו את ענף הבנקאות העולמית. ההידרדרות הגיעה לכלל משבר שסיכן את המערכות הפיננסיות בעולם וייצר אי וודאות ומשבר כלכלי בכלל הענפים במשקים השונים בעולם. בשוקי ההון בעולם ניכרו ירידות שערים חריפות.

ירידות השערים החדות בלטו בעיקר במחצית השנייה של שנת 2008 ונבעו מהעמקת המשבר הפיננסי העולמי, קריסת גופים פיננסיים בינלאומיים וחשש מהעמקת המיתון בעולם. למרות גיבושן של תוכניות החירום של ממשלות שונות לבלימת המשבר הפיננסי, הפחתת שיעורי הריבית, התחזקות הדולר וירידה חדה במחירי הנפט, נמשכו ירידות השערים החדות במדדי המניות המובילים בעולם. המצב הכלכלי בארץ היה שפיר בהיבטים רבים כגון: צמיחה, תקציב ומאזן התשלומים. ואולם, על אף הנתונים החיוביים בכלכלה הישראלית, חלו בבורסה לניירות ערך בתל אביב ירידות שערים תלולות, בדומה לשווקים אחרים בעולם.

ירידות השערים נבעו ממספר גורמים: ראשית, המשק הישראלי הוא משק מוטה יצוא ופעילויות בינלאומיות אחרות, ולכן קיימת השפעה של המשבר העולמי על היצואנים הישראליים. יתר על כן, חברות המייצאות חומרי גלם או קשורות למחירי הסחורות, מושפעות במידה רבה מהירידות שחלו במהלך השנה במחירי הסחורות בעולם. שנית, משקיעים זרים מימשו את השקעותיהם בשוק ההון הישראלי. שלישית, המשבר שחל בענף הבנקאות בעולם ערער במידה מסוימת גם את האמון במערכת הבנקאות הישראלית, בין היתר לאור חשיפת בנקים ישראליים לבנקים בעולם ולמוצרים פיננסיים מורכבים שהונפקו ע"י בנקים שונים בעולם.

הירידות הבולטות בתקופה האמורה נרשמו במדד נדל"ן 15, שירד בשיעור של כ-79.7%, מדד תל-טק 15, שירד בשיעור של כ-64.0%, מדד פיננסים 15, שירד בשיעור של כ-56.2%, מדד בנקים, שירד בשיעור של כ-55.9%, מדד תל-דיבדנד 20, שירד בשיעור של כ-53.7%, מדד ת"א 100, שירד בשיעור של 51.1%, ומדד המעו"ף, שירד בשיעור של כ-46.1%.

שוק קרנות הנאמנות. שוק קרנות הנאמנות התכווץ במהלך שנת 2008 בכ-9.65 מיליארד ש"ח מרמת שווי שוק של כ-120.6 מיליארד ש"ח בחודש דצמבר 2007 לרמה של כ-110.95 מיליארד ש"ח בחודש דצמבר 2008, ירידה בשיעור של 8.0% במהלך שנת 2008 נרשמו פדיונות בכל סוגי הקרנות, פרט לקרנות הכספיות.

נכסי קרנות הנאמנות הכספיות עלו בתקופה האמורה בכ-28.3 מיליארד ש"ח, נכסי הקרנות המנייתיות ירדו בכ-4.0 מיליארד ש"ח, נכסי קרנות האג"ח ירדו בכ-26.3 מיליארד ש"ח, נכסי הקרנות השקליות ירדו בכ-2.8 מיליארד ש"ח, נכסי קרנות הנאמנות המשקיעות בחו"ל ירדו בכ-4.7 מיליארד ש"ח ונכסי שאר הקרנות ירדו בכ-66 מיליון ש"ח.

שוק קופות הגמל. שוק קופות הגמל ספג בשנת 2008 תשואה שלילית בשיעור ממוצע של כ-17.8%. ירידות אלו נובעות בעיקרן מירידות השערים החדות במדדים השונים של הבורסה במחצית השנייה של שנת 2008.

מנתונים שמפרסם אגף שוק ההון במשרד האוצר, עולה כי היקף כל קופות הגמל בסוף שנת 2008 הסתכם בכ-218,383 מיליון ש"ח לעומת כ-278,388 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, ירידה של כ-60 מיליארד ש"ח (21.5%).

בנוסף, לפי נתונים שמפרסם אגף שוק ההון במשרד האוצר, בקופות גמל מסוג "קופות גמל לתגמולים ואישיות לפיצויים" היתה בשנת 2008 צבירה נטו שלילית בהיקף של כ-7,728 מיליון ש"ח. זאת, לעומת צבירה נטו שלילית של כ-534 מיליון ש"ח בשנת 2007, צבירה נטו שלילית של כ-25 מיליון ש"ח בשנת 2006 וצבירה נטו חיובית של כ-2,962 מיליון ש"ח בשנת 2005. הנתונים האמורים מבטאים, בין היתר, את הפגיעה באטרקטיביות של ההשקעה בקופות גמל כתוצאה משינויים בחקיקה, ובכלל זה תיקון מס' 3 לחוק קופות הגמל (ר' להלן).

שוק תעודות הסל. מנתונים שמפרסמת הבורסה לניירות ערך, עולה כי בשנת 2008 המשיכה מגמת ההתפתחות המואצת של שוק מוצרי המדדים ובמהלכה התווספו 140 סדרות חדשות, בדומה למספר הסדרות אשתקד. 55 מהסדרות החדשות הן תעודות סל על מדדי מניות ואג"ח מסוגים שונים ו-85 אופציות כיסוי על מניות הנסחרות בחו"ל, מדדי מניות ואופציות כיסוי על סחורות.

בסוף שנת 2008 מספר מוצרי המדדים הנסחרים בבורסה עמד על כ-350 תעודות סל מתוכן 269 תעודות סל על 12 מדדים מקומיים ו-60 תעודות סל על מדדים בינלאומיים, 75 אופציות כיסוי ו-6 סלי סחורות.

שווי החזקות הציבור בתעודות סל בנובמבר ירד לכ-23 מיליארד ש"ח, לאחר שיא של כ-30 מיליארד ש"ח באוגוסט ולעומת כ-26 מיליארד ש"ח בתחילת השנה.

המחזור היומי בתעודות סל על מדדי המניות הסתכם בכ-380 מיליון ש"ח ובתעודות סל על מדדי אג"ח בכ-200 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% ממחזור המסחר במניות ובאג"ח חברות.

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הפעילות בשוק ההון

המגבלות המרכזיות שהשפיעו ושפיעו על הפעילות, הן המגבלות אשר הוטלו על תאגידים בנקאיים בהתאם לחקיקה שהתקבלה בעקבות המלצות ועדת בכר. לפרטים ר' "רפורמה במבנה שוק ההון בישראל ובפעילות הבנקים ושחקנים אחרים בתחום שוק ההון" בסעיף "חקיקה ופיקוח" להלן.

בין היתר הסדירה החקיקה את הנושאים הבאים:

- הפרדה הדרגתית של קופות הגמל וקרנות הנאמנות מהבנקים;
 - הפרדת עיסוקים בין יועץ שהינו גורם שאינו קשור ליצרני המוצרים, לבין משווק שהינו בעל זיקה ליצרני המוצרים אותם הוא מוכר;
 - כניסה הדרגתית של הבנקים להפצת מוצרי פנסיה וביטוח חיים.
- בתיקון שהוכנס בחוק הייעוץ הפנסיוני בסוף שנת 2007 נקבע כי המגבלה ביחס למתן ייעוץ בקופות ביטוח תחול על תאגיד בנקאי שההון העצמי שלו ושל התאגידים השולטים בו, או הנשלטים על ידו, אינו עולה על 10 מיליארד ש"ח (ובהם הבנק) רק עד סוף שנת 2008. לגבי הבנקים הגדולים קובע התיקון לחוק כי הם יוכלו לייעץ בקופות ביטוח ללקוחות בפריפריה ובמגזר הערבי החל מיום 1 בינואר 2009 וללקוחות במרכז הארץ החל מיום 1 באפריל 2009. במקביל הגיעו שני הבנקים הגדולים להסכמה עם הממונה על שוק ההון בדבר כניסה מדורגת שלהם לייעוץ לשכירים, באופן שהייעוץ יינתן על ידם באופן מלא לכל הלקוחות (עצמאים ושכירים) ובכלל המוצרים רק החל מיום 1 באוגוסט 2010.
- בחודש אוגוסט 2008 הפיץ משרד האוצר תזכיר חוק לתיקון חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות. במסגרת התזכיר מוצע, בין היתר, לכלול את תעודות הסל בהגדרה של נכס פיננסי, כך שמי שיש לו "זיקה" לתעודות סל (כמשמעות מונח זה בחוק) לא יוכל לשמש כיועץ השקעות.
- אם יאושר התיקון האמור, יהיה על הבנק לפעול לביטול הזיקה אל החברות המנפיקות תעודות סל ו/או למכור את אחזקותיו בהן, עד שנת 2013. למיטב ידיעת הבנק, התיקון המוצע טרם פורסם כהצעת חוק ברשות.

תיקוני חקיקה ותקינה בתחום החסכון הפנסיוני

ביום 30 בדצמבר 2007 חתם שר התעשייה, המסחר והתעסוקה על צו הרחבה המחיל על כלל העובדים והמעבידים את ההסכם בין ההסתדרות הכללית החדשה לבין לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, שעניינו הנהגת פנסיה חובה לכל עובד, החל מיום 1 בינואר 2008.

בתיקון שהוכנס בחוק קופות גמל בראשית שנת 2008, נקבע כי החל משנת 2008 יהיו שני סוגים של קופות גמל לקצבה: קופת גמל משלמת לקצבה ו-קופת גמל לא משלמת לקצבה. כספים שיחסכו החל מיום 1 בינואר 2008 ייועדו בראש ובראשונה לתשלום קצבה. קופות הגמל ההוניות שהיו נהוגות עד לאותו מועד יהפכו ל-קופה לא משלמת לקצבה, ולא ניתן יהיה למשוך מהן כספים (למעט בגין מרכיב הפיצויים), אלא באמצעות העברתם לקופת גמל משלמת לקצבה. בעת הפרישה יוכל העמית להוון ולמשוך חלק מהקצבה בסכום חד פעמי, רק לאחר שיובטח כי ייותר בקופה סכום שיבטיח תשלום מינימלי של קצבה חודשית, בסך של 3,850 ש"ח. מטרת התיקון הינה להבטיח כי לכל חוסך תשולם לאחר הפרישה קצבה חודשית מינימלית בסכום הנ"ל. את ההחלטה בדבר יתרת הסכום (האם לקבלו כקצבה או להוון ולמשוך אותו בסכום חד פעמי) יוכל העובד לקבל רק בעת הפרישה מהעבודה. בנוסף אוחדו כללי המיסוי והטבות המס הניתנות לחסכון באמצעות המוצרים הפנסיוניים לסוגיהם.

כן פורסמו בחודש מרס 2008 "תקנות הניוד הפנסיוני", אשר יאפשרו לכל חוסך, החל ממועד כניסתו לתוקף, בסוף שנת 2008, להחליף את המוצר הפנסיוני באמצעותו הוא חוסך ולהעביר את הסכומים שנצברו עבורו במוצר מסוים למוצר ו/או גוף מנהל אחר בכל עת שייבחר, ללא עלויות. החוסך יוכל להעביר את הכספים מביטוח חיים לקרן פנסיה ולהיפך ומקופת גמל הונית לקרן פנסיה (אך לא להיפך), על פי בחירתו.

להערכת הבנק התיקון לחוק יגרור בעקבותיו שינויים מהותיים בתהליך ייעוץ הפנסיוני בשני מישורים:

- פשטות הייעוץ - הייעוץ יהפוך לפשוט ומהיר יותר ממה שצפוי היה להיות ערב התיקון לחוק, כיוון שחלק מההחלטות אותן נדרש הלקוח לקבל נידחה למועד פרישתו.
 - פשטות התפעול לאוכלוסיית השכירים - האחדת התקרות והטבות המס בין המסלול ההוני למסלול הקצבה, תאפשר סליקה ישירה מהמעביד ליועץ, ללא צורך בשימוש בגורמים מתווכים.
- התיקונים המפליגים בתחום החסכון הפנסיוני, ובכלל זה רפורמת הניוד והנהגת פנסיה חובה לכל עובד, עשויים להגדיל באופן משמעותי

את האוכלוסיה הנזקקת ליעוץ פנסיוני. עם זאת, דחיית המועד בו נדרש העובד לקבל החלטה בדבר ייעוד כספי החסכון והגבלת אפשרויות הבחירה על ידי החיוב בקבלת קצבה מינימלית, עלולות לפגום בביקוש לשירותי הייעוץ. בנוסף, הצורך לפתח כלים ממוכנים לתמיכה בשירותי הייעוץ הפנסיוני וביצוע עסקאות עבור הלקוחות בהמשך לו, הן בבנק והן בשוק בכללותו, צפוי לצרוך משאבים לא מבוטלים והליכי למידה והתנסות מורכבים של כלל השחקנים בשוק החסכון הפנסיוני בשנות הפעילות הראשונות.

בשלהי שנת 2008 ובראשית שנת 2009 החל משרד האוצר לפעול על מנת לתאם את פעילות הבנקים והשחקנים השונים בשוק הפנסיוני (מנהלי מוצרים, סוכני ביטוח וכיוצ"ב) במטרה ליצור ממשקים אחידים להעברת מידע בין הבנקים כיועצים לבין מנהלי המוצרים הפנסיוניים והשחקנים האחרים בשוק.

בחודש פברואר 2009 פורסם חוזר בדבר תוכנו של מסמך ההנמקה שיימסר ללקוח לאחר כל פעולת ייעוץ פנסיוני, ובכלל זה מסירת חלקים מסויימים ממסמך זה לחברה המנהלת שהלקוח בחר לבצע חסכון פנסיוני באמצעות מוצריה. הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט החלו להיערך ליישום האמור בחוזר, שייכנס לתוקף בחודש אוגוסט 2009.

רגולציה חדשה בתחום קרנות הנאמנות. בחודש נובמבר 2007 פורסמה שורה של תקנות חדשות ותיקונים לתקנות קיימות על פי חוק השקעות משותפת בנאמנות, התשנ"ו-1994, אשר נכנסו לתוקף ביום 31 בדצמבר 2007. התקנות החדשות נועדו להגביר את התחרות, להגדיל את היצע המכשירים הפיננסיים בתחום קרנות הנאמנות ולהסיר חסמים המקשים על הפעילות בו. בין היתר מסדירות התקנות החדשות פעילות של קרנות נאמנות מסוג "אגד קרנות" ו"קרנות כספיות". בפנייתו לוועדת הכספים של הכנסת ציין שר האוצר כי לקרנות הכספיות חשיבות רבה להגברת התחרות בשוק והן עשויות להוות תחליף תחרותי לפקדונות הבנקאיים קצרי המועד וכן לפתוח בפני חברות במשק אפיק נוסף לניוס אשראי באמצעות תעודות חוב (ניירות ערך מסחריים לא סחירים) כמקור למימון הון חוזר.

במסגרת התקנות האמורות נקבע גם פטור מעמלת הפצה ליחידות של קרן המוחזקות בידי קרן אחרת (אגד קרנות), יחידות מקרן מחקה מסוג 2 (שדרגת החשיפה המירבית שלה למניות, לפי אמות המידה שנקבעו בתקנות החדשות, גבוהה מ-3), ויחידות של קרן שיוחזקו בקופת גמל בניהול אישי. עוד נקבעה דרגה נוספת, נמוכה יותר, של עמלת הפצה בשיעור של 0.125%, שהבנקים יוכלו לגבות בגין יחידות של קרנות כספיות שתירכשנה בידי לקוחותיהם.

לפרטים בדבר הצעה לתיקון נוסף בתקנות, שנועד להסיר חסמים על התפתחותן של הקרנות הכספיות, ר' בפרק "חקיקה ופיקוח" להלן.

רגולציה חדשה בתחום ייעוץ השקעות. בחודש ינואר 2008 נכנסה לתוקף הוראת רשות ניירות ערך בדבר בירור צרכי לקוח מיועץ בייעוץ השקעות והנחיותיו. ההוראה מפרטת ומרחיבה את הנדרש מיועץ ההשקעות בעת בירור צרכי הלקוח והנחיותיו. בין היתר מחייבת ההוראה לקבוע מדיניות השקעות ללקוח באמצעות קביעת מספר דרגות סיכון אפשריות בהתאם לצרכים ולהנחיות שמסר, ולהתאים מספר אפיקי השקעה פוטנציאליים לכל דרגת סיכון.

הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט נערכו לביצוע הנדרש על פי ההוראה. בכלל זה הותקנה בבנק ובבנק מרכנתיל דיסקונט מערכת ממוחשבת המסייעת בביצוע הנדרש על פי ההוראה, ומאפשרת מתן שירות משופר ללקוחות בתחום ייעוץ ההשקעות. יחד עם זאת, הליך בירור הצרכים על פי ההוראה החדשה, תוך שימוש במערכת הממוחשבת, הינו ממושך ומורכב יותר מבעבר, דבר המכביד לא פעם הן על הלקוח והן על היועץ הנותן את השירות.

במהלך שנת 2008 נערך הבנק ליישום תקנות חדשות בדבר תיעוד שיחת ייעוץ השקעות, שפורסמו בסוף שנת 2007 ונכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2009. התקנות מרחיבות ומפרטות את הדרישות מבעלי רישיון בדבר תיעוד שיחת ייעוץ השקעות ורישום פעולות בניהול תיקים. המערכת הממוחשבת שהותקנה כאמור בבנק ובבנק מרכנתיל דיסקונט, הותאמה לדרישות התקנות החדשות ומאפשרת תיעוד מפורט של פרטי כל שיחת יעוץ. עם זאת, גם בהיבט זה משמעות הרגולציה החדשה הינה, בין היתר, הארכת משך הזמן המוקדש לכל שיחת ייעוץ דבר שיש בו הכבדה הן על הלקוחות והן על היועצים.

בחודש פברואר 2009 פרסמה רשות ניירות ערך שני חוזרים שעניינם מדידה ותגמול יועצי השקעות בבנקים וחובת התעדכנות של יועצי השקעות. הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט פועלים דרך כלל בהתאם לנדרש בחוזרים אלה, ולאור פרסומם יהודקו הפיקוח והמעקב אחר יישומם בפועל.

היקף הפעילות והרווח הנקי

הרווח הנקי מהפעילות הסתכם בשנת 2008 ב-17 מיליון ש"ח, לעומת 648 מיליון ש"ח בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים היה הרווח מהפעילות בשנת 2008 מסתכם ב-22 מיליון ש"ח, לעומת 130 מיליון ש"ח בשנת 2007.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות הפעילות בשוק ההון (במיליוני ש"ח):

פעילות בינלאומית:		פעילות מקומית					
בנקאות פרטית	סך-הכל	בנקאות פרטית	בנקאות מסחרית	מגזר עסקי	עסקים קטנים	משקי בית	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008							
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים							
- מחיצוניים	12	3	3	1	1	20	-
- בינמיגזרי	-	-	(1)	-	(1)	(1)	-
סך-הכל רווח מפעולות מימון	12	3	2	1	1	19	-
הכנסות תפעוליות ואחרות	212	29	26	20	38	325	62
סך-הכל הכנסות	224	32	28	21	39	344	62
הוצאות תפעוליות ואחרות	219	34	30	18	36	337	39
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	5	(2)	(2)	3	3	7	23
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	11	(1)	(2)	1	2	11	1
רווח (הפסד) נקי	(6)	(1)	(1)	2	1	(5)	22
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	(3)	-	(1)	2	2	-	22
יתרה ממוצעת של נכסים	7	3	14	1	6	31	-
יתרה ממוצעת של התחייבויות	-	-	1	-	-	1	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	7	3	13	1	6	30	-
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות	50	45	372	193	294	954	-
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	27,488	5,008	59,817	9,510	8,105	109,928	7,928
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	1,389	309	256	533	1,081	3,568	-

נתונים עיקריים אודות הפעילות בשוק ההון (במיליוני ש"ח) (המשך):

פעילות בינלאומית: בנקאות פרטית		פעילות מקומית					
סך-הכל	סך-הכל	בנקאות פרטית	בנקאות מסחרית	מגזר עסקי	עסקים קטנים	משקי בית	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007							
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים							
- מחיצוניים	7	3	-	2	1	13	-
- בינמיגזרי	7	-	1	-	-	8	-
סך-הכל רווח מפעולות מימון	14	3	1	2	1	21	-
הכנסות תפעוליות ואחרות	296	45	41	26	44	452	50
סך-הכל הכנסות	310	48	42	28	45	473	50
הוצאות תפעוליות ואחרות	175	36	23	14	31	279	37
רווח מפעולות רגילות לפני מסים							
135	12	19	14	14	14	194	13
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות							
49	5	7	6	6	6	73	3
רווח נקי	502	62	16	37	21	638	10
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	83	7	12	8	9	119	11
יתרה ממוצעת של נכסים	10	4	25	1	8	48	-
יתרה ממוצעת של התחייבויות	-	-	3	-	-	3	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	10	4	24	1	8	47	-
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות							
11,408	1,861	99	906	1,250	15,524	-	15,524
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	27,689	4,748	39,488	11,853	8,078	91,856	8,646
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול							
1,423	300	152	555	615	3,045	-	3,045

להלן נתונים אודות היקפי הפעילות בתחומים השונים

ניירות ערך. ביום 31 בדצמבר 2008 עמדה יתרת ניירות ערך המוחזקים עבור לקוחות על סך של כ-73.8 מיליארד ש"ח, כולל סך של 8.7 מיליארד ש"ח ניירות ערך לא סחירים, לעומת סך של 102.3 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2007, אשר כלל סך של 10 מיליארד ש"ח ניירות ערך לא סחירים, ירידה של 27.9%. לפרטים בדבר הכנסות מפעילות בניירות ערך, ר' ביאור 24 לדוחות הכספיים. בנוסף, יתרת ניירות ערך שהוחזקו בבנק מרכנתיל דיסקונט עבור לקוחותיו עמדה ביום 31 בדצמבר 2008 על סך של 8.6 מיליארד ש"ח, ירידה של 13.1% לעומת 31 בדצמבר 2007.

ניהול תיקי השקעות. ביום 31 בדצמבר 2008 ניהלה תכלית 1,463 תיקי השקעות בשווי כספי כולל של כ-2,174 מיליון ש"ח, לעומת 1,623 תיקי השקעות בשווי כספי כולל של כ-2,375 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2007. הנתונים דלעיל מצביעים על ירידה של 9.9% במספר התיקים שבניהול, ועל ירידה של כ-8.5% בהיקף הכספי של התיקים שבניהול.

בנוסף, בנק מרכנתיל דיסקונט מנהל באמצעות חברה בת שלו תיקי השקעות עבור לקוחותיו. ביום 31 בדצמבר 2008 נוהלו תיקי לקוחות כאמור בשווי כספי כולל של כ-1,373 מיליון ש"ח, ירידה בשיעור של כ-3.4% לעומת 31 בדצמבר 2007.

תעודות סל. החברות מקבוצת מייקל דיוויס, בהן מחזיקה חברת הבת תכלית בית השקעות בע"מ (במישרין ובעקיפין) כ-20% מאמצעי

השליטה, הרחיבו את פעילותן, והנפיקו במהלך שנת 2008 תעודות סל נוספות. סך הפוזיציה בתעודות סל הסתכמה בסוף שנת 2008 ב-7,667 מיליון ש"ח, לעומת 7,227 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה של 6.1%. **ייעוץ פנסיוני.** כאמור, שנת 2008 היתה השנה הראשונה בה הבנק העניק ייעוץ פנסיוני ללקוחותיו. החל מתחילת הפעילות, בחודש מרס 2008, ועד סוף השנה, ניתן ייעוץ לכ-20 אלף לקוחות. הצבירה בתקופה האמורה של נכסי לקוחות שניתן להם ייעוץ הסתכמה בכ-3.2 מיליארד ש"ח.

התפתחויות בפעילות

מכירת פעילויות בתחום שוק ההון. בחודש יוני 2007 הושלמה העסקה למכירת פעילות קופות הגמל. במקביל להשלמת העסקה נחתמו בין הבנק לבין חברות בנות של כלל חברה לביטוח בע"מ הסכמי הפצה, תפעול ושירותים לעמיתים.

הרווח נטו שנבע לבנק ממכירת פעילות קופות הגמל הסתכם ב-384 מיליון ש"ח, והוא נרשם בדוחות הכספיים לשנת 2007 בסעיף "רווח, נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים". לפרטים נוספים, ר' ביאור 6 ה' לדוחות הכספיים.

בחודש יולי 2007 הושלמה העסקה למכירת פעילות קה"ל. במועד ההשלמה נחתמו הסכמים בין הבנק לבין קהל - קרן השתלמות לעובדים בע"מ ומגדל גמל פלטינום בע"מ, לפיהם יפיץ הבנק את קרנות ההשתלמות הנמכרות וקופות גמל אחרות שבניהולן, בתמורה לעמלת הפצה כקבוע בתקנות, ויתן שירותים לעמיתי קרנות ההשתלמות הנמכרות.

הרווח נטו אשר נבע מהעסקה הסתכם ב-74 מיליון ש"ח, והוא נרשם בדוחות הכספיים לשנת 2007 בסעיף "רווח נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים". לפרטים נוספים, ר' ביאור 19 ג' 20 לדוחות הכספיים.

הפצת קרנות נאמנות. במחצית הראשונה של שנת 2006 התקשר הבנק בהסכמי הפצה עם מרבית החברות המנהלות קרנות נאמנות. ברבעון השני של שנת 2006 החל הבנק לגבות עמלות הפצה בגין החזקת לקוחותיו ביחידות קרנות נאמנות, בהתאם לתקנות בעניין זה, שנכנסו לתוקף ביום 1 באפריל 2006. בהתאם לתקנות, הבנק יתקשר עם כל מנהלי קרנות הנאמנות החפצים בכך בהסכם להפצת קרנות הנאמנות שבניהולם, בתמורה לתשלום עמלת הפצה בשיעור ובתנאי תשלום זהים עבור שירות זה.

יצוין כי במסגרת הרפורמה בתחום העמלות, נאסר על בנקים דרך כלל לגבות עמלות בגין קניה ומכירה של יחידות בקרנות נאמנות. **ייעוץ פנסיוני.** במהלך הרבעון הראשון של שנת 2008 הסתיים מהלך העברת השליטה בקופת הגמל של העובדים לוועד העובדים של הבנק. בהתאם, בחודש פברואר 2008 קיבל הבנק רישיון למתן ייעוץ פנסיוני ובחודש מרס 2008 החל הבנק במתן השירות ללקוחות. בחודשים מרס-דצמבר 2008 העניק הבנק ייעוץ פנסיוני בקופות גמל, קרנות פנסיה וקרנות השתלמות לאלפי לקוחות וזאת באמצעות היועצים הפנסיונים הפרוסים בסניפים. הבנק נערך היערכות מקיפה למתן השירות, אשר כללה, בין היתר, גיוס והכשרת כוח אדם מקצועי לתחום הייעוץ הפנסיוני, בניית מערכות מחשוביות שיתמכו בייעוץ ובהפצה של המוצרים הפנסיוניים וחתימת הסכמי הפצה עם יצרנים של מוצרים פנסיוניים, והכל מתוך תפיסה שתחום הייעוץ הפנסיוני הינו בעל חשיבות אסטרטגית ועסקית לקבוצת דיסקונט. כחלק ממערך התמיכה בשירותי הייעוץ הפנסיוני הוקם במערכות הבנק מודול ייעודי לניהול הקשר מול לקוחות פוטנציאליים לייעוץ פנסיוני, החל מיצירת הקשר הראשוני עם הלקוח (ביוזמתו או ביוזמת הבנק) ועד להגעתו בפועל לפגישת ייעוץ עם היועץ הפנסיוני בסניף. כן פותח מודול דוחות, לבקרה וניטור הביצועים ברמת היועץ/הסניף/המרחב וכלל הבנק.

כאמור לעיל, הבנק התקשר בהסכמי הפצה עם מרבית הגופים בשוק הפנסיוני לצורך הפצת קרנות השתלמות, קופות גמל וקרנות פנסיה שבניהולם. הבנק מחויב להתקשר עם כל יצרני המוצרים הפנסיוניים (מסוג קופות גמל וקרנות פנסיה שאינן מוצרי ביטוח, וכן קרנות השתלמות) החפצים בכך, בהסכם הפצה להפצת המוצרים שבניהולם, בתמורה לתשלום עמלת הפצה בשיעור ובתנאי תשלום זהים עבור שירות זה. שיעור עמלת ההפצה נקבע בתקנות והיא משולמת בגין הנכסים הפנסיוניים (שאינם מוצרי ביטוח) של לקוחות שקיבלו ייעוץ מהבנק, ביחס למוצרים אשר לבנק הסכמי הפצה עם החברות המנהלות אותם. עמלת ההפצה עומדת על פי רוב על 0.25% מהנכסים המיועצים.

שירותי הייעוץ הפנסיוני מוצעים הן ללקוחות הבנק והן למי שאינם לקוחותיו, באמצעות סניפי הבנק ומוקדי ההשקעות שלו, בפריסה כלל ארצית.

בעקבות המשבר הפיננסי הנוכחי, גברה המודעות בציבור לחשיבות התכנון הפנסיוני וכתוצאה מכך גדל בצורה משמעותית הביקוש לייעוץ פנסיוני בסניפי הבנק. במקביל, גרם המשבר ללקוחות רבים לקבל החלטה להעביר את ניהול קופות הגמל לאפיק השקעה אחר או למנהל אחר ובמקרים מסויימים אף למשוך את כספם.

כתוצאה מכך שטרם נקבע פרוטוקול אחיד להעברת נתונים ואין מסלוקה מרכזית להעברת כספים, מתקבלות תלונות רבות מלקוחות על עיכוב בביצוע הפעולות. תלונות אלו מועברות לטיפולן של החברות המנהלות, תוך מעקב של הבנק.

הצעת שירותים חדשים בעלי ערך מוסף בתחום שוק ההון. כחלק מפעילות הבנק בתחום שוק ההון, מציע הבנק ללקוחותיו את שירותי חברת גרין בול, בה מחזיק הבנק בכ-20% מאמצעי השליטה. גרין בול מתמחה בניהול תיקי השקעות גלובליים ומציעה שירות Family Office, הכולל סיוע ללקוח בגיבוש אסטרטגיית השקעות כוללת על סך נכסיו, בחינת תמונת השקעות הקיימת (כולל השקעות באמצעות מנהלים שונים, בנקים שונים, פקדונות, חסכון פנסיוני, קרנות השתלמות, נדל"ן מניב ועוד) וביצוע פעולות להתאמת ההשקעות הקיימות לאסטרטגיית הרצויה של הלקוח.

קנס אזרחי בעקבות ביקורת שנערכה בחברת תכלית. במכתב מיום 30 במרס 2008 הודיעה רשות ניירות ערך לתכלית בית השקעות בע"מ (להלן: "תכלית"), כי בעקבות ביקורת שבוצעה על ידה בתכלית בחודש אוגוסט 2007, בכוונתה להטיל על תכלית קנס אזרחי בסך של 90,000 ש"ח, בשל שלוש הפרות לכאורה של סעיף 26(א) לחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995. תכלית הגישה טענותיה בכתב לעניין דרישות הקנס. במכתב מיום 5 בנובמבר 2008 נמסר לתכלית כי יור"ר רשות ניירות ערך דחה את טענות החברה והטיל עליה קנס בסך של 90,000 ש"ח.

בנוסף, תכלית נדרשה לפעול לתיקון הליקויים וההפרות שנמצאו בביקורת ולמסור לרשות דיווחים על הפעולות שננקטו על ידה לתיקון הליקויים. תכלית תיקנה את הליקויים ומסרה לרשות דיווחים כנדרש.

בקשת נתונים על ידי רשות ניירות ערך בנוגע לפעילות ייעוץ ההשקעות בבנק. בסוף הרבעון הראשון של שנת 2008 פנתה רשות ניירות ערך לבנק בדרישה לקבלת מסמכים ונתונים הנוגעים לפעילות ייעוץ ההשקעות בבנק, וכן מסמכים ונתונים הנוגעים לעסקאות בקרנות נאמנות כספיות ובתעודות סל, שבוצעו עבור לקוחות הבנק. למיטב ידיעת הבנק הפניות האמורות נערכו במסגרת ביקורת רוחב שעורכת רשות ניירות ערך בנוגע לפעילות ייעוץ ההשקעות בבנקים.

בהמשך לכך התבקשו פרטים על תכלית ועל חברות מנפיקות של תעודות סל מקבוצת מיידל דיוויס עמון קשורה תכלית. למיטב ידיעת הבנק, התבקשו פרטים גם מחברות תעודות הסל. בנוסף, התבקש הבנק למסור נתונים נוספים על פעילות ייעוץ ההשקעות ועסקאות שבוצעו עבור לקוחות, עם ייעוץ וללא ייעוץ, בקרנות כספיות דולר ויורו ובתעודות סל העוקבות אחר שערי הדולר והיורו, תוך הבחנה בין התעודות המונפקות בידי חברות מקבוצת מיידל דיוויס הקשורות אל תכלית וקבוצת הבנק לבין תעודות של מנפיקים אחרים. בהמשך לכך ערך הבנק והציג בפני הרשות בחודש יולי 2008 תכנית עבודה לבקרה ופיקוח על פעילות הייעוץ בתעודות סל בבנק במטרה לוודא כי הייעוץ בתחום זה מתבצע ברמה מקצועית נאותה ותוך הקפדה על הוראות הדין ונהלי הבנק. הבנק פועל בהתאם לתוכנית. **פניית רשות ההגבלים העסקיים.** במכתב מיום 10 ביולי 2008, הודיעה רשות ההגבלים העסקיים כי היא בוחנת את היקף חדירת הבנקים לתחום הייעוץ הפנסיוני, וביקשה מהבנק להעביר לה נתונים לגבי שירותי ייעוץ פנסיוני הניתנים בפועל על ידי הבנק. הבנק העביר לרשות את הנתונים המבוקשים.

שיווק והפצה

הפצת המוצרים והשירותים נעשית על ידי עובדי המגזר תוך שימוש בפלטפורמה הקיימת של הבנק, מערך הסניפים, מוקדי השקעות, מרכזים לבנקאות פרטית ויחידות המטה והחברות הבנות שלו. לפרטים נוספים ר' "מערכי הייעוץ" בסעיף "המגזר הקמעונאי - כללי" בפרק "פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות עיקריים" לעיל. כאמור לעיל, בעקבות החקיקה החדשה ליישום המלצות ועדת בכר הפך הבנק ליועץ פיננסי ופנסיוני בלתי תלוי ביצרני המוצרים, המפיץ מגוון מוצרים פיננסיים ופנסיוניים.

שירותים בשוק ההון

הבנק מספק ללקוחותיו מגוון שירותי ייעוץ השקעות, מסחר ותפעול בניירות ערך בארץ ובחו"ל, וזאת ללקוחות פרטיים, לקוחות מוסדיים ולפעילים בשוק ההון. הבנק מציע מגוון שירותים הכולל: פעילות במניות בארץ ובחו"ל, איגרות חוב (כולל איגרות חוב להמרה), מק"מ, אופציות, מט"ח, פקדונות מובנים, תעודות סל, נגזרים בארץ ובחו"ל, הנפקות והשאלות, וכן מתן ייעוץ השקעות מקצועי ואובייקטיבי, בניירות ערך ובנכסים פיננסיים.

הבנק התקשר בהסכמי הפצה עם מרבית החברות המנהלות קרנות נאמנות בארץ לצורך הפצת קרנות הנאמנות שלהן ללקוחותיו,

בתמורה לעמלות הפצה בגין החזקת הלקוחות ביחידות בקרנות נאמנות, בהתאם לתקנות בעניין זה. בנוסף, הבנק נמצא בשלבי היערכות ראשוניים לחתימה על הסכמי הפצה עם מנהלי קרנות נאמנות זרים, לכשיתאפשר להם על פי החוק להציע בישראל יחידות של קרנות נאמנות שבניהולם.

חלק מלקוחות הבנק מנהלים תיקי השקעות באמצעות מנהלי תיקים שונים הפועלים באמצעות הבנק, ובכלל זה באמצעות חברת הבת תכלית בית השקעות.

החל מחודש מרס 2008 מספק הבנק שירותי ייעוץ פנסיוני. לשם כך התקשר הבנק בהסכמי הפצה עם מרבית הגופים בשוק הפנסיוני לצורך הפצת קרנות השתלמות, קופות גמל וקרנות הפנסיה שבניהולם ללקוחות (לפרטים נוספים ר' לעיל).

תחרות

בפעילות בשוק ההון מתחרה הבנק הן בבנקים האחרים והן בברוקרים הפרטיים. בתחום המוצרים הפיננסיים קיימת תחרות הן מול הגופים המייצעים והן מול הגופים המשווקים (יצרני המוצרים) על המכירה ללקוח של מוצר פיננסי זה או אחר.

בתחום המוצרים הפנסיוניים החל הבנק בחודש מרס 2008 בפעילות של מתן ייעוץ פנסיוני. פעילות זו מחייבת קיום הסכם ייעוץ פנסיוני מתמשך בין היועץ או המשווק לבין הלקוח. לפיכך צפויה תחרות עזה על ליבו של הלקוח בניסיון ליצור מערכת יחסים ארוכת טווח, במסגרתה מחויב הבנק לשמור על קשר רציף עם הלקוח. במישור זה צפויה תחרות מול כל הגופים המייצעים מחד ומול הגופים המשווקים ויצרני המוצרים (חברות הביטוח, סוכני ביטוח, קרנות הפנסיה וכיו"ב) מאידך.

במהלך שנת 2008 ובראשית שנת 2009 החלו כל הבנקים, לרבות שני הבנקים הגדולים, לפעול בתחום זה. כניסת שני הבנקים הגדולים לפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני, באופן הדרגתי, בהתאם למגבלות שהוטלו עליהם כמפורט לעיל, צפויה להביא לפיתוח התחום מחד ולהגברת התחרות בו, מאידך.

יעדים ואסטרטגיה עסקית

- העמקת הפעילות שהחלה בחודש מרס 2008 בתחום הייעוץ הפנסיוני והמשך פיתוח המערכות התומכות בפעילות זו;
- השלמת ההיערכות לפעילות כ"סופרמרקט" של מוצרים פיננסיים ופנסיוניים;
- שיפור המסחר בניירות ערך באמצעות האינטרנט, פיתוח פעילות שחקני ארביטראז' ושחקני שוק ההון;
- המשך טיפוח ובידול מעמד יועץ ההשקעות;

פעילות בנק מרכנתיל דיסקונט בתחום שוק ההון

ייעוץ פנסיוני. הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, התיר לבנק מרכנתיל דיסקונט ולבנק לעסוק בייעוץ פנסיוני בתקופת הביניים (עד אוגוסט 2011), בתנאי שלא ישלוט בחברה לניהול קופות גמל. לאור ההיתר האמור, התקשר בנק מרכנתיל דיסקונט ביום 30 ביולי 2007 בהסכם, כפי שתוקן ביום 5 בדצמבר 2007, על פיו ימכור יחד עם חברה בת שלו את השליטה (51%) בפעילות קופות הגמל של בנק מרכנתיל דיסקונט לקבוצת משקיעים בראשות מר אייזיק סיטון, בתמורה לסך של כ-76 מיליון ש"ח, כפוף להתאמות. התמורה משקפת שיעור של 4.25% מהיקף נכסים של כ-3.8 מיליארד ש"ח, שנוהלו על ידי קופות הגמל של בנק מרכנתיל דיסקונט. יתרת הפעילות (49%) תימכר על ידי בנק מרכנתיל דיסקונט לרוכשים, לכל המאוחר, עד חודש אוגוסט 2011 (להלן: "מועד המימוש הסופי") במחיר שייגזר, בעיקר, משיעור של 4.25% מהיקף נכסי קופות הגמל ומשיעור דמי הניהול הממוצעים שיהיו בתוקף באותו מועד.

במסגרת ההסכם ניתנו לבנק מרכנתיל דיסקונט על ידי הרוכשים שתי אופציות, כמפורט בהסכם.

ביום 5 בדצמבר 2007, הושלם הליך המכירה, לאחר שמולאו כל התנאים המתלים שנקבעו בהסכם. לאחר המכירה מחזיק בנק מרכנתיל דיסקונט 49% בחברה חדשה, הדס מרכנתיל קופות גמל, שהוקמה מכוח ההסכם וקלטה את פעילות קופות הגמל שלו. יתרת המניות מוחזקות בידי קבוצת הרוכשים.

במסגרת ההסכם הוצרך תוקף הערבות שנתן בנק מרכנתיל דיסקונט בעבר לעמיתי "מרכנתיל קופה מרכזית לפיצויים" (ר' ביאור 19 ג' 19 לזוחות הכספיים). על פי ההסכם, הערבות תפקע לכל המאוחר במועד המימוש הסופי.

הרווח נטו (לאחר מס) מהשלב הראשון של העסקה הסתכם ב-49 מיליון ש"ח, והוא נרשם בשנת 2007 בסעיף "רווח, נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים". עם מימוש האופציה צפוי הבנק לרשום רווח נוסף.

חלקו של בנק מרכנתיל דיסקונט ברווחי הדס מרכנתיל קופות גמל הסתכם בסך של 3 מיליון ש"ח בשנת 2008, לעומת הפסד של 0.5 מיליון ש"ח בשנת 2007. הכנסות בנק מרכנתיל דיסקונט מניהול קופות גמל הסתכמו בשנת 2007 בסך של כ-26 מיליון ש"ח. במקביל להשלמת המכירה של השליטה בפעילות קופות הגמל, נערך בנק מרכנתיל דיסקונט לקראת כניסתו לפעילות בתחום הייעוץ הפנסיוני. ההיערכות האמורה כללה הכנת תוכנית עסקית; גיוס והכשרה של יועצים ותומכים פנסיוניים; פיתוח מערכות מיחשוב שיתמכו בייעוץ הפנסיוני ובהפצת המוצרים הפנסיוניים, בשיתוף עם הבנק; והכנת תשתית משפטית מתאימה (הסכמי ייעוץ, נהלים וכיוצ"ב); הקמת עמדות ייעוץ במרבית סניפי בנק מרכנתיל דיסקונט ומוקדי ייעוץ אזוריים למתן פתרונות ללקוחות ביתר הסניפים; הקמת יחידות תמיכה עסקיות ותפעוליות; חתימה על 22 הסכמי הפצה עם יצרני מוצרים פנסיוניים. ביום 12 ביוני 2008 קיבל בנק מרכנתיל דיסקונט רשיון למתן ייעוץ פנסיוני. במחצית השניה של שנת 2008 השיק בנק מרכנתיל דיסקונט את שירות הייעוץ הפנסיוני, בשלב ראשון ב-18 מסניפיו, ולאחר מכן ב-40 סניפים נוספים. במהלך תקופה זו ניתנו על ידי בנק מרכנתיל דיסקונט שירותי ייעוץ פנסיוני לכ-1,000 לקוחות, שתיק נכסיהם הפנסיוניים הסתכם בכ-170 מיליון ש"ח. כיוון שהפעילות בתחום זה נמצאת בשלביה הראשוניים, לא היו לבנק מרכנתיל דיסקונט הכנסות מהותיות ממתן השירות בשנת 2008.

פעילות בניה ונדל"ן

בפעילות זו נכללים לקוחות החטיבות השונות בבנק אשר סיווגם הענפי הינו בתחומי הבניה והנדל"ן. כן כוללת הפעילות את פעילות מגזר בניה ונדל"ן בבנק מרכנתיל דיסקונט, באי די בי ניו יורק ובסניף לונדון את מגזר הלוואות לרכישת או לבניית נכס מסחרי בבנק דיסקונט למשכנתאות ואת מגזר לווי פיננסי לפרויקטי בניה בבנק דיסקונט למשכנתאות.

התפתחויות בשווקים של הפעילות

כללי. בשנת 2008 חלה האטה בהיקף הפעילות של ענף הבניה והנדל"ן. היקף ההשקעה בבניה למגורים ירד בשיעור של כ-3.5%, בהשוואה לגידול בשיעור של 2.9% בשנת 2007. בבניה שלא למגורים ועבודות בניה אחרות חלה ירידה בשיעור של 2%, בהשוואה לגידול בשיעור של 11.4% בשנת 2007.

בשנת 2008 חלו במגזרי הפעילות השונים ההתפתחויות הבאות:

- בניה למגורים.** ירידה בשיעור של כ-6.9% במספר יחידות הדירור החדשות שנמכרו ביוזמה פרטית בהשוואה לשנת 2007.
- כ-42% מיחידות הדירור שנמכרו היו במחוז המרכז (ללא תל אביב), בו חלה עליה של 1.7% בהיקף המכירות של דירות חדשות בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד;
- מחוז חיפה ואזור יהודה ושומרון היו שני האיזורים היחידים שרשמו, בהתאמה, עליה בשיעור של 2.2%-ו-43.1% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד;
- מלאי הדירות החדשות ביזמה הפרטית, בתום שנת 2008, היה נמוך ב-10% בהשוואה לסוף שנת 2007.
- דירות יוקרה.** הסתמנה מגמת ירידה ניכרת בביקושים מצד תושבי חוץ ומשקיעים מקומיים, בעיקר באזור ירושלים ותל אביב, שלוותה בירידת מחירים.

- נדל"ן מניב - משרדים.** הסתמנה האטה בביקוש למשרדים באזורי ביקוש בתל אביב ובמרכז, בעיקר מצד גופים מוסדיים. עם זאת, לפי שעה מסתמנת יציבות יחסית במחירים ובתשואות, כתוצאה ממחסור בשטחי השכרה.
- נדל"ן מניב - מסחרי.** הסתמנה יציבות בביקושים לנכסים מסחריים איכותיים באזורי ביקוש במרכז ובפריפריה, בעיקר קניונים ומרכזי קניות פתוחים, מצד גופים מוסדיים ומשקיעים פרטיים, שלוותה ביציבות מחירים.
- פעילות נדל"ן בחו"ל.** ניכרת ירידה משמעותית בפעילות השקעות של חברות הישראליות בנדל"ן יזמי ומניב בחו"ל, כתוצאה מההתפתחויות הבאות:

- ירידה בהיצע מקורות מימון העומדים לרשות חברות הנדל"ן בשווקים הפיננסיים בחו"ל;
- הגברת הסלקטיביות מצד הבנקים המקומיים בהעמדת מימון לחברות נדל"ן ממונפות הפועלות בחו"ל;
- צורך בהזרמת הון עצמי בשיעורים גבוהים, בהשוואה לעבר, למימון השקעות נדל"ן;
- ירידה בשווי נכסי הנדל"ן באזורים מסוימים בארה"ב, בריטניה, מדינות גוש האירו, מרכז, מזרח אירופה ורוסיה.

התפתחויות בשוק האשראי

בשנת 2008 חלה ירידה ניכרת בהיקף גיוס איגרות החוב הקונצרניות על ידי החברות במגזר. הקפאון בגיוס איגרות החוב הקונצרניות הקיף את כל חברות הנדל"ן במשק ונבע מגידול ניכר בתשואות, על רקע הרעה בפרופיל הסיכון המאפיין את סביבתן העסקית בארץ ובחו"ל, מינוף גבוה ועומס חוב ניכר, בעיקר בשנים 2009-2010.

החל מהמחצית השנייה של שנת 2008, חל קיפאון כמעט מוחלט בהיצע מקורות מימון מהמערכת החוץ בנקאית, דבר שיצר תלות גבוהה של חברות הנדל"ן בהשגת מקורות מימון מהמערכת הבנקאית המקומית, לתמיכה בפעילותן השוטפת. ההרעה בפרופיל הסיכון של הלקוחות ונקיטת מדיניות אשראי מרסנת וסלקטיבית מצד המערכת הבנקאית המקומית גרמה להגדלת מרווחי האשראי והעמלות. החל מאמצע שנת 2008 נרשמו ירידות שערים חדות במניות מגזר הנדל"ן בישראל, ארה"ב ואירופה, שלוו בירידת המכפילים וירידה בשווי השוק בהשוואה ל-NAV.

התפתחויות צפויות בשוקי המגזר במחצית הראשונה של שנת 2009

בשנת 2009 צפויה האטה בפעילות ענף הבניה, בעיקר כתוצאה מירידה בביקושים לנדל"ן למגורים ונדל"ן מניב גם באזורי ביקוש במרכז הארץ.

להלן ההתפתחויות הצפויות במגזרי הפעילות השונים:

בניה למגורים. ירידה ברמת הביקושים מצד משפרי דיור, שתלווה בירידת מחירים מתונה כתוצאה ממגמה מתמשכת של ירידת מלאי הדירות החדשות ביזמה פרטית, בעיקר באזורי ביקוש במרכז הארץ.

דירות יוקרה. המשך ירידה בביקושים מצד תושבי חוץ ותושבים מקומיים לדירות יוקרה, בעיקר בת"א ובירושלים, שתלווה בירידות מחירים.

נדל"ן מניב - משרדים. ירידה בביקושים מצד משקיעים מוסדיים למשרדים באזורי ביקוש במרכז הארץ, שתלווה בירידת מחירים מסוימת כתוצאה ממחסור במשרדים באזורים אלה. יתכן המשך תנועה של שוכרים למשרדים מחוץ למעגל היקר של תל אביב רבתי.

נדל"ן מניב - מסחרי. ירידה בביקושים לנכסי מסחר ובמחיריהם, כתוצאה מרוויה בשוק ורגישות גבוהה יחסית של המגזר להאטה בצריכה הפרטית.

תשתיות. היקף ההשקעות בסקטור זה יושפע, במידה רבה, מסינום של תהליכים רגולטורים שונים ותלוי בזמינות מקורות המימון לזמן ארוך, בהיקף כספי ניכר, הדרוש בשל היקפם של פרויקטים אלה.

מימון פעילות בחו"ל. צפויה ירידה משמעותית בהיקף ההשקעות של חברות ישראליות בנדל"ן יזמי ומניב בחו"ל, עקב האטה בהיצע המימון הזמין בחו"ל ובארץ, ירידה בערך הנכסים בשווקים מסוימים וחששות להתרחבות מגמה זו לשווקים נוספים. מאידך, יתכן המשך גידול ההשקעות בדרום מזרח אסיה.

מידע זה הינו בבחינת מידע צופה פני עתיד. האמור משקף את הערכת הנהלת הבנק בשים לב למידע המצוי בידיה במועד עריכת הדוחות הכספיים כמפורט בסעיף זה לעיל, והמתבסס על פרסומים של גורמים שונים דוגמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד השיכון, בנק ישראל ואחרים. המידע עשוי שלא להתממש במידה ויימשך ו/או תחול חרפה בקיטון רמת הביקושים המקומיים, כתוצאה מהרעה במצב הביטחוני-מדיני, קיטון ניכר עד כדי קיפאון בהיצע מקורות המימון בשווקים הפיננסיים בחו"ל ובשוק המקומי, חרפה בתנאי המיתון בשווקים הגלובליים, תמשך התנודתיות בשיעורי הריבית ובשערי החליפין בעולם ובמשק המקומי והתפתחויות אחרות בתנאים המקור כלכליים שאינם בשליטת הבנק.

מדיניות האשראי בפעילות הנדל"ן והבניה

מדיניות האשראי מתבססת על העקרונות הבאים:

- האשראי למגזר הנדל"ן יטופל ברובו במסגרת יחידה מקצועית לליווי פרויקטים;
- מדיניות האשראי למגזר תכלול הרחבת פעילות סלקטיבית, הממוקדת במתן עדיפות למימון פרויקטים המאופיינים בחשיפה נמוכה יחסית להאטה בענף;
- מימון פרויקטים למגורים ונכסים מניבים יבוצע בשיטת "הליווי הסגור" (Construction Lending) המאפשר פיקוח צמוד על הפרויקט בליווי;
- בדיקה סלקטיבית ביותר של בקשות אשראי של חברות בענף הנדל"ן למחזור או רכישה עצמית של איגרות חוב קונצרניות;

- הקצאת מסגרות אשראי לליווי בניה, תותנה בהשקעת שיעורי הון עצמי מינימליים מצד היזמים ושיעורי רווחיות מינימליים של הפרויקטים;
 - שחרור עודפים ייעשה בכפוף לעמידה בו-זמנית בשיעורי מכירות וביצוע מינימליים.
 - התחומים המועדפים למתן אשראי:
 - בניה למגורים במרכז הארץ ובאזורי ביקוש;
 - בניה למגורים בפריפריה, באופן סלקטיבי ורק לקבלנים בעלי נסיון וחוסן פיננסי או נערכים על ידי בעלים בעלי חוסן פיננסי;
 - קרקעות זמינות לבניה באזורי ביקוש שיש לבנק נכונות לממן לגביהן פרויקטים לבניה במתכונת של ליווי פיננסי סגור;
 - מתן אשראי לחברות נדל"ן מבוססות לצורך מימון פעילות שוטפת ו/או השקעתית. עדיפות במתן מימון תינתן לחברות ותיקות וגדולות בעלות איתנות פיננסית לצרכי מימון לטווח בינוני;
 - מימון פרויקטים בתחום התשתיות הלאומיות בשיתוף פעולה עם בנקים ו/או גופי אשראי חוץ בנקאיים.
- בנק דיסקונט למשכנתאות** מתמקד בליווי פיננסי של פרויקטים למגורים בהיקף קטן ובינוני ובאזורי ביקוש. מתן אשראי לרכישת נכסים מניבים נעשה תוך בחינה מדוקדקת של טיב האשראי. כמפורט בפרק "פעילות המשכנתאות - הלוואות לדירור" להלן, בנק דיסקונט למשכנתאות רואה את עיקר פעילותו בתחום האשראי לדירור.

היקף הפעילות והרווח הנקי

כללי. נוכח ההתאוששות האיטית בענף בשנת 2007 הרחיב הבנק את פעילותו העסקית מול חברות קבלניות יזמיות בדרך של אישור מסגרות אשראי חדשות לרכישת קרקעות ו/או הקמת פרויקטים למגורים באזורי ביקוש במרכז הארץ ובפריפריה. בנוסף, הורחבה הפעילות העסקית בדרך של העמדת מסגרות אשראי חדשות למימון פעילות שוטפת והשקעתית על פי מדיניות הבנק. בפרויקטים בתהליך ביצוע דווח על היקף וקצב מכירות סביר.

הרווח הנקי מהפעילות הסתכם בשנת 2008 ב-138 מיליון ש"ח, לעומת רווח של 220 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 37.3%. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים, היה הרווח מהפעילות בשנת 2008 מסתכם בסך של 140 מיליון ש"ח, לעומת סך של 223 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה של 37.2%.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה לפעילות על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון בפעילות, הגיע ל-8.7% בשנת 2008, לעומת שיעור של 16.5% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים, היה שיעור התשואה מגיע ל-8.9% בשנת 2008, לעומת 16.5% בשנת 2007.

ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה בשנת 2008 ב-180 מיליון ש"ח, לעומת 74 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה בשיעור של 143.2%.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות פעילות בניה ונדל"ן (במיליוני ש"ח):

פעילות בינלאומית		פעילות מקומית					
סך-הכל	סך-הכל	מגזר עסקי	בנקאות מסחרית	סך-הכל	בנקאות מסחרית	מגזר עסקי	עסקים קטנים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008							
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים							
-	-	126	690	117	933	14	19
-	-	(59)	(420)	(58)	(537)	48	33
סך-הכל רווח מפעולות מימון	סך-הכל רווח מפעולות מימון	67	270	59	396	62	81
הכנסות תפעוליות ואחרות	הכנסות תפעוליות ואחרות	16	18	13	47	29	31
סך-הכל הכנסות	סך-הכל הכנסות	83	288	72	443	91	112
הפרשה לחובות מסופקים	הפרשה לחובות מסופקים	24	121	13	158	19	22
הוצאות תפעוליות ואחרות	הוצאות תפעוליות ואחרות	20	74	22	116	50	59
רווח מפעולות רגילות לפני מסים							
39	39	93	37	169	22	9	31
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות							
14	14	31	13	58	1	3	4
רווח נקי	רווח נקי	25	62	24	111	21	27
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	25	63	24	112	22	28
תשואה להון (אחוזים)	תשואה להון (אחוזים)	39.3	6.0	15.9	8.9	7.6	8.3
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	39.9	6.1	16.1	8.9	7.8	8.6
יתרה ממוצעת של נכסים	יתרה ממוצעת של נכסים	1,535	10,294	2,032	13,861	2,697	3,675
יתרה ממוצעת של התחייבויות	יתרה ממוצעת של התחייבויות	666	2,136	439	3,241	1,558	1,558
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	965	15,814	2,492	19,271	4,034	5,012
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:							
מרווח מפעילות מתן אשראי	מרווח מפעילות מתן אשראי	51	187	44	282	58	74
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	מרווח מפעילות קבלת פקדונות	8	7	3	18	2	2
אחר	אחר	8	76	12	96	2	5
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	67	270	59	396	62	81

נתונים עיקריים אודות פעילות בניה ונדל"ן (במיליוני ש"ח) (המשך):

פעילות מקומית								פעילות בינלאומית	
עסקים קטנים	מגזר עסקי	בנקאות מסחרית	סך-הכל	בנקאות מסחרית	מגזר עסקי	בנקאות מסחרית	מגזר עסקי	סך-הכל	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007									
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים									
- מחיצוניים	89	497	126	712	158	21	179	891	
- בינמיגזרי	(25)	(201)	(59)	(285)	(39)	-	(39)	(324)	
סך הכל רווח מפעולות מימון	64	296	67	427	119	21	140	567	
הכנסות תפעוליות ואחרות	14	14	11	39	20	4	24	63	
סך-הכל הכנסות	78	310	78	466	139	25	164	630	
הפרשה לחובות מסופקים	13	42	10	65	6	3	9	74	
הוצאות תפעוליות ואחרות	17	70	23	110	89	10	99	209	
רווח מפעולות רגילות לפני מסים									
	48	198	45	291	44	12	56	347	
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות									
	18	74	17	109	17	2	19	128	
רווח נקי	30	125	28	183	27	10	37	220	
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	31	124	27	182	31	10	41	223	
תשואה להון (אחוזים)	52.3	16.0	18.4	18.4	9.4	15.8	10.7	16.5	
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)									
	51.8	15.8	18.3	18.3	10.6	15.8	11.9	16.5	
יתרה ממוצעת של נכסים	1,441	8,563	1,971	11,975	3,692	945	4,637	16,612	
יתרה ממוצעת של התחייבויות	595	2,495	411	3,501	824	3	827	4,328	
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	893	12,040	2,389	15,322	4,347	966	5,313	20,635	
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:									
מרווח מפעילות מתן אשראי	52	189	50	291	103	18	121	412	
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	7	7	4	18	15	-	15	33	
אחר	5	100	13	118	1	3	4	122	
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים									
	64	296	67	427	119	21	140	567	

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הפעילות

המגבלות שתוארו לעיל, בקשר למגזר העסקי חלות אף על פעילות בניה ונדל"ן. בנוסף, ראוי לציין כי במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין חלה מגבלה על ריכוזיות אשראי ענפית, וזאת כאשר חלקן של האשראי באחריות התאגיד הבנקאי (כולל אשראי חוץ מאזני) הניתן לענף מסוים, כהגדרתו בהוראה, עולה על 20% מסך האשראי לציבור שבאחריות התאגיד הבנקאי. שיעור החשיפה לאשראי בענף הבינוי והנדל"ן בבנק ליום 31 בדצמבר 2008 הגיע לכ-19.02% (17.8% בסוף שנת 2007).

חקיקה והסדרה בעניין הבטחת השקעות של רוכשי דירות. לפרטים אודות תיקונים בחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) והוראות המפקח על הבנקים בנושא ליווי פיננסי של פרויקטים ועסקאות שחוק זה חל עליהם ובנושא נוסח כתב הערבות, ר' בפרק "חקיקה ופיקוח" להלן.

השירות ללקוחות המגזר

מרבית הפעילות העסקית במגזר הבניה והנדל"ן מתבצעת באמצעות המחלקה ללווי פרויקטים בבנק. המחלקה מספקת מגוון רחב של שירותי בנקאות הן לחברות הגדולות והן לחברות בדרג ביניים העוסקות בייזום והשקעות בתחומי הנדל"ן למגורים והמניב. בנוסף מתבצעת פעילות המימון של המגזר על ידי מנהלי עסקים באגף חברות גדולות.

בשנת 2007 הוקמה יחידה לטיפול בעסקאות מורכבות של מימון השקעות בפרויקטים של תשתיות (תחנות כח, מתקני התפלה, כבישי אגרה, פרויקטים בשיטת PPP, B.O.T וכיוצ"ב). היחידה בוחנת את העסקאות ובונה חבילות מימון מתאימות תוך שיתוף אפשרי של גורמים בנקאיים ומשקיעים מוסדיים במימון העסקה.

ברמת הקבוצה הפעילות מתבצעת באמצעות חברות בת כמפורט להלן:

בנק מרכנתי דיסקונט מעמיד את השירות ללקוחות מגזר זה באמצעות מחלקת "ליווי בניה", המספקת שירותים ללקוחות בנק מרכנתי דיסקונט העוסקים בתחום הבניה - חברות קבלניות במגזר הנדל"ן, לרבות מימון בשיטת "ליווי פיננסי סגור", למטרות ביצע פרויקטים לבניית מבנים (בעיקר מבני מגורים).

גורמי ההצלחה הקריטיים בפעילות

גורמי ההצלחה הקריטיים בפעילות כוללים:

- קשר שוטף עם הלקוחות, שירות איכותי, שביעות רצון מתמשכת מטיב השירות והליווי הפיננסי בפרויקטים שהסתיימו;
- מתן מענה מהיר לבקשות אשראי ושירותים נלווים אחרים;
- הצעת תנאים תחרותיים מהיבט תנאי הליווי, ההיקף של הזרמת ההון הנדרשת ועלויות מימון ועמלות;
- מיפוי וקריאה נכונה של השוק במטרה לזהות מערכת של סיכונים - סיכויים הטמונה בתחומי הפעילות השונים כבניה עממית למגורים, מגורי יוקרה, נכסים מניבים בתחום המשרדים והמסחר.

מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים של הפעילות

הלקוחות בענף פעילים בו זמנית מול מספר בנקים, כך שהיתרון היחסי בפעילות מושתת על היכרות ארוכת טווח של הבנק עם לקוחותיו ובכלל זה שביעות רצון מתמשכת מטיב השירות והליווי הפיננסי. לצורך מתן שירות איכותי ללקוחות דרוש משאב אנושי בעל מיומנות גבוהה, היכרות מעמיקה של לקוחות המגזר, מאפייני פעילותם וניתוח צרכיהם, תוך התאמת מוצרי הבנק לצרכים לעיל. בנוסף נדרשות מערכות למעקב ובקרה אחר חשיפות וסיכונים שונים במהלך הליווי.

שיטת הליווי הפיננסי הסגור של פרויקטים אמורה, לכאורה, לאפשר לקבלן לממן כל פרויקט בבנק אחר. עם זאת בהתייחס לעובדה שעודפים בפרויקטים שמלווים על ידי הבנק או מסגרות שוטפות שהוקצו ליזמים משמשים במקרים רבים כהון עצמי למינוף פרויקטים אחרים, קיים קושי מסוים לבצע מעבר מבנק לבנק, בעיקר בקרב לקוחות קטנים ובינוניים. נדרשת גם היערכות מתאימה לצורך עמידה במגבלות רגולטוריות ופנימיות שקבע דירקטוריון הבנק לגבי שיעורי חשיפת הבנק המירבית במימון הענף.

תחליפים למוצרים ולשירותים של הפעילות והשינויים שחלו בהם

המימון החוץ בנקאי מהווה מקור מימון תחליפי ללקוחות בענף לגבי אשראי לטווח ארוך ובינוני המשמש למימון השקעות ו/או רכישת נכסים מניבים, כאשר בפרויקטים לבניה הלקוחות מעדיפים בדרך כלל שימוש באשראי מגשר לטווח בינוני-קצר לתקופת ההקמה. החל מהמחצית השנייה של 2007 חלה ירידה ניכרת בזמינות מקורות המימון החוץ בנקאיים על רקע המשבר בשווקים הפיננסיים. הקיפאון במקורות התחליפים יוצר תלות גבוהה של הלקוחות במערכת הבנקאות המקומית בהשגת מקורות מימון לתמיכה בפעילותן השוטפת.

מבנה התחרות בפעילות והשינויים שחלו בו

עיקר התחרות במימון הפעילות מתקיימת בתוך מערכת הבנקאות המקומית. בתקופות בהן ניתן לבצע גיוס אקוויטי ואג"ח בשוק ההון, מהווה המימון החוץ בנקאי מקור מימון תחליפי למימון לטווח ארוך אשר נדרש, בדרך כלל, להקמה ואו/ רכישת נכסים מניבים בארץ או בחו"ל או כהון למימון הקמת פרויקטים בחו"ל.

במימון פרויקטים בתחום התשתית קיימת תחרות מול בנקים מקומיים וזרים. חלק מהגופים המוסדיים (חב' ביטוח וקרנות פנסיה) עוסקים בהעמדת ערבויות חוק מכר לרוכשי דירות.

התמודדות עם התחרות

האמצעים העיקריים להתמודדות עם התחרות כוללים מתן שירות מקצועי, מהירות תגובה ובניית מערכת תקשורת מקיפה ושוטפת עם הלקוחות, תוך ראייה כוללת של צרכיהם הפיננסיים. העמקת התקשורת השוטפת עם הלקוחות מתבצעת מספר פעמים בשנה באמצעות ערכת מידע ללקוחות העסקיים הכוללת מידע עדכני וכן חבילה של הצעות אטרקטיביות מותאמות לחברות ואנשי עסקים.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים כוללים:

- אשראי למימון פרויקטים המיועדים למגורים ו/או המיועדים לשמש כנכסים מניבים (בעיקר מסחר ומשרדים שחלקים ניכרים מתוכם משווקים מראש);
 - אשראי להקמה ורכישת נכסים מניבים המיועדים למסחר ומשרדים;
 - אשראי למימון שוטף ו/או השקעות בארץ ובחו"ל;
 - העמדת ערבויות חוק מכר לרוכשי יחידות דיור וערבויות ביצוע לבעלי הזכויות בקרקע במסגרת עסקאות קומבינציה או פינוי ובינוי;
 - מתן אשראי לפרויקטים בענף התשתיות.
- לפרטים נוספים אודות השירות ללקוחות המגזר בבנק, ר' "המגזר העסקי" לעיל.

פעילות המשכנתאות - הלוואות לדיור לקוחות המגזר

הפעילות כוללת את פעילות המשכנתאות בקבוצת דיסקונט בארץ (בנק מרכזי דיסקונט ובנק דיסקונט למשכנתאות). במסגרת מגזר זה נכללת פעילות מתן הלוואות לדיור (רכישה, בניה וכיו"ב) ומתן הלוואות לכל מטרה המובטחות במשכון דירת מגורים/נכס.

התפתחויות בשוק המשכנתאות

שוק המשכנתאות מתאפיין בתחרות עזה ששוררת בין הבנקים הפועלים בו. מהמחצית השנייה של שנת 2007 גברה התחרות בשוק. היקף האשראי למשכנתאות שניתן על ידי הבנקים בשנת 2008, לא כולל אשראי מכספי מדינה, הגיע לסך של כ-34,313 מיליון ש"ח, לא כולל מיחזורים פנימיים, לעומת כ-28,198 מיליון ש"ח בשנת 2007, גידול של כ-22%. בשנת 2008 המשיכה מגמת הירידה בהיקף מתן האשראי מכספי מדינה, שהגיעה לסך של כ-1,337 מיליון ש"ח (כולל הלוואות עומדות ומענקים מותנים בסך של כ-0.3 מיליארד ש"ח), לעומת כ-1,938 מיליון ש"ח בשנת 2007 (כולל הלוואות עומדות ומענקים מותנים בסך של כ-0.2 מיליארד ש"ח), ירידה של כ-33%. היקף האשראי לדיור מכספי בנק שהועמד על ידי הבנקים בשנת 2008, הגיע לסך של כ-30,163 מיליון ש"ח, לא כולל מיחזורים פנימיים, לעומת סך של כ-24,527 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 23.0%.

תחומי הפעילות

הלוואות לרכישת או לבניית דיור. הלוואות לרכישת יחידות דיור או לבנייתן (על ידי פרטיים). ההלוואות ניתנות בעיקרן למשקי בית. הלוואות אלה מהוות את עיקר הפעילות בתחום המשכנתאות.

הלוואות לכל מטרה בשעבוד יחידת מגורים. הלוואות הניתנות שלא במהלך רכישת או בניית יחידת דיור, אלא כנגד שעבודה. בנק דיסקונט למשכנתאות מציע לציבור שדירתו פנויה ממשכנתא, או שהיקף חוב המשכנתא בגינה נמוך יחסית, להשתמש בדירתו כבטוחה לגיוס הון לשימוש משק הבית, בדומה להתנהגות הפירמה העסקית.

הלוואות לרכישת או לבניית נכס מסחרי. הלוואות לרכישת נכסים לשימוש מסחרי או לבנייתם.

פעילות תומכת - ביטוח אגב משכנתא. כבטוחה נוספת לאשראי שניתן על ידי בנק דיסקונט למשכנתאות, דורש בנק זה מלקוחותיו ביטוח נכס ובחלק מהמקרים ביטוח חיים.

במהלך שנת 2005 קבע המפקח על הבנקים, בשיתוף עם המפקח על הביטוח, הסדרים חדשים בתחום פעילות הבנקים למשכנתאות בשיווק ביטוח אגב מתן משכנתא לדיור, אשר אף עוגנו מאוחר יותר בחקיקה.

במשך שנים רבות הציע בנק דיסקונט למשכנתאות ללקוחותיו לבצע ביטוח זה באמצעותו, בעודו משמש סוכן ביטוח לענין זה. הלקוח היה רשאי לבחור בבנק דיסקונט למשכנתאות או בכל סוכן אחר. החל מיום 1 בינואר 2006 לא מציע עוד בנק דיסקונט למשכנתאות ביטוחים אלה כסוכן.

בנק דיסקונט למשכנתאות הקים חברת בת **דיסקונט למשכנתאות לבית סוכנות לביטוח (2005) בע"מ**, שהינה סוכנות ביטוח. סוכנות הביטוח פועלת באופן עצמאי ומשווקת את הביטוחים באמצעות מוקד טלפוני הנפרד מהמוקד הטלפוני של הבנק. לסוכנות הביטוח היו הפסדים תפעוליים בשנים הראשונות לקיומה. בשנת 2008 הרוויחה סוכנות הביטוח סך של 928 אלף ש"ח.

אסטרטגיה עסקית

בנק דיסקונט למשכנתאות רואה את עיקר פעילותו ואת מנוף ההתרחבות שלו בשנים הבאות בתחום האשראי לדיור, ועיקר מאמצי השיווק והמכירות שלו מוטים לפעילות זו.

בנק דיסקונט למשכנתאות מעריך כי המרווח הפיננסי על מוצרי האשראי של הבנקים למשכנתאות הגיע לרמה נמוכה ביותר, במקביל לפגיעה בהכנסות התפעוליות של הבנקים למשכנתאות, בשל התחרות הקשה הנוטשת בתחום זה. בנק דיסקונט למשכנתאות מתמודד עם התחרות האמורה, בדרך של שיפור בשירות ופעילות במסגרת מתווה דיסקונט (ר' להלן).

היקף הפעילות והרווח הנקי

היקפי ביצוע של הלוואות לדיור. בשנת 2008 הסתכם היקף הלוואות לדיור שבוצעו בסך של 4,427 מיליון ש"ח, לעומת 3,041 מיליון ש"ח בשנת 2007, גידול של 45.6%. הסך האמור כולל כ-119 מיליון ש"ח הלוואות שמוחזרו בשנת 2008, לעומת 106 מיליון ש"ח בשנת 2007, גידול של 12.3%. הגידול המרשים בהיקפי הביצוע של הלוואות לדיור הינו תוצאה ישירה של המבצע לשיווק משכנתאות (ר' להלן).

הרווח הנקי מהפעילות הסתכם בשנת 2008 ב-37 מיליון ש"ח, לעומת 40 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 7.5%. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה הרווח של המגזר בשנת 2008 מסתכם בסך של 37 מיליון ש"ח, לעומת סך של 40 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה של 7.5%.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה לפעילות על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון בפעילות, הגיע ל-4.7% בשנת 2008, לעומת 6.5% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים (ר' להלן), היה שיעור התשואה מגיע ל-4.7% בשנת 2008, לעומת 6.5% בשנת 2007.

ההפרשה לחובות מסופקים בפעילות הסתכמה בשנת 2008 ב-5 מיליון ש"ח, לעומת 17 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 70.6%.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות פעילות המשכנתאות – הלוואות לדיור (במיליוני ש"ח):

פעילות מקומית			
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008			
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים			
- מחיצוניים	195	69	7
- בינמיגזרי	(80)	(37)	(5)
סך-הכל רווח מפעולות מימון	115	32	2
הכנסות תפעוליות ואחרות	50	2	1
סך-הכל הכנסות	165	34	3
הפרשה לחובות מסופקים	-	(1)	6
הוצאות תפעוליות ואחרות	126	9	-
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	39	26	(3)
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	16	9	(1)
רווח (הפסד) נקי	22	17	(2)
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	22	17	(2)
תשואה להון (אחוזים)	3.3	20.2	(19.4)
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	3.3	20.2	(19.4)
יתרה ממוצעת של נכסים	12,959	1,318	149
יתרה ממוצעת של התחייבויות	2,070	122	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	10,573	1,281	143
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	2,022	-	-
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:			
מרווח מפעילות מתן אשראי	99	33	1
אחר	16	(1)	1
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	115	32	2
149	2	32	2

נתונים עיקריים אודות פעילות המשכנתאות – הלוואות לדיור (במיליוני ש"ח) (המשך):

פעילות מקומית			
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007			
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים			
- מחיצוניים	172	33	38
- בינמיגזרי	(65)	(10)	(26)
סך-הכל רווח מפעולות מימון	107	23	12
הכנסות תפעוליות ואחרות	48	2	2
סך-הכל הכנסות	155	25	14
הפרשה לחובות מסופקים	10	8	(1)
הוצאות תפעוליות ואחרות	113	8	1
רווח מפעולות רגילות לפני מסים	32	9	14
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	4	2	4
רווח נקי	24	6	10
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	24	6	10
תשואה להון (אחוזים)	4.7	9.5	29.4
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	4.7	9.5	29.4
יתרה ממוצעת של נכסים	10,519	1,013	545
יתרה ממוצעת של התחייבויות	2,401	217	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	7,923	1,017	519
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	2,130	-	-
מרכיבי הרווח מפעולות מימון:			
מרווח מפעילות מתן אשראי	85	26	9
אחר	22	(3)	3
סך-הכל רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	107	23	12

מגבלות חקיקה

מגבלת הלימות ההון. כיוון שהפעילות במסגרת מתווה דיסקונט (ר' להלן) מתבצעת על ידי בנק דיסקונט למשכנתאות, היא עשויה להיות מוגבלת במגבלת הלימות ההון של בנק זה.

יחס ההון לרכיבי סיכון של בנק דיסקונט למשכנתאות הגיע ביום 31 בדצמבר 2008 לשיעור של 10.8%. דירקטוריון בנק דיסקונט למשכנתאות קבע כי יחס ההון לרכיבי סיכון של בנק זה לא יפחת מ-10%. בחודש אוגוסט 2008 אישר דירקטוריון בנק דיסקונט למשכנתאות ירידה זמנית מיחס ההון שנקבע כאמור, וזאת עד לסיום הליך הנפקת הון משני שהוחל בו. ביום 21 בספטמבר 2008 הנפיק בנק דיסקונט למשכנתאות לבנק כתב התחייבות נדחה לא סחיר בסך של 250 מיליון ש"ח. המפקח על הבנקים הכיר בשטר ההון כהון משני, בכפוף להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311. בשלב ראשון סך של 184 מיליון ש"ח, אשר הביא למיצוי מגבלת ההון המשני (50% מההון המשני), הוכר כחלק מההון המשני של בנק דיסקונט למשכנתאות. היתרה, בסך של 66 מיליון ש"ח, הוכרה כהון משני בחודש ינואר 2009, לאחר הפחתה בהון המשני שחלה בחודש זה. כאמור, בעקבות ההנפקה האמורה הגיע בנק דיסקונט למשכנתאות למיצוי מגבלת ההון המשני. נוכח צרכי ההון שמכתב קצב הפיתוח המואץ של עסקי בנק דיסקונט למשכנתאות, נערכת בחינה יחד עם הבנק בדבר הגדלת ההון הראשוני של בנק דיסקונט למשכנתאות וכנדבך נוסף, על הגדלת ההון המשני שלו.

מגבלת ריכוזיות אשראי. על פי הוראות ניהול בנקאי תקין נדרשת הפרשה נוספת בגין ריכוזיות אשראי בהלוואות לדיוור כאשר יתרת ההלוואות לדיוור שבגינן נעשתה הפרשה לפי עומק הפיגור, בניכוי ההפרשה, עולה על 1.5% מיתרת ההלוואות לדיוור. ליום 31 בדצמבר 2008 היחס האמור בבנק דיסקונט למשכנתאות עמד על 1.69% וסכום ההפרשה שנדרש הגיע לסך של 0.7 מיליון ש"ח.

תיקון חוק ההוצאה לפועל בעניין הגנת דיור חלופי. לפרטים בדבר תיקון החוק, ר' להלן בפרק "חקיקה ופיקוח". לתיקון החוק צפויה להיות השפעה מהותית על שוק ההלוואות לדיוור ועל הבנקים הפועלים בשוק זה. להערכת הבנק צפויה השלכה מהותית של חוק זה על ההכנסות מפעילות המשכנתאות.

חקיקה והסדרה בעניין הבטחת השקעות של רוכשי דירות. לפרטים אודות תיקונים בחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) והוראות המפקח על הבנקים בנושא ליווי פיננסי של פרויקטים ועסקאות שחוק זה חל עליהם ובנושא נוסח כתב הערבות, ר' בפרק "חקיקה ופיקוח" להלן.

תחרות

בענף המשכנתאות מתחרים מרבית הבנקים: בנק למשכנתאות, בנקים למשכנתאות שמוזגו והפכו לאגף בבנק מסחרי ובנקים מסחריים. כמו כן, חלק מחברות הביטוח מציעות אף הן משכנתאות. התחרות בענף קשה, ומוטת מחיר באופן מובהק.

שיווק מוצרי משכנתא

בנק דיסקונט למשכנתאות מעמיד את השירות ללקוחותיו באמצעות חמשת סניפיו (תל אביב, סניף v.i.p הפועל בסניף הראשי בתל-אביב, חיפה, הבורסה ברמת-גן ומודיעין) ובאמצעות 67 סניפים המצויים בתוך סניפי בנק דיסקונט לישראל בע"מ, או בסמוך אליהם. במהלך שנת 2009 מתכוון בנק דיסקונט למשכנתאות לבחון את מיקומי הסניפים, פריסתם ויעילותם. בנק דיסקונט למשכנתאות עוסק בשיווק ופרסום מוצריו המרובים והמגוונים בהתאמה לצרכים המשתנים של הציבור, לתנאים הכלכליים המשתנים ולמגמות במשק.

במקביל, ממשיך להרחיב הבנק את פעילותו באוכלוסיות מגוונות כגון: קבוצות רכישה, תושבי חוץ, משרד הבטחון, סטודנטים, אחמ"ם ועוד. בנק דיסקונט למשכנתאות מפעיל מוקד טלפוני המאפשר לפונים קבלת אישור עקרוני לביצוע הלוואות. ההלוואות לדיוור בבנק מרכנתיל דיסקונט ניתנות כיום במסגרת 13 סניפים מתמחים של בנק זה. במסגרת בחינה מחודשת של הנושא, אשר בוצעה בתקופת הדוח, החליטה הנהלת בנק מרכנתיל דיסקונט להרחיב את מספר הסניפים המתמחים בתחום זה, במהלך מדורג שיימשך כ-3 שנים.

מבצע לשיווק משכנתאות - מתווה דיסקונט

הבנק יחד עם בנק דיסקונט למשכנתאות יצאו בחודש יולי 2007 במתווה משכנתא בריבית אטרקטיבית, שלווה בקמפיין פרסומי נרחב. המבצע נועד להגדיל את תיק האשראי של בנק דיסקונט למשכנתאות ואת חלקו בשוק המשכנתאות. בטרם כניסתם למתווה בחנו בנק דיסקונט למשכנתאות והבנק את הכדאיות הכלכלית של המתווה ומצאו אותה רווחית. הבנק קובע מיהם הזכאים למתווה דיסקונט ומנפיק להם אישור זכאות לקבלת תנאי ריבית המתווה. בנק דיסקונט למשכנתאות מעמיד לבעלי אישור זכאות משכנתא בריבית אטרקטיבית, בכפוף לעמידתם בקריטריונים שקבע הבנק (נכון לשנת 2008 משכורת של 4,000 ש"ח ומעלה או הון של מעל חצי מיליון ש"ח). הלקוח מחויב לעמוד בתנאים אלה במשך חמש שנים לפחות. במידה ולא עמד בתנאי הזכאות יעלה שיעור הריבית ללקוח בהתאם להנחיית הבנק (ובמקביל תועלה ריבית הפקדון באותו שיעור). אישור הזכאות על ידי הבנק מאפשר ללקוח לפנות לבנק דיסקונט למשכנתאות לקבלת הריבית האטרקטיבית, אך אינו מחייב את בנק דיסקונט למשכנתאות לאשר מתן הלוואות משכנתא במסלול המתווה או בכלל מאחר והוא אשר נושא בסיכון האשראי. הבנק מעמיד לבנק דיסקונט למשכנתאות מקורות בהתאם לתנאי המשכנתא ששווקה (back to back) בניכוי מרווח שנקבע מראש (להלן: "הפקדון"). הוסכם כי במקרים של פרעון מוקדם או מיחזור האשראי, יפרע או ימוחרז במקביל הפקדון שהועמד על ידי הבנק. בהתאם להסדר הקיים מספר שנים בין הצדדים, בנק דיסקונט למשכנתאות משלם לבנק חד פעמית בגין הפניית לקוחות קיימים של הבנק.

הטיפול החשבונאי אותו נקטו הבנק ובנק דיסקונט למשכנתאות בדוחות הכספיים בקשר עם המבצע האמור הינו בהתאם לטיפול החשבונאי אותו הם נוקטים בעסקאות של מתן הלוואות אחרות לדיור ובעסקאות של קבלת פקדונות אחרים מבנקים או מתן פקדונות אחרים לבנקים.

הצלחת הקמפיין הפרסומי עלתה על המצופה. בהתאם לנתוני בנק ישראל, נתח השוק של בנק דיסקונט למשכנתאות בהלוואות משכנתא לדיור, שעמד בחודשים ינואר-יוני 2007 על כ-5.6%, עלה משמעותית בעקבות המתווה החדש. בשנת 2008 הגיע נתח השוק של בנק דיסקונט למשכנתאות ל-12.6%, לעומת 10.6% בשנת 2007.

בנק דיסקונט למשכנתאות מעריך כי נתח השוק בו ימצא בחודשים הבאים ימשיך להיות גבוה יחסית לזה שהיה ערב כניסתו למתווה. האמור הינו מידע צופה פני עתיד, המתבסס על הערכת בנק דיסקונט למשכנתאות בשים לב לגידול שנרשם בנתח השוק מאז הפעלת המתווה.

סה"כ האשראי שניתן לדיור במסגרת מתווה דיסקונט בשנת 2008 הסתכם בכ-3,459.1 מיליון ש"ח. סה"כ האשראי לדיור שניתן שלא במסגרת מתווה דיסקונט בתקופה האמורה הסתכם בכ-345.3 מיליון ש"ח. סה"כ הפקדונות שהעמיד הבנק במסגרת המתווה בשנת 2008 הסתכמו בסך של 3,397.3 מיליון ש"ח.

מגזר צמוד מדד	מגזר לא צמוד	מגזר צמוד מט"ח	מגזר סך-הכל
2,157.0	1,300.1	2.0	3,459.1
171.0	160.6	13.6	345.2
2,145.4	1,249.9	2.0	3,397.3

אשראי לדיור במסגרת מתווה דיסקונט

אשראי לדיור שלא במסגרת מתווה דיסקונט

הפקדונות שהעמיד הבנק

סך של 61.8 מיליון ש"ח הועמדו בתחילת חודש ינואר 2009, מזה 11.6 מיליון ש"ח במגזר צמוד המדד ו-50.2 מיליון ש"ח במגזר הלא צמוד בריבית משתנה פריים.

שיעור הריבית הממוצעת על הלוואות שניתנו במסגרת מתווה דיסקונט במגזר הצמוד למדד היה 3.73% בשנת 2008. שיעור הריבית הממוצעת על הלוואות שניתנו במסגרת מתווה דיסקונט במגזר הלא צמוד בריבית משתנה פריים היה 4.06% בשנת 2008. המקורות שהעמיד הבנק לבנק דיסקונט למשכנתאות הינם בשיעור הריבית על הלוואות בניכוי מרווח כלכלי שנקבע מראש.

מערכות מידע

מערכות המחשב של בנק דיסקונט למשכנתאות הינן בנות שנים רבות ותמיכתן בצרכים המודרניים של הפעילות הבנקאית הינה מוגבלת. בנוסף, יכולת המערכת הקיימת לספק מענה לצרכים עתידיים, מוגבלת אף היא. בחודש פברואר 2007 אישר דירקטוריון בנק דיסקונט למשכנתאות את פרויקט "שמיים", אשר מטרתו הייתה שידרוג מערכות המידע הקיימות. ההשקעה הכוללת בפרויקט הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2008 בסך של כ-15 מיליון ש"ח. לפרטים בדבר התקשרות בנק דיסקונט למשכנתאות עם הבנק לקבלת שירותי מחשב, ר' "פרויקטים מתוכננים עיקריים" ב-"מערכות מידע ומחשוב" בפרק "רכוש קבוע ומתקנים".

התפתחויות במגזר

משכנתאות המובטחות על ידי חברת EMI. בנק דיסקונט למשכנתאות איפשר מתן משכנתאות בשיעור מימון גבוה, כאשר המשכנתאות היו מובטחות בביטוח EMI. ביום 16 בספטמבר 2008, בעקבות הורדת דירוג חברת האם - AIG, הפחיתה מידרוג את דירוג EMI מ-AAA ל-A2. ביום 1 בנובמבר 2008 העלתה מידרוג את דירוג EMI ל-Aa2, עם אופק שלילי. חברת מעלות, שאף היא הורידה בחודש ספטמבר 2008 את דירוג האשראי של EMI, מ-AAA ל-A+, טרם ביצעה שינוי נוסף בדירוג האמור. לאור האמור, EMI אינה מהווה עוד "חברת ביטוח מוכרת", כמשמעות מונח זה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311, שעניינה יחס הון מזערי. ביום 17 בספטמבר 2008 חדל בנק דיסקונט למשכנתאות מהנפקת אישור להלוואות חדשות המובטחות על ידי EMI. בנק דיסקונט למשכנתאות מאפשר את השלמתן של הלוואות להן ניתן אישור עד ליום 16 בספטמבר 2008. ביום 29 באוקטובר 2008 הודיע הפיקוח על הבנקים כי החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008, וכל עוד לא יחול שינוי בדירוג

של EMI, תאגידים בנקאיים יידרשו לשקלל הלוואות לדירור המובטחות על ידי EMI בשיעור של 100%, במקום 50% עד אז. יתרת ההלוואות לדירור בבנק דיסקונט למשכנתאות ליום 31 בדצמבר 2008 אשר מובטחות על ידי EMI עומדת על כ-2.1 מיליארד ש"ח, כולל סך של כ-0.2 מיליארד ש"ח הלוואות לפי מידת הגביה שאינן באחריות בבנק דיסקונט למשכנתאות. סך האשראי המבטוח בביטוח זה ליום 31 בדצמבר 2008, כ-580 מיליון ש"ח. בבנק דיסקונט למשכנתאות יישם את ההוראה האמורה, ביישום מוקדם, כבר בדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2008.

הפעילות הבינלאומית כללי

פעילות קבוצת דיסקונט בחו"ל מתבצעת בעיקר באמצעות חברות הבת בארה"ב, בדרום אמריקה (כולל נציגויות) ובשווייץ ובאמצעות סניף הבנק באנגליה. הפעילות הבינלאומית מתאפיינת כפעילות עסקית מסחרית ובנקאות פרטית. מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הפעילות הבינלאומית.

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הפעילות הבינלאומית

להלן יתוארו בקצרה מגבלות עיקריות שחלות על הפעילות הבינלאומית:

מגבלת החשיפה לשלוחות בחו"ל. בהתאם למכתב הסדרה של המפקח על הבנקים, נקבעה מגבלה לגבי היקף החשיפה של הבנק בגין פעילות שלוחותיו בחו"ל. היקף נכסי הסיכון בשלוחות אלה נקבע כמדד לסיכון. "ההון הרעיוני" בגין נכסי הסיכון של שלוחות חו"ל יחושב בהתאם למכתב ההסדרה, לפי 16% מהיקף נכסי הסיכון של השלוחה (על פי השיקול של שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311, בנושא יחס הון מזערי) כאשר זה מוכפל במקדם שנקבע על פי סיכון וטיב הפיקוח במדינה בה ממוקמת השלוחה. לעניין זה נקבע כי המקדם יהיה 1 לגבי מדינות OECD ו-4 לגבי שאר המדינות. חשיפת הבנק לפעילות השלוחות בחו"ל מחושבת על ידי הכפלת "ההון הרעיוני" במקדם שנקבע על פי סיכון המדינה וטיב הפיקוח על הבנקים באותה מדינה, כקבוע בהוראות. שיעור החשיפה מחושב כחלוקה של "ההון הרעיוני" המחושב בהון הבנק כמשמעותו בנספח א' להוראה מספר 311 בגין יחס ההון לרכיבי סיכון.

שיעור החשיפה המירבי לשלוחות חו"ל עמד בעבר על 30%. בחודש מאי 2001 העלה המפקח על הבנקים את שיעור החשיפה המירבי ל-32%.

שיעור החשיפה המחושבת של הבנק לשלוחות חו"ל עמד על 31.47% ביום 31 בדצמבר 2008, בהשוואה לשיעור של 33.69% ביום 31 בדצמבר 2007.

הירידה בשיעור החשיפה לשלוחות חו"ל מתחילת השנה הושפעה בעיקר מתיסוף השקל ביחס לדולר ולליש"ט ומהגידול בהון המשמש בחישוב.

יצוין כי במכתב ההסדרה של בנק ישראל לא נקבעה סנקציה לחריגה מהמגבלה האמורה. הבנק עוקב בתדירות חודשית אחר התפתחות שיעור החשיפה בגין פעילותו בשלוחות חו"ל.

בסוף חודש אוגוסט 2008 הפיץ המפקח על הבנקים הנחיה חדשה בעניין חשיפת התאגיד הבנקאי לפעילות שלוחות חו"ל. בהנחיה נקבע שעל דירקטוריון תאגיד בנקאי שפועל או שבכוונתו לפעול באמצעות שלוחות חו"ל, לדון ולאשר מסמך מדיניות מקיף בנושא הפעילות בשלוחות חו"ל. במסגרת המסמך האמור, דירקטוריון התאגיד הבנקאי נדרש, בין היתר, לקבוע מגבלה, או מערכת מגבלות, על החשיפה לפעילות שלוחות חו"ל, אשר ישקפו את התיאבון לסיכון לגבי פעילות שלוחות חו"ל, ובלבד שעיקר פעילות התאגיד הבנקאי והקבוצה הבנקאית תהיה בישראל.

התאגידים הבנקאיים נדרשו להיערך ליישום ההנחיה החדשה לא יאוחר מסוף חודש פברואר 2009. המגבלה שנבעה בעבר במכתב ההסדרה שהוזכר לעיל תבטל במקביל לאישור מגבלת החשיפה בידי דירקטוריון התאגיד הבנקאי.

הבנק לונד את ההנחיה החדשה ונערך ליישומה. באמצע חודש פברואר 2009 התקבל מכתב מהפיקוח על הבנקים, לפיו יישום ההנחיה נדחה עד סוף חודש מאי 2009. עד אז על הבנק לפעול בהתאם למכתב ההסדרה.

פיקוח רגולטורי בחו"ל. פעילות המגזר הבינלאומי במדינות השונות כפופה לפיקוח רגולטורי מצד רשויות שלטוניות שונות במדינות הרלבנטיות. לפרטים בדבר חקירה בעניינים הקשורים לדיני איסור הלבנת הון באי די בי ניו יורק, ר' "דיסקונט בנקופר אינק." בסעיף

היקף הפעילות והרווח הנקי

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2008 ב-137 מיליון ש"ח, לעומת סך של 152 מיליון ש"ח בשנת 2007 ירידה בשיעור של 9.9%. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים, היה הרווח בשנת 2008 מסתכם בסך של 289 מיליון ש"ח, לעומת סך של 184 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 57.1%.

שיעור תשואת הרווח הנקי, המחושב על ההון שהוקצה לפעילות על בסיס היתרה הממוצעת של נכסי הסיכון המשמשים בפעילות, הגיע ל-7.8% בשנת 2008, לעומת 8.2% בשנת 2007. בניטרול השפעת רכיבים מסוימים, היה שיעור התשואה מגיע ל-16.5% בשנת 2008, לעומת 9.9% בשנת 2007.

ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה בשנת 2008 ב-65 מיליון ש"ח, לעומת 38 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה בשיעור של 71.1%.

להלן יובאו נתונים עיקריים אודות הפעילות הבינלאומית (במיליוני ש"ח):

משקי בית	מגזר עסקי	בנקאות מסחרית	בנקאות פרטית	אחר	סך-הכל	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008						
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	2	193	296	229	1	721
הכנסות תפעוליות ואחרות	-	97	182	197	(307)	169
סך-הכל הכנסות	2	290	478	426	(306)	890
הפרשה לחובות מסופקים	-	15	33	7	10	65
הוצאות תפעוליות ואחרות	1	113	222	243	77	656
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	1	162	223	176	(393)	169
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	-	22	21	10	(21)	32
רווח (הפסד) נקי	1	140	202	166	(372)	137
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	1	141	204	168	(225)	289
תשואה להון (אחוזים)	7.0	30.2	27.5	75.1	(109.0)	7.8
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	7.0	30.4	27.7	76.1	(67.6)	16.5
יתרה ממוצעת של נכסים	117	6,027	8,886	2,909	15,854	33,793
יתרה ממוצעת של התחייבויות	-	2,634	3,814	15,875	10,455	32,778
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	117	7,124	11,269	2,985	5,493	26,988

נתונים עיקריים אודות הפעילות הבינלאומית (במיליוני ש"ח) (המשך):

משקי בית	מגזר עסקי	בנקאות מסחרית	בנקאות פרטית	אחר	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007					
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	6	181	361	208	246
הכנסות תפעוליות ואחרות	1	26	50	62	27
סך-הכל הכנסות	7	207	411	270	273
הפרשה לחובות מסופקים	1	11	15	5	6
הוצאות תפעוליות ואחרות	4	110	306	232	80
רווח מפעולות רגילות לפני מסים	2	86	90	33	187
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	-	39	38	25	144
רווח נקי	2	47	52	8	43
רווח נקי, בניטרול רכיבים מסוימים	2	53	66	17	46
תשואה להון (אחוזים)	16.6	11.5	7.1	3.4	8.9
תשואה להון בניטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)	16.6	12.5	8.8	7.5	9.7
יתרה ממוצעת של נכסים	207	6,746	9,169	2,857	19,351
יתרה ממוצעת של התחייבויות	74	4,637	7,521	18,610	6,531
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	207	6,467	11,320	3,205	7,252

מיסוי

על פי הסכם עם רשויות המס בישראל, הכנסות חברות הבת הבנקאיות בחו"ל מתווספות להכנסה החייבת של הבנק, באופן שהבנק משלים את המס ששולם בחו"ל על הרווח החשבונאי לפני מס של חברות הבת בחו"ל, לסכום המס שהיה משולם בארץ בהתאם לשיעור המס שחל על הבנק בארץ.

התפתחויות במגזר

שוויץ. במסגרת המהלך שננקט על ידי הבנק להרחבת הפעילות בשוויץ, הושלמה ביום 20 ביוני 2008 העסקה לרכישת מניות בנק Arzi בציריך, שוויץ. הבנק נרכש תמורת סך של כ-41 מיליון פר"ש (כ-133 מיליון ש"ח). בסמוך לאחר מכן הושלם המיזוג בין בנק Arzi לבין החברה הבת אידיבי (סוויס) בנק (בשמה הקודם: בנק דיסקונט לישראל (שוויץ)). עודף עלות הרכישה על שוויון המאזני של מניות בנק Arzi הסתכם בסך של כ-82 מיליון ש"ח. בשנת 2008 נרשמה הפחתה בסך של 16 מיליון ש"ח בגין עודף העלות כאמור.

אי די בי ניו יורק. אי די בי קפיטל קורפ. (להלן בסעיף זה: "החברה") פעלה כברוקר-דילר בשוק ההון. בשנת 2006 הוחלט על שינוי במבנה הארגוני, במסגרתו תועבר החברה לבעלות בנקורפ. במקביל הוחלט על מינויה של גב' אלכסנדרה לבנטל כמנכ"ל החברה. יציין כי באותו מועד כיהנה גב' לבנטל כחברה בדירקטוריון אי די בי ניו יורק. בשנת 2007 הוקפא המהלך של השינוי במבנה הארגוני. בהסכם מחודש ספטמבר 2007, הוסכם על מכירת חלק מעסקי החברה שנוספו לפעילותה מחודש אוקטובר 2006, לגב' לבנטל ותאגיד קשור אליה ועל סיום ההתקשרות עמה. בחודש פברואר 2008 הושלמה העסקה והעסקים האמורים נמכרו תמורת סך של 2.1 מיליון דולר. במקביל, הלוותה החברה לתאגיד האמור סך של 3 מיליון דולר, בערבותה האישית של גב' לבנטל.

מכירת חלק מתיק הליסינג. אי די בי ניו יורק התקשרה בעסקה למכירת כ-89.1 מיליון דולר מהתיק של Leasing IDB למוסד פיננסי אחר. העסקה בוצעה בשני חלקים, בחודשים ספטמבר ואוקטובר 2008. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008 נרשם רווח של 1.7 מיליון דולר מהעסקה.

המשבר הפיננסי העולמי. לפרטים בדבר המשבר הפיננסי העולמי, ר' לעיל בפרקים "המשבר הכלכלי העולמי" ו-"התפתחויות

כלכליות עיקריות בחודשים אוקטובר-נובמבר 2008".

ניירות ערך מגובי נכסים. לפרטים בדבר השקעות הבנק בניירות ערך מגובי נכסים, ר' לעיל: "מגזר הניהול הפיננסי" וביאור 3 ו' לדוחות הכספיים.

השירותים ללקוחות המגזר

אירופה. בשנת 2008 נמשכה מגמת הגידול בנכסי הלקוחות של אידיבי (סוויס) בנק, חברה בת בבעלות מלאה של בנק דיסקונט. אידיבי (סוויס) בנק, שמקום מושבו בז'נבה, ואשר מפעיל גם סניף בציריך (לשעבר בנק ארזי אשר, כאמור, מוזג), מתמקד בבנקאות פרטית (Private Banking) ייחודית אשר באמצעותה הצליח לגייס לקוחות ולהגדיל את היקף הפעילות. השלוחה בשווייץ נותנת מענה ללקוחות הקבוצה וללקוחות פוטנציאליים, תושבי חוץ ותושבי ישראל, בשירותי בנקאות פרטית מתקדמים ובניהול השקעות במרכז פיננסי בינלאומי.

בנוסף, לבנק סניף בלונדון, המעניק שירותי בנקאות מסחרית ופרטית. בחודש אוקטובר 2008 החלה לפעול בישראל נציגות אידיבי (סוויס) בנק. על פי היתר הנגיד לשימוש במילה "בנק" בשם הנציגות בישראל, הנציגות לא תבצע כל פעילות בנקאית והיא תפעל אך ורק במתן מידע, קידום (promotion) עסקי אידיבי (סוויס) בנק בישראל, וביצוע הפעולות הנלוות להגשת הבקשה לפתיחת חשבון ללקוח בבנק במדינת חוץ. כמו כן מפעיל הבנק נציגות בצרפת (פריס).

ארצות הברית. אי די בי ניו יורק ממשיך להיות הגדול בין הבנקים הישראליים הפועלים בחו"ל. בנק זה מפעיל כיום שני סניפים בניו יורק, סניף אחד בפלורידה (עד ליום 27 בפברואר 2009 פעלו שני סניפים), שני סניפים בקליפורניה וסניף באיי קיימן.

לאי די בי ניו יורק חברה בת בנקאית באורוגוואי - דיסקונט בנק (לטין אמריקה) ונציגויות בדרום אמריקה ובישראל.

שירותים ומוצרים עיקריים של אי די בי ניו יורק

אשראי - אי די בי ניו יורק, מעניק מימון למגוון חברות שמקום מושבן בארה"ב וכן, לעיתים, גם לראשי חברות פרטיות אלה. **מגזר החברות הבינוניות (Middle market) - אי די בי ניו יורק** הינו בעל נישא משמעותית בהלוואות למגזר החברות הבינוניות הפועלות בענפים שונים, ובמיוחד באזור המטרופוליטני של ניו יורק, בדרום פלורידה ובלוס אנג'לס. ענפי העסקים בהם אי די בי ניו יורק פעיל הם יהלומים ואבני חן, הלבשה ומוצרים נלווים, מזון, חברות מימון, קמעונאות, ארגונים שלא למטרת רווח, ספורט וענף הבידור. **הלוואות מבוססות נכסים - הלוואות אלה** כוללות מימון חובות לקוחות, מימון מלאי רכישת/ ציוד, מכתבי אשראי, הלוואות לזמן קצוב וכן מימון מיזוגים ורכישות בשוק החברות הבינוניות. מינוף נכסים הינו תהליך לפיו הבנק מעריך ומממן את נכסיו של הלקוח לצורך מימון הון חוזר.

ההבחנה בין אשראי המתייחס לנכסים לבין הלוואות מובטחות אחרות טמונה בהיקף המעקב הדרוש להבטיח את קיומם, ערכם ותקינותם של הבטחונות. התהליך של הערכה מתמדת של הבטחונות ופעילות השטח מבדילים מבחינה תיפקודית בין הלוואות המתייחסות לנכסים לבין הלוואות עסקיות מובטחות אחרות.

רכישת חובות לקוחות (פקטורינג) - אחת העוצמות של אגף זה הינה היכולת להתאים את חבילת הפקטורינג לצרכיו של כל לקוח. פעילות זו משרתת טווח רחב של חברות מגוונות בענפי פעילות שונים. ללקוחות מוענק מגוון מלא של שירותים ומימון, כולל ניהול חשבונות לקוחות, ערבויות, אשראי לקוחות, גביה, מקדמות כנגד חשבונות לקוחות ומלאי, משיכות יתר עונתיות ומימון יבוא. **הלוואות לענף הנדל"ן המסחרי - המוצרים העיקריים** הם קווי וכתבי אשראי וכן הלוואות בריבית קבועה ומשתנה לכל הסוגים של נכסי מקרקעין. לדוגמה: אשראי לצורך רכישה והתאמה לשימוש מחדש של נכסים המיועדים למסחר קמעונאי, למשרדים, למגורים ולמלונאות. ניתנות גם הלוואות לזמן ארוך לפרויקטים יציבים, כולל הלוואות משותפות עם מוסדות פיננסיים אחרים בארה"ב. מושם דגש על שמירת רמה גבוהה של איכות האשראי. אי די בי ניו יורק רואה עצמו מחויב לעזור ולתמוך בפיתוח ובהחייאה מחדש של שכונות. **מסחר ומימון - מכתבי אשראי** וכתבי גביה נילווים ממשיכים להוות מקור הכנסה משמעותי של אי די בי ניו יורק. אי די בי ניו יורק ממשיך לתפוס מקום נכבד בקבוצת הגופים המנפיקים מכתבי אשראי דוקומנטריים וממשיך להיות מדורג בעשירון העליון של קבוצת הבנקים המסחריים בארה"ב, לפי דווח ידיעון "עולם האשראי הדוקומנטרי", וזאת מתוך 300 הבנקים שברשימתם. המערכת האוטומטית

להנפקת מכתבי אשראי ביוזמת הלקוח המופעלת ב-אי די בי ניו יורק, הינה מערכת מכתבי אשראי עכשווית ואישית, מבוססת אינטרנט, אשר מחברת את המחשב האישי של החברה ישירות למחלקת תיקון מכתבי האשראי של אי די בי ניו יורק. התוכנה מאפשרת הנפקה ותיקון של מכתבי אשראי באופן מהיר, קל ומדויק יותר מאשר בעבר.

בנקאות משקי בית - מעניקה מכלול מוצרים ושרותים בנקאיים, כולל חשבונות שיקים אישיים ועסקיים, חשבונות שוק ההון, פקדונות לזמן קצוב וכיו"ב.

בנקאות פרטית בינלאומית - ענף זה מעניק שירות ברמה אישית גבוהה ללקוחות שמחוץ לארה"ב. כמו בכל המגזרים ב-אי די בי ניו יורק, בניית קשר יציב ואיתן עם לקוחות מהווה ערך עליון, ומעידה על מסורת רבת-שנים זו הקשרים ארוכי הימים של הבנק עם לקוחותיו. פקדונות לקוחות שמחוץ לארה"ב מהווים כ-64% מכלל בסיס פקדונות הלקוחות בבנק. המוצרים והשרותים הניתנים על ידי החברה הבת של אי די בי ניו יורק, העוסקת בתיווך ומסחר בשוק ההון, אי די בי קפיטל קורפ, גם הם עומדים לרשות לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית. פקידי מחלקת בנקאות פרטית בינלאומית הינם גם נציגים מורשים של אי די בי קפיטל קורפ.

בנקאות פרטית ללקוחות ארה"ב - שנת 2008 הייתה שנת צמיחה מתונה, גם במונחי לקוחות חדשים וגם במונחי השקעות נוספות. הלקוחות הינם לקוחות פרטיים וגם חברות. המוצרים והשירותים של החברה הבת, העוסקת בתיווך ומסחר בשוק ההון, אי די בי קפיטל קורפ, עומדים גם הם לרשות הלקוחות הנ"ל.

מוצרי השקעה - המחלקה המשיכה לייצר ולהשיק מגוון של פקדונות לזמן קצוב אשר העניקו ללקוחות ארה"ב ומחוצה לה אפשרויות לרווח, ללא סיכון לסכום הקרן. "הפקדונות המובנים לזמן קצוב עם קרן מובטחת", המותאמים גם לצרכי IRA, ממשיכים לקדם את פיזור תמהיל הפקדונות של אי די בי ניו יורק והם היו יותר ממחצית הפקדונות לזמן קצוב באי די בי ניו יורק בסוף שנת 2007, לעומת פחות משליש הפקדונות בסוף שנת 2003.

פקדונות - החלק הגדול ביותר מכלל פקדונות הלקוחות ב-אי די בי ניו יורק, כ-57%, מהווה פקדונות של תושבי אמריקה הלטינית. אותם משקיעים מגוונים את דפוסי ההשקעה שלהם בין מוצרים המבוססים על פקדונות המוצעים על ידי הבנק, לבין השקעה באמצעות חברת המסחר בבורסה של הבנק; בהתחשב בשעורי ריבית ותקופות לפרעון לעומת הזדמנויות בשווקי אגרות החוב והמניות.

בנקאות בינלאומית - מחלקה זו המשיכה לטפח ולהרחיב את הקשרים עם מוסדות פיננסיים בינלאומיים מהמעלה הראשונה ועם חברות בדירוג גבוה. בשווקים מתעוררים וכן בשווקים שאינם משתייכים לקבוצה זו אי די בי ניו יורק התקשר עם מוסדות כספיים ועם חברות העולים בקנה אחד עם המדיניות שלו להערכה שמרנית של הסיכונים ועם הקריטריונים שלו לתגמול עבור הסיכון. העסקים נעשו ישירות עם המוסדות הכספיים או באמצעות רכישת נכסים בשוק הראשוני והמשני. יחד עם זאת, לאור המצב בשווקים, קטן היקף חשיפת אי די בי ניו יורק לשווקים אלה.

מבנה הקבוצה הבנקאית

קבוצת הבנק פועלת באמצעות בנקים מסחריים בארץ ובחו"ל, בנק למשכנתאות וחברות לשירותים פיננסיים. ההשקעה בחברות מאוחדות וכלולות הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2008 ב-9.0 מיליארד ש"ח, לעומת סך של 8.0 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2007.

להלן התפלגות הרווח הנקי לפי מבנה הקבוצה (במיליוני ש"ח):

תרומה לרווח (הפסד) הקבוצה		תרומה בניטרול חיסוי השקעה ⁽¹⁾		
2008	2007	2008	2007	
פעילות בנקאית:				
בנקים מסחריים:				
בארץ – הבנק (כולל סניפים בחו"ל)	(14)	415	(39)	228
– בנק מרכזי דיסקונט	149	166	149	166
– הבנק הבינלאומי הראשון	43	⁽²⁾ 25	43	⁽²⁾ 25
בחו"ל – שלוחות הבנק	55	(60)	80	127
בנק דיסקונט למשכנתאות	27	22	27	22
פעילות אחרת:				
כרטיסי אשראי לישראל	191	87	191	87
שירותים פיננסיים אחרים	(196)	52	(196)	52
סך הרווח מפעולות רגילות	255	707	255	707
רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות	(10)	558	(10)	558
רווח נקי	245	1,265	245	1,265

הערות:

- (1) הבנק בארץ יצר עודף התחייבויות במטבע חוץ, המהוות חיסוי להשקעה של הבנק בדיסקונט בנקורפ אינק, והחל מחודש מאי 2001 גם בבנק דיסקונט לישראל (שוויץ), במטרה להימנע מחשיפה לתנודות בהפרשי שער החליפין של השקל לעומת הדולר והפרנק השוויצרי. בדוח רווח והפסד של הבנק בארץ מוצגות הכנסות/הוצאות הפרשי שער על עודף ההתחייבויות, כאמור לעיל, בסעיף "רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים". הכנסות/הוצאות אלה נלקחות בחשבון בחישוב ההפרשה למס הכנסה. הכנסות/הוצאות הפרשי שער על ההשקעה בחו"ל מוצגות בסעיף "חלקו של הבנק ברווחים מפעולות רגילות של חברות מוחזקות לאחר השפעת המס".
- (2) כולל הפרשה למס בגין חלק הבנק ברווחי הבנק הבינלאומי, בסך של 130 מיליון ש"ח (ר' ביאור 6' לדוחות הכספיים).

חברות מוחזקות עיקריות

כ-21.9% מסך כל הנכסים במאזן המאוחד בסוף שנת 2008 הינם נכסי חברות מאוחדות בארץ וכ-22.7% מסך כל הנכסים במאזן המאוחד הינם של חברות מאוחדות וסניפים בחו"ל. התרומה לרווח הנקי של החברות המאוחדות בארץ הסתכמה בשנת 2008 ב-174 מיליון ש"ח (בשנת 2007 הסתכמה התרומה ב-382 מיליון ש"ח). התרומה לרווח הנקי של חברות מאוחדות בחו"ל הסתכמה בשנת 2008 ברווח בסך 55 מיליון ש"ח (בשנת 2007 הסתכמה התרומה בהפסד בסך של 60 מיליון ש"ח), התרומה לרווח הנקי של חברות כלולות הסתכמה בשנת 2008 ב-40 מיליון ש"ח (בשנת 2007 הסתכמה התרומה ב-96 מיליון ש"ח). סך התרומה של החברות המוחזקות, בארץ ובחו"ל, לרווח הנקי של הבנק בשנת 2008 הסתכמה ב-269 מיליון ש"ח, לעומת סך של 418 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 35.6%. בניטרול ההשפעה של חיסוי ההשקעה בחברות מאוחדות בחו"ל, בניכוי השפעת המס, הייתה התרומה של החברות המוחזקות בארץ ובחוץ לארץ, לרווח הנקי של הבנק בשנת 2008, מסתכמת ב-294 מיליון ש"ח, לעומת סך של 604 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 51.3%. להלן יובאו עיקרי ההתפתחויות בחברות המוחזקות העיקריות.

דיסקונט בנקורפ אינק.

דיסקונט בנקורפ אינק. הינה חברת בת בבעלות מלאה של הבנק. דיסקונט בנקורפ אינק. היא חברת אחזקות בנקאיות שהתאגדה על פי חוקי מדינת דלאוור. בנקורפ מחזיקה במלוא הבעלות והשליטה ב-אי די בי ניו יורק. אי די בי ניו יורק הינו הגדול בין הבנקים הישראליים הפועלים בחו"ל. בהתאם למסמכי היסוד של בנקורפ, אי די בי ניו-יורק לא ימכר על ידי בנקורפ, אלא אם ניתנה לכך הסכמה מראש של בנק דיסקונט. מגבלה זו נרשמה בתעודת המניה של מניות אי די בי ניו-יורק.

סך כל הנכסים הסתכם בסוף שנת 2008 ב-9,450 מיליון דולר, לעומת 9,136 מיליון דולר בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 3.4%. לפרטים בדבר השקעות אי די בי ניו יורק באגרות חוב מגובות משכנתא, ר' "התפתחות נכסים והתחייבויות" לעיל וביאור 3 לדוחות הכספיים להלן.

סך כל האשראי הסתכם בסוף שנת 2008 ב-3,937 מיליון דולר, לעומת 3,758 מיליון דולר בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 4.8%.

סך כל הפקדונות הסתכם בסוף שנת 2008 ב-6,205 מיליון דולר, לעומת 6,242 מיליון דולר בסוף שנת 2007, ירידה בשיעור של 0.6%.

סך כל האמצעים ההוניים הסתכם בסוף שנת 2008 ב-624 מיליון דולר, לעומת 631 מיליון דולר בסוף שנת 2007, ירידה בשיעור של 1.1%.

יחס ההון לרכיבי סיכון עמד ביום 31 בדצמבר 2008 על 12.1%, לעומת 11% ביום 31 בדצמבר 2007. בחודש דצמבר 2008 הנפיקה אי די בי ניו יורק לבנק שטר הון נדחה בסך של 75 מיליון דולר.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2008 בסך של 35 מיליון דולר, לעומת סך של 38 מיליון דולר בשנת 2007, ירידה בשיעור של 7.9%. הירידה ברווח הנקי הושפעה מירידה בסך של 49 מיליון דולר בהכנסות התפעוליות, אשר קווצה בחלקה כתוצאה מעליה בסך של 24 מיליון דולר בהכנסות מימון לאחר הפרשות, מירידה בסך של 14 מיליון דולר בהוצאות התפעוליות ומירידה בסך של 8 מיליון דולר בהוצאות מסים. כתוצאה מהמשבר הפיננסי בארה"ב, נאלצה אי די בי ניו יורק לרשום הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני בסך של כ-59.7 מיליון דולר, בגין ניירות ערך שהוחזקו בתיק הזמין למכירה.

התשואה להון העצמי הגיעה בשנת 2008 לשיעור של 5.5%, לעומת שיעור של 6.3% בשנת 2007.

התרומה של השקעת הבנק בבנקורפ לתוצאות העסקיות של הבנק הגיעה בשנת 2008 לרווח בסך של כ-65 מיליון ש"ח (לאחר ניכוי הפרשה למס נוסף החל על הבנק בישראל בסך 25 מיליון ש"ח), לעומת הפסד בסך של 61 מיליון ש"ח בשנת 2007 (לאחר ניכוי הפרשה למס נוסף החל על הבנק בישראל בסך של 21 מיליון ש"ח).

התרומה האמורה מורכבת מהרווח הנקי בשנת 2008 של בנקורפ (לאחר ניכוי ההפרשה למס כאמור) בסך של 98 מיליון ש"ח ובניכוי הפרשי שער על ההשקעה בסך 33 מיליון ש"ח, לעומת רווח נקי בסך של 159 מיליון ש"ח (לאחר ניכוי הפרשה למס כאמור) ובניכוי הפרשי שער על ההשקעה בסך של 220 מיליון ש"ח בשנת 2007.

במקביל להפרשי שער על ההשקעה האמורה, נרשמו בבנק בישראל בשנת 2007 ובשנה הקודמת, הכנסות/הוצאות מימון בגין עודף ההתחייבויות במטבע חוץ, שהבנק יצר כחיסוי להשקעה בבנקורפ.

לפרטים בדבר הודעות צד ג' שהגיש Arab Bank, ר' ביאור 19 ג' סעיף 15.4.

חקירה בעניינים הקשורים לדיני איסור הלבנת הון

בשנת 2005 ניהל משרד התובע המחוזי של ניו יורק חקירות במספר בנקים ומוסדות כספיים, בנושא עמידתם בחובות הנובעות מדיני איסור הלבנת הון וזאת בעניין העברת הכספים מברזיל לארה"ב.

במסגרת חקירות אלה ובעקבותיהן, נחקר גם אי די בי ניו יורק. למיטב ידיעת הבנק, ממצאי החקירה הצביעו על כך שאי די בי ניו יורק לא פעל על פי הכללים הנוגעים לאיסור הלבנת הון, לא תיעד כראוי פרטי לקוחות והחלטות בנוגע לפעילויות חשודות, לא דיווח עליהן כראוי ולא קיים תוכנית ציות ראוייה בנושאים הקשורים להלבנת הון. כמו כן הצביעו ממצאי החקירה על כך שרוב הליקויים שנתגלו הועלו בביקורות קודמות שערכו רשויות הפיקוח. במקביל, נערכה באי די בי ניו יורק בדיקה (שגרתית) משותפת של מחלקת הבנקים של מדינת ניו יורק וה-FDIC (Federal Deposit Insurance Corporation), והתגלו ליקויים רבים בנושא יעילות הבקורות והדיווח בנושאי איסור הלבנת הון (AML) ומניעת מימון טרור.

כתבי ההוראות. בעקבות הממצאים האמורים, הוצאו על ידי מחלקת הבנקים של מדינת ניו יורק ועל ידי ה-FDIC (להלן: "רשויות

הפיקוח") כתבי הוראות בהם נדרש אי די בי ניו יורק, להפסיק לפעול על פי הנהלים הקיימים עקב היותם לקויים, לתקן את הליקויים, לעבות את הליכי הבקרה והפיקוח, לקבוע תוכנית אכיפה ולתקן את הנהלים הקשורים בנושאים אלה, והכל בדרך ובמועדים שנקבעו על ידי הרשויות האמורות (להלן - כתבי ההוראות).

ביום 15 בדצמבר 2005, אישר אי די בי ניו יורק כי הוא מסכים לפעול בהתאם לנדרש בכתבי ההוראות. הבנק, כחברה האם של אי די בי ניו יורק, הצהיר כי הוא מודע לאמור וקיבל על עצמו לפעול כמיטב יכולתו כדי להבטיח קיומן של ההתחייבויות האמורות. במקביל ובנוסף, הגיע אי די בי ניו יורק ביום 15 בדצמבר 2005, להסדר עם התובע המחוזי של ניו יורק לסיום החקירה בדרך של הסכם פשרה. בהסכם התחייב אי די בי ניו יורק לשתף פעולה עם התובע המחוזי. כן הכיר אי די בי ניו יורק בעובדות מסוימות הנוגעות לחשבונות מסויימים, ובעובדה שבקורות פנימיות מסויימות ונהלי הבנק וטיפולו בנושא איסור הלבנת הון תרמו לממצאים של התובע המחוזי ורשויות הפיקוח. על פי ההסכם התחייב אי די בי ניו יורק לשלם סך של 8.5 מיליון דולר וכן לדווח תוך שנה לתובע המחוזי על כל הפעולות שננקטו לטיפול נוהלי אי די בי ניו יורק ולתיקון הליקויים שנמצאו הן על ידי התובע המחוזי והן על ידי גורמי הפיקוח על הבנקים כמפורט בכתבי ההוראות, דיווח שבוצע בהתאם לנדרש. הסכום האמור הופרש במלואו בשנת 2005. התובע המחוזי של מדינת ניו יורק הסכים שלא לתבוע את אי די בי ניו יורק וחברות הקשורות אליו בנוגע לחקירה.

שינויים בהרכב ההנהלה והדירקטוריון של אי די בי ניו יורק. בחודש פברואר 2006 מונה מר ראובן שפיגל לתפקיד מנכ"ל אי די בי ניו יורק, במקום מר אריה שר. במהלך שנת 2006 הוחלפה כל ההנהלה הבכירה של אי די בי ניו יורק וכן הוחלפו רוב חברי הדירקטוריון. **יישום ההתחייבויות שבכתבי ההוראות.** הנהלת אי די בי ניו יורק החלה מיד לאחר הוצאת כתבי ההוראות ביישום ההתחייבויות שבכתבי ההוראות ובהסכם שיתוף הפעולה עם התובע המחוזי על פי לוח הזמנים שנקבע. אי די בי ניו יורק נדרשה לפעול בשלושה רבדים: האחד, הכנת תוכנית אכיפה מקיפה ליישום האמור בכתבי ההוראות. לצורך כך נשכרו שירותי חברת KPMG אשר הכינה עבור אי די בי ניו יורק דוח בדיקת פערים (Gap Report). השני, בחינת פעולות ההנהלה הבכירה ביחס ליישום ממצאי ביקורת קודמים. לשם כך נשכרו שירותיה של חברת Promontory (חברה למתן שירותי ייעוץ פיננסיים, שאחד מתחומי ההתמחות שלה הוא מתן מענה ללקוחות המתמודדים עם דרישות רגולטוריות). הרובד השלישי, בדיקת כל העסקאות שעשה אי די בי ניו יורק בין השנים 2002-2005 (Look back) בכדי לאתר פעילות שנחזית להיות חשודה, וככזו טעונה דיווח.

מרבית הפעולות הנדרשות הושלמו, ואי די בי ניו יורק ממשיכה בתהליך של חיזוק הבקורות והנהלים. **עלויות.** בדוחות הכספים ליום 31 בדצמבר 2005 נכללה הפרשה בסך של 120 מיליון ש"ח בגין קנסות וייעוץ. עלות ביצוע השיפורים והבדיקות הסתכמה בסך של 16.1 מיליון דולר בשנת 2006, בסך של 13.3 מיליון דולר בשנת 2007 ובסך של 3.5 מיליון דולר בשנת 2008. אי די בי ניו יורק חיזק את הבקורות והנהלים הקשורים בציות ולהערכתו לא צפויות עלויות משמעותיות נוספות בשנת 2009. להערכת הבנק, לא הייתה לחקירה ולכתבי ההוראות המתוארים לעיל השפעה ניכרת על עסקי אי די בי ניו יורק, מעבר להגדלת ההוצאות והקטנת הרווח בשנים 2006 ו-2007 שנבעו מנשיאת אי די בי ניו יורק בקנסות ובהוצאות הכרוכות בתיקון הליקויים.

להערכת הבנק, לאור הפעולות שננקטו לתיקון הליקויים, חשיפתו האפשרית בגין החקירה וכתבי ההוראות המתוארים לעיל היא נמוכה. **התפתחויות נוספות.** בחודש ינואר 2007, פנה אי די בי ניו יורק למשרד עורך דין חיצוני, המלווה את הבנק בעניינים רגולטוריים (להלן - עורך הדין החיצוני), בבקשה לערוך בדיקה בנוגע לעסקאות שנעשו בין אי די בי ניו יורק לבין מר מתיו ברונפמן, מבעלי השליטה בבנק וחברות הקשורות אליו. הבדיקה נועדה לוודא שעסקאות אלה קיבלו את כל האישורים הנדרשים על פי הדין החל בארה"ב מכח היותן עסקאות עם בעל שליטה וכן ליתן המלצות בקשר לעסקאות אלה ובקשר לנושא בכללותו. ביום 23 בפברואר 2007 הוכנה על ידי עורך הדין החיצוני טיוטת דוח בדיקה (להלן: "טיטת דוח הבדיקה"), אשר כוללת התייחסות למספר עסקאות וביניהן אלה המפורטות בביאור 22 ט' לדוחות הכספיים.

טיטת דוח הבדיקה הועברה לתגובת מספר גורמים וביניהם יו"ר הדירקטוריון הקודם של אי די בי ניו יורק, מר גרונשטיין. מר גרונשטיין העלה השגות לגבי טיטת דוח הבדיקה וביניהן טענות להשפעה בלתי הוגנת של הנהלת אי די בי ניו יורק על עורכי טיטת דוח הבדיקה. טענות אלה הועברו על ידי הבנק לבדיקה חיצונית של משרד עורכי דין אמריקאי, כמפורט להלן. (ר' סעיף 5 להלן).

בחודש פברואר 2007 פנה עורך הדין החיצוני לדירקטוריון אי די בי ניו יורק והפנה את תשומת לב הדירקטורים לאחריותם לפקח על היחסים בין בעלי המניות ונציגיהם בדירקטוריון אי די בי ניו יורק וזאת, על מנת להבטיח שלא תפגע התקדמות אי די בי ניו יורק ביישום כתבי ההוראות בשל חילוקי דעות בין בעלי המניות.

ביום 1 באפריל 2007 נערך בדירקטוריון הבנק דיון בנושא אי די בי ניו יורק. בדיון זה התקבלו ההחלטות הבאות:

- (1) להמליץ לבעלי שליטה בבנק או לנציגים של בעלי השליטה, שלא לכהן כדירקטורים באי די בי ניו יורק ובבנקורפ. ההמלצה האמורה, נתקבלה מתוך ראייה של טובת קבוצת דיסקונט ובכלל זה של החברות בהן מכהנים בעלי השליטה ונציגיהם כדירקטורים. לדעת דירקטוריון הבנק, כהונתם של בעלי שליטה ונציגיהם בדירקטוריון יוצרת קשיים בתפקוד הדירקטוריון וההנהלה של אי די בי ניו יורק.
- (2) להקים ועדת אד הוק (להלן: "הוועדה") אשר הוסמכה לדרוש ולקבל דיווחים, ככל שתמצא לנכון, בקשר לאי די בי ניו יורק ובנקורפ ובכלל זה בקשר לכל העסקאות וההסכמים שנעשו בחברות אלה שלא במהלך העסקים הרגיל, ולתת לדירקטוריון המלצות בקשר לכך. במסגרת זו הוסמכה הוועדה לבדוק את ההתקשרויות שהוזכרו בטיטות דוח הבדיקה בדיסקונט בנקורפ ובאי די בי ניו יורק, את הטענות שהעלה מר גרונשטיין במסגרת תגובתו לטיטות הדוח וכן עניינים נוספים וביניהם התקשרות עם משרד עורכי הדין בו שותף מר גרונשטיין למתן שירותי ייעוץ משפטי והתקשרות אי די בי ניו יורק עם גב' אלכסנדרה לבנטל, שבמועד ההתקשרות כיהנה כדירקטורית באי די בי ניו יורק, להעסקתה כמנכ"ל חברת אי די בי קפיטל קורפ, שהינה חברה בת בבעלות מלאה של אי די בי ניו יורק (להלן: "העסקאות הנבדקות").
- (3) להורות למבקר הפנימי של הבנק לבצע בדיקה מיוחדת, שלא במסגרת תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית, באי די בי ניו יורק ולדווח לדירקטוריון הבנק על ממצאיו.
- בהמשך להחלטות האמורות פעלו הוועדה ודירקטוריון הבנק כמפורט להלן:
- (1) משנמסרה לבעלי השליטה ונציגיהם המלצת הדירקטוריון כי לא יכהנו כדירקטורים באי די בי ניו יורק ובבנקורפ, הודיעו מר מתיו ברונפמן, שכיהן כיו"ר דיסקונט בנקורפ וכדירקטור באי די בי ניו יורק, ומר מייקל ראובינוף, שכיהן כדירקטור באי די בי ניו יורק, כי יסיימו את כהונתם כדירקטורים בחברות בקבוצת דיסקונט.
- מר גרונשטיין, שכיהן אותה עת כיו"ר אי די בי ניו יורק וכדירקטור בדיסקונט בנקורפ הודיע, כי אינו מוכן להענות להמלצה האמורה תוך נימוק הודעתו. בהמשך לכך, תוך ראיית טובת קבוצת דיסקונט, החליט הדירקטוריון בישיבה מיום 13 באפריל 2007, לסיים את כהונתו של מר גרונשטיין כדירקטור בחברות בקבוצת דיסקונט.
- (2) הוועדה קיימה מספר ישיבות ובין היתר פנתה לקבלת חוות דעת של משרד עורכי דין חיצוני בניו יורק בנוגע לדין האמריקאי החל על העסקאות הנבדקות והנחתה את משרד עורכי הדין החיצוני שנשכר על ידי הבנק לבדיקת טענותיו של מר גרונשטיין בקשר לדוח הבדיקה (ר' לעיל). כמו כן, הוועדה קיבלה דיווחים מהמבקר הפנימי של הבנק בנוגע לממצאי בדיקתו בניו יורק והנחתה אותו, בין היתר, לבחון את פעילות דירקטוריון אי די בי ניו יורק וועדותיו.
- (3) הוועדה דנה, בין היתר, באופן הפיקוח של הבנק כבעל שליטה על אי די בי ניו יורק ובנקורפ, בקשר לעסקאות הנבדקות בפרט, ולאופן אישור עסקאות מסוג זה בכלל, ודרכים מומלצות לאישור, פיקוח ובקרה בעתיד. לעניין זה פנתה הוועדה לקבלת חוות דעת ממומחה משפטי בעל שם, אשר בין היתר נשכר על ידי הבנק להציע תוכנית ממשל תאגידי כוללת לקבוצה.
- (4) בחודש יולי 2007, הוגש לוועדה דוח הבדיקה המיוחדת שערך המבקר הפנימי של הבנק בדיסקונט בנקורפ וב-DBNY. ממצאי הדוח הצביעו, בין היתר, על ליקויים בקשר עם ההליכים לאישור עסקאות עם "אנשים קשורים" בבנקורפ וב-DBNY, ועל העדר נהלים בנושא זה.
- (5) בחודש יולי 2007 הוגש לוועדה ולדירקטוריון דוח הבדיקה של משרד עו"ד האמריקאי, אשר נשכר לבדוק את טענותיו של יו"ר אי די בי ניו יורק לשעבר, מר גרונשטיין, בהתייחס ל"טיטות דוח הבדיקה", שהוזכר לעיל. מדוח הבדיקה עלה כי לא היה בסיס כלשהו לטענות מר גרונשטיין.
- (6) בראשית חודש ספטמבר 2007 הוגש לוועדה דוח הבדיקה הסופי של משרד עורכי הדין האמריקאי, אשר נשכר על ידי הבנק לבחון את העסקאות נושא כתב המינוי של הוועדה, בין היתר בהיבט של הדין האמריקאי. הדוח מצביע על ליקויים בהליכי אישור העסקאות שנבדקו, על ליקויים שנבעו מנוכחותם של נציגי בעלי המניות בדירקטוריון אי די בי ניו יורק ועל אי הקפדה על כללי ממשל תאגידי תקין באי די בי ניו יורק. מסקנות עורכי הדין הנין שרובם המכריע של הליקויים תוקנו עם הפסקת כהונתם של בעלי השליטה ונציגיהם בדירקטוריונים של דיסקונט בנקורפ ואי די בי ניו יורק, כמפורט לעיל. עוד קובעים עורכי הדין כי יש לפעול לפיתוח מנגנוני פיקוח על דיסקונט בנקורפ ואי די בי ניו יורק מצד החברה האם ולשקול אימוץ כללי ממשל תאגידי שנועדו להחיל עליהן את כללי הדין בישראל בכל הקשור לאישור עסקאות עם בעלי עניין. לא ניתנו המלצות בעניין זה.
- (7) בחודש אוגוסט 2007 המליצה הוועדה לדירקטוריון לאמץ את הכללים וההליכים אשר הוצעו בחוות דעת משפטית שהוגשה לה על ידי מומחה משפטי בעל שם, לפיה יוחלו על אישור עסקאות בין בעלי עניין בבנק לבין בנקורפ ואי די בי ניו יורק הליכי

האישור הנדרשים בדין הישראלי בנוגע לעסקאות בין בעלי עניין בבנק לבין הבנק. ההמלצה כפופה לאפשרות החלתה בהתאם לדין האמריקאי החל על בנקורפ ואי די בי ניו יורק.

יצוין, כי חוות הדעת המשפטית האמורה, הינה חלק מתוכנית כוללת של "ממשל תאגידי" לקבוצת דיסקונט אשר נמצאת בהכנה. (ר' "קוד ממשל תאגידי לקבוצת דיסקונט" בפרק "שונות" להלן).

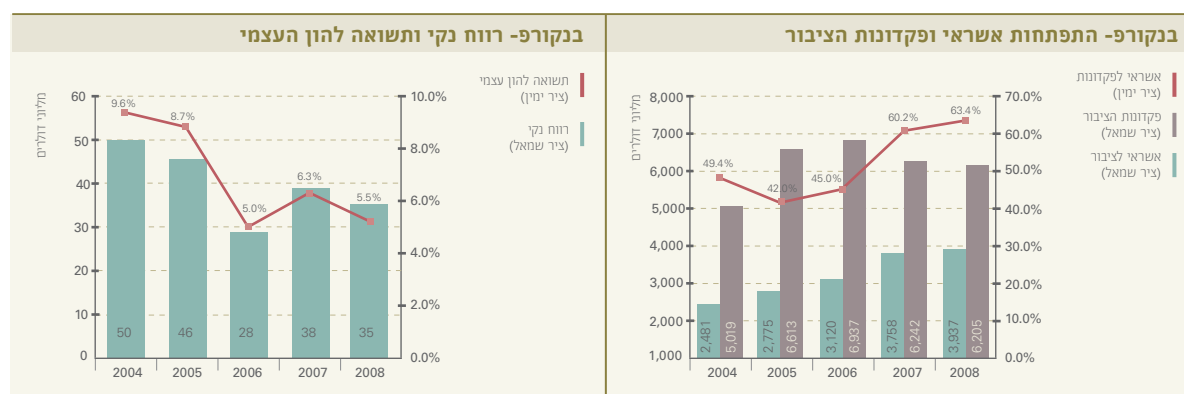
(8) כאמור בסעיף 5 לעיל, בעקבות ממצאי הבדיקה בקשר לטענותיו של יו"ר אי די בי ניו יורק לשעבר, מר גרונשטיין, כנגד "טיטות דוח הבדיקה" מחודש ינואר 2007, לפיהם לא היה בסיס כלשהו לטענותיו של מר גרונשטיין, הושלמה "טיטות דוח הבדיקה" ובראשית חודש נובמבר 2007 הוגש הדוח הסופי לדירקטוריון אי די בי ניו יורק.

לדעת עורכי הדוח הסופי, נמצאו ליקויים בהליך אישורן של מספר עסקאות בעלי שליטה עם אי די בי ניו יורק ועם דיסקונט בנקורפ. הליקויים הנוגעים לאישור מתן הלוואה לחברה בשליטת אחד מבעלי השליטה, לשיפוץ קומה 12 שהושכרה לה בשכירות משנה, ואי תשלום דמי שכירות בגין המושכר האמור לתקופה של 9 חודשים, עשויים להגיע לכדי הפרת הוראות רגולטוריות שונות. הדוח הוגש לרשויות בחודש ספטמבר 2007.

(9) לאור המלצות דוח הבדיקה שילמה החברה השוכרת לאי די בי ניו יורק ריבית בגין האיחור בתשלום דמי שכירות. כמו כן, בהתאם להמלצות הדוח נתבקשה ונתקבלה חוות דעת שמאי בקשר לגובה דמי השכירות הראויים, נכון למועד דוח הבדיקה. לאור חוות דעת השמאי ניהל אי די בי ניו יורק משא ומתן לשינוי דמי השכירות, והוסכם על העלאתם בכ-4 דולר לרגל מרובע. תיקון הסכם, בכל הנוגע לגובה דמי השכירות, אושר על ידי האורגנים המוסמכים באי די בי ניו יורק וכן על ידי האורגנים המוסמכים בבנק, כעסקה מזכה. לפרטים נוספים, ר' ביאור 22 ט (1) לדוחות הכספיים.

(10) בחודש פברואר 2008 הוגשו לדירקטוריון המלצות וועדת אד הוק לענייני ניו יורק. הוועדה המליצה כי חלק מהעסקאות שנבדקו על ידה ייבחנו על פי הכללים שאושרו במסגרת תוכנית "ממשל תאגידי" לקבוצת דיסקונט. כמו כן המליצה הוועדה, בין היתר, לקבוע כללים ונהלים בקשר להרכב דירקטוריון אי די בי ניו יורק ובקשר לאיתור ואישור מועמדים לדירקטוריון זה, והכל במטרה לחזק את אי התלות של דירקטוריון אי די בי ניו יורק בבעלי השליטה ולחזק את שליטת הבנק באי די בי ניו יורק; לקבוע כללי דיווח לדירקטוריון בקשר לאי די בי ניו יורק. דירקטוריון הבנק אימץ את המלצות הוועדה. הבנק פועל ליישום ההמלצות, לרבות במסגרת קוד ממשל תאגידי לקבוצת דיסקונט, כמפורט בסעיף "שונות" להלן.

(11) בחודש מרס 2009 פנה יו"ר הדירקטוריון לשעבר של אי די בי ניו יורק, מר לן גרונשטיין, אל יו"ר אי די בי ניו יורק בדרישה לקבלת תשלומים שונים (לרבות שכר, פיצויים והוצאות) עבורו ועבור אדם נוסף, בגין תקופת כהונתו כיו"ר הדירקטוריון. מר גרונשטיין לא נקב בפנייתו בסכום הנדרש על ידו או במנגנון לחישובו.

בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ

בנק מרכנתיל דיסקונט הינו חברה בת בבעלות ובשליטה מלאים של הבנק.

בסוף שנת 2008 פעל בנק מרכנתיל דיסקונט באמצעות 71 סניפים, בהשוואה ל-70 סניפים בשנת 2007.

סך כל הנכסים הסתכם בסוף שנת 2008 ב-20,384 מיליון ש"ח, לעומת סך של 18,860 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 8.1%.

סך כל האשראי לציבור הסתכם בסוף שנת 2008 ב-14,326 מיליון ש"ח, לעומת סך של 13,027 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 10.0%.

סך כל פקדונות הציבור הסתכם בסוף שנת 2008 ב-17,037 מיליון ש"ח, לעומת סך של 15,736 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 8.3%.

סך כל האמצעים ההוניים הסתכם בסוף שנת 2008 ב-1,479 מיליון ש"ח, לעומת סך של 1,363 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 8.5%.

יחס ההון לרכיבי סיכון עמד ביום 31 בדצמבר 2008 על 12.7%, לעומת 13.2% ביום 31 בדצמבר 2007.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2008 ב-148 מיליון ש"ח, לעומת סך של 214 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 30.8%.

הגורמים העיקריים אשר השפיעו על התוצאות העסקיות של בנק מרכנתיל דיסקונט בשנת 2008, בהשוואה לשנת 2007: עליה ברווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים (עליה של 44 מיליון ש"ח, המהווה 6.9%); עליה בהפרשה לחובות מסופקים (עליה של 26 מיליון ש"ח, המהווה 26.8%); ירידה בהכנסות התפעוליות והאחרות (ירידה של 13 מיליון ש"ח, המהווה 3.8%); עליה בהוצאות התפעוליות והאחרות (עליה של 34 מיליון ש"ח, המהווה 5.5%) וירידה ברווח מפעולות בלתי רגילות, בסך של 48 מיליון ש"ח, בעיקר עקב מכירת פעילות קופות הגמל בשנת 2007.

העליה בהכנסות מימון נובעת, בעיקר, מגידול בתרומת המגזר השקלי הלא צמוד, אשר נבע מעליה בנפח הפעילות. העליה האמורה קוזזה בירידה בהכנסות מימון אחרות, נטו, אשר נבעה בעיקר מהפסדים בסך של 22 מיליון ש"ח, שנקפו לדוח רווח והפסד בגין התאמות לשווי הוגן של איגרות חוב מסוימות, שסוגו כהפסדים בעלי אופי שונה מזמני.

העליה בהפרשה הספציפית לחובות מסופקים, בסך של 25 מיליון ש"ח, נובעת בעיקר מגידול בהפרשות בגין מספר לקוחות מצומצם, שחלה הרעה במצבם העסקי, לרבות גידול בהפרשות בגין לקוח גדול בענף הבניה, שנקלע לקשיים כספיים, עקב הסכם פשרה שחתם בנק מרכנתיל דיסקונט בשנת 2008 עם המנהל המיוחד שמונה לניהול עסקיו של אותו לקוח.

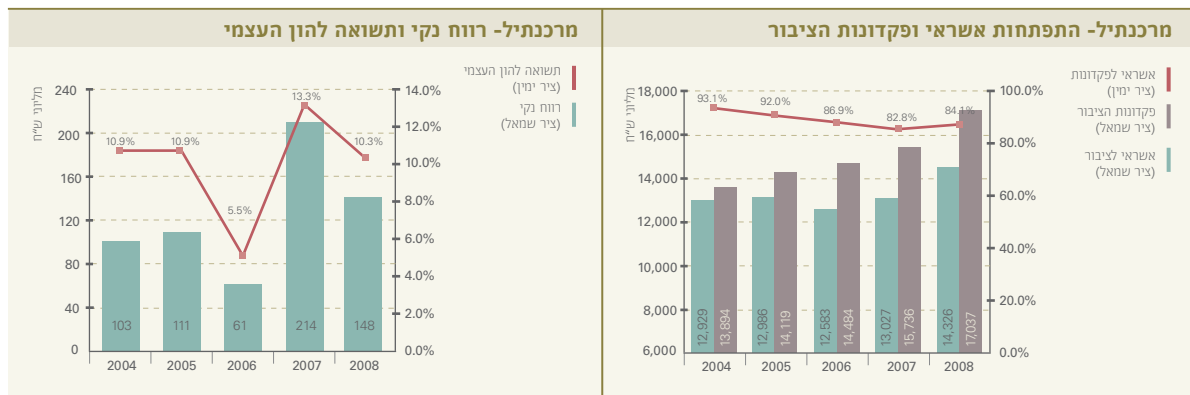
הגידול בהוצאות התפעוליות נובע מעליה של 16.9% בהוצאות אחרות, בעיקר עקב גידול בהוצאות משפטיות והוצאות בגין שירותים מקצועיים אחרים.

התשואה להון העצמי הגיעה בשנת 2008 לשיעור של 10.3%, לעומת שיעור של 17.2% בשנת 2007.

הרשעת עובד לשעבר בעבירות על חוק איסור הלבנת הון. בעקבות חקירה שניהלה המשטרה בשנת 2006, בחשד לעבירות על חוק איסור הלבנת הון, הוגש כתב אישום כנגד אחד מעובדי סניף בנק מרכנתיל דיסקונט ברמלה (שהושעה מתפקידו עוד במהלך החקירה). בחודש אוקטובר 2008 הורשע העובד לשעבר האמור על פי הודאתו, במסגרת עסקת טיעון, ונידון למאסר בפועל.

חקירת משטרה בקשר ללקוח. לאחרונה נודע לבנק מרכנתיל דיסקונט על חקירה שמנהלת משטרת ישראל בקשר ללקוח שעסקיו קרסו. מספר עובדי בנק מרכנתיל דיסקונט נחקרו במשטרה בעניין זה, ובכלל זה אחד מחברי הנהלת בנק זה. להנהלות הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט אין ידיעה על החשדות הנחקרים או על מצב התקדמות החקירה, ולפיכך אין בידיהן להעריך את תוצאות החקירה או השלכותיה על בנק מרכנתיל דיסקונט, אם בכלל.

לפרטים בדבר הודעות צד ג' שהגיש Arab Bank, ר' ביאור 19 ג', סעיף 15.4 לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה כייצוגית שהוגשה נגד בנק מרכנתיל דיסקונט בעניין איחורים בהפקדת כספי מט"ח שמועברים מבנקים בחו"ל, ר' ביאור 19 ג', סעיף 14.12. לפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה כייצוגית, שהוגשה, בין היתר, נגד בנק מרכנתיל דיסקונט ונגד הבנק, בעניין תשלומים שקיבלו בגין עיקולים בהוצאה לפועל במדיה מגנטית, ר' ביאור 19 ג' סעיף 14.8 לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר בקשה לאישור תובענה כייצוגית, שהוגשה נגד בנק מרכנתיל דיסקונט בעניין פרשה של הרצת מניות ונמחקה, ר' ביאור 19 ג' סעיפים 14.2 ו-14.4 לדוחות הכספיים.

בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ

בנק דיסקונט למשכנתאות הינו חברה בת של הבנק. ליום 31 בדצמבר 2008 הבנק החזיק במלוא ההון וכוח ההצבעה בבנק דיסקונט למשכנתאות. זאת, בעקבות הצעת רכש מלאה למניות בנק דיסקונט למשכנתאות (ר' להלן ובביאור 6 ט' לדוחות הכספיים).
בנק דיסקונט למשכנתאות פועל באמצעות שני סניפים ראשיים (תל אביב וחיפה), סניף מז בתל אביב, שני סניפים עצמאיים (סניף בבורסה ברמת גן וסניף במודיעין) ו-68 סניפונים הפזורים ברחבי הארץ, בתוך סניפי הבנק או בסמוך אליהם (לעומת 57 בסוף שנת 2007). כמו כן, מפעיל בנק דיסקונט למשכנתאות מוקד טלפוני אשר מאפשר לפונים לקבל אישור עקרוני מידי לביצוע הלוואות.
סך כל הנכסים הסתכם בסוף שנת 2008 ב-14,296.2 מיליון ש"ח, לעומת סך של 11,503.1 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 24.3%.

סך כל האשראי לציבור הסתכם בסוף שנת 2007 ב-13,742.1 מיליון ש"ח, לעומת סך של 11,200.2 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 22.7%.

סך כל האמצעים ההכניים הסתכם בסוף שנת 2008 ב-899.1 מיליון ש"ח, לעומת סך של 870.7 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 3.2%.

הרווח הנקי בשנת 2008 הסתכם ב-28.4 מיליון ש"ח, לעומת סך של 26.2 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה בשיעור של 8.3%. התוצאות העסקיות של בנק דיסקונט למשכנתאות בשנת 2008 הושפעו, בין היתר, מעליה ברווח מפעולות מימון (סך של 2.9 מיליון ש"ח, המהווה 2.3%), מירידה בהפרשה לחובות מסופקים (סך של 27.2 מיליון ש"ח, המהווה 77.2%), מעליה בהוצאות התפעוליות והאחרות (סך של 11.1 מיליון ש"ח, המהווה 9.7%), מרביתה בגין הוצאות שכר ומעליה בהוצאות מס (עליה של 17.6 מיליון ש"ח לעומת שנת 2007).

התשואה להון העצמי הגיעה בשנת 2008 לשיעור של 3.4%, לעומת שיעור של 3.0% בשנת 2007.
יחס ההון לרכיבי סיכון עמד ביום 31 בדצמבר 2008 על 10.9%, בהשוואה ל-10.6% ביום 31 בדצמבר 2007.
התרומה של בנק דיסקונט למשכנתאות לתוצאות העסקיות של הבנק הסתכמה בשנת 2008 בסך של 27.4 מיליון ש"ח, לעומת 22.5 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 21.8%.

לפרטים בדבר תלויות בבנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ ר' ביאור 19 ג' סעיף 14.6 לדוחות הכספיים בעניין גביית עמלות בגין ביטוחי חיים וביטוחי דירות של לווים, וסעיף 15.2 בעניין ביטוח נכסים בסכום העולה על סכום הכינון שלהם.

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ הינו חברה כלולה של הבנק. ביום 31 בדצמבר 2008 החזיק הבנק ב-26.4% מהון המניות וב-11.1% מזכויות ההצבעה.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2008 ב-161 מיליון ש"ח, לעומת 744 מיליון ש"ח בשנת 2007, ירידה בשיעור של 78.4%.
חלק הבנק ברווח הנקי של הבנק הבינלאומי הסתכם בשנת 2008 בסך של 43 מיליון ש"ח, לעומת סך של 67 מיליון ש"ח בשנת

2007. הסכום לשנת 2007 מוצג לאחר הפרשה למס בסך של 130 מיליון ש"ח (ר' להלן).

התשואה להון העצמי בשנת 2008 הגיעה לשיעור של 2.9%, לעומת 14.6% בשנת 2007.

יחס ההון לרכיבי סיכון עמד ביום 31 בדצמבר 2008 על 12.3%, לעומת 11.5% ביום 31 בדצמבר 2007.

הנפקה בבנק הבינלאומי. בדוח מידי מיום 13 במרס 2007 דיווח הבנק הבינלאומי על החלטת הדירקטוריון שלו לפעול לקראת אפשרות הגדלת ההון באמצעות הנפקה של זכויות למניות ו/או זכויות לניירות ערך אחרים, שיש בהם לשפר את מבנה ההון שלו, אשר תוצענה לכלל בעלי מניותיו, כולל מרכיב הטבה אפשרי ביחס למחיר המניה בשוק. יצוין כי לאור מבנה הון המניות שלו, ולאור הוראות חוק ניירות ערך, הבנק הבינלאומי רשאי להנפיק ולרשום למסחר בבורסה רק מניות ו/או זכויות למניות בנות 0.01 ש"ח ע.ג., שהינן סוג המניות בעל זכויות ההצבעה העדיפות.

קדמה לכך פניה של בעל השליטה בבנק הבינלאומי למנכ"ל הבנק בה מסר לו, כי בכוונת הבינלאומי לפעול לפרסם תשקיף הנפקת זכויות על אף שהבנק עשוי להפגע ממהלך זה.

בעקבות הפניה הנ"ל פנה הבנק באמצעות בא כוחו בדרישה לבינלאומי שלא לנקוט בשום מהלך שעשוי לפגוע בבנק ואשר כל תכליתו להיטיב עם בעל השליטה בבינלאומי.

במקביל, הבנק הגיע להסדר עם בנק ישראל, שפרטיו כלהלן:

הבנק ירכוש (בכפוף לאישור האורגנים המוסמכים בו) את מלוא המניות שיוצעו לו על פי התשקיף כבעל מניות בבנק הבינלאומי; הבנק יפקיד בידי נאמן, שזהותו וההוראות שיינתנו לו יוסכמו עם המפקח על הבנקים, את אותו חלק מן המניות שיירכשו על ידו על פי התשקיף, אשר יגרום לכך ששיעור החזקותיו בבנק בינלאומי יהיה גבוה יותר משיעור החזקותיו בבנק הבינלאומי ערב פרסום התשקיף (להלן: "ההחזקות העודפות") ולתקופה שלא תעלה על שנה וחצי; הבנק יימנע מהפעלת זכויות ההצבעה הצמודות להחזקות העודפות באסיפות הכלליות של הבנק הבינלאומי; לא יחול שינוי בזכויותיו של הבנק למינוי דירקטורים בבנק הבינלאומי; לאחר ניצול הזכויות כמפורט לעיל, בכוונת הבנק להידבר עם הבנק הבינלאומי ובעלי השליטה בו, במטרה לבחון הצעות ותרחיש שונים, בין היתר, בקשר למבנה ההון של הבנק הבינלאומי ולהחזקותיו של הבנק בבנק הבינלאומי; אם המהלך האמור לא יעלה יפה ואם עד תום שנה מיום ניצול הזכויות על ידי הבנק, לא יימצא תרחיש שיהיה מקובל על בנק ישראל, בין לעניין ההחזקות העודפות ובין לעניין החזקותיו של הבנק בבנק הבינלאומי, אזי לאחר שתינתן לבנק הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיו בפני בנק ישראל, ימכור הבנק את ההחזקות העודפות, כל זאת בכפוף לשמירה על זכויותיו של הבנק בבנק הבינלאומי, ככל שהן רלבנטיות ליכולתו להציג את ההשקעה בבנק הבינלאומי בדוחותיו הכספיים על בסיס שווי מאזני, על הכרוך בכך, ובהתאם להוראות שייקבעו בכתב הנאמנות.

ביום 24 במאי 2007 פרסם הבנק הבינלאומי תשקיף מדף להנפקת מניות בנות 0.01 ש"ח ע.ג. ואופציות, בין בדרך של הצעת זכויות ובין בדרך של הצעה לציבור. במקביל פרסם הבנק הבינלאומי דוח מידי בו צוין, בין היתר, כי אין ודאות כי ההצעות כאמור אכן תתבצענה.

ביום 5 ביולי 2007 אישר בנק ישראל כי ההסדר האמור יחול גם על מספר הצעות בדרך של זכויות שיעשו על פי תשקיף המדף שפרסם הבנק הבינלאומי, בכפוף לתנאים מסויימים. כן אושרו נוסח כתב הנאמנות וזהות הנאמן.

בעקבות האמור נוהלו בין הצדדים מגעים, שבשלב זה לא עלו יפה. בהמשך לאמור לעיל ועל רקע המחלוקת בין הצדדים, הודיע הבנק הבינלאומי ביום 19 בנובמבר 2007, כי יחדל מלהעביר לבנק נתונים מסויימים מתוך דוחותיו הכספיים טרם פרסומם, כפי שנהג בעבר. הבנק הבינלאומי נימק הודעתו בכך שלאחרונה, בעקבות ועל רקע המחלוקת האמורה, הסתבר לו, לטענתו, כי יישום שיטת השווי המאזני על ידי הבנק בקשר להשקעתו בבנק הבינלאומי, אינו נאות. עוד מסר הבנק הבינלאומי כי נעשתה פניה בעניין זה לרשות ניירות ערך על מנת לקבל את עמדתה, וזו טרם התקבלה.

ביום 25 בדצמבר 2007 פנה הבנק במכתב לרשות ניירות ערך ומסר כי נודע לו באקראי מפי בא כוח הבנק הבינלאומי שהרשות קיבלה החלטה בעניין. הבנק ביקש לקבל מידע בקשר להחלטה זו, במיוחד לאור העובדה שרשות ניירות ערך לא פנתה לבנק בעניין, לא יידעה אותו על קיום הליך כלשהו וכי על פניו מדובר בפניה של צד המצוי בסכסוך מסחרי עם הבנק. בתשובה מסרה רשות ניירות ערך כי בסוגייה יחליט המפקח על הבנקים וכי היא לא גיבשה עמדה סופית בעניין, ובכל מקרה הבנק מוזמן להציג עמדתו בנושא. בשלב זה סוכם עם הרשות להמתין להחלטת המפקח על הבנקים בסוגייה.

יצוין כי מאז רכישת אמצעי השליטה בבנק הבינלאומי לא חל שינוי בהסדרים בין בעלי המניות בבנק הבינלאומי, בשיעור שבנק דיסקונט מחזיק באמצעי שליטה בבנק הבינלאומי, או בהיתר הנגיד לרכישת אמצעי שליטה בו. גם בכללי החשבונאות המקובלים הרלבנטיים לא חל שינוי בשנים האחרונות.

השקעת הבנק בבנק הבינלאומי מוצגת בדוחות הכספיים לפי שיטת השווי המאזני מאז רכישת אמצעי השליטה בבנק הבינלאומי, לפני למעלה מעשרים שנה, ועמדת הבנק הייתה ועודנה, שהטיפול החשבונאי הראוי בהשקעת הבנק בבנק הבינלאומי הינו הטיפול לפי שיטת השווי המאזני.

ביום 22 בינואר 2008 הודיעה רשות ההגבלים העסקיים לבנק כי הממונה על ההגבלים העסקיים בוחנת היבטים שונים הנוגעים לאחזקות הבנק בבנק הבינלאומי. לצורך הבדיקה האמורה נדרש הבנק להעביר לממונה על ההגבלים העסקיים ידיעות ומסמכים שונים. במכתב נוסף, מאותו תאריך, הבהירה רשות ההגבלים העסקיים כי לאור העובדה שסוגיית אחזקות הבנק בבנק הבינלאומי נבחנת על ידם, "הצדדים נוטלים סיכון משפטי ומסחרי בשל כל שינוי ביחס למצב הדברים הקיים, שיש בו כדי לחזק את הזיקה בין שני הבנקים". בעקבות חילופי דברים שהתנהלו בין הבנק לרשות ההגבלים עסקיים, סוכם שתיערך פגישה בין הצדדים בטרם תימסר תשובת הבנק לגופו של עניין. הפגישה טרם נערכה, והבנק טרם השיב לפניית הרשות לגופה. על פי עמדת הבנק ויועציו המשפטיים, הבנק פועל כדין לצורך הגנה על זכויותיו כבעל מניות מיעוט בבנק הבינלאומי, וכך גם הודיע לרשות. הבנק שקל אפשרות לנקוט בהליכים משפטיים נגד הבנק הבינלאומי בטענה, בין היתר, כי מהלך הנפקת הזכויות הינו מהלך שכל תכליתו להיטיב עם בעל השליטה בבנק הבינלאומי, ומהווה קיפוח זכויותיו של הבנק כמיעוט, וניצול כוחו של בעל השליטה בבנק הבינלאומי לרעה וכי עליו לקבל אישורים ככזה.

בעקבות קיום מגעים בין הצדדים, בידיעת בנק ישראל ובהמשך לבקשתו, השהה הבנק בשלב זה את הגשת ההליכים. בהקשר לכך, הנחה הדירקטוריון את הנהלת הבנק לפעול כך שהיה יוגבש הסדר שיקלול מתווה במסגרתו יקטין הבנק את אחזקותיו בבנק הבינלאומי, אזי, מתווה כאמור יהיה כפוף לשמירת התנאים שיאפשרו המשך רישום השקעת הבנק בבנק הבינלאומי על בסיס שיטת השווי המאזני, תיקון הסכם בעלי המניות בבנק הבינלאומי משנת 1983 ותנאים נוספים ככל שיידרשו לצורך שמירת הזכויות של הבנק. הסדר בין הבנק לבין הבנק הבינלאומי, אם וככל שיוגבש, כפוף לאישור הדירקטוריון.

בדוחות הכספיים שפורסמו על ידי הבנק עד וכולל הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2007, הונח שההחזקה במניות הבנק הבינלאומי תהיה החזקה מתמשכת ובהתאם לכך לא נרשמה בהם הפרשה למס בגין חלקו של הבנק ברווחים שנצברו בבנק הבינלאומי. נוכח האמור לעיל אין וודאות שתתקיים במלואה ההנחה של החזקה מתמשכת בהשקעה ולפיכך, ערך הבנק בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2007 הפרשה למס, בסך של כ-130 מיליון ש"ח, בגין חלק ההשקעה אשר להערכת הבנק לא ניתן להניח לגביי החזקה מתמשכת, כאמור לעיל.

המפקח על הבנקים ניהל שיחות עם הבנק ועם הבנק הבינלאומי ובעלת השליטה בו, במטרה לגבש פתרון בין הצדדים. ברבעון השלישי של שנת 2008 התקיימו פגישות ישירות בין הצדדים שמטרתן גיבוש פתרון כאמור.

במסגרת זו נבחנו נושאים שונים ואפשרויות שונות. בין היתר נדון נושא מבנה ההון של הבנק הבינלאומי, ההסדרים בין הבנק לבין בעל השליטה בבנק הבינלאומי וכן אחזקות הבנק בבנק הבינלאומי. בשלב זה טרם גובש הסדר כלשהו והרעיונות שהועלו היו בגדר רעיונות בוסריים וראשוניים.

לבקשת הבנק הבינלאומי ובעלת השליטה בו ועל רקע המשבר בשווקים הפיננסיים בכלל ואי הוודאות בשוק ההון הישראלי בפרט, הופסקו המגעים בין הצדדים.

חוות דעת בשאלת הפרשה לירידת ערך. לפרטים בדבר חוות דעת שקיבל הבנק, לפיה השווי בר ההשבה של השקעת הבנק בבנק הבינלאומי אינו נופל מהשווי המאזני של ההשקעה, ר' ביאור 6 ו' לדוחות הכספיים. הערכת השווי עומדת לעיון באתר מגא של רשות ניירות ערך ובאתר מאיה של הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ. לפרטים בדבר תובענה מסוימת שהוגשה נגד הבנק הבינלאומי ובקשה להכיר בה כייצוגית, בעניין עמלות ביטוח חיים וביטוח נכסים שלא כדין, ר' ביאור 19 ג' 16 לדוחות הכספיים.

חברת כרטיסי אשראי לישראל בע"מ

כרטיסי אשראי לישראל (להלן: "כאל") הינה חברה בת של הבנק. ליום 31 בדצמבר 2008 הבנק החזיק 71.8% מזכויות ההון ו-79.0% מזכויות הצבעה בכאל. (לפרטים בדבר רכישת אמצעי השליטה בכאל, ר' ביאור 34 א' לדוחות הכספיים). כאל מתפעלת כרטיסי אשראי מסוג "ויזה", "דיינרס" ו-"MasterCard".

סך כל הנכסים הסתכם בסוף שנת 2008 ב-7,615 מיליון ש"ח, לעומת סך של 6,750 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 12.8%.

סך כל האמצעים ההונים הסתכם בסוף שנת 2008 ב-802 מיליון ש"ח, לעומת סך של 519 מיליון ש"ח בסוף שנת 2008. בשנת 2007 חלקה כאל לבעלי מניותיה דיבידנד שהסתכם ב-110 מיליון ש"ח.

יחס ההון לרכיבי סיכון עמד ביום 31 בדצמבר 2008 על 19.3%, לעומת 14.6% בסוף שנת 2007. דירקטוריון כאל קבע יעד של יחס הון שלא יפחת מ-15% עד סוף שנת 2009 ובהתאם קבע שלא יחולק דיבידנד עד לעמידה ביעד זה, ולאחר העמידה ביעד, כאל לא תחלק דיבידנד שיגרום לירידה ביחס ההון משיעור של 15.5%. לאור ההחלטה האמורה ביטל הבנק את ההפרשה למסים, בגין חלקו ברווחי כאל שטרם חולקו, בסך של 20 מיליון ש"ח.

סך כל ההכנסות הסתכם בשנת 2008 ב-1,118 מיליון ש"ח, לעומת 946 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 18.2%.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2008 ב-279 מיליון ש"ח, לעומת 184 מיליון ש"ח בשנת 2007, עליה של 51.6%.

התשואה להון העצמי הגיעה בשנת 2008 לשיעור של 44.5%, בהשוואה לשיעור של 44.1% בשנת 2007.

התרומה של כאל לרווח הנקי של הבנק בשנת 2008 הסתכמה בסך של 189 מיליון ש"ח, לעומת סך של 87 מיליון ש"ח בשנת 2007. לפרטים בדבר הפעילות בתחום כרטיסי אשראי, ר' "פעילות כרטיסי אשראי" בסעיף "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסויימים" לעיל וביאור 34 ב' לדוחות הכספיים.

דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ

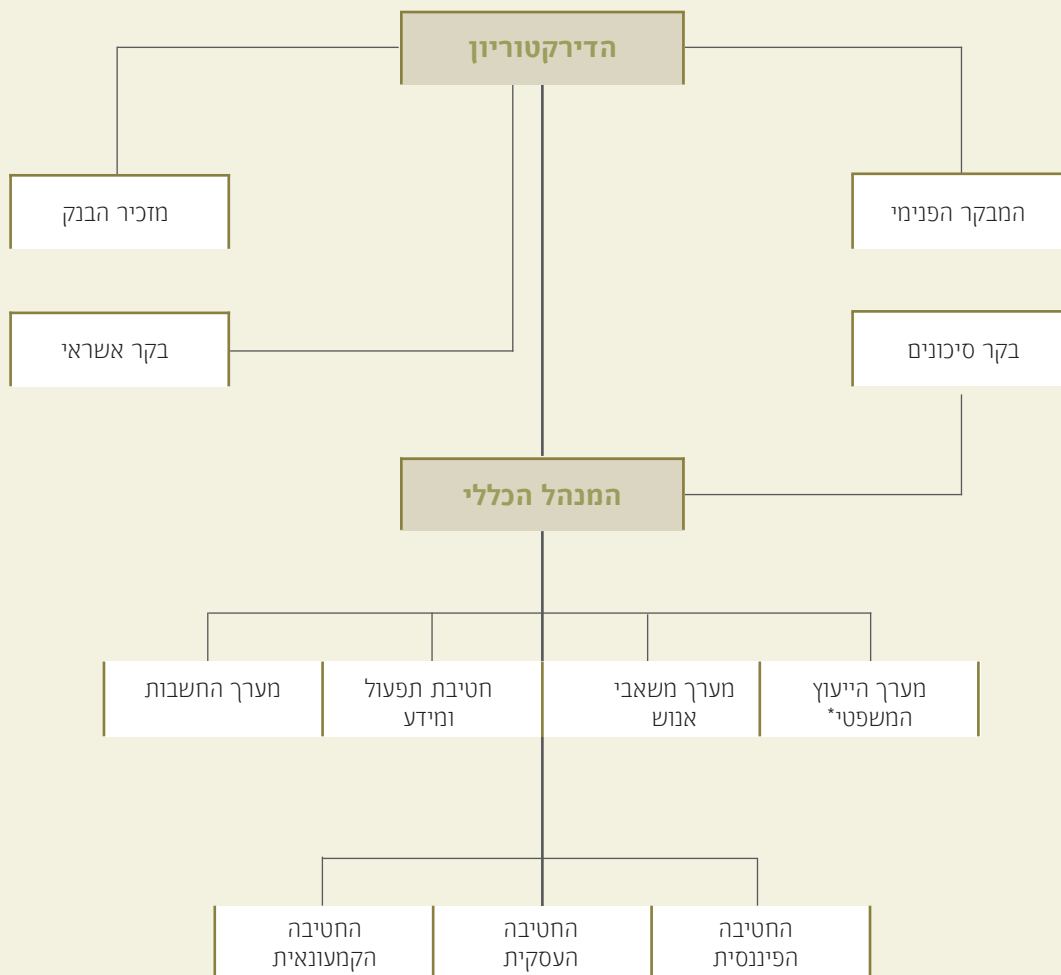
חברת דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ (להלן: דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות) הינה חברה מאוחדת בבעלות ובשליטה מלאים של הבנק, הפועלת בתחום ההשקעות בקרנות השקעה פרטיות ובקרנות הון סיכון, בתחום הבנקאות להשקעות ובתחום חיתום להנפקות וניהולן (באמצעות חברה בת).

סך כל הנכסים ליום 31 בדצמבר 2008 הסתכם ב-723 מיליון ש"ח, לעומת סך של 733 מיליון ש"ח בסוף שנת 2007, ירידה בשיעור של 1.4%.

ההפסד בשנת 2008 הסתכם ב-191 מיליון ש"ח, לעומת רווח נקי בסך של 11 מיליון ש"ח בשנת 2007. ההפסד נבע בעיקר מהפחתות והפרשות לירידת ערך של השקעות בסך של כ-150 מיליון ש"ח ומהוצאות מימון. כתוצאה מההפסד, ירד יחס ההון לרכיבי סיכון של דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ ליום 31 בדצמבר 2008 מתחת למינימום הנדרש. בחודש דצמבר 2008 הסדירו הבנק ודיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ את הנושא.

התרומה של השקעת הבנק בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות לתוצאות העסקיות של הבנק, הסתכמה בשנת 2008 בהפסד בסך של 191 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של 8 מיליון ש"ח בשנת 2007. (הפער בין הרווח הנקי של דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ לבין תרומתה לתוצאות העסקיות של הבנק נובע מהבדלים ביישום כללי חשבונאות). בשנת 2008, השתתפה דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ, באמצעות חברה בת, ב-5 הנפקות לציבור (כולן ללא חיתום) בהיקף כולל של כ-2.7 מיליארד ש"ח (בשנת 2007 - 23 הנפקות בהיקף של כ-6.7 מיליארד ש"ח) ובהנפקה פרטית אחת בהיקף של כ-0.1 מיליארד ש"ח (בשנת 2007 - 8 הנפקות בהיקף של כ-2.7 מיליארד ש"ח). מתוך ההנפקות האמורות בשנת 2008, הנפקות לציבור בהיקף כולל של 1,967 מיליון ש"ח והנפקה פרטית אחת, בהיקף של 135.5 מיליון ש"ח, היו הנפקות של קבוצת דיסקונט. לעניין כתב אישום שהוגש נגד החברה ונגד שני עובדים לשעבר שלה, זיכויים וערעור שהגישה המדינה על הזיכוי ר' ביאור 19 ג' סעיף 15.3 לדוחות הכספיים.

תרשים המבנה הארגוני

*למערך הייעוץ המשפטי כפופים בין היתר קצינת הציות של הבנק והממונה על איסור הלבנת הון אשר מונה בהתאם להוראות חוק איסור הלבנת הון וחקיקת המשנה על פיו.

שינוי המבנה הארגוני

בישיבת הדירקטוריון מיום 30 בנובמבר 2008 אושרה תוכנית לשינוי המבנה הארגוני של הבנק. מטרת השינוי הינן התייעלות מרבית כחלק מיישום התוכנית האסטרטגית הרב שנתית, חסכון בהוצאות כוח אדם, ריכוז התמחויות, ויתר התמקדות בלקוח. השינוי צפוי להתממש במהלך החודשים הקרובים. עיקרי השינוי כוללים:

- א. פירוק החטיבה לשיווק ותכנון אסטרטגי והחטיבה לנכסי לקוחות, וצמצום מספר חברי ההנהלה בהתאם;
 ב. האחדת תחומי ייעוץ ההשקעות והייעוץ הפנסיוני תחת החטיבה הקמעונאית;
 ג. העברת תחומי המסחר ותפעול ניירות ערך אל החטיבה הפיננסית;
 ד. הכפפת אגף האסטרטגיה ישירות למנכ"ל;
 ה. העברת האחריות לטיפול בפעילות חו"ל אל החטיבה העסקית;
 ו. העברת כל יחידות הלוגיסטיקה אל חטיבת התפעול והמידע.

הארגון מחדש, בנוסף לשינויים שבוצעו ושעתידים להתבצע במערך המחשוב (ר' לעיל "מערכות מידע ומחשוב") צפוי שיביאו לקיטון במצבת כוח האדם בבנק בהיקף של כ-300 עובדים במהלך שנת 2009, זאת לאחר שמאז חודש מרס 2008 חל קיטון ניכר במצבת כוח אדם, אשר הסתכם בכ-400 עובדים עד סוף שנת 2008 (ירידה של כ-253 עובדים בין חודש דצמבר 2007 לחודש דצמבר 2008 - ר' להלן). תוכנית ההתייעלות בתחום המחשוב תימשך גם בשנת 2010.

מידע זה הינו בגדר מידע צופה פני עתיד אשר משקף את תוכניות הנהלת הבנק במועד פרסום הדוחות. המידע עשוי שלא להתממש במידה ויחולו עיכובים במועד הדממת מחשב Unisys, שינויים בהיקף ותיעדוף משימות בתחום מערכות מידע, נוכח שינויים ברגולציה וצרכים עסקיים דחופים, אשר עשויים להביא לשינוי בהיערכות או ביכולת להוציא לפועל את תוכניות הבנק הקיימות למועד פרסום הדוחות.

מצבת כוח האדם ועלויות משרה

מספר העובדים, על בסיס משרה מלאה של הבנק בארץ (לא כולל סניפי הבנק בחו"ל) הסתכם בסוף שנת 2008 ב-6,227 לעומת 6,400 בסוף שנת 2007, ירידה בשיעור של 2.7%.

בשנת 2008 חלה עליה במספר הממוצע החודשי של העובדים, על בסיס משרה מלאה, של הבנק בארץ (לא כולל סניפי הבנק בחו"ל), שהסתכם בשנת 2008 ב-6,282 לעומת 5,875 בשנת 2007, עליה של 407 מהמספר הממוצע החודשי של העובדים, המהווה שיעור של 6.9%. מספר העובדים של הקבוצה בארץ ובחו"ל, על בסיס משרה מלאה, הסתכם בסוף שנת 2008 ב-10,426 לעומת 10,402 בסוף שנת 2007, עליה בשיעור של 0.2%.

מספר העובדים הממוצע החודשי, על בסיס משרה מלאה, של הקבוצה בארץ ובחו"ל הסתכם בשנת 2008 ב-10,382 לעומת 9,710 בשנת 2007, עליה בשיעור של 6.9%.

להלן נתוני כוח אדם בבנק ובקבוצה, במונחי משרות⁽¹⁾:

ממוצע חודשי בשנת		ליום 31 בדצמבר	
2007	2008	2007	2008
5,875	6,282	6,400	6,227
הבנק בארץ			
2,912	3,183	3,050	3,296
חברות מאוחדות בארץ			
8,787	9,465	9,450	9,523
סך-כל הקבוצה בארץ			
35	37	37	35
בסניפי הבנק בחו"ל			
888	880	915	868
בחברות מאוחדות			
923	917	952	903
סך-כל הקבוצה בחו"ל			
9,710	10,382	10,402	10,426
סך-הכל הקבוצה בארץ ובחו"ל			

(1) משרה - משרה מלאה לרבות שעות נוספות ספציפיות, שעות עבודה של עובדי קבלן ואחרים.

להלן נתונים אודות העלות למשרה, באלפי ש"ח:

2007		2008	
2007		2008	
221	198	198	198
העלות הממוצעת השנתית של השכר הישיר למשרת עובד בבנק בארץ			
העלות הכוללת הממוצעת השנתית למשרת עובד בבנק בארץ,			
321	322	322	322
בניטרול הוצאות פרישה מרצון			
312	299	299	299
העלות הכוללת הממוצעת השנתית למשרת עובד בקבוצה בארץ ובחו"ל			

יחסי עבודה

כללי. יחסי העבודה בבנק מושתתים על חוקת העבודה, על ההסכמים הקיבוציים ועל הסדרי העבודה השונים המתגבשים, בעיקרם, בדיונים בין הנהלת הבנק לבין נציגות העובדים.

חוקת העבודה. "חוקת העבודה לעובדי בנק דיסקונט לישראל בע"מ" שנחתמה בשנת 1974 (להלן: "חוקת העבודה"), משמשת בסיס רחב המתווה ומאגד בתוכו תנאי עבודה, הוראות משמעת, הליכי בוררות וכן הליכים והוראות נוספים. במהלך עשרות השנים האחרונות נחתמו בנוסף לחוקת העבודה עשרות רבות של הסכמים קיבוציים, הכוללים הסכמי שכר והסכמים שונים אחרים, שבדרך כלל באו להוסיף על האמור בחוקת העבודה ולהרחיבה ולעיתים היה בהם כדי לשנות את חוקת העבודה ואף לבטל הוראות שנקבעו בה. ב"הסכם העובדים" אשר נחתם ביום 1 בפברואר 2005 (ר' "הסכם העובדים" בסעיף "השליטה בבנק" להלן) נקבע, בין היתר, כי תוקפה של חוקת העבודה כהסכם קיבוצי בבנק דיסקונט יוארך לתקופה של חמש שנים, דהיינו עד ליום 31 בדצמבר 2009, וכי בתום מועד זה ינהגו הצדדים, לגבי תוקפה של חוקת העבודה, בהתאם להוראות החוקה. בחוקה נקבע כי תוקף החוקה עד ה-31 במרס והוא יוארך לשנה נוספת בכל פעם, אם לא תודיע אחרת הנהלת הבנק לוועד הארצי, או הוועד הארצי להנהלת הבנק, על ידי הודעה מוקדמת בכתב, שלושה חודשים לפני המועד הנ"ל.

חופש ההתאגדות. העובדים מן המניין בבנק מאוגדים במסגרת ועד עובדים ארצי. בתוך הוועד מתקיימת חלוקה פנימית לפיה עובדים בדרג הפקידות משתייכים לוועד הפקידים, ואילו מורשי החתימה והמנהלים מאוגדים במסגרת ועד המנהלים. מרבית העניינים מסוכמים ונחתמים בין הנהלת הבנק לבין הוועד הארצי. בנוסף, קיים גם ועד הגמלאים, המאגד בתוכו את גימלאי הבנק.

השתתפות הבנק בתקציב הוועד. הבנק משתתף בתקציב הוועד הארצי על בסיס חודשי. היקף ההשתתפות הוא פי שניים מהסכום החודשי הנגבה מהעובדים. חמישה מתוך 21 חברי הוועד הינם בעלי תפקידים בוועד המשמשים בתפקידים במשרה ובמשכורת מלאה. שאר חברי הוועד משמשים בתפקידים אחרים בבנק וכהונתם כחברי ועד הינה בנוסף לעבודתם הרגילה. בנוסף מעמיד הבנק לרשות הוועד משרדים ומממן את אחזקתם.

הבנק משתתף גם בתקציב ועד הגמלאים ומעמיד לרשותו משרדים המשמשים כמשרדי ועד הגמלאים, מממן את אחזקתם ונושא בעלות שכרם של עובדי ועד הגמלאים. כמו כן, הבנק מממן את אחזקתם ותפעולם של מועדוני הגמלאים בירושלים, יפו וחיפה.

קטגוריות עיקריות לעניין תנאי העבודה

לעניין תנאי העבודה, נחלקים עובדי הבנק לשלוש קטגוריות:

עובדים מן המניין. תנאי העבודה של עובדים מן המניין מוסדרים, כאמור, בחוקת העבודה, בהסכמים קיבוציים מיוחדים ובהסדרי עבודה שונים. ביום 31 בדצמבר 2008 היו בבנק 3,875 עובדים מן המניין (31 בדצמבר 2007: 3,813 עובדים מן המניין). מרבית העובדים מן המניין הם עובדים קבועים של הבנק, ומיעוטם עובדים חדשים בתקופת נסיון.

עובדים ארעיים. תנאי עבודתם של העובדים הארעיים מוסדרים, בעיקרם, במספר הסכמים קיבוציים מיוחדים שבהם מפורטים תנאי העסקתם וכן תקופת העסקתם המירבית. תקופת העסקתם המירבית היא 5 שנים ובנסיבות מיוחדות ניתן להאריך אותה עד 7 שנים. סיום עבודתם של עובדים ארעיים אפשרי בכל עת, לפי שיקול דעת ההנהלה. ביום 31 בדצמבר 2008 היו בבנק 2,033 עובדים ארעיים (31 בדצמבר 2007: 1,729 עובדים ארעיים). הגידול בהיקף העסקת עובדים ארעיים נובע, בעיקר, מיישום חוק חברות כח אדם. כמו כן, בהתאם להסכם משנת 2002 בין הנהלת הבנק לארגון העובדים, מועסקים בבנק כ-265 עובדים הקרויים "ארעי מחשב". עובדים אלה פועלים בתחום מערכות המידע וניתן להעסיקם במעמד ארעי עד 7 שנים. (31 בדצמבר 2007: 244 עובדים ארעי מחשב). בהתאם להסכם בין הנהלת הבנק לבין נציגות העובדים מוגבל ההיקף הכולל של עובדים ארעיים (למעט עובדי נקיון, וארעי מחשב) ל-30% מכלל עובדי הבנק.

ביום 1 בפברואר 2009 נחתם עם נציגות העובדים הסכם המאפשר לבנק להעסיק עובדים שסיימו 7 שנות העסקה כארעיים, ואשר הוועד ייתן הסכמתו לגביהם, לתקופה בלתי מוגבלת בזמן וזאת בתנאים דומים לתנאי העסקתם כארעיים.

חוזים אישיים. עובדים בחוזים אישיים חותמים, עובר להעסקתם, על חוזה אישי עם הבנק וחוקת העבודה והסכמי העבודה הקיבוציים אינם חלים עליהם. אוכלוסיית העובדים בחוזה אישי כוללת את חברי הנהלת הבנק, עובדים מסוימים בתחומי המחשוב ורשימה מוגדרת ומוסכמת של בעלי תפקידים, ברובם בכירים. ההיקף הכולל של אוכלוסיה זו יכול להגיע כיום מכוח הסכמי העבודה המצטברים

לכ-80 משרות. ביום 31 בדצמבר 2008 היו בבנק בפועל 66 עובדים (לרבות חברי הנהלה) המועסקים בחוזה אישי. (31 בדצמבר 2007: 65 עובדים בחוזים אישיים).

בנוסף, הבנק רוכש את שירותיהם של חברות כח אדם ובתי תוכנה. ליום 31 בדצמבר 2008 הועסקו בבנק כ-71 עובדי חברות כח אדם. עובדים אלה מועסקים בעיקר בתפקידי שמירה, נקיון, עובדי שטח (עובדים שנלקחו כתגבורת בעקבות המעבר לשבוע עבודה מקוצר) וכספרים (ליום 31 בדצמבר 2007: כ-524 עובדי חברות כח אדם).

הירידה במספר עובדי חברות כח אדם נובעת מהשלמת יישום חוק חברות כח אדם, דהיינו, אי העסקת עובדים באמצעות חברות כח אדם לתקופה העולה על 9 חודשי עבודה.

ליום 31 בדצמבר 2008 מועסקים בבנק כ-947 עובדי בתי תוכנה. עובדים אלה מועסקים בעיקר במשימות פיתוח תוכנה. (ליום 31 בדצמבר 2007: כ-1,114 עובדי בתי תוכנה).

להלן ריכוז נתוני ההעסקה בקטגוריות השונות והשינויים שחלו בהם לעומת סוף שנת 2007:

מנ המניין בחוזים אישיים וחברי הנהלה					
עובדים	ארעיים	חברה	בתי תוכנה*	סך-הכל	
12-2007	3,878	1,729	524	1,114	7,245
12-2008	3,941	2,033	71	947	6,992
פער	63	304	(453)	(167)	(253)
משרות					
12-2007	4,009	1,841	300	1,251	7,401
12-2008	4,051	1,955	31	946	6,983
פער	42	114	(269)	(305)	(418)

* כולל משרות שנכללו בנתוני כ"א בבנק: 250 בסוף שנת 2007 ו-190 בסוף שנת 2008.

התפתחויות ביחסי עבודה

ביום 26 בנובמבר 2007 נחתם הסכם שכר עם ועד הפקידים וההסתדרות, אשר על פיו תשולמנה לעובדי הבנק בדרג הפקידותי תוספות שכר לשנים 2007-2008, בשיעור ממוצע של 10% (5% לכל שנה). כמו כן, בהסכם התחייבו העובדים לשמירת השקט התעשייתי עד ליום 30 באפריל 2009, ביחס לנושאים שהוסדרו בו.

ביום 13 בינואר 2008, הכריזה ההסתדרות על סכסוך עבודה ושבתה בגין דרישה לחתימה על הסכם לקביעת התוספת הסלקטיבית לאוכלוסיית המנהלים בבנק לשנים 2007-2008. בפועל נקט ועד המנהלים בעיצומים לסירוגין בין ה-27 בינואר 2008 ועד ל-14 בפברואר 2008. ביום 17 בפברואר 2008 נחתם הסכם שכר, אשר על פיו תשולמנה לשנים 2007-2009 למרבית עובדי הבנק בדרג הניהולי, תוספות שכר בשיעור ממוצע של 15% לכל תקופת ההסכם, ולשאר אוכלוסית המנהלים, הכוללת עובדים בכירים ו/או בעלי שכר גבוה, תוספות שכר בשיעור ממוצע של 7% לכל תקופת ההסכם, ובנוסף מספר משכורות בונס שתחולקנה על בסיס דיפרנציאלי. בנוסף, הוסכם על ביטול רכיבי שכר בגין: עיתון, טלפון ו"הסכם אפריל 92" ועל עדכון רכיב דמי התעבורה. כמו כן, התחייבו הצדדים על שמירת השקט התעשייתי עד ליום 30 באפריל 2010, ביחס לנושאים שהוסדרו בהסכם.

ביום 1 בפברואר 2009 נחתם עם נציגות העובדים הסכם המאפשר לבנק להעסיק עובדים שסיימו 7 שנות העסקה כארעיים, ואשר הועד ייתן הסכמתו לגביהם, לתקופה בלתי מוגבלת בזמן וזאת בתנאים דומים לתנאי העסקתם כארעיים.

תגמול העובדים

רכיבי השכר המרכזיים הינם משכורת בסיסית, הכוללת תוספת וותק, ייצוג ודמי חיתום, לכל עובד לפי הוותק שלו ומעמדו. המשכורת הבסיסית מהווה בסיס לתשלום תוספות השכר וכן לתשלום דמי פיצול בשיעור של 2.5% מהמשכורת הבסיסית (בגין כל יום עבודה בפיצול, לעובדים הזכאים לכך) דמי משמרת (לעובדים הזכאים לכך), שעות נוספות ומשכורת 13. חלק משכרם של העובדים מוצמד למדד

המחירים לצרכן. כמו כן זכאים העובדים לתוספות שונות. קידום עובדי הבנק נעשה באמצעות דרגות בלבד. עובדי הבנק זכאים למענקי יובלות בגובה של מספר חודשי משכורת ומספר ימי חופשה נוספים, בתום 20, 130-40 שנות עבודה בבנק. בהסכם קבוצי מיום 22 בנובמבר 2007 ניתנה לעובדים האפשרות להמיר את חופשת היובלות להיו זכאים במהלך תקופת עבודתם כנגד סכומים כספיים שנקבעו על ידי הצדדים להסכם. באותו הסכם נקבע גם כי הזכות לחופשת יובלות וכן רכיבי שכר בגין גנון וקייטנה לא ינתנו לעובדים חדשים. שעות נוספות משולמות לחלק מן המנהלים כשעות נוספות גלובליות. ביצוע שעות נוספות בידי עובדים הזכאים לתשלום עבורן מותנה באישור מוקדם של הממונים. יצוין כי בבנק אין מערכת ממוחשבת למדידת שעות העבודה המבוצעות בפועל על ידי העובדים ("שעון נוכחות").

רוב עובדי הבנק זכאים לדמי הבראה בסכום גבוה משמעותית מהסכומים הקבועים על פי דין. כמו כן זכאים העובדים לתגמולים ולקרנות השתלמות, כמקובל.

לצורך חישוב פיצויי פיטורים כולל הבנק את המשכורת הבסיסית, שעות נוספות גלובליות (על פי דרגה), החלק ה-12 ממשכורת 13, וכן תוספות שונות.

עובדי הבנק זכאים להטבות מסוימות גם לאחר פרישתם מהבנק.

הבנק נערך לשינויים המתחייבים בהפרשות בגין פיצויי פיטורים מכח צו ההרחבה בענין הנהגת פנסיית חובה לכל עובד ומכח תיקון מספר 3 לחוק קופות הגמל, אשר תחילתם מיום 1 בינואר 2008.

בהתאם לצו ההרחבה יידרש הבנק לבצע הפרשות לקופות אישיות לפיצויים זאת עד לשיעור מירבי (מיום 1 בינואר 2013 ואילך) של 5% משכר העובד או מהשכר הממוצע במשך, כנמוך ביניהם. בהתאם לתיקון לחוק קופות הגמל יידרש הבנק לבצע הפרשות לפיצויי פיטורים שלא במסגרת קופה מרכזית לפיצויים כפי שנהג עד כה, בגין עובדים חדשים החל מיום 1 בינואר 2008 ובגין עובדים אחרים החל מיום 1 בינואר 2011. לפרטים נוספים ר' ביאור 16 לדוחות הכספיים.

ביחס לעובדים בחוזים אישיים וארעיים לסוגיהם, בעלי רמת שכר כוללת של 10 אלפים ש"ח לפחות, נעשתה הפחתה משכרם בשיעור של 5.5%, החל מחודש פברואר 2009 למשך 12 חודשים, מבלי שייפגע גובה השכר להפרשות סוציאליות. עובדים בדרג הניהולי, על פי הסכמות עם ועד המנהלים, ויתרו על משכורת 13 לשנת 2009, כאשר בנסיבות מסוימות תישקל החזרה של 40% ממנה, בתחילת שנת 2010. עובדים בדרג הפקידותי, על פי הסכמות עם ועד הפקידים, ויתרו על 5 ימי חופשה ועל תשלום ההנהלה בגין מתנת ראש השנה.

תשלומים מיוחדים לדרג הניהולי

עובד בדרג הניהולי שקיבל קידום, מקבל תוספת בגובה 5% (בתנאי שעברו לפחות 12 חודשים ממועד זכאותו לתוספת הקודמת בגין קידום ו/או העברה). עובד בדרג הניהולי שעבר מתפקידו, מקבל תוספת בשיעור של 2% עד 7% ממשכורת טבלה, בהתאם להחלטת ההנהלה, בהתחשב באחריות הנוספת ו/או במאמץ הניהולי המיוחד הדרוש להסתגלות בתפקידו בעקבות ההעברה, ובתנאי שעברו לפחות 12 חודשים ממועד זכאותו לתוספת הקודמת בגין קידום ו/או העברה.

עובדים ב-3 הדרגות הבכירות האחרונות (מנהל בכיר, עוזר למנכ"ל, עוזר בכיר למנכ"ל), זכאים לקבל מהבנק רכב צמוד ומימון מלא של קו טלפון אחד בביתו של הבכיר.

ליום 31 בדצמבר 2008 הגיע מספר העובדים בדרג הניהולי ל-1,179 (31 בדצמבר 2007: 1,148 עובדים).

קבוצת נושאי המשרה ועובדי ההנהלה הבכירה בתאגיד

לחברי קבוצה זו חובת הודעה מוקדמת ארוכה מהקבוע בחוק וכן מוגדרת לגבי כל אחד מהם תקופת הגבלת העיסוק (בין חודשיים לשנה), אשר בניגוד להם זכאים למענק הסתגלות (2-12 חודשי משכורת).

לפרטים בדבר תוכנית אופציות לנושאי משרה בבנק, ר' ביאור 13 ד' לדוחות הכספיים.

תוכנית מענקים לעובדים ומנהלים בבנק בשנים 2007-2008

בחודש מרס 2007 אישר הדירקטוריון תכנית מענקים לעובדי ומנהלי הבנק לשנת 2007. לפרטים בדבר תכנית מענקים לחברי הנהלת הבנק, ר' ביאור 16 לדוחות הכספיים. תקציב התכנית יקבע על פי שיעור התשואה השנתית להון של הרווח מפעולות רגילות. המענקים יינתנו במדרגות לפי שיעור התשואה. מטרת התוכנית היא יצירת קשר מובנה בין הצלחת הבנק לבין תגמול העובדים והמנהלים בטווח

הקצר ולאורך זמן. בחודש מרס 2008 אישר הדירקטוריון תוכנית מענקים דומה לשנת 2008.
מענק בגין שנת 2008. דירקטוריון הבנק החליט להעניק לעובדי הבנק מענק מיוחד בגין שנת 2008, בגובה חצי משכורת.

עבודה ביום המנוחה

תורנים של מערך המחשוב ואנשי הבטחון של הבנק עובדים בימי המנוחה הקבועים בחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951. עבודה בימים אלה דורשת היתר מיוחד, המצוי בידי הבנק ומוארך מעת לעת.

פרישת עובדים

בשנים 2000-2008 עודד הבנק פרישה מוקדמת של עובדים, תוך פניה לאוכלוסיות עובדים בעלות מאפיינים שהוגדרו, אשר לגביהן נערך מאמץ ממוקד לעידוד פרישתם המוקדמת, בתנאים משופרים.
 עידוד הפרישה הוא יעד אסטרטגי בתחום משאבי האנוש. הפרישה נעשית בהסכמה עם העובד הפורש ולא בכפייה (פיטורין), והיא מקדמת יעדים כמו הפחתת העלות הממוצעת למשרת עובד ורענון שורות העובדים.
 במהלך שנת 2008 פרשו 86 עובדים מהם 28 עובדים במסגרת פרישה מוקדמת. במהלך שנת 2007 פרשו 172 עובדים, מהם 103 עובדים במסגרת פרישה מוקדמת. במהלך שנת 2006 פרשו 262 עובדים מהם 205 עובדים במסגרת פרישה מוקדמת.
 בסך הכל פרשו מהבנק 1,627 עובדים במהלך השנים 2000-2008, מהם 1,101 במסגרת פרישה מוקדמת.
תוכנית לעידוד פרישה מוקדמת (2007). בחודש מרס 2008 אישר הדירקטוריון תוכנית לעידוד פרישה מוקדמת של עובדים עם מאפיינים שהוגדרו מראש, להם תוצע פרישה בתנאים מועדפים. בדוחות הכספים ליום 31 בדצמבר 2007 נכללה הפרשה בסך של 50 מיליון ש"ח בגין התוכנית האמורה.

תוכנית לעידוד פרישה מוקדמת בבנק מרכנתיל דיסקונט (2007). ברבעון האחרון של שנת 2007 אישר הדירקטוריון של בנק מרכנתיל דיסקונט תוכנית פרישה מוצון בהיקף של 23 מיליון ש"ח.

תוכנית לעידוד פרישה מוקדמת (2006). בשנת 2007 ניתנו לעובדים חלופות נוספות לקבלת פיצויים: תשלום פיצויים בשיעור של 100% והמרת המענק בתשלום חודשי ברוטו, צמוד למדד, לתקופה שתקבע בידי העובד ולא תעלה על 25 שנה מיום הפרישה. העובד יוכל לקבוע את מועד התחלת קבלת התשלום החודשי, ובלבד שהתשלום האחרון לא יעבור את המועד האמור לעיל (25 שנה מהפרישה). תוכנית התשלומים שתיבחר על ידי העובדים מובטחת בכל מקרה, גם במקרה של פטירה, חלילה. בעקבות הסכמה עם ועד העובדים, ניתנה אפשרות לחלופה נוספת, בה העובד יקבל מיידית את סכום הפיצויים הפטור ממס ואילו כל העודף (הסכום העולה על הפטור והמענק הנוסף) יתקבל בתשלומים חודשיים. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2006 נכללה הפרשה בסך של 70 מיליון ש"ח בגין התוכנית האמורה.

תוכנית לעידוד פרישה באי די בי ניו יורק (2006). דירקטוריון אי די בי ניו יורק החליט בחודש יולי 2006 על תוכנית לעידוד פרישה של חברי הנהלה ושל כ-120 עובדים. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2006 נכללה הפרשה בסך של 73 מיליון ש"ח בגין התוכנית האמורה. בסך הכל פרשו מהבנק בניו יורק 127 עובדים בשנת 2006 כולל חברי הנהלה. 77 עובדים פרשו בתוכנית פרישה מוצון.

תכנון ופיתוח המשאב האנושי

- פיתוח המשאב האנושי בבנק מחזק את יכולת הבנק לעמוד בהצלחה באתגרים העסקיים והארגוניים הניצבים בפניו, באמצעות:
- בניה, טיפוח וחיזוק שדרת הניהול בבנק, לכל אורכה, באמצעות פיתוח מנהלים תומך אסטרטגיה, המתבצע ב-3 ערוצים:
 - הכשרת עתודות לקראת תפקיד (ניהול זוט, ניהול ביניים);
 - הקמת ומיצוב "פורום מנהלי סניפים" - פורום מקצועי, המחזק את המיצוב הארגוני של התפקיד ומעצים את יכולת המנהלים להוביל שינויים. בנוסף, משמש הפורום כמסגרת למפגש עמיתים לצורך למידה משותפת.
 - הכשרה מקצועית המותאמת לצרכי מנהלים בחטיבות השונות (חטיבה עסקית, חטיבה פיננסית, אגף התפעול).
 - הפיתוח האישי מתבצע במגוון שיטות לשכלול כישורים, הערכה ומשוב:
 - ליווי ייעוצי-אישי בכניסת מנהל לתפקיד חדש;

- סוציומטריה ואינטליגנציה רגשית, במסגרת ההכשרות הניהוליות;
- 'הערכת מדווחים' (הערכת מנהלים על ידי עובדיהם) והערכה עצמית (של המנהל) ומהלך משלים של משוב ייעוצי-אישי למנהל, כתחילתו של תהליך Coaching.
- בשנת 2008 בוצע מהלך 'הערכת מדווחים' בקרב מנהלי יחידות בחטיבה העסקית ובמטה החטיבה הקמעונאית. כמו כן, הושלם מהלך ה-Coaching בקרב מנהלי המרחבים, סגניהם וכל מנהלי הסניפים בבנק.
- שיפור מקצועיות ושימור המקצוענים -
- גיוס ועיצוב תמהיל כח אדם בדמות פרופיל 'רצוי', הבניית והטמעת מסלולי קריירה ומהלכי הכשרה ושימור של תפקידי ליבה בנקאיים: בנייה ויישום של מסלול פיתוח ליועצי השקעות, בניית מסלול פיתוח לכלכלנים בתחום האקטיבה ומהלך כולל להעצמת מקצועיות הכספים כמוכרנים, הנותנים שירות יחם ללקוח.
- פיתוח ברמה האורגנית -
- יישום גישה רב תחומית לפיתוח על פי עיקרון 'תפירת חליפה על-פי מידה'; קרי, סל פעילויות פיתוח ארגוני ואישי, המותאמות לצרכים הייחודיים של היחידה האורגנית, צוותים מקצועיים ייעודיים ו/או קבוצות מקצועיות (על פי עיסוק ו/או דרג היררכי) בהיבטי הייעוץ הארגוני, השירות, ההכשרה והתרבות הארגונית. סל הפעילויות הוא תוצר של אבחון ארגוני מקיף.
- בשנת 2008 הופעל ייעוץ ארגוני לליווי השינוי הארגוני בסניף ראשי תל אביב ובמרכזי העסקים ובמסגרת הקמת סניפי קונספט חדשים, כמו גם למקצוענים באגף מערכות מידע.

שיפור השירות

בנק דיסקונט מצוי בעיצומו של מהלך רב-שנתי להטמעת תרבות, הרואה את חווית הלקוח במרכז העשייה הארגונית. לפני מספר שנים חרטה הנהלת הבנק על דגלה את היעד האסטרטגי לפיו כל לקוח (פנימי וחיצוני) יוצא מרוצה. לשם כך, הוחל ביישום פעילות ענפה בקרב העובדים, שמטרתה לייצר בקרבם תודעת שירות מפותחת, המונעת מהבנה והזדהות עם הלקוחות. בנוסף, מכוונת הפעילות להקניית הכלים המתאימים לרבות תשתיות, תהליכים ומבנים ארגוניים שיתמכו ביצירת חווית שירות חיובית.

מזה מספר שנים מתבצעת פעילות הכשרה והטמעה של עקרונות ניהול השירות בכל יחידות הקו וביחידות המטה התומכות. תחום ההכשרות המקצועיות, המלווה את העובד מרגע כניסתו לארגון, משלב את כל ממדי השירות הנדרשים בעת טיפול בלקוח מתוך ראייה, כי השירות הינו חלק ממקצועיות העובד.

במהלך שנת 2008 פותחו והוטמעו שפה וכללים, שנועדו לשמש כ-'תרבות עסקית בבנק דיסקונט'. בוצע מהלך מקיף של הכשרות בנושא, מדידה והפקת לקחים בסניפים.

מדידת איכות השירות. בבנק מתנהל מהלך של מדידת איכות השירות ביחידות העסקיות. תוצרי המדידה מובאים לידיעת המנהלים, ומהווים כלי ניהולי בידיהם לשיפור איכות השירות ביחידתם. הבנק לומד את תגובות לקוחותיו, ומיישם תהליך של לימוד התלונות, הפקת לקחים והטמעתם.

ניהול ידע

ניהול הידע מהווה נדבך חיוני בניהול מקצועיות העובדים, משפיע על איכות השירות בבנק, ומהווה חלק מתהליכי העבודה בו. ניהול הידע נועד לתת מענה למספר אתגרים מרכזיים:

- אגירת ידע מקצועי, שימורו ושימוש חוזר בו;
- שיתוף ידע מקצועי של כל הגורמים הרלוונטיים בארגון;
- הפיכת ידע סמוי לגלוי;
- ניתוב הידע הנדרש למשתמש בזמן הקצר ביותר;
- שיפור ביצועים ועמידה ביעדים עסקיים.
- קיצור זמני התגובה והעברת מידע נדרש באופן המהיר והיעיל ביותר.

הפורטל הארגוני במערכת האינטראנט בבנק דיסקונט מהווה כלי מרכזי בניהול הידע. עשרות מומחי תוכן מתחזקים באופן שוטף קהילות ידע ואתרי מידע. אתרים וקהילות אלו מקושרים לפעילויות הליבה העסקית

ולתהליכים ארגוניים מרכזיים, וכך תומכים בהעלאת רמת המקצועיות של העובדים ושביעות רצון הלקוחות. דוגמא בולטת הינה הקמת איזור תוכן ייעודי בפורטל לנושא הייעוץ הפנסיוני בשנת 2008.

נתונים סטטיסטיים מצביעים על שימוש נרחב של העובדים בכלי ניהול הידע, המאפשרים שיתוף מיטבי בידע מקצועי וארגוני. תהליכים ארגוניים ותרבותיים נוספים, כמו בחירת יחידות ועובדים מצטיינים, מלווים באתרים יעודיים, אשר נותנים מענה הן מבחינת מידע שוטף לגבי התהליך והן מבחינת אפשרות לפעילות אינטראקטיבית של עובדים.

הפיתוח של כלים ותבניות לצרכים תפעוליים נעשה בדגש על היבטי חיסכון והתייעלות.

פעילות ניהול הידע בבנק התמקדה בשנת 2008 בהקמת קהילות הידע בפורטל הארגוני ושדרוגן. הושקעו משאבים בטיוב ובארגון התכנים באתרים, על מנת להנגיש למשתמשים בצורה ידידותית.

בנוסף, נמשכה פעילות הפורום הארגוני של מובילי קהילות ידע - פורום שיתוף בידע אודות המתודולוגיה והכלים, לצד למידה מהנעשה בתחום בארגונים אחרים בישראל.

תרבות ארגונית

הקוד האתי של דיסקונט. הקוד האתי של הבנק גובש על ידי צוות פנימי של עובדים ומנהלים מכל רחבי הארגון. הקוד מבוסס על חמשת ערכי היסוד של חזון הבנקאות האנושית של בנק דיסקונט: אהבת אדם, יושרה, יוזמה, מקצוענות ומחויבות.

הטמעת הקוד האתי בבנק הושקה בסדנת הנהלה ייעודית, אשר התניעה סדרת דיונים בהנהלה, במטות החטיבות והמערכים וביחידות. בשנת 2008 הועמק תהליך הנחלת הקוד בארגון, בהובלת המנהלים, בהתאם לשרשרת הניהול.

כחלק משילוב הקוד האתי לאורך זמן בהווה היום יומית בארגון, שובצו מערכי שיעור רלוונטיים לאורך מסלול ההכשרות של העובד, החל מקורס כספרות, דרך צוותי השירות וביתר דגש בתוכניות פיתוח המנהלים בבנק.

לתפקיד ממונה האתיקה של דיסקונט מונה חבר הנהלה העומד בראש מערך משאבי אנוש של הבנק.

יוזמה. במסגרת הפעילות לכינון תרבות ארגונית של חדשנות, יוזמה ויצירתיות בכל רבדי העשייה בבנק, בוצעו בשנת 2008 הפרוייקטים הבאים:

- "פיתוח יזמות ויצירתיות" - הכשרת קבוצה נבחרת של עובדים צעירים בעלי יכולת יזמית ומוטיבציה, על מנת שישמשו כ"מנועי חדשנות" בארגון.
 - תחרות "מטה יוזם" - ייזום וביצוע פרויקטים, אשר יש בהם תועלת לרווחיות הבנק, לטובת לקוחותיו, עובדיו, הקהילה והסביבה, בדגש על יוזמה ומקצוענות.
 - במסגרת התחרות הוגשו מעל 80 מיזמים עסקיים, וכאלה המקדמים את איכות הניהול והמשאב האנושי בבנק. יצוין כי צוות המיזם הזוכה תרם את סכום הפרס לטובת פעילות המיזם.
- תקשורת פנים ארגונית - לוקחים אותך אישית.** הבנק משקיע בפיתוח תקשורת פתוחה ודו כיוונית עם העובדים במסגרת מימוש ההבטחה "לוקחים אותך אישית" כלפי לקוחות חיצוניים ופנימיים כאחד. מערך התקשורת הפנים ארגונית נועד לחזק את תחושת השייכות והמחויבות של העובדים, תוך שיתוף ומתן מענה לציפיותיהם ולשאלותיהם.
- על מנת לחוש את הלכי הרוח, האתגרים והשאלות בקרב העובדים, התקיימו במהלך שנת 2008 מפגשים ברמות שונות, קבוצות דיון ותהליכי משוב, ובכלל זה:
- שולחן עגול - מפגש של המנהל הכללי עם "נבחרת מצטייני השירות" של הבנק;
 - סיורים חודשיים - ביקורים של חברי הנהלה ביחידת שטח בליווי מנהלים בכירים מהמטה שלהם;
 - סקרים פנים ארגוניים.

במטרה להרחיב את הידע וההבנה של העובדים לגבי מכלול פעילויות הבנק ולהעביר מסרים ארגוניים, נעשה גם במהלך שנת 2008 שימוש במגוון ערוצי תקשורת, ובכלל זה: פורום בכירים - מפגש רבעוני בהובלת המנהל הכללי; "יומן הבוקר" - מהדורת חדשות טלוויזיונית שבועית, המציגה נושאים בליבת העשייה; פורטל העובדים (אינטראנט) ועוד.

מדידה והערכה. בשנת 2008 הושקעו משאבים בשכלול כלי המדידה וההערכה, במטרה ליצור תשתית למדידת תפוקות אובייקטיבית ויחסית, היוצרת הבחנה אמיתית ומניעה לפעולה.

הדרכה

בשנת 2008 קיבלו העובדים בבנק מענה רחב לצרכיהם המקצועיים באמצעות הכשרה והדרכה נרחבים. במהלך השנה הושלמו פערי הידע, בתחומים השונים, על פי איתור צרכים שנעשה בחטיבות השונות. בין היתר, ניתן מענה לצרכי הדרכה אשר נבעו מהוראות רגולטוריות המשליכות על עולם הבנקאות ו/או הוראות צרכניות כגון חוק העמלות. חלק מההדרכות הועבר באמצעות מבדקי למידה, אשר ייחודם בהגעה מהירה ל"שולחן העבודה" של העובד והעברת מסר אחיד וברור לאוכלוסייה גדולה במיוחד.

בשנת 2008 ניתן מענה הדרכתי למהלכים אסטרטגיים של הבנק, ובכלל זה:

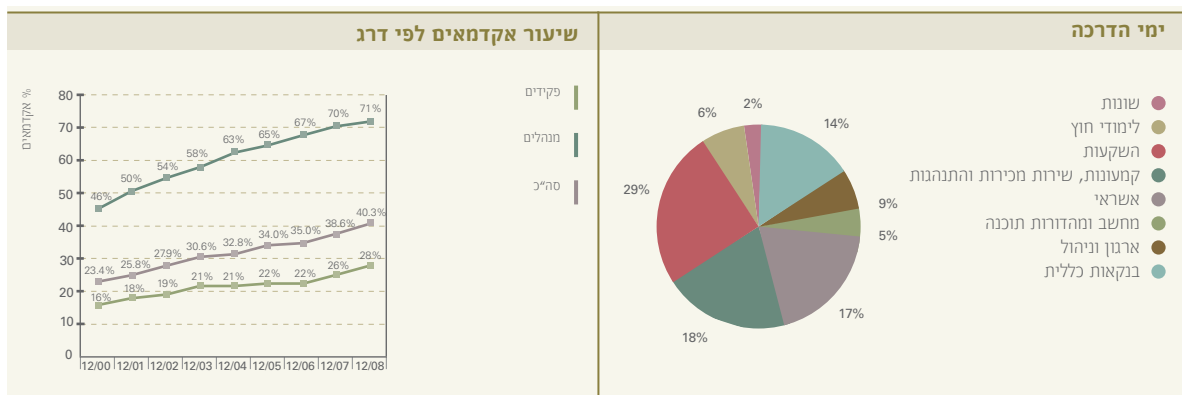
- הכשרת עובדים ממערך הסניפים ומיחידות המטה לביצוע הוצאת הפעילות התפעולית מהסניפים והעברתה לאגף התפעול;
- המשך ההערכות למתן שירותים לעובדי המדינה, באמצעות עדכון מקיף לערכת העזר לטיפול בעובדי הוראה ומדינה;
- המשך היערכות הבנק למתן ייעוץ פנסיוני, על ידי הכשרת קבוצת יועצי השקעות לקראת המבחנים שעורך משרד האוצר לקבלת תעודת יועץ פנסיוני.

מהלך מיוחד נערך השנה להשלמת פערי הידע וההתמקצעות של העוסקים באשראי. כחלק משיפור המקצועיות, נמשך גם השנה מהלך הכשרת יועצי ההשקעות בבנק. פותחו ארבעה קורסים חדשים, המצטרפים לכלל הקורסים הנדרשים ברצף ההכשרות של יועצי ההשקעות במסגרת מסלול הקריירה שלו בבנק. אוכלוסייה נוספת, אשר קיבלה מיקוד בתחום ההדרכה הינה עובדי צוותי השירות בסניפים. נבנה קורס חדש שמטרתו להכשיר כספר לעבודה בצוות שירות.

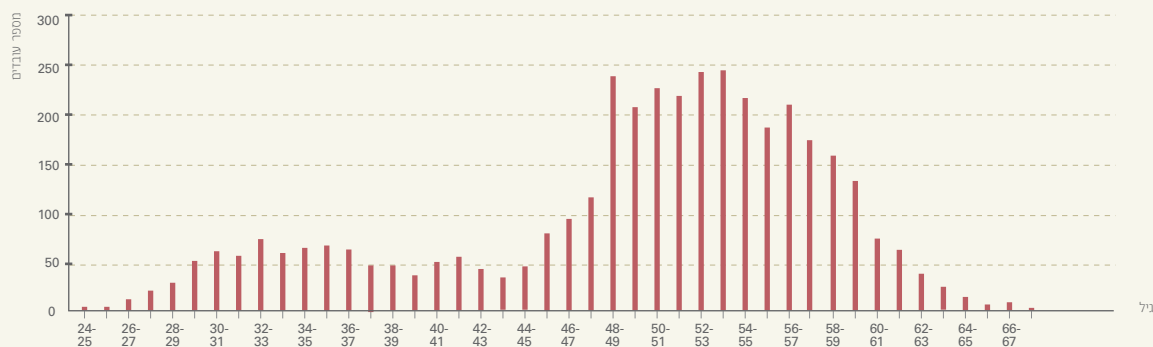
בנושא הקמעונאות, נבנתה תכנית הכשרה, המבוססת על הטמעת תפיסת ניהול הקשר עם לקוח סביב אירועי חיים ורגעי אמת. במסגרת התכנית ניתנו כלים ומיומנויות לניהול שירות ומכירות בתפיסה ממוקדת לקוח ונלמדה והוטמעה מערכת התומכת בביצועים. בנוסף, ניתן ליווי אינטנסיבי ל-11 סניפי פוקוס לגיוס עובדי מדינה וסניפים ייעודיים במרחבים השונים. במסגרת זו, ניתן ליווי למנהל הסניף בתחומי ניהול משימות וניהול אנשים, וכן ליווי לבנקאים בשטח במהלך פגישות עם לקוחות וניהול קשר יזום עם הלקוח. כמו כן, הוכנה הדרכה בגין 3 מהדורות תוכנה שהושקו בשנת 2008: העברות בין בנקאיות, שיקים בנקאיים והוראות קבע. כמו כן, הודרכו יחידות המטה התומכות בתהליכים אלו. מניין ימי ההדרכה בשנת 2008 הגיע לכ-31,157 בהשוואה לכ-40,830 בשנת 2007. נתון זה מצביע על ירידה של כ-23%. הירידה נובעת בעיקר מכך שבשנת 2007 נערכו הכשרות רחבות היקף בנושא עובדי מדינה, הייעוץ הפנסיוני וכספרים חדשים. הנתון של מניין ימי ההדרכה מתייחס לימי ההדרכה שהתקיימו בפועל, במתקני המכללה, ואינו נותן ביטוי לפעילות הלמידה העצמית אשר בוצעה בהיקפים נרחבים, בכל הנושאים והתחומים.

השקעה בהדרכה ובפיתוח עובדים. השקעות הבנק בהדרכה ובפיתוח המשאב האנושי הסתכמו בשנת 2008 בכ-20.1 מיליון ש"ח. בשנת 2007 הסתכמו ההשקעות כאמור בסך של כ-19.7 מיליון ש"ח. הסכומים האמורים כוללים הכשרת עובדים בנושאים שונים (פיתוח וביצוע הדרכה וייעוץ להדרכה). כמו כן, כולל הסכום את ההוצאות למימון לימודים אקדמיים לעובדי הבנק וכן הוצאות בגין השתלמות מקצועית, ימי עיון וכיוצ"ב. הסכום אינו כולל עלויות עקיפות בגין שכר עובדי הדרכה ואחזקת מבנה. הסכום אינו כולל גם את החלק היחסי בשכר העובדים בגין שעות השתתפותם בהדרכה, במסגרת ההדרכה של הבנק, בלמידה עצמית באמצעות המערכות הממוחשבות ללמידה מרחוק ובמסגרות חיצוניות.

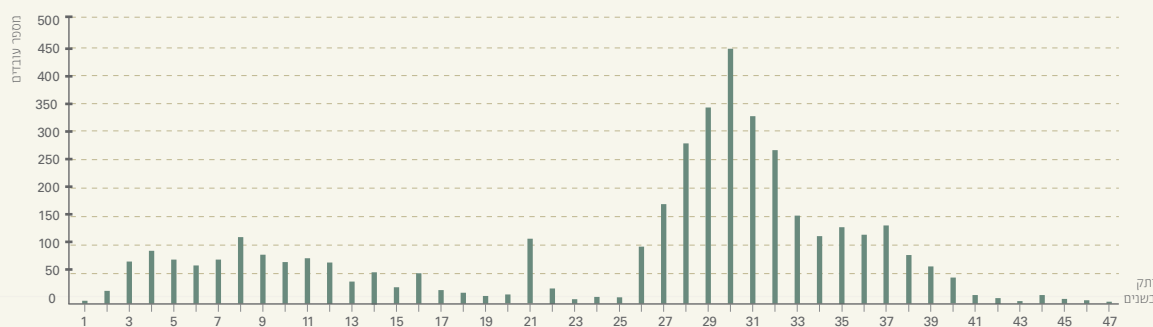
כמו כן, לצורך ביצוע הדרכות בבנק מופעלים חונכים ושותפי הדרכה שנמנים על עובדי הבנק, אשר משלבים בעבודתם השוטפת גם סיוע בחונכות, בהדרכה ובפיתוח חומרי הדרכה. העלות אינה כוללת גם את העלויות בעניין זה. הגידול בהוצאה בשנת 2008, בהשוואה לשנת 2007, נובע בעיקר מהעמקת תהליך הטמעת הקוד האתי בבנק דיסקונט, שכלול ערוצי התקשורת הפנים ארגונית וביצוע מהלך מקיף של אימון אישי (Coaching) לאורך כל השדירה הניהולית במערך הסניפים ובקרב מנהלים ביחידות מטה עסקיות.

התפלגות עובדים מן המניין לפי גיל 12/08

התפלגות עובדים מן המניין לפי ותק מצגת עובדים 12/08

השליטה בבנק

עקב המשבר בשוק המניות הבנקאיות מחודש אוקטובר 1983, על רקע פרשת "ויסות" מניות אלה וכחלק מהצעדים שנקטו כדי להתמודד עמו, התקשרה ממשלת ישראל, בשם מדינת ישראל, במערכת הסכמים שיצרה הסדר למימון הרכישה מהציבור של המניות בכל אחת מהקבוצות הבנקאיות שהיו מעורבות במשבר.

בהתאם לחוק המניות הבנקאיות שבהסדר (הוראת שעה), התשנ"ד-1993 (להלן: "חוק המניות הבנקאיות שבהסדר"), הועברו ביום 31 באוקטובר 1993 מניות הבנק לבעלות המדינה, שהייתה החל מהמועד האמור לבעלת השליטה בבנק, מכח החזקתיה במניות הבנק. לפרטים נוספים ר' "חוק המניות הבנקאיות שבהסדר" להלן.

עד ליום 31 בינואר 2006 החזיקה המדינה ב-559,870,403 מניות רגילות א' בנות 0.1 ש"ח ע.ג. כל אחת של הבנק, המהוות כ-57.09%.

מהון המניות המונפק של הבנק ומכח ההצבעה בו, וזאת לאחר שתי הצעות מכר של מניות המדינה לציבור הרחב וליציבור עובדי הבנק, שנעשו בשנים 1996 ו-1997, על פי תשקיפים שפורסמו על ידי המדינה והבנק, ולאחר הצעה פרטית של מניות הבנק למשקיעים מוסדיים, שנעשתה בשנת 2001.

ביום 31 בינואר 2006 (להלן: "מועד ההשלמה"), עם השלמת העסקה למכירת השליטה בבנק, כמפורט להלן, עברה השליטה בבנק לקבוצת ברונפמן-שראן.

המחזיקים במניות הבנק

על פי מה שנמסר לבנק, עם השלמת ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק (כהגדרתו להלן) מחזיקה קבוצת ברונפמן-שראן 254,966,194 מניות רגילות א' בנות 0.1 ש"ח ע.ב. כל אחת של הבנק, המהוות כ-26% מהונו המונפק של הבנק ומזכויות ההצבעה בו והמדינה החזיקה 304,904,209 מניות רגילות א' בנות 0.1 ש"ח ע.ב. כל אחת (להלן: "מניות רגילות"), אשר היוו באותו מועד כ-31.09% מהון המניות המונפק של הבנק ומזכויות ההצבעה בו. לקבוצת ברונפמן-שראן ניתנה אופציה לרכוש מהמדינה עד 25% נוספים מההון המונפק של הבנק ומזכויות ההצבעה בו, שפקעה בסוף שנת 2008.

בחודש מאי 2006 מכרה המדינה מניות המהוות 6.09% מהונו המונפק של הבנק, שהיוו את יתרת החזקות המדינה במניות הבנק, קרי: המניות שהחזיקה המדינה מעבר למניות לגביהן הוקנתה האופציה לקבוצת ברונפמן-שראן.

החזקות קבוצת ברונפמן-שראן במניות הבנק הינן כלהלן:

152,979,716 מניות רגילות, המהוות כ-15.6% מההון המונפק של הבנק ומזכויות ההצבעה בו, מוחזקות על ידי השותפות המוגבלת Treetops Acquisition Group LP (להלן "Treetops");

101,986,478 מניות רגילות, המהוות כ-10.4% מההון המונפק של הבנק ומזכויות ההצבעה בו, מוחזקות על ידי השותפות המוגבלת Treetops Acquisition Group II LP (להלן "Treetops II").

Treetops הינה שותפות מוגבלת שהתאגדה באיי קיימן. השותפים המוגבלים ב-Treetops הינם חברי קבוצת ברונפמן, כמפורט להלן:

- Edgar Miles Bronfman IDB Trusts A through G (שבע נאמנויות), אשר הנהנה שלהן הינו אדגר מ. ברונפמן מחזיקות בכ-64.273% ב-Treetops;

- מתיו ברונפמן מחזיק ישירות בכ-6.424% ב-Treetops;

- Matthew Bronfman IDB Trust, אשר הנהנה שלה הוא מתיו ברונפמן, מחזיקה בכ-6.424% ב-Treetops;

- B Holly. Lev IDB Trust, שהנהנית שלה היא הולי ב. לב, מחזיקה בכ-6.424% ב-Treetops.

- Adam R. Bronfman IDB Trust, שהנהנה שלה הוא אדם ר. ברונפמן, מחזיקה בכ-6.424% ב-Treetops.

אדגר מ. ברונפמן הינו אביהם של מתיו ברונפמן, הולי ב. לב ואדם ברונפמן; כל הנאמנויות המפורטות לעיל, ייקראו להלן, ביחד, "נאמנויות ברונפמן". הנאמנים של כל אחת מנאמנויות ברונפמן, יפו את כוחו של הנהנה של הנאמנות (ולגבי הנאמנויות שהנהנה שלהן הינו אדגר מ. ברונפמן, אבי המשפחה - ניתן יפוי הכח לאדגר מ. ברונפמן ומתיו ברונפמן, ובלבד שבמקרה של מחלוקת ביניהם, דעתו של מר אדגר מ. ברונפמן תיגבר), לקבל את כל ההחלטות ביחס להשקעה בבנק, למעט במקרים של החלפת מיופה הכח (בכפוף לאישור מוקדם של בנק ישראל), ביצוע השקעות נוספות ב-Treetops ו/או בבנק, וכן מכירה, התקשרות בהסכם מיוזם או העברה כלשהי של האינטרסים של הנאמנות, ב-Treetops ו/או בבנק.

- PLM IDB Investment LLC, חברה בבעלותו המלאה של פיליפ מילשטיין, מחזיקה בכ-6.424% ב-Treetops.

- Rubinoff IDB Holdings LP, שותפות מוגבלת בבעלותו המלאה של מייקל ראובינוף, מחזיקה בכ-3.207% ב-Treetops.

בנוסף לחברי קבוצת ברונפמן, השותפות המוגבלת Treetops Special Limited Partner LP, שהתאגדה באיי קיימן (להלן: SLP), מחזיקה, כשותף מוגבל, בכ-0.2% ב-Treetops. (השותפים המוגבלים ב-SLP, הינם מתיו ברונפמן (כ-65%) וכן מייקל ראובינוף, באמצעות Rubinoff IDB Holdings LP (כ-35%). השותף הכללי של SLP, הינה חברת Treetops SLP Ltd. (חברה בבעלותו המלאה של מתיו ברונפמן, שהתאגדה באיי קיימן), והיא מחזיקה בכ-0.2% ב-SLP).

השותף הכללי של Treetops, המחזיק בכ-0.2% ב-Treetops, הינו Treetops Acquisition Group Ltd. (להלן: "Treetops Ltd."), חברה שהתאגדה באיי קיימן. אמצעי השליטה ב-Treetops Ltd. מוחזקים על ידי חברי קבוצת ברונפמן, בהתאם ליחס החזקותיהם ב-Treetops.

Treetops II הינה שותפות מוגבלת שהתאגדה באיי קיימן. השותף המוגבל ב-Treetops II הינו חברת Cam Discount Ltd. (להלן: "Cam Discount"), המחזיקה בכ-99.8% ב-Treetop II. Cam Discount הינה חברה שהתאגדה באיי קיימן ואשר מלוא אמצעי השליטה בה מוחזקים על ידי רובין שראן. השותף הכללי של Treetops II, המחזיק בכ-0.2% ב-Treetops II, הינו Treetops Acquisition Group II Ltd. (להלן: "Treetops II Ltd."), חברה שהתאגדה באיי קיימן ואשר מלוא אמצעי השליטה בה מוחזקים על ידי Cam Discount. לפרטים בדבר עסקת מכירת השליטה בבנק וההסדרים בין הרוכשים לבין הממשלה ובינם לבין עצמם ר' בפרק זה להלן.

מכירת גרעין השליטה בבנק

על פי מה שנמסר לבנק, ביום 31 בינואר 2006 הושלמה העסקה למכירת גרעין השליטה בבנק (להלן: "ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק"), שנחתמה ביום 1 בפברואר 2005, בין נכסים מ.י. בע"מ (להלן: "נכסים") וממשלת ישראל (להלן: "הממשלה") מצד אחד לבין קבוצת ברונפמן-שראן (להלן: "הרוכשים"), מצד שני. במסגרת ההסכם רכשו הרוכשים מניות של הבנק, המהוות 26% מהונו המונפק (להלן: "גרעין השליטה") וקיבלו אופציה, לתקופה של 3 שנים מיום 31 בדצמבר 2005, לרכוש מניות המהוות עד 25% נוספים מהונו המונפק של הבנק, והכל בתמורה לסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח (שהיווה מחיר של כ-5.1 ש"ח למניה), בתוספת ריבית עד מועד השלמת העסקה.

במועד ההשלמה שילמו הרוכשים סך של 241,649,508 דולר, בתוספת ריבית בסך 7,925,895 דולר, ובסך הכל 249,575,403 דולר. יתרת התמורה בסך של 55,765,271 דולר (להלן: "יתרת התמורה") בצירוף הריבית שנצברה עליה עד למועד ההשלמה, בסך 1,829,053 דולר, ובסך הכל 57,594,324 דולר, תורגמה לשקלים חדשים, בהתאם לשער היציג של הדולר, במועד ההשלמה. החל ממועד ההשלמה תהיה יתרת התמורה, צמודה למדד ונושאת ריבית שנתית בשיעור 4%. יתרת התמורה תשולם על ידי הרוכשים, עד ליום העסקים הראשון שיחול לאחר תום 36 חודשים גריגוריאניים מיום 31 בדצמבר 2005 (להלן - "התקופה הראשונה"), למעט סכומי הריבית שייפרעו על ידי הרוכשים בתשלומים שנתיים.

על פי מה שנמסר לבנק, סכום ההלוואה נפרע למעט סכום זניח הנתון במחלוקת. הצדדים מנהלים מגעים בעניין זה, לרבות בעניין שחרור מניות הבנק ששועבדו לטובת המדינה, להבטחת ההלוואה.

לאור האמור לעיל, המחיר למניה לפיו בוצעה עסקת המכר, כשהוא מחושב למועד ההשלמה, על פי סכום התשלום הראשון בצירוף הריבית שנצברה עליו עד למועד ההשלמה, בתוספת סכום יתרת התמורה, בצירוף הריבית שנצברה עליה עד למועד ההשלמה, כשהוא מחולק במספר המניות הנמכרות, הינו כ-1.2047 דולר, למניה. (במסגרת החישוב דלעיל לא נלקחה בחשבון האופציה לרכישת מניות המהוות 25% מהונו המונפק של הבנק).

במקרה של מימוש האופציה לרכישת עד 245,159,802 מניות נוספות היה על הרוכשים לשלם תוספת מימוש העשויה להגיע לסכום נוסף של כ-1.25 מיליארד ש"ח (במקרה של מימוש מלוא האופציה).

מחיר המימוש לכל מניה ממניות האופציה, נקבע ל-5.0824 ש"ח למניה, צמוד למדד שפורסם ביום 15 בדצמבר 2004, וכפוף להתאמות שנקבעו בהסכם. האופציה היתה ניתנת למימוש על ידי הרוכשים או מי מהם, בהתאם ליחס אחזקותיהם בגרעין השליטה. התקופה למימוש האופציה הסתיימה, כאמור לעיל, ביום 31 בדצמבר 2008, והאופציה פקעה מבלי שמומשה.

בהסכם נקבעה תמורה נוספת, אותה הרוכשים עשויים היו להידרש לשלם למדינה, בסכום של עד 156 מיליון ש"ח, שהותנתה בתשואה המצטברת על ההון העצמי של הבנק במהלך התקופה שתחילתה ביום 1 באוקטובר 2004 וסופה ביום 30 בספטמבר 2008, ונקבעו הסדרי התשלום לסילוקה. התנאים לתשלום התמורה הנוספת לא התקיימו.

לפרטים בדבר הסדרים בין הממשלה לבין הרוכשים ר' "הסדרים לעניין שיתוף פעולה בין הרוכשים לבין הממשלה, בנוגע להחזקה במניות הבנק והפעלת השליטה בבנק" להלן.

היתר נגיד בנק ישראל לשליטה והחזקת אמצעי שליטה בבנק

ביום 29 בינואר 2006, לאחר התייעצות בועדת הרישיונות, נתן נגיד בנק ישראל היתר לה"ה אדגר מ. ברונפמן, מתיו ברונפמן, אדם ר. ברונפמן, הולי. ב. לב, מייקל ראובינוף, פיליפ מילשטיין ורובין שראן (להלן: "הקבוצה"), לשלוט יחד ולהחזיק יחד אמצעי שליטה

בבנק בשיעור של 26% מכל סוג של אמצעי שליטה בבנק. בנוסף, התיר הנגיד לחברי הקבוצה להחזיק אמצעי שליטה נוספים בבנק, בשיעור שלא יעלה על 40% מכל סוג של אמצעי שליטה, והכל בכפוף לשיעור שנקבע לעניין זה לגבי כל אחד מחברי הקבוצה בנספח להיתר. בנספח להיתר פורטו החזקות חברי הקבוצה בבנק ובשותפויות Treetops II-I, Treetops, כמפורט בפרק "המחזיקים במניות הבנק" לעיל. נאסר על התאגידים והנאמנויות שפורטו כאמור לעסוק בעיסוק כלשהו פרט להחזקת אמצעי שליטה בבנק. כן פורטו בנספח להיתר השיעורים הנוספים של אמצעי שליטה בהם רשאי כל אחד ממרכיבי הקבוצה להחזיק, מעבר לחלקו בגרעין השליטה, ונקבע כי אחזקת אמצעי שליטה נוספים תהיה באותו אופן בו מחזיק כל אחד מיחיד הקבוצה בחלקו בגרעין השליטה. ההיתר האמור כולל גם היתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה, באמצעות הבנק, בתאגידים בנקאיים בהם הבנק שולט ומחזיק אמצעי שליטה כדין והכל כפי שיהיו מעת לעת.

להלן תנאי ההיתר העיקריים:

1. "גרעין השליטה" או "השיעור המזערי" יהיה לפחות 26% מכל סוג של אמצעי השליטה בבנק, המחולקים בין חברי הקבוצה באופן וביחס המפורטים בנספח להיתר.

הקבוצה תשמור בכל עת על החזקת השיעור המזערי של אמצעי השליטה בבנק.

2. אם הבנק ינפיק לאחר מתן ההיתר מניות, זכויות למניות או כל נייר ערך אחר הניתן להמרה במניות, תשמור הקבוצה על החזקת השיעור המזערי, בחישוב על פי דילול מלא.

3. (א) במשך חמש שנים ממועד מתן ההיתר, הקבוצה לא תמכור ולא תעביר, ישירות או בעקיפין, אמצעי שליטה בבנק, אם כתוצאה מכך יישארו בידיה אמצעי שליטה מסוג כלשהו, בשיעור הנמוך מהשיעור המזערי. כל אחד ממרכיבי הקבוצה רשאי למכור אמצעי שליטה מתוך השיעור העודף על חלקו בגרעין השליטה, רק אם חלפו לפחות שישה חודשים מאז פעולת הקניה האחרונה שבוצעה על ידו. (לעניין זה מימוש האופציה מהממשלה לא ייחשב כפעולת קניה).

(ב) בתום חמש שנים ממועד מתן ההיתר, תהיה הקבוצה רשאית למכור או להעביר את אמצעי השליטה שבהחזקתה, ובלבד שתמכור או תעביר ביחד את כל אמצעי השליטה המהווים את השיעור המזערי, ליחיד או לקבוצה שקיבלו היתר כדין לשליטה ולהחזקת אמצעי השליטה האמורים.

במכתב של המפקח על הבנקים שנלווה להיתר (להלן: "המכתב הנלווה להיתר") נאמר כי אם לאחר חמש שנים ממועד מתן ההיתר תתקבל החלטה על ידי הרוכשים, למכור אמצעי שליטה בבנק מתוך גרעין השליטה באופן שלאחר המכירה אף לא אחד מבין חברי הקבוצה או מבין הרוכשים, יהיה חייב בהיתר לשליטה או להחזקת אמצעי שליטה בבנק, על פי הדין, יחולו ההוראות שלהלן:

- שני הרוכשים יפנו לנגיד בנק ישראל, יודיעו לו על החלטתם ויפרטו את אופן המכירה המתוכננת על ידם.

- לפני מכירת אמצעי השליטה, כאמור לעיל, יערכו הרוכשים תיאום מוקדם עם נגיד בנק ישראל, לעניין ההסדרים שייעשו, התאמת ההיתר וכתב הנאמנות, על מנת לאפשר להם לבצע מכירה של המניות תוך פרק זמן סביר (להלן: "תקופת המעבר"), תוך לקיחה בחשבון, בין היתר, של ההשלכות על ניהול הבנק והעברתו, קשרים עסקיים עם הבנק, תנאי השוק וכמות המניות הנמכרות, ומתכונת ההחזקה וההצבעה בתקופת המעבר במניות הבנק המהוות החזקה שמעל 5% מאמצעי השליטה בבנק (מבלי שיהיה בכך לגרוע מזכותם העקרונית של הרוכשים לבצע את המכירה, כאמור לעיל).

(ג) על אף האמור לעיל ניתן לצרף חבר נוסף לקבוצה וכן רשאי כל אחד מחברי הקבוצה, בתום חמש שנים כאמור, להעביר או למכור את אמצעי השליטה שבהחזקתו המהווים את חלקו בשיעור המזערי, או את חלקם, ובלבד שהנעבר או הקונה יפעל בתיאום דרך קבע עם יתר חברי הקבוצה על פי הסכם שיתוף הפעולה, שכרתה הקבוצה כאמור להלן, או הסכם אחר שאושר בידי המפקח על הבנקים, וניתן היתר כדין לשליטה ולהחזקת אמצעי השליטה האמורים; על אף האמור לעיל, ניתן לצרף חבר נוסף לקבוצה וכן רשאי חבר בקבוצה להעביר או למכור אמצעי שליטה כאמור לעיל גם במהלך חמש שנים מיום מתן ההיתר, ובלבד שהתקיימו התנאים המפורטים לעיל, וכן שהקבוצה תמשיך להיות הגורם המוביל, הן מבחינת שיעורי ההחזקה והן מבחינת שיתוף הפעולה ביניהם.

4. (א) חברי הקבוצה והגופים שאמצעי השליטה מוחזקים באמצעותם יפעלו על פי הסכם שיתוף הפעולה (Summary of Principal Terms), שאושר מראש ובכתב על ידי המפקח. הנהלים של הנאמנויות מקבוצת ברונפמן יפעלו על פי ההתחייבויות שמסרו לבנק ישראל, ושאושרו מראש ובכתב על ידי המפקח. רובין שראן, מתי ברונפמן ומייקל ראובינוף הורשו להחזיק שיעורים גבוהים

- יותר מן הזכות להשתתף ברווחי הבנק, בהתאם לקבוע בהסכם שיתוף הפעולה בין מרכיבי הקבוצה.
- (ב) חברי הקבוצה יחזיקו בכל עת את השליטה ואת אמצעי השליטה בבנק בשיעורים ובאופן המפורטים והנקובים לגבי כל אחד מהם, ולא ימכרו לאחר, או יעבירו לאחר בכל דרך אחרת, לרבות לא לתאגידים או גופים אחרים הנשלטים על ידם, ישירות או בעקיפין, אמצעי שליטה בבנק או בגוף מהגופים המפורטים בנספח להיתר, אף אם מכירה או העברה זו לא תהיה טעונה היתר לפי סעיף 34 לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הבנקאות (רישוי)") והכל אלא אם כן נקבע אחרת בהיתר או אם תינתן לכך הסכמתו מראש ובכתב של המפקח.
- לעניין זה, "מכירה" - לרבות שיעבוד, למעט שיעבודים מסוימים בתוך הקבוצה שצוינו בהיתר.
- (ג) על אף האמור לעיל, במשך תקופה שלא תעלה על 3 שנים ממועד מתן ההיתר, הוראות סעיף קטן (ב) לעניין שיעבוד לא יחולו על 6% מאמצעי השליטה בבנק שישועבדו לממשלת ישראל לצורך הבטחת החוב של Treetops II-1 Treetops לממשלה.
5. (א) חברי הקבוצה לא יסכימו, במפורש או מכללא, להטלת עיקול על אמצעי השליטה, בבנק או בגוף מהגופים שפורטו בהיתר. חברי הקבוצה לא יעשו כל פעולה אחרת שיש בה כדי לשנות בפועל את זכות הבעלות על אמצעי שליטה אלה או על הזכויות הגלומות בהם והמפורטות בהגדרת "אמצעי שליטה" שבסעיף 1 לחוק הבנקאות (רישוי).
- (ב) הוטל עיקול למרות האמור לעיל, על אמצעי שליטה כאמור המוחזקים בידי חבר הקבוצה, יפעל אותו חבר בכל דרך העומדת לרשותו להסרה מיידיית של העיקול.
6. אמצעי השליטה בבנק המוחזקים במישרין, יופקדו על ידי הקבוצה, עבור חברי הקבוצה או עבור חברי הקבוצה והממשלה, לפי העניין, בידי נאמן, אחד או יותר, תושבי ישראל אשר זהותם, כתב נאמנותם, והוראות שניתנו להם בכתבי הנאמנות, יהיו כפופים לאישור מראש ובכתב בידי המפקח.
7. חברי הקבוצה, קרוביהם או תאגידים בשליטתם של מי מהם, לא יקבלו דמי ניהול או כל תמורה והטבה אחרת, מהבנק או מתאגידים שבשליטת הבנק, אולם הם יהיו רשאים לתת שירותים הניתנים כרגיל על ידי נותנם ובמחירי שוק, ובתנאי שניתנה מראש ובכתב הודעה למפקח על טיב השירות ועל התמורה, לפחות 14 ימי עסקים לפני מתן השירות; הודיע המפקח כי השירות אינו מסוג הניתן כרגיל לאחרים או כי התמורה בעדו אינה סבירה, לא יינתן השירות.
- הוראות סעיף זה לא תחול על גמול לדירקטורים המשולם בסכום זהה לכל הדירקטורים בבנק.
8. (א) לא יחולק דיבידנד מרווחים שנצברו בבנק עד ליום 30 בספטמבר 2004. אם הצטברו הפסדים לאחר מועד זה, לא יחולק דיבידנד אלא לאחר כיסוי הפסדים אלה. כמו כן, אין לחלק דיבידנדים מרווחים ממכירת נכסים מהותיים של הבנק במשך 5 שנים ממועד מתן ההיתר. לאחר מועד זה תותר חלוקת דיבידנד ממכירת נכסים כאמור, בכפוף לקבלת אישור, מראש ובכתב, של המפקח. (סכום הרווחים שנצברו בבנק עד ליום 30 בספטמבר 2004, שכאמור לא ניתן לחלקם, הינו 2,704 מיליון ש"ח).
- (ב) על אף האמור לעיל, ניתן לחלק דיבידנד מרווחים ממכירת נכסים מהותיים של הבנק במשך 5 שנים ממועד מתן ההיתר, אם מתקיימים כל התנאים הבאים:
- (1) המכירה נובעת מדרישות חוק החלות על הבנק;
 - (2) חלוקת הדיבידנד מרווחים ממכירת אותם הנכסים לא תגרום להפחתת יחס ההון המזערי הקיים בבנק ערב מכירת הנכסים כאמור;
 - (3) דירקטוריון הבנק יאשר את החלוקה לאחר שבחן את צרכי הבנק ותוכניותיו העסקיות;
 - (4) התקבל אישור, מראש ובכתב, של המפקח לחלוקה כאמור, לאחר שבחן את הלימות ההון של הבנק ואת החלטת הדירקטוריון וביסוסה.
9. (א) ללא אישור מראש ובכתב של המפקח, לא יעסקו חברי הקבוצה או מי מהם, או תאגידים שבשליטתם, בכל עסק בישראל של קבלת פקדונות - ואף מפחות משלושים אנשים, של מתן אשראי, או כל עיסוק פיננסי אחר בישראל שיש בו משום תחרות בעסקי הבנק.
- (ב) ללא אישור מראש ובכתב של המפקח, לא יהיו חברי הקבוצה או מי מהם, או תאגידים שבשליטתם, בעלי עניין, דירקטורים, או מנהלים בכירים, בתאגידים העוסקים בעיסוקים מאלה האמורים בסעיף קטן (א); לעניין זה, "בעל עניין" - מי שמחזיק 5% או יותר מכל סוג של אמצעי שליטה.
10. 100% מסך הנכסים המאזניים של כל אחד מהרוכשים ימומן מההון. על אף האמור לעיל, הרוכשים יהיו רשאים לממן את רכישת

גרעין השליטה באמצעות חוב לממשלת ישראל. מימון רכישת אמצעי השליטה בבנק, לרבות מתן ערבות למימון כאמור, לא ייעשה, במישרין או בעקיפין, על ידי הבנק או תאגידים בנקאיים שבשליטתו.

11. חברי קבוצת ברונפמן ומר שראן, יקטינו את חבותם לבנק על מנת לעמוד בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 312 בנושא עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים, אלא אם אושר אחרת על ידי המפקח, מראש ובכתב.

12. הקבוצה תפעיל את מירב מאמציה לכך, שהתזכיר, התקנון וכל נוהלי הבנק יתיישבו ויתאימו, ככל הנדרש ובכל עת, עם הוראות ההיתר.

לפרטים בדבר תיקון היתר הנגיד, ואישור המפקח על הבנקים לתיקון ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, ר' להלן "הפעלת הסדרי שיתוף הפעולה בין הממשלה לרוכשים מיום 1 בינואר 2009 ואילך".

הסדרים לענין שיתוף פעולה בין הרוכשים לבין הממשלה, בנוגע להחזקה במניות הבנק והפעלת השליטה בבנק

בהסכם למכירת גרעין השליטה בבנק נקבעו הסדרים והתחייבויות שונות, לענין שיתוף פעולה בין הממשלה לבין הרוכשים, בנוגע להחזקותיהם במניות הבנק ומכירת יתרת המניות שבידי הממשלה, ולענין הפעלת השליטה בבנק בידי הרוכשים. כמו כן, נקבעו התניות על הוראות חוק המניות הבנקאיות שבהסדר (ר' להלן) שעיקריהם, כדלקמן:

- נקבעו הוראות שיחולו במשך תקופת המימוש של האופציה (קרי: עד סוף שנת 2008 או עד למימוש האופציה במלואה, אם מומשה האופציה קודם לכן) (להלן: "תקופת התמיכה"), לענין תיאום אופן ההצבעה מכח החזקותיהם של הרוכשים במניות הבנק ומכח החזקות הממשלה במניות האופציה, באסיפות הכלליות של הבנק לרבות לענין מינוי דירקטורים לדירקטוריון הבנק, שעל פיהן ימונו 4 דירקטורים שהוצעו לבחירה על ידי הממשלה ו-9 דירקטורים שהוצעו לבחירה על ידי הרוכשים (ואם ירדו החזקות הממשלה בבנק מתחת לשיעור של 10%, ימונו 2 דירקטורים שהוצעו לבחירה על ידי הממשלה ו-11 דירקטורים שהוצעו לבחירה על ידי הרוכשים). לענין קביעת זהותם של המועמדים לכהונת דירקטורים חיצוניים בבנק, נקבע כי הראשון יוצע על ידי הרוכשים והשני על ידי הממשלה והכל, לתקופה ובתנאים שנקבעו לענין זה בהסכם. (בדבר תיקון הוראות ההסכם בנושא זה לאחר סיום תקופת התמיכה ופקיעת האופציה, ר' בסעיף "הפעלת הסדרי שיתוף הפעולה בין הרוכשים לממשלה מיום 1 בינואר 2009 ואילך" להלן).
- נקבע כי במשך תקופת התמיכה יפעלו הצדדים על מנת לגרום לכך שבכל הוועדות המהותיות של הדירקטוריון יכהן לפחות דירקטור אחד, שמונה לפי הצעת הממשלה, וכי כל עוד הבנק הינו בעל שליטה בחברות מהותיות (עליהן יודיעו הממשלה ונכסים לרוכשים מזמן לזמן) ודירקטורים בבנק מתמנים כדירקטורים בחברות האמורות, אזי במידה ולבנק זכות למנות יותר מדירקטור אחד, ימונה לפחות דירקטור אחד שמונה לפי הצעת הממשלה, כדירקטור מטעם הבנק בכל אחת מהחברות האמורות, והכל בהתאם לתנאים שנקבעו בהסכם. (הוראה זו עודנה בתוקף גם לאחר תיקון ההסכם כמפורט בסעיף "הפעלת הסדרי שיתוף הפעולה בין הרוכשים לממשלה מיום 1 בינואר 2009" להלן).
- נקבע כי במשך תקופת התמיכה כל עוד הרוכשים ומי שמשותף עמם בגרעין השליטה מחזיקים לפחות 26% ממניות הבנק, ממלאים את התחייבויותיהם על פי ההסכם וגורמים לבנק למלא אחר ההוראות שעליהן לפעול על מנת לגרום לו למלא - נציגי הממשלה יימנעו באסיפות כלליות מהפעלת זכויות ההצבעה הצמודות למניות האופציה שבידי הממשלה עד לשיעור שבו המניות שבידי הרוכשים ומי שמשותף עמם בגרעין השליטה יקנו 50.1% מכלל המניות המצביעות בעד או נגד באותה אסיפה. בהסכם נקבע כי בהחלטות לענין עסקאות שלמשאי משרה בבנק או לבעל שליטה בבנק או לרוכשים עניין אישי בהן, רשאים נציגי הממשלה להצביע לפי שיקול דעתם. עוד נקבע כי לבקשת הרוכשים יצביעו נציגי הממשלה ביחד עם נציגי הרוכשים במקום להימנע, והכל בהתאם לתנאים שנקבעו בהסכם. בתקופה האמורה תימנע הממשלה ממתן הוראה לפי סעיף 28(א)(3) לחוק המניות הבנקאיות שבהסדר (לענין הוראות חוק זה, ר' "חוק המניות הבנקאיות שבהסדר" להלן) (הוראה זו באה אל סיומה בעקבות סיום תקופת התמיכה ופקיעת האופציה).
- בסעיף זה -
- "תקופת ההגבלה" - התקופה המתחילה במועד ההשלמה ונמשכת: (1) כל עוד הממשלה ומי מטעמה מחזיקים, ביחד, לא פחות מ-10% מהון המניות המונפק של הבנק או (2) עד תום ארבע שנים מיום 31.12.2005, לפי התקופה הקצרה יותר.

"התקופה הנוספת" - התקופה המתחילה בתום תקופת ההגבלה ונמשכת: (1) כל עוד הממשלה ומי מטעמה, מחזיקים, ביחד, לא פחות מ-5% מהון המניות המונפק של הבנק; (2) עד תום שלוש שנים מתום תקופת ההגבלה; או (3) עד לאחר מימוש מלא של האופציה, לפי התקופה הקצרה יותר.

- במשך תקופת ההגבלה, הרוכשים לא יבצעו כל פעולה מבין הפעולות הבאות, ויפעלו כמיטב יכולתם לגרום לבנק להימנע מביצוען, אלא אם נתקבלה לפעולה הסכמתה המוקדמת, בכתב, של הממשלה: (א) פירוק מוצון של הבנק (ב) פיצול של הבנק, מיזוג של הבנק עם חברות שאינן חברות בת בבעלות מלאה, פשרה או הסדר, כמשמעותם בחוק החברות, התשנ"ט-1999 שהבנק צד להם וכל פעולה דומה שיש בה כדי להשפיע על הון המניות המונפק של הבנק; (ג) הקצאת מניות, שינוי בזכויות הצמודות למניות, הגדלת הון (רשום או מונפק) וחלוקת מניות הטבה או הנפקת זכויות על ידי הבנק; (ד) תשלום דמי ניהול או מתן טובת הנאה אחרת על ידי הבנק או תאגידים מקבוצת בד"ל (כהגדרתה בהסכם), לבעלי עניין בבנק, למעט קביעת תנאי העסקתו של המנכ"ל, וכן כל עסקה חריגה שלבעל עניין בבנק עניין אישי בה; (ה) שינוי במסמכי ההתאגדות של הבנק.

על פי הוראות ההסכם, הממשלה לא תימנע מליתן הסכמתה לפעולות כאמור בס"ק (ב) לעיל וכן לפעולות כמפורט בס"ק (ג) לעיל, הנדרשות לצורך כך, אלא מטעמים סבירים, שעניינם שינוי מהותי בזכויותיה של הממשלה על פי ההסכם לרכישת גרעין השליטה בבנק, או פגיעה בערך של מניות הבנק שבידיה או פגיעה ביכולתה למכור אותן.

- הרוכשים התחייבו לפעול כמיטב יכולתם, בכפוף לכל דין, על מנת לגרום לכך, כי במהלך תקופת ההגבלה, הבנק יימנע מלהנפיק מניות וניירות ערך המיירים למניות, אלא בהסכמת נכסים והממשלה, מראש ובכתב, ובכפוף לאמור להלן: (א) הממשלה ונכסים לא יימנעו מלהסכים להנפקת המניות של הבנק, על פי דרישה יזומה בכתב של המפקח על הבנקים, בהתאם לסמכותו על פי דין; (ב) כל הנפקה כאמור, שהממשלה או נכסים נתנו את הסכמתם לנביה, וכן כל הנפקה של מניות על ידי הבנק, במהלך התקופה הנוספת, תיעשה בתאום עם הממשלה, והבנק יאפשר לממשלה לשלב במכירה מניות מבין מניות הבנק המוחזקות על ידה, בשיעור של עד מחצית מהכמות הכוללת הנמכרת בכל הצעה, והכל בכפוף לתנאים שנקבעו לענין זה בהסכם.

- נקבע כי במקרה של מכירת השליטה בבנק דיסקונט ניו יורק, תועבר לבנק מלוא התמורה במזומן שתתקבל בגין המכירה, ולא ניתן יהיה למשך דיבידנד מכספי תמורה זו, עד מלאת חמש שנים ממועד החתימה על ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, אלא אם יוסכם אחרת עם ועד עובדי הבנק.

- נקבעו הגבלות על העברה של החזקותיהם של הצדדים בבנק, במהלך תקופת ההגבלה ו/או במהלך התקופה הנוספת. הרוכשים יהיו רשאים להעביר מניות או להנפיק מניות למי שיהיה למשתתף בגרעין השליטה, רק לאחר שרכשו מהממשלה מניות המהוות לפחות 35% מהון המניות המונפק של הבנק. כל מכירה של הרוכשים לנעבר שאינו משתתף בגרעין השליטה, לרבות הצעת מכר על פי תשקיף, מותנית במתן זכות הצטרפות לממשלה כך שיתאפשר לממשלה לשלב במכירה מניות מבין מניות הבנק המוחזקות על ידה, והכל בכפוף לתנאים שנקבעו לענין זה בהסכם. הממשלה התחייבה כי בתקופת ההגבלה לא תמכור מניות בבנק במכירה פרטית, שלא על פי תשקיף, למשקיע או לקבוצת משקיעים הפועלים, למיטב ידיעתה, בצעה אחת, בכמות העולה על 4.9% מההון המוצא של הבנק (יחד עם החזקות קודמות של אותו/ם משקיע/ים, ככל שהן בידיעת הממשלה), ללא הסכמת הקונות. הממשלה לא תהיה מוגבלת במכירת מניות של הבנק במהלך המסחר בבורסה ולא תהיה מוגבלת בהפעלת זכותה על פי ההסכם להצטרף למכירת מניות על ידי הרוכשים או לשלב מכירת מניות שהיא מחזיקה בהנפקת מניות על ידי הבנק.

- הרוכשים התחייבו לשתף פעולה עם הממשלה ונכסים ולעשות כמיטב יכולתם שהבנק ונושאי המשרה בו ושאר התאגידים בקבוצת בד"ל (כהגדרתה בהסכם) ונושאי המשרה בהם, ישתפו פעולה עם הממשלה ונכסים, על חשבון הבנק (למעט לענין תשלום עמלות חיתום והפצה שיחולו על הממשלה) מתוך כוונה לסייע לממשלה ולנכסים במכירת יתרת מניות הבנק, וזאת בהתאם לחובותיהם לפי חוק המניות הבנקאיות שבהסדר ולפי הסכם שיתוף הפעולה הקיים בין הבנק לבין נכסים, ובכפוף לכל דין, וכן על פי ההוראות שנקבעו לענין זה בהסכם.

- נקבע כי כל עוד הרוכשים שולטים בבנק הם מתחייבים לפעול על מנת שיוענקו לדיקטורים ולנושאי המשרה האחרים שיהיו בבנק במועד השלמת העסקה תנאי פטור, ביטוח ושיפוי זהים ככל הניתן לאלה שיאומצו על ידי הבנק ביחס לדיקטורים ונושאי המשרה האחרים שימונו לאחר השלמת העסקה, אם וככל שיאומצו, באופן שיבטיח להם כיסוי ביטוחי, פטור ושיפוי גם בגין פעולותיהם בתקופה שלפני מועד השלמת העסקה. הרוכשים ציינו כי אינם מתנגדים שהאמור יחול גם לגבי נושאי המשרה בחברות בת של הבנק.

- לענין סעיף 41 לחוק המניות הבנקאיות שבהסדר, נקבע בהסכם למכירת גרעין השליטה כי הוראות ההסכם עדיפות על ההוראות

המנוגדות להן והמצוינות בסעיף האמור. מבלי לגרוע מכלליות האמור נקבע כי הוראות ההסכם גוברות על הוראות סעיפים 18, 19(ה), 23 ו-24 לחוק לענין אופן מינויים של דירקטורים בבנק ועל הוראות סעיף 21(ב) לענין כהונת דירקטורים חיצוניים; הוראות ההסכם מוסיפות על הוראות סעיף 33 לחוק לענין שיתוף פעולה ומסירת מידע למדינה לשם מכירת יתרת מניותיה בבנק; הוראות סעיף 22 לחוק המחייבות קבלת הסכמת הוועדה למינוי יו"ר הדירקטוריון לא יחולו; הוראות ההסכם גוברות על הוראות פרק ו' לחוק בכל הנוגע להגבלה על הפעלת זכויות ההצבעה של הממשלה.

הפעלת הסדרי שיתוף הפעולה בין הרוכשים לממשלה מיום 1 בינואר 2009 ואילך

כאמור, בהתאם להסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, ביום 31 בדצמבר 2008 הסתיימה התקופה למימוש האופציה שנתנה מדינת ישראל לקבוצת ברונפמן-שראן לרכישת 25% מהון המניות של הבנק המוחזק בידי המדינה. במועד זה הסתיימה גם "תקופת התמיכה" שנקבעה בהסכם.

לאחר שקודם לכן נמסרו לבנק הודעות בדבר הארכות זמניות של ההוראות הקבועות בהסכם, בכל הקשור להפעלת זכויות ההצבעה הצמודות למניות הבנק שבבעלות הממשלה ולמניות הבנק שבבעלות הרוכשים, ובכלל זה, ההוראות לענין הצבעות באסיפות הכלליות של הבנק ולענין מינוי דירקטורים בבנק, התקבלה בבנק ביום 15 בפברואר 2009 הודעה בדבר תיקון ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק. התיקון מתייחס להוראות שנקבעו בסעיף 11 להסכם וענין מינוי דירקטורים בבנק (אשר תוארו לעיל, בסעיף "הסדרים לענין שיתוף פעולה בין הרוכשים לבין הממשלה", בנוגע להחזקה במניות הבנק והפעלת השליטה בבנק).

על פי התיקון, ההסדרים בנוגע למינוי דירקטורים בבנק יחולו גם בתקופה שמיום 16 בפברואר 2009 ועד 15 בפברואר 2010 (להלן: "תקופת ההסכמה"), בשינויים הבאים: כל עוד הממשלה מחזיקה לפחות 10% מההון המונפק של הבנק, יכהנו בדירקטוריון הבנק לפחות 5 דירקטורים שזהותם נקבעה בידי נציגי הממשלה, ולא יותר מ-8 דירקטורים שיוצעו לבחירה בידי הרוכשים. אם שיעור אחזקותיה של הממשלה בהון המונפק של הבנק ירד במהלך תקופת ההסכמה אל מתחת ל-10%, מספר הדירקטורים שיוצעו בידי הרוכשים לא יעלה על 11, ומספר הדירקטורים שזהותם תקבע בידי נציגי הממשלה יהיה 2. בנוסף, זהות המועמדים לכהן כדירקטור חיצוני בדירקטוריון הבנק תיקבע בפעם הראשונה בתקופת ההסכמה, בחודש פברואר 2009, בידי הרוכשים, ולאחר מכן בידי נציגי הממשלה, וחוזר חלילה. כן יפעלו הצדדים בכדי לגרום למינויו של דירקטור נוסף בבנק, שזהותו תיקבע בידי נציגי הממשלה, כך שמספר חברי הדירקטוריון בבנק יושלם ל-15.

כל אחד מהצדדים רשאי להביא את התיקון האמור לידי סיום בהודעה בכתב לצד השני, 15 ימים מראש. האמור בתיקון לחוזה המכר אין בו כדי להגביל בדרך כלשהי את מדינת ישראל ונכסים מ"י. בע"מ בכל הנוגע למכירת מניות המדינה בבנק. ביתר הוראות ההסכם לא חל שינוי, ולפיכך הגיעו לסיומן הוראות אחרות בדבר שיתוף הפעולה בתקופת התמיכה (שתוארו לעיל, בסעיף "הסדרים לענין שיתוף פעולה בין הרוכשים לבין הממשלה", בנוגע להחזקה במניות הבנק והפעלת השליטה בבנק).

עוד נמסר לבנק כי, בהמשך לתיקון האמור להסכם, תוקן ביום 9 בפברואר 2009 היתר נגיד בנק ישראל לשליטה והחזקה של אמצעי שליטה בבנק, שניתן לרוכשים ביום 29 בינואר 2006, באופן שהותר לרוכשים לשתיף פעולה דרך קבע עם ממשלת ישראל, בקשר להפעלת השליטה בבנק, על פי חוזה המכר על תיקוניו, שיאושרו בידי המפקח מראש ובכתב. בתיקון להיתר הובהר עוד כי הארכת תוקף בלבד, לא תחייב קבלת אישור מראש, והודעה עליה תימסר למפקח בכתב בתוך 7 ימים מהמועד בו הוארך תוקף ההסכם. כן נמסר לבנק כי בהתאם לאמור בתיקון ההיתר, אישר המפקח על הבנקים, ביום 9 בפברואר 2009, את התיקון האמור להסכם למכירת גרעין השליטה בבנק.

לפי מה שנמסר לבנק, בחודש פברואר 2009 הבהיר המפקח, במענה לפניית קבוצת ברונפמן, כי יאפשר לקבוצת השליטה מינוי משקיף מטעמה בדירקטוריון הבנק וכי יחולו על המשקיף אותן המגבלות החלות על דירקטור בבנק.

הסדרים בין מרכיבי קבוצת ברונפמן - שראן

על פי מה שנמסר לבנק Treetops II ו-Treetops (להלן: "הרוכשים") וכן חברי קבוצת ברונפמן ורובין שראן (להלן יכונן חברי קבוצת ברונפמן ורובין שראן ביחד: "המשקיעים") התקשרו בהסכם הנוגע להשקעתם בבנק, הכולל מסמך עקרונות המפרט את אופן שיתוף הפעולה בין המשקיעים (Summary of Principal Terms) אשר אושר על-ידי בנק ישראל (להלן: "הסכם שיתוף הפעולה"). כמו כן,

חתמו המשקיעים על מכתב הבהרות, המבהיר ו/או מוסיף על הוראות שנקבעו בהסכם שיתוף הפעולה (להלן: "מכתב הבהרות"). ביום 24 בינואר 2006 הודיע בנק ישראל למשקיעים כי מכירת מניות מתוך גרעין השליטה על ידי הרוכשים ללא תיאום מוקדם עם נגיד בנק ישראל, גם אם תבצע לאחר 5 שנים ממועד קבלת ההיתר, תגרום, קרוב לוודאי, להפרת תנאי ההיתר. יחד עם זאת, הודיע בנק ישראל כי אין לו התנגדות לכך שמכתב הבהרות ייחתם לצורך הסדרת הסכמות מסוימות בין המשקיעים, ובלבד שמכתב הבהרות יתוקן או יוחלף לאחר שייבחן על-ידי בנק ישראל. למיטב ידיעת הבנק, בנק ישראל לא פנה שוב בענין ולמועד פרסום הדוח מכתב הבהרות טרם תוקן או הוחלף.

הסכם שיתוף הפעולה קובע, בין היתר, כי מתוך מספר הדירקטורים, אשר הרוכשים זכאים למנות בבנק, יהיו קבוצת ברונפמן ורובין שראן (שייקרא להלן: "קבוצת שראן" וביחד עם קבוצת ברונפמן ייקראו להלן: "הקבוצות") זכאים למנות מספר דירקטורים, אשר יהיה פרופורציונלי לחלקה היחסי של כל קבוצה, בזכויות הבעלות הכוללות של כל המשקיעים, כשותפים מוגבלים בשני הרוכשים ביחד (זכויות הבעלות הכוללות, כאמור, בשני הרוכשים ביחד, ייקראו להלן: "האינטרסים"). בנוסף, קבוצת ברונפמן זכאית למנות את הדירקטור החיצוני הראשון ששתי הקבוצות יהיו זכאיות למנותו, לכשתתפנה משרה זו, ואילו קבוצת שראן זכאית למנות את הדירקטור החיצוני השני (לעניין ההסכמות בין הרוכשים לממשלה בקשר למינוי דירקטורים חיצוניים, ראה לעיל). זהות הדירקטורים המוצעים על-ידי כל קבוצה, תקבע בהצבעת רוב בעלי המניות בשותף הכללי של כל רוכש. הרוכשים יצביעו מכוח מניותיהם בבנק, לשם מינוי הדירקטורים, בהתאם לאמור לעיל. למיטב ידיעת הבנק לא בוצע תיקון בהסכם שיתוף הפעולה בעקבות תיקון ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, שבוצע בידי המדינה והרוכשים בחודש פברואר 2009, כמפורט בסעיף "הפעלת הסדרי שיתוף הפעולה בין הרוכשים לממשלה מיום 1 בינואר 2009" לעיל.

בהסכם שיתוף הפעולה נקבע עוד, כי הרוכשים יצביעו ביחד, בכל הנושאים שיובאו לאסיפת בעלי המניות של הבנק. לצורך כך, לפני כל אסיפה כללית של בעלי המניות בבנק, כל רוכש יערוך אסיפה של בעלי המניות בשותף הכללי שלו, אשר במהלכה כל בעל מניות יציין כיצד על הרוכשים להצביע ביחס לאותו עניין. למעט ביחס להחלטות בעניינים ספציפיים, המצריכות רוב מיוחד של למעלה מ-67%, כאמור להלן, ולעניין מינוי דירקטורים, כאמור לעיל, הרוכשים לא יצביעו בעד אישורו של עניין כלשהו המובא לאסיפת בעלי המניות של הבנק, אלא אם תמכו באישורו בעלי מניות המחזיקים יחדיו בלמעלה מ-50% מהאינטרסים.

נקבע כי ביחס להחלטות שלהלן, יידרש רוב מיוחד של למעלה מ-67% מהאינטרסים: מכירת מניות של הבנק על-ידי הרוכשים; גיוס הון משמעותי שהבנק מעורב בו; מיזוגים, פיצולים, רכישות או מכירות משמעותיים, שהבנק או הרוכשים יהיו מעורבים בהם; הנפקה של הון או של חוב על-ידי הרוכשים; כל תיקון בזכויות הצמודות לאינטרסים; פירוק (לרבות מרצון) של מי מהרוכשים; מינוי יו"ר הבנק. הסכם שיתוף הפעולה קובע עוד, כי התמורות (נטו) שיקבל כל רוכש עבור מימוש מניות הבנק או דיבידנדים או תשלומים אחרים שיתקבלו מהבנק, יחולקו על-ידי כל רוכש כדלקמן: (1) ראשית, כל רוכש יחלק לכל אחד מן המשקיעים בו חלק יחסי מהסכומים האמורים לעיל, בהתאם לחלקו היחסי באינטרסים באותו רוכש, עד להחזר מלוא הסכומים שהושקעו על ידו באותו רוכש; (2) שנית, כל רוכש יחלק לכל אחד מן המשקיעים בו, סכום השווה ל-8% לשנה (מצטבר), על השקעתו באותו רוכש; (3) לאחר ביצוע התשלומים כאמור בסעיפים קטנים 1 ו-2 לעיל, Treetops (ולא Treetops II), תחלק 15% וכן סכומים נוספים ל-SLP ואת היתרה (85% למעט הסכומים הנוספים) תחלק למשקיעים ב-Treetops, בהתאם לחלקם היחסי, הכל כמפורט בהסכם שיתוף הפעולה. ה-SLP תחלק סכומים מסוימים שיתקבלו על ידה מ-Treetops למר מתיו ברונפמן, לתאגיד בבעלות מר מייקל רוברטסון וכן ל-Cam Discount, הכל על פי החלוקה ובתנאים שנקבעו לעניין זה בהסכם שיתוף הפעולה.

הסכם שיתוף הפעולה קובע עוד, כי למשקיעים בכל רוכש תהיה זכות להשתתף בהקצאות עתידיות ברוכש בו המשקיע הוא בעל אינטרסים. כן נקבע בהסכם שיתוף הפעולה, כי במהלך חמש השנים הראשונות ממועד רכישת גרעין השליטה (או כל תקופה קצרה יותר, כפי שיאפשר הסכם מכירת גרעין השליטה), לא יבוצעו כל מכירה, החלפה, שעבוד או העברה (להלן ביחד: "העברה") של איזה מהאינטרסים ברוכש כלשהו (למעט העברות לבני משפחה או לגופים משפחתיים), ללא הסכמת השותף הכללי של אותו רוכש. במקרה שניתנה הסכמה להעברה, או לאחר התקופה האמורה, כל העברה תהיה כפופה לזכות הצעה ראשונה לטובת Treetops או Treetops II, לפי העניין, וכל משקיע אחר ולזכות Tag Along. בנוסף, בני משפחת ברונפמן ימשיכו להחזיק, בכל עת, לפחות 50.1% מהאינטרסים המוחזקים על-ידי חברי קבוצת ברונפמן, ורובין שראן ימשיכו להחזיק, בכל עת, לפחות 50.1% מהאינטרסים המוחזקים על-ידי קבוצת שראן. עוד נקבע בהסכם שיתוף הפעולה, כי אם המחזיקים בלמעלה מ-55% מהאינטרסים יחליטו למכור יותר מ-55% מהאינטרסים, הם רשאים לכפות על המשקיעים האחרים למכור את יתרת האינטרסים המוחזקים על ידם, באותם תנאים.

לענין שינויים בהסכם למכירת גרעין השליטה בבנק נקבע כי נדרש אישורם של מתיו ברונפמן, ליאונרד גרונשטיין בשמו של רובין שראן ומייקל רובינף, פה אחד.

במכתב ההבהרות נקבע, כי מתום חמש וחצי שנים ממועד השלמת העסקה, כל רוכש יהיה רשאי להחליט לוותר על היתר בנק ישראל, לצורך מכירת מניות גרעין השליטה, בהתאם לקבוע במכתב הנלווה להיתר (כמפורט לעיל). רוכש שבחר לעשות כן ישלח הודעה על כך לרוכש השני, ובמקרה כזה תהיה לרוכש השני זכות הצעה ראשונה וכן זכות Tag Along, ביחס לכל המניות שבידו, הכל בכפוף ובהתאם לתנאים שיוסכמו (בעתיד) בין הרוכשים בעניין זה. מכירת מניות כאמור בפסקה זו, לא תדרוש רוב של 67% מהמשקיעים (כפי שנדרש למכירת מניות לפי הסכם שיתוף הפעולה).

מכתב ההבהרות קובע עוד, כי הסכם שיתוף הפעולה יעמוד בתוקפו כל עוד כל אחד מהרוכשים יחזיק, במישרין או בעקיפין, יותר מ-5% מהון המניות של הבנק. עוד נקבע, כי הוראות הסכם שיתוף הפעולה החלות לגבי מניות גרעין השליטה, יחולו גם ביחס למניות הנוספות שירכשו על-ידי הרוכשים או המשקיעים, במישרין או בעקיפין, לרבות ביחד עם אחרים. ההצבעה במניות נוספות שיוחזקו על-ידי הרוכשים או המשקיעים, לרבות ביחד עם אחרים, תיעשה בהתאם לאופן שבו יצביעו הרוכשים במניות גרעין השליטה, כמפורט לעיל.

חוק המניות הבנקאיות שבהסדר

כאמור לעיל, חוק המניות הבנקאיות שבהסדר נועד להסדיר את החזקת המדינה במניות הבנק ואת השימוש בזכויות ההצבעה מכוחן ונושאים נלווים אחרים, וזאת על מנת לאפשר לממשלה למכור את המניות בבנקים שהועברו לבעלותה בתנאים ובאופן שייראו לה רצויים, להימנע ממעורבות בניהול השוטף של עסקי הבנקים, בתקופה שעד למכירת המניות, תוך שמירה על האינטרס הרוכשי של המדינה בהם ולאפשר שינויים מבניים במערכת הבנקאית בהתאם למדיניות הממשלה ועל פי כל דין. החוק קבע כי השימוש בזכויות ההצבעה מכוח המניות, מטעם המדינה ובשבילה ייעשה על ידי ועדה למניות הבנק (להלן - "הוועדה"), אשר תמונה לכל בנק בנפרד, על ידי ועד ציבורי, שימונה על ידי הממשלה. ביום 22 בדצמבר 2005 פורסמה ברשומות הוראת המניות הבנקאיות שבהסדר (הוראת שעה) (מינוי ועדות אחרות ותקופת כהונתן), התשס"ו - 2005 אשר קבעה כי אם העבירה המדינה את השליטה בבנק לאדם אחר, תסיים הוועדה שמונתה את כהונתה. על אף האמור הודיעה ב"כ המדינה בתגובה לפניית ב"כ הרוכשים ביום 10 באפריל 2006 כי הוועדה למניות הבנק תכהן כנציגת הממשלה לצורך ההצבעה במניות הבנק שבידי המדינה. ביום 12 במרץ 2009 פורסמה ברשומות הוראת המניות הבנקאיות שבהסדר (הוראת שעה) (מינוי ועדות אחרות ותקופת כהונתן), התשס"ט-2009, לפיה הועד הציבורי ימנה ועדה לענין מניות הבנק לתקופה של שלוש שנים נוספות, ואולם הוועדה תסיים כהונתה טרם שחלפה תקופה זו אם יפחת שיעור המניות שמחזיקה הממשלה בבנק מתחת ל-10%. בהתאם, מונתה מחדש הוועדה למניות הבנק.

עיקרי החוק

סעיף 41 לחוק קובע כי משמכרה הממשלה מניות בעסקה שמטרתה הקניית שליטה כדין בבנק, יחולו הוראות סעיפים 3 ו-5, פרקים ה' ו-ו' וסעיפים 33 עד 36, בכפוף להוראות שייקבעו במפורש לענין זה בהסכם המכר. להלן יתוארו הוראות החוק האמורות, שעודן רלוונטיות, והתיקונים להן בהתאם להסכם המכר, הוא ההסכם להעברת גרעין השליטה בבנק.

בהסכם להעברת גרעין השליטה בבנק נקבע כי הוראות חוק המניות הבנקאיות בהסדר שענינן מינוי דירקטורים (פרק ה' לחוק) לא יחולו. לענין הוראות פרק ו' שענינן אסיפות כלליות נקבע בהסכם כי ההוראות המתייחסות לוועדה יחולו על נציגי הממשלה גם אם אינם הוועדה. הוראות פרק ו' קובעות כי הוועדה חייבת להשתתף באסיפות הכלליות של בעלי המניות של הבנק, ולהצביע בהן מכח המניות המוחזקות על ידי הממשלה באופן שעליו החליטה הוועדה.

במקרה שבו הוצע באסיפה כללית לשנות את מסמכי היסוד של הבנק, תצביע הוועדה על פי שיקול דעתה, ובלבד שתצביע נגד כל שינוי שיש בו כדי לפגוע, במישרין או בעקיפין, בזכויות הקשורות למניות או ביכולת מכירתן, או במדיניות הממשלה בקשר למכירתן או בקשר לשינויים מבניים במערכת הבנקאית, ובמקרה של ספק רשאית הוועדה להתייעץ עם שר האוצר או מי שהוא ימנה לענין זה. לענין אישור שכר דירקטורים הוועדה אינה רשאית להצביע בעד העלאה בשכר, מעבר לעליית השכר הממוצע במשק אלא אם כן התוצאות העסקיות של הבנק יצדיקו זאת.

סעיף 28 לחוק המניות הבנקאיות קובע כי שר האוצר, באישור הממשלה או באישור ועדת שרים שהממשלה תסמיך, יהיה רשאי להורות לוועדה לבקש כינוס של אסיפה כללית של הבנק ולהשתתף בה ולהצביע לפי הוראותיו בכל ענין, לרבות תיקון מסמכי היסוד,

אם הדבר דרוש, לדעתו, להשגת מטרה מהמטרות הבאות:

- (1) ביצוע מכירת המניות, לרבות קיום התחייבויות ומימוש זכויות שנקבעו בהסכמי המכר, ולרבות קבלת החלטות בדבר שינויים בהון המניות להקלת סחירותן של המניות ובדבר פעולות נלוות אחרות;
 - (2) מניעה או צמצום של פגיעה ממשית, במישרין או בעקיפין, בזכויות הקשורות למניות, ביכולת מכירתן או בתמורה שתתקבל ממכירתן.
 - (3) ביצוע שינויים מבניים, לרבות מכירת נכסים מהותיים מנכסי הבנק, או ארגון מחדש של הבנק והחברות שבשליטתו, הנדרשים על פי דין או שהממשלה החליטה עליהם לפני ה-31 באוקטובר 1993 ואולם אם נמכרו לציבור מניות של הבנק על פי תשקיף, תופעל סמכות זו רק אם השינויים המבניים המוצעים נדרשים על פי דין או צוינו במפורש בתשקיף, או לא תהיה בהם פגיעה בטובת הבנק. סעיף זה לא יחול בתקופת התמיכה.
 - (4) קביעת מדיניות חלוקת דיבידנדים מתוך רווחי הבנק, בכפוף להגבלות שקבע המפקח על הבנקים לשמירה על יציבות הבנק.
 - (5) העברת סמכויות בנושאים הנזכרים בס"ק (1) עד (4) לעיל, לאסיפה הכללית.
- בסעיף 33 לחוק המניות הבנקאיות, נקבע כי הבנק וכל נושא משרה בו, וכן כל חברה בשליטת הבנק וכל נושא משרה בה, ישתפו פעולה עם מי שיטפל במכירת מניות הבנק. עוד נקבע כי מתכונת שיתוף הפעולה של הבנק תהיה כאמור בהסכמים שנחתמו בין הממשלה וחברת נכסים לבין הבנק, והכל כמפורט בסעיף האמור.
- סעיף 34 קובע הוראות לעניין אחריות ושיפוי בעניין ביצוע פעולות לפי סעיפים 28-33 לחוק.

הסכם העובדים

ביום 1 בפברואר 2005, במקביל לחתימת ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, נחתם הסכם בין ההסתדרות החדשה, ועד עובדי בנק דיסקונט והחשב הכללי במשרד האוצר (להלן: "הסכם העובדים"). ביום 7 בפברואר 2005 אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון של הבנק את הצטרפות הבנק להסכם. ביום 5 באפריל 2005 אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק את הצטרפות הבנק להסכם העובדים. ועדת הכספים של הכנסת אישרה אף היא את הסכם העובדים.

הסכם העובדים נועד להסדיר מספר דרישות שהועלו מטעם עובדי הבנק בקשר לזכויותיהם על רקע מכירת גרעין השליטה בבנק על ידי המדינה.

בהסכם העובדים נקבע, בין היתר, שתוקפה של חוקת העבודה כהסכם קיבוצי בבנק דיסקונט יוארך לתקופה של חמש שנים, דהיינו עד ליום 31 בדצמבר 2009. בתום מועד זה ינהגו הצדדים, לגבי תוקפה של חוקת העבודה, בהתאם להוראות סעיף 3 לחוקה.

בהסכם העובדים נקבע עוד שבהסכם למכירת גרעין השליטה בבנק ייקבע כי אם תימכר השליטה בבנק דיסקונט ניו יורק, תועבר מלוא התמורה במזומן שתתקבל בגין המכירה לבנק, ולא ניתן יהיה למשוך דיבידנד מכספי תמורה זו, עד מלאת חמש שנים ממועד חתימת ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, אלא אם יוסכם אחרת עם ועד העובדים.

הסכם עובדי מרכנתיל. ביום 22 במאי 2005 נחתם הסכם בין ההסתדרות החדשה, ועד עובדי בנק מרכנתיל דיסקונט והחשב הכללי במשרד האוצר (להלן: "הסכם עובדי מרכנתיל"). ביום 30 במאי 2005 אישרה מועצת העובדים בבנק מרכנתיל דיסקונט את הסכם עובדי מרכנתיל. ביום 9 ביוני 2005 אישר דירקטוריון בנק מרכנתיל דיסקונט את ההסכם, וביום 20 ביוני 2005 אישרה אותו האסיפה הכללית של בנק מרכנתיל דיסקונט. ועדת הכספים של הכנסת אישרה אף היא את ההסכם.

הסכם עובדי מרכנתיל נועד להסדיר מספר דרישות שהועלו מטעם עובדי בנק זה בקשר לזכויותיהם על רקע מכירת גרעין השליטה בבנק על ידי המדינה.

בהסכם עובדי מרכנתיל נקבע, בין היתר, שתוקפם של ההסכמים הקיבוציים החלים בבנק מרכנתיל דיסקונט (כמשמעות המונח בהסכם הקיבוצי מיום 21 בדצמבר 2004, על כל נספחיו), יוארך לתקופה קצובה עד ליום 31 בדצמבר 2009. בתום מועד זה ינהגו הצדדים, לגבי תוקפם של ההסכמים הקיבוציים, בהתאם להוראות סעיף 5 להסכם העבודה מיום 17 במאי 1968.

החזר חוב המדינה בגין המענק לעובדים

בהסכם העובדים נקבע, בין היתר, כי העובדים יקבלו מהממשלה סך של 120 מיליון ש"ח בגין ויתור על רכישת מניות בבנק בהנחה (להלן: "מענק המדינה לעובדים"). כן נקבע כי העובדים יקבלו מהבנק סך של 130 מיליון ש"ח (להלן: "מענק הבנק לעובדים").

יצוין כי בשיחה שנערכה בין מנכ"ל הבנק לבין סגן החשב הכללי במשרד האוצר, הובהר לבנק כי סכום מענק הבנק לעובדים (כאמור לעיל, סך של 130 מיליון ש"ח), מבטא את העלות הכוללת לבנק כמעסיקם של העובדים.

עוד יצוין כי באישור שנתנו ועדת הביקורת, הדירקטוריון והאסיפה הכללית, להצטרפות הבנק להסכם העובדים, הודגש כי העלות הכוללת (עלות למעביד) באישור הבנק תעמוד על כ-130 מיליון ש"ח (ולא תעלה על סכום זה).

בהסכם העובדים נקבע כי מענק המדינה לעובדים ומענק הבנק לעובדים (להלן: "המענק הכולל") יעמוד על סך של 250 מיליון ש"ח. המענק הכולל ישולם לעובדים, בכפוף לביצוע ה-closing של ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, במועדים הבאים: (1) סך של 205 מיליון ש"ח ישולם במהלך חודש ספטמבר 2005 או בסמוך לאחר ה-closing, לפי המאוחר; (2) סך של 45 מיליון ש"ח ישולם לא יאוחר מתום שלוש שנים ממועד ה-closing או בסמוך למועד מימוש האופציה בידי הרוכשים, היה והרוכשים יממשו את זכותם לרכוש את מניות האופציה במלואה או בחלקה, במועד מוקדם יותר (להלן: "התשלום הנדחה").

ברבעון הראשון של שנת 2006, בסמוך לאחר ביצוע ה-closing של ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, שילמו הבנק וחברות הבת הרלבנטיות את המענק הכולל עליו הוסכם בהסכם העובדים. בכך מוצו זכויות העובדים למענק בהתאם להסכם העובדים.

העלות הכוללת של המענק, לרבות הוצאות נלוות (מע"מ שכר וביטוח לאומי), הגיעה לסך של כ-305 מיליון ש"ח. לאור האמור לעיל, המענק שישולם על ידי המדינה יגיע לסך של כ-175 מיליון ש"ח, מזה סך של כ-120 מיליון ש"ח שולם בחודש מרס 2006. יתרת החוב של מדינת ישראל לבנק בגין המענק לעובדי בנק דיסקונט נותרה אפוא בסך של כ-55 מיליון ש"ח, ומועד תשלומה חל ביום 1 בפברואר 2009.

על פי מה שנמסר לבנק, במקביל לחתימה על ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, נחתם הסכם בין קבוצת ברונפמן-שראן (להלן: "הרוכשים") לבין הממשלה, שעניינו מימון ביניים לתשלום הנדחה מתוך מענק המדינה לעובדים, בגין אותו חלק מהאופציה שלא מומשה על ידי הרוכשים. על פי ההסדר האמור, אם הרוכשים לא יממשו את האופציה במלואה, כפי שאירע בפועל, יהיה עליהם לממן את התשלום הנדחה (סך של 45 מיליון ש"ח - ר' לעיל). החזר מימון הביניים יהיה כלהלן: בכל מועד שבו המדינה תמכור מניות בבנק, היא תשלם לרוכשים חלק יחסי מן התמורה שתתקבל על פי היחס שבין מספר המניות שנמכרו על ידה לבין מספר מניות האופציה שלא מומשו. היתרה תשולם בתום 8 שנים.

על פי מה שנמסר לבנק, בשיחות שהתקיימו בין המדינה לבין הרוכשים בתחילת שנת 2009, הסכימה המדינה לוותר על ההלוואה שהיה על הרוכשים להעמיד לה ביום 1 בפברואר 2009, כאמור, בכפוף לתנאים הבאים:

- הבנק יסכים לדחות את המועד לסילוק התשלום הנדחה על ידי מדינת ישראל לתקופה בת מספר חודשים (שיכול ותוארך) בתמורה לתשלום ריבית (ר' להלן). זאת, כדי לאפשר לחשב הכללי במשרד האוצר להסדיר את נושא תקצוב החזר החוב לבנק;
- הרוכשים ישלמו למדינה סכום השווה לסכום הריבית ששולם לבנק על ידי המדינה בשל הדחייה בביצוע התשלום הנדחה;
- הרוכשים ישלמו למדינה את שווי ההטבה שהייתה גלומה במימון הביניים שהתחייבו להעמיד למדינה לביצוע התשלום הנדחה.

לקראת סוף חודש ינואר 2009, אישרו האורגנים המוסמכים של הבנק את התקשרות הבנק עם מדינת ישראל, בהסכם למתן הלוואה בגובה יתרת החוב של המדינה לבנק, לתקופה שלא תעלה על 13 חודשים, בתנאים מסחריים מקובלים.

בסמוך לאחר מכן העביר הבנק לחשב הכללי הסכם בעניין, חתום על ידי הבנק. בתגובה נמסר לבנק, על ידי ב"כ המדינה, כי נוכח חילופי גברי באגף החשב הכללי, נדרשת למדינה שהות קצרה כדי ללמוד את הנושא.

למועד פרסום הדוחות הכספיים טרם נפרעה יתרת החוב וטרם נחתם ההסכם בגינה.

ביום 1 במרס 2009 פנה החשב הכללי אל הבנק בבקשה שהבנק ימציא לו אישור מאומת על ידי רואי החשבון של הבנק, על התשלום לעובדים ופירוט בדבר תשלומי המס בגינו.

חקיקה ופיקוח כללי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו.

פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס

החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק.

אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בת וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח ולציבור.

בצידם כפוף הבנק לחקיקה עניפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום ייעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, ייעוץ פנסיוני, דיני ניירות ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח).

חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדיר, דיני הערבות וכו'.

בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני ההוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתייחסים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים.

פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הפיקוח על הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות ערך והממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורות בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים.

במסגרת החקיקה שהתקבלה בעקבות ועדת בכר (ר' להלן), נקבעה במרבית החוקים החלים על פעילות הבנק האפשרות להטיל עליו עיצומים כספיים בגין הפרות של הוראות החוקים והוראות חקיקת המשנה (לרבות חוזרים והנחיות) שהוצאו או יוצאו מכוחם. להלן, בתמצית, פירוט של שינויי חקיקה ויזמות חקיקה רלוונטיים לתקופת הדוח אשר משפיעים או עשויים להשפיע באופן משמעותי על פעילות הבנק.

רפורמה במבנה שוק ההון בישראל ובפעילות הבנקים ושחקנים אחרים בתחום שוק ההון

בשלהי שנת 2004 אימצה הממשלה את המלצותיה של ועדה בינמשרדית, בראשות מנכ"ל משרד האוצר (ועדת בכר) ובמהלך שנת 2005 גובשה ואושרה חקיקה שנועדה להוציא לפועל את החלטות הממשלה בתחומים אלה. בכך הושלמה למעשה מלאכת החקיקה שנועדה לגבש הסדרים בתחומים שונים הנוגעים לפעילות המערכת הבנקאית, עליהם החליטה הממשלה עוד בשנת 1993.

בחודש אוגוסט 2005 פורסמו שלושה חוקים מקיפים המתייחסים לפעילות הבנקים ושחקנים אחרים בשוק ההון: החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה-2005; חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני), התשס"ה-2005. בהמשך שנת 2005 ובמהלך השנים 2006 ו-2007 החלו להתפרסם תקנות וכללים שונים שנועדו להשלים את ההסדרים בחקיקת משנה.

החקיקה החדשה נועדה להביא לשינוי במבנה שוק ההון ותפקידי המערכת הבנקאית בו. הבנקים נדרשו, בתוך תקופת מעבר שנקבעה בחקיקה, להפסיק את פעילותם בתחום קרנות הנאמנות וקופות הגמל במתכונת שהייתה קיימת עד אז, להעביר את ניהולן ואת הבעלות בהן לידי שחקנים אחרים בשוק ההון, ולהפוך ליועצים בתחום שוק ההון ובתחום הפנסיוני, שאינם בעלי אינטרס ישיר במוצרים הנמכרים ללקוחותיהם. במסגרת החקיקה החדשה הוסדר לראשונה בחקיקה ראשית תחום קופות הגמל וכן חוק חוק חדש בתחום הפנסיה, העוסק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני.

כן בוצעו במהלך שנת 2007 ובראשית שנת 2008 תיקוני חקיקה ותקינה שנועדו לשנות את ההסדרים בתחום החסכון הפנסיוני, והוחל בצו הרחבה ההסכם בין ההסתדרות הכללית החדשה לבין לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, שעניינו הנהגת פנסיה חובה לכל עובד. לפרטים נוספים בדבר תיקוני התקינה ובדבר היערכות הבנק לרפורמה במבנה שוק ההון בישראל ר' "פעילות בשוק ההון" בפרק "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסויימים".

יזמות חקיקה נוספת. במהלך השנה קידמו רשות ניירות ערך ומשרד האוצר תיקון מקיף בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, שיאפשר הצעת יחידות של קרנות חוץ בישראל. כן פורסמה בחודש יולי 2008 הצעה לתיקון חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, שתאפשר לזרים המוסמכים במדינות מוצאם לעסוק בייעוץ השקעות, שיווק השקעות או ניהול תיקים, להציע את שירותיהם גם בארץ, ללא צורך ברישיון, וזאת בהתקיים התנאים שייקבעו בחוק.

עוד מוצע להרחיב את רשימת הגורמים שניתן לתת להם ייעוץ או שיווק השקעות גם ללא רישיון, כך שתכלול, בין היתר, גם לקוחות פרטיים בעלי תיק נכסים גדול (15 מיליון ש"ח ומעלה) ותיקונים נוספים.

בחודש אוגוסט 2008 הפיץ משרד האוצר תזכיר חוק לתיקון חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות. במסגרת התזכיר מוצע, בין היתר, לכלול את תעודות הסל בהגדרה של נכס פיננסי, כך שמי שיש לו "זיקה" לתעודות סל (כמשמעות מונח זה בחוק) לא יוכל לשמש כיועץ השקעות. אם יאושר התיקון האמור, יהיה על הבנק לפעול לביטול הזיקה אל החברות המנפיקות תעודות סל ו/או למכור את אחזקותיו בהן, עד שנת 2013.

עוד פעלו משרד האוצר ורשות ניירות ערך, בשלהי שנת 2008, לתיקון תקנות השקעות משותפות בנאמנות, כך שיוסרו חסמים להמשך התפתחותן של הקרנות הכספיות. בין היתר מוצע להרחיב את האפשרות שניתנה לקרנות הכספיות להשקיע בניירות ערך מסחריים, שתכליתם העמדת אשראי חוץ בנקאי לטווח קצר לחברות במשק. כן מוצע לתת הקלות באשר לשיעור וסוג הפקדונות שיותר לקרנות הכספיות להחזיק. כל זאת במטרה לשפר את פוטנציאל התשואה של קרנות אלה ואת כושר המשיכה שלהן ביחס לחלופה של השקעה ישירה בפקדונות בנקאיים.

חקיקה והסדרים בנושא העמלות הבנקאיות

בשנים האחרונות עלו על סדר היום הציבורי נושאים שונים הקשורים לעמלות שגובים הבנקים, לרבות גובהן, סוגיהן, הגילוי שניתן ללקוחות אודותיהן והפיקוח עליהן. בהקשר זה הונחו על שולחן הכנסת מספר רב של הצעות חוק פרטיות, שעניינן הגבלת היכולת להעלות עמלות, הגבלת סך ההכנסות מעמלות, איסור גביית עמלות בגין שירותים מסוימים, הצעת חוק להקמת רשות לסחר הוגן, אשר תהיה אחראית לנושאים שונים, ובכלל זה הסדרת יחסי בנק-לקוח, הצעה להטלת פיקוח מצד גורמים שונים ועוד. הנושא נבחן גם בידי צוותים מקצועיים שונים שהגישו את המלצותיהם, ובכלל זה ועדת חקירה פרלמנטרית שהגישה טיוטת דוח בשנת 2007.

תיקון חוק הבנקאות (שירות ללקוח). בראשית חודש יולי 2007 פורסם תיקון לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) בנושא עמלות הבנקים. התיקון מקנה לנגיד בנק ישראל ולמפקח על הבנקים סמכויות פיקוח נרחבות על מחירי השירותים הבנקאיים, וכן סמכות לקבוע את רשימת השירותים שבגינם יוכלו בנקים לגבות עמלות ואת אופן חישובן ("התעריפונים"). סמכות הפיקוח על מחירי השירותים בעניין זה החליפה את סמכות הפיקוח של המפקח על המחירים במשרד התמ"ת. סמכות הפיקוח חלה לגבי כלל הלקוחות ולא רק על מגזר מסויים.

בעקבות אישור החוק, פרסם נגיד בנק ישראל ביום 8 בינואר 2008, את כללי הבנקאות (שירות ללקוח)(עמלות), התשס"ח-2008. בתוספת לכללים פורסמו תעריפון העמלות המלא (החל על לקוחות שמקבלים שירות בנקאי מלא) ותעריפונים מצומצמים (אשר יחולו על מגזרי לקוחות שמקבלים שירותים בנקאיים חלקיים, כגון: שירותי ניהול חשבון עובר ושב, שירותים בגין הלוואות לדירור ושירותים בגין כרטיסי אשראי, בלבד). הלקוחות עליהם חלים התעריפונים האמורים כוללים שני פלחי לקוחות: יחידים, ותאגידים שמחזור הכנסותיהם השנתי אינו עולה על מליון ש"ח (להלן: "עסקים קטנים").

במקביל לפרסום הכללים האמורים, הודיע המפקח על הבנקים על ביטול הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 414, שעניינה "לוח העמלות של הבנק", אשר הוחלפה למעשה בידי הכללים. כמו כן בוטלו מספר סעיפים בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 415, שעניינה "נהלים בנושא עמלות". בהמשך פורסמו ברשומות תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (גילוי נאות ומסירת מסמכים), תיקונים לכללים ה"ל" בנושא העמלות, עדכון לרשימת השירותים שבפיקוח והמחירים המירביים שנקבעו להם, וחוזרי הבהרות בנוגע ליישום התעריפונים והכללים החדשים.

תעריפוני העמלות החדשים, שפורסמו בעקבות תיקון החוק וחקיקת המשנה שבאה בעקבותיו, נכנסו לתוקף בחודש יולי 2008. ביום 26 באוגוסט 2008 פורסם תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), שנכנס לתוקף ביום 1 בספטמבר 2008, לפיו נציגות בית משותף תיחשב כיחיד ולפיכך, לא ניתן יהיה עוד לגבות ממנה עמלת דמי ניהול חשבון, הנגבית מעסק קטן (כהגדרתו בכללים); אזרח ותיק, נכה, ולקוח שאינו בעל כרטיס למשיכת מזומן יהיו זכאים ל-4 פעולות בחודש על ידי פקיד במחיר של פעולה בערוץ ישיר; וכל פעולה באמצעות תיבת שירות תיחשב כפעולה בערוץ ישיר.

לפרטים נוספים על החוק החדש והשלכותיו על ההכנסות מעמלות, ר' בפרק "פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות עיקריים", בסעיף "מגזר הקמעונאות - מגזר משקי הבית".

כאמור שם, גם לאחר כניסתו של התיקון בחוק לתוקף לא שככה הביקורת הציבורית על הבנקים ועל הפיקוח על הבנקים והוגשו הצעות חוק פרטיות נוספות המציעות להטיל מגבלות נוספות על גובה העמלות, סוגיה, האוכלוסיות מהן ייגבו וכיוצ"ב. כן הוצע לשנות את המנגנונים לקביעת העמלות והפיקוח עליהן, וחודשו ההצעות הדורשות לחייב את הבנקים בתשלום ריבית על יתרות זכות בחשבונות הלקוחות. הבנק מעריך כי חלק מהצעות אלה, שהטיפול בהן לא התקדם, בין היתר בשל פיזור הכנסת הקודמת, ישוב ויועלה עם חידוש פעילותה של הכנסת לאחר הצגת הממשלה החדשה. כן ניתן לצפות כי יוגשו הצעות נוספות בתחומים אלה. בשלב זה לא ניתן עדיין להעריך האם יחולו שינויים נוספים בחקיקה וברגולציה הנוגעים לשירותים הבנקאיים ולעמלות ו/או לריביות בגינם, מה יהיו ההסדרים שייקבעו, אם בכלל, וכיצד ישליכו על הרגלי צריכת השירותים הבנקאיים בידי הלקוחות. לפיכך, לא ניתן עדיין להעריך את ההשלכות שיהיו לכך על תוצאות פעולותיו של הבנק בעתיד.

רפורמה בחוק ההוצאה לפועל

בחודש נובמבר 2008 פורסם תיקון מקיף לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967. התיקון יכנס לתוקף בחודש מאי 2009. בתיקון לחוק נקבעו, בין היתר, הוראות בנוגע לחובת מתן הגנת דיור חלופי, אשר יבטיחו, במקרה של מימוש משכנתא על דירת מגורים ופינוי החייב, מתן סיוע כספי להשגת דיור חלופי. הסיוע הכספי יהיה בסכום המאפשר לחייב לשכור דירת מגורים באזור מגוריו, התואמת את צרכיו ואת צרכי בני משפחתו הגרים עמו, במשך תקופה מוגבלת של 18 חודשים. בנסיבות מיוחדות יוכל ראש ההוצאה לפועל לקצר או להאריך את התקופה. ההוצאות בגין דיור חלופי יהוו חלק מהחוב וניתן יהיה לגבות אותן מהחייב. ההגנה האמורה תוחל רטרואקטיבית גם על שטרי משכנתא או משכון שנחתמו לפני תחילת החוק, ואשר נקבע בהם כי הגנת הדיור החלופי לא תחול, אם החייב יוכיח לראש ההוצאה לפועל שלא הובהרה לו על ידי הבנק זכותו לדיור חלופי ומשמעות היתור עליה. להערכת הבנק והחברות הבנות הרלבנטיות התיקון האמור צפוי להשפיע באופן מהותי על שוק ההלוואות לדיור בארץ ועל הבנקים הפועלים בשוק זה, כמו גם על ההכנסות מפעילות המשכנתאות. בתיקון נקבע עוד כי ראש ההוצאה לפועל רשאי לצוות על הבנקים למסור מידע על זכויות החייב בתאגיד בנקאי, ערבויות בנקאיות שבתוקף שהוצאו לבקשתו והלוואות שניתנו לו שטרם נפרעו. הדבר מחייב היערכות למסירת המידע הנדרש באמצעים ממוכנים. בנוסף, בהתאם לתיקון, בקשה לצו עיקול בגין מזונות תוגש פעם אחת בכל שנה והצו יתחדש מדי חודש ללא הגשת בקשה חדשה, כאשר בתקנות (שיקבעו על פי החוק) יוסדר מנגנון לפיו תשלח לשכת ההוצאה לפועל מדי חודש צו חדש, המעדכן את סכום העיקול ומבטל את קודמו. הבנקים יהיו זכאים לתשלום של 7 ש"ח בלבד בגין כל הצוים התקופתיים הנובעים מבקשה אחת.

חקיקה והסדרה בעניין הבטחת השקעות של רוכשי דירות

בעקבות קריסת קבוצת בניה גדולה, החלו יוזמות חקיקה שונות, פרטיות וממשלתיות, בעניין הבטחת השקעות לרוכשי דירות. הפיקוח על הבנקים פרסם ביום 4 בפברואר 2008 את הוראת ניהול בנקאי תקן מס' 326 בנושא "ליווי פיננסי", שחלה על הסכמי ליווי שנחתמו החל ביום 1 ביוני 2008. ההוראה חלה על מימון קבלני בניה בשיטת ליווי פיננסי סגור, ביחס לנכסים, עסקאות וזכויות שחל עליהם חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"ה-1974 (להלן "חוק המכר"). ההוראה נועדה להבטיח כי תשלומיהם של רוכשי דירות יופקדו לחשבון הפרויקט בלבד וכי תוצא בגינם ערבות לפי חוק המכר או תינתן לרוכש בטוחה אחרת בהתאם לחוק. לפיכך נדרשים התאגידים הבנקאיים לחייב את הקבלנים בהסכמי המימון לכלול הוראות שונות בהסכמים למכירת הדירות לרוכשים ובכלל זה חיוב לבצע את התשלומים עבור הדירה הנרכשת באמצעות שוברים שינפיק הבנק המלווה. השוברים יכללו בין היתר זיהוי חד משמעי של חשבון הליווי אליו יש להפקיד את הכספים ושל הדירה הספציפית בגינה מופקד כל תשלום.

הבנק, בנק מרכזי דיסקונט ובנק דיסקונט למשכנתאות נערכו ליישום ההוראה. בחודש אפריל 2008 פורסמו שני תיקונים לחוק המכר, שנכנסו לתוקף בחודש אוקטובר 2008. החוק המתוקן מטיל על הבנק הנותן מימון לפרויקט בניה באמצעות חשבון ליווי את החובה להמציא לרוכש ערבות בנקאית לפי חוק המכר בגין כל תשלום ששולם באמצעות השובר או לוודא כי ניתנה לרוכש בטוחה אחרת בהתאם לחוק. בנק (או תאגיד אחר) הנותן לרוכש הלוואה לרכישת דירה חייב לידע את מקבל ההלוואה על החוק ועל זכויותיו על פיו ולהעביר

את כספי ההלוואה למוכר רק לאחר שוידא שניתנה לרוכש בטוחה על פי החוק. הרף הקבוע בחוק המכר, אשר מעבר לו חלה חובת המוכר להמציא ערבות בנקאית או בטוחה אחרת וחובה על הבנק המממן את הרוכש או את המוכר לוודא המצאת בטוחה כזו, הופחת מ-15% ממחיר הדירה הנמכרת ל-7%. שר הבינוי והשיכון יקבע, בהסכמת המפקח על הבנקים, את נוסח הערבות שיוציאו התאגידים הבנקאיים לרוכשים.

הפרת החובות שהוטלו על הבנקים לפי התיקון בחוק תהווה עבירה פלילית בגינה ניתן להטיל קנס. בנוסף הוסמך המפקח על הבנקים להטיל על תאגיד בנקאי שיפר את חובותיו על פי התיקון בחוק עיצום כספי. כן רשאי המפקח על הבנקים להורות לתאגיד הבנקאי המפר הוראות אלו לתקן ההפרה ולהורות על דרכים לתיקונה.

במקביל הפיק המפקח על הבנקים בחודש אפריל 2008 הוראה מחייבת לכל התאגידים הבנקאים בדבר הנוסח האחיד של הערבות, אשר נכנסה לתוקף ביום 1 ביוני 2008.

על פי הנוסח האחיד ניתן יהיה לחלט ערבות במקרים בהם נבצר מהקבלן באופן מוחלט למסור את הדירה, גם כאשר אינו חדל פרעון וכן ניתן יהיה לחלט ערבות במקרה בו ההסכם למכירת הדירה בוטל כדין והקבלן אינו יכול להשיב לרוכש את הכספים ששולמו על ידו.

איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

איסור הלבנת הון. ביום 17 באוגוסט 2000 נכנס לתוקפו חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 (להלן: "חוק איסור הלבנת הון") הקובע, בין היתר, כי העושה פעולה ברכוש אסור (קרי: רכוש שמקורו, במישרין או בעקיפין, בעבירה, רכוש ששימש לביצוע עבירה או רכוש שאיפשר ביצוע עבירה) בידיעה שהוא רכוש אסור או במטרה שלא יהיה דיווח או כדי לגרום לדיווח לא נכון עובר עבירה פלילית. החוק קובע, בין היתר, כי מי שידווח על פעולות כאמור יהיה פטור מאחריות. ניתן להטיל על תאגיד בנקאי עיצומים כספיים בשל הפרת הוראות החוק, התקנות והצווים.

בהמשך לחוק הותקנו תקנות, הוצאו צווים ונקבעו הוראות ניהול בנקאי תקין (הוראה מס' 411), החלים על תאגידים בנקאיים וגורמים אחרים, בהם חברות בנות של הבנק. במסגרת זו נקבעו, בין היתר, כללים לזיהוי, דיווח וניהול רישומים, קביעת מדיניות, מעקב אחר חשבוניות מסויימים וטיפול בהם, ועוד. הוראת ניהול בנקאי תקין מורה לבנקים להיערך, בין היתר, לקביעת מדיניות קבוצתית בנושאים אלה ולפיקוח על ביצועה, ולניהול מערכת ממוחשבת שתסייע במעקב וגילוי של פעילות בלתי רגילה בחשבוניות לקוחות. הבנק וחברות הבת הרלוונטיות מינו אחראים למילוי החובות על פי החוק, והם נערכו ונערכים לישום ההוראות האמורות, לרבות עדכון פרטי הלקוחות, אימות זהותם, קביעת נהלים, והיערכות מחשבונית.

איסור מימון טרור. ביום 29 בדצמבר 2004 התקבל בכנסת חוק איסור מימון טרור, התשס"ה-2005 (להלן: "חוק איסור מימון טרור") אשר נכנס לתוקף בתחילת חודש אוגוסט 2005. על פי החוק, מי שעושה פעולה ברכוש של אדם בהיותו מודע לכך שאותו אדם הוא פעיל טרור או שהוא מוכרז ככזה (בהליך הקבוע בחוק) או העושה פעולה ברכוש ומודע לכך שיש בה כדי לאפשר, לקדם או לממן ביצוע מעשי טרור, או לתגמל בעבור ביצוע מעשי טרור - עובר עבירה פלילית. כמו כן נקבע כי בנק חייב לדווח על נסיון לביצוע פעולה כאמור ו/או על ביצועה, וכי אי דווח כאמור מהווה אף הוא עבירה פלילית.

יישום חוק איסור מימון טרור חייב את הבנק להיערכות מחשבונית נוספת, להדרכות בכל הקשור לפעילות מסוג זה (אשר אינה דומה לפעילות של הלבנת הון), ולקביעת נהלי עבודה נוספים.

בנקים בשטחי הרשות הפלשתינאית. החוק עורר אי בהירויות רבות בקשר למידת הנדרש מהבנקים, במיוחד לגבי יכולתו של הבנק לאתר ולמנוע פעילות של פעילי טרור שאינם מנויים ברשימות שפורסמו על פי דין ולגבי יכולתו של הבנק לעקוב ולמנוע העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלשתינאית, אשר עלולים לשמש לעידוד פעולות טרור. בחודש מאי 2006 הודיע הבנק לבנקים ברשות הפלשתינאית להם הוא נתן שירותי סליקה על הפסקת מתן השירותים בתוך תקופות של 3 ו-6 חודשים. בעקבות הודעות הבנק ובנקים אחרים (להלן: "הבנקים המייצגים"), פנה נגיד בנק ישראל אל הבנקים המייצגים בבקשה שישקלו את עמדתם שנית. במקביל יזם בנק ישראל, בשיתוף עם הרשות לאיסור הלבנת הון, משרד המשפטים ומשרד האוצר, את תיקון הצווים וההוראות הקיימים, במטרה לצמצם את אי הוודאות והסיכון להם נחשפים הבנקים המייצגים אגב מתן שירותי הסליקה לבנקים ברשות הפלשתינאית ולהסדיר את החובות והפעולות בתחום זה.

לאור האמור הודיע הבנק לבנקים הפלשתינאים על הארכת ההתקשרות עימם עד ליום 31 בדצמבר 2006. בחודש דצמבר 2006 ניתן היתר מיוחד לפעילות בנקים קורספונדנטים, בהם הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט, מול הבנקים ברשות הפלשתינאית ולקוחותיהם, באמצעות חשבון קורספונדנט המנוהל אצלם. כן פורסם תיקון לצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א-2001 ותקנות איסור מימון טרור (היתר לעשיית פעולה ברכוש), התשס"ז-2006. לאור התיקונים הסמיך דירקטוריון הבנק את ההנהלה להמשיך ולהתקשר עם הבנקים ברשות הפלשתינאית למתן שירותי ייצוג במסלוקה, בכפוף לשיקול דעתה העסקי.

התיקונים האמורים בצו ובתקנות כוללים נושאים שונים שעיקרם:

- הרחבה של חובות הזיהוי, הבדיקה והדיווח בעקבות חקיקת חוק איסור מימון טרור, לרבות: החלת חובה לבדיקת פרטי זיהוי של צדדים לפעולה אל מול פרטי זיהוי של ארגוני טרור ואנשים שהוכרז עליהם כפעילי טרור; שינוי בחובות הדיווח לפי גודל הפעולה (נקבע סף דיווח של 5,000 ש"ח לגבי פעולות המבוצעות אל מול מדינות וטריטוריות בסיכון גבוה); הוספת תבחינים רלבנטיים למימון טרור לצורך דיווח על פעולה בלתי רגילה; צמצום הפטור בגין פעולות יבוא וייצוא טובין, באופן שלא יחול על פעולות כאלה אל וממדינה או טריטוריה בסיכון גבוה.
- החלת הוראות הצו על חברות כרטיסי אשראי.
- הרחבות/הקלות לאור הניסיון שנצבר בנושא ובכלל זה: קביעת חובה לשמור תיעוד של בדיקות שנעשות לצורך אימות זיהוי; קביעת דרכי אימות פרטים ודרישת מסמכים חלופיות; הרחבת הפטור מהצהרת נהנה.

בצו נקבעו מועדי תחילה מדורגים להוראות שונות בו, בהתאם לתקופת ההיערכות הנדרשת לשם הפעלתן. חלק מההוראות נכנסו לתוקף באופן מיידי עם פרסום הצו. הוראות הדורשות היערכות רבה, נכנסו לתוקף תוך תקופות של שישה או תשעה חודשים, והמפקח על הבנקים הוסמך, בחלק מן המקרים, להאריך את התקופה לתקופה זאת נוספת. הבנק קיבל מהמפקח על הבנקים ארכה ליישום חלק מהוראות הצו, עד לחודש אפריל 2008.

ביום 27 באוגוסט 2007 פרסם בנק ישראל הוראות פעולה שמטרתן להסדיר את מערכת העברות הכספיים בין הבנקים בישראל לבין הבנקים הפועלים בשטחי הרשות הפלשתינאית, וזאת כדי לפעול, ככל האפשר, לזיהוי וניטור פעולות החשודות כמימון טרור. ההוראות האמורות נכנסו לתוקף בחודש פברואר 2008.

ביום 10 באוקטובר 2007 החליט דירקטוריון הבנק, לאור החלטת הקבינט לביטחון לאומי להכריז על החמאס ברצועת עזה כעל ישות עוינת, להפסיק כל פעילות עם הבנקים המאוגדים ברצועת עזה ועם סניפי הבנקים האחרים הממוקמים שם. כמו כן, הנחה דירקטוריון הבנק לבחון הפסקת הפעילות עם כלל הבנקים הפועלים בשטחי הרשות הפלשתינאית. ביום 15 באוקטובר 2007 פנה הבנק ליו"ר ועד המסלוקה בבנק ישראל, כמקובל, על מנת שיוודע לבנקים על הפסקת הייצוג כאמור לעיל.

ביום 25 באוקטובר 2007 הודיע בנק ישראל כי הבקשה נמצאת בשלבי בדיקה ובשלב זה לא יבצע אותה. ההודעה לא נומקה ולא נקבע מועד לקיום הבקשה. במקביל ובהמשך התבקש הבנק על ידי בנק ישראל להמשיך את הייצוג האמור. כתוצאה מן האמור, המשיך הבנק לבצע את הפעילות עם הבנקים הפועלים בעזה, למעט אספקת מזומנים שהופסקה לאלתר.

ביום 21 בנובמבר 2007 הודיע המפקח על הבנקים כי בנק ישראל פועל במאמץ משותף עם משרד האוצר ומשרדי ממשלה נוספים רלבנטיים, למיסוד קשרי בנקאות קורספונדנטיים בין הבנקים הפועלים בשטחי הרשות הפלשתינאית לבין בנק הדואר. הבנק התבקש להמשיך את הקשרים הקורספונדנטיים עם בנקים הפועלים ברשות הפלשתינאית עד למועד השלמת ההליך.

עד היום לא נתקבלה הודעה על השלמת התהליך. יצוין כי בסמוך לאחר החלטת הדירקטוריון האמורה, הפסיק הבנק את כל אותם השירותים והפעילויות שאינם קשורים למסלוקת בנק ישראל. במסגרת זו, בין היתר, הופסקה העברת מזומנים בש"ח לרצועה, הופסקו העברות מט"ח מחו"ל ולחו"ל והופסקו העברות מס"ב לרצועה. לאור חלופ הזמן, שב דירקטוריון הבנק והנחה את ההנהלה להודיע למסלוקת בנק ישראל ולבנקים הרלוונטיים על הפסקת שירותי הייצוג הניתנים על ידי הבנק לבנקים ולסניפים האמורים. בהתאם, נמסרה לבנק ישראל ולבנקים הרלבנטיים הודעה כי ביום 15 בדצמבר 2008 יופסק מתן שירותי הייצוג, והעברות מס"ב מהרצועה.

בחודש ינואר 2009 הופסקה כל הפעילות הבנקאית עם רצועת עזה, לרבות סליקת שיקים, העברות במטבע ישראלי ובמט"ח, סליקת ממסרים אלקטרוניים וסליקה באמצעות מס"ב המתבצעת במסגרת מסלוקת הבנקים. באופן דומה נהג גם בנק מרכנתיל דיסקונט.

היערכות הבנק. הבנק נערך לביצוע הנדרש ממנו על פי החוק לאיסור הלבנת הון והחוק לאיסור מימון טרור, וחקיקת המשנה על

פיהם, והוא פועל להטמעת הטיפול באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור בקרב כלל עובדי הבנק הרלבנטיים. במסגרת זו מפותחות ומשופרות באופן שוטף המערכות לזיהוי ואיתור לקוחות ופעילויות ולדיווח לרשויות, נהלי עבודה מעודכנים באופן שוטף ונקבעים נהלים חדשים במידת הצורך, ומבוצעים מהלכי למידה והדרכה בקרב עובדים ומנהלים בבנק. בשים לב לשינויים הרבים הנערכים בחקיקה ובתקינה בעניין איסור הלבנת הון ובעניין איסור מימון טרור, ההיערכות בתחומים אלה והטמעתם הינה מהלך מתמשך המבוצע באופן רציף, הן בבנק והן בחברות הבת הרלבנטיות.

הצעה לתיקון חוק איסור הלבנת הון. בחודש יולי 2007 פורסמה ואושרה בקריאה ראשונה הצעה לתיקון חוק איסור הלבנת הון. במסגרת ההצעה נכללים תיקונים שונים ובהם, בין היתר, הרחבת רשימת עבירות המקור, שינוי בהסדר הקיים ביחס לחיסיון על זהות המדווח (באופן שעלול לחשוף את זהותו של עובד בנק שמסר את הדוח על הפעולה), הוספת מגזרים שונים כגורם מדווח והרחבת סמכויותיה של הרשות לאיסור הלבנת הון.

ביקורת בנושא יישום "חוק איסור הלבנת הון". במחצית השנייה של שנת 2005 ובחודשים הראשונים של שנת 2006, ערכה מחלקת הביקורת של בנק ישראל ביקורת רוחב בבנק באשר לטיפולו בנושא איסור הלבנת הון. בחודש יולי 2007 הוגש לבנק דוח הביקורת בנושא. בחודש ספטמבר 2007 הועברה לבנק ישראל תשובת הבנק לדוח הביקורת. יצוין כי בדוח הביקורת נאמר שהודעה על הגשת בקשה להטלת עיצום כספי תועבר לבנק בנפרד.

הודעה כאמור הועברה לבנק ביום 6 בפברואר 2008 ופורטו בה ליקויים שנמצאו במהלך הביקורת ואשר מהווים הפרה לכאורה של צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשס"א - 2001 וצו איסור הלבנת הון (דרכים ומועדים להעברת דיווח של תאגידים בנקאיים והגופים המפורטים בתוספת השלישית לחוק, למאגר מידע), התשס"ב - 2002. הבנק התבקש להגיש את עמדתו בכתב ואת בקשתו להופיע בפני הוועדה להטלת עיצום כספי.

ביום 17 באפריל 2008 הגיש הבנק את תגובתו בכתב לבקשה להטלת העיצום. ביום 13 ביולי 2008 נערך שימוע בעל פה בפני הוועדה. בעקבות השימוע הגיש הבנק לוועדת העיצומים, ביום 31 ביולי 2008, השלמות בעניינים שונים, אשר הועלו במהלך השימוע. במהלך חודש ספטמבר 2008 השיב הבנק לפניית הוועדה, לקבלת פרטים נוספים לאחד העניינים שעלו במהלך השימוע.

ביום 2 בנובמבר 2008 נמסרה לבנק החלטת הוועדה להטלת עיצום כספי, להטיל על הבנק עיצום כספי בסך של 3.7 מיליון ש"ח. יצוין כי הבנק נוקט בפעולות אפקטיביות ואופרטיביות לתיקון הליקויים ולמניעת הישנותם.

לפרטים בדבר הרשעת עובד לשעבר של בנק מרכנתיל דיסקונט, בעבירות על חוק איסור הלבנת הון, ר' לעיל "בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ" בפרק "חברות מוחזקות עיקריות". לפרטים בדבר חקירה בעניינים הקשורים לדיני איסור הלבנת הון באי די בי ניו יורק, ר' "דיסקונט בנקופר אינק." בפרק "חברות מוחזקות עיקריות" לעיל.

חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עם איראן, התשס"ח-2008

ביום 8 באפריל 2008 פורסם החוק האמור אשר מטרתו למנוע השקעה של מוסדות פיננסיים ישראלים בתאגידים המקיימים "קשר עסקי מהותי" עם איראן. בהגדרת "מוסד פיננסי" בחוק נכלל גם "תאגיד בנקאי".

במסגרת החוק הוטל איסור על השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי מהותי עם איראן, אשר יכללו ב"רשימה" שתפורסם על פי החוק. הגדרת "השקעה" בחוק כוללת גם הלוואות לתקופה קצובה העולה על 5 שנים, בסכום העולה על 5% מההון העצמי של התאגיד הלווה.

בוצעה ההשקעה בטרם הוכלל התאגיד ברשימה, על המוסד הפיננסי למכור את אחזקותיו במשך תקופה קצובה, אך אין חובה להעמיד לפרעון הלוואה שניתנה לתאגיד בטרם הוכלל ברשימה.

במסגרת החוק הוטלה אחריות פלילית בשל ביצוע השקעה בניגוד לאמור בו על המוסד הפיננסי וכן על מנהל כללי, מנהל פעיל, או עובד בכיר האחראי לאותו תחום בהנהלה הראשית של המוסד הפיננסי, ודינה של העבירה עד שנה מאסר.

החוק נכנס לתוקף עם פרסומו, ואולם יישומו תלוי ב"רשימה", אשר טרם פורסמה. להערכת הבנק, השפעת החוק לא תהיה מהותית.

חוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008

בחודש פברואר 2008 פורסם החוק האמור, שנועד להסדיר את נושא מערכת התשלומים וההעברות הבינבנקאיות, שבה נסלקים

סכומים גבוהים מידי יום, להגדיר את תפקידו של הבנק המרכזי ("המפעיל") ביחס למערכת האמורה לעומת הבנקים ("המשותפים") ולקבוע הוראות המבטיחות שהוראות תשלום במערכת תהיינה סופיות וודאיות, תוך התאמה לנומרות המקובלות בעולם בעניין זה. בסמוך לפרסום החוק פורסמה ברשומות הכרזה על מערכת Continuous Linked Settlement CLS, המופעלת בידי בנק CLS ומערכת זה"ב זיכיים והעברות בזמן אמת, המופעלת בידי בנק ישראל, כמערכות מבוקרות מיועדות.

פטור מהסדר כובל בקשר עם אחזקה ופעילות משותפות במסגרת שבא ומסב

רקע. בשנת 1985 הסכים הבנק באופן וולונטרי להסדר עם היועץ המשפטי לממשלה והממונה על ההגבלים העסקיים ("הממונה") בעניין "כללי התנהגות". הסדר זה קבע את התחומים שנאסר על בנקים לפעול בהם במשותף מחד גיסא, ואת התחומים שבהם יש להם אינטרס לגיטימי לפעול בינם לבינם מאידך גיסא. עוד נקבעו בהסדר הוראות לדיווח ורישום פגישות מסוימות בין נציגי בנקים שונים. בשנת 2001 הודיע הממונה לבנקים כי כללי ההתנהגות אינם דין, אין להם תוקף מחייב, והם אינם מחייבים עוד את הממונה. הבנק יחד עם שלושת הבנקים האחרים הגיש בקשה לממונה לפטור מהסדר כובל על הסכמים שהוא צד להם, בקשר עם חברת שירותי בנק אוטומטים בע"מ ("להלן: "שבא") ועם מרכז סליקה בנקאי בעניין ("להלן: "מסב"). בנוסף הגיש הבנק בקשה, כמו גם בנקים אחרים, לפטור מהסדר כובל בקשר עם הרשאה לחיוב חשבון.

המשך החזקה ופעולות משותפות במסגרת שבא. ביום 19 ביוני 2002 הודיע הממונה כי הוא מאשר לבנקים לפעול במסגרת שבא בתנאים שקבע, וביניהם: הגבלת תחומי הפעילות של שבא; איסור חלוקת רווחים בכל צורה ואופן לבעלי המניות של שבא (חמישה בנקים וביניהם הבנק); הטלת חובה על שבא לאפשר לכל אדם (ולאו דווקא לבנק) להתחבר לשירותי הגישה הן כמפעיל מכשירי בנק אוטומטיים והן כמנפיק; גביית עמלות זהות מכל המשתמשים; חובת העברת מידע מלא למתחבר; הגבלת המידע שיימסר ויועבר בין בעלי המניות של שבא. הבנק הגיש לממונה תחשיב המבסס את העמלה הנגבית בגין פעולת משיכה במכשיר אוטומטי. ביום 17 בספטמבר 2002 הודיע הממונה כי השתכנע בדבר סבירות העמלה, ואישר את סכומה לתקופה של שנתיים ממועד מתן הפטור להסכם שבא. ביום 17 ביוני 2004, האריך הממונה את תוקף הפטור האמור, באותם תנאים, בשלוש שנים נוספות.

ביום 19 ביוני 2002 הודיע הממונה על ההגבלים העסקיים כי הוא מאשר לבנקים לפעול במסגרת שבא, בתנאים שקבע. הפטור האמור עמד לפוג בחודש יוני 2007. ביום 21 ביוני 2007 האריכה הממונה את הפטור למשך שלושה חודשים, במהלכם תבחן את מכלול השינויים שחלו בתחומים הרלבנטיים לבקשת הפטור, ולאחר מכן שבה והאריכה את הפטור בשלושה חודשים נוספים, במהלכם תעמיק את הבדיקה. לפרטים נוספים ר' להלן.

המשך החזקה ופעולות משותפות מסב. ביום 19 ביוני 2002 הודיע הממונה כי הוא מאשר לבעלי המניות של מסב (חמישה בנקים, וביניהם הבנק) להחזיק במשותף במסב בתנאים שקבע, וביניהם: הגבלת תחומי הפעילות של מסב; חובה לאפשר חיבור של כל תאגיד בנקאי לשירותי הסליקה האמורים; איסור חלוקת רווחים או תשלומים אחרים לבעלי המניות; עמלות זהות לכל המשתמשים בשירותי הסליקה; אפשרות לגבות ממתחבר חדש "דמי גישה" (במידה ולא תושג הסכמה בין התאגיד האמור לבין מסב ימונה בורר, בהסכמת הממונה, שיכריע בקשר לגובה דמי הגישה ולפרמטרים שיובאו בחשבון בקשר לקביעתם); חובת הצגת מידע מלא לבנק המתחבר; הגבלת המידע שיימסר ויועבר בין בעלי המניות של מסב.

ביום 17 ביוני 2004, האריך הממונה את תוקף הפטור האמור, באותם תנאים, בשלוש שנים נוספות. ביום 19 ביוני 2002 הודיע הממונה על ההגבלים העסקיים כי הוא מאשר לבעלי המניות של מסב (חמישה בנקים, וביניהם הבנק) להחזיק במשותף במסב בתנאים שקבע. הפטור האמור עמד לפוג בחודש יוני 2007. ביום 21 ביוני 2007 האריכה הממונה את הפטור למשך שלושה חודשים במהלכם תבחן את מכלול השינויים שחלו בתחומים הרלבנטיים לבקשת הפטור, ולאחר מכן שבה והאריכה את הפטור בשלושה חודשים נוספים, במהלכם תעמיק את הבדיקה.

בחינה מחדש של הפטור במהלך השנים 2007-2008. במסגרת בדיקותיה של הממונה בנושא המשך ההחזקה בשבא ובמסב, פנתה הרשות להגבלים עסקיים אל הבנק במכתב מיום 23 בספטמבר 2007, בו נדרש הבנק להעביר לממונה פרטים ונתונים בנוגע למבנה הבעלות הקיים בשבא ובמסב וכן פרטים לגבי חיוניותו של מבנה הבעלות לפעילותו השוטפת של הבנק, והיעילות שבניהול המשותף של הבנקים את שבא ואת מסב. כן נדרש הבנק למסור לממונה פרטים ונתונים לגבי חיוניותם והיקפם של השירותים הניתנים על ידי שבא ומסב לבנק. למיטב ידיעת הבנק, מכתב דומה נשלח לבנקים האחרים השותפים בשבא ובמסב. הבנק העביר לממונה את הפרטים הנדרשים.

חידוש הפטור מהסדר כובל בשנת 2008. ביום 5 בנובמבר 2008 החליטה הממונה על ההגבלים העסקיים, לאחר בחינה מחודשת ומקיפה, על מתן פטור בתנאים מאישור הסדר כובל, להסדר בדבר החזקותיהם המשותפות ופעולותיהם של חמשת הבנקים הגדולים בשבא ובמסב. תוקפו של הפטור הינו לשלוש שנים מיום מתן החלטת הממונה. הפטור חוזר על התנאים שנקבעו בעבר ובנוסף נאסר על בעלי עניין בבנק ו/או חברי הנהלת הבנק ו/או נושאי משרה בתחומי המסחר, החשבות ו/או הקמעונאות בבנק לכהן כדירקטורים בשבא ובמסב. כמו כן, נדרש מי שמונה לדירקטור בשבא או במסב לחתום, טרם תחילת ביצוע תפקידו, על כתב התחייבות לקיום תנאי הפטור. במסגרת תנאי הפטור, אושר לשבא לפעול להקמת אתר גיבוי לנתוני המערכת הבנקאית בחו"ל, שיספק שירותי גיבוי לכל בנק בישראל שיחפץ בכך.

הסכמי קונסורציום למתן אשראי

ביום 18 באוגוסט 2002, בהמשך לביטול "מסמך כללי ההתנהגות" הנזכר לעיל, הודיע הממונה לנציגי בנק לאומי, בנק הפועלים ובנק דיסקונט כי בשלב זה אינו יכול לקבוע תנאים של "פטור סוג" לבני הסכמי קונסורציום ולכן הוא אינו מתכוון לאכוף את תנאי הפטור במשך חצי שנה או עד לכינונו של פטור סוג, לפי המוקדם, וזאת בתנאי שיתקיימו כל התנאים הבאים: החבירה בקונסורציום חיונית במובן שאלמלא החבירה לא יתאפשר מתן אשראי ללקוח בתנאים סבירים; הלוקח הסכים לקונסורציום; ללקוח תינתן אפשרות לנהל מו"מ נפרד עם הבנקים החברים בקונסורציום; וכאשר בקונסורציום חברים גם בנק הפועלים וגם בנק לאומי - הסכום המינימלי שלו יהיה מעל 150 מיליון ש"ח.

ביום 5 במרס 2003 האריך הממונה את תוקף הודעתו האמורה עד ליום 31 בדצמבר 2006, תוך קביעה כי המגבלה האמורה על קונסורציום שבו שותפים בנק הפועלים בע"מ ובנק לאומי לישראל בע"מ לא תחול בהסדר שעניינו החזר חוב הנובע מאשראים שניתנו על ידם לפני 18 באוגוסט 2002 לאותו לקוח.

מאז שב הממונה והאריך מפעם לפעם את תוקף הודעתו. במהלך התקופה התבקשו הבנקים להתייחס לאפשרות שהתנאים האמורים יעוגנו בפטור סוג, ולמסור לממונה פרטים שונים על הסדרי קונסורציום שנעשו. בחודש מרס 2007 הוארך הפטור פעם נוספת, עד ליום 8 במרס 2008, והסכום המינימלי לקונסורציום בו שותפים גם בנק הפועלים וגם בנק לאומי הועלה ל-300 מיליון ש"ח.

הסדר בדבר הסכמי קונסורציום למתן אשראי בין בנקים לחברות ביטוח. ביום 2 במרס 2008 פרסמה הממונה את התנאים שבהתקיימם תימנע מלקוט צעדים נגד קונסורציום לאשראי בין בנקים לחברות ביטוח ובין חברות ביטוח לבין עצמן, הדומים במהותם לאלו שנקבעו ביחס להסדרי קונסורציום בין בנקים, אך אינה נוקבת בסכום מינימלי הנדרש לשם חבירה בקונסורציום כאמור. הודעת הממונה הינה בתוקף לשלוש שנים, והובהר בה כי היא באה להוסיף על התנאים שנקבעו ביחס לקונסורציום למתן אשראי שהשותפים לו הם בנקים בלבד. **הארכת ההסדר בדבר הסכמי קונסורציום למתן אשראי בין הבנקים.** ביום 5 בינואר 2009 הודיעה הרשות ההגבלים העסקיים למנהלי הבנקים כי הממונה עורכת בחינה מחודשת של התנאים לחבירת בנקים בקונסורציום אשראי, ובינתיים הורתה על הארכת תוקף התנאים שנקבעו במכתבה מיום 8 במרס 2007 (הנזכר לעיל) בשישה חודשים, מיום 5 בינואר 2009.

הצעות לחקיקה ורגולציה בתחום איכות הסביבה

בשנתיים האחרונות רבו הקולות הקוראים להגברת השמירה על איכות הסביבה, לרבות באמצעות הטלת חובות שונות על הבנקים כמממנים של תאגידים ופעילויות מזהמות. התאגידים הבנקאיים בישראל החליטו להיענות לאתגר וביום 17 בדצמבר 2007 פורסם כי איגוד הבנקים והמפקח על הבנקים החליטו על שיתוף פעולה בהליך שמטרתו להגביר את מודעות הבנקים לסיכונים סביבתיים אליהם הם עלולים להיחשף כתוצאה ממימון (ישיר או באמצעות השקעה) של גופים שפעילותם עלולה לגרום נזקים סביבתיים. היוזמה המשותפת נועדה למצוא את הדרך בה יביאו הבנקים בחשבון ערכים של איכות הסביבה, כחלק מתרומתם החברתית, לצד ניהול סיכונים שקול.

בהמשך הפיץ המפקח על הבנקים, בחודש ינואר 2008, טיוטה של הוראת נוהל בנקאי תקין בנושא ניהול הסיכונים הסביבתיים בידי התאגידים הבנקאיים, ובחודש אוקטובר 2008 הופצה טיוטת חוזר בנושא זה. לפרטים נוספים, ר' "סיכונים סביבתיים" בפרק "החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם" לעיל.

במקביל הועלו במהלך השנה יוזמות חקיקה ורגולציה שונות ובהן הצעת חוק פרטית בנושא שיקום קרקעות מזוהמות, במסגרתה מוצע לכלול גם את הגורם המממן בגדר הגורמים שעשויים להיתפס כאחראים לבירור היותה של קרקע מזוהמת ו/או שיקומה. כן הופץ במהלך השנה תזכיר חוק ממשלתי בנושא זה. יצוין כי במהלך השנה פורסמו מספר חוקים בתחומי ההגנה על הסביבה, שהשפעתם על המערכת הבנקאית אינה צפויה להיות מהותית. הבנק מעריך כי יוזמות חקיקה והסדרה בתחום איכות הסביבה, הן ממשלתיות והן פרטיות, צפויות להימשך גם בעתיד.

ריבוי יוזמות חקיקה

גם שנת 2008, כקודמותיה, התאפיינה בריבוי הצעות חוק פרטיות (אשר חלקן נתמכות על ידי הממשלה) שעניינן הטלת הגבלות על הבנקים (בחוק או על פיו) בתחומי הפעילות השונים, ובכלל זה: הגבלות על מתן אשראי, הגבלות בעניין גביית עמלות, הגבלות על תשלום ו/או גביית ריבית, וכיוצ"ב. הצעות חוק אלה ודומות להן, אם תתקבלנה, עלולות להיות בעלות השפעה שלילית מהותית על פעילות הבנק והחברות המאוחדות שלו ועל תוצאות פעולותיהם בעתיד. הבנק אינו יכול להעריך איזה מבין הצעות החוק תתקבל ומה יהיה היקף ההשפעה האמורה.

כמו כן, התאפיינה גם שנת 2008 בריבוי הוראות רגולטוריות, הן הוראות ניהול בנקאי תקין והן הוראות שונות לגבי הדיווח לציבור, שהוצאו על ידי המפקח על הבנקים. לכך נוספו הוראות של הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר ושל רשות ניירות ערך, לגבי הנושאים שבפיקוחם, והחלטות הממונה על ההגבלים העסקיים בתחום סמכויותיה. יישום ההוראות השונות מצריך לא אחת היערכות הכרוכה בהשקעת משאבים, ולעיתים יש בה משום פגיעה אפשרית בהכנסות התאגידים הבנקאיים ממקורות שונים. הבנק מעריך כי מצב דברים זה, צפוי להימשך גם בעתיד. ר' גם לעיל, "סיכוני רגולציה" בפרק "חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם".

מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הוראת המפקח

בינואר 2004 פרסם המפקח על הבנקים הוראת שעה בנושא הגילוי על מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים, אשר תחול על דוחות כספיים של תאגידים בנקאיים לשנת 2003 ואילך. הוראה זו הולכת בעקבות הוראה של ה-SEC מיום 12 בדצמבר 2001, באותו עניין. ההוראה מתייחסת לשני רבדים: רובד בחירת המדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים ויישומה, ורובד הגילוי שניתן אודותיה. בחודש ינואר 2008 תוקנה הוראת השעה, כך שתכלול התייחסות גם לאומדנים חשבונאיים קריטיים.

כללי

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים (שהעיקריים בהם פורטו בביאור 1 לדוחות הכספיים) ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

רמת ההסדרה של הדיווח הכספי של תאגידים בנקאיים הינה מהגבוהות בתחומי הדיווח הכספי בישראל. הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו הינן מקיפות, מפורטות, ומגיעות לעיתים עד כדי הכתבת הנוסחים שתאגיד בנקאי מחויב לנקוט בהם. עם זאת, ישנם תחומים בהם יישום המדיניות החשבונאית כרוך במידה גבוהה של הערכה ואומדן, אשר נערכים על ידי הנהלת התאגיד הבנקאי במהלך עריכת הדוחות הכספיים.

יישומם של כללי החשבונאות המקובלים והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו על ידי הנהלת הבנק, כרוך איפוא לעיתים בהנחות, הערכות ואומדנים שונים המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות לרבות התחייבויות תלויות, ועל התוצאות הכספיות המדווחות של הבנק. ייתכן שהתממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מהאומדנים ומההערכות בהם נעשה שימוש, כרוך במידה רבה של אי ודאות או רגישות למשתנים שונים. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשתנותם עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים".

הנהלת הבנק בדעה כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים ונעשו על פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי. להלן מובאת סקירה תמציתית של הערכות ואומדנים חשבונאיים בנושאים "קריטיים".

הפרשות בגין חובות בעייתיים

ההפרשות לחובות מסופקים כוללות הפרשות ספציפיות לחובות מסופקים, הפרשה כללית והפרשה נוספת. ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים משקפת את הערכת הנהלת הבנק את ההפסד הגלום בתיק האשראי בהתאם לכללים שקבע המפקח על הבנקים ובהתבסס על הערכות ואומדנים. בגין הלוואות לדירור נערכת ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים על פי מדרגות (שיעורי הפרשה ותקופות פיגור) אשר נקבעו בהוראות המפקח על הבנקים. ההפרשה הכללית לחובות מסופקים הינה בשיעור של 1% מסך החבויות ליום 31 בדצמבר 1990 בערכים מותאמים. ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים נערכת על בסיס מאפייני סיכון שונים, כפי שהוגדרו בהוראות המפקח על הבנקים ובהתאם לשיעורים שנקבעו על ידו.

אחת לרבעון בוחנת הנהלת הבנק את תיק האשראי במטרה להעריך את ההפסד האפשרי הגלום בו. תהליך הערכת ההפסד האפשרי בתיק האשראי כולל שני שלבים:

- זיהוי הלקוחות שחל שינוי ביכולתם לקיים את התחייבויותיהם כלפי הבנק וסיווגם, כפועל יוצא מכך, כ"חובות בעייתיים" בהתאם לסיווגים שנקבעו בהוראות בנק ישראל ועל פי קריטריונים שנקבעו בהוראות אלה: "חובות מסופקים", "חובות שאינם נושאי הכנסה", "חובות שאורגנו מחדש", "חובות בפיגור זמני", ו"חובות בהשגחה מיוחדת".

- עריכת הפרשות המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק בגין ה"חובות הבעייתיים". בקביעת ההפרשות מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: דירוג האשראי שלו, מידת עמידתו בהתחייבויות כלפי הבנק בעבר, חוסן ו/או גיבוי הבעלים, היקף ואיכות הבטחונות שלו, מידת הסיכון של הענף בו הוא פועל, וכיוצא ב. בנוסף לכך מביאה הנהלת הבנק בחשבון, בעת עריכת ההפרשה הנדרשת, גורמים נוספים, כגון: איכות הניהול של החייב, כושר ההחזר שלו, וגמישותו הפיננסית.

תהליך הערכת ההפסד הגלום בתיק האשראי, כמתואר לעיל, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות, כגון: איכות הבטחונות, כושר ההחזר של החייב וכו', ובהערכות סובייקטיביות, הן לגבי הקטגוריה בה סווג החוב הבעייתי, כגון: הבחנה בין "חוב בפיגור" ל"חוב בפיגור זמני", והן לגבי הגורמים המשמשים בחישוב ההפרשה, כגון: איכות הניהול של החייב, ומידת הסיכון של הענף בו הוא פועל.

לשינוי באומדנים או בהערכות שתוארו כאמור לעיל, עשויה להיות השפעה משמעותית על ההפרשה לחובות מסופקים המוצגת בדוחות הכספיים של הבנק.

בנוסף לאמור לעיל, חלק מהאומדנים שצוין לעיל נשען על משתנים כלכליים או משתני שוק וחלקם מתעדכן ככל שהנסיון שנצבר בטיפול בחייב רב יותר. לפיכך, בוחנת הנהלת הבנק אחת לרבעון את האומדנים המשמשים בקביעת ההפרשות בגין החובות הבעייתיים ומעדכנת אותם במידת הצורך.

לפרטים בדבר סיכון האשראי הכולל, שבאחריות הקבוצה, בגין לווים בעייתיים, ר' בפרק "התפתחות נכסים והתחייבויות" לעיל. לפרטים בדבר ניהול סיכונים האשראי בבנק, ובכלל זה פרטים בדבר "חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים" ו-"סיכונים אשראי בגין מימון ממונף (Leveraged Finance)", ר' בפרק "החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם" לעיל.

לפרטים בדבר הוראה בנושא "המדידה והגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי", שתחילתה בדוחות הכספים ליום 1 בינואר 2010 ואילך, ואשר עקרוניתה מהווים שינוי מרחיק לכת ביחס להוראות הקיימות בנושא סיווג חובות בעייתיים ומדידת הפרשות להפסדי אשראי, ר' לעיל בפרק "התפתחות נכסים והתחייבויות" ולהלן בביאור 1 כה' (3) לדוחות הכספים.

התחייבויות תלויות

נגד הבנק ונגד בנקים וחברות בקבוצה תלויות ועומדות תובענות בנושאים שונים, ובכלל זה תובענות ייצוגיות ובקשות להכיר בתובענות כתובענות ייצוגיות.

הטיפול החשבונאי בהתחייבויות תלויות מתבצע בהתאם לכלל האמריקאי FAS-5 - Accounting for Contingencies, והוראות הנלוות אליו ובהתאם להנחיות והבהרות הפיקוח על הבנקים, לרבות הוראות דיווח לציבור בעניין "טיפול חשבונאי בתביעות תלויות". בהערכת ההפרשה הנדרשת יש צורך לבחון את ההסתברות להפסד ולאמוד את סכומו. להערכות האמורות יש השלכה הן על עצם החובה לערוך הפרשה בגין התביעה והן על אופן הגילוי בדוחות הכספיים והיקפו.

על פי FAS-5 ישנן שלוש דרגות להערכת הסיכון של הפסד: (1) קלוש - Remote; (2) אפשרי - Reasonably possible; (3) קרוב לוודאי - Probable.

כן קובע הכלל האמריקאי כי אם אין אפשרות להעריך את הסיכון, אין לערוך הפרשה בגינו, אך יש לתת לגביו גילוי אם הוא עלול להיות מהותי.

לצורך הערכת ההפסדים האפשריים בגין התביעות המוגשות נגד הבנק, מתבססות הנהלת הבנק, וההנהלות של בנקים וחברות אחרות בקבוצה, על חוות דעתם של היועצים המשפטיים המייצגים אותן בתביעות אלה.

מטבע הדברים, חוות דעת אלה הן סובייקטיביות, ומתמודדות עם קשיי הערכה אובייקטיביים. קשיים אלה גדלים לאין שיעור ככל שמדובר בתובענות ייצוגיות וזאת, מהטעמים שיפורטו להלן.

על פי הדין הישראלי, בקשה לאשר תובענה כייצוגית מהווה, למעשה, מהלך מקדמי שבמהלכו בוחן בית המשפט מספר מבחנים כדי להחליט בבקשה. בין היתר בוחן בית המשפט האם מדובר בתובע ראויה והולם, הוא בוחן את תום ליבו של התובע, האם הדרך של תביעה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת לבירור העניין, האם התובענה מגלה שאלות משותפות של עובדה ומשפט, וכן בוחן בית המשפט את סיכויי התביעה. עוד קובע בית המשפט, באותה החלטה, מהי הקבוצה אותה יהיה התובע רשאי לייצג ובאיזה עילות תוגש התביעה.

מהאמור לעיל עולה כי רובם של הפרמטרים הינם אקסוגניים לסיכוי התביעה עצמה והם מתבררים בדרך כלל במהלך הדיון (שיכול להמשך מספר שנים).

לא זו אף זו. הן האופן שבו בית המשפט מפרש את המבחנים האמורים, הן המשקלות הניתנים לכל אחד מהמבחנים הללו והן רמת ההוכחה הנדרשת (בשל מיעוט הנסיון והפסיקה המשפטית) בשלב מקדמי זה, אינם אחידים במערכת המשפטית ולפיכך קיים קושי רב להעריך את סיכויי הבקשות.

על החלטה כאמור, כשזו מתקבלת, מוגשת בדרך כלל בקשת רשות ערעור, שגם היא מתבררת במשך תקופה ארוכה. רק לאחר מכן, אם נדחתה בקשת רשות הערעור, נדונה התובענה הייצוגית בבית המשפט מתחילה, במגבלות שנקבעו בהליך המקדמי.

עוד ציוין כי תובענות ייצוגיות היו עד שנת 2006 ייחודיות לחוקים ספציפיים, לעילות ספציפיות ולמועדי תחילה שונים (המועד שבו, למעשה, אימץ החוק הרלבנטי את האופציה להגיש תובענה ייצוגית). גם על פרשנות נושאים אלה ניתנה פסיקה סותרת.

החוק החדש בנושא תובענות ייצוגיות, שקיבלה הכנסת בשנת 2006, ריכז את כל ההסדרים בנושא תובענות ייצוגיות תחת חוק אחד, והרחיב את העילות בגינן ניתן להגיש תובענה ייצוגית נגד בנקים מעבר לאלה שנכללו בעבר בחקיקה.

החוק הוחל גם על בקשות לאישור תובענות כייצוגיות ותובענות ייצוגיות תלויות ועומדות בבתי המשפט במועד פרסומו. הכללים החדשים שנקבעו בחוק והעובדה שהוראותיו החלו להיבחן בפסיקה רק לאחרונה, מוסיפים מימד חדש של אי ודאות בכל הקשור להערכת סיכוייהן ותוצאותיהן של תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות.

אמנם הכלל החשבונאי הנקוט בידי תאגידים בנקאיים בישראל הוא הכלל האמריקאי אולם חיוני, בהקשר זה, להביא בחשבון את השוני במאפייני המציאות האמריקאית בהשוואה למציאות הישראלית, ואת הקשיים שעולים כתוצאה משוני זה.

בארה"ב קיים ניסיון רב שנים (עשרות שנים) בנושא התובענות הייצוגיות וקיימים לגבי נתונים מוכרים ובדוקים, לרבות לגבי שיעור הפשרות וסכומי הפשרות ששולמו בתיקים כאלה. נסיון כזה חסר לחלוטין בדין הישראלי ובפרקטיקה בארץ.

גם אופן ניהול ההליכים המשפטיים בארה"ב שונה מזה שבישראל ומאפשר לצדדים לבחון את עדי הצד שכנגד עוד לפני הדיון בבית המשפט, ולהעריך את סיכויי התביעה בשלב מוקדם יותר.

האמור לעיל מעורר קשיי הערכה מיוחדים בכל הקשור להתייחסות לבקשות לאשר תובענות כתובענות ייצוגיות ולתובענות ייצוגיות. כאמור, הנהלת הבנק והנהלות של בנקים וחברות אחרות בקבוצה מתבססות על חוות דעתם של יועציהן המשפטיים. חוות דעת אלה הינן סובייקטיביות ומתמודדות עם קשיי הערכה אובייקטיבים.

לפיכך, ייתכן שהתוצאות בפועל של חלק מהתביעות, תהינה שונות מאלה שהוערכו בחוות דעתם של היועצים המשפטיים. לאור היקף התביעות התלויות כנגד הבנק ובנקים וחברות אחרות בקבוצה, ייתכן שלא התממשות ההערכות כאמור, תהיה השפעה משמעותית על התוצאות הכספיות של קבוצת דיסקונט.

הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים, כמו גם הנהלות והיועצים המשפטיים של בנקים וחברות אחרות בקבוצה, בוחנים את התביעות אחת לרבעון ומעדכנים במידת הצורך את ההפרשות בגינן, על פי ההתפתחויות.

ביום 10 בינואר 2006 הפיץ הפיקוח על הבנקים הוראת דיווח לציבור בענין "טיפול חשבונאי בתביעות תלויות". בהוראה נקבע כי בהערכת התביעות המשפטיות התלויות תתבסס הנהלת התאגיד הבנקאי על חוות דעת יועציה המשפטיים, אשר תקבענה את ההסתברות להתממשות החשיפה לסיכון בתביעות תלויות.

התביעות סווגו בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפות לסיכון, כמפורט להלן:

(1) צפוי (Probable) - ההסתברות מעל ל-70%;

(2) אפשרי (Reasonably Possible) - ההסתברות מעל ל-20% וקטנה או שווה ל-70%;

(3) קלוש (Remote) - ההסתברות קטנה או שווה ל-20%.

בדוחות הכספיים נכללות הפרשות מתאימות בשל תביעות שתחום ההסתברות להתממשות החשיפה לסיכון בגינן הוערך כ"צפוי". בהתאם להוראה, רק במקרים נדירים רשאי תאגיד בנקאי לקבוע בדוח הכספי שלדעת הנהלת הבנק בהסתמך על יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ותביעה שאושרה כייצוגית, וכן בארבעה דוחות כספיים (כולל דוח שנתי אחד) שיפורסמו לאחר שתוגש תביעה עם בקשה להכיר בה כייצוגית, כאשר במנין תקופה זו לא תיכלל תקופה שבה עוכבו ההליכים לפי החלטה של בית המשפט. בביאור 19 לדוחות הכספיים הוצגו בנפרד תלויות אשר לגביהן אין אפשרות של אומדן סביר של החשיפה.

התאגידים הבנקאיים התבקשו לקבוע לעצמם רף גילוי מדורג בהתייחס לסיווג ההליך על פי הערכת הסיכון הגלום בו. בהתאם, בדוחות הכספיים, ניתן גילוי להליכים משפטיים מהותיים המתנהלים כנגד הבנק וחברות הקבוצה לפי הקריטריונים הבאים: דרך כלל הליך משפטי מהותי הינו הליך שהסכום הנתבע בו עולה על 0.5% מההון העצמי, של הבנק, אם לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון ועל 1% מההון העצמי אם סבירות התממשות הסיכון הינה אפשרית או אם סבירות התממשותו הינה קלושה.

התאגידים הבנקאיים התבקשו גם לתת גילוי אודות סך החשיפה בגין תביעות שהוערכו, כולן או חלקן (בגין החלק הרלבנטי), כ-"אפשרי" (Reasonably Possible). גילוי כאמור ניתן בביאור 19 לדוחות הכספיים.

יצוין כי במקרים בהם הבנק הינו אחד מהנתבעים בתיק, והנתבעים לא ייחסו בתביעתם סכום לכל אחד מהנתבעים, הערכת סכום התביעה שרלבנטי לבנק מתבצעת כמיטב היכולת, בשים לב לכך שהתחשבות בסכום הכולל עשויה להטעות ואין היא נכונה בנסיבות העניין, וההערכה אינה מייצגת בהכרח את החלוקה כפי שתיקבע בסופו של דבר בידי בית המשפט.

לפרטים אודות תובענות משפטיות מהותיות שתלויות ועומדות נגד הבנק ונגד חברות אחרות בקבוצה, ר' ביאור 19 ג' לדוחות הכספיים. לפרטים אודות הליכים נוספים ותביעות שהסתיימו בשנת הדוח, ר' סעיף "הליכים משפטיים" להלן.

ירידת ערך של ניירות ערך זמינים למכירה

על פי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו וכללי החשבונאות המקובלים החלים על תאגידים בנקאיים, רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמה לשווי הוגן של ניירות ערך זמינים למכירה, בניכוי השפעת המס, נזקפים ישירות לסעיף נפרד במסגרת ההון העצמי ומועברים לדוח רווח והפסד במקרים מסויימים, לרבות בעת מימוש. הפסדים שטרם מומשו, שנזקפים לקרן הון, הינם הפסדים בעלי אופי זמני בלבד. הפסדים בעלי אופי שאינו זמני (other than temporary) ייזקפו מיידית לדוח רווח והפסד.

הנהלת הבנק נדרשת איפוא לבחון ולהעריך מה אופי הפסדים שנצברו בגין ניירות ערך כאמור. לצורך קבלת ההחלטה לגבי אופי הפסדים שנצברו בגין ניירות ערך כאמור, מתבססות הנהלת הבנק ו/או חברות הבת הרלבנטיות,

על מאפיינים שונים של נייר הערך שבגינו נצברו ההפסדים ושל החברה שהנפיקה אותו, כגון: דירוג נייר הערך, שיעור ירידת ערכו של נייר הערך ביחס לעלותו ומשך הזמן בו שווי ההוגן של נייר הערך היה נמוך מעלותו, מצבו הפיננסי של המנפיק ועוד. לפרטים נוספים, ר' לעיל "פרטים בדבר ירידת ערך של ניירות ערך זמינים למכירה" בפרק "מגזר הניהול הפיננסי".

ההערכות והמאפיינים האמורים נתונים במידה רבה לשיקול דעת סובייקטיבי ולפיכך, לשינויים בהערכות ובהנחות ובמאפיינים שבסודן עשויה להיות השפעה על הדוחות הכספיים.

אומדן השווי ההוגן של ניירות ערך

ניירות ערך, למעט איגרות חוב מוחזקות לפדיון, מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, למעט מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין ומוצגים לפי עלות.

ההפרשים בין השווי ההוגן לעלות בספרים של ניירות ערך בתיק הזמין למכירה, נזקפים לקרן הון. שווי השוק של ניירות ערך שנסחרים בשוק פעיל ויש להם שווי שוק, מייצג את השווי ההוגן. השווי ההוגן המוצג, שמתייחס לניירות ערך אשר אינם נסחרים בשוק פעיל ואין להם שווי שוק, הינו שווי הוגן מחושב, כמפורט להלן.

השווי ההוגן של איגרות חוב של בנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל מתבסס על ציטוטי מחירים של ספקי מחירים בינלאומיים חיצוניים לבנק, אשר הינם בלתי תלויים בגופים המנפיקים ובלתי תלויים בגופים המשווקים. ספקים אלה הינם חברות בינלאומיות מובילות, אשר מספקות שירותי ציטוט ושיערוך למאות מוסדות פיננסיים מובילים בעולם. לצרכי בקרה מבצע ה-middle office הצלבה של שערי ניירות הערך, כפי שהתקבלו מהספק, לשערים המצוטטים במערכת הבלומברג (מערכת מידע פיננסי) וציטוטי ברוקרים אשר אינם מנפיקי נייר הערך. כאשר נמצאים הפרשים בין שיערוך הספק לבין שערים המצוטטים בבלומברג ו/או מברוקרים, מובאים ניירות הערך לדיון בוועדת הבקרה, להחלטה ביחס לקביעת השווי ההוגן.

חישוב השווי ההוגן בגין ניירות ערך לא סחירים במטבע ישראלי מבוצע בשיטת ערך נוכחי של תזרימי מזומן עתידיים על בסיס הריבית להיוון המתקבלת מחברת שערי ריבית. לצורך בקרה עורך ה-middle Office, במידת האפשר, בדיקה לעומת ניירות ערך סחירים של אותו מנפיק או ניירות ערך דומים בשוק.

אומדן השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים

הבנק פועל בהיקפים משמעותיים בתחום המכשירים הפיננסיים הנגזרים, שהצגתם בדוחות הכספיים מושתתת על בסיס השווי ההוגן, להבדיל מהשווי על פי עקרון הצבירה. כאשר המכשירים הפיננסיים הנגזרים נסחרים בשוק פעיל ויש להם שווי שוק, אזי שווי השוק מייצג את השווי ההוגן.

אם המכשירים הפיננסיים הנגזרים אינם נסחרים בשוק פעיל ואין להם שווי שוק, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, אשר מביאים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר, כגון: ערך נוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים להתקבל מהמכשיר, מודל Black and Sholes וכיוצ"ב.

חישובי השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים הנגזרים, בגין המרכיב המט"חי שלהם, מתבססים על הריביות והמחירים בשוקי הכספים הבינלאומיים, ובגין המרכיב של המטבע הישראלי, על שיעורי ריבית לא צמודה וריבית צמודת מדד, אשר נקבעים על ידי המחלקה לניהול נכסים והתחייבויות של הבנק, בהתחשב במחירי השוק, הנזילות והסחירות הקיימת בשוק המקומי. המרווח בין ריבית המכירה לריבית הקניה מהווה גורם סובייקטיבי אשר משפיע על חישובי השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים.

השווי ההוגן של אופציות מתבסס, ברובו הגדול, על מודל Black and Scholes והוא מושפע מהתנודתיות הגלומה בשער החליפין, הריבית והמחירים הרלבנטיים לאופציה שהבנק רכש או כתב. נתוני התנודתיות של שערי החליפין מט"ח-שקל ומט"ח-מט"ח נקבעים על ידי חדר עסקות של הבנק בהתאם לשוקי הכספים ומבוקרים על ידי ה-middle office, תוך השוואתם למספר מקורות מידע.

קביעת המודל שישמש לחישוב השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים שהיקף הפעילות בהם הינו מהותי, מתודולוגית התמחור וחישוב ערכי השווי ההוגן, מתבצעים באחריות ה-middle office, המהווה גורם בלתי תלוי ביחידות העסקיות המבצעות את העסקאות (להלן: "הגורם האחראי על קביעת השווי ההוגן"), באמצעות מערכות ייעודיות (להלן: "תהליך קביעת השווי ההוגן"). תהליך קביעת השווי ההוגן מתוקף ומאומת על ידי המחלקה להערכת סיכונים שוק ונזילות באגף ניהול סיכונים, שהינה פונקציה בעלת רמה מקצועית

נאותה ומהווה גורם בלתי תלוי בגורם האחראי על קביעת השווי ההוגן. הליך התיקוף כולל בדיקה ביחס לתאימות המודל לסוג המכשיר, נאותות וסבירות הפרמטרים ששימשו בקביעת השווי ההוגן, סבירות ערכי השווי ההוגן המתקבלים בפועל, בדיקות חישוב מדגמיות וכיוצ"ב. תיקוף המודלים המשמשים לחישוב השווי ההוגן מתבצע לפחות אחת לשנה, או בקרות שינוי מהותי בתהליך קביעת השווי ההוגן. תהליך האימות, אשר כולל בעיקרו את בדיקות הסבירות, מבוצע אחת לרבעון.

קיים ממשק להעברת תוצאות תהליך התיקוף והאימות בין ה-middle office לבין המחלקה להערכת סיכונים שוק ונזילות. במידה ויתעוררו חילוקי דעות בין הגורמים האמורים, העניין יובא לדיון בוועדת הבקרה (ועדה בחטיבה הפיננסית בה נוטלים חלק גם נציגי מערך החשבונות).

בביאור 20 לדוחות הכספיים ניתן מידע מקיף על פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים וכן מידע בדבר השווי ההוגן של מכשירים אלו, לפי סוגי מכשירים.

שיעורי הריבית במטבע ישראלי ובמטבע חוץ לטווחי הזמן השונים, מהווים גם את הבסיס על פיו מחושב השווי ההוגן של הסעיפים המאזניים וכן תזרימי המזומנים הנובעים מהנכסים וההתחייבויות של הבנק, כמפורט בביאורים 18 ו-21 לדוחות הכספיים. שיעורי ריבית אלה משמשים גם לחישוב השווי ההוגן של נכסים והתחייבויות שגודרו כנגד מכשירים פיננסיים נגזרים, במידה והם עמדו בקריטריונים של גידור, כנדרש על פי הנחיית המפקח על הבנקים.

להלן פירוט שווי הוגן של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות שנמדדים במאזן ו/או בדוח רווח והפסד לפי שווי הוגן, תוך הבחנה בין מכשירים שהשווי ההוגן שלהם נקבע לפי מחירים מצוטטים בשוק פעיל ואחר, על בסיס מאוחד ליום 31.12.2008 (במיליוני ש"ח):

מחירים מצוטטים משוק פעיל אחר		
נכסים:		
		ניירות ערך למסחר
2,033	-	
12,242	15,343	ניירות ערך זמינים למכירה
90	3,432	יתרות חובה בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
התחייבויות:		
		יתרות זכות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
149	4,157	

זכויות עובדים

עובדי הבנק והחברות המאוחדות הבנקאיות שלו בישראל זכאים למענקי יובלות בגובה של מספר חודשי משכורת ומספר ימי חופשה נוספים, בתום 20, 30 ו-40 שנות עבודה בבנק. (לפרטים בדבר הסכם חדש, המאפשר לעובדים להחליט לפדות חופשות אלה, ר' "התפתחויות ביחסי עבודה" בפרק "משאבי אנוש" לעיל). כמו כן זכאים עובדי הבנק לקבלת הטבות מסוימות לאחר צאתם לגמלאות. התחייבויות אלו תלויות במספר תנאים שיתממשו בעתיד.

בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, נדרש הבנק לחשב עתודה בגין ההתחייבות הנ"ל על בסיס אקטוארי ולהציגה בערך נוכחי. לצורך עריכת החישוב נעזר הבנק באקטואר חיצוני.

החישוב האקטוארי מבוסס על מספר פרמטרים ובכללם ההסתברות שיתממשו התנאים לתשלום המענק, תוחלת החיים הצפויה, גיל הפרישה של העובדים טרם מועד הפרישה לגמלאות, שיעור עליית השכר הצפויה עד למועד תשלום המענק ושיעור היוון. פרמטרים אלו נקבעו, בין היתר, בהוראת שעה של בנק ישראל בעניין שיעור ההיוון שישמש בחישובים, על פי תצפיות שערך האקטואר והניסיון שנצבר בבנק. החישובים האמורים רגישים לשינויים בכל אחד מהערכים של הפרמטרים שצוינו לעיל.

גידול של 1% בשיעור ההיוון יגרום להקטנת ההתחייבות בסך של כ-16 מיליון ש"ח וקיטון של 1% בשיעור ההיוון יגרום להגדלת ההתחייבויות בסך של כ-17 מיליון ש"ח.

מסים נדחים

מסים נדחים נרשמים בגין הפרשים זמניים בין ערכם של נכסים והתחייבויות במאזן לבין ערכם לצרכי מס. מסים נדחים לקבל בגין הפרשי עיתוי נרשמים רק במידה שקרוב לוודאי שיווצר לגביהם חסכון במס במועד ההיפוך ואילו מסים נדחים לקבל בגין הפסדים מועברים לצרכי מס נרשמים אך ורק במידה שמימוש נכס המס בעתיד הנראה לעין אינו מוטל בספק. לפיכך, בעת רישום מסים נדחים לקבל נדרש הבנק לבצע הערכות ואומדנים לגבי אפשרויות מימוש נכסי המס בעתיד. לפרטים נוספים ר' ביאורים 1 יח' ו-29 לדוחות הכספיים.

הליכים משפטיים תביעות תלויות נגד הבנק

כנגד הבנק ונגד חברות מאוחדות שלו תלויות ועומדות תובענות שונות, ובכלל זה תובענות ייצוגיות ובקשות להכיר בתובענות כתובענות ייצוגיות, שהגישו נגדם לקוחות הבנק והחברות המאוחדות שלו, לקוחות לשעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק והחברות המאוחדות שלו במהלך העסקים הרגיל שלהם. בין היתר, עולות בתובענות אלה טענות בדבר חיובי ריבית שלא כדין ו/או שלא על-פי המוסכם, התניית שירות בשירות, אי ביצוע הוראות, בקשות לאישורי עיקולים בגין עיקולים שהגישו צדדים שלישיים על נכסי חייבים המוחזקים לטענתם בבנק, חיוב חשבונות שלא כדין, טעויות בימי ערך, אי תקפות בטוחות ומימושן, בקשות לצווי מניעה המורים לבנק להמנע מפרעון ערבויות בנקאיות או אשראים דוקומנטריים, וכן טענות הנוגעות לקופות גמל, ניירות ערך, ליווי פרויקטים, ובקשות להסרת הגבלת חשבון על פי חוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א-1981. לדעת הנהלת הבנק, המתבססת, בין היתר, על חוות דעת משפטיות, ו/או על עמדתן של הנהלות החברות המאוחדות שלו, אשר נסמכות על חוות דעת יועציהן המשפטיים, לפי העניין בהתאמה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, אם נדרשו. בביאור 19 ג' לדוחות כספיים מתוארות תובעות מהותיות אשר תלויות ועומדות נגד הבנק והחברות המאוחדות שלו.

הליכי גביית חובות

במסגרת מדיניות הבנק והחברות המאוחדות שלו לגבות חובות, במהלך עסקיהם הרגיל, הם נוקטים הליכים משפטיים לגביית החובות, המגיעים להם מחייבים וממי שערבו להם לפרעון חובות החייבים, לרבות מימוש בטוחות, שניתנו להם על ידי החייבים או צדדים שלישיים כלשהם. בכלל האמור לעיל, ננקטים הליכים של כינוס נכסים, פירוק, תפיסת נכסים משועבדים וכיוצ"ב.

הליכים משפטיים נוספים שהבנק צד להם

כאמור, ביום 15 בספטמבר 2008 התמוטטה קבוצת Lehman Brothers (להלן: "קבוצת ליהמן"). במועד זה החזיקו הבנק ואי די בי ניו יורק איגרות חוב של חברת האחזקות של קבוצת ליהמן. כמו כן ביצע הבנק עסקאות בנכסים פיננסיים מול קבוצת ליהמן. בנוסף, מנוהלים בבנק חשבונות שונים של חברות בקבוצת ליהמן, חלקם עבור לקוחותיה. ביום 18 בספטמבר 2008 הוטל, לבקשת בנק לאומי, צו עיקול זמני רחב היקף על נכסים וזכויות המצויים בחשבונות קבוצת ליהמן בבנק, בהיקף של עד כ-370 מיליון ש"ח. ביום 6 באוקטובר 2008 הגיש בנק לאומי בקשה לאישור העיקול. הבנק הגיש כתב הגנה. ביום 17 בנובמבר 2008 מסר הבנק הודעת קיזוז לשלוש חברות מקבוצת ליהמן בגין כל חובותיה של הקבוצה לבנק כנגד הנכסים והכספים של הקבוצה המצויים ברשותו, למעט בחשבונות המנוהלים עבור לקוחות הקבוצה. ביום 12 במרס 2009 נתן בית המשפט המחוזי בתל אביב יפו, תוקף של פסק דין להסכם בין הבנק לבין בנק לאומי. על פי הסכם זה, יאושרו העיקולים על הנכסים, שהוטלו לבקשת בנק לאומי על נכסי החברות מקבוצת ליהמן המוחזקים בידי הבנק, בכפוף לקדימות זכויותיו של הבנק בנכסי חברות אלו מכח זכות הקיזוז המוקנית לבנק.

הליכים משפטיים מהותיים שהסתיימו בשנת 2008

1. ביום 31 בינואר 2007 הוגשה בבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאשר אותה כתובענה ייצוגית נגד הבנק ושני בנקים אחרים, על ידי עמיתים של קופות גמל וקרנות השתלמות.

התובעים טענו כי הבנקים גבו עמלות מופרזות בגין פעולות בניירות ערך מקופות גמל וקרנות השתלמות שנמצאות בניהולם, תוך ניצול שליטתם בקופות ובקרנות אלו.

התובעים עתרו לחייב את הנתבעים בהשבת כל העמלות שגבו מקופות הגמל וקרנות ההשתלמות בגין פעילותם בניירות ערך ולחלופין להעמידם על שיעור נמוך יותר ולהשיב את ההפרש.

התובעים אמצו את התביעה נגד כלל הנתבעים בסך של 200 מיליון ש"ח, מבלי לפצל את הסכום בין הנתבעים. על פי נספח שצורף לכתב התביעה, חלקו של הבנק היה כ-50 מיליון ש"ח.

ביום 26 ביוני 2008 ביקשו התובעים להסתלק מהתובענה. בית המשפט המחוזי אישר את בקשתם ובהתאם, נמחקו התובענה והבקשה לאשר אותה כתובענה ייצוגית.

2. **עתירה לבג"צ.** ביום 13 בפברואר 2008 הגיש בנק יהב עתירה (שניה) לבג"צ נגד שר האוצר, החשב הכללי במשרד האוצר ובנק דיסקונט. במסגרת העתירה התבקש בית המשפט להוציא צווים אשר נועדו לאפשר לבנק יהב להמשיך ולנכות הלוואות, שיינתנו על ידו ישירות, מתלושי השכר של עובדי המדינה.

במסגרת העתירה טען בנק יהב כי הקריטריונים החדשים שנקבעו על ידי החשב הכללי ליכוי ישירות מתלושי השכר של עובדי המדינה, הינם קריטריונים המפלים לטובה את בנק דיסקונט, ומהווים התערבות פסולה של החשב הכללי לטובת בנק דיסקונט בתחרות בין הבנקים.

ביום 22 במאי 2008 החליט בית המשפט לדחות את העתירה. נוכח הסכמת שר האוצר והחשב הכללי, החליט בית המשפט כי בנק יהב יהיה רשאי לבצע ניכויים ממשכורתם של עובדי המדינה בגין חסכונות וכן בגין הלוואות שאותן נטלו ממנו עד ליום 31 במרס 2008, אשר ניתנו לזמן קצוב ומועד פירעונם הסופי ידוע, ללא עמלות כלשהן ("במרווח אפס") וכפוף לאישורם של העובדים.

בהחלטתו דחה בג"צ את טענות בנק יהב לפיהן החשב הכללי מפלה אותו לרעה לעומת הבנק ללא הצדקה. בג"צ קבע כי קיים שוני מהותי בין הבנק לבין בנק יהב, הנובע מזכיותו של הבנק במרכז ומההתחייבויות שנטל על עצמו עקב כך, שוני המצדיק את הזכות שניתנה לבנק לנכות סכומים ממשכורותיהם של עובדי המדינה.

לפרטים בדבר הליכים משפטיים מהותיים שהסתיימו בתחילת שנת 2009, ר' ביאור 19 ג' לדוחות הכספיים, סעיפים 14.2, 14.4 ו-14.12.

הליכים של רשויות

1. לפרטים בדבר הליכים שונים שמתקיימים מול הממונה על ההגבלים העסקיים ובית הדין להגבלים עסקיים, בעניין פעילות הקבוצה בתחום כרטיסי האשראי, ר' ביאור 34 לדוחות הכספיים ו-"הפעילות בתחום כרטיסי אשראי" בפרק "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסויימים" לעיל.

2. ביום 19 במרס 2008, בהמשך לחקירה שנוהלה על ידי רשות ההגבלים העסקיים מאז שנת 2004, ואשר במסגרתה נתפסו מסמכים רבים וחומר מחשב ונחקרו עובדים של הבנק, לרבות אחד מחברי ההנהלה, הודיעה הרשות לבנק כי נוכח ממצאי חקירת הרשות בוחנת הממונה על ההגבלים העסקיים אפשרות להפעיל את סמכותה על פי דין ולקבוע כי התקיימו הסדרים כובלים בין בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק מזרחי-טפחות, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ והבנק (להלן: "הבנקים"), שעניינם העברת מידע הנוגע לעמלות (להלן: "הקביעה הנשקלת"). לבנק ניתנה האפשרות להביא את עמדתו בכתב בפני הממונה בטרם תקבל החלטה האם לעשות שימוש בסמכות האמורה.

בחודש ספטמבר 2008 הגיש הבנק לממונה את עמדתו בכתב במסגרת השימוע, בה פירט בהרחבה את הנימוקים העובדתיים והמשפטיים לכך שבנסיבות העניין אין מקום לכך שהממונה תעשה שימוש בסמכותה לקבוע כי התקיים הסדר כובל.

ביום 11 בינואר 2009 זימנה הרשות פגישה בה העלתה אפשרות לגבש "צו מוסכם" כחלופה לפרסום הקביעה הנשקלת. בפגישה הציעה הממונה מתווה ל"צו מוסכם", שיכלול תשלום כספי לאוצר המדינה בהיקף של 290 מיליון ש"ח, שיחולק בין הבנקים, כך שבנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ והבנק ישלמו סך של 80 מיליון ש"ח כל אחד, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ישלם סך של 30 מיליון ש"ח ובנק מזרחי-טפחות ישלם 20 מיליון ש"ח. בנוסף לתשלום כספי, הציעה הממונה כי הצו המוסכם יכלול הגבלות מוסכמות על העברת מידע בין הבנקים, ומיפוי כל שיתופי הפעולה ביניהם, והסדרתם.

ביום 4 בפברואר 2009 הודיע הבנק לרשות, כי הוא דוחה את ההצעה האמורה ל"צו מוסכם".

- טרם ניתנה החלטת הרשות בנוגע לקביעה הנשקלת.
3. לפרטים בדבר חקירה בעניינים הקשורים לדיני איסור הלבנת הון באי די בי ניו יורק, ר' לעיל "דיסקונט בנקורפ אינק." בפרק "חברות מוחזקות עיקריות" וביאור 6 ד' לדוחות הכספיים.
 4. לפרטים בדבר חקירת חשדות לעבירות של עובדים על חוק איסור הלבנת הון, ר' "בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ" בפרק "חברות מוחזקות עיקריות" לעיל.
 5. לפרטים בדבר ביקורת של בנק ישראל בנושא ישום "חוק איסור הלבנת הון" ובדבר הטלת עיצום כספי ר' לעיל "איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור" בפרק "חקיקה ופיקוח".
 6. לפרטים בדבר קנס אזרחי שהוטל על תכלית בית השקעות, בעקבות ביקורת של רשות ניירות ערך, ר' לעיל "פעילות בשוק ההון" בפרק "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסוימים".
 7. לפרטים בדבר בקשת נתונים על ידי רשות ניירות ערך בנוגע לפעילות בתחום יעוץ השקעות בכלל ותעודות סל בפרט, ר' לעיל "פעילות בשוק ההון" בפרק "פרטים נוספים אודות הפעילות במוצרים מסוימים".
 8. לפרטים בדבר הרשעת עובד לשעבר של בנק מרכנתיל דיסקונט, בעבירות על חוק איסור הלבנת הון, ר' לעיל "בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ" בפרק "חברות מוחזקות עיקריות".
 9. לפרטים בדבר חקירה שמנהלת משטרת ישראל בקשר ללקוח שעסקיו קרסו, ר' לעיל "בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ" בפרק "חברות מוחזקות עיקריות".

הסכמים מהותיים

להלן יובא תיאור תמציתי של עיקרי ההסכמים אשר עשויים להיחשב מהותיים, שלא במהלך העסקים הרגיל, אשר הבנק צד להם, או שלמיטב ידיעתו הוא זכאי לפיהם, כולל הסכמים שהיו בתוקף בתקופה המתוארת בדוח שנתי זה או שהשפיעו על פעילות הבנק באותה תקופה.

הסכם לרכישת אמצעי שליטה בבנק הבינלאומי

על פי הסכם מיום 31 ביולי 1983 שבין הבנק לבין פי.בי. אחזקות בע"מ וחברת בת שלה, שבמסגרתו רכש הבנק מניות רגילות בנות 5 ש"ח של הבנק הבינלאומי אשר הקנו לבנק כ-26% מהון המניות וכ-11% מזכויות ההצבעה בבנק הבינלאומי הוסכם, בין היתר, שהבנק לא יתערב בניהול הבנק הבינלאומי.

בהסכם הובטח לבנק, שכל עוד יחזיק בלפחות 80% מהמניות של הבנק הבינלאומי שנרכשו על ידו בהסכם (לרבות מניות הטבה וזכויות בגין מניות אלה), תגרום פי.בי. אחזקות לכך, שרבע מחברי הדירקטוריון וועדות הדירקטוריון של הבנק הבינלאומי יהיו מומלצי הבנק, ובלבד שהבנק לא ימליץ על דירקטורים שבחירתם עלולה, לדעת נגיד בנק ישראל, ליצור ניגוד אינטרסים. כמו כן, נקבעה בהסכם האמור זכות סירוב ראשון, לכל אחד מהצדדים, לרכוש את מניות הבנק הבינלאומי שבבעלות הצד השני, במקרה של מכירתן על ידי הצד האחר, בין אם המכירה הינה במסגרת המסחר בבורסה ובין מחוצה לה. זכות הסירוב אינה חלה על מכירות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב, בדרך העסקים הרגילה, של עד 20% מההחזקה הכוללת של כל צד. כמו כן, זכות הסירוב אינה חלה במקרה של מכירת מניות הבנק הבינלאומי, על ידי צד כלשהו, לחברת אם שלו או לחברה שבשליטת אותו צד.

רכישת המניות כאמור נעשתה על פי היתר לרכישת אמצעי שליטה, לפי סעיף 34 לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, שניתן על ידי נגיד בנק ישראל ביום 20 ביולי 1983, במסגרתו אושר לבנק לרכוש עד 30% מהון המניות המונפק והנפרע של הבנק הבינלאומי. במסגרת ההליכים לקבלת ההיתר לרכישת אמצעי שליטה, הסכים הבנק כלפי בנק ישראל כי הבנק הבינלאומי יתנהל בצורה עצמאית, וכן כי כל הדירקטורים של הבנק הבינלאומי ימונו על ידי פי.בי. אחזקות בע"מ, כאשר מתוכם 25% ימונו לפי המלצת הבנק שתאושר על ידי נגיד בנק ישראל. עוד הוסכם כי הנגיד לא יסרב לאשר את המלצת הבנק כאמור, אלא מנימוקים סבירים ובהתחשב בכך שעלול להיווצר ניגוד אינטרסים במינויים אלה.

התחייבויות של הבנק הנוגעות לפעילות בשוק ההון

בחודש אוקטובר 1983, במסגרת הסדר המניות הבנקאיות, הודיע הבנק לשר האוצר ולנגיד בנק ישראל, בין היתר, כי לא ייזום, במישרין או בעקיפין, פקודות מכירה או קניה של ניירות ערך במסגרת ההוראות הנמסרות לבורסה, לפני המסחר (לידרים) או במסגרת קיזוז פקודות קניה או מכירה לפני המסחר.

כמו כן, אישר הבנק כי יימנע מלעשות, במישרין או בעקיפין, כל עסקה בניירות ערך שהונפקו או שיונפקו על ידי בנקים וחברות אחזקה בנקאיות, אלא עבור לקוחותיו, כולל קרנות נאמנות וקופות גמל. ואולם, הבנק ציין כי אין באמור לעיל כדי למנוע ביצוע עסקאות במהלך העסקים הרגיל.

פטור ושיפוי למי שמכהן או כיהן כדירקטור בבנק ובחברות מוחזקות

בנוסח הקודם של תקנון הבנק, אשר תוקן בחודש מרס 2002, נקבעו הוראות בדבר שיפוי מי שמכהן או כיהן, לפי בקשת הבנק, כדירקטור בחברה אחרת, שלבנק עניין בה, כמפורט בביאור 19 ג' 10 א' לדוחות הכספיים. בהתאם לכך הוציא הבנק בשעתו כתבי שיפוי, בלתי מוגבלים בסכום, לדירקטורים המכהנים או שביהנו לבקשת הבנק בחברות אחרות המוחזקות על ידו. לפרטים בדבר פטור מראש והתחייבות לשיפוי דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק, ר' ביאור 19 ג' 10 י' לדוחות הכספיים.

התחייבות לשיתוף פעולה בתהליך מכירת מניות הבנק

בנספח להסכם מיום 29 באוגוסט 1991, בין ממשלת ישראל בשם מדינת ישראל, לבין נכסים מ.י. בע"מ (להלן: "נכסים"), לבין אחזקות פיננסיות לישראל בע"מ, לבין אי די בי חברה לאחזקות בע"מ, שהצדדים לו נכסים והבנק, התחייב הבנק לשותף פעולה עם נכסים ולסייע בתהליך מכירת מניות הבנק, וזאת, בכפוף לשמירה על הוראות כל דין והנחיות הפיקוח על הבנקים, ובכפוף למפורט בנספח. בין היתר נקבע בנספח כי הבנק יעמיד מידע למעריכים מטעם נכסים ומטעם קונים פוטנציאליים, והכל בכפוף למגבלות ולהסדרי הסודיות שפורטו בנספח.

על פי הקבוע בנספח, הסכימה נכסים לשפות ו/או לפצות את הבנק ו/או חבר מחברי הדירקטוריון של הבנק ו/או עובד מעובדי הבנק בגין כל נזק שייגרם לבנק ו/או לאחד מהם, לפי העניין, ו/או לאחד מלקוחות הבנק (ובלבד שהבנק או מי מן הנ"ל יחוייב בשיפוי בגין כל נזק שנקבע בפסק דין שניתן על ידי בית משפט) כתוצאה מביצוע הנספח וכל הכרוך בו; ואולם, ההתחייבות לשפות ו/או לפצות כאמור לא תחול על אחריות לפי או בשל הפרת חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. כן לא תחול על נזק הנובע מטעות, הטעיה או השמטה במידע, במסמכים או במצגים הניתנים על ידי הבנק על פי הנספח, אם הוכח כי הטעות, ההטעיה או ההשמטה נגרמו במתכוון או בחוסר תום לב.

מתכונת שיתוף הפעולה על פי ההסכם האמור עוגנה מאוחר יותר בחוק המניות הבנקאיות שבהסדר (הוראת שעה), התשנ"ד-1993. ההסכם האמור תוקן, בהסכמה, מספר פעמים.

הסכמים עם הבנק הבינלאומי הראשון בנוגע להחזקת אמצעי שליטה בכאל

ביום 10 בדצמבר 2006, במקביל להשלמת העסקה לרכישת מניות פישמן בכאל, חתמו הבנק והבנק הבינלאומי הראשון על הסכם המעגן את ההסכמות ביניהם ומסדיר את זכויותיהם וחובותיהם זה כלפי זה כבעלי מניות כאל. ההסכם האמור מתקן הסכם קודם בין הצדדים מיום 29 בספטמבר 2000. ההסדרים שנקבעו בהסכמים אלה חלים, בהתאמה, גם על המניות שנרכשו מהראל. לפרטים נוספים, ר' ביאור 34 א' לדוחות הכספיים.

הסכם העובדים

הסכם מיום 1 בפברואר 2005, אשר נחתם במקביל לחתימת ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, בין הסתדרות העובדים החדשה לבין ועד עובדי בנק דיסקונט ולבין החשב הכללי במשרד האוצר, אשר הבנק הצטרף אליו מאוחר יותר, לאחר קבלת אישור המוסדות המוסמכים שלו, ואשר הסדיר מספר דרישות שהועלו מטעם עובדי הבנק בקשר לזכויותיהם על רקע מכירת גרעין השליטה בבנק על ידי המדינה, והכל כמתואר ב"הסכם העובדים" בסעיף "השליטה בבנק" לעיל.

הסכם למתן הלוואות ושירותים לעובדי המדינה

ביום 10 במאי 2007 חתם הבנק על הסכם למתן הלוואות, משיכת יתר ושירותים בנקאיים לעובדי המדינה וזאת בהמשך לזכייתו במרכז של החשב הכללי. לפרטים נוספים ר' "בנקאות קמעונאית - מגזר משקי הבית" בפרק "פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעולות עיקריים".

הביקורת הפנימית בקבוצה כללי

פרטי המבקר. המבקר הפנימי של הבנק הוא מר שלמה פיטשון, ר"ח, המכהן בתפקידו מיום 1 בספטמבר 1994. המבקר הפנימי אינו בעל עניין בבנק⁽¹⁾, אינו נושא משרה בבנק, אינו קרוב של אחד מאלה ואינו רואה החשבון המבקר או מי מטעמו. המבקר הפנימי עומד בהוראות סעיף 146 (ב) לחוק החברות, ובהוראות סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיף מס' 8 לכללי הבנקאות (ביקורת פנימית).

בנוסף משמש מר שלמה פיטשון גם כמבקר הפנימי של חלק מחברות הבת של הבנק מיום 1 בפברואר 1994 ובכלל זה: בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ וחברות הבת שלה, דיסקונט גמל בע"מ, דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ וחברות הבת שלה, תכלית בית השקעות בע"מ, דיסקונט נאמנות בע"מ, דיסקונט ליסינג בע"מ, בד"ל שירותי מחשב ומינהלה בע"מ. בחברת דיסקונט מנפיקים בע"מ הוא משמש כמבקר פנימי מיום 1 באפריל 1999, ובחברת כאל מיום 1 במרס 2008.

דרך המינוי. מינוי המבקר הפנימי אושר כמינוי קבע בדירקטוריון בישיבתו מיום 29 באוגוסט 1994. המינוי אושר לאור כישוריו, ניסיונו והשכלתו של מר שלמה פיטשון. מר פיטשון, רואה חשבון מוסמך וכלכלן, היה עד למינוי סגן המבקר הפנימי במשך כ-10 שנים, ובמשך 6 חודשים ממלא מקום המבקר הפנימי.

זהות הממונה על המבקר הפנימי. הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הוא יו"ר הדירקטוריון.

תוכנית העבודה. הביקורת הפנימית פועלת על פי תוכנית העבודה השנתית אשר נגזרת מתוכנית העבודה הרב שנתית (תוכנית העבודה הרב שנתית נערכת לתקופה של 3 שנים).

תוכניות העבודה השנתית והרב שנתית (להלן: "תוכנית העבודה") נערכות בהתאם לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992, על פי כללי הבנקאות (ביקורת פנימית), התשנ"ג-1992 ובהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין.

תוכנית העבודה נבנתה על בסיס סקר סיכונים כולל, שנערך על פי מתודולוגיות חדשות ומקובלות, והושפעה מהנחיות מקומיות ובינלאומיות (בכלל זה באזל II, COSO, SOX וטיוטת קווים מנחים בעניין הביקורת הפנימית שפרסם המפקח על הבנקים).

בהכנת תוכנית העבודה מעורבים ההנהלה הבכירה של מערך הביקורת הפנימית. לפני הגשתה לאישור מועברת תוכנית העבודה לרואי החשבון המבקרים, ליו"ר הדירקטוריון, ליו"ר ועדת הדירקטוריון לביקורת ולמנכ"ל, לקבלת הערות.

ועדת הדירקטוריון לביקורת דנה בתוכנית העבודה, ועל פי המלצותיה מובאת התוכנית לאישור הדירקטוריון.

תוכנית העבודה מותירה בידי המבקר הפנימי שיקול דעת לסטות ממנה בגבולות של 15% מתשומות כוח האדם. סטיה גדולה יותר מחייבת אישור מוקדם מוועדת הביקורת.

תוכנית העבודה המתוכננת בחברות בנות מהותיות בהן המבקר הפנימי של הבנק מונה כמבקר פנים משולבת בתוכנית העבודה השנתית של הביקורת הפנימית של הבנק, תוך התייחסות לכל חברה בנפרד. היקף תוכנית העבודה בכל חברה בת כאמור נידון בוועדת הביקורת של כל חברה ו/או בדירקטוריון שלה.

המבקר הפנימי מגיש כל דוח ביקורת ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל ולרואי החשבון המבקרים. יו"ר ועדת הדירקטוריון לביקורת של הבנק מקבל כל דוח בגין יחידת מטה ותקציר מנהלים של דוחות הביקורת בסניפים.

בתקופת הדיווח בוצעו עסקאות מהותיות (כמשמעות מונח זה בהוראות ניהול בנקאי תקין) והן נבחנו מדגמית על ידי המבקר הפנימי, לרבות הליכי אישור.

ביקורת בחו"ל או של תאגידים מוחזקים. בתוכנית העבודה של הביקורת הפנימית יש התייחסות לתאגידים מהותיים המוחזקים בארץ ובחו"ל.

בתאגידים המוחזקים בהם לא נערכת ביקורת ע"י המבקר הפנימי של הבנק, נערכת בקרה כנדרש בסעיף 1(א)(3) לכללי הבנקאות. המבקר הפנימי של הבנק מתאם מראש עם המבקר הפנימי של התאגיד המוחזק, נושאים בהם תיערך ביקורת על ידי המבקר הפנימי של התאגיד.

(1) המבקר הפנימי מחזיק במניות בנק דיסקונט בהיקף זניח של 21,583 ש"ח ע.נ., ולדעת הדירקטוריון אין בהחזקות אלה כדי להשפיע על טיב עבודתו.

היקף העסקה. המבקר הפנימי מועסק במשרה מלאה ומספר העובדים הממוצע הכפופים לו בתקופת הדיווח היה 121.9 משרות (כולל מיקור חוץ ותקורות).

מספר המשרות בביקורת הפנימית נגזר מהנדרש בתוכנית העבודה כפי שאושרה בדירקטוריון.

להלן פרטים על מספר המשרות הממוצע שעסקו בביקורת בבנק ובתאגידים מוחזקים בארץ ובחו"ל:

69.7	בבנק עצמו, כולל מיקור חוץ ותקורה
13.4	בתאגידים מוחזקים בארץ בהם נערכת הביקורת על ידי מבקר הבנק (כולל מיקור חוץ ותקורה)
20.7	בתאגידים מוחזקים בארץ בהם נערכת ביקורת על ידי מבקר פנימי עצמאי (כולל מיקור חוץ ותקורה)
18.1	בתאגידים מוחזקים בחו"ל בהם נערכת ביקורת על ידי מבקר פנימי עצמאי (כולל תקורה)
121.9	סך-הכל

עריכת הביקורת. הביקורת הפנימית נערכת על פי הוראות חוק הביקורת הפנימית התשנ"ב-1992, כללי הבנקאות (ביקורת פנימית), התשנ"ג-1993, וע"פ הכללים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים.

המבקר הפנימי פועל גם בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, כפי שהן באות לידי ביטוי בהוראות ניהול בנקאי תקין ודוחות ביקורת שנערכו מטעם המפקח על הבנקים.

בדיונים על תוכנית העבודה ועל דוחות ביקורת של הפיקוח על הבנקים קיבלו חברי ועדת הביקורת וחברי הדירקטוריון מידע על דרך פעולתו של המבקר הפנימי ונחה דעתם שהמבקר הפנימי פועל על פי הנדרש בהוראות שצוינו לעיל.

גישה למידע. למבקר הפנימי הומצאו כל המסמכים והמידע שנדרשו על ידו וניתנה לו גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות נתונים כספיים.

בתאגידים מוחזקים ובפעילות מחוץ לישראל הובטח קיום גישה למידע כמפורט לעיל בנוהלי הביקורת הפנימית באותם תאגידים ובהנחיות הדירקטוריון שלהם.

דין וחשבון המבקר הפנימי. כל דוחות המבקר הפנימי מוגשים בכתב.

בכל רבעון, כ-45 יום לאחר תום הרבעון, מגיש המבקר הפנימי דוח מקיף על כל פעילויות הביקורת הפנימית בארץ ובחו"ל באותו רבעון. הדוח הרבעוני מפרט את הממצאים המהותיים בדוחות הביקורת שהוגשו ברבעון הנסקר, את תמצית התייחסות המבוקרים לדוחות וכן מעקב אחר דוחות ונושאים מדוחות רבעוניים קודמים שהטיפול בהם טרם הסתיים. יצוין שכל דוחות הביקורת המפורטים מוגשים ליו"ר הדירקטוריון, יו"ר ועדת הדירקטוריון לביקורת, למנכ"ל ולרואי החשבון המבקרים.

הדוח הרבעוני נשלח ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל ולכל חברי הדירקטוריון, כך שיש להם תמונה מפורטת מאוד מדי רבעון, על ממצאי כל הביקורות שערך המבקר הפנימי, על התשובות שנתקבלו ועל אופן הטיפול בממצאי הביקורת. הדוח הרבעוני נידון בישיבות ועדת הדירקטוריון לביקורת.

בנוסף מקיימת ועדת הדירקטוריון לביקורת דיונים על דוחות ביקורת ספציפיים שנערכו ביחידות הבנק, אם עקב הממצאים שנכללו בדוח, או הנושאים המהותיים בהם הוא עוסק, סבורים יו"ר הדירקטוריון, יו"ר ועדת הביקורת ו/או המבקר הפנימי כי יש מקום לקיים דיון בדוח הספציפי.

אחת לשנה מגיש המבקר הפנימי דוח שנתי (מעבר ל-4 הדוחות הרבעוניים) ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל ולכל חברי הדירקטוריון, המפרט את הנושאים העיקריים שבוקרו במהלך השנה, דרך הטיפול בממצאים ובהמלצות. הדוח השנתי מוגש בתוך כ-75 יום מתום השנה הנסקרת והוא נידון בוועדת הביקורת ובדירקטוריון.

הדוחות הרבעוניים והדוח השנתי הוגשו ונידונו כלהלן:

- הדוח על פעילויות הביקורת הפנימית ברבעון האחרון של שנת 2007 הוגש ביום 25 בפברואר 2008 ונידון בוועדת הביקורת ביום 24 במרץ 2008.
- הדוח השנתי על פעילויות הביקורת הפנימית בשנת 2007 הוגש ביום 26 בפברואר 2008 ונידון בוועדת הביקורת ביום 28 באפריל 2008 ובדירקטוריון ביום 16 ביוני 2008.
- הדוח הרבעוני על פעילויות הביקורת הפנימית ברבעון הראשון של שנת 2008 הוגש ביום 12 במאי 2008 ונידון בוועדת הביקורת

- ביום 29 ביוני 2008.
 - הדוח הרבעוני על פעילויות הביקורת הפנימית ברבעון השני של שנת 2008 הוגש ביום 7 באוגוסט 2008 ונידון בוועדת הביקורת ביום 25 בספטמבר 2008.
 - הדוח הרבעוני על פעילויות הביקורת הפנימית ברבעון השלישי של שנת 2008 הוגש ביום 16 בנובמבר 2008 ונידון בוועדת הביקורת ביום 24 בדצמבר 2008.
 - הדוח הרבעוני על פעילויות הביקורת הפנימית ברבעון הרביעי של שנת 2008 הוגש ביום 8 בפברואר 2009 ונידון בוועדת הביקורת ביום 29 במרס 2009.
- הדוח השנתי על פעילות הביקורת הפנימית בשנת 2008 הוגש ביום 4 במרס 2009 וטרם נידון.
- הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי.** לדעת הדירקטוריון וועדת הדירקטוריון לביקורת, היקף, אופי ורציפות פעילות המבקר הפנימי ותוכנית עבודתו סבירים בנסיבות העניין ויש בהם להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בתאגיד.
- תגמול.** פרטי התשלומים למבקר הפנימי ורכיביהם מובאים להלן, בסעיף "שכר יו"ר הדירקטוריון ונושאי משרה בכירה". לדעת הדירקטוריון אין בתשלומים אלה כדי להשפיע על שיקול דעתו המקצועי של המבקר הפנימי.

מעורבות ותרומה לקהילה

בנק דיסקונט פועל למען הקהילה מיום היווסדו מתוך תפיסה ניהולית כוללת שעל פיה פעילות למען הקהילה היא חלק ממחויבות עסקית חברתית ותרבותית.

במהלך שנת 2008 נמשכה הפעילות ההתנדבותית במסגרת פרויקט "למען" - עובדי דיסקונט למען הקהילה, במסגרתו עובדי הבנק המתנדבים מיישמים את חזון הבנקאות האנושית הלכה למעשה ותורמים מזמנם ומחום ליבם.

הפעילות ההתנדבותית מגוונת ומעניקה סיוע ותמיכה לקשת רחבה של מרכיבים באוכלוסיה בישראל: ילדים ובני נוער, סטודנטים, חיילים, שכבות מצוקה, קשישים, בעלי מוגבלויות, חולים ועוד.

נוסף על פעילות בפרויקט "למען" - עובדי דיסקונט למען הקהילה, התבצעה בשנת 2008 פעילות גם בתחום התרבות והאמנות, במתן חסותות לתרומות.

סך היקף הפעילות בשנת 2008 בקבוצת דיסקונט, ובכלל זה הפעילות במסגרת פרויקט "למען", היה 6,901 אלפי ש"ח, לעומת 6,272 אלפי ש"ח בשנת 2007. בנוסף, נשא הבנק בעלות עובדי היחידה לאחריות חברתית ובעלות גורמים מסויימים נוספים בבנק, שעסקו במישרין בתחומים שונים של אחריות חברתית, במסגרת שעות העבודה, בסכום כולל של כ-532 אלפי ש"ח בשנת 2008, לעומת סך של 1,007 אלפי ש"ח בשנת 2007.

בשנת 2008 נמשכה מגמת התמיכה של הבנק בילדים ובנוער במצבי מצוקה שונים וכן בנוער שוחר אמנות.

את העשייה החברתית והמעורבות הקהילתית מבצע הבנק בתחומים הבאים:

תרומות

התרומות מופנות בעיקר לאגודות, מועדונים, בתי חינוך, ארגוני בריאות, ואחרים, העוסקים בטיפול בילדים וברווחת הפרט. בין התרומות שהבנק תרם בשנת 2008 ניתן לציין את התרומות הבאות לעמותות הבאות: יד עזר לחבר, בית חם לילדים מונשמים, יד שרה, ציימס, אילן, אקים, ועוד.

פרויקט "למען" - עובדי דיסקונט למען הקהילה

הפרויקט הושק בסוף חודש מרס 2002. הפרויקט מתבצע במאמץ משותף של ההנהלה וועד העובדים, ובמסגרתו נרתמו עובדי הבנק לפעילות התנדבותית למען הקהילה. במהלך שנת 2008 רוכז המאמץ בפעילויות התנדבותיות במסגרת עמותות למען נוער במצבי סיכון ומצוקה, מועדוניות לילדים ובסיוע לעמותות שונות אשר תומכות בנזקקים.

להלן יובא מבחר של דוגמאות לפרויקטים ולפעילויות במסגרת פרויקט "למען":

דיסקונט למען הדרום. מתחילת מבצע "עופרת יצוקה" עמדה היחידה לאחריות חברתית בקשר עם סניפי דיסקונט בדרום, בכדי

לסייע בצרכים שונים שעלו. ערכות שי נשלחו לפצועים שאושפזו בבתי החולים "ברזילי" באשקלון ו"סורוקה" בבאר שבע. ערכות של ביגוד חם נשלחו לחיילים הלוחמים של פלגה 916, המאומצת על ידי הבנק.

קורס בניית אתרים בכפר הנוער "הדסה נעורים". הקורס מועבר על ידי עובדי חטיבת תפעול ומידע של הבנק, ונוטלים בו חלק 15 תלמידים מכיתות ט' עד יא' בכפר הנוער. הפרויקט החל בשנת 2008 והוא ימשיך גם בשנת 2009.

פעילויות חנוכה במקומות ההתנדבות. עובדי הבנק ערכו חגיגות חנוכה בעשרות מוקדים בהם הם פעילים כמתנדבים: מועדוני ילדים, מועדוני קשישים, בתי ספר, בתי חולים ועוד.

פרויקט "אמץ לוחם". בנק דיסקונט המשיך את תמיכתו במיזם האגודה למען החייל ולקחת חלק בפרויקט. במסגרת זו בחר הבנק לאמץ את "פלגה 916" של חיל הים, האחראית על אבטחת חופיה הדרומיים של ישראל.

הבנק מסייע לפלגה בתרומה כספית ובפעילות התנדבותית. התרומה היא סך של 100 אלף ש"ח בשנה והיא נועדה למימון פעולות לרווחת החיילים. בנוסף לתרומה הכספית, משלב הבנק פעילות התנדבותית של עובדי סניף אשדוד. כמו כן, חיילי הפלגה משתתפים באירועים שונים של הבנק.

בזאר מוצרים שהוכנו ע"י בעלי מוגבלויות. הבנק סייע זו השנה השנייה ברציפות, לקראת ראש השנה ופסח בהקמת בזאר (במתחם הבנק) בו נמכרו לעובדי הבנק פרי עבודותיהם של משתקמי מרכז השיקום של נכי צה"ל ועמותות המעסיקות בעלי מוגבלויות ("גוונים", "אלו"ט", "ציימס", ב"ס "חלץ" בחולון ועוד).

"קרן דיסקונט" באגודת "עזרא למרפא". הבנק המשיך את תמיכתו בקרן, זו השנה השנייה ברציפות, אשר מיועדת לסיוע רפואי. פניות מתאימות שמתקבלות בבנק, מועברות לאגודה ובבחנות על היבטיהן השונים. במקרים בהם הפניה נמצאת ראויה, הסיוע ניתן מתוך קרן דיסקונט באגודה.

אימוץ מעון לנשים מוכות בראשון לציון. עובדי אגף משאבי אנוש בבנק החלו בפעילות התנדבותית במעון לנשים מוכות בראשון לציון. הפעילות הראשונה התקיימה לקראת חג השבועות, כפעילות משותפת לנשים וילדיהן עם עובדי האגף.

סיוע למשפחות נזקקות לקראת ראש השנה ופסח. בהתאם למסורת, נרתם הבנק גם השנה לסייע למשפחות מעוטות יכולת. הבנק רכש כרטיסי מזון טעונים ב-250 ש"ח אשר חולקו ישירות למשפחות הנזקקות על ידי עובדי הבנק, בתיאום עם מחלקות הרווחה בעיריות ובמועצות המקומיות, שבשטחן מצוי סניף דיסקונט.

השנה נכללו בחלוקה, בנוסף למשפחות הנזקקות כאמור, גם חיילים נזקקים, משפחות בני נוער מ"הזנק דיסקונט" ומשפחות נוספות מהעיר חיפה בשיתוף עם רדיו חיפה.

גיוס מתנדבים מקרב עובדי הבנק לטובת ניצולי שואה. במסגרת שיתוף פעולה עם ארגון "ללת", גויסו כ-90 מתנדבים לסיוע לניצולי שואה. הסיוע כולל ביקור חודשי בבית ניצול השואה, חלוקת מזון ושוברי תרופות.

סיוע בהקמת הוסטל לניצולי שואה בחיפה. סיוע כספי והתנדבותי לעמותת "יד עזר לחבר" בחיפה בהקמת הוסטל לניצולי שואה. **סיוע בהקמת ספרייה לילדי כפר הנוער בן שמן.** במסגרת פעילות התנדבותית של עובדי חטיבת תפעול ומידע בכפר הנוער "בן שמן", ניתן סיוע בהקמת ספרייה קריאה לילדי "בן שמן". עובדי החטיבה מקיימים במקום שעת סיפור לילדי הכפר.

עמותה לקידום החינוך ביפו. נמשך שיתוף הפעולה עם העמותה, הכולל התנדבות עובדים במועדוניות העמותה ותרומה כספית של הבנק. העמותה מאפשרת מגוון תוכניות חינוך, רווחה והעשרה לאלפי ילדים בסיכון. הסיוע ניתן לילדים ממשפחות מרקע סוציו-אקונומי נמוך ומאפשר להם סיכוי גבוה להצלחה בחיים.

מעורבות ותרומה לקהילה בחברות הבת העיקריות

להלן יובאו כמה פרויקטים בולטים אשר מתבצעים במסגרת חברות הבת העיקריות:

Dreamnight at the Zoo. מדובר בפרויקט חברתי בינלאומי, שהחל בגן החיות של רוטרדם בהולנד בשנת 1996 ופועל כיום בכ-23 מדינות בעולם. גני החיות שהצטרפו לפרויקט פותחים את שעריהם בחינם לערב מיוחד. כאל לקחה על עצמה להוביל את הפרויקט בישראל, והוא מהווה את פרויקט הדגל שלה. בשנים 2007-2008 התארחו בימי Dreamnight at the Zoo מאות אנשי אקו"ם ובני משפחותיהם. **כרטיס אשראי חברתי.** בחודש פברואר 2008 השיקה כאל את כרטיס האשראי החברתי הראשון בישראל שבו, בכל פעם שהלקוח מבצע עסקה באמצעות הכרטיס, החברה מעבירה תרומה לעמותה.

פרויקט הזנק במגזר הערבי. בשנת 2008 השיק בנק מרכנתיל דיסקונט פרויקט בתחום החינוך, בשיתוף עם עמותת "הזנק",

במסגרתו מימן 60 מלגות לימודים במוסדות אקדמיים, לסטודנטים במגזר הערבי שנמצאו ראויים למלגה, בתמורה להתחייבותם לתרום מזמנם לפעילות בקהילה. עלות הפרוייקט הסתכמה בכ-0.5 מיליון ש"ח בשנת 2008.

פרוייקט אמן לוחם. בנק דיסקונט למשכנתאות הצטרף לפרוייקט ואימן את גדוד 405 של חיל התותחנים. האימן מחייב את בנק דיסקונט למשכנתאות בתרומה שנתית של 100 אלף ש"ח, למשך 3 שנים, החל משנת 2007. לצד תרומת הכספים, משתתפים עובדי בנק דיסקונט למשכנתאות באירועים הנערכים על ידי הגדוד, ומביעים את תמיכתם בפעילות הגדוד ובחייליו.

"הזנק דיסקונט" - פרוייקט הדגל של בנק דיסקונט

בשנת 2005 חבר בנק דיסקונט לעמותת "הזנק לעתיד", ואימן את התוכנית המתמקדת בתלמידים מהפריפריה המתקשים בלימודיהם. מטרת התוכנית היא לסייע לתלמידים לסיים את לימודי התיכון כשבידיהם תעודת בגרות מלאה, שתאפשר להם בעתיד להמשיך ללימודים גבוהים. שם התוכנית "הזנק דיסקונט".

הבנק שותף הן בתמיכה כספית בעמותה והן בהובלה וקידום הפעילות בה. נציגי הנהלת הבנק חברים בוועד המנהל של העמותה ועובדי הבנק נוטלים חלק בפעילות התנדבותית במסגרת תוכניות העמותה, בין היתר במתכונת של אימן בתי ספר שמשותפים בפרוייקט על ידי סניפים ויחידות מיחידות הבנק.

כמו כן אימן הבנק את כיתת המצוינות של בית הספר לתקשורת מהמכללה האקדמית נתניה ובמשך השנה החולפת, ליוו נציגי הבנק את הסטודנטים בהיכרות שלהם עם עולם הפרסום והשיווק. הסטודנטים קיבלו העשרה בתכנים מקצועיים ומעשיים והיכרות עם פרוייקט "הזנק דיסקונט". בשלב ההתנסות המעשית, הציב הבנק לפני הסטודנטים אתגר, להפיק קמפיין פרסומי לפרוייקט "הזנק דיסקונט", הכולל סרטונים אשר ישודרו על גבי מסכי הפלזמה בסניפים, ג'ינגל לרדיו, מודעות פרסום ומענה קולי בסניפים.

קרן ניסים אלג' ז"ל. בחודש ינואר 2007 השיק הבנק קרן מלגות ללימודים אקדמיים. הקרן הינה על שמו של מר ניסים אלג' ז"ל, שנפטר בשנת 2006. מר אלג' עבד בבנק כ-40 שנה ובתפקידו האחרון היה סמנכ"ל בראש החטיבה המסחרית. במסגרת הקרן, יקצה הבנק מדי שנה תרומה למימון לימודיהם האקדמיים של בני נוער בוגרי תוכנית "הזנק דיסקונט", אשר השלימו בהצלחה את לימודי הבגרות. הקרן תאפשר לבוגרי "הזנק דיסקונט" המשך לימודים אקדמיים במוסדות להשכלה גבוהה. בשנת 2008 הוענקו 96 מלגות.

אירוע שנתי "הזנק דיסקונט". במסגרת האירוע, שנערך בחודש פברואר 2008, הוענקו מלגות ללימודים אקדמיים מטעם קרן נסים אלג' ז"ל, לעשרה נערים בוגרי פרוייקט הזנק דיסקונט.

באותו אירוע נמכרו כל היצירות שנאספו במסגרת פרויקט "קיר אמן". (כזכור במסגרת פרוייקט "קיר אמן" הציע הבנק את סניפיו ברחבי הארץ לשמש במה לאמנים לחשיפת יצירותיהם לציבור. הבנק רכש יצירה אחת מתוך כל תערוכה שנערכה, וכל אמן תרם אף הוא יצירה אחת). חלק מהיצירות שנמכרו נרכשו על ידי הבנק לאוסף האמנות של הבנק. התמורה ממכירת התמונות, ותרומות נוספות שנאספו במהלך האירוע, ישמשו לחלוקת מלגות נוספות כאמור לבוגרי פרויקט הזנק דיסקונט.

העסקת עובדים בעלי צרכים מיוחדים

כחלק ממדיניות גיוס עובדים, מאפשר הבנק לאנשים בעלי צרכים מיוחדים, שבדרך כלל אינם נקלטים במקומות עבודה, להשתלב בתפקידים בבנק על פי יכולתם ובהתאם לצרכי הבנק. מהלך זה מאפשר לאנשים אלה חלון הזדמנויות לתפקד כאזרחים מן השורה, המפרנסים עצמם בכבוד.

דירוג "מעלה"

בחודש יוני 2008, פורסם דירוג מעל"ה לשנת 2008. כמקובל בעולם, הדירוג כלל השנה לראשונה שלוש קטגוריות: פלטינה, זהב וכסף. בנק דיסקונט דורג בעשיריית הפלטינה (הגבוהה ביותר).

דירוג מעל"ה מדרג חברות ציבוריות ופרטיות מהגדולות במשק, על פי מאפייני האחריות החברתית שלהן. הדירוג מודד את החברות בחמישה תחומים: אתיקה בעסקים, זכויות אדם וסביבת עבודה, מעורבות בקהילה, איכות הסביבה וממשל תאגידי.

בשנת 2008 השתתפו בדירוג 60 חברות שמחזורן הכספי הכולל מהווה כ-41% מהתוצר העסקי של המשק.

”מצעד החיים”

בחודש אפריל 2008 השתתפה, בפעם השישית משלחת של עובדי קבוצת דיסקונט ב”מצעד החיים” מאושיץ לבירקנאו, המתקיים מידי שנה ביום הזכרון לשואה ולגבורה. המשלחת מנתה כ-90 איש מקרב עובדי הבנק. בכך נמשכת מסורת שהחלה בשנת 2003, של השתתפות משלחות מקבוצת דיסקונט ב”מצעד החיים”, כאשר ההנהלה וועד העובדים משתתפים במימון הנסיעה. בשנת 2009 צפויה להשתתף ב”מצעד החיים” משלחת נוספת שתמנה כ-80 איש.

אמנות

תערוכת ”אוסף בנק דיסקונט - רכישות נבחרות”. ביום 1 במרס 2008 נפתחה התערוכה במוזיאון אשדוד לאומנות. התערוכה חשפה לציבור 86 יצירות אומנות, המשלבות עשייה של אמנות ישראלית בת זמננו לצד יצירות של בכירי האמנים המייצגים את האמנות הישראלית במיטבה ונכללים באוסף הבנק החל משנות ה-60. התערוכה הוצגה במשך כחצי שנה והתקיימה בתמיכת הבנק וחברות נוספות בקבוצת דיסקונט.

אור ירוק - תערוכת קסדות. הבנק סייע בהפקת תערוכת קסדות שעוצבו על ידי אמנים שונים. ההכנסות ממכירת הקסדות נתרמו לעמותת אור ירוק.

פרוייקט במה לאמן. הפרוייקט נועד לסייע לאמנים להחשף לקהל הרחב ולאפשר להם, בתמיכת הבנק, חשיפה מחוץ לכותלי הבנק. בחלל לובי מגדל דיסקונט הוצגה תערוכה של האמן צחי קירשון לרגל ט”ו בשבט, שפיסל יצירות משורשים של עצים. בגלריה MatsArt הוצגה לקראת יום העצמאות התערוכה ”עשרים בשישים”, תערוכת יחיד של האמן דוד מיטל.

אתר מוזיאון דיסקונט. אוסף האמנות של הבנק נחשב לאחד האוספים האיכותיים בתחום האמנות הישראלית. הבנק רואה חשיבות רבה בשימור ובטיפוח אוסף האמנות של הבנק וגאה להציג מבחר מהיצירות הכלולות בו לקהל הרחב באמצעות אתר מוזיאון דיסקונט. המבחר באתר ערוך על פי נושאים באופן המאפשר לקהל הרחב ללמוד על מבנה האוסף ועל תרומתו של הבנק לחיי התרבות והקהילה בישראל. כתובת האתר: <http://www.discountbank.co.il>

חסויות

במהלך שנת 2008 העניק הבנק חסויות לגופים ולפעילויות המקדמים יעדים בתחום החברה, הבריאות, הספורט, התרבות, האמנות והחינוך, והעסקים.

חסויות בתחום התרבות, האמנות והחינוך

חסות לתערוכת **שימור ”בתי הבאר”** של תל אביב יפו, שהתקיימה בחודש פברואר 2008 בגלריית השדרה, בהשתתפות דני קרוון, אורי לוי, לימור אדרי, וסטודיו שימור - אוניברסיטת תל אביב.

תיאטרונטו. הפסטיבל התקיים השנה בעיר תל אביב, בחודש אפריל, ובמסגרתו הועלו עשרות הצגות יחיד במבחר אתרים בעיר. **פסטיבל ג'אז בנמל קיסריה.** זו השנה הרביעית ברציפות בה הבנק נותן חסות לפסטיבל, שנערך בחודש יוני, בו השתתפו הרכבי ג'אז מהמובילים בניו אורליאנס.

תיאטרון בית צבי ברמת גן. חסות לאירוע במסגרתו התקיימה הצגת גאלה חגיגית ”רבקה רז מאז ולנצח”. **הוצאת כרטא.** חסות להוצאת הספר ”על כל אלה 60 לישראל”, שכתבו אילן כפיר, דני דור ומשה מילנר. הספר נוגע בכל האירועים המכוננים בתולדות המדינה. לספר מצורף דיסק המתעד את הקולות והמראות של המדינה.

תערוכה רטרספקטיבית של האמן אברהם נתון, שנפתחה ביום 10 באפריל 2008, במסגרתה נתן הבנק חסות להפקת קטלוג המתעד את המורשת של הצייר, שהיה מאמניה הבולטים של קבוצת אופקים חדשים ופעיל באגודת הציירים. **פסטיבל המחולות בכרמיאל.** חסות לפסטיבל בינלאומי שנערך בעיר כרמיאל, בהשתתפות להקות מחול מהארץ ומחו”ל.

חסויות בתחום הספורט

איגוד האתלטיקה הקלה. חסות לאליפות ישראל באתלטיקה קלה, שהתקיימה באיצטדיון הדר יוסף בחודש יולי 2008.

חסויות בתחום הבריאות

כנס בינלאומי בנושא **אתיקה רפואית יהודית**, שהתקיים בלוצרן, שווייץ, בתחילת חודש מרס 2008.
 כנס בנושא **אוטיזם לאורך מעגל החיים** של בית החולים לילדים בתל השומר על שם אדמונד ולילי ספרא.
עמותת רוטרי. חסות לערב גיוס תרומות לילדים בעלי צרכים מיוחדים, שהתקיים ביום 12 ביוני 2008 ברמת גן.
כינוס בינלאומי בנושא הנשמה כרונית. במסגרת 70 שנה לעמותת רעות התקיים בחודש יוני 2008 כנס בינלאומי בנושא הנשמה כרונית לחולים מוגשמים.

חסויות בתחום איכות הסביבה, מדע ועסקים

ועידת עסקיים וסביבה. חסות לוועידה שנערכה בחודש ינואר 2008 בגני התערוכה בתל אביב, ועסקה בנושאי צמיחה כלכלית בת קיימא, רגולציה סביבתית, טכנולוגיות ירוקות וניהול סביבתי.
כנס מחקר ופיתוח בערבה. חסות לכנס שנערך בחודש פברואר 2008 ובמסגרתו הוצגו הישגי המחקר והפיתוח של האיזור. הכנס עסק השנה בהדגשת הקשר בין פיתוח חקלאות בת קיימא לבין בעיות והישגים בתחום המים במדבר.
לשכת מנתחי מערכות מידע בישראל. חסות לכנס השנתי של הלשכה, שנערך בחודש מרס 2008.
כנס הרצליה. חסות לכנס שנערך בחודש ינואר 2008 ועסק במאזן החוסן והביטחון הלאומי של ישראל בשנת ה-60 לקיומה.

שכר רואי החשבון המבקרים⁽¹⁾⁽²⁾

להלן הפרטים של השכר ששולם לרואי החשבון המבקרים (באלפי ש"ח):

המאוחד		הבנק	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2007	2008	2007
עבור הביקורת⁽³⁾:			
17,676	*12,953	7,637	4,482
לרואי החשבון המבקרים המשותפים			
עבור שירותים נוספים:			
שירותים הקשורים לביקורת ⁽⁴⁾ :			
1,155	*3,246	911	2,867
לרואי החשבון המבקרים המשותפים			
עבור שירותי מס⁽⁵⁾:			
3,957	*3,625	1,323	921
לרואי החשבון המבקרים המשותפים			
עבור שירותים אחרים:			
552	2,080	458	1,045
לרואי החשבון המבקרים המשותפים			
5,664	8,951	2,692	4,833
סך-הכל			
23,340	21,904	10,329	9,315
סך-הכל שכר של רואי חשבון מבקרים			

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) שכר רואי החשבון המבקרים כולל תשלומים לשותפויות ותאגידים בשליטתם וכן כולל תשלומים ע"פ חוק מע"מ.
- (2) כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.
- (3) ביקורת דוחות כספיים שנתיים וסקירת דוחות ביניים. החל משנת 2008 כולל גם ביקורת - בקרה פנימית על דיווח כספי (SOX 404).
- (4) כולל בעיקר פעולות ביקורת וביקורת מיוחדות.
- (5) כולל בעיקר דוחות התאמה למס, שסכומים בגינם שולמו במסגרת הביקורת ויוחסו לשירותי מס על פי אומדן, דיוני שומות וייעוץ מס.

תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה ועסקאות עם בעלי שליטה

תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

שכר יו"ר הדירקטוריון ונושאי משרה בכירה

שנת 2008

שם	תפקיד	היקף	שיעור	החזקה	תשלומי	סך הכל	הלוואות
		בהון	שכר *	מחזיק	הפרשות השלמות	שכר, מענק	שניתנו בתנאים רגילים
		משרה			והפרשות השלמות (1) מענק*	תשלום מענק	שניתנו בתנאים רגילים
באלפי שקלים חדשים							
שלמה זהר	יו"ר הדירקטוריון	100%	0.02%	2,270	2,314	5,557	8,808
גורא עופר	מנכ"ל הבנק	100%	0.02%	2,345	2,314	6,180	9,431
יעקב טונבאום	מנכ"ל בנק מרכנל						
	דיסקונט	100%	-	1,622	1,500	3,972	3,972
ראובן שפיגל	מנכ"ל אי די בי ניו יורק	100%	-	2,794	-	3,830	3,830
בועז צ'צ'יק	מנכ"ל כאל	100%	-	1,323	2,475	3,554	3,554
אלי חוטר	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת שיווק ותכנון אסטרטגי	100%	-	998	1,170	2,501	3,130
ישראל דוד	סמנכ"ל בכיר, ראש החטיבה הקמעונאית	100%	-	1,051	-	1,568	1,542
נעם הנגבי	סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת תפעול ומידע	100%	-	1,028	-	1,300	1,542
שלמה פיטשון	סמנכ"ל בכיר, המבקר הפנימי	100%	- ⁽⁴⁾	1,016	-	1,529	2,814

* סכומי התגמול היום במונחי עלות לבנק ואינם כוללים מע"מ שכר.

(1) כולל מענק הסתגלות, פיצויים, תגמולים, קרן השתלמות, חופשה וביטוח לאומי.

(2) השלמת עתודות בגין הוצאות נלוות עקב שינויים בשכר.

(3) סכום ההוצאה חושב על פי השווי שהוערך במועד הקצאת האופציות. האופציות מצויות עמוק מחוץ לכסף.

(4) מר פיטשון מחזיק במניות הבנק בהיקף זניח של 21,583 ש"ח ע.נ.

הערות:

- (א) בקביעת השכר והמענקים נלקחו בחשבון בין היתר היקף עסקי הבנק, חלקו היחסי במערכת, שיעור התשואה על ההון והתרומה של נושא המשרה לפעילות הבנק ורווחיותו והתפקיד שהוא ממלא בבנק.
- (ב) התנאים לניהול החשבונות בבנק לנושאי המשרה הבכירה, לרבות כל הפעילות במסגרתם, דומים לתנאים הניתנים לכלל העובדים ועל פי רוב תנאים אלה אינם עדיפים על התנאים שמקבלים לקוחות רגילים מסוגם, הפעילים בהיקפים דומים.
- מכלול ההטבות שניתנו לנושאי המשרה מסתכם בסכומים זניחים.
- (ג) התגמולים מכל הסוגים כלולים בסעיף "שכר והוצאות נלוות" בדוחות הכספיים.
- (ד) הדירקטורים של הבנק, למעט יו"ר הדירקטוריון, זכאים לתגמול שאינו חורג מהמקובל, ומשולם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000, כמפורט בביאור 22 י' לדוחות הכספיים.
- בנוסף, מכהן ד"ר שריר גם כדירקטור בחברת הבת דש"ה וזכאי לגמול שאינו חורג מהמקובל, הזהה לגמול המשולם בידי דש"ה לדירקטורים אחרים, שאינם נושאי משרה בכירה בבנק.
- (ה) לפרטים בדבר ביטוח, פטור ושיפוי לדירקטורים ונושאי משרה אחרים ר' ביאור 19 ג' 10 יא' ו-יב' לדוחות הכספיים.

מר שלמה זהר, יו"ר הדירקטוריון, מכהן בתפקידו מיום 31 בינואר 2006. מר זהר מועסק על פי חוזה אישי. תקופת ההעסקה הינה עד ליום 5 בפברואר 2011. לפרטים בדבר תנאי ההעסקה של מר זהר, לרבות זכאות למענק ותנאי פרישה, ר' ביאור 22 ח' לדוחות הכספיים. לפרטים בדבר תכנית אופציות למר זהר, ר' ביאור 13 ד' (2) לדוחות הכספיים. מר זהר הודיע כי הוא מוותר על 10% משכרו ברוטו (למעט לעניין הפרשות ותנאים נלווים) למשך שנה, החל מחודש פברואר 2009.

מר גיורא עופר, המנהל הכללי, מועסק בבנק מיום 2 במרס 2001. מר עופר מועסק על פי חוזה אישי. תקופת ההעסקה על פי הסכם ההעסקה המעודכן הינה עד ליום 1 בפברואר 2011, ולאחר מכן יתחדש ההסכם מאליה לפרק זמן של שנה אחת בכל פעם. לפרטים בדבר תנאי ההעסקה של מר עופר, לרבות זכאות למענק ותנאי פרישה, ר' ביאור 22 ח' לדוחות כספיים. לפרטים בדבר תוכנית אופציות למר עופר ר' ביאור 13 ד' (2) לדוחות הכספיים. מר עופר הודיע כי הוא מוותר על 10% משכרו ברוטו (למעט לעניין הפרשות ותנאים נלווים) למשך שנה, החל מחודש פברואר 2009.

מר יעקב טננבאום, מנכ"ל חברת הבת, בנק מרכנתיל דיסקונט (להלן: בנק מרכנתיל), מועסק על ידי בנק מרכנתיל בחוזה אישי. תקופת ההעסקה הינה לתקופה קצובה של 5 שנים שתסתיים בחודש יולי 2011. לאחר מועד זה (ובמידה ולא הופסק על ידי מי מהצדדים קודם לכן) ימשיך לחול חוזה ההעסקה לתקופה בלתי קצובה, עד הגיעו של מר טננבאום לגיל פרישה, במהלכה יוכל כל צד לסיים את ההסכם בהודעה מוקדמת של 6 חודשים. אם במהלך התקופה הקצובה יבחר בנק מרכנתיל לסיים את העסקתו של מר טננבאום, יהיה בנק מרכנתיל מחוייב לשלם עד לתום התקופה הקצובה את מלוא שכרו לרבות כל התנאים הנלווים, או את מלוא שכרו ללא תנאים נלווים אך בתוספת 15%, לפי בחירת בנק מרכנתיל. תקופת הגבלת התחרות הינה בת 3 חודשים מיום סיום העבודה, אלא אם יוסכם בין הצדדים אחרת. מר טננבאום זכאי לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב הולם, הפרשות סוציאליות (פיצויי פיטורים כקבוע בדיון, תגמולים, אובדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות. עם סיום הכהונה זכאי מר טננבאום על פי החוזה לפיצויי פיטורים כקבוע בדיון. בנוסף, זכאי מר טננבאום למענק מיוחד בסיום העבודה (בין על ידי בנק מרכנתיל דיסקונט ובין על ידי מר טננבאום) כלדקמן: אם תקופת ההעסקה תסתיים בתום התקופה הקצובה של 5 שנים יהיה מר טננבאום זכאי למענק בגובה 6 משכורות; אם תקופת ההעסקה תסתיים לאחר 6 שנים יהיה זכאי למענק בגובה 9 משכורות; אם תקופת ההעסקה תסתיים לאחר תום 7 שנים יהיה מר טננבאום זכאי למענק בגובה 12 משכורות. לחילופין, אם תקופת ההעסקה תסתיים עקב מכירת בנק מרכנתיל, העברת השליטה בו או מיזוגו, יהיה מר טננבאום זכאי למענק מיוחד בגובה 12 משכורות. במקרה שתיערך הנפקה של בנק מרכנתיל במסגרתה יוקצו לעובדים מניות ו/או אופציות, יהיה מר טננבאום זכאי להקצאה בשיעורים ובתנאים כפי שיוחלט בידי דירקטוריון בנק מרכנתיל, בהתחשב בתפקידו כמנכ"ל.

מר ראובן שפיגל, מנכ"ל חברת הבת אי די בי ניו יורק, מועסק על ידי חברת הבת בחוזה אישי. תקופת ההעסקה הינה עד ליום 30 ביוני 2012, ולאחר מכן תוארך מאליה לפרק זמן של שנה אחת בכל פעם, אלא אם כן יודיע כל צד למשנהו על אי רצונו בהארכת החוזה, בהודעה מוקדמת של 6 חודשים. במידה וחברת הבת תבחר לסיים את העסקתו של מר שפיגל לפני חודש יוני 2012, יהיה עליה לשלם לו את שכרו על פי החוזה עד מועד זה. בכל מקרה, בעת הפסקת ההעסקה יהיה מר שפיגל זכאי לתשלום בגובה שכר של שנה אחת. משכורתו החודשית של מר שפיגל נבחנת בידי אי די בי ניו יורק מדי שנה, ועשויה להתעדכן בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן בארה"ב בסוף כל שנה. מר שפיגל זכאי להפרשות סוציאליות (תשלומי ביטוח לאומי, זכאות לפנסיה במסגרת תוכניות הפנסיה הנהוגות בחברת הבת, בשיעור של 1½% לשנה בגין כל שנת עבודה, בתנאי שהשלים 5 שנות עבודה לפחות) וכן זכאי לביטוח חיים, ביטוח רפואי ואובדן כושר עבודה. מר שפיגל, כשאר חברי הנהלת אי די בי ניו יורק, זכאי למענק שנתי המותנה בכך שאי די בי ניו יורק ישיג 80% מהרווח השנתי החזוי בהתאם לתוכנית העבודה השנתית, וכן קיימת תוכנית תגמול ארוכת טווח לחברי ההנהלה, על פיה משולם מענק נוסף על עמידה ביעדי רווחיות בשלוש שנים עוקבות. בחוזה נכללה התחייבות של מר שפיגל לאי תחרות בארה"ב בלבד, לתקופה של 6 חודשים. אי די בי ניו יורק מעמיד לרשותו של מר שפיגל רכב הולם. כן זכאי מר שפיגל לחופשת מולדת מדי שנה.

מר בועז צ'צ'יק, מנכ"ל חברת הבת כאל, מועסק על ידי כאל בחוזה אישי לתקופה בלתי קצובה, הניתנת לסיום בידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת של 4 חודשים. תקופת הגבלת התחרות הינה בת 3 חודשים מיום סיום עבודתו, אלא אם יוסכם בין הצדדים אחרת. משכורתו של מר צ'צ'יק צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר במקרה של ירידת מדד השכר לא ישתנה עד לעליית המדד המקוזת את ירידת המדד. מר צ'צ'יק זכאי לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב הולם, הפרשות סוציאליות (פיצויי פיטורים, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות. עם סיום הכהונה זכאי מר צ'צ'יק על פי החוזה לפיצויי פיטורים כקבוע בדיון.

על פי תנאי החוזה המקורי עם מר צ'צ'יק היה מר צ'צ'יק זכאי למענק פרישה מיוחד בגובה 3 משכורות. במהלך שנת 2008 נעשה תיקון בחוזה במסגרתו הועלה השכר החודשי וכן נקבע מנגנון למתן מענק שנתי ומענק מיוחד בשנים 2008 עד 2011. אם עבודתו של מר צ'צ'יק בחברה תיפסק במהלך אחת מהשנים האמורות הוא יהיה זכאי לחלק יחסי מסכום המענק השנתי בגין שנת הפסקת העבודה. המענק השנתי יהיה בסכום שלא יעלה על 20 משכורות חודשיות (להלן: "תקרת המענק הכוללת"), וינתן רק בשנה שבה יצביעו הדוחות הכספיים של כאל על רווח נקי. המענק השנתי יחושב על פי 5 מדדים אשר פורטו בתיקון לחוזה, כאשר לגבי כל מדד נקבע חלקו בתקרת המענק הכוללת וכן נקבעו יעד סף, יעד מטרה ויעד מקסימום. עמידה ביעד סף תקנה זכות לקבל 30% מתקרת המענק השנתי, של המדד הרלבנטי, עמידה ביעד המטרה תקנה זכות ל-60% מתקרת המענק השנתי של אותו מדד ועמידה ביעד המקסימום תקנה זכות למלוא תקרת המענק השנתי של אותו מדד. אם לגבי שנת זכאות מסוימת תושג תוצאה הנמוכה מיעד הסף לגבי מדד כלשהו, אזי ההפרש יקוזז מהתוצאה שתתקבל לגבי אותו מדד בשנת הזכאות העוקבת, ואילו אם לגבי שנת זכאות מסוימת תושג תוצאה העולה על יעד המקסימום לגבי מדד כלשהו, אזי ההפרש יתווסף לתוצאה שתתקבל לגבי אותו מדד בשנת הזכאות העוקבת. תוצאות הנמצאות בין יעד הסף ליעד המטרה או בין יעד המטרה ליעד המקסימום, יקנו זכאות למענק שנתי בשיעור יחסי, בהתאם לשני היעדים שביניהם נמצאת התוצאה (בקו ישר). המדדים הנים שיעור הגידול ברווח הנקי; הגידול בנתח השוק; שיעור הגידול בכמות הכרטיסים החוץ בנקאיים (התקפים והפועלים); שיעור הגידול בהכנסות מפעולות ממסחר אלקטרוני; שיעור הגידול בהכנסות מימון ממתן אשראי נטו, בניכוי הפרשה לחובות מסופקים.

המענק המיוחד הינו לכל התקופה (2008-2011) והוא ינתן על פי אחת משתי חלופות: אם יירשמו מניות כאל למסחר תוענק למר צ'צ'יק ללא תמורה זכות לקבלת מניות רגילות שיהיו 0.14% מהון המניות המונפק והנפרע של החברה, בדילול מלא. הזכות לקבלת המניות תבשיל במלואה, ללא תמורה, בתום 4 שנים (קרי: ב-31 בדצמבר 2011), בכפוף להיותו של מר צ'צ'יק מועסק באל באותו מועד. כל עוד לא יירשמו מניות כאל למסחר יהיה מר צ'צ'יק זכאי למענק נדחה, מצטבר מדי שנה שישולם ב-31 בדצמבר 2011, בכפוף להיותו של מר צ'צ'יק מועסק באל באותו מועד, ואם עד מועד זה לא יירשמו מניות כאל למסחר בבורסה. סכום המענק הנדחה המיוחד יהיה בגובה מחצית מסך המענקים השנתיים להם יהיה מר צ'צ'יק זכאי בגין השנים 2008 עד 2011.

בנוסף יהיה מר צ'צ'יק זכאי למענק מיוחד בגין פעילות חו"ל המבוצעת בידי חברת כאל (נכסים) בע"מ, בהתאם לתכנית לתגמול עובדים בכירים באל. על פי התכנית האמורה, במקרה של הנפקה לציבור או מכירה לצד ג' של 25% לפחות מחברת כאל (נכסים) בע"מ וכן במקרה של מכירה, מיזוג, רכישה, או ארגון מחדש של החברה האמורה לתוך חברה אחרת או מכירת עיקר נכסיה, יהיה מר צ'צ'יק זכאי למענק בגובה 4% משווי ההשבחה של חברת כאל (נכסים) בע"מ, המחושב בהתאם לנוסחה שנקבעה בהסכם, והכל בתקופה שעד תום שנת 2011, הניתנת לקיצור בידי כאל.

מר אלי חוטר, הועסק בבנק עד ליום 31 בינואר 2009. בתפקידו האחרון שימש כסמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת שיווק ותכנון אסטרטגי. מר חוטר הועסק על פי חוזה אישי, לתקופה בלתי קצובה, הניתנת לסיום בידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת של 4 חודשים. תקופת הגבלת התחרות שנקבעה בהסכם היתה בת 6 חודשים מיום סיום עבודתו בבנק, אלא אם יסוכם בין הצדדים אחרת. משכורתו של מר חוטר היתה צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר במקרה של ירידת מדד השכר לא ישתנה עד לעליית המדד המקוזה את ירידת המדד. מר חוטר היה זכאי לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב הולם, הפרשות סוציאליות (פיצויי פיטורים, תגמולים, אובדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות. עם סיום הכהונה זכאי היה מר חוטר, על פי החוזה, לפיצויי פיטורים כקבוע בדיון, לרבות השלמת עתודות, וכן למענק פרישה בגובה 3 משכורות. מר חוטר נכלל בין חברי ההנהלה הזכאים למענקים על פי תכנית מענקים, כמפורט בביאור 16 ז' לדוחות הכספיים ולכתבי אופציה בהתאם לתוכנית אופציות לנושאי משרה בכירה בבנק, כמפורט בביאור 13 ז' (1) לדוחות הכספיים.

בפועל, אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון תשלום מענק פרישה למר חוטר בגובה של 9 משכורות מעבר לסכומים להם היה זכאי על פי החוזה האישי עימו, כמפורט בדוח מיידי מיום 30 בנובמבר 2008 (מס' אסמכתא 338235-01-2008).

מר ישראל דוד, מועסק בבנק כסמנכ"ל בכיר, ראש החטיבה הקמעונאית. מר דוד מועסק על פי חוזה אישי, לתקופה בלתי קצובה, הניתנת לסיום בידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת של 4 חודשים. תקופת הגבלת התחרות שנקבעה בהסכם הינה בת 6 חודשים מיום סיום עבודתו בבנק, אלא אם יסוכם בין הצדדים אחרת. משכורתו של מר דוד צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר במקרה של ירידת מדד השכר לא ישתנה עד לעליית המדד המקוזה את ירידת המדד. שכרו של מר דוד עודכן החל מחודש אפריל 2008. מר דוד זכאי לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב הולם, הפרשות סוציאליות (פיצויי פיטורים, תגמולים, אובדן כושר עבודה וקרן

השתלמות) והטבות נוספות. עם סיום הכהונה זכאי מר דוד לפיצויי פיטורים כקבוע בד"ן, וכן למענק פרישה בגובה 6 משכורות. מר דוד נכלל בין חברי ההנהלה הזכאים למענקים על פי תכנית מענקים, כמפורט בביאור 16 ד' לדוחות הכספיים ולכתבי אופציה בהתאם לתוכנית אופציות לנושאי משרה בכירה בבנק, כמפורט בביאור 13 ד' (1) לדוחות הכספיים. מר דוד הודיע כי הוא מוותר על 7.5% משכרו ברוטו (למעט לעניין הפרשות ותנאים נלווים) למשך שנה, החל מחודש פברואר 2009.

מר נעם הנגבי, מועסק בבנק כסמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת תפעול ומידע. מר הנגבי מועסק על פי חוזה אישי, לתקופה בלתי קצובה, הניתנת לסיום בידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת של 4 חודשים. תקופת הגבלת התחרות שנקבעה בהסכם הינה בת 6 חודשים מיום סיום עבודתו בבנק, אלא אם יסוכם בין הצדדים אחרת. משכורתו של מר הנגבי צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר במקרה של ירידת מדד השכר לא ישתנה עד לעליית המדד המקזזת את ירידת המדד. מר הנגבי זכאי לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב הולם, הפרשות סוציאליות (פיצויי פיטורים, תגמולים, אובדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות. עם סיום הכהונה זכאי מר הנגבי לפיצויי פיטורים כקבוע בד"ן, וכן למענק פרישה בגובה 3 משכורות. מר הנגבי נכלל בין חברי ההנהלה הזכאים למענקים על פי תכנית מענקים, כמפורט בביאור 16 ד' לדוחות הכספיים ולכתבי אופציה בהתאם לתוכנית אופציות לנושאי משרה בכירה בבנק, כמפורט בביאור 13 ד' (1) לדוחות הכספיים. מר הנגבי הודיע כי הוא מוותר על 7.5% משכרו ברוטו (למעט לעניין הפרשות ותנאים נלווים) למשך שנה, החל מחודש פברואר 2009.

מר שלמה פיטשון, מועסק בבנק כסמנכ"ל בכיר, ומשמש כמבקר הפנימי. מר פיטשון מועסק על פי חוזה אישי, לתקופה בלתי קצובה, הניתנת לסיום בידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת של 6 חודשים. תקופת הגבלת התחרות שנקבעה בהסכם הינה בת 6 חודשים מיום סיום עבודתו בבנק, אלא אם יסוכם בין הצדדים אחרת. משכורתו של מר פיטשון צמודה למדד המחירים לצרכן, כאשר במקרה של ירידת מדד השכר לא ישתנה עד לעליית המדד המקזזת את ירידת המדד. מר פיטשון זכאי לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב הולם, הפרשות סוציאליות (פיצויי פיטורים, תגמולים, אובדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות. עם סיום הכהונה זכאי מר פיטשון, לפיצויי פיטורים כקבוע בד"ן, וכן למענק פרישה בגובה 6 משכורות. מר פיטשון נכלל בין חברי ההנהלה הזכאים למענקים על פי תכנית מענקים, כמפורט בביאור 16 ד' לדוחות הכספיים ולכתבי אופציה בהתאם לתוכנית אופציות לנושאי משרה בכירה בבנק, כמפורט בביאור 13 ד' (1) לדוחות הכספיים. מר פיטשון הודיע כי הוא מוותר על 7.5% משכרו ברוטו (למעט לעניין הפרשות ותנאים נלווים) למשך שנה, החל מחודש פברואר 2009.

עסקאות עם בעלי שליטה

עסקאות זניחות

כללי - תיקון תקנות ניירות ערך - דיווח מידי אודות עסקאות עם בעלי שליטה. ביום 6 באוגוסט 2008 נכנס לתוקפו תיקון לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 (להלן: "התיקון") לפיו, בין היתר, נדרש תאגיד מדווח להגיש דוח מידי אודות "פרטים בדבר עסקה עם בעל השליטה או שלבעל השליטה יש עניין אישי באישורה, לרבות עיקרי העסקה או ההתקשרות, פרטי האורגן שאישר את העסקה ותמצית נימוקיו לאישורה; בפסקה זו, "עסקה" - למעט עסקה אשר לגבי עסקאות מסוגה, נקבע בדוחות הכספיים האחרונים כי הן זניחות".

המונח "עסקה זניחה" מקורו בתקנה 64 (3) לתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993 (להלן: "תקנות דוחות כספיים") שעניינה מתן מידע בדוחות הכספיים לגבי עסקאות של התאגיד עם בעל עניין בו. נקבע בה מהו הגילוי אותו יש לתת לגבי עסקאות אלה וכן נקבע בה פטור ממתן המידע לגבי עסקה שהינה עסקה זניחה.

הואיל ועל בנקים לא חלות תקנות דוחות כספים, אלא הוראות המפקח לעניין עריכת הדוחות, פנה איגוד הבנקים לרשות ניירות ערך באשר לאופן יישום הוראה לעניין "עסקה זניחה" לגבי בנקים. במענה לפניית איגוד הבנקים בעניין זה, הודיעה רשות ניירות ערך לאיגוד הבנקים, במכתב מיום 6 באוגוסט 2008, כי היא לא תתערב במקרים בהם לא יינתן גילוי בדוח מידי בקשר עם עסקאות בנקאיות שאינן מהוות עסקה חריגה, כהגדרתה בסעיף 1 לחוק החברות, ובלבד שיתקיימו כל אלה:

- במסגרת הדוחות הרבעוניים ליום 30 בספטמבר 2008 (ולאחר מכן במסגרת הדוחות התקופתיים) יינתן תיאור כללי של העסקאות, מאפייניהן, והקריטריונים שנקבעו להגדרת העסקאות כזניחות או ככאלה שאינן חריגות, תוך פירוט העובדות, הנימוקים וההסברים לקביעות אלה;

- ועדת הביקורת של התאגיד תקבע קריטריונים לעסקה חריגה ולעסקה זניחה;

- במסגרת תיאור ההתקשרות עם בעל שליטה בקשר עם תנאי כהונה והעסקה, יינתן תיאור כללי של עסקאות המימון בהן התקשר עם הבנק (ככל שישנן) ומאפייניהן.

קריטריונים לעסקה חריגה ולעסקה זניחה. ביום 24 באוגוסט 2008 קבעה וועדת הביקורת של הדירקטוריון כלהלן: הגדרת "עסקה בנקאית" - כעסקה בנקאית תיחשב כל עסקה הכרוכה בהעמדת אשראי מכל סוג שהוא, לרבות ערבויות, מכתבי אשראי, אשראי דוקומנטרי וכיוצ"ב וכן כל עסקה או פעולה בנכס כספי או פיננסי, אשר הבנק מבצע עבור לקוחותיו במהלך העסקים הרגיל של תאגיד בנקאי (כגון: ניירות ערך, מטבע חוץ, חוזים עתידיים, מכשירים פיננסיים נגזרים, מסמכים סחירים, מוצרים פנסיוניים וכיוצ"ב) וזאת בין כסוחר ובין כסוכן, שלוח, נאמן או שומר, וכן כל פעולה של קבלת פקדונות, תשלום שיקים, גביית כספים, המרת כספים, העברת כספים, ניהול מערכות תשלומים, ניהול חשבונות לקוחות, מתן ייעוץ, שיווק או תיווך ללקוחותיו וכל פעולה אחרת שעושה הבנק עבור לקוחותיו, ככל שאלה מותרות לבנק על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981.

הגדרת "מהלך עסקים רגיל" - ביצוע עסקה בנקאית, או עסקה שהיא פועל יוצא או פעולה נלווית של מהלך העסקים הרגיל של בנק (כגון שכירת מבנה, רכישת ציוד או קבלת שירות, לצורך ביצוע פעילותו השוטפת של הבנק).

האופן בו יבחנו "תנאי השוק" ביחס לפעולות בנקאיות - התנאים יבחנו תוך השוואת הפעולה הרלבנטית והתנאים בהם היא מבוצעת (ריבית, בטחונות, עמלות וכיוצ"ב) לתנאים בהם מבצעים לקוחות אחרים של הבנק, בעלי מאפיינים דומים, שאינם אנשים קשורים, עסקאות או פעולות מאותו סוג בהיקפים דומים ובנסיבות דומות, כמקובל בבחינת עסקאות עם אנשים קשורים בהתאם להוראת ניהול בנקאי מס' 312.

קביעת רף כמותי תחתון שמתחתיו תחשב עסקה לזניחה -

עסקת חבות (אשראי, ערבויות וכד') - עסקה העומדת במגבלת החבות של אנשים קשורים ואשר אושרה לפי הוראות המפקח על הבנקים הינה זניחה שכן מגבלת החבות ודרכי האישור שנקבעו נועדו להבטיח שהיקף החבות של בעלי השליטה לבנק בהשוואה להיקף החבות של לקוחות שאינם בעלי שליטה, יהיה זניח. לפרטים בדבר המגבלה בפועל בהתייחס ליחיד גרעין שליטה בבנק, ר' לעיל "מגבלות חקיקה, תקנה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר" ב"המגזר העסקי" בפרק "פעילות הקבוצה לפי מגזרי פעילות עיקריים".

ואולם, היה ואשראי זה יסווג כחוב בעייתי (כמשמעות המונח בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314) הרי שעד להסרת סיווג זה לא יראו באשראי או ערבות נוספים שינתנו או בהארכת עסקה קיימת או בשינוי תנאיה, "עסקה זניחה".

אשר לחברות שבעל השליטה הוא בעל ענין בהן (אך לא בעל שליטה), או שיש לו בעסקה עימן ענין אישי אחר, אך החבות שלהן אינה נמנית לצורך מגבלת החבות על פי הוראות הפיקוח והנחיותיו - חבות בהיקף של עד 1% מסך היקף האשראי לציבור במאזן המאוחד תיחשב לעסקה זניחה.

חריגה זמנית מהיקפים אלו, לתקופה אשר אינה עולה על 30 יום, לא יהיה בה כדי לשנות את סיווג העסקה כ"עסקה זניחה". עסקה בנקאית שאינה עסקת חבות - עסקה עם בעל השליטה או תאגיד בשליטתו תיחשב לזניחה אם היקפה (בפעולה בודדת או במספר עסקאות בשנה) אינו עולה על 0.1% מהיקף המאזן המאוחד של הבנק.

עסקה עם תאגיד שבעל השליטה הינו בעל ענין בו, אך לא שולט בו, או שיש לבעל השליטה בבנק ענין אישי אחר בה, תיחשב לזניחה אם היקפה (בפעולה בודדת או במספר עסקאות בשנה) אינו עולה על 0.3% מהיקף המאזן המאוחד של הבנק.

עסקאות אחרות שהן בגדר מהלך העסקים הרגיל של הבנק:

(1) רכישת מוצרים קמעונאיים מבעל שליטה, מחברות בשליטתו או מחברות שהוא בעל ענין בהן - התקשרות בהסכם לרכישת מוצרים קמעונאיים, במהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק, בהיקף שלא יעלה על 2.5 מיליון ש"ח לעסקה ועל 15 מיליון ש"ח בשנה, הינה בגדר עסקה זניחה. הסך האמור של 15 מיליון ש"ח בשנה לא יחול על עסקאות בודדות שהיקפה של כל אחת מהן פחות מ-25,000 ש"ח.

(2) רכישת שירותים מבעל שליטה, מחברות בשליטתו או מחברות שהוא בעל ענין בהן - רכישת שירותים, במהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק, בהיקף שלא יעלה על 2.5 מיליון ש"ח בשנה, הינה בגדר עסקה זניחה.

(3) שכירת שטחים מבעל שליטה, מחברות בשליטתו או מחברות שהוא בעל ענין בהן - שכירת שטחים, במהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק, כאשר ההוצאה בגין השכירות השנתית של כל נכס לא תעלה על 5% מהוצאות השכירות במאזן המאוחד וסך כל הסכומים המשולמים לבעל שליטה וחברות כאמור בגין שכירת נכסים לא יעלו על 15% מהוצאות השכירות במאזן המאוחד, הינה בגדר עסקה זניחה.

לעניין העסקאות האמורות בסעיפים קטנים (1) עד (3) לעיל - בעל שליטה, לרבות קרובו. תנאי השוק ביחס לעסקאות המפורטות בסעיפים 1 ו-2 לעיל ייבחנו ביחס לעסקאות מאותו סוג שהבנק מתקשר בהן עם ספקים. במקרים בהם אין לבנק עסקאות מאותו סוג ייבחנו תנאי השוק ביחס לעסקאות מאותו סוג הנעשות במשק, ובמידת האפשר בסקטור הפיננסי. תנאי השוק ביחס לעסקאות שכירות, כמפורט בסעיף (3) לעיל, ייבחנו בהשוואה למחירים בעסקאות שכירות הנכרות באותו נכס או באותו איזור, לפי העניין.

(4) נשיאה בהוצאות בעלי שליטה לצורך השתתפות באירועים יצוגיים וכנסי לקוחות של הבנק וחברות בנות שלו על פי הזמנתם, והכל בהיקף שלא יעלה על 100,000 דולר בשנה, הינה בגדר עסקה זניחה.

למועד פרסום הדוחות הכספיים, מתנהלים מגעים בין רשות ניירות ערך לבין הבנקים ואיגוד הבנקים בשאלות שונות הנוגעות לסוגיית העסקאות הזניחות ועסקאות שאינן חריגות.

לפרטים בדבר עסקאות עם בעלי השליטה או שלבעלי השליטה עניין אישי בהן, ר' ביאור 22 ט' ו-יד' וביאור 19 ג' 10 יא' ו-יב' לדוחות הכספיים, וכן "החזר חוב המדינה בגין המענק לעובדים" בפרק "השליטה בבנק" לעיל.

בקורות ונהלים

בקורות ונהלים לגבי הגילוי. בעקבות השערוריות החשבונאיות שנחשפו בארה"ב לפני מספר שנים, נחקק בארה"ב חוק סרבנס-אוקסלי (Sarbanes-Oxley Act of 2002), במטרה לשפר את דיוק, אמינות ושקיפות הדיווח של החברות, ובכך להשיב את אמון הציבור בהם. ברוח דרישות סעיף 302 לחוק האמור, והוראות שפירסמה על פיו רשות ניירות ערך האמריקאית (SEC), קבע המפקח על הבנקים הוראה בעניין הצהרה לגבי גילוי בדוחות רבעוניים ושנתיים של תאגידים בנקאיים. תחילת ההוראה בדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2005.

הבנק וחברות הבת הבנקאיות בארץ שכרו את שירותיו של משרד רואי חשבון חיצוני, על מנת שיעץ, יסייע, ידריך וילוה אותם בהיערכותם לקראת החתימה של ההצהרה כנדרש.

במטרה לבסס הצהרות אלה, בחן הבנק, בסיוע חיצוני כאמור, את התהליכים העיקריים של הפקת והעברת מידע הקשור לדוחות הכספיים ביחידות השונות של הבנק ונבחנו הבקורות המיושמות בתהליכים אלה. במסגרת בחינה זו מופו תהליכי העברת המידע ותועדו במפורט, לרבות הבקורות המיושמות בהליכים, וגובשו בקורות חדשות, נוספות, שהוטמעו בתהליכי העבודה.

המנהל הכללי של הבנק והחשבונאי הראשי שלו בשיתוף הנהלת הבנק העריכו, בהסתמך על ממצאי הבחינה המפורטת האמורה, את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי והחשבונאי הראשי הגיעו למסקנה כי לתום תקופת הדיווח, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הרבעוני בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2008 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הדיווח הכספי.

בקרה פנימית על דיווח כספי. בחודש דצמבר 2005 הפיץ המפקח על הבנקים חוזר בעניין האמור, לפיו על התאגידים הבנקאיים להיערך לכלול בדוחותיהם הכספיים, החל בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008, הצהרה בדבר אחריות ההנהלה להקמה ולתחזוק של מערך ונהלי בקרה פנימית נאותים על דיווח כספי וכן הערכה לתום שנת הכספים של יעילות המערך ונהלי הבקרה הפנימית על דיווח כספי. במקביל, רואי החשבון המבקרים של התאגידים הבנקאיים נדרשו להמציא חוות דעת על ההערכה שבוצעה על ידי הנהלת התאגיד הבנקאי, שבהכנתה הם יידרשו ליישם את התקנים הרלבנטיים שיאומצו או שיתפרסמו על ידי ה-PCAOB (Public Company Accounting Oversight Board) והכל, בהתאם לדרישות סעיף 404 לחוק סרבנס אוקסלי האמריקאי ולהוראות ה-SEC שפורסמו מכוחו.

בחזר צוין כי מודל הבקרה הפנימית COSO, שאליו מפנות רשויות הפיקוח בארה"ב, יכול לשמש את התאגידים הבנקאיים בישראל, במסגרת יישום הוראות סעיף 404, לצורך הערכת הבקרה הפנימית. מודל COSO מגדיר מהי בקרה פנימית, ומספק מתודולוגיות ואמות מידה לפיהן נבחנת האפקטיביות של מערך הבקרה הפנימית.

הבנק וחברות הבת הבנקאיות בארץ בחרו משרד רואי חשבון חיצוני, על מנת שיעץ, יסייע ידריך וילוה אותם בהיערכותם לביצוע הפרויקט.

ציון בהקשר זה, כי ביום 28 בספטמבר 2008 פרסם בנק ישראל את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 309, המחייבת את הנהלת הבנק לעמוד בדרישות הבאות: הבטחת קיומן של בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דוח כספי; הערכת האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בסוף כל רבעון; הערכת הבקרה הפנימית על דוח כספי בתום כל השנה, וכן להעריך בתום כל רבעון את השינויים בבקרה הפנימית שארעו במהלך הרבעון, שהייתה להם, או שהייתה אמורה להיות להם, השפעה מהותית על הבקרה הפנימית על דוח כספי.

הבנק מיישם את ההוראות החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008. לצורך יישום ההוראות התקשר הבנק - בשיתוף עם החברות הבנות הבנקאיות בארץ - עם חברת ייעוץ חיצונית שלווה את הבנק בביצוע הפרויקט.

במסגרת זו נערכו הכשרות והדרכות מתאימות לעובדי הבנק הרלבנטיים, נסקרו התהליכים העסקיים בבנק המשליכים על הדוח הכספי, תועדו הבקורות הקיימות בכל אחד מתהליכים אלו והוערכה רמת "החשיפה השיורית" של הבנק ל"סיכונים דוח כספי" בתהליכים האמורים. בסיום שלבי הסקירה והתיעוד כאמור, נערכו בדיקות מקיפות להערכת מידת האפקטיביות של הבקרה הפנימית.

בנוסף, נרכשה בשנת 2007 - בשיתוף עם חברות הבת הבנקאיות בארץ - מערכת מידע יעודית, שתכיל את כל המידע שנצבר לגבי התהליכים העסקיים שנסקרו כאמור, לרבות: תיאור התהליך, הסיכונים האפשריים בתהליך, הבקורות הקיימות לגביו, ודירוג החשיפה השיורית בהתחשב בבקורות הקיימות. בעתיד תשמש המערכת ככלי מרכזי ליישום ההוראות והמעקב השוטף לגבי אפקטיביות הבקורות הפנימיות על דוח כספי.

בהסתמך על הממצאים שעלו בבדיקת אפקטיביות הבקרה הפנימית, כאמור, העריכה הנהלת הבנק בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי, את האפקטיביות של הבקורות בתקופה המכוסה בדוח לגבי הדוחות הכספיים של הבנק.

על בסיס הערכה זו, המנכ"ל והחשבונאי הראשי של הבנק, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הדוחות הכספיים של הבנק הינן אפקטיביות כדי: לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע הכלול בדוחות הכספיים השנתיים, בהתאם להוראות הדוחות לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

כמו כן, במהלך הרבעון הרביעי שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2008, לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דוח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או שסביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דוחות כספי.

מערך הבקרה הפנימית על הדוחות הכספיים בבנק, בוקר על ידי רואי החשבון המבקרים ונמצא אפקטיבי.

חוות הדעת של רואי החשבון המבקרים על הבקרה הפנימית, במתכונת שנקבעה על ידי בנק ישראל, נכללה בדוחות אלו לאחר דו"ח דירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דוח כספי.

שונות

גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים

כללי. ביום 27 באפריל 2008, פרסם המפקח על הבנקים הוראת שעה בעניין "גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים". ההוראה מאמצת את הנחית רשות ניירות ערך בנושא זה, שאושרה על ידי בחודש יולי 2007. על פי ההוראה הוטל על התאגידים הבנקאים לכלול בדוחות הדירקטוריון, הרבעוניים והשנתיים, מידע בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים.

בקרת העל בבנק. דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק. הדירקטוריון מינה את "ועדת המאזן", המופקדת מטעמו על הפיקוח, הבקרה וההכוונה של תהליך אישור הדוחות הכספיים בבנק, ומגישה לדירקטוריון, בסיום עבודתה, את המלצותיה בנוגע לאישור הדוחות הכספיים. ועדת המאזן כוללת שישה דירקטורים, שחמישה מהם הינם דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית כלהלן: שלמה זוהר - יו"ר הדירקטוריון; מר יצחק פורר - יו"ר ועדת מאזן; מר אילן בירן, מר בן ציון גרניט, פרופ' בן ציון זילברפרב, מר אילן עייש, מר צבי שטריינגולד.

תהליך אישור הדוחות הכספיים. תהליך אישור הדוחות הכספיים כולל את השלבים והאורגנים הבאים:

ועדת גילוי. כחלק מיישום הוראות בנק ישראל בנושא הגילוי בדוחות הכספיים המתבססת על סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley (ר' להלן), הוקמה בבנק ועדת גילוי, בראשות המנהל הכללי של הבנק ובה חברים חברי הנהלה הבאים: מר יוסף בריס, סמנכ"ל בכיר - חשבונאי ראשי; גב' אסתר דויטש, סמנכ"ל - היועצת המשפטית ומנהלת הסיכונים המשפטיים; גב' דורית בן סימון, סמנכ"ל - ראש החטיבה הפיננסית ומנהלת הסיכונים של הבנק; מר אהוד ארנון, סמנכ"ל - ראש החטיבה העסקית ומנהל סיכונים האשראי; מר נעם הגנבי, סמנכ"ל בכיר - ראש חטיבת תפעול ומידע. לדינוי הוועדה מוזמנים מזכירת הבנק וגורמים נוספים בבנק. המבקר הפנימי ורואי

החשבון המבקרים מוזמנים אף הם לדיוני ועדת גילוי, כמשקיפים. הוועדה מתכנסת אחת לרבעון (או יותר, אם עולה הצורך בכך) ודנה בנושאי גילוי מהותיים, בהתאם לעקרונות שנקבעו במסגרת מדיניות הגילוי שאימץ דירקטוריון הבנק.

ועדת מאזן. כאמור, הוועדה דנה בטיטוט הדוחות הכספיים של הבנק, וממליצה לדירקטוריון ביחס אליהם, וכן דנה בדוחות הכספיים של הבנק בלבד (לא מאוחד).

לקראת הדיון בוועדת מאזן, נמסרת לעיונם של חברי הוועדה טיטוט הדוחות הכספיים בצירוף מסמכים נוספים שנועדו לסייע בהבנה וניתוח של הדוחות הכספיים, ופירוטים נרחבים בנושא חובות בעייתיים וההפרשות לחובות מסופקים. ועדת המאזן מקיימת דיון מפורט בדוחות, בו נוטלים חלק גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדוח הכספי (המנהל הכללי, החשבונאי הראשי, וגורמים נוספים בבנק, אם עולה הצורך בכך). לדיון מוזמנים, כמשקיפים, רואי החשבון המבקרים של הבנק.

במסגרת הדיון נמסרים לוועדה דיווחים של החשבונאי הראשי בנושאים הקשורים לדוחות הכספיים, או נושאים שיש להם השלכה על הדוחות הכספיים, כגון הוראות רגולטוריות חדשות או כאלה שצפויות להתקבל. הוועדה מוסמכת לדון ולהחליט בעניין גילוי על מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים.

במסגרת הדיון בדוחות הכספיים הוועדה דנה בעניינים של לקוחות שההפרשה שמומלץ לבצע בגין חובותיהם לבנק עולה על סכום שקבע הדירקטוריון, וממליצה לדירקטוריון על סכום ההפרשה שיש לבצע בגינם.

לוועדת המאזן, כמו גם לוועדת הביקורת של הדירקטוריון, נמסר דיווח על הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח הכספי, אם עולה הצורך בכך, ועל תרומת, במידה ובוצעה, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאים שעלו, אם עלו, במהלך ביקורת הדוחות הכספיים ועל עניינים אחרים שלדעת רואי החשבון יש להביאם לידיעת חברי ועדת המאזן.

בתום הדיון מגישה ועדת המאזן את המלצותיה לדירקטוריון בנוגע לאישור הדוחות הכספיים, לקראת הדיון שעורך הדירקטוריון בדוחות הכספיים.

דירקטוריון הבנק. לאחר הדיון בוועדת המאזן מתקיים דיון נוסף במליאת הדירקטוריון, לצורך אישור הדוחות הכספיים. לקראת הדיון נמסרת לחברי הדירקטוריון הטיטה המתקנת של הדוחות הכספיים (לאחר ששולבו בה המלצות וההחלטות שהתקבלו בוועדת המאזן), בצירוף המסמכים שהונחו בפני חברי ועדת המאזן לצורך הדיון בדוחות הכספיים.

לדיון במליאת הדירקטוריון מוזמנים גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדיווח הכספי (המנהל הכללי, החשבונאי הראשי וגורמים נוספים בבנק, אם עולה הצורך בכך). לדיון מוזמנים כמשקיפים גם המבקר הפנימי ורואי החשבון המבקרים של הבנק.

הדיון כולל סקירת הדוחות הכספיים על ידי המנהל הכללי והחשבונאי הראשי ודיווח על יישום המלצות ועדת המאזן.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאי ביקורת הדוחות הכספיים, ככל שהיו, ועל עניינים אחרים שלדעת רואי החשבון ראוי להביאם לידיעת חברי הדירקטוריון.

במהלך הדיון מפנים חברי הדירקטוריון להנהלה ולגורמים אחרים הקשורים לדיווח הכספי שאלות ובקשות לקבלת הבהרות לגבי נושאים שונים שנכללו (או שאמורים היו להיכלל) בדוחות הכספיים. בתום הדיון, בכפוף לקבלת תשובות מספקות מצד הנהלת הבנק, מאשר הדירקטוריון את הדוחות הכספיים.

קוד ממשל תאגידי לקבוצת דיסקונט

כחלק מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לשנים 2007-2011, החליט הבנק לפעול לאימוץ "קוד ממשל תאגידי" לקבוצת דיסקונט. הקוד יתייחס, בין היתר, לקביעת מנגנונים והליכים המיועדים לאישור פעולות ועסקאות, ומנגנוני בקרה בקשר עם הנושאים הבאים: פעולות ועסקאות עם צדדים קשורים; פיקוח דירקטוריון הבנק על חברות הקבוצה; ארגון מחדש ושינויים מבניים; השקעות מהותיות; מדיניות ניהול סיכונים; מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור, ועוד.

בחודש אוגוסט 2007 אימץ דירקטוריון הבנק חוות דעת משפטית של מומחה משפטי בעל שם, לפיה עסקאות בין בעלי עניין בבנק לבין חברות בנות יאושרו בהתאם להליכים שנקבעו בדיון הישראלי בנוגע לאישור עסקאות עם הבנק עצמו.

במסגרת יישום התוכנית לאימוץ קוד ממשל תאגידי, פועל הבנק לגיבוש נהלים שנועדו להסדיר את פעילות הדירקטוריון וועדותיו, אישור עסקאות עם בעלי עניין, וכן תהליכי העבודה מול חברות בנות. עם השלמת עיבודם, יועברו הנהלים לאישור דירקטוריון הבנק.

חוזר בנק ישראל בדבר "הנחיות והבהרות בדבר בקרה פנימית להערכת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים, מדידת שווי הוגן וגילוי לגבי תהליך קביעת השווי ההוגן"

ביום 18 בדצמבר 2008, פרסם בנק ישראל חוזר בדבר "הנחיות והבהרות בדבר בקרה פנימית להערכת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים, מדידת שווי הוגן וגילוי לגבי תהליך קביעת השווי ההוגן" (להלן - "הנחיית השווי ההוגן" או "ההנחיה"). קודם לפרסום החוזר הופצה טיוטה שלו בחודש נובמבר 2008.

ההנחיה מתייחסת לכל המכשירים אשר נמדדים לפי שוויים הוגן במאזן ו/או בדוח רווח והפסד, כגון: ניירות ערך, מכשירים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים.

ההנחיה מציינת כנקודת חולשה, שעשויה במקרים מסוימים להיות מוגדרת כחולשה מהותית המחייבת גילוי בדוח השנתי בהתאם לדרישות SOX 404, את ההסתמכות המוחלטת, לעיתים, על מחירים המתקבלים מצדדים נגדיים או מחברות מצטטות לקביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים, מבלי להבין את ההנחות שביסוד אופן חישוב המחיר והסיכונים הגלומים בו, דבר המביא למקרים בהם ניירות הערך, מכשירים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים נמדדים במאזן ו/או בדוח רווח והפסד לפי שווי הוגן, למרות שלא מתקיים תהליך המאפשר קביעה של השווי ההוגן ברמה סבירה של בטחון בהתאם להוראות הדיווח לציבור.

בהתאם לכך, קובעת ההנחיה את העיקרון כי ביחס למכשירים פיננסיים שמבוצעים לגביהם תהליכים לחישוב השווי הוגן יש להפעיל מנגנוני בקרה ובכלל זה: סקירת המודלים המשמשים לחישוב השווי ההוגן, תיקוף, אימות החישובים, ביצוע בדיקות סבירות וסקירות, על מנת להבטיח רמה סבירה של בטחון בערכי השווי ההוגן המוצגים במאזן הבנק ו/או בדוח רווח והפסד.

כפועל יוצא מיישום דרישות ההנחיה לא יתאפשרו מצבים בהם חישובי השווי ההוגן הינם במתכונת "as is" מחברה מצטטת/לשכת שירות או מודל, אלא עליהם לעבור הליכי בקרה תוך הפעלת שיקול דעת נאות.

בהנחיה נקבע כי יש ליישם את הדרישות הכלולות בה החל מהדוחות לציבור לשנת 2008 ואילך.

היערכות הבנק החלה עוד בטרם הפכה טיוטת ההנחיה להוראה מחייבת. הבנק וחברות הבת העיקריות שלו השלימו את ההיערכות ליישום מלא של ההנחיה במסגרת הדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2008.

הדירקטוריון וההנהלה כללי

בעמוד 4 לדוח זה מובאת רשימה של חברי הדירקטוריון ותחומי עיסוקם וכן רשימת חברי ההנהלה ותחומי אחריותם. רשימות אלה מעודכנות לתאריך פרסום הדוח.

פרטים אודות חברי הדירקטוריון

שלמה זהר - מכהן בבנק החל מיום 31 בינואר 2006. מר זהר מכהן כיו"ר הדירקטוריון, יו"ר ועדת אשראים, יו"ר ועדת כוח אדם ומחויבות חברתית, יו"ר ועדה אד הוק לעניין מחיר הנפקת הון משני עליון, יו"ר ועדת ביטוח ונכסים, יו"ר ועדה אד הוק לעניין מחירי גיוס ההון הראשוני המורכב. חבר ועדת שלוחות חו"ל (חדל לכהן כיו"ר וכחבר הועדה ביום 19 בפברואר 2009), ועדת מאזן, ועדת מיחשוב והועדה לניהול סיכונים.

בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית.

מר זהר הינו רואה חשבון, בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת בר-אילן, ו-MBA במנהל עסקים (התמחות בחשבונאות ומימון), אוניברסיטת McGill, מונטריאול קנדה.

מכהן כיו"ר הדירקטוריון של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ, כרטיסי אשראי לישראל בע"מ. מכהן כדירקטור וכסגן יו"ר הדירקטוריון ב-Israel Discount Bank of New York וכדירקטור ב-Discount Bancorp Inc. וב-ש. זהר יעוץ וניהול בע"מ.

כיהן כיו"ר דירקטוריון קופת התגמולים של עובדי ב.ד.ל. בע"מ (עד 26.3.08) וכדירקטור בפרויקט חן 1990 בע"מ (עד 2/2006), בפזית - נכסים והשקעות בע"מ (עד 1/2006), ברבוע כחול ריהוטים בע"מ (עד 1/2006), בזהר את זהר חברה לראיית חשבון בע"מ (עד 12/2005), בזהר את זהר ושות' ניהול בע"מ (עד 12/2005), בשלרן ניהול ונאמנות בע"מ (עד 12/2005), ברבוע כחול ישראל

בע"מ (עד 9/2005), ברשת הרבוע הכחול נכסים והשקעות בע"מ (עד 9/2005), במייפל קנדה-ישראל נדל"ן בע"מ (עד 5/2004) ובמלון מצפה כנרת בע"מ (עד 3/2004). יועץ עסקי (עד 1/2006) ורו"ח - שותף בזהר את זהר ושות', חברת רואי חשבון (עד 12/2005).
בצלאל איגר - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 31 בינואר 2006. חבר בוועדת אשראים, ועדה אד הוק לעניין מחיר הנפקת הון משני עליון ובוועדה אד הוק לעניין מחירי גיוס ההון הראשוני המורכב.

מכהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. מר איגר הינו בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר במנהל עסקים, אוניברסיטת בר-אילן, ו-MBA במנהל עסקים (התמחות במימון), אוניברסיטת בר-אילן.

מכהן כיו"ר דירקטוריון ומנכ"ל דוראה השקעות ופיתוח בע"מ וליברטי פרופרטיס בע"מ, כיו"ר דירקטוריון אורתם סהר הנדסה בע"מ (החל מאפריל 2008) דירקטור (החל מ-20.11.2005) וכדירקטור בקומסק בע"מ.

כיהן כדירקטור חיצוני בבנק אדנים למשכנתאות בע"מ (עד 1/2006) ומנכ"ל גירון - פתוח ובניה בע"מ (עד 3/2005).

אילן בירן - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 29 באוקטובר 2008. חבר ועדת ביקורת, ועדת אשראים, ועדת מאזן (החל מיום 9 בפברואר 2009), ועדה אד הוק לעניין מחיר הנפקת הון משני עליון (החל מיום 9 בפברואר 2009) ועדת מיחשוב.

מכהן כדירקטור חיצוני לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית.

מר בירן הינו בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה ומנהל עסקים, אוניברסיטת בר-אילן ובעל דיפלומה/לימודים אסטרטגיים בתחום אסטרטגיה וכלכלה, אוניברסיטת ג'ורג'טאון, ושינגטון ארה"ב.

מכהן כיו"ר דירקטוריון רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ, יו"ר הוועד המנהל במכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן (ע"ר) וכיועץ Venture Partner באתגר - קרן הון סיכון שותפות מוגבלת.

כיהן כיו"ר דירקטוריון די.בי.אס. שרותי לווין (1998) בע"מ (2004 - 2006) ומונעי בית שמש אחזקות (1997) בע"מ (2006 - 2007), כדירקטור בדלתא שלוש ישראל בע"מ (2004 - 1 בנובמבר 2008), כדירקטור ויו"ר ועדת אסטרטגיה ומו"פ בתעשייה האווירית (2005-2007), כדירקטור וחבר ועדת הכספים בנטפים בע"מ (2004 - 2007), כדירקטור בבנק מסד בע"מ (2005 - 2007) וכיועץ באל סיאלו בע"מ (2006 - 2007).

בן ציון גרניט - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 31 בינואר 2006. חבר ועדת ביקורת, ועדת מאזן, ועדת שלוחות חו"ל (החל מיום 19 בפברואר 2009) ועדת מיחשוב.

מכהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. מר גרניט הינו בעל השכלה אקדמאית - בעל Bsc במדעי החקלאות, האוניברסיטה העברית בירושלים, הפקולטה לחקלאות ברחובות ובעל תעודה מקצועית מבית הספר למנהל עסקים, האוניברסיטה העברית בירושלים. משמש כיועץ ניהולי וחבר ועדת ביקורת בעמותת ידידי המרכז הרפואי קפלן (ע"ר).

מר גרניט היה חבר בהנהלת עמותת איל"ן אגוד ישראלי לילדים נפגעים (עד 2009), יועץ בהתנדבות בעמותת ניצן (עד 2009), יועץ בהתנדבות בחברת המתנסים ברחובות (עד 2006), סמנכ"ל (עד 12/2004), בקר סיכונים שוק וסיכונים אשראי (בשנת 2004), חבר הנהלה וראש אגף התפעול (2000 - 2004) בבנק אגוד לישראל בע"מ.

פרופ' בן ציון זילברפרב - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 31 בינואר 2006. יו"ר הוועדה לניהול סיכונים וחבר ועדת אשראים, ועדת מאזן, ועדה אד הוק לעניין מחיר הנפקת הון משני עליון (החל מיום 19 בפברואר 2009), ועדת ביטוח ונכסים וועדה אד הוק לעניין מחירי גיוס ההון הראשוני המורכב.

מכהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. פרופ' זילברפרב הינו בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה ומנהל עסקים מאוניברסיטת בר-אילן ומוסמך בכלכלה, מאוניברסיטת בר-אילן. ד"ר לכלכלה, אוניברסיטת פנסילבניה (משנת 1978), תואר פרופסור (משנת 1988). משמש פרופ' לכלכלה באוניברסיטת בר-אילן.

מכהן כדירקטור חיצוני בקבוצת דלק בע"מ, בדירקט קפיטל אינווסטמנטס בע"מ, ב-PERRIGO COMPANY (חברה אמריקאית) וכדירקטור בחברת פרופ' בן-ציון זילברפרב יועץ כלכלי וניהול בע"מ. מופקד על הקתדרה לניהול נכסים גלובליים ע"ש הברון אדמונד דה רוטשילד בבית הספר לבנקאות ושוק ההון במכללה האקדמית נתניה.

כיהן כדירקטור חיצוני בברימאג דיגיטל אייג' בע"מ (עד 7/12/2008), בפאנדטק בע"מ (עד סוף חודש 12/2007), בכלל פיננסים גמל

והשתלמות בע"מ (עד 4/2006) ובפרטנר תקשורת בע"מ (עד 2/2006).

חורחה ספרן - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 31 בינואר 2006. יו"ר ועדת שלוחות חו"ל (החל מיום 19 בפברואר 2009. קודם לכן, חבר הוועדה). חבר ועדת ביקורת. בעל כשירות מקצועית.

מר ספרן הינו רואה חשבון, בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר מוסמך במנהל עסקים (MBA) ומוסמך בחשבונאות (CPA), התמחות בראיית חשבון וניהול עסקים במגמת שיווק מ-The National University Of Buenos Aires, Argentina, Faculty of Economic Science. מכהן כדירקטור ומנכ"ל ב-Power Phone Marketing Ltd., ב-Power Dialing Ltd., ב-Inter American Marketing Services Ltd., ב-Cadillac Properties and Building Company Ltd., ב-Israel Learning Systems Ltd. וכדירקטור ומנכ"ל משותף ב-T.M. Intertrom Ltd. כיהן כדירקטור (וכן בתקופות מסוימות יו"ר ועדת ביקורת וחבר ועדת אשראי) בבנק יורטרמיד בע"מ (עד יולי 2005).

ד"ר אריה עובדיה - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 29 באוקטובר 2008.

מכהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. ד"ר עובדיה הינו בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב ומוסמך במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. דוקטור בכלכלה מאוניברסיטת פנסילבניה, ארה"ב.

מכהן כיו"ר דירקטוריון גירון - פתוח ובניה בע"מ, דסטיני אחזקות (1993) בע"מ, טבע נאות - הפצה בע"מ, נעלי נאות אגודה שיתופית חקלאית לעסקים בע"מ, נדל"ן.קום. ישראל בע"מ, פיר סטרים בע"מ. שותף מנהל בשמרוק ישראל קרן צמיחה יועצים בע"מ. מכהן כדירקטור בשמרוק - סינמה סיטי בע"מ, בדסטיני השקעות (1993) בע"מ, בדסטיני נכסים (1991) בע"מ, במפעלים פטרוכימיים בישראל בע"מ, בהדר גיוון השקעות בע"מ, בשטראוס גרופ בע"מ, בסקילקס קורפוריישן בע"מ, באלרון תעשייה אלקטרונית בע"מ, בקומפיון בע"מ, בכרמל אולפנים בע"מ, בפולאר השקעות בע"מ, באינטרקור בע"מ, באי. קיו. אס. שלו בע"מ (קודם לכן כיהן כיו"ר), באי. קיו. אס. הידראוליקה בע"מ, במאקסטק טכנולוגיות בע"מ, במאקסטק רשתות תקשורת בע"מ, במנטיסוידן בע"מ, בפייקארד בע"מ, בווריאנט בע"מ, באדסמרקט ג.מ. בע"מ, בתלם פתרונות מימון בע"מ, ב-א.ע. אדב יועצים בע"מ, ב-א.ע. אדב יועצים וניהול (2007) בע"מ, באענץ יועצים בע"מ, בבנימין עובדיה יועצים (2007) בע"מ ובג"ר. איי. טק בע"מ.

מרצה במכללה למינהל מיסודה של הסתדרות הפקידים שבהסתדרות החדשה.

ד"ר עובדיה היה חבר ב-Advisory Board בשמרוק ישראל קרן צמיחה יועצים בע"מ (2003 - 4/2008) וכיהן כיו"ר דירקטוריון אקסטנד בע"מ (2005 - 2007), א.ו.י.אר לאבס בע"מ (18/4/2000 - 8/2008), טקטיום בע"מ (עד 2007), פניסולה פיננסיים בע"מ (2007/7 - 14/3/2008), הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ (18/9/2003 - 31/3/2006). כדירקטור בבנק דיסקונט לישראל בע"מ (7/1998 - 7/2006), בהדר בע"מ (עד 2005), במהדרין בע"מ (14/7/2002 - 19/4/2007), בתדיראן קשר בע"מ (10/11/1999 - 23/8/2005), בהשתתפויות בנכסים בישראל בע"מ (עד שנת 2004) וכיהן כדירקטור חיצוני באורדע פרינט תעשיות בע"מ (עד שנת 2004).

אילן (אילון) עייש - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 1 בנובמבר 2008. יו"ר ועדת ביקורת (החל מיום 24 בפברואר 2009. קודם לכן, חבר הוועדה) וחבר ועדת אשראים, ועדת מאזן, ועדה אד הוק לעניין מחיר הנפקת הון משני עליון, ועדת שלוחות חו"ל (החל מיום 19 בפברואר 2009), ועדה לניהול סיכונים.

מכהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית.

מר עייש הינו רואה חשבון, בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת תל אביב.

מכהן כמנכ"ל משותף ודירקטור ביבול שוקי הון בע"מ. כדירקטור ב-Harisha Tuff Lanka (Private) Limited.

כיהן כיו"ר השותף הכללי במפעלי טוף, שותפות מוגבלת (עד 12/2008), כיו"ר דירקטוריון טוף מרום גולן (2000) בע"מ (עד 12/2008), כדירקטור חיצוני ויו"ר ועדת השקעות בקופת תגמולים של עובדי י ב מ ישראל בע"מ (12/2003 - 9/2007), כדירקטור חיצוני ויו"ר הוועדה לניהול סיכונים בבנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (11/2000 - 10/2006). כדירקטור בגולן מלאכת מחשבת (1977) בע"מ (7/2005 - 8/2005), באילון אחזקות בע"מ, חברה מחוסלת מרצון (4/1998 - 4/2004). מפרק חברת אמנר חיתום והנפקות בע"מ, חברה מחוסלת מרצון (2004). שותף יועץ בגולדשטיין סבו טבת רואי חשבון (2001 - 2004).

יצחק פורר - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 18 בדצמבר 2007. יו"ר ועדת מאזן וחבר בוועדת כוח אדם ומחויבות חברתית ובוועדה לניהול סיכונים.

בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית.

מר פורר הינו רואה חשבון, בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר (B.Sc) בכלכלה, אוניברסיטת תל אביב. מכהן כיו"ר דירקטוריון K&G Properties Inc, שיר טל החזקות וניהול בע"מ, פ.ח.י החזקות בע"מ וב-י.פ.צ.ר. שירותי ניהול בע"מ. דירקטור באוצר התישבות היהודים בע"מ, בביומאס בע"מ, ב-Conference on Jewish Material Claims against Germany Inc. כיהן כיו"ר במשרד רואי חשבון ארנסט יאנג ישראל (קוסט פורר גבאי את קסירר) (עד 31.3.2007). חבר ועדה מייעצת בתמיר פישמן השקעות בע"מ (4/2007 - 4/2008), שותף מנהל במשרד רואי חשבון ארנסט יאנג ישראל (קוסט פורר גבאי את קסירר) (1979 עד 2000), מילא תפקידים שונים במשרד החל משנת 1959.

ד"ר דפנה שורץ - מכהנת כדירקטורית בבנק החל מיום 27 בדצמבר 2007. חברת ועדת אשראים, ועדה לניהול סיכונים, ועדת שלוחות חו"ל.

מכהנת כדירקטורית חיצונית לפי הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין והינה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית. ד"ר שורץ הינה בעל השכלה אקדמאית - בעלת תואר בוגר בכלכלה (חטיבת סטטיסטיקה), אוניברסיטת תל אביב, מוסמכת (MSc) בכלכלה חקלאית ומינהל ודוקטור לכלכלה, האוניברסיטה העברית בירושלים. יועצת כלכלית עסקית. חברת סגל וראש המגמה ליזמות וניהול היי-טק, המחלקה למינהל עסקים ומנהלת מרכז בנג'ס ליזמות וניהול היי-טק, בית הספר לניהול, אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

מכהנת כדירקטורית חיצונית בבתי זיקוק לנפט בע"מ, בגירון - פתוח ובניה בע"מ ובשטראוס גרופ בע"מ (החל מ-12/6/2008). כיהנה כדירקטורית ברותם תעשיות בע"מ (2/2002 - 11/2008), בהפניקס אחזקות בע"מ (עד 26/12/2007), בהפניקס חברה לביטוח בע"מ (עד 26/12/2007) ובלאומי ניירות ערך והשקעות בע"מ (עד אוגוסט 2007). כדירקטורית חיצונית באורדע פרינט תעשיות בע"מ (עד 6/2007) ובעל-בד משוואות יצחק בע"מ (עד 5/2004).

צבי שטרייגולד - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 31 בינואר 2006. חבר ועדת אשראים, ועדת ביקורת, ועדת כוח אדם ומחויבות חברתית, ועדת מאזן, ועדת מיחשוב וועדת ביטוח ונכסים (החל מיום 19 בפברואר 2009). מכהן כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין והינו בעל כשירות מקצועית. מר שטרייגולד הינו עורך דין, בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר במשפטים מאוניברסיטת תל אביב. לימודי כלכלה (ללא סיום תואר), אוניברסיטת תל אביב.

מר שטרייגולד עוסק בעריכת דין ומכהן כדירקטור בצבי שטרייגולד-חברת עורכי דין ובכלל פיננסים נאמנויות 2007 בע"מ (החל מ-24/3/2008). כיהן כיו"ר דירקטוריון יובנק חברה לנאמנות בע"מ (עד 1/2006) וכדירקטור ביובנק חיתום וייעוץ בע"מ (עד 6/2005). יועץ משפטי ראשי, ראש חטיבת מימון מתמחה וחבר ההנהלה הבכירה ביובנק בע"מ (עד 6/2005).

ד"ר יצחק שריר - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 24 בדצמבר 2006. יו"ר ועדת מיחשוב וחבר ועדת כוח אדם ומחויבות חברתית וועדת שלוחות חו"ל. בעל כשירות מקצועית.

ד"ר שריר בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר (BSc) להנדסת מכונות, הטכניון-חיפה, מוסמך (MSc) בהנדסת חומרים, אוניברסיטת בן גוריון בנגב - באר שבע, ודוקטור (Ph.D) להנדסת חומרים, Illinois Institute of Technology, שיקגו - ארה"ב. בעל תעודה MBA (לא אקדמי) - הסמכה במינהל עסקים של המכון לפיריון העבודה בת"א. ד"ר שריר עוסק בפעילות בעסקים ובהשקעות פרטיות. מכהן כדירקטור חיצוני בצור שמיר אחזקות בע"מ, יו"ר דירקטוריון רבולושני בע"מ (מ-9/2007), דירקטור בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ (החל מ-3/4/2008). כיהן כיו"ר דירקטוריון ליה שוקולד גורמה בע"מ (החל מ-16/4/2008 עד 25/9/2008) וכנשיא ומנכ"ל Sapiens International Corporation N.V (נובמבר 2000 - נובמבר 2005).

פרופ' איתן ששינסקי - מכהן כדירקטור בבנק החל מיום 31 בינואר 2006. חבר ועדת כוח אדם ומחויבות חברתית, ועדה לניהול סיכונים. בעל כשירות מקצועית.

פרופ' ששינסקי בעל השכלה אקדמאית - בוגר (B.A) בכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מוסמך (M.A) בכלכלה וסטטיסטיקה מהאוניברסיטה העברית בירושלים. דוקטור (Ph.D) לכלכלה, Massachusetts Institute Of Technology, ארה"ב. פרופסור לכלכלה ציבורית באוניברסיטה העברית בירושלים ומכהן כדירקטור בפסגות קרנות נאמנות בע"מ. כיהן כדירקטור וכיו"ר

ועדת ההשקעות של עתודות-קרן פנסיה (1996) בע"מ (עד 12/2004).

עידית לוסקי - מכהנת כדירקטורית חיצונית בבנק החל מיום 25 במרץ 2009. חברת ועדת בקורת, ועדת כח אדם ומחויבות חברתית, ועדת שלוחות חו"ל, ועדה לניהול סיכונים ועדת ביטוח ונכסים.

מכהנת כדירקטורית חיצונית לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 והינה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית.

גב' לוסקי בעלת השכלה אקדמאית - בעלת תואר בוגר בכלכלה וסטטיסטיקה ובעלת תואר מוסמך בכלכלה, אוניברסיטת תל אביב.

כיהנה כחברת הנהלה בתואר סמנכ"ל בכיר בבנק אגוד לישראל בע"מ (2/2004 - 31/12/2008), כסמנכ"ל, C.E.O. של בנק משכן, חברה בת של בנק הפועלים בע"מ (3/2001 - 2/2004), אגוד לסינג בע"מ (3/2007 - 12/2008), אגודים סוכנות לביטוח (1995) בע"מ (9/2005 - 12/2008), אגודים בע"מ (9/2005 - 12/2008), ליבלוב סוכנות לביטוח (1993) בע"מ (2/2004 - 12/2008), ביתן חברה להשקעות ולמשכנתאות בע"מ (3/2001 - 2/2004).

פרטים אודות חברי ההנהלה

ג'ורג' עופר - מכהן כסמנכ"ל הבנק החל מיום 2 במרס 2001.

מר עופר בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה ומוסמך בניהול תעשייתי (תעשייה וניהול), אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר שבע.

מכהן כיו"ר דירקטוריון (זמני) של Discount Bancorp Inc. (דירקטור מ-18/4/2001, יו"ר מ-13/4/2007), יו"ר דירקטוריון אידיבי (סוויס) בנק בע"מ (עד יוני 2008 היה שם החברה בנק דיסקונט לישראל (שווייץ) בע"מ), דירקטור ב-Israel Discount Bank Of New York. כיהן כיו"ר דירקטוריון כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (עד 3/2006).

אהוד ארנון - מכהן כסגן מנהל כללי, ראש החטיבה העסקית בבנק החל מיום 13 במאי 2007.

מר ארנון בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר במדעי החברה - כלכלה ויחסים בינלאומיים ומוסמך (MBA) במינהל עסקים, האוניברסיטה העברית בירושלים.

חבר הוועד המנהל בעמותת הישראלית של הפדרציה של סן פרנסיסקו (מ-1995). מכהן כדירקטור בקרן קורת (מ-2005). חבר הנהלה בלשכת המסחר הבינלאומית (מ-1995), חבר הנהלה בלשכת המסחר ישראל בריטניה (מ-2002). ניהל את האגף העסקי וחבר הנהלת סניף ישראל של HSBC BANK PLC (2001-12/5/2007). כיהן כדירקטור בקרן ביחד 2006-1/1/2009.

דורית בן סימון - סגנית מנהל כללי, ראש החטיבה הפיננסית ומנהלת הסיכונים הראשית של הבנק החל מיום 2 באפריל 2006.

הגב' בן סימון בעלת השכלה אקדמאית - בעלת תואר בוגר במדעי החברה - כלכלה ולימודים כלליים ומוסמך במינהל עסקים (התמחות במימון), האוניברסיטה העברית בירושלים.

מכהנת כיו"ר דירקטוריון דיסקונט מנפיקים בע"מ (מ-10/4/2006) וכיו"ר דירקטוריון בחברת בית למיד דל"ת בע"מ (מ-23/1/2007).

כיהנה כדירקטורית במנפיקים - תפעול פיננסי בע"מ (עד 1/6/2008), מועד חיסול החברה בשל פירוק מרצון), ב-Discout Reinsurance International Limited, Guernsey (משנת 2006 עד 12/3/2008), במעלות - החברה הישראלית לדירוג ניירות ערך בע"מ (17/4/2006 עד 15/11/2007) (כיום נקראת החברה: מ.ה.ל.ד.ג. בע"מ). כיהנה כסמנכ"ל גמולות ומנהלת היחידה לניהול נכסי קופות גמל, בנק הפועלים בע"מ (2001-2/2006).

יוסף ברסי - מכהן כסגן מנהל כללי בכיר, חשב - חשבונאי ראשי וראש מערך החשבות של הבנק החל מיום 1 באפריל 2000.

מר ברסי הינו רואה חשבון ובעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת תל-אביב. מכהן כדירקטור בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ, בבדל שרתי מחשב ומנהלה בע"מ, בחברת נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ, ב-Discout Reinsurance International Limited, Guernsey (החל מ-12/3/2008). כיהן כיו"ר דירקטוריון דיסקונט גמל בע"מ (עד ליום 28/12/2008).

אמנון גדעון - מכהן כסגן מנהל כללי, ראש מערך משאבי אנוש החל מיום 1 במרס 2006.

מר גדעון בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר במדעי המדינה ופסיכולוגיה, אוניברסיטת בר-אילן, לימודי תואר שני (MA-HRM) בתחום ניהול משאבי אנוש (התיזה לא הוגשה), אוניברסיטת דרבי. כמו כן, בוגר קורסים מקצועיים במינהל עסקים וניהול כללי (אוניברסיטת בר-אילן), ניהול יצוא ויבוא (אוניברסיטת קליפורניה, ארה"ב) וניהול משאבי אנוש (אוניברסיטת קליפורניה, ארה"ב).

כיהן כדירקטור בדיסקונט גמל בע"מ (מ-15/3/06 עד 30/1/08) (עד ליום 29/7/2007) היה שם החברה דיסקונט ניהול קופות גמל בע"מ (וכסמנכ"ל משאבי אנוש, חברת פרטנר תקשורת בע"מ (2001 עד תחילת 2006).

ישראל דוד - סגן מנהל כללי בכיר, ראש החטיבה הקמעונאית של התאגיד החל מיום 1 בפברואר 2002.

מר דוד בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה ומנהל עסקים, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, באר-שבע ומוסמך (MBA) במנהל עסקים, אוניברסיטת בר-אילן. בוגר קורס לניהול הדרכה, אוניברסיטת בר-אילן.

מכהן כיו"ר דירקטוריון בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ וכדירקטור בכרטיסי אשראי לישראל בע"מ, בכרטיסי אשראי לישראל (נכסים) בע"מ (החל מ-3/2/2008) ובבית מניב ישראל בע"מ.

כיהן כדירקטור בדיינרס קלוב ישראל בע"מ (עד 12/2/2006), בבנק דיסקונט לישראל (שוויץ) בע"מ (עד 3/2/2006) וכראש חטיבת שיווק ותכנון אסטרטגי בבנק דיסקונט לישראל בע"מ (2002-2/2006-3).

אסתר דויטש - סגנית מנהל כללי, היועצת המשפטית וראש מערך הייעוץ המשפטי של הבנק החל מיום 1 ביוני 2006.

הגב' דויטש הינה עורכת דין בעלת השכלה אקדמאית - בעלת תואר בוגר במשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים. מכהנת כיו"ר דירקטוריון דיסקונט נאמנות בע"מ (יו"ר - החל מ-26/2/2008, דירקטורית החל מ-27/1/2008) וכדירקטורית בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ (החל מ-7/2007). הגב' דויטש הינה היועצת המשפטית של הבנק, וכיהנה כמנהלת אגף הייעוץ המשפטי של הבנק (2000-6/2006).

נעם הנגבי - סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת תפעול ומידע של הבנק החל מיום 15 בנובמבר 2000.

מר הנגבי בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה ובמדעי המחשב, אוניברסיטת בר-אילן.

מכהן כיו"ר הדירקטוריון ומנהל כללי של בדל שירותי מחשב ומנהלה בע"מ, יו"ר דירקטוריון דיסקונט גמל בע"מ (מ-28 בדצמבר 2008), יו"ר דירקטוריון חברת נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ (החל מ-1.2.09 עד מועד זה כיהן כדירקטור). כדירקטור בבנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ ובכרטיסי אשראי לישראל בע"מ. חבר ועדת מיחשוב של הבורסה לניירות ערך בת"א (מ-12/2001). כיהן כיו"ר מועצת המנהלים של מרכז סליקה בנקאי בע"מ (מיום 1/7/2007), (דירקטור מ-11/2000) (עד מרס 2009), יו"ר מועצת המנהלים של שירותי בנק אוטומטיים בע"מ (מיום 1/7/2007), (דירקטור מ-11/2000) (עד מרס 2009), דירקטור בדיינרס קלוב ישראל בע"מ (עד 12/2006).

שלמה פיטשון - מכהן כסגן מנהל כללי בכיר וכמבקר פנימי של הבנק החל מיום 1 בספטמבר 1994. בנוסף הינו מבקר פנימי של חלק מחברות הבת של הבנק.

מר פיטשון רואה חשבון והינו בעל השכלה אקדמאית - בעל תואר בוגר בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת תל-אביב.

דיווח על דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית

בהתאם לסעיף 92 (12) לחוק החברות, על הדירקטוריון לקבוע את המספר המזערי הנדרש של דירקטורים שעליהם להיות בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית כמשמעות מונח זה בסעיף 240 לחוק החברות.

בהתאם לתקנות שהותקנו מכוח סעיף 240 האמור, הערכת מיומנותו החשבונאית והפיננסית של דירקטור תיעשה בידי הדירקטוריון, ויובאו במכלול השיקולים, בין השאר, השכלתו, ניסיונו וידיעותיו בנושאים המפורטים בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), התשס"ו-2005.

בחודש מרס 2004, קבע הדירקטוריון מספר מזערי של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית זאת, בהתאם להנחיית רשות ניירות ערך שהוצאה בחודש אוקטובר 2003, אשר אומצה בידי הפיקוח על הבנקים בחודש דצמבר 2003. בחודש פברואר 2006, שב ואימץ הדירקטוריון, בהרכבו החדש, את ההחלטה האמורה. בהתאם, המספר המזערי של דירקטורים כאמור במליאת הדירקטוריון הינו שלושה.

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, יש לקבוע גם את המספר המזערי של דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית שראוי שיהיו חברים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון ובכל ועדה אחרת של הדירקטוריון אשר מוסמכת לדון בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים.

בחודש פברואר 2006 קבע הדירקטוריון כי המספר המזערי של דירקטורים כאמור, אשר יכהנו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון ובוועדת המאזן של הדירקטוריון, יהיה אחד.

הדירקטורים שהם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית, והרקע העובדתי שבנינו ניתן לראותם כבעלי מומחיות זו, הינם כמפורט להלן. ציוין, כי בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל, נרשם בצד שמו של כל דירקטור אם הוא מכהן בוועדת המאזן של הדירקטוריון העוסקת בדוחות הכספיים של הבנק ו/או בוועדת הביקורת של הדירקטוריון.

שלמה זהר - רואה חשבון, בעל תואר בוגר בכלכלה וחשבונאות ומוסמך במינהל עסקים (התמחות בחשבונאות ומימון).

רו"ח שותף במשרד רואי חשבון זהר את זהר ושות' (1980 עד דצמבר 2005). כמו כן, כיהן כדירקטור בחברות שונות. החל משנת 2006 מכהן מר זהר כיו"ר דירקטוריון פעיל של הבנק, כיו"ר הדירקטוריון בבנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, בכרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ וכדירקטור וסגן יו"ר הדירקטוריון ב-Israel Discount Bank of New York וב-Discount Bancorp Inc.

מר זהר מכהן כחבר ועדת מאזן.

בצלאל איגר - בעל תואר בוגר במינהל עסקים ומוסמך במינהל עסקים (התמחות במימון).

יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל דוראה השקעות ופיתוח בע"מ וליברטי פרופרטיס בע"מ, חברות ציבוריות הנסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב וכן יו"ר דירקטוריון אורתם סהר הנדסה בע"מ ודירקטור בחברת קומסק בע"מ, אף הן חברות ציבוריות. כיהן כדירקטור חיצוני בבנק אדנים למשכנתאות בע"מ (דצמבר 2001 עד ינואר 2006). כיהן כדירקטור בנאות אביב בע"מ (1987 עד ספטמבר 2003). כיהן כמנכ"ל גירון פיתוח ובניה בע"מ (מאי 2002 עד מרס 2005). בין השנים 1979 ועד 1994 כיהן בתפקידים שונים בבנק לאומי ובכלל זה היה חבר בוועדות אשראי שונות של בנק לאומי. בעל ניסיון בניית דוחות כספיים.

אילן בירן - בוגר כלכלה ומינהל עסקים ובעל דיפלומה/לימודים אסטרטגיים בתחום אסטרטגיה וכלכלה.

מכהן כיו"ר דירקטוריון רפאל מערכות לחימה מתקדמות בע"מ. בנוסף, מכהן כיו"ר הוועד המנהל של המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן (ע"ר) וכיועץ Venture Partner באתגר - קרן הון סיכון שותפות מוגבלת. כיהן כמנכ"ל משרד הביטחון (1996 - 1999) וכמנכ"ל בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ (1999 - 2003).

כיהן כיו"ר דירקטוריון די.בי.אס שירותי לוויין (1998) בע"מ (2004 - 2006) ומנועי בית שמש אחזקות (1997) בע"מ (2006 - 2007) וכדירקטור בחברת דלתא שליש ישראל בע"מ (2004-2008). בנוסף, כיהן כדירקטור ויו"ר ועדת אסטרטגיה ומו"פ בתעשייה האווירית (2005 - 2007), כדירקטור וחבר ועדת הכספים בנטפים בע"מ (2004 - 2007), כדירקטור בבנק מסד בע"מ (2005 - 2007) וכיועץ באל סיאלו בע"מ (2006 - 2007).

מר בירן מכהן כחבר ועדת ביקורת וכחבר ועדת מאזן.

בן ציון גרניט - בוגר במדעי החקלאות של האוניברסיטה העברית בירושלים כולל התמחות משנית בכלכלה חקלאית. למד ניהול עסקי בכיר בבית הספר למינהל עסקים של האוניברסיטה העברית והשתלם בקורסים במגוון רחב של נושאים פיננסיים.

כיהן כמבקר פנימי ראשי של בנק אגוד לישראל בע"מ ("בנק אגוד") וחברות בנות שלו (1993 - 2000), כמנכ"ל, חבר הנהלת הבנק וראש אגף התפעול בבנק אגוד (2000 - 2004), כבקר סיכונים (סיכוני שוק וסיכוני אשראי) של בנק איגוד (2004). בנוסף, כיהן כמנכ"ל חברת אגוד מערכות בע"מ (2000 - 2004) וכדירקטור בחברות כרמל אגוד למשכנתאות והשקעות בע"מ ואגודים בע"מ (2000 - 2004).

מר גרניט מכהן כחבר ועדת ביקורת וכחבר ועדת מאזן.

פרופ' בן ציון זילברפרב - בעל תואר בוגר בכלכלה ומינהל עסקים ובעל תואר מוסמך בכלכלה. בעל תואר ד"ר לכלכלה מאוניברסיטת פנסילבניה. מכהן כפרופ' לכלכלה באוניברסיטת בר-אילן ומופקד על הקתדרה לניהול נכסים גלובליים ע"ש הברון אדמונד דה רוטשילד בבית הספר לבנקאות ושוק ההון במכללה האקדמית נתניה. מכהן כדירקטור חיצוני וחבר ועדת ביקורת בחברות: דירקט קפיטל אינווסטמנטס בע"מ וקבוצת דלק בע"מ. בנוסף, מכהן כדירקטור חיצוני ב-PERRIGO COMPANY (חברה אמריקאית). כיהן כדירקטור חיצוני וכחבר ועדת ביקורת בפאנדטק בע"מ ובכלל פיננסים גמל והשתלמות בע"מ. כיהן כדירקטור חיצוני בפרטנר תקשורת בע"מ (כולל כהונה כיו"ר ועדת הביקורת). כיהן כיו"ר הדירקטוריון של קרנית (1998 - 2002) ושל בנק יורטרייד בע"מ (2000 - 2001).

מנהל הרשות לתכנון כלכלי (1982-1985) ומנכ"ל משרד האוצר (1988-1999). הוכרז כ-Financial Expert על פי תקנות נ"ע האמריקאיות, על ידי הדירקטוריון של חברת פרטנר תקשורת בע"מ. כחבר ועדת ביקורת בחברות פאנדטק בע"מ ופרטנר תקשורת בע"מ ליווה את תהליך היישום של דרישות Sarbanes - Oxley Act. השתלם בסוגיות חשבונאיות הנוגעות ל-GAAP ולהכרה ברווחים וסוגיות אחרות של ענף התקשורת.

פרופ' זילברפרב מכהן כחבר ועדת מאזן.

ד"ר אריה עובדיה - בוגר חשבונאות וכלכלה, מוסמך במינהל עסקים ובעל תואר דוקטור לכלכלה. יועץ לחברות בנושאי כלכלה. מכהן כיו"ר דירקטוריון בחברות: גירון - פתוח ובניה בע"מ ופיר סטרים בע"מ. מכהן כדירקטור במפעלים פטרוכימיים בישראל בע"מ, שטראוס גרופ בע"מ, סקילקס קורפוריישן בע"מ, אלרון תעשייה אלקטרונית בע"מ, כרמל אולפינים בע"מ, פולאר השקעות בע"מ. כיהן כחבר רשות ניירות ערך (1981-1996) וכחבר המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית (1998-2001). בין השנים 1996-1999 כיהן כמנכ"ל דובק בע"מ.

כיהן כיו"ר דירקטוריון הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ וכדירקטור בחברות: דובק בע"מ, כור תעשיות בע"מ, השתתפויות בנכסים בישראל בע"מ, תדיראן קשר בע"מ, הדר בע"מ, מהדרין בע"מ. בנוסף, כיהן כדירקטור בבנק דיסקונט לישראל בע"מ (7/1998-7/2006) וכדירקטור חיצוני באורדע פרינט תעשיות בע"מ.

אילן (אילון) עייש - רואה חשבון, בוגר כלכלה וחשבונאות.

מכהן כמנכ"ל משותף ודירקטור ביבול שוקי הון בע"מ וכדירקטור ב-Harisha Tuff Lanka (Private) Limited. שותף במשרד רואי חשבון יגאל בריטמן ושות' (1984-1992) ובמשרד רואי חשבון וולקן, וינברג, עייש ושות' (1993-2000) וכן שותף יועץ בגולדשטיין סבו טבת רואי חשבון (2001-2004).

כיהן כדירקטור חיצוני ויו"ר ועדת השקעות בקופת תגמולים של עובדי יב מ ישראל בע"מ (12/2003 - 9/2007) וכדירקטור חיצוני ויו"ר הוועדה לניהול סיכונים בבנק מרכזית דיסקונט בע"מ (11/2000 - 10/2006). בנוסף, כיהן כדירקטור בגולן מלאכת מחשבת (1977) בע"מ (7/2005 - 8/2005), באילרן אחזקות בע"מ, חברה מחוסלת מוצון (4/1998 - 4/2004), כיו"ר השותף הכללי במפעלי טוף (4/2002 - 12/2008) וכיו"ר דירקטוריון טוף מרום גולן (2000) בע"מ (4/2002 - 12/2008).

מר עייש מכהן כיו"ר חבר ועדת ביקורת (מיום 24 בפברואר 2009 וכחבר הוועדה מ-1 בנובמבר 2008) וכחבר ועדת מאזן.

רו"ח יצחק פורר - רואה חשבון, בעל תואר בוגר בכלכלה.

משנת 1959 ועד ה-31 במרס 2007 מילא שורה של תפקידים במשרד רואי חשבון ארנסט יאנג ישראל (קוסט פורר גבאי את קסירר): מבקר, רו"ח (1959-1962); רו"ח שותף (1962-1979); שותף מנהל משרד (1979-1999); יו"ר (2000-2007).

מכהן כדירקטור באוצר התישבות היהודים בע"מ. כיהן כדירקטור ויו"ר ועדת הביקורת בבתי זיקוק לנפט בע"מ וכדירקטור ויו"ר ועדת הכספים בחברת תדיראן בע"מ.

רו"ח פורר מכהן כיו"ר ועדת מאזן.

ד"ר דפנה שורץ - בעלת תואר בוגר בכלכלה (חטיבת סטטיסטיקה), מוסמכת (MSc) בכלכלה חקלאית ומינהל ובעלת תואר ד"ר לכלכלה מהאוניברסיטה העברית בירושלים.

מכהנת כחברת סגל וראש המגמה ליזמות וניהול היי-טק, המחלקה למינהל עסקים ומנהלת מרכז בנג'ים ליזמות וניהול היי-טק, בית הספר לניהול, אוניברסיטת בן גוריון וכיועצת כלכלית - עסקית בארץ ובחו"ל.

מכהנת כדירקטורית חיצונית בחברות: בתי זיקוק לנפט בע"מ, גירון-פיתוח ובניה בע"מ ושטראוס גרופ בע"מ.

כיהנה כדירקטורית בחברות ובהן, רותם תעשיות בע"מ (2/2002 - 11/2008), הפניקס אחזקות בע"מ (8/2003 - 12/2007), הפניקס חברה לביטוח בע"מ (5/2006 - 12/2007), בנק דיסקונט לישראל בע"מ (1995 - 2002) ובזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ (1997 - 2000).

עידית לוסקי - בעלת תואר בוגר בכלכלה וסטטיסטיקה ומוסמכת בכלכלה.

חברת הנהלה בתואר סמנכ"ל בכיר בבנק אגוד לישראל בע"מ (2004 - 2008). תחומי אחריותה היו: ראש אגף קמעונאות נכסי לקוחות וייעוץ, ראש אגף בנקאות קמעונאית וניהול סיכונים ובנוסף אחריות על שיווק, פרסום ומשכנתאות.

מנכ"ל, C.E.O. של בנק משכן, חברה בת של בנק הפועלים בע"מ (2001 - 2004).

מנהלת אגף בנקאות ישירה בבנק הפועלים בע"מ (11/1995 - 3/2001). תחומי אחריותה היו: הקמה ושיווק של אתרי האינטרנט של הבנק, הקמה וניהול "פועלים ישיר" - המרכזים הטלפוניים של הבנק, אחראיות על המכשירים לשימוש עצמי והסניפים האוטומטיים.

הגב' לוסקי מכהנת כחברת ועדת בקורת.

שינויים בדירקטוריון

ביום 23 בספטמבר 2008 סיים מר איתמר גבתון את כהונתו כחבר דירקטוריון. ביום 25 בספטמבר 2008 סיים מר יוסף זינגר את כהונתו כחבר דירקטוריון. ביום 24 בפברואר 2009 סיימה גב' ציפי סמט את כהונתה כחברת דירקטוריון. יו"ר הדירקטוריון והדירקטוריון מודים לחברי הדירקטוריון שסיימו את כהונתם על פועלם ותרומתם לבנק בשנות כהונתם.

באסיפה השנתית מיום 29 באוקטובר 2008 הוחלט למנות כדירקטורים בדירקטוריון הבנק את מר אילן בירן, בתוקף מיום 29 באוקטובר 2008, את ד"ר אריה עובדיה, בתוקף מיום 29 באוקטובר 2008, ואת מר אילן (אילון) עייש, בתוקף מיום 1 בנובמבר 2008. באסיפה מיוחדת מיום 25 במרס 2009 הוחלט למנות כדירקטורית חיצונית בדירקטוריון הבנק את גב' עידית לוסקי, בתוקף מיום 25 במרס 2009.

שינויים בהנהלה

ביום 31 בינואר 2009 סיים מר אלי חוטר, סמנכ"ל בכיר, ראש חטיבת שיווק ותכנון אסטרטגי, את כהונתו בבנק. הדירקטוריון, המנכ"ל וההנהלה מודים למר חוטר על פועלו ותרומתו בשנות כהונתו בבנק.

ישיבות הדירקטוריון ועדותיו

בשנת 2008 קיים הדירקטוריון 35 ישיבות. כן התקיימו 88 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

הדירקטוריון מודה למנהל הכללי, לחברי ההנהלה, לעובדי הבנק ולעובדי חברות הקבוצה והנהלותיהן, על פועלם לקידום הבנק והקבוצה.

ג'ורא עופר
המנהל הכללי

שלמה זהר
יו"ר הדירקטוריון

31 במרס 2009

241	תוספת א' - מאזן מאוחד- מידע רב תקופתי
242	תוספת ב' - דוח רווח והפסד מאוחד- מידע רב תקופתי
	תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה מימוניים של הבנק
243	והחברות המאוחדות שלו
	תוספת ד' - חשיפה של הבנק והחברות המאוחדות שלו
248	לשינויים בשיעורי הריבית
250	תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק - מאוחד
252	תוספת ו' - חשיפה למדינות זרות - מאוחד
254	תוספת ז' - תמצית מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני
255	תוספת ח' - תמצית דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני
257	הצהרת המנהל הכללי
258	הצהרת החשבונאי הראשי
259	דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

תוספת א' - מאזן מאוחד - מידע רב תקופתי

סכומים מדווחים

ליום 31 בדצמבר				
2004	2005	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים				
נכסים				
17,751	20,586	25,100	19,850	21,554
מזומנים ופקדונות בבנקים				
40,099	42,226	38,977	37,278	31,535
ניירות ערך				
-	-	-	346	25
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר				
81,254	87,778	90,097	101,899	116,800
אשראי לציבור				
271	92	324	374	1,491
אשראי לממשלה				
1,258	1,478	1,367	2,008	1,900
השקעות בחברות כלולות				
1,978	2,268	2,614	2,780	3,039
בניינים וציוד				
3,666	4,292	4,044	* 4,184	5,904
נכסים אחרים				
146,277	158,720	162,523	168,719	182,248
סך-כל הנכסים				
התחייבויות והון				
121,982	130,285	130,517	130,518	139,232
פקדונות הציבור				
4,806	6,518	8,099	5,072	4,555
פקדונות מבנקים				
127	136	119	125	206
פקדונות הממשלה				
-	-	-	5,895	7,194
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר				
4,809	5,342	6,302	7,437	9,373
איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים				
7,718	9,254	9,119	* 10,321	12,665
התחייבויות אחרות				
139,442	151,535	154,156	159,368	173,225
סך-כל ההתחייבויות				
449	467	402	147	226
זכויות בעלי מניות חיצוניים				
6,386	6,718	7,965	9,204	8,797
הון עצמי				
146,277	158,720	162,523	168,719	182,248
סך-כל ההתחייבויות וההון				

* סווג מחדש.

תוספת ב' - דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב תקופתי

סכומים מדווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2004	2005	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים				
רווח מימוני				
3,473	3,697	3,790	4,225	4,127
רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים				
880	691	570	447	780
הפרשה לחובות מסופקים				
2,593	3,006	3,220	3,778	3,347
רווח מפעולות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים				
הכנסות תפעוליות ואחרות				
1,776	1,863	1,911	* 2,214	2,339
עמלות תפעוליות				
103	3	65	58	51
רווחים מהשקעות במניות, נטו				
352	540	383	* 300	100
הכנסות אחרות				
2,231	2,406	2,359	2,572	2,490
סך-כל ההכנסות התפעוליות והאחרות				
הוצאות תפעוליות ואחרות				
2,564	2,967	3,202	3,030	3,106
משכורות והוצאות נלוות				
634	670	679	819	910
אחזקת ופחת בניינים וציוד				
830	1,092	1,139	1,217	1,249
הוצאות אחרות				
4,028	4,729	5,020	5,066	5,265
סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות				
796	683	559	1,284	572
רווח מפעולות רגילות לפני מסים				
342	324	350	566	169
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות				
454	359	209	718	403
רווח מפעולות רגילות לאחר מסים				
135	174	188	45	(70)
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) מפעולות רגילות לאחר השפעת מס של חברות כלולות				
חלקם של בעלי מניות חיצוניים ברווחים מפעולות רגילות לאחר מסים של חברות מאוחדות				
(56)	(75)	(82)	(56)	(78)
רווח נקי מפעולות רגילות				
533	458	315	707	255
השפעה מצטברת, נטו, לתחילת השנה של שינוי שיטה חשבונאית				
(1)	(4)	-	-	-
532	454	315	707	255
רווח נקי לפני רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות לאחר מיסים				
-	-	173	-	-
ביטול הפרשה לירידת ערך בגין השקעה בחברה כלולה				
24	4	348	558	(10)
רווח (הפסד) נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים				
556	458	836	1,265	245
רווח נקי				
רווח (הפסד) למניה בת 0.1 ש"ח ערך נקוב (בשקלים חדשים)				
0.54	0.47	0.32	0.72	0.26
רווח נקי מפעולות רגילות				
0.03	-	0.53	0.57	(0.01)
רווח (הפסד) נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים ⁽¹⁾				
0.57	0.47	0.85	1.29	0.25
רווח נקי				
980,639	980,639	980,639	980,639	980,639
סך-הכל כמות המניות לצורך החישוב הנ"ל (באלפים)				

* סווג מחדש.

הערה:

(1) 31.12.2006: כולל ביטול הפרשה לירידת ערך בגין השקעה בחברה כלולה.
31.12.2004 ו-31.12.2005: כולל השפעה מצטברת, נטו, לתחילת השנה של שינוי שיטה חשבונאית.

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה מימוניים של הבנק והחברות המאוחדות שלו⁽¹⁾

סכומים מדווחים

2007				2008			
שיעור הכנסה (הוצאה)				שיעור הכנסה (הוצאה)			
כולל	ללא	הכנסות		כולל	ללא	הכנסות	
השפעת	השפעת	(הוצאות)	יתרה	השפעת	השפעת	(הוצאות)	יתרה
נגזרים ⁽³⁾	נגזרים	מימון	ממוצעת ⁽²⁾	נגזרים ⁽³⁾	נגזרים	מימון	ממוצעת ⁽²⁾
במיליוני שקלים חדשים				במיליוני שקלים חדשים			
באחוזים				באחוזים			
מטבע ישראלי לא צמוד:							
נכסים ⁽⁵⁾⁽⁴⁾				נכסים ⁽⁵⁾⁽⁴⁾			
6.08				5.92			
3,657*				3,990			
60,149*				67,372			
השפעת נגזרים ⁽³⁾				השפעת נגזרים ⁽³⁾			
2				1			
65				46			
910				3,035			
29,566				50,310			
ALM-1				ALM-1			
5.09				5.97			
4,569				7,026			
89,780				117,728			
התחייבויות ⁽⁵⁾				התחייבויות ⁽⁵⁾			
(2.92)				(2.75)			
(1,693)				(1,785)			
(57,918)				(64,985)			
השפעת נגזרים ⁽³⁾				השפעת נגזרים ⁽³⁾			
-				(8)			
(66)				(46)			
(884)				(2,842)			
(28,146)				(48,243)			
ALM-1				ALM-1			
(2.99)				(4.09)			
(2,577)				(4,635)			
(86,130)				(113,274)			
סך-הכל התחייבויות				סך-הכל התחייבויות			
2.10				3.17			
3.16				1.88			
פער הריבית				פער הריבית			
מטבע ישראלי צמוד למדד:							
נכסים ⁽⁵⁾⁽⁴⁾				נכסים ⁽⁵⁾⁽⁴⁾			
7.95				9.05			
1,718*				2,312			
21,598				25,558			
השפעת נגזרים ⁽³⁾				השפעת נגזרים ⁽³⁾			
30				22			
655				429			
ALM-1				ALM-1			
7.86				8.98			
1,748				2,334			
22,253				25,987			
התחייבויות ⁽⁵⁾				התחייבויות ⁽⁵⁾			
(6.80)				(8.20)			
(1,274)				(1,568)			
(18,727)				(19,117)			
השפעת נגזרים ⁽³⁾				השפעת נגזרים ⁽³⁾			
(109)				(471)			
(1,574)				(4,715)			
ALM-1				ALM-1			
(6.81)				(8.56)			
(1,383)				(2,039)			
(20,301)				(23,832)			
סך-הכל התחייבויות				סך-הכל התחייבויות			
1.05				0.85			
1.15				0.42			
פער הריבית				פער הריבית			

*סווג מחדש.

עזרות לטבלה ראה בעמ' 246

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה מימוניים של הבנק והחברות המאוחדות שלו⁽¹⁾ (המשך)

סכומים מדווחים

2007				2008			
שיעור הכנסה (הוצאה)				שיעור הכנסה (הוצאה)			
כולל	ללא	הכנסות		כולל	ללא	הכנסות	
השפעת	השפעת	(הוצאות)	יתרה	השפעת	השפעת	(הוצאות)	יתרה
נגזרים ⁽³⁾	נגזרים	מימון	ממוצעת ⁽²⁾	נגזרים ⁽³⁾	נגזרים	מימון	ממוצעת ⁽²⁾
במיליוני שקלים חדשים				במיליוני שקלים חדשים			

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה מימוניים של הבנק והחברות המאוחדות שלו⁽¹⁾ (המשך)

סכומים מדווחים

2007				2008			
שיעור הכנסה (הוצאה)				שיעור הכנסה (הוצאה)			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ⁽²⁾	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ⁽²⁾
נגזרים ⁽³⁾	נגזרים	מימון		נגזרים ⁽³⁾	נגזרים	מימון	
במיליוני שקלים חדשים				במיליוני שקלים חדשים			
סך-כל:				סך-כל:			
הנכסים הכספיים שהניבו				הנכסים הכספיים שהניבו			
2.80				5.02			
4,342				7,913			
155,193				157,736			
(108)				(49)			
820				1,005			
92				3,588			
70,586				90,294			
4,326				249,035			
226,599				11,452			
4.60				1.91			
(0.16)				(2.04)			
(243)				(3,111)			
(150,174)				(152,585)			
114				(55)			
(819)				(1,028)			
(321)				(4,223)			
(70,538)				(90,295)			
(450)				(243,908)			
(221,531)				(7,389)			
(3.03)				(0.20)			
1.71				2.98			
2.64				1.57			
(75)				(109)			
89				27			
363				208			
(28)				(62)			
4,225				4,127			
(447)				(780)			
3,778				3,347			

הערות לטבלה ראה בעמ' הבא

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה מימוניים של הבנק והחברות המאוחדות שלו⁽¹⁾ (המשך)

סכומים מדווחים

2007	2008
יתרה ממוצעת ⁽²⁾	יתרה ממוצעת ⁽²⁾
במיליוני שקלים חדשים	

סך-כל:

155,193	157,736	הנכסים הכספיים שהניבו הכנסות מימון ⁽⁴⁾⁽⁵⁾
1,325	2,301	נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ⁽⁸⁾
* 3,357	2,954	נכסים כספיים אחרים ⁽⁵⁾
(609)	(594)	הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים
159,266	162,397	סך-כל הנכסים הכספיים

סך-כל:

(150,174)	(152,585)	התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון ⁽⁵⁾
(1,384)	(2,819)	התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים ⁽⁸⁾
(4,552)	(4,046)	התחייבויות כספיות אחרות ⁽⁵⁾
(156,110)	(159,450)	סך-כל ההתחייבויות הכספיות
3,156	2,947	סך-הכל עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות
5,898	6,639	נכסים לא כספיים
(192)	(324)	התחייבויות לא כספיות
8,862	9,262	סך-כל האמצעים ההוניים

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) הנתונים בלוח זה ניתנים לפני ולאחר השפעת מכשירים נגזרים (לרבות השפעות חוץ מאזניות של מכשירים נגזרים).
- (2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולאחר ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.
- (3) מכשירים נגזרים מגדרים (למעט אופציות), נגזרים משוברים שהופרדו ונגזרים (ALM) המהווים חלק ממערך ניהול נכסים והתחייבויות של הבנק.
- (4) מהיתרה הממוצעת של הנכסים נוכתה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי ההוגן של איגרות חוב למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין איגרות חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" (לרבות בגין איגרות חוב שהועברו מהתיק הזמין למכירה לתיק המוחזק לפדיון) 2008 - בסך 71 מיליון ש"ח במגזר הלא צמוד, (6) מיליון ש"ח במגזר הצמוד למדד ו-411 מיליון ש"ח במגזר מטבע חוץ. 2007 - בסך (192) מיליון ש"ח במגזר הלא צמוד, (14) מיליון ש"ח במגזר הצמוד למדד ו-84 מיליון ש"ח במגזר במטבע חוץ.
- (5) למעט מכשירים נגזרים.
- (6) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (7) לרבות רווחים/הפסדים ממכירת השקעות באיגרות חוב ומהתאמות לשווי הוגן של איגרות חוב למסחר.
- (8) יתרות מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים (לא כולל יתרות חוץ מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים).

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה מימוניים של הבנק והחברות המאוחדות שלו⁽¹⁾ (המשך)

סכומים מדווחים

2007			2008		
שיעור הכנסה (הוצאה)			שיעור הכנסה (הוצאה)		
כולל	ללא	הכנסות	כולל	ללא	הכנסות
השפעת	השפעת	יתרה	השפעת	השפעת	יתרה
נגזרים ⁽³⁾	נגזרים	ממוצעת ⁽²⁾	נגזרים ⁽³⁾	נגזרים	ממוצעת ⁽²⁾
במיליוני דולר של ארה"ב*			במיליוני דולר של ארה"ב*		
באחוזים			באחוזים		
5.72			5.05		
1,021			904		
17,839			17,886		
(17)			(18)		
400			504		
1,404			1,390		
28,029			29,367		
4.73			4.73		
(4.02)			(2.73)		
(721)			(518)		
(17,938)			(18,961)		
18			(7)		
(187)			(286)		
(386)			(515)		
(10,069)			(10,622)		
(1,089)			(29,869)		
(28,194)			(1,040)		
(3.48)			(3.48)		
(3.86)			(3.86)		
1.15			1.25		
1.70			2.32		
315			350		

מטבע חוץ-נומינלי ב-\$ ארה"ב⁽⁶⁾

נכסים⁽⁵⁾⁽⁴⁾

השפעת נגזרים⁽³⁾

נגזרים מגדרים

נגזרים משובצים ALM-1

סך-הכל נכסים

התחייבויות⁽⁵⁾

השפעת נגזרים⁽³⁾

נגזרים מגדרים

נגזרים משובצים ALM-1

סך-הכל התחייבויות

פער הריבית

* תרגום הנתונים השקליים על בסיס נומינלי לשער היציג של הדולר של ארצות הברית. הערות:

- (1) הנתונים בלוח זה ניתנים לפני ולאחר השפעת מכשירים נגזרים (לרבות השפעות חוץ מאזניות של מכשירים נגזרים).
- (2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולאחר ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.
- (3) מכשירים נגזרים מגדרים (למעט אופציות), נגזרים משובצים שהופרדו ונגזרים (ALM) המהווים חלק ממערך ניהול נכסים והתחייבויות של הבנק.
- (4) מהיתרה הממוצעת של הנכסים נוכתה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של איגרות חוב למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין איגרות חוב זמינות למכירה (לרבות בגין איגרות חוב שהועברו מהתיק הזמין למכירה לתיק המוחזק לפדיון) 2008 - בסך 121 מיליון דולר.
- (5) 2007 - בסך 20 מיליון דולר של ארה"ב.
- (6) למעט מכשירים נגזרים.

(6) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

תוספת ד' - חשיפה של הבנק וחברות המאוחדות שלו, לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31 בדצמבר 2008

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד 5 שנים	מעל 5 שנים
מטבע ישראלי לא צמוד				
56,570	4,997	2,603	2,295	1,078
54,908	5,561	7,083	2,133	815
1,662	(564)	(4,480)	162	263
926	(425)	1,298	863	403
(133)	25	86	15	(79)
2,455	(964)	(3,096)	1,040	587
2,455	1,491	(1,605)	(565)	22
מטבע ישראלי צמוד למדד				
500	788	3,574	7,586	4,842
431	905	2,502	6,852	3,477
69	(117)	1,072	734	1,365
-	(21)	(807)	(804)	(1,303)
-	-	-	262	-
69	(138)	265	192	62
69	(69)	196	388	450
מטבע חוץ**				
29,893	20,798	13,493	4,053	1,282
35,581	19,203	9,593	3,253	3,629
(5,688)	1,595	3,900	800	(2,347)
127	74	(84)	757	648
133	(25)	(86)	(277)	79
(5,428)	1,644	3,730	1,280	(1,620)
(5,428)	(3,784)	(54)	1,226	(394)
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית				
86,963	26,583	19,670	13,934	7,202
*** סך-הכל נכסים יתרת חוב הנובעת מעסקאות בכרטיסי אשראי****				
86,963	26,583	19,670	13,934	7,202
90,920	25,669	19,178	12,238	7,921
*** סך-הכל התחייבויות זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי****				
90,920	25,669	19,178	12,238	7,921
(3,957)	914	492	1,696	(719)
1,053	(372)	407	816	(252)
(2,904)	542	899	2,512	(971)
(2,904)	(2,362)	(1,463)	1,049	78

הערות כלליות:

1. נתונים מלאים על החשיפה לשינויים בשיעור הריבית בכל מגזר, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
2. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של זרמים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי של הסעיף המאזני. הזרמים העתידיים שהוונו כאמור, כוללים ריבית שתצטבר עד למועד הפרעון, או עד למועד שינוי הריבית, המוקדם שבהם.
3. השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות, לפי העניין.

31.12.2007								
מסך חיים ממוצע בשנים	שיעור תשואה פנימי באחוזים	מסך חיים ממוצע בשנים	שיעור תשואה פנימי באחוזים	סך הכל	ללא תקופת פרעון*	מעל 20 שנה	מעל עד 10 שנה	מעל עד 5 שנים
0.71	6.00	0.64	4.31	72,360	1,170	(16)	640	3,023
0.41	3.01	0.50	2.85	73,106	120	18	309	2,159
0.30	2.99	0.14	1.46	(746)	1,050	(34)	331	864
-	-	-	-	3,859	-	-	126	668
-	-	-	-	194	-	-	188	92
-	-	-	-	3,307	1,050	(34)	645	1,624
-	-	-	-	-	3,307	2,257	2,291	1,646
4.61	5.08	4.63	4.59	27,061	114	153	2,627	6,877
4.11	4.30	4.09	3.98	20,871	83	-	1,462	5,159
0.50	0.78	0.54	0.61	6,190	31	153	1,165	1,718
-	-	-	-	(5,423)	-	-	(498)	(1,990)
-	-	-	-	264	-	-	-	2
-	-	-	-	1,031	31	153	667	(270)
-	-	-	-	-	1,031	1,000	847	180
1.35	5.08	0.57	6.11	72,180	1,171	-	421	1,069
0.23	3.34	0.85	3.34	75,076	98	-	89	3,630
1.12	1.74	(0.28)	2.77	(2,896)	1,073	-	332	(2,561)
-	-	-	-	1,564	-	-	(636)	678
-	-	-	-	(458)	-	-	(188)	(94)
-	-	-	-	(1,790)	1,073	-	(492)	(1,977)
-	-	-	-	-	(1,790)	(2,863)	(2,863)	(2,371)
1.56	-	1.25	-	178,257	9,111	137	3,688	10,969
				3,991				
				182,248	9,111	137	3,688	10,969
0.77	-	1.10	-	169,234	482	18	1,860	10,948
				3,991				
				173,225	482	18	1,860	10,948
0.79	-	0.15	-	9,023	8,629	119	1,828	21
-	-	-	-	-	-	-	(1,008)	(644)
-	-	-	-	9,023	8,629	119	820	(623)
-	-	-	-	-	9,023	394	275	(545)

* בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגת יתרה מאזונית.
 ** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
 *** כולל נכסים והתחייבויות לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פרעון".
 **** נכסים והתחייבויות הנובעים מהשימוש בכרטיסי אשראי, שהלקוחות כבר התחייבו על פיהם.

תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2008				
ההוצאה	סיכון	סיכון	סיכון	
התקופתית בגין יתרת הפרשה ספציפית חובות לחובות מסופקים בעיתיים ⁽³⁾	אשראי כולל לציבור	אשראי חוץ מאזני ⁽²⁾	אשראי מאזני ⁽¹⁾	
1. בגין פעילות לווים בישראל				
64	1	1,151	260	891
1,136	121	22,696	8,585	14,111
2,923	155	25,020	10,204	14,816
2	–	1,519	509	1,010
413	54	13,261	3,646	9,615
775	50	2,295	321	1,974
79	12	3,686	278	3,408
436	7	3,281	620	2,661
727	28	11,876	3,127	8,749
434	105	10,167	3,432	6,735
195	4	2,395	872	1,523
419	3	14,823	728	14,095
683	139	33,471	17,994	15,477
8,286	679	145,641	50,576	95,065
–	–	(59)	–	(59)
8,286	679	145,582	50,576	95,006
סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:				
105	4	273	34	239
9	–	336	119	217
2. בגין פעילות לווים בחו"ל				
–	–	71	1	70
206	15	6,937	3,210	3,727
551	28	9,708	1,880	7,828
–	–	828	472	356
205	43	7,091	2,451	4,640
12	3	1,358	127	1,231
53	–	1,549	866	683
4	–	99	8	91
23	(9)	5,033	1,051	3,982
71	11	3,972	1,372	2,600
–	–	69	10	59
–	–	18	–	18
19	4	2,379	1,271	1,108
1,144	95	39,112	12,719	26,393

הערות:

- (1) אשראי לציבור בסך 117,407 מיליוני ש"ח, השקעות באגרות חוב של הציבור בסך של 3,017 מיליוני ש"ח, נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים שבוצעו כנגד הציבור בסך של 975 מיליוני ש"ח.
 - (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של חבות של לווה. מידע בדבר מסגרות שאינן מנוצלות נכלל באופן חלקי בחברה מאוחדת, בשל העדר נתונים.
 - (3) יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים. כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
 - (4) קיבוצים ומושבים, אירגונים איזוריים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
 - (5) לרבות תאגידים בשליטתם.
- סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

סכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2007				
ההוצאה התקופתית בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים בעיתיים ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽¹⁾	
1. בגין פעילות לווים בישראל				
43	(3)	1,033	236	797
967	76	21,425	8,844	12,581
2,417	92	24,237	11,383	12,854
2	–	1,124	121	1,003
396	52	11,802	3,664	8,138
898	28	2,498	387	2,111
91	10	4,040	587	3,453
443	8	3,023	689	2,334
166	5	11,140	3,135	8,005
344	22	9,151	3,057	6,094
183	9	2,581	986	1,595
425	10	11,798	649	11,149
590	123	23,906	10,647	13,259
6,965	432	127,758	44,385	83,373
–	–	(59)	–	(59)
6,965	432	127,699	44,385	83,314
סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:				
113	3	550	141	409
12	–	357	160	197
2. בגין פעילות לווים בחו"ל				
–	–	28	–	28
149	12	6,704	2,656	4,048
107	4	8,712	2,106	6,606
–	–	202	123	79
130	(11)	7,898	3,723	4,175
–	–	825	101	724
–	–	132	19	113
25	–	167	13	154
64	10	4,857	1,041	3,816
83	12	3,509	1,566	1,943
–	–	119	40	79
–	–	35	–	35
7	–	1,649	630	1,019
565	27	34,837	12,018	22,819

* סווג מחדש (ר' ביאור 1 כו').

הערות:

- (1) אשראי לציבור בסך 102,487 מיליוני ש"ח, השקעות באגרות חוב של הציבור בסך של 3,199 מיליוני ש"ח, נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים שבוצעו כנגד הציבור בסך של 447 מיליוני ש"ח.
 - (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות של חבות של לווה. מידע בדבר מסגרות שאינן מנוצלות נכלל באופן חלקי בחברה מאוחדת, בשל העדר נתונים.
 - (3) יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים ליכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים. כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
 - (4) קיבוצים ומושבים, אירגונים איזוריים וארציים ותאגידיים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
 - (5) לרבות תאגידיים בשליטתם.
- סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

תוספת ו' - חשיפות למדינות זרות - מאוחד⁽¹⁾

סכומים מדווחים

במיליוני שקלים חדשים

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך.

31 בדצמבר 2008			
חשיפה מאזנית			
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
המדינה	לממשלות ⁽³⁾	לבנקים	לאחרים
ארצות הברית	252	2,133	2,053
בריטניה	-	866	381
הולנד	-	69	2,729
אחרות	15	4,367	2,770
סך-כל החשיפות למדינות זרות	267	7,435	7,933
סך-החשיפות למדינות LDC	4	615	836

הערות:

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות ובטחונות נזילים.
 - (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
 - (3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
 - (4) יתרת חובות בעייתיים בניכוי חובות המכוסים בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
- שורת "סך הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".
- חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.
- חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

ב. אין חשיפות למדינות שסך החשיפה אליהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות (במיליוני שקלים חדשים):

סך חשיפה מאזנית						
איסלנד	אוקראינה	ארגנטינה	לטביה	רומניה	קזחסטן	סך הכל
50	12	29	11	6	137	245
(42)	(11)	1	(7)	2	(69)	(126)
8	1	30	4	8	68	119

31 בדצמבר 2008								
חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾		חשיפה מאזנית				
				חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים				
						חשיפה מאזנית		חשיפה מאזנית
						לפני ניכוי	ניכוי בגין	ניכוי לאחר ניכוי
						התחייבויות מקומיות	התחייבויות מקומיות	התחייבויות מקומיות
לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	יתרת חובות בעייתיים ⁽⁴⁾	סך כל החשיפה המאזנית	התחייבויות מקומיות	התחייבויות מקומיות	התחייבויות מקומיות
1,765	2,673	–	8,479	797	18,958	14,520	16,957	31,477
383	864	–	1,082	23	2,831	1,584	239	1,823
2,218	580	–	472	–	2,798	–	–	–
2,812	4,340	34	1,303	59	7,152	–	1,097	1,097
7,178	8,457	34	11,336	879	31,739	16,104	18,293	34,397
640	815	–	351	24	1,455	–	989	989

תוספת ז' - תמצית מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני

סכומים מדווחים

2007				2008				רבעון
1	2	3	4	1	2	3	4	
במיליוני שקלים חדשים								

נכסים

מזומנים ופקדונות								
24,021	26,135	23,238	19,850	*17,323	*14,440	*16,094	21,554	בבנקים
39,627	39,825	40,343	37,278	36,711	34,679	29,860	31,535	ניירות ערך
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו								
149	488	375	346	5	2	119	25	במסגרת הסכמי מכר חוזר
90,789	95,000	96,911	101,899	*103,654	*107,191	*113,461	116,800	אשראי לציבור
17	25	12	374	1,414	1,448	1,496	1,491	אשראי לממשלה
1,464	1,450	1,527	2,008	2,000	2,025	1,960	1,900	השקעות בחברות כלולות
2,645	2,678	2,715	2,780	2,855	2,908	2,909	3,039	בניינים וציוד
*3,882	*4,405	*4,600	*4,184	5,809	4,849	5,129	5,904	נכסים אחרים
162,594	170,006	169,721	168,719	169,771	167,542	171,028	182,248	סך-כל הנכסים

התחייבויות והון

126,852	133,189	129,555	130,518	*127,969	*126,945	*127,686	139,232	פקדונות הציבור
9,548	8,157	7,530	5,072	5,145	4,395	4,733	4,555	פקדונות מבנקים
96	123	124	125	*140	*169	*193	206	פקדונות הממשלה
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו								
1,953	2,768	6,273	5,895	6,994	6,668	8,175	7,194	במסגרת הסכמי רכש חוזר
6,432	6,614	6,730	7,437	8,245	8,473	9,538	9,373	כתבי התחייבות נדחים
*9,057	*10,167	*10,205	*10,321	11,923	11,460	11,737	12,665	התחייבויות אחרות
153,938	161,018	160,417	159,368	160,416	158,110	162,062	173,225	סך כל ההתחייבויות
418	120	136	147	161	177	194	226	זכויות בעלי מניות חיצוניים
8,238	8,868	9,168	9,204	9,194	9,255	8,772	8,797	הון עצמי
162,594	170,006	169,721	168,719	169,771	167,542	171,028	182,248	סך-כל ההתחייבויות וההון

* סווג מחדש.

תוספת ח' - תמצית דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני

סכומים מדווחים

2008				
1	2	3	4	רבעון
במיליוני שקלים חדשים				
רווח מימוני				
1,065	1,132	1,057	873	רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
93	139	182	366	הפרשה לחובות מסופקים
972	993	875	507	רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
הכנסות ותפעוליות ואחרות				
568	538	624	609	עמלות תפעוליות
(30)	23	(36)	94	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות, נטו
20	28	29	23	הכנסות אחרות
558	589	617	726	סך-כל ההכנסות התפעוליות והאחרות
הוצאות ותפעוליות ואחרות				
859	649	733	865	משכורות והוצאות נלוות
216	215	240	239	אחזקה ופחת בניינים וציוד
279	306	319	345	הוצאות אחרות
1,354	1,170	1,292	1,449	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
176	412	200	(216)	רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים
133	199	65	(228)	הפרשה למסים (חיסכון במס) על הרווח (הפסד) מפעולות רגילות
43	213	135	12	רווח מפעולות רגילות לאחר מסים
10	24	(8)	(96)	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) מפעולות רגילות לאחר השפעת המס של חברות כלולות
(15)	(15)	(17)	(31)	חלקם של בעלי מניות חיצוניים ברווחים מפעולות רגילות לאחר מסים של חברות מאוחדות
38	222	110	(115)	רווח (הפסד) נקי מפעולות רגילות
(3)	(1)	-	(6)	הפסד נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מיסים
35	221	110	(121)	רווח (הפסד) נקי
רווח (הפסד) למניה בת 0.1 ש"ח ערך נקוב (בשקלים חדשים)				
0.04	0.23	0.11	(0.12)	רווח (הפסד) נקי מפעולות רגילות
-	-	-	-	הפסד נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים
0.04	0.23	0.11	(0.12)	רווח (הפסד) נקי
980,639	980,639	980,639	980,639	סך-הכל כמות המניות לצורך החישוב הנ"ל (באלפים)

תוספת ח' - תמצית דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני (המשך)

סכומים מדווחים

2007				
1	2	3	4	רבעון
במיליוני שקלים חדשים				
רווח מימוני				
1,022	916	1,212	1,075	רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
96	158	108	85	הפרשה לחובות מסופקים
926	758	1,104	990	רווח מפעולות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
הכנסות תפעוליות ואחרות				
* 530	540	560	* 584	עמלות תפעוליות
50	4	20	(16)	רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות, נטו
* 69	131	42	* 58	הכנסות אחרות
649	675	622	626	סך-כל ההכנסות התפעוליות והאחרות
הוצאות תפעוליות ואחרות				
787	641	768	834	משכורות והוצאות נלוות
190	194	212	223	אחזקה ופחת בניינים וציוד
253	328	279	357	הוצאות אחרות
1,230	1,163	1,259	1,414	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
345	270	467	202	רווח מפעולות רגילות לפני מסים
167	69	195	135	הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות
178	201	272	67	רווח מפעולות רגילות לאחר מסים
41	47	56	(99)	חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) מפעולות רגילות לאחר השפעת מס של חברות כלולות
				חלקם של בעלי מניות חיצוניים ברווחים מפעולות רגילות לאחר מסים של חברות מאוחדות
(17)	(13)	(16)	(10)	רווח (הפסד) נקי מפעולות רגילות
202	235	312	(42)	רווח נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים
3	392	80	83	רווח נקי
205	627	392	41	
רווח (הפסד) למניה בת 0.1 ש"ח ערך נקוב (בשקלים חדשים)				
0.21	0.24	0.32	(0.05)	רווח (הפסד) נקי מפעולות רגילות
-	0.40	0.08	0.09	רווח נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים
0.21	0.64	0.40	0.04	רווח נקי
980,639	980,639	980,639	980,639	סך-הכל כמות המניות לצורך החישוב הנ"ל (באלפים)

* סווג מחדש.

הצהרה (Certification)

אני, גיורא עופר, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2008 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים השנתיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המדווחים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של הדירקטוריון ולוועדת מאזן של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

גיורא עופר
המנהל הכללי

31 במרס 2009

אני, יוסף ברסי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2008 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). וכן:
 - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
 - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
 - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של הדירקטוריון ולוועדת מאזן של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - (א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - (ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

יוסף ברסי, סמנכ"ל בכיר
חשבונאי ראשי

31 במרס 2009

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של בטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להוראות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2008, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של ה-Committee Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2008, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית. האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2008 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק ה"ה זיו האפט וסומך חייקין, כפי שצויין בדוח שלהם בעמוד מספר 263 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסוייגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2008.

יוסף ברסי
סמנכ"ל בכיר
חשבונאי ראשי

ג'ורא עופר
מנהל כללי

שלמה זהר
יו"ר הדירקטוריון

31 במרס 2009

	דין וחשבון רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות
263	של בנק דיסקונט לישראל בע"מ - בקרה פנימית על דיווח כספי
	דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות
264	של בנק דיסקונט לישראל בע"מ - דוחות כספיים שנתיים
265	מאזן מאוחד והבנק
266	דוח רווח והפסד מאוחד
267	דוח רווח והפסד בנק
268	דוח על שינויים בהון העצמי
270	דוח על תזרימי מזומנים
273	ביאורים לדוחות כספיים

דין וחשבון רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק דיסקונט לישראל בע"מ - בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרו את הבקרה הפנימית של בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2008, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission). הדירקטוריון והנהלת הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי, ולהערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקנים של המועצה לפיקוח על החשבונאות של חברות ציבוריות (Public Company Accounting Oversight Board) (ארה"ב), כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע כדי להשיג מידה סבירה של בטחון בדבר שאלת קיומה של בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי, מכל הבחינות המהותיות. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון לקיומה של חולשה מהותית, בדיקה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבונו כי הם נחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית של בנק על דיווח כספי הינה תהליך המתוכנן כדי לספק מידה סבירה של בטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית של בנק על דיווח כספי כוללת את המדיניות והנהלים אשר: (1) שייכים לשמירת רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות באופן מדויק ונאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק; (2) מספקים מידה סבירה של בטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושתקבולים ותשלומים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות של הנהלת הבנק והדירקטורים שלו; ו-(3) מספקים מידה סבירה של בטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה לא מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עלולה שלא למנוע או שלא לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, ההשלכות של הערכת אפקטיביות כלשהי על תקופות עתידיות נתונות לסיכון שבקורות עלולות להפוך לבלתי מתאימות בגלל שינויים בתנאים, או שרמת הציות למדיניות או לנהלים עלולה להידרדר.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2008, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission).

ביקרו גם בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידי בנקאיים נקבע לפי ההנחיות של המפקח על הבנקים, את המאזנים המצורפים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2008 ו-2007 ואת המאזנים המאוחדים לאותם תאריכים ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על השינויים בהון העצמי והדוחות על תזרימי המזומנים - של הבנק ומאוחדים - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008, והדוח שלנו מיום 31 במרס 2009 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על הדוחות הכספיים הנ"ל.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

31 במרס 2009

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק דיסקונט לישראל בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המוצגים של בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן - "הבנק") לימים 31 בדצמבר 2008 ו-2007 ואת המאזנים המאוחדים לאותם תאריכים ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על השינויים בהון העצמי והדוחות על תזרימי המזומנים - של הבנק ומאוחדים - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לדוחות דיעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות כלולות, אשר ההשקעה בהן היא בסך 280 מיליון ש"ח ו-424 מיליון ש"ח לימים 31 בדצמבר 2008 ו-2007, בהתאמה, וחלק הקבוצה בתוצאות שלהן הוא הפסד בסך של 124 מיליון ש"ח, רווח בסך של 25 מיליון ש"ח ורווח בסך של 5 מיליון ש"ח לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2008, 2007 ו-2006, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו, וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973, ותקני ביקורת מסויימים שיישומם בביקורת של תאגידים נקבעו לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק, וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לדוחות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי - של הבנק ובמאחד - לימים 31 בדצמבר 2008 ו-2007 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים - של הבנק ובמאחד - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לביאורים לדוחות הכספיים כדלהלן:
א. לביאור 6 ד' בדבר חקירה שנוהלה בארצות הברית בעניינים הקשורים בדיני איסור הלבנת הון והשלכותיה על אי די בי ניו יורק (חברה מאוחדת).
ב. לביאור 19 ג' סעיפים 15.6 ו-15.7 בדבר בקשות להכיר בתובענות מסויימות כתובענות ייצוגיות ולסעיף 15.4 בדבר הודעת צד ג' שהוגשה כנגד הבנק וחברות מאוחדות שלו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקנים של המועצה לפיקוח על החשבונאות של חברות ציבוריות Public Company Accounting Oversight Board (ארה"ב), כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2008, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-COSO ("Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission"), והדוח שלנו מיום 31 במרס 2009, כלל חוות דעת בלתי מסוייגת.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

31 במרס 2009

מאזן ליום 31 בדצמבר

סכומים מדווחים

הבנק		המאוחד			
2007	2008	2007	2008	ביאור	
במיליוני שקלים חדשים					
נכסים					
24,234	26,130	19,850	21,554	2	מזומנים ופקדונות בבנקים
17,545	13,248	37,278	31,535	3,15	ניירות ערך
346	25	346	25		ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
59,574	69,283	101,899	116,800	4	אשראי לציבור
363	1,461	374	1,491	5	אשראי לממשלות
7,980	8,978	2,008	1,900	6	השקעות בחברות מוחזקות (במאוחד-כלולות)
2,141	2,364	2,780	3,039	7	בניינים וציוד
* 2,442	4,079	* 4,184	5,904	8	נכסים אחרים
114,625	125,568	168,719	182,248		סך כל הנכסים
התחייבויות והון					
92,630	102,341	130,518	139,232	9	פקדונות הציבור
3,041	2,923	5,072	4,555	10	פקדונות מבנקים
37	128	125	206		פקדונות הממשלה
-	-	5,895	7,194		ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
3,837	3,588	7,437	9,373	11	כתבי התחייבות נדחים
* 5,876	7,791	* 10,321	12,665	12	התחייבויות אחרות
105,421	116,771	159,368	173,225		סך כל ההתחייבויות
-	-	147	226		זכויות בעלי מניות חיצוניים
9,204	8,797	9,204	8,797	13	הון עצמי
114,625	125,568	168,719	182,248		סך כל ההתחייבויות וההון

* סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

יוסף ברסי
סמנכ"ל בכיר
חשבונאי ראשי

ג'ורא עופר
מנהל כללי

שלמה זהר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים:

31 במרס 2009

דוח רווח והפסד לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

סכומים מדווחים

המאוחד			
2006	2007	2008	ביאור
במיליוני שקלים חדשים			
רווח מימוני			
3,790	4,225	4,127	23 רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
570	447	780	1ח', 'ג' הפרשה לחובות מסופקים
3,220	3,778	3,347	רווח מפעולות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
הכנסות תפעוליות ואחרות			
1,911	*2,214	2,339	24 עמלות תפעוליות
65	58	51	25 רווחים מהשקעות במניות, נטו
383	*300	100	26 הכנסות אחרות
2,359	2,572	2,490	סך-כל ההכנסות התפעוליות והאחרות
הוצאות תפעוליות ואחרות			
3,202	3,030	3,106	27 משכורות והוצאות נלוות
679	819	910	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,139	1,217	1,249	28 הוצאות אחרות
5,020	5,066	5,265	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
559	1,284	572	רווח מפעולות רגילות לפני מסים
350	566	169	29 הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות
209	718	403	רווח מפעולות רגילות לאחר מסים
188	45	(70)	16ב' חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) מפעולות רגילות לאחר השפעת מס של חברות כלולות
(82)	(56)	(78)	חלקם של בעלי מניות חיצוניים ברווחים מפעולות רגילות לאחר מסים של חברות מאוחדות
315	707	255	רווח נקי מפעולות רגילות
173	-	-	16ב' ביטול הפרשה לירידת ערך בגין השקעה בחברה כלולה
348	558	(10)	30 רווח (הפסד) נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים
836	1,265	245	רווח נקי
רווח (הפסד) למניה בת 0.1 ש"ח ערך נקוב (בשקלים חדשים)			
0.32	0.72	0.26	13, 35, '1 רווח נקי מפעולות רגילות
0.53	0.57	(0.01)	רווח (הפסד) נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים ⁽¹⁾
0.85	1.29	0.25	רווח נקי
980,639	980,639	980,639	סך-הכל כמות המניות לצורך החישוב הנ"ל (באלפים)

* סווג מחדש.

הערה:

(1) 31.12.2006: כולל ביטול הפרשה לירידת ערך בגין השקעה בחברה כלולה. הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח רווח והפסד לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (המשך)

סכומים מדווחים

הבנק			
2006	2007	2008	ביאור
במיליוני שקלים חדשים			
רווח מימוני			
2,423	2,692	2,564	23 רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
377	245	547	14' ח' הפרשה לחובות מסופקים
2,046	2,447	2,017	רווח מפעולות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
הכנסות תפעוליות ואחרות			
903	1,054	1,101	24 עמלות תפעוליות
44	13	(2)	25 רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות, נטו
279	260	105	26 הכנסות אחרות
1,226	1,327	1,204	סך-כל ההכנסות התפעוליות והאחרות
הוצאות תפעוליות ואחרות			
2,082	1,975	2,043	27 משכורות והוצאות נלוות
452	557	628	אחזקה ופחת בניינים וציוד
540	586	614	28 הוצאות אחרות
3,074	3,118	3,285	סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
198	656	(64)	רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים
103	241	(50)	29 הפרשה למסים (חיסכון במס) על הרווח מפעולות רגילות
95	415	(14)	רווח (הפסד) מפעולות רגילות לאחר מסים
חלקו של הבנק ברווחים מפעולות רגילות לאחר השפעת המס			
220	292	269	16' ב של חברות מוחזקות
315	707	255	רווח נקי מפעולות רגילות
173	-	-	16' ביטול הפרשה לירידת ערך בגין השקעה בחברה כלולה
348	558	(10)	30 רווח (הפסד) נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים
836	1,265	245	רווח נקי

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על השינויים בהון העצמי

כספים מדווחים

קרנות הון					רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר					
הון המניות הנפרע	קרנות הון מפרמיה	קרנות תשלום מבוסס מניות	מהטבה בשל עסקאות	סך כל הון המניות הנפרע וקרנות ההון	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור תזרים מזומנים				
במיליוני שקלים חדשים										
658	2,939	-	37	3,634	18	(229)	(1)	3,296	6,718	יתרה ליום 31 בדצמבר 2005
שינויים בשנת 2006:										
יישום לראשונה של תקן חשבונאות בחברה כלולה										
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	836	836	רווח נקי לשנת החשבון
-	-	-	175	175	-	-	-	-	175	מענק המדינה לעובדים (הפרטה)
הטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות										
-	-	8	-	8	-	-	-	-	8	
התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן										
-	-	-	-	-	409*	-	-	-	409	
התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד										
-	-	-	-	-	17*	-	-	-	17	
-	-	-	-	-	(195)	-	-	-	(195)	השפעת המס המתייחס
-	-	-	-	-	-	(4)	-	-	(4)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
658	2,939	8	212	3,817	249	(233)	(1)	4,133	7,965	יתרה ליום 31 בדצמבר 2006
שינויים בשנת 2007:										
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,265	רווח נקי לשנת החשבון
הטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות										
-	-	27	-	27	-	-	-	-	27	
התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן										
-	-	-	-	-	8*	-	-	-	8	
התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד										
-	-	-	-	-	(90)*	-	-	-	(90)	
-	-	-	-	-	30	-	-	-	30	השפעת המס המתייחס
-	-	-	-	-	-	(1)	-	-	(1)	התאמות מתרגום דוחות כספיים
658	2,939	35	212	3,844	197	(234)	(1)	5,398	9,204	יתרה ליום 31 בדצמבר 2007

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) כולל התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות המוחזקות בחו"ל, בעיקר מחברה מאוחדת של הבנק - ישראל דיסקונט בנק אופ ניו-יורק, בסך של 231 מיליון ש"ח, אשר סווגה בדוחות הכספיים של הבנק עד ליום 31 בדצמבר 1994 כיחידה אוטונומית. בהתאם לכך נכללו בסעיף זה מקורות המימון של השקעה זו והשפעת המס המתייחס, עד לתאריך זה.
- (2) כולל סך של 2,704 מיליון ש"ח שאינם ניתנים לחלוקה. הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על השינויים בהון העצמי (המשך)

סכומים מדווחים

		רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר				קרנות הון				
		התאמות								
		רווחים				מהטבה				
		(הפסדים)				בשל				
		נטו בגין				עסקאות				
		גידורי				תשלום				הון
		⁽¹⁾ תזרים				מבוסס				הון
סך הכל		התאמות				מניות				קרנות
הון עצמי ⁽²⁾		מזומנים				אחרות				מכרמיה
במיליוני שקלים חדשים										
יתרה ליום 31 בדצמבר 2007										
שינויים בשנת 2008:										
השפעת יישום IFRS										
לראשונה בחברות כלולות										
יישום לראשונה של כללי										
חשבונאות חדשים										
בחברה בת בחו"ל										
רווח נקי לשנת החשבון										
דיבידנד										
הטבה בשל עסקאות תשלום										
מבוסס מניות										
התאמות, נטו, בגין הצגת										
ניירות ערך זמינים למכירה										
לפי שווי הוגן										
התאמות, נטו, בגין הצגת										
ניירות ערך זמינים למכירה										
שסוגו מחדש לדוח רווח והפסד										
השפעת המס המתייחס										
התאמות מתרגום דוחות כספיים										
יתרה ליום 31 בדצמבר 2008										

דוח על תזרימי המזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

סכומים מדווחים

הבנק			המאוחד		
2006	2007	2008	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים					
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת					
836	1,265	245	836	1,265	245
רווח נקי לשנה					
ההתאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעילות שוטפת:					
חלקו של הבנק ברווחים בלתי מחולקים של חברות מוחזקות (במאוחד-כלולות)					
(322)	(415)	(272)	(319)	(79)	73
חלקם של בעלי מניות חיצוניים ברווח של חברות בת שאוחדו					
–	–	–	82	56	78
190	254	308	275	350	417
פחת על בניינים וציוד					
–	–	–	11	32	50
הפחתת מוניטין					
–	–	–	–	–	21
התאמות מתרגום דוחות כספיים					
–	44	76	7	46	76
הפרשה לירידת ערך של ניירות ערך להשקעה					
447	348	602	642	553	838
הפרשה לחובות מסופקים					
(35)	(33)	(91)	–	(67)	121
הפסד (רווח) ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה					
הפסד (רווח) שמומש ושטרם מומש					
(25)	40	41	(33)	47	65
מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר					
(417)	–	–	(376)	–	–
רווח ממימוש השקעות					
8	27	15	8	27	15
הטבה בשל הקצאת אופציות					
4	8	11	4	10	11
הפרשה לירידת ערך בגין בניינים					
(2)	4	5	(2)	9	11
הפסד (רווח) ממימוש בניינים וציוד					
–	–	(7)	–	–	(33)
דיבדנד בעין מויזה אירופה					
86	240	(209)	106	281	(415)
מסים נדחים, נטו					
9	(5)	240	43	(18)	307
פצווי פרישה – קיטון (גידול) בעודף היעודה על העתודה					
254	263	303	1,376	2,581	967
הפרשי התאמה שנכללו בפעולות השקעה ומימון אחר					
שינויים בסעיפים מאזניים:					
355	(792)	(1,728)	315	(473)	(1,585)
נכסים אחרים, נטו					
(452)	1,006	2,084	(331)	1,201	2,559
התחייבויות אחרות, נטו					
936	2,254	1,623	2,644	5,821	3,821
מזומנים, נטו, מפעילות שוטפת					

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על תזרימי המזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (המשך)

סכומים מדווחים

הבנק			המאוחד		
2006	2007	2008	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים					
תזרימי מזומנים מפעילות בנכסים					
-	-	-	(2,134)	(834)	(640)
רכישת איגרות חוב מוחזקות לפדיון					
-	-	-	2,722	1,823	1,820
תמורה מפדיון איגרות חוב מוחזקות לפדיון					
(4,679)	(5,659)	(2,733)	(17,313)	(19,120)	(15,676)
רכישת ניירות ערך זמינים למכירה					
1,684	1,530	5,225	15,298	13,482	17,093
תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה					
4,093	3,207	870	4,334	3,989	1,120
תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה					
(36)	(1,188)	(4,081)	(805)	756	51
פקדונות בבנקים, נטו					
(541)	43	663	(362)	(20)	941
ניירות ערך למסחר, נטו					
(2,871)	(8,038)	(10,527)	(3,132)	(11,976)	(15,962)
אשראי לציבור, נטו					
(224)	(51)	(1,099)	(232)	(50)	(1,117)
אשראי לממשלה, נטו					
-	(346)	321	-	(346)	321
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נטו					
757	(756)	(956)	153	(738)	(29)
הקטנת (תוספת) השקעה בחברות מוחזקות					
תמורה, נטו, ממימוש השקעות בחברות					
-	-	-	508	-	-
שאוחדו בעבר (נספח ב')					
(548)	(403)	(526)	(644)	(565)	(679)
רכישת בניינים וציוד					
10	18	4	14	18	6
תמורה ממימוש בניינים וציוד					
-	-	-	-	-	(50)
השקעה בחברת בת שאוחדה לראשונה (נספח א')					
(2,355)	(11,643)	(12,839)	(1,593)	(13,581)	(12,801)
מזומנים, נטו, לפעילות בנכסים					
תזרימי מזומנים מפעילות בהתחייבויות ובהון					
4,477	7,603	9,862	281	(317)	8,790
פקדונות מהציבור, נטו					
2,556	(2,485)	(118)	1,581	(3,028)	(516)
פקדונות מבנקים, נטו					
(5)	32	91	(17)	6	81
פקדונות מהממשלה, נטו					
-	-	-	-	5,895	1,299
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר, נטו					
(13)	-	-	(13)	-	-
תשלום עבור רכוש קבוע שנרכש באשראי					
807	297	151	1,485	1,446	2,131
הנפקת כתבי התחייבות נדחים					
(639)	(637)	(705)	(729)	(737)	(800)
פדיון איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים					
98	-	-	128	-	-
מענק המדינה לעובדים (הפרטה)					
-	-	(250)	-	-	(250)
דיבידנד ששולם לבעלי מניות					
-	-	-	(58)	-	-
דיבידנד ששולם לבעלי מניות חיצוניים בחברות מאוחדות					
7,281	4,810	9,031	2,658	3,265	10,735
מזומנים נטו מפעילות בהתחייבויות ובהון					
5,862	(4,579)	(2,185)	3,709	(4,495)	1,755
גידול (קטון) במזומנים					
13,153	19,015	14,436	18,099	21,808	17,313
יתרת מזומנים לתחילת השנה (ר' ביאור 2)					
19,015	14,436	12,251	21,808	17,313	19,068
יתרת מזומנים לסוף השנה (ר' ביאור 2)					

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על תזרימי המזומנים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (המשך)

סכומים מדווחים

נספח א' - רכישת חברת בת שאוחדה לראשונה

2006	2007	2008	
במיליוני שקלים חדשים			
			נכסים והתחייבויות של חברת הבת שאוחדה, ליום הרכישה:
-	-	52	נכסים (למעט מזומנים בסך 83 מיליון ש"ח)
-	-	(84)	התחייבויות
			מוניטין
-	-	82	
-	-	50	סך הקטנת המזומנים בגין חברות שאוחדו לראשונה

נספח ב' - תמורה ממימוש השקעות בחברות בת שאוחדו בעבר

2006	2007	2008	
במיליוני שקלים חדשים			
			נכסים והתחייבויות של חברות בת שאוחדו בעבר, ליום המכירה:
14	-	-	נכסים
19	-	-	התחייבויות
231	-	-	מניות זמינות למכירה
(23)	-	-	זכויות בעלי מניות חיצוניים
11	-	-	מוניטין
256	-	-	רווח הון ממימוש השקעות בחברות בת שאוחדו בעבר
508	-	-	זרימת מזומנים נטו ממימוש השקעות בחברות בת שיצאו מאיחוד

נספח ג' - פעולות בנכסים ובהתחייבויות שלא במזומן בתקופת הדוח:

2006	2007	2008	
במיליוני שקלים חדשים			
			הבנק:
15	3	28	רכישת רכוש קבוע
132	(416)	216	השאלת ניירות ערך
45	-	-	מענק המדינה לעובדים (הפרטה)
21	-	-	רכישה נוספת של מניות בחברה מאוחדת
-	53	-	מכירת ניירות ערך לחברת בת
			המאוחד:
16	4	28	רכישת רכוש קבוע
156	(381)	252	השאלת ניירות ערך
47	-	-	מענק המדינה לעובדים (הפרטה)

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

ביאורים לדוחות הכספיים

1. עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי

- (1) הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על תאגידים בנקאיים בישראל ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
- (2) הביאורים לדוחות הכספיים מתייחסים לדוחות הכספיים של הבנק ולדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק והחברות המאוחדות שלו, פרט למקרים בהם צויין בביאור כי הוא מתייחס לבנק בלבד או למאוחד בלבד.

ב. דוחות כספיים בסכומים מדווחים

- (1) **כללי.** בחודש אוקטובר 2001, נכנס לתוקף תקן חשבונאות מס' 12 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, שעניינו הפסקת ההתאמה של דוחות כספיים. בהתאם לתקן חשבונאות מס' 12 ובהתאם לתקן חשבונאות מס' 17 מחודש דצמבר 2002, החל מיום 1 בינואר 2004, הופסקה ההתאמה של הדוחות הכספיים והם מוצגים בסכומים מדווחים. עד ליום 31 בדצמבר 2003, ערך הבנק את הדוחות הכספיים כשהם מותאמים להשפעת האינפלציה בהתאם להוראות המפקח על הבנקים על בסיס הכללים שנקבעו בגילוי דעת מס' 36 של לשכת רואי החשבון בישראל. הסכומים המותאמים שנכללו בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2003 שימשו נקודת מוצא לדיווח הכספי בסכומים מדווחים בהתאם לתקן, החל מיום 1 בינואר 2004.
- (2) **הגדרות.** בדוחות כספיים אלה –
 - "סכומים מותאמים" – סכומים נומינליים היסטוריים שהותאמו על פי השינויים בכוח הקניה הכללי של המטבע הישראלי, בהתאם להוראות גילויי הדעת של לשכת רואי החשבון בישראל;
 - "סכומים מדווחים" – סכומים המותאמים למדד החודש שבו חל המעבר, בתוספת סכומים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.
 - "עלות" – עלות בסכומים מדווחים.
- (3) הנתונים הכלולים בדוחות כספיים אלה, מוצגים על פי הוראות התקן והוראות המפקח על הבנקים, ב"סכומים מדווחים" כלהלן:

(א) מאזן

- פריטים כספיים מוצגים בערכים נומינליים.
- פריטים לא כספיים מוצגים בסכומים מדווחים. סכומי הנכסים הלא כספיים אינם מייצגים בהכרח שווי מימוש או שווי כלכלי עדכני, אלא רק את הסכומים המדווחים של אותם נכסים.

(ב) דוח רווח והפסד

- הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים לא כספיים או מהפרשות הכלולות במאזן, נגזרות מהתנועה בין סכום מדווח ביתרת פתיחה לבין סכום מדווח ביתרת סגירה.
- יתר מרכיבי דוח רווח והפסד מוצגים בערכים נומינליים היסטוריים.
- חלק הבנק בתוצאות הפעילות של חברות מוחזקות וחלקם של בעלי המניות החיצוניים בתוצאות של חברות מאוחדות נקבע על בסיס הדוחות הכספיים של חברות אלה.

ג. מטבע-חוץ והצמדה

- (1) נכסים (למעט השקעות בחברות מוחזקות, בניינים וציוד) והתחייבויות, כלולים במאזן כלהלן:
 - אלה במטבע-חוץ או הצמודים אליו, מוצגים לפי השערים היציגים המתפרסמים על ידי בנק ישראל לתאריך המאזן, או לתאריך אחר, בהתאם לתנאי העסקאות.
 - אלה הצמודים למדד המחירים לצרכן או למדדים אחרים, מוצגים במאזן לפי המדד הידוע בתאריך המאזן.
 - אלה הצמודים לפי ברירה, מוצגים במאזן לפי התנאים הקובעים ליום המאזן.
- (2) הכנסות וההוצאות במטבע חוץ או הצמודות אליו, מוצגות בדוח רווח והפסד לפי השערים היציגים השוטפים בעת ביצוע הפעולות, ובתוספת הפרשי השער על הנכסים וההתחייבויות שבגינם נוצרו ההכנסות וההוצאות הנ"ל.

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

(3) להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושערי החליפין היציגים ושיעורי השינויים בהם:

שיעור השינוי בשנת					
2006	2007	2008	2006	2007	2008
מדד המחירים לצרכן (בנקודות):					
(0.1)	3.4	3.8	102.9	106.4	110.4
בגין חודש המאזן					
(0.3)	2.8	4.5	102.9	105.8	110.5
הידוע בחודש המאזן					
שער החליפין היציג (בש"ח) לתאריך המאזן של:					
(8.2)	(9.0)	(1.1)	4.225	3.846	3.802
דולר ארה"ב					
2.2	1.7	(6.4)	5.564	5.659	5.297
אירו					

ד. תרגום דוחות כספיים של שלוחות בחו"ל

בדוחות כספיים אלה "שלוחות בחו"ל" – חברות מאוחדות וסניפים בחו"ל.

עד שנת 1994 סווגו חברות מוחזקות בחו"ל כיחידות אוטונומיות והפרשי התרגום בגין השקעות בחברות אלה כלולים בסעיף נפרד במסגרת ההון העצמי.

על פי הנחיות המפקח על הבנקים סווגו שלוחות הבנק בחו"ל, החל משנת 1995, כ"זרוע ארוכה".

עד ליום 31 בדצמבר 2007 יישם הבנק את תקן חשבונאות מספר 13 בדבר "השפעת השינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ", אשר פורסם ונכנס לתוקף במקביל לתקן חשבונאות מס' 12. התקן עוסק בתרגום עסקאות במטבע חוץ ובתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ למטבע הדיווח של התאגיד, לצורך הכללתם בדוחות הכספיים שלו. כמו כן, התקן קובע כללים לסיווג פעילויות חוץ כ"יחידה מוחזקת אוטונומית בחו"ל" או כ"זרוע ארוכה", על פי הסממנים המנויים בו. המפקח על הבנקים קבע כי שלוחות בנקאיות בחו"ל של תאגידי בנקאיים תמשינה להיות מסווגות על ידי התאגידי הבנקאיים כזרוע ארוכה וסיווג של שלוחה בנקאית חדשה בחו"ל כיחידה אוטונומית יהיה מותנה בקבלת אישור מוקדם של המפקח.

החל מיום 1 בינואר 2008 מיישם הבנק את תקן חשבונאות מס' 13 (המתקן) – ר' כד' (4) להלן.

ה. עקרונות האיחוד ויישום שיטת השווי המאזני

(1) הגדרות. בדוחות כספיים אלה –

"חברות מאוחדות" – חברות בהן מחזיק הבנק, במישרין או בעקיפין, בזכויות ההצבעה בשיעור העולה על חמישים אחוז, ו/או רשאי למנות יותר ממחצית מחברי הדירקטוריון שלהן, ואשר דוחותיהן מאוחדים עם דוחות הבנק.

"חברות כלולות" – חברות, למעט חברות מאוחדות, שהשקעה בהן כלולה בדוחות הכספיים של הבנק על בסיס השווי המאזני.

"חברות מוחזקות" – חברות מאוחדות או חברות כלולות.

(2) עקרונות האיחוד. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק ושל החברות המאוחדות שלו. יתרות ועסקות הדדיות בין החברות שאוחדו מבוטלות בדוחות הכספיים המאוחדים. לא אוחדו דוחות כספיים של קופות גמל שנוהלו על ידי הבנק או על ידי חברה מאוחדת שלו.

הדוחות הכספיים של הבנק בלבד כוללים את הדוחות הכספיים של חברת הנכסים נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ ושל חברת בדל שירותי מחשב ומנהלה בע"מ שהן בבעלות מלאה של הבנק.

(3) השקעות בחברות מוחזקות. ההשקעות במניות של חברות מוחזקות בבנק (במאחד – השקעות במניות של חברות כלולות), מוצגות על בסיס השווי המאזני בהתאם לדוחות הכספיים של החברות המוחזקות לתאריך המאזן.

חלקו של הבנק בתוצאותיהן הכספיות של חברות כאמור, מוצג נטו, לאחר הפחתת עודף העלות שנוצר ברכישתן. עודף העלות שיוחס לנכסים ולהתחייבויות מופחת לאורך חיי הנכס או ההתחייבות בחברה הנרכשת. עודף העלות שלא יוחס לנכסים או להתחייבויות (מוניטין) מופחת בשיעור של 10% לשנה.

(4) תקן חשבונאות מס' 20 (מתקן). הבנק מיישם את הוראות תקן חשבונאות מס' 20 (מתקן) "הטיפול החשבונאי במוניטין ובנכסים בלתי מוחשיים ברכישה של חברה מוחזקת", כפי שאומץ על ידי המפקח על הבנקים. התקן קובע את הטיפול החשבונאי לגבי מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים ברכישה של חברה בת וחברה מוחזקת שאינה חברה בת. על פי תקן 20, עודף עלות הרכישה של השקעה בחברה מוחזקת

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

על חלקה של החברה המחזיקה בשווים ההוגן של נכסיה הניתנים לזיהוי (לרבות נכסים בלתי מוחשיים), בניכוי שווין ההוגן של התחייבויותיה הניתנות לזיהוי (לאחר ייחוס מסים) מהווה מוניטין. ייחוס עודף עלות הרכישה לנכס בלתי מוחשי שנרכש, ייעשה רק אם הוא מקיים את הגדרת נכס בלתי מוחשי בהתאם לקריטריונים שנקבעו בתקן. במידה ובמועד הרכישה נוצר מוניטין שלילי (עודף שווי הוגן על עלות הרכישה) הוא יוכר מיידית במועד הרכישה כרווח בדוח רווח והפסד ולא יופחת עוד באופן שיטתי. מוניטין חיובי ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים לא מוגדר לא יופחתו.

המפקח על הבנקים הודיע שתקן 20 יחול גם על דוחות כספיים של תאגידים בנקאיים, למעט הסעיפים המתייחסים לביטול הפחתת מוניטין והכרה במוניטין שלילי בדוח רווח והפסד. הטיפול החשבונאי במוניטין יישאר במתכונתו הנוכחית, דהיינו הוא יופחת על פני תקופה שלא תעלה על 10 שנים, אלא באישור המפקח, ואילו מוניטין שלילי שנוצר לא ייזקף מיידית לדוח רווח והפסד. בעתיד, עם אימוצם המלא של התקנים הבינלאומיים הרלבנטים ישקול הפיקוח מחדש את עמדתו.

אם יחליט המפקח על אימוץ מלא של התקן, ישפיע יישומו בעתיד על המוניטין שנרשם ברכישת מניות פישמן והראל בכאל (ר' ביאור 6'א' להלן).

1. ניירות ערך

- (1) בהתאם להוראות המפקח על הבנקים, מסווגים ניירות הערך לשלוש קבוצות:
 - (א) איגרות חוב מוחזקות לפדיון – איגרות חוב שלבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון. איגרות החוב מוצגות לפי העלות בתוספת הפרשי הצמדה או הפרשי שער וריבית שנצטברו, וכן מרכיב הנכיון או הפרמיה, שנוצר בעת הרכישה ושטרם הופחת, ובניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני.
 - (ב) ניירות ערך למסחר – ניירות ערך המוחזקים בעקרון במטרה למוכרם בתקופה הקרובה. ניירות הערך מוצגים לפי שווי הוגן ביום הדיווח. רווחים או הפסדים בגין התאמות לשווי ההוגן, נזקפים לדוח רווח והפסד.
 - (ג) ניירות ערך זמניים למכירה – ניירות ערך אשר לא סווגו בשתי הקטגוריות הקודמות. ניירות ערך הזמניים למכירה מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן, למעט מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות ובניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני אשר נזקפת לדוח רווח והפסד. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מההתאמה לשווי ההוגן, בניכוי השפעת המס, נזקפים ישירות לסעיף נפרד במסגרת ההון העצמי ומועברים לדוח רווח והפסד בעת מימוש או פדיון.
- (2) עלות ניירות ערך שמומשו נזקפת לדוח רווח והפסד על בסיס "ממוצע נע".
- (3) עסקאות חליפין בהן רכש הבנק מבנק ישראל, במסגרת מכרז, מלווה קצר מועד תמורת מלוות מדינה אחרים נרשמות כשתי עסקאות נפרדות כלהלן:
 - מכירת מלוות מדינה – על פי מחירים שנקבעו מראש על ידי בנק ישראל.
 - רכישת מלווה קצר מועד – על פי המחיר בו זכה הבנק במכרז.
- (4) השאלת ניירות ערך על ידי הבנק לצורך כיסוי מכירה של ניירות ערך בחסר על ידי השואל מוצגת כאשראי לציבור כל עוד לא הוחזרו ניירות ערך. ר' גם שינוי בהוראות הדיווח לציבור, כמתואר בסעיף ז' להלן.
- (5) חברה מאוחדת בחו"ל מבצעת עסקאות של מכירת ניירות ערך ורכישת ניירות ערך בתנאי רכישה חוזרת. עסקאות אלה מסווגות כהלוואות מובטחות או כפקדונות מובטחים, בהתאמה.
- (6) הבנק וחברות הבת הרלבנטיות בוחנים, בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים החלים על תאגידים בנקאיים, אם ירידת ערכם של ניירות ערך הינה בעלת אופי שאינו זמני (Other than temporary).

הבחינה מבוססת על השיקולים הבאים:

 - שיעור ההפסד ביחס לעלות/לעלות המופחתת;
 - התקופה בה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו;
 - שיעור התשואה לפדיון במקרה של איגרות חוב;
 - דירוג האשראי של הנייר, לרבות שינויים שחלו בדירוגו;
 - במקרה של מניות – אירועים של הפחתה של חלוקת דיבידנדים או ביטולה;
 - במקרה של איגרות חוב – עמידת המנפיק בתשלומי הקרן והריבית במועד;
 - ייחוס ירידת הערך לשינוי לרעה במצב המנפיק, או לשינוי במצב השוק בכללותו;

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- הכוונה והיכולת של הבנק או חברת הבת הרלבנטית להחזיק בניירות הערך לתקופת זמן מספקת עד שתחול עליה צפויה בשווי ההוגן של נייר הערך.

2. הוראות הדיווח לציבור בדבר העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

בחודש מאי 2006 פורסם חוזר של המפקח על הבנקים, אשר קבע תיקון להוראות הדיווח לציבור בדבר "העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות". ההוראות שנקבעו בחוזר זה מאמצות את כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתקן אמריקאי FAS 140, כללי חשבונאות להעברות ושירות של נכסים פיננסיים, ולסילוק של התחייבויות, להבחנה בין העברות נכסים פיננסיים שירשמו כמכירה לבין העברות אחרות. לאור זאת, אומץ העקרון לפיו נכס פיננסי שהועבר יוצג במאזן של הצד השולט בו, בין אם הוא מעביר הנכס ובין אם הוא מקבל הנכס. לעניין זה, בהוראות מפורטים מבחני השליטה המתייחסים לעסקאות רכש חוזר, השאלה של ניירות ערך, איגוח הלוואות, מכירה והשתתפות בהלוואות. הבנק מיישם את התיקונים להוראות הדיווח לציבור לגבי עסקאות השאלת ניירות ערך, רכש חוזר של ניירות ערך, איגוח נכסים פיננסיים, העברות אחרות של נכסים פיננסיים, מתן שירות לנכסים פיננסיים וסילוק התחייבויות, שבוצעו לאחר 31 בדצמבר 2006.

ח. הפרשה לחובות מסופקים

- (1) יתרת הפרשה לחובות מסופקים כוללת הפרשה ספציפית, הפרשה כללית והפרשה נוספת. הפרשה לחובות מסופקים בבנק ובחברות מאוחדות בארץ נעשית בהתאם להוראות המפקח על הבנקים. הפרשות לחובות מסופקים בחברות המאוחדות הבנקאיות בחו"ל, נקבעות על פי הכללים המקובלים בארצות מושבן.
- (2) ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים נערכה בהתבסס על הערכת הבנק לגבי ההפסדים הצפויים בתיק האשראי, לרבות חבויות בסעיפים חוץ-מאזניים, וזאת על בסיס בדיקה ומעקב אחר המצב הפיננסי של החייבים ופעילותם העסקית, מצב הבטחונות, והערכת הסיכונים הקשורים במצבם הפיננסי, אחת לרבעון.
- (3) ההפרשה הספציפית בגין הלוואות לדיור שניתנו על ידי בנקים של הקבוצה בארץ חושבה בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בהתאם לעומק הפיגור, כאשר שיעורי ההפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור.
- (4) ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים מחושבת על בסיס איכות תיק החבויות לפי מאפייני סיכון, כפי שנקבע בהוראות המפקח על הבנקים.
- (5) שיעור יתרת ההפרשה הכללית וההפרשה הנוספת (כולל הפרשה בגין סעיפים חוץ-מאזניים), ביחס לאשראי לציבור של הבנק והחברות המאוחדות שלו בישראל ליום:

מאוחד		הבנק		
31 בדצמבר				
2007	2008	2007	2008	
0.20%	0.18%	0.19%	0.17%	הפרשה כללית
0.13%	0.14%	0.16%	0.17%	הפרשה נוספת

על פי הוראות המפקח על הבנקים נקבע כי יש לקיים את יתרת ההפרשה הכללית לחובות מסופקים, שנצברה לפי ההוראות הקודמות, בשיעור של 1% מסך החבויות כאמור לעיל ליום 31 בדצמבר 1991 בערכים מותאמים. תיאום ההפרשה הכללית הופסק ביום 1 בינואר 2005 על פי הוראות המפקח על הבנקים.

(6) ההפרשה הנוספת וההפרשה הכללית אינן מוכרות כהוצאה לצורך מס, ועל פי הוראות המפקח על הבנקים, לא נרשם בגינן מס נדחה לקבל.

(7) חברה מאוחדת בחו"ל עורכת הפרשה כללית לחובות מסופקים, אשר נקבעת על בסיס ביצועי העבר והערכת ההנהלה את התנאים העסקיים והכלכליים, ריכוזיות התיק, איכות האשראי ומגמות של פיגור בתשלום.

(8) מחיקת חובות אבודים נעשית כאשר הבנק הגיע למסקנה כי החוב אינו ניתן לגביה, בעקבות הליכים משפטיים שנקטו, או כתוצאה מהסכמים והסדרים שנעשו, רובם במקרים בהם לא ננקטו הליכים משפטיים, והחובות אינם בני-גביה, או מסיבות אחרות שבגללן החובות אינם ניתנים לגביה. לפרטים בדבר הוראה בנושא "מדידה וגילוי של חובת פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי", שתישם בדוחות כספיים של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי הכל מהדוחות ליום 1 בינואר 2010 ואילך, ר' סעיף כה' (3) להלן.

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ט. בניינים וציוד

- (1) בניינים וציוד מוצגים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר, ובניכוי הפרשה לירידת ערך, אם נערכה. הפחת המותאם מחושב לפי שיטת הפחת השווה בהתאם לתקופת השימוש המשוערת בנכסים. עלות הבניינים כוללת ריבית שהוונה בתקופת ההקמה. בניינים ומקרקעין העומדים למכירה, מוצגים לפי עלות או שווי מימוש שלהם, לפי הנמוך שבהם.
- (2) עלויות מסויימות בקשר עם פיתוח עצמי של תוכנות מחשב, מהוונות להשקעות בציוד. עד ליום 31 בדצמבר 2006 הוצגו עלויות אלה בהתאם לטיפול החשבונאי שנקבע בפרסום האמריקאי 98-1 Statement of Position. החל מיום 1 בינואר 2007 מוצגות עלויות אלה בהתאם לתקן מס' 30 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.
- עלויות תוכנה לשימוש עצמי אשר התהוו מתום שלב הפיתוח המקדמי הונו. עלויות בתקופת שלב הפיתוח המקדמי ועלויות תפעוליות לאחר שלב פיתוח היישום (גמר מבחני הקבלה) נזקפות לרווח והפסד עם היווצרותן. הוצאות אלה מופחתות החל מהשלמת הפיתוח, על פני תקופת ההנאה הכלכלית מנכסים אלה.
- הוצאת פיתוח מערכות הליבה ("פרויקט אופק") מופחתות על פני 7 שנים.
- (3) **תקן חשבונאות מס' 27.** הבנק מיישם את הוראות תקן חשבונאות מס' 27, "רכוש קבוע", כפי שאומץ על ידי המפקח על הבנקים. התקן מטפל בהכרה בנכסים, ברישום פחת בגינם, בטיפול בפיצוי בגין ירידת ערך של נכס, בגרירת נכסים ובטיפול בהתחייבות בגין עלויות פירוק ופינוי של פריט ושיקום האתר בו ממוקם הפריט.
- השינוי העיקרי בתקן הוא הוספת מודל הערכה מחדש כמודל אפשרי להכרה בנכס. בהתאם למודל הערכה מחדש, פריט רכוש קבוע, שניתן למדוד את שווי ההוגן באופן מהימן, יוצג בסכום משוערך בניכוי פחת שנצבר לאחר מכן ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו לאחר מכן. הערכות מחדש יבוצעו באופן סדיר, בגין כל הקבוצה של הרכוש הקבוע שאליה משתייך הנכס שהוערך מחדש.
- התקן חל על דוחות כספיים לתקופות שהתחילו ביום 1 בינואר 2007 ואילך.
- ביום 5 באוגוסט 2007 פרסם המפקח על הבנקים הנחיות בעניין יישום התקן, בהן נקבע כי תאגיד בנקאי יערוך את הדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2007 ואילך, כפי שנקבע בתקן, ואולם למרות האמור בסעיף 29 לתקן, תאגיד בנקאי יישם רק את מודל העלות. כן קבע המפקח כי לא יחולו סעיפים בתקן הכוללים הגדרות של מונחים המוגדרים בהוראות המפקח על הבנקים, לא יאומצו סעיפים המפנים לתקנים שטרם אומצו בהוראות המפקח ולא יחולו סעיפים ששנונו לעומת התקן הבינלאומי ומפורטים בנספח ב' לתקן.

י. ירידת ערך נכסים

- הבנק מיישם את תקן חשבונאות מס' 15 בעניין ירידת ערך נכסים. התקן קובע נהלים שעל תאגיד ליישם כדי להבטיח שהנכסים במאזן המאוחד לא יוצגו בסכום העולה על הערך בר-ההשבה שלהם, שהינו הגבוה מבין מחיר המכירה נטו לבין הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס וממימושו.
- התקן חל על כל הנכסים במאזן המאוחד, למעט נכסי מס ונכסים כספיים (פרט לנכסים כספיים שהם השקעות בחברות מוחזקות שאינן חברות בת). כמו כן, קובע התקן את כללי ההצגה והגילוי לגבי נכסים שחלה ירידה בערכם.

יא. מכשירים נגזרים ופעילויות גידור

- הבנק מכיר בכל הנגזרים, כנכסים או כהתחייבויות במאזן ומודד אותם לפי שווי הוגן. השווי ההוגן של נגזרים כאמור מוצג, נטו, ב"נכסים אחרים" או ב"התחייבויות אחרות".
- השינוי בשווי ההוגן של מכשיר נגזר ידווח בדוח רווח והפסד או יכלל בהון העצמי כמרכיב של רווח כולל אחר (other comprehensive income), בהתאם לאופן הייעוד של המכשיר הנגזר.
- השינוי בשווי ההוגן של נגזרים, המגדרים חשיפה לשינוי בשווי הוגן של נכס, התחייבות או התקשרות איתנה, מוכר באופן שוטף בדוח רווח והפסד, כמו גם השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר, שניתן לייחס אותו לסיכון המגודר.
- הטיפול החשבונאי בשינוי בשווי ההוגן של נגזרים, המגדרים חשיפה להשתנות תזרים מזומנים מנכס, מהתחייבות או מעסקה חזויה תלוי באפקטיביות של יחסי הגידור.
- החלק האפקטיבי של השינוי בשווי הוגן של נגזר, המיועד לגידור תזרים מזומנים, מדווח תחילה בהון העצמי (מחוץ לדוח רווח והפסד) כמרכיב של רווח כולל אחר, ואחר כך, כאשר העסקה החזויה משפיעה על דוח רווח והפסד, הוא מסווג מחדש לדוח רווח והפסד.

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- החלק הלא אפקטיבי של השינוי בשווי ההון של הגזר המיועד כנ"ל, מוכר מיידית בדוח רווח והפסד. רווח או הפסד מנגזר שלא יועד כמכשיר מגדר מוכר בדוח רווח והפסד באופן שוטף. לפרטים נוספים ר' ביאור 20 להלן.

יב. מכשירים פיננסיים גילוי והצגה

הבנק מיישם את תקן חשבונאות מס' 22 "מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה", בכפוף להוראות המפקח על הבנקים. התקן קובע את כללי ההצגה של מכשירים פיננסיים בדוחות הכספיים ומפרט את הגילוי הנדרש בגינם. כמו כן, התקן קובע את אופן הסיווג של מכשירים פיננסיים להתחייבות פיננסית ולהון עצמי, סיווג ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים הקשורים להם והנסיבות בהן יש לקזז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות.

בנושאים מסויימים המתייחסים לטיפול באמור לעיל, קיימות הוראות של המפקח על הבנקים. בנושאים אלה יחולו על הבנק הוראות המפקח.

יג. קיזוז מכשירים פיננסיים

נכסים והתחייבויות מקוזזים כאשר קיימת זכות חוקית בת אכיפה לקיזוז וכוונה לקיזוז במועד הפרעון של העסקאות. בהתאם לכך, פקדונות מיועדים שפרעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפקדונות אלה, כשאינן לבנק סיכון להפסד מהאשראי, מקוזזים ומוצגים במאזן בסכום נטו. המרווח מפעילות זו נכלל בסעיף "עמלות תפעוליות".

יד. נכסים לא מוחשיים

בחודש מרס 2007 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מס' 30 "נכסים בלתי מוחשיים". תקן זה קובע את הטיפול החשבונאי בנכסים בלתי מוחשיים שאינם מטופלים בתקן אחר, והוא מבטל הוראות מסוימות בתקן חשבונאות מס' 20. התקן יחול על דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2007.

ביום 5 באוגוסט 2007 פרסם המפקח על הבנקים הנחיות בעניין יישום התקן, בהן נקבע כי תאגיד בנקאי יערוך את הדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2007 ואילך, כפי שנקבע בתקן, בכפוף לאמור להלן:

- למרות האמור בסעיף 72 לתקן, תאגיד בנקאי יישם רק את מודל העלות;
 - עד לאימוץ בישראל של תקן דיווח כספי בינלאומי מס' 3, צירופי עסקים, סעיפים 43-33 בדבר הכרה בנכסים בלתי מוחשיים שנרכשו בצירופי עסקים, לא יחולו על תאגידים בנקאיים. יחד עם זאת, תאגיד בנקאי שיאמץ באימוץ מוקדם ובאישור המפקח את תקן חשבונאות אמריקאי מס' (FAS 141) במלואו, יישם את האמור בסעיפים 43-33 לתקן.
 - יתרת עודף עלות שלא יוחסה לסעיפים מאזניים, תופחת מההון לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי סיכון. תאגיד בנקאי שיאמץ באימוץ מוקדם את FAS 141 במלואו יפנה אל המפקח לקבלת הנחיות ספציפיות בנושא זה.
 - עלויות תוכנה שהוכרו כנכס בלתי מוחשי יוצגו בסעיף "בניינים וציוד".
- כן קבע המפקח כי לא יחולו סעיפים בתקן הכוללים הגדרות של מונחים המוגדרים בהוראות המפקח על הבנקים, לא יאומצו סעיפים המפנים לתקנים שטרם אומצו בהוראות המפקח ולא יחולו סעיפים ששונו לעומת התקן הבינלאומי ומפורטים בנספח ב' לתקן.

טו. הפחתת הוצאות נדחות

הוצאות הנפקת איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים, מופחתות באופן יחסי ליתרת הקרן. מלאי כרטיסי אשראי שנרכש על ידי חברה מאוחדת מוצג לפי עלות ומופחת על פני תקופת ההנאה הצפויה, למשך 6 שנים, תוך התייחסות למצבת הלקוחות.

טז. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

הכנסות והוצאות כלולות על בסיס צבירה, פרט להכנסות מימון על חובות בעייתיים אשר סוגו כחובות שאינם נושאי הכנסה ופרט לריבית פיגורים בהלוואות לדיוור בבנק למשכנתאות, הנזקפות לדוח רווח והפסד עם גבייתן. לעניין ניירות ערך ר' סעיף ו' לעיל; לעניין הפרשה לחובות מסופקים ר' סעיף ח' לעיל; לעניין מכשירים נגזרים ר' סעיף יא לעיל. עסקות מכירה וחכירה חוזרת הוצגו בדוחות הכספיים בהתאם לתקן בין-לאומי בחשבונאות מספר 17.

יז. זכויות עובדים

התחייבויות בגין זכויות עובדים מכוסות בהפרשות מתאימות. לפרטים נוספים ר' ביאור 16 להלן.

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. מסים על ההכנסה

- (1) הבנק והחברות המאוחדות שלו נוקטים בשיטה של ייחוס מסים בשל הפרשים בעיתוי זקיפת הכנסות והוצאות מסוימות לצרכי מס. המסים הנדחים חושבו לפי שיטת "ההתחייבות", בהתאם לשיעורי המס הצפויים בתקופה בה צפוי מימוש המסים הנדחים ועל-פי החוקים הקיימים בתאריך המאזן. מימושם של המסים הנדחים לקבל מותנה בקיום רווחים החייבים במס בעתיד. להערכת ההנהלה יהיו מסים נדחים אלה ניתנים למימוש בעתיד.
 - (2) בדוחות הכספיים נכללה עתודה למסים נדחים בגין אותו חלק של ההתאמה של נכסים לא כספיים בני פחת (למעט בניינים – ר' ביאור 29 יב') שלא יותר בניכוי לצרכי מס.
 - (3) הרווחים הנצברים של חברות מוחזקות מסוימות עלולים להתחייב במסים נוספים אם וכאשר יחולקו במזומן. לגבי חברות מאוחדות – כאשר חלוקת דיבידנדים לא צפויה בעתיד הנראה לעין – לא נרשמת הפרשה למס. לגבי חברות כלולות – נרשמת הפרשה למס על רווחיהן, באם עשויה להווצר חבות מס נוספת בגין חלוקת דיבידנדים.
 - (4) הרווח מממוש בעתיד של ההשקעות במניות בחברות מוחזקות עלול להתחייב במס נוסף. ההפרשה למסים נדחים אינה כוללת מסים בגין מימוש אחזקות בחברות מוחזקות, כל עוד מתקיימת ההנחה של אחזקה מתמשכת בהשקעה.
 - (5) ההפרשה למסים על ההכנסה של הבנק וחברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות".
 - (6) הבנק מיישם את תקן חשבונאות מס' 19 "מיסים על הכנסה", בכפוף להוראות המפקח על הבנקים. התקן קובע כי יש להכיר בהתחייבות מסים נדחים בגין כל ההפרשים הזמניים החייבים במס, למעט מספר מצומצם של חריגים. כמו כן, יש להכיר בנכס מסים נדחים בגין כל ההפרשים הזמניים הניתנים לניכוי, הפסדים לצרכי מס והטבות מס שטרם נוצלו, במידה שצפוי שתהיה הכנסה חייבת שכנגדה ניתן יהיה לנצלם, למעט מספר מצומצם של חריגים.
- בנושאים מסוימים המתייחסים לטיפול החשבונאי במסים על ההכנסה, לרבות בעניין התנאים להכרה בנכס מס נדחה בגין הפסדים להעברה והפרשי עיתוי, קיימות בהוראות המפקח על הבנקים מגבלות נוספות על אלו הכלולות בתקן חשבונאות מספר 19. בנושאים אלו חלות על הבנק גם המגבלות הנוספות שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים. כך, למשל, בהתאם להוראות המפקח ניתן ליצור מסים נדחים לקבל בגין הפסדים להעברה ובגין זכות מועברת במקרים שמימוש המס הנ"ל בעתיד הנראה לעין אינו מוטל בספק (Beyond any reasonable doubt), בעוד שבהתאם לתקן חשבונאות מס' 19 די אם המימוש כאמור הינו צפוי.

יט. התחייבויות תלויות

- הטיפול החשבונאי בתביעות משפטיות תלויות נעשה בהתאם להוראות התקן האמריקאי: Accounting for Contingencies SFAS-5 וההוראות הנלוות אליו ובהתאם להנחיות והבהרות הפיקוח על הבנקים, לרבות הוראת דיווח לציבור בענין "טיפול חשבונאי בתביעות תלויות". בהערכת התביעות המשפטיות התלויות מתבססות הנהלת הבנק והנהלות חברות הבת על חוות דעת יועציהן המשפטיים, אשר קובעות את ההסתברות להתממשות החשיפה לסיכון בתביעות תלויות.
- התביעות סווגו בהתאם לתחומי ההסתברות להתממשות החשיפות לסיכון, כמפורט להלן:
- (1) צפוי (Probable) – ההסתברות מעל ל-70%.
 - (2) אפשרי (Reasonably Possible) – ההסתברות מעל ל-20% וקטנה או שווה ל-70%.
 - (3) קלוש (Remote) – ההסתברות קטנה או שווה ל-20%.
- בדוחות הכספיים נכללות הפרשות מתאימות בשל תביעות שתחום ההסתברות להתממשות החשיפה לסיכון בגינן הוערך כ"צפוי". בהתאם להוראה, רק במקרים נדירים רשאי תאגיד בנקאי לקבוע בדוחות הכספיים שלא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ותביעה שאושרה כייצוגית, וכן בארבעה דוחות כספיים (כולל דוח שנתי אחד) שיפורסמו לאחר שתוגש תביעה עם בקשה להכיר בה כייצוגית, כאשר במנין תקופה זו לא תיכלל תקופה שבה עוכבו הליכים לפי החלטה של בית המשפט. בביאור 19 הוצגו בנפרד תביעות תלויות אשר לגביהן אין אפשרות של אומדן סביר של החשיפה.
- הבנק תאר הליכים משפטיים מהותיים המתנהלים כנגד הבנק וחברות הקבוצה. לעניין זה קבע הבנק כי דרך כלל, יתואר הליך משפטי שהסכום הנתבע בו עולה על 0.5% מההון העצמי של הבנק אם לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון ועל 1% מההון העצמי אם

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

סבירות התממשות הסיכון הינה אפשרית, או אם סבירות התממשותו הינה קלושה. יציין עוד כי במקרים בהם הבנק הינו אחד מהנתבעים בתיק, והנתבעים לא ייחסו בתביעתם סכום לכל אחד מהנתבעים, הערכת סכום התביעה שרלבנטי לבנק בוצעה, כמיטב היכולת, בשים לב לכך שהתחשבות בסכום הכולל עשויה להטעות ואין היא נכונה בנסיבות העניין, וההערכה אינה מייצגת בהכרח את החלוקה כפי שתיקבע בסופו של דבר בידי בית המשפט. הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים, בהתאם להערכות הנהלת הבנק והחברות המאוחדות שלו, בהתבסס על חוות דעת היועצים המשפטיים שלהן.

כ. דוח על תזרימי המזומנים

תזרימי המזומנים מפעילות בנכסים ובהתחייבויות הוצגו בסכום נטו, למעט תזרימי המזומנים הנובעים מפריטים לא-כספיים, מאיגרות חוב מוחזקות לפדיון ומניירות ערך זמינים למכירה. מזומנים לענין זה, כוללים יתרות מזומנים ופקדונות בבנקים שתקופת הפקדתם המקורית היא עד שלושה חודשים.

כא. רווח למניה

הבנק מיישם את תקן חשבונאות מס' 21 "רווח למניה", בכפוף להוראות המפקח על הבנקים. התקן קובע את עקרונות החישוב וההצגה של הרווח הבסיסי למניה והרווח המדולל למניה. בעקבות יישום התקן מציג הבנק את הרווח למניה ליחידה בת מניה אחת של 0.1 ש"ח ע.נ., בעוד שבבעבר הוצג הרווח למניה ליחידה בת 1 ש"ח ע.נ.

כב. שימוש באומדנים

הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות, על הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי ההכנסות וההוצאות בתקופת הדיווח. יובהר כי התוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

כג. תשלום מבוסס מניות

הבנק מיישם את תקן חשבונאות מס' 24 "תשלום מבוסס מניות". התקן מחייב להכיר בדוחות הכספיים בעסקאות תשלום מבוסס מניות, כולל עסקאות עם עובדים או צדדים אחרים שיש לסלקן במכשירים הוניים, במזומן או בנכסים אחרים. בהתאם לתקן עסקאות תשלום מבוסס מניות שבהן מתקבלות סחורות או שירותים יירשמו לפי שווין ההוגן. בין היתר דורש התקן כי בעסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים, הסחורות או השירותים שהתקבלו, והגידול המקביל בהון העצמי, יימדדו לפי השווי ההוגן של הסחורות או השירותים שהתקבלו, אלא אם כן לא ניתן לאמוד באופן מהימן את שווין ההוגן. באשר לעסקאות עם עובדים, נדרש למדוד את השווי ההוגן של המכשירים הוניים המוענקים, משום שבדרך כלל אין זה אפשרי לאמוד באופן מהימן את השווי ההוגן של השירותים שהתקבלו מהעובדים. השווי ההוגן של המכשירים הוניים המוענקים יימדד במועד ההענק (grant date). הוצאות השכר, במקרה של הנפקת אופציות לעובדים, תפרשנה לאורך תקופת ההקניה (vesting period), במקביל לרישום בקרן הון. בנוסף, קובע התקן דרישות גילוי שונות בנוגע למהות ולהיקף של הסדרי תשלום מבוסס מניות שהיו קיימים במהלך התקופה, ובנוגע לאופן בו נקבע השווי ההוגן של הסדרים כאלו. (לפרטים בדבר תוכנית אופציות לנושאי משרה בבנק, ר' ביאור 13 ד' להלן).

כד. יישום לראשונה של כללי חשבונאות

(1) חברת הבת אי די בי ניו יורק אימצה, בתוקף מיום 1 בינואר 2008, את תקן החשבונאות האמריקאי FAS 159: "The Fair Value Option for Financial Assets and Financial Liabilities" ("חלופת השווי ההוגן עבור נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות") (להלן: "FAS 159"). עם אימוץ התקן העבירה אי די בי ניו יורק איגרות חוב מוניציפאליות בערך נקוב של 41.4 מיליון דולר ושווי הוגן של 42.8 מיליון דולר מתיק איגרות חוב מוחזקות לפדיון לתיק ניירות ערך למסחר. ההשפעה המצטברת בגין אימוץ FAS 159, בסך של 780 אלף דולר (כ-3 מיליון ש"ח), נטו לאחר מס, נרשמה במישרין כהגדלה של העודפים בהון העצמי. ניירות הערך האמורים נמכרו לאחר מכן ברווח לא מהותי.

(2) חברת הבת אי די בי ניו יורק אימצה, בתוקף מיום 1 בינואר 2008, את EITF 06-04 בנושא "הטיפול החשבונאי בהיבטים של פיצויים נדחים ושל הטבות שלאחר פרישה בהקשר להסדרי ביטוח חיים מסוג Endorsment Split-Dollar". ה-EITF הגיע להסכמה שלצורך הסדר ביטוח חיים מסוג Endorsment Split-Dollar, על המעביד להכיר בהתחייבות להטבות עתידיות, בהתאם ל-FAS 106 (אם במהות קיימת תוכנית הטבות שלאחר פרישה) או בהתאם ל-Opinion 12 (אם ההסדר מהווה במהות הסכם אישי לפיצויים נדחים), הנשען על חוזה מבסס עם

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- העובד. עם אימוץ התקן לראשונה נרשמה תנועה בהון בסך של 1.7 מיליון דולר ארה"ב (כ-6 מיליון ש"ח), אשר הקטינה את העודפים.
- (3) חברת הבת אי די בי ניו יורק אימצה, בתוקף מיום 1 בינואר 2008, את תקן החשבונאות האמריקאי "The Fair Value Measurement" (FAS 157: "מדידת שווי הוגן") (להלן: "FAS 157"). התקן מגדיר, בין היתר, שווי הוגן; קובע מסגרת עקבית למדידת שווי הוגן; ומרחיב את הגילוי לגבי כל סוג של נכס או התחייבות מהותיים אשר נמדדים לפי שווי הוגן באופן חוזר או באופן חד-פעמי.
- FAS 157 מבהיר כי השווי ההוגן הינו מחיר יציאה ("exit price"), המייצג את הסכום שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בעת העברת התחייבות, בעסקה סדירה בין משתתפי שוק. השווי ההוגן אם כן, הינו מדידה בערכי שוק ועליו להיקבע על בסיס הנחות המשמשות את משתתפי השוק בבואם לתמחר נכס או התחייבות. כבסיס להתחייבות להנחות אלה, קובע FAS 157, היררכיה של שווי הוגן בת שלוש רמות, המדרגת לפי סדר העדיפות את הנתונים העומדים בבסיס שיטות ההערכה המשמשות למדידת השווי ההוגן, כלהלן:
- רמה 1 – הנתונים שהם מחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל לגבי נכסים או התחייבויות זהים.
 - רמה 2 – נתונים שאינם מחירים מצוטטים הנכללים ברמה 1, שהם נתונים נצפים או להתחייבות, במישרין או בעקיפין, לרבות מחירים מצוטטים בשווקים שאינם נחשבים כפעילים.
 - רמה 3 – נתונים שאינם נצפים והם משמעותיים למדידת השווי ההוגן.

מדידת השווי ההוגן 31 בדצמבר 2008, בהתבסס על			
מחירים			
מחירים	נתונים	נתונים	שווי
לגבי נכסים	משמעותיים	לא נצפים	שווי
זהים	אחרים	משמעותיים	הוגן
(רמה 1)	(רמה 2)	(רמה 3)	כולל
באלפי דולרים			

נכסים:

ניירות ערך למסחר בשווי הוגן	9,762	33,072	-	42,834
ניירות ערך זמינים למכירה בשווי הוגן	5,398	3,479,156	32,523	3,517,077
רווח שטרם מומש מנגזרים	344	13,029	-	13,373

התחייבויות:

הפסד שטרם מומש מנגזרים	299	15,026	-	15,255

השווי ההוגן מתבסס על מחירי שוק מצוטטים, כשהם זמינים. במקרים בהם מחירים או ציטוטים אינם זמינים, מתבסס השווי ההוגן על מודלים פנימיים שפותחו, אשר משתמשים בעיקר בנתונים המבוססים על השוק או בפרמטרים ממקורות שוק בלתי תלויים, הכוללים, בין היתר, עקומי תשואה, שיעורי ריבית, מחירי הון וחוב ועקומות אשראי, אך אינם מוגבלים להם. בנוסף למידע המתקבל מהשוק, כוללים המודלים פרטי עסקה, כגון הנחות לגבי מועדי פרעון ותזרימי מזומנים.

אי די בי ניו יורק בוחנת ומעדכנת על בסיס רבעוני את סיווגי היררכיית השווי ההוגן. שינויים החלים מרבעון אחד לשני, המתחייבים ליכולת לצפות בנתונים המשמשים במדידת השווי ההוגן, עשויים להביא לשינוי בסיווג בין רמה אחת לאחרת בהיררכיה.

להלן תיאור השיטות וההנחות המהותיות ששימשו בהערכת השווי ההוגן של ניירות ערך זמינים למכירה:

כאשר קיימים מחירים מצוטטים בשוק פעיל נכללים ניירות הערך ברמה 1 של היררכיית ההערכה. ניירות הערך ברמה 1 כוללים ניירות ערך ממשלתיים בעלי נזילות גבוהה וניירות ערך הנסחרים בבורסה.

כאשר אין מחירי שוק מצוטטים זמינים לגבי נייר ערך מסוים, הערכת השווי ההוגן מתבססת על מודלים לתמחר, על מחירי שוק של ניירות ערך בעלי מאפיינים דומים או על תזרים מזומנים מהוון. בדרך כלל מסווגים ניירות ערך כאלה ברמה 2 של היררכיית ההערכה, והם כוללים מכשירים כגון: ניירות ערך הקשורים למשכנתאות, אג"ח קונצרניות, מניות בכורה וניירות ערך של גופים עירוניים.

במקרים מסוימים בהם קיימת פעילות מוגבלת או שקיפות מעטה יותר בהקשר לנתונים המשמשים בהערכה, מסווגים ניירות הערך ברמה 3 של היררכיית ההערכה.

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בהערכת משכנתאות מובטחות מסוימות, שטרי חוב ואיגרות חוב בעלות תשואה גבוהה, קביעת השווי ההוגן יכול שתדרוש השוואה למכשירים דומים או ניתוח של שיעורי כשל והשבה. לגבי תעודות חוב מובטחות (CDOs), מידע חיצוני באשר למחירים אינו זמין. לכן בהערכת ה-CDOs נעשה שימוש במודלים מקובלים בשוק לצורך הקמת מודל הרכב הבטוחות הספציפי ומבנה תזרים המזומנים של כל עסקה. כנתוני המפתח למודל משמשים מידע על מרווחי שוק לכל דירוג אשראי, סוג הבטוחה ומאפיינים חוזיים אחרים המתייחסים לנושא. השיטות המתוארות לעיל עשויות להפיק חישובי שווי הוגן שלא יהיה בהם כדי להצביע על ערך המימוש נטו או לשקף שווי הוגן עתידי. בנוסף לכך, בעוד שלדעת אי די בי ניו יורק שיטות ההערכה שלה הינן נאותות ועקביות לשיטות של משתתפי שוק אחרים, השימוש בשיטות או בהנחות אחרות לקביעת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים מסוימים יכול להביא לתוצאות שונות של הערכת שווי הוגן לתאריך הדיווח.

(4) **תקן חשבונאות מס' 13 (המתקן).** בחודש מאי 2007 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מס' 13 (המתקן),

"השפעת השינויים בשערי החליפין של מטבע חוץ" (להלן "התקן"), העוסק בקביעת מטבע הפעילות של ישות או של פעילויות חוץ של ישות, בתרגום עסקאות במטבע חוץ, בתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ וכן בתרגום דוחות כספיים ממטבע הפעילות למטבע ההצגה. התקן חל על דוחות כספיים לתקופה המתחילה ביום 1 בינואר 2008 או לאחר מכן.

בהתאם לתקן, המונח "מטבע הדיווח" הוחלף בשני מונחים: "מטבע הפעילות" ו"מטבע ההצגה". "מטבע הפעילות" הוגדר כמטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסביבה הכלכלית בה פועלת הישות ואת עסקאותיה. בעת הכנת דוחות כספיים של ישות, בין אם ישות העומדת בפני עצמה, ישות עם פעילויות חוץ (כמו חברה אם) או פעילות חוץ (כמו חברת בת או סניף), יקבעו את מטבע הפעילות שלה לפי קריטריונים שנקבעו לזיהוי מטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת הישות. "מטבע ההצגה" הוגדר כמטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים. תקן זה אינו חל על תזרימי מזומנים הנובעים מעסקאות במטבע חוץ או בתרגום תזרימי מזומנים של פעילות חוץ. דוח זה ייערך לפי הוראות גילוי דעת מס' 51 של לשכת רואי חשבון בישראל בדבר דין וחשבון על תזרימי המזומנים.

הוראות התקן ייושמו למפרע בדרך של הצגה מחדש של נתוני ההשוואה המתייחסים לתקופות קודמות.

ביום 18 באוגוסט 2008 פרסם המפקח על הבנקים הנחיות בדבר אופן אימוץ התיקון על ידי תאגידים בנקאיים, לפיהן התקן יחול על תאגידים בנקאיים החל מיום 1 בינואר 2008. המפקח הבהיר כי, ככלל, שלוחה בנקאית בחו"ל של תאגיד בנקאי, אשר סווגה על ידי התאגיד הבנקאי כ"זרוע ארוכה" (בהתאם לתקן 13 מחודש אוקטובר 2001, שאומץ להוראות הדיווח), תסווג בהתאם לתקן 13 המתקן (מחודש מאי 2007) כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה זהה למטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי. סיווג של שלוחה בנקאית חדשה בחו"ל כשלוחה שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי יהיה מותנה בקבלת אישור מוקדם של המפקח על הבנקים. לאור האמור, ליישום התקן לראשונה לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק.

כה. גילוי ההשפעה של כללים חדשים בתקופה שלפני יישומם. להלן יובאו פרטים אודות ההשפעה של תקני חשבונאות חדשים.

(1) **תקן חשבונאות מס' 29.** בחודש יולי 2006 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מס' 29, "אימוץ תקני דיווח

כספי בינלאומיים (IFRS)" (להלן: "התקן") וזאת בהמשך להחלטת הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות מחודש נובמבר 2005. בהתאם להוראות התקן, תאגידים שחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, חל עליהם ומחויבים לדווח על פי תקנות שהותקנו מכח חוק זה, יחויבו לערוך את דוחותיהם הכספיים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים החל בדוחות הכספיים לתקופה המתחילה ביום 1 בינואר 2008 ואילך.

האמור אינו חל על תאגידים שלפי תקנות ניירות ערך דוחותיהם הכספיים ערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

האימוץ לראשונה של תקני IFRS ייעשה תוך יישום הוראות תקן 1 IFRS, שעניינו אימוץ לראשונה של תקני IFRS.

בהתייחס לאופן יישום התקן על ידי תאגידים בנקאיים, המפקח על הבנקים הודיע לתאגידים הבנקאיים כי:

- בכוונתו לקבוע באופן שוטף הוראות ליישום תקנים ישראליים שמפרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, המבוססים על תקני ה-IFRS, שאינם נוגעים לליבת העסק הבנקאי.
- במחצית השניה של שנת 2009 הוא יפרסם את החלטתו לגבי מועד היישום של תקני IFRS הנוגעים לליבת העסק הבנקאי. זאת כאשר הוא מביא בחשבון את תוצאות תהליך האימוץ של תקנים אלו בישראל מחד ואת התקדמות תהליך ה-convergence בין תקני הדיווח הבינלאומיים ובין התקנים האמריקאיים מאידך.
- לפיכך, בהתייחס לליבת העסק הבנקאי, דוחות כספיים של תאגיד בנקאי הערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו ימשיכו

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

להיות ערוכים לפי התקנים האמריקאיים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור.

(2) **תקן חשבונאות מס' 23.** בחודש דצמבר 2006 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מס' 23 "הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה". התקן מחליף את תקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות כספיים), התשנ"ו-1996, אשר אומצו בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. התקן מושתת על העקרון לפיו בסיס ההערכה בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה הוא השווי ההוגן. הפרשים בין התמורה שנקבעה בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה לבין השווי ההוגן של אותן עסקאות ייזקפו להון העצמי. התקן מפרט את הטיפול החשבונאי לגבי סוגים נפוצים של עסקאות. התקן חל על עסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה שיבוצעו לאחר 1 בינואר 2007 וכן על הלוואה שניתנה לבעל השליטה או שהתקבלה מבעל השליטה לפני מועד תחילת התקן, ממועד תחולתו.

המפקח על הבנקים הודיע כי בכוונתו להחיל את התקן על תאגידים בנקאים החל מיום 1 בינואר 2008. עם זאת, לתאריך פרסום הדוחות הכספיים טרם פורסמו הוראות המפקח על הבנקים בנוגע לאופן אימוץ התקן על ידי תאגידים בנקאיים.

(3) **הוראה בנושא: "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי".** ביום 31 בדצמבר 2007 פירסם המפקח על הבנקים הוראה בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" (להלן: "ההוראה"). ההוראה מתאימה את כללי הדיווח החלים על התאגידים הבנקאים בישראל בנושא זה לאלו החלים על בנקים בארצות הברית והיא מבוססת, בין היתר, על תקני חשבונאות בארה"ב ועל הוראות רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב וה-SEC. העקרונות שבבסיס ההוראה, מהווים שינוי מרחיק לכת ביחס להוראות הנוכחיות בנושא סיווג חובות בעייתיים ומדידת הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו. השינויים העיקריים שנכללו בהוראה, ביחס להוראות הקיימות, הינם:

- על התאגידים הבנקאיים לערוך הפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי, שתוערך באחד משני המסלולים הבאים:
 - "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית", כמפורט להלן:
- "הפרשה פרטנית להפסדי אשראי" – תיושם בגין חוב שיתרתו החוזית (ללא ניכוי מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור חשבונאי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר וכן בגין חובות אחרים שמזוהים על ידי התאגיד הבנקאי לצורך הערכה פרטנית ואשר ההפרשה לירידת ערך בגינם אינה נכללת ב"הפרשה קבוצתית". ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי תיערך בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, המהווים בשיעור ריבית האפקטיבי של החוב, או, כאשר החוב מותנה בבטחון או שהתאגיד הבנקאי קובע שצפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הבטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי.
- "הפרשה קבוצתית" – תיושם עבור הפרשות לירידת ערך של קבוצות גדולות של חובות קטנים והומוגניים. (כגון: חובות בכרטיסי אשראי, הלוואות לדיור וחובות צרכניים הנפרעים בתשלומים) וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי תיערך בהתבסס על שיעורי ההפסד שתועדו בעבר בגין כל אחת מהקבוצות ההומוגניות.
- הוגדרו סוגים חדשים של חובות בעייתיים, כגון:
 - "סיכון אשראי נחות" (substandard) מוגדר כאשראי שאינו מוגן באופן מספק על ידי בטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב, באופן שקיימת אפשרות שהבנק יספוג הפסד מסוים בגין אשראי זה אם לא יתוקנו הליקויים.
 - "חוב פגום" אשראי שהתאגיד הבנקאי צופה כי לא יגבה במועד את כל הסכומים המגיעים בגינו, וההפרשה להפסדי אשראי בגינו נמדדת במסלול "הפרשה פרטנית".
- על פי ההוראה יש להחיל את הסווג הנ"ל, גם על אשראי המצוי בפיגור העולה על 90 יום, חובות ש"אורגנו מחדש", ועל יתרות בחשבונות עובר ושב הנמצאים בחריגה, שהוגדרו כ"חובות בעייתיים בפיגור" בהתאם לסעיף 4 (ג) בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325.
- על פי ההוראה נאסר על התאגידים לרשום הכנסות ריבית (לא כולל הפרשי הצמדה ושער על קרן החוב) על בסיס צבירה בגין חובות פגומים.
- "סיכון אשראי בסווג שלילי" (classified) המונח מתייחס לקבוצת אשראים (לרבות סיכונים אשראי) בעייתיים הכוללת את כל האשראים שסווגו כ-"סיכון אשראי נחות" או כ-"חוב פגום".
- הוחמרו ההוראות בגין מחיקה חשבונאית של חובות בעייתיים. בין היתר נקבע בטיטות ההוראה בנושא זה כי:
 - (א) יש למחוק חשבונאית כל חוב שנחשב בלתי ניתן לגביה, או חוב בעל ערך נמוך מאוד, שהותרו כנכס, אינה מוצדקת.
 - (ב) יש למחוק חשבונאית באופן מיידי (כנגד הפרשה להפסד אשראי), כל חלק של חוב העודף על שווי הבטחונות, שזוהה כסכום שאינו בר גביה.

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

- (ג) אין לדחות מחיקה חשבונאית של חוב, שנערכה בגינו הפרשה להפסדי אשראי, אלא אם צפויים אירועים ספציפיים שיחזקו את שווי החוב. דחיה זו לא תמשך, בדרך כלל, למעלה משנתיים.
- לגבי חובות בעייתיים שההפרשה בגינם נמדדת על בסיס "הפרשה קבוצתית", נקבע כי:
- (א) חובות בפיגור המובטחים בביטחון שאינו דירת מגורים, או חובות שאינם מובטחים, יימחקו חשבונאית, אם תקופת הפיגור עולה על 150 יום.
- (ב) בחובות המובטחים בביטחון דירת מגורים יש לקבל הערכת שווי מעודכנת ולמחוק את חלק החוב העודף על שווי הבטחון, אם תקופת הפיגור עולה על 180 יום.
- (ג) חובות של יחידים בפשיטת רגל או של תאגידים שניתן לגביהם צו פירוק, יימחקו חשבונאית תוך 60 יום ממועד מתן צו הכינוס או הפירוק, לפי העניין.
- הורחבו דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים. על פי ההוראה יידרשו הבנקים, בין היתר:
- (א) לפרט את המדיניות החשבונאית בכל הנוגע לשיטות ולתהליכים שישמש התאגיד הבנקאי בקביעת סכום ההפרשות להפסדי אשראי, לבסיס לפיו נקבעות הקבוצות שבגין נערכת ההפרשה להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי", לשיטות לפיהן נקבעים שיעורי ההפסד בקבוצות אלו, להשפעת השינויים בגורמים הסביבתיים על שיעורי ההפסד, לסיווג "חובות פגומים", לכללים למחיקת חובות, ולמדיניות בכל הנוגע להכרה בהכנסות ריבית בגין חובות פגומים.
- (ב) לפרט בדוח הדירקטוריון את השינויים שחלו בתקופת הדווח בכל אחד ממרכיבי ההפרשה להפסדי אשראי, להסביר (במידת הצורך) את הסיבות לשוני (אם היה) שבין ההפרשה להפסדי אשראי לבין האומדן המקורי, לפרט את השינויים שחלו באיכות תיק האשראי של התאגיד הבנקאי בתקופה המדווחת, ולהסביר כיצד שינויים אלו השפיעו על ההפרשה להפסדי אשראי.
- (ג) לתת גילוי כמותי נרחב "לחובות פגומים" שיקלול, בין היתר, מידע לגבי יתרת ה"חובות הפגומים" בחתכים שונים, הכוללים: אבחנה בין חובות פגומים "צוברים" לכאלה "שאינם צוברים", פירוט יתרת ה"חובות הפגומים" בכל אחד מהמסלולים לעריכת ההפרשה להפסדי אשראי, פירוט לגבי היתרה הממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדווח. מידע כמותי יינתן הן לגבי הכנסות הריבית שנזקפו בתקופת הדווח בגין "חובות פגומים" והן לגבי הכנסות הריבית שהיו אמורות להזקף בגינם על פי חוזה ההלוואה המקורי.
- נקבעו כללים לעריכת נהלים, לתיעוד ולבקרה פנימית בגין השיטות והתהליכים לזיהוי, מדידה, ודיווח של חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם. כללים אלו כוללים בין היתר:
- (א) הטלת חובה על התאגידים הבנקאיים לפתח שיטה עקבית לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי באמצעות תהליך שיטתי שיושם בעקביות. השיטה תתועד בכתב ותכלול הסברים וניתוחים מבוססים.
- (ב) הטלת חובה על הנהלת התאגידים הבנקאיים לסקור תקופתית את השיטה לקביעת הפסדי אשראי, לבצע בדיקות לתקפותה (Validation), ולתעד את הקשר שבין ממצאי הסקירה התקופתית של תיק האשראי לבין יתרת ההפרשה להפסדי אשראי.
- (ג) עדכון נהלי התאגיד הבנקאי בקשר לשיטה לקביעת הפסדי אשראי שיתייחסו, בין היתר, לשיטות לפיצול תיק האשראי, השיטות לזיהוי חובות בעייתיים שההפרשה להפסדי אשראי בגינם נמדדת על "בסיס פרטני", השיטות הקיימות למדידת הפרשה לירידת ערך והדרך לבחירת השיטה המתאימה ביותר עבור כל אחד מסוגי האשראי הבעייתיים, השיטות לקביעת קבוצות הומוגניות, השיטה לבחירת שיעורי ההפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי", השפעת גורמים סביבתיים על שיעור ההפרשות להפסדי אשראי וכו'.
- (ד) תיעוד הגורמים ונושאי התפקידים בבנק המעורבים בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי.
- (ה) תיעוד מכלול המערכות הקיימות בבנק, לרבות: מערכות המידע, מערכות דירוג האשראי והשיטות לזיהוי חובות בעייתיים ועריכת הפרשות להפסדי אשראי בהם נוקט התאגיד הבנקאי, המבטיחות את נאותות ההפרשות להפסד אשראי.
- (ו) תיעוד הבקורות הפנימיות המבטיח שתהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי תואם את הוראות הדווח לציבור.
- על מערך הבקרה הפנימית לכלול תהליך של בקרת אשראי, לרבות: מערכת אפקטיבית לדירוג אשראי שתיושם באופן עקבי ותזהה מאפייני סיכון שונים באיכות האשראי, בקרה פנימית שתבטיח הכללת מלוא המידע הרלבנטי שנצבר בעת סקירת ההלוואות בתהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי, ותקשורת ותיאום בין כל הגורמים המעורבים בתהליך קביעת דיווח ההפרשות להפסדי אשראי.
- ההוראה אינה מתייחסת להשלכות המיסוי הנובעות מיישומה. על פי הבהרות שנמסרו בדיונים עם הבנקים על טיטות ההוראה, טרם פרסומה, הפיקוח על הבנקים יפעל אצל רשויות המס להסדרת הנושא.

1. עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בהוראה נקבע כי היא תיושם בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי, החל מהדוחות ליום 1 בינואר 2010 ואילך. בעת יישום ההוראה לראשונה יידרשו התאגידים הבנקאיים למחוק חשבונאית את יתרות החובות הבעייתיים, העומדים באמות המידה שנקבעו בהוראה למחיקה חשבונאית, ולבטל את כל הכנסות הריבית שייצברו עד ליום 1 בינואר 2010 ולא ייגבו בפועל עד אותו מועד, בגין חובות פגומים שהוגדרו בהוראה. זאת, למעט חובות שאורגנו מחדש לפני 1 בינואר 2007 ושבמועד היישום לראשונה עומדים בתנאי ההסדר. ההוראה לא תיושם למפרע בדוחות כספיים לתקופות קודמות. התאמות של יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור ובגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים ליום 1 בינואר 2010 בהתאם לדרישות ההוראה יכללו ישירות בסעיף העודפים בהון העצמי. יישום ההוראה מחייב היערכות ושינויים מהותיים במערכות המידע הקיימות, שאינן מותאמות, בשלב זה, לדיווח על פי הכללים החדשים. כמו כן הכללים החדשים דורשים מכל בנק לגבש מתודולוגיה בנושאים שונים. בכלל זה, לדוגמא, הערכת ההשפעה על יתרת האשראי במסלול הקבוצתי לא ניתנת לביצוע ללא זיהוי וקביעת המודלים והפרמטרים המובילים לבניית קבוצות הומוגניות בעלות מאפייני סיכון דומים ואיסוף נתונים מספקים לצורך חישוב אומדן שיעור הפסדי העבר בכל קבוצת חובות. לאור האמור לעיל לא ניתן לכמת בשלב זה את ההשפעה הצפויה של יישום ההוראה בדוחות לשנת 2010 ואילך על תוצאות הפעילות של הבנק, לרבות ההשפעה של יישום ההוראה לראשונה על ההון העצמי ליום 1 בינואר 2010. עם זאת, צפוי כי יישום ההוראה ישפיע לרעה על תוצאות הפעילות של הבנק ועל מצבו הכספי.

(4) תקן חשבונאות מס' 15 (מתקן). בחודש ינואר 2009 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 15 (מתקן),

"ירידת ערך נכסים" (להלן – "התקן"), הבהרה מספר 10, "הטיפול החשבונאי בירידת ערך של השקעה בחברה מוחזקת, שאינה חברה בת" נוסח מחודש של הבהרות מס' 1 ו-6 בנושא "הטיפול החשבונאי בירידת ערך השקעה בחברה מוחזקת, שאינה חברה בת" ו-"הטיפול בירידת ערך נכסים של חברה מוחזקת, שאינה חברה בת", בהתאמה.

תקן 15 (מתקן) משנה בעיקר את הטיפול החשבונאי באופן ההקצאה במאוחד של מוניטין ליחידות מניבות מזומנים. הבהרה מס' 10 קובעת כיצד יוקצה הפסד מירידת ערך של חברה מוחזקת שאינה בת, לרבות הטיפול בביטול הפסד מירידת ערך שהוכר בתקופות קודמות. בהתאם לתקן, לצורך בחינת ירידת ערך, מוניטין שנרכש במהלך של צירוף עסקים, יוקצה ממועד הרכישה לכל אחת מהיחידות המניבות-מזומנים או קבוצות של היחידות המניבות-מזומנים של הנרכש ולכל אחת מהיחידות המניבות מזומנים או קבוצות של היחידות המניבות מזומנים של הרוכש, אשר צפויות ליהנות מהסינרגיות של הצירוף, זאת ללא קשר אם נכסים אחרים או התחייבויות אחרות של הגוף שנרכש שויכו ליחידות או קבוצות של יחידות אלה. בסיס ההקצאה יהיה לפי יחסי שווי הוגן של היחידות נכון ליום הרכישה. ירידת ערך של מוניטין תיבחן ברמה המשקפת את הדרך שבה הישות מנהלת את פעילויותיה ואשר אליהן משויך המוניטין. עוד קובע התקן כי כל יחידה או קבוצות של יחידות, אליהן הוקצה המוניטין, תייצג את הרמה הנמוכה ביותר שבה קיים מעקב של מוניטין לצרכים הפנימיים של ההנהלה, שלא תהיה גדולה ממגזר כפי שנקבע בהתאם לתקן חשבונאות מספר 11, "דיווח מגזרי". בכך ביטל התקן את הטיפול החשבונאי שנקבע בתקן המקורי בדבר יישום מבחן דו-שלבי לבחינת הכרה בירידת ערך (מבחני 'מעלה-מטה' ו-'מטה-מעלה').

בהתאם להבהרה מס' 10, על הישות לקבוע בכל תאריך מאזן אם קיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך של ההשקעה בחברה כלולה. אם מתקיים סימן, על הישות לאמוד את הסכום בר ההשבה של ההשקעה בהתאם להוראות התקן. במידה ומוכר הפסד מירידת ערך, בהתאם לתקן, הפסד זה יוקצה להשקעה בכללותה. ביטול הפסד מירידת ערך של ההשקעה ייעשה אף הוא תוך בחינת ההשקעה בכללותה. בכך מבטלת הבהרה מס' 10 את הכללים שנקבעו בתקן 15 המקורי לפיהם הפסד מירידת ערך של ההשקעה בחברה כלולה יוקצה תחילה למוניטין בחשבון ההשקעה ויתרת הפסד תרשם כנגד ההשקעה בכללותה.

הנוסח המחודש של הבהרה מס' 1 הותאם לטיפול החשבונאי בירידת ערך של חברות מוחזקות כנקבע בתקן 15 (מתקן) ובהבהרה מס' 10. הוראות התקן וההבהרות ייושמו מכאן ולהבא החל מהדוחות הכספיים לתקוות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחר מכן. לתאריך פרסום הדוח הכספי טרם פורסמו הוראות המפקח על הבנקים בנוגע לאופן אימוץ התקן על ידי תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי, אם בכלל.

כ. נתוני השוואה. במספר סעיפים נערך סיווג מחדש, כמצויין בדוחות הכספיים.

בכלל זה – במסגרת ההיערכות לבאזל II נבחנו מחדש מרכיבי החבות. הבחינה העלתה שעד שנת 2007 כללו "התחייבויות למתן אשראי" גם סכומים שלבנק לא הייתה התחייבות להעמידם. מספרי השוואה סווגו מחדש בהתאם. לסווג מחדש האמור לא הייתה השפעה על חישובי יחס ההון לרכיבי סיכון.

2. מזומנים ופקדונות בבנקים

הבנק		המאוחד		
31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2007	2008	2007	2008	
במיליוני שקלים חדשים				
2,649	7,847	3,428	12,281	מזומנים ופקדונות בבנקים מרכזיים
12,560	6,601	15,320	8,304	פקדונות בבנקים מסחריים
9,025	11,682	1,102	969	פקדונות בתאגידים בנקאיים מיוחדים
24,234	26,130	19,850	21,554	סך-הכל
				מזה: מזומנים, פקדונות בבנקים ופקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית
14,436	12,251	17,313	19,068	של עד 3 חודשים

3. ניירות ערך⁽¹⁾

א. המאוחד

31 בדצמבר 2008				
הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו	הפסדים שטרם הוכרו	שווי הוגן ⁽²⁾
במיליוני שקלים חדשים				

(1) איגרות חוב מוחזקות לפדיון

איגרות חוב ומלוות:

ממשלתיים	830	830	12	28	814
סוכנויות של ממשלת ארה"ב	533	533	7	12	528
של אחרים	554	554	3	44	513
סך הכל איגרות חוב מוחזקות לפדיון	1,917	1,917	22	84	1,855

הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	רווח כולל אחר מצטבר הפסדים	שווי הוגן ⁽²⁾

(2) ניירות ערך זמינים למכירה

איגרות חוב ומלוות:

ממשלתיים	10,313	9,993	344	24	10,313
סוכנויות של ממשלת ארה"ב	11,487	11,401	118	32	11,487
של אחרים	4,460	5,288	8	836	4,460
סך-הכל איגרות חוב	26,260	26,682 ⁽³⁾	470	892	26,260

מניות:

קרן של קרנות גידור (Fund of Funds)	120	120 ⁽⁷⁾	-	-	120
של אחרים	1,205	1,162	84	41	1,205
סך-הכל מניות	1,325	1,282	84	41	1,325
סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה	27,585	27,964	554 ⁽⁴⁾	933 ⁽⁴⁾	27,585 ⁽⁵⁾

הערות לטבלה ר' בעמוד הבא.

3. ניירות ערך⁽¹⁾ (המשך) א. המאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2008				
הערך במאזן	עלות מוכחת (במניות- עלות)	רווחים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן ⁽²⁾
במיליוני שקלים חדשים				
(3) ניירות ערך למסחר				
איגרות חוב ומלוות:				
1,608	1,563	46	1	1,608
7	6	1	-	7
376	458	2	84	376
1,991	2,027	49	85	1,991
סך-הכל איגרות חוב				
מניות:				
42	52	-	10	42
2,033	2,079	49 ⁽⁶⁾	95 ⁽⁶⁾	2,033
31,473	31,960	625	1,112	31,535
סך-הכל ניירות ערך למסחר				
סך-הכל ניירות ערך				

הערה כללית: פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באיגרות חוב, ר' ביאור 23 ה'. פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות במניות, ר' ביאור 25.
הערות:

- (1) שעבודים, ר' ביאור 15.
- (2) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
- (3) כולל ניירות ערך שנמכרו בתנאי רכישה חוזרת בחברה מאוחדת בחו"ל בשווי שוק של 7,194 מיליון ש"ח (כ-1,892 מיליון דולר).
- (4) כוללים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
- (5) כולל מניות ואגרות חוב שלא מתקיים לגביהם שווי הוגן זמין המוצגים לפי העלות בסך 751 מיליון ש"ח.
- (6) נזקפו לדוח רווח והפסד.
- (7) יתרת ההשקעה ליום 31 בדצמבר 2008 הינה לאחר ירידת ערך בעלת אופי שאינו זמני, בסך של 63 מיליון ש"ח, ולאחר פדיון חלק מיחידות הקרן. לאחר תאריך המאזן פדתה הקרן יחידות נוספות, בסך כולל של 17 מיליון ש"ח.

3. ניירות ערך⁽¹⁾ (המשך) א. המאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2007				
הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו	הפסדים שטרם הוכרו	שווי הוגן ⁽²⁾
במיליוני שקלים חדשים				

(1) איגרות חוב מוחזקות לפדיון

איגרות חוב ומלוות:				
ממשלתיים	678	678	-	2
סוכנויות של ממשלת ארה"ב	2,360	2,360	14	7
של אחרים	307	307	9	5
סך-הכל איגרות חוב מוחזקות לפדיון	3,345	3,345	23	14

הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווח כולל אחר מצטבר הפסדים	שווי הוגן ⁽²⁾

(2) ניירות ערך זמינים למכירה

איגרות חוב ומלוות:				
ממשלתיים	13,819	13,764	92	37
סוכנויות של ממשלת ארה"ב	10,465	10,491	52	78
של אחרים	4,850	4,967	20	137
סך-הכל	29,134	29,222 ⁽³⁾	164	252
מניות:				
קרן של קרנות גידור (Fund of Funds)	363	363 ⁽⁷⁾	-	-
של אחרים	1,397	1,113	285	1
סך הכל מניות	1,760	1,476	285	1
סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה	30,894 ⁽⁵⁾	30,698	449 ⁽⁴⁾	253 ⁽⁴⁾

הערות לטבלה ר' בעמוד הבא.

3. ניירות ערך⁽¹⁾ (המשך)
א. המאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2007				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן ⁽²⁾	
במיליוני שקלים חדשים				
(3) ניירות ערך למסחר				
איגרות חוב ומלוות:				
2,408	2,397	35	24	2,408
10	10	-	-	10
608	614	7	13	608
3,026	3,021	42	37	3,026
ממשלתיים				
סוכנויות של ממשלת ארה"ב				
של אחרים				
סך-הכל איגרות חוב				
מניות:				
13	13	1	1	13
של אחרים				
3,039	3,034	43 ⁽⁶⁾	38 ⁽⁶⁾	3,039
37,287	37,077	515	305	37,287
סך-הכל ניירות ערך למסחר				
סך-הכל ניירות ערך				

הערה כללית: פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באיגרות חוב, ר' ביאור 23 ה'. פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות במניות, ר' ביאור 25.

- הערות:
- (1) שעבדים, ר' ביאור 15.
 - (2) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
 - (3) כולל ניירות ערך שנמכרו בתנאי רכישה חוזרת בחברה מאוחדת בחו"ל בשווי שוק של 5,895 מיליון ש"ח (כ-1,533 מיליון דולר).
 - (4) כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
 - (5) כולל מניות ואגרות חוב שלא מתקיים לגביהם שווי הוגן זמין המוצגים לפי העלות בסך 909 מיליון ש"ח.
 - (6) נזקפו לדוח רווח והפסד.
 - (7) יתרת ההשקעה ליום 31 בדצמבר 2007 הינה לאחר ירידת ערך בעלת אופי שאינו זמני, בסך של 44 מיליון ש"ח, שנזקפה לדוח רווח והפסד.

3. ניירות ערך⁽¹⁾ (המשך)

ב. הבנק

31 בדצמבר 2008				
הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	רווח כולל אחר מצטבר הפסדים	שווי הוגן ⁽²⁾	
במיליוני שקלים חדשים				

(1) ניירות ערך זמינים למכירה

איגרות חוב ומלוות:

ממשלתיים	8,472	8,151	335	14	8,472
של אחרים	2,448	2,789	1	342	2,448
סך-הכל איגרות חוב	10,920	10,940	336	356 ⁽³⁾	10,920

מניות:

קרן של קרנות גידור (Fund of Funds)	120	120 ⁽⁶⁾	-	-	120
של אחרים	448	429	60	41	448
סך-הכל מניות	568	549	60	41	568
סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה	11,488	11,489	396 ⁽³⁾	397	11,488 ⁽⁴⁾

הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	רווחים שטרם מומשו	הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן ⁽²⁾	

(2) ניירות ערך למסחר

איגרות חוב ומלוות:

ממשלתיים	1,501	1,476	26	1	1,501
של אחרים	258	334	-	76	258
סך-הכל איגרות חוב	1,759	1,810	26	77	1,759

מניות:

של אחרים	1	4	-	3	1
סך-הכל ניירות ערך למסחר	1,760	1,814	26 ⁽⁵⁾	80 ⁽⁵⁾	1,760
סך-הכל ניירות ערך	13,248	13,303	422	477	13,248

הערה כללית: פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באיגרות חוב, ר' ביאור 23 ה'. פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות במניות, ר' ביאור 25.

הערות:

- (1) שעבודים, ר' ביאור 15.
- (2) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
- (3) כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
- (4) כולל מניות שלא מתקיים לגביהם שווי הוגן זמין המוצגים לפי העלות בסך 128 מיליון ש"ח.
- (5) נקפו לדוח רווח והפסד.
- (6) יתרת ההשקעה ליום 31 בדצמבר 2008 הינה לאחר ירידת ערך בעלת אופי שאינו זמני, בסך של 63 מיליון ש"ח, ולאחר פדיון חלק מיחידות הקרן. לאחר תאריך המאזן פדתה הקרן יחידות נוספות, בסך כולל של 17 מיליון ש"ח.

3. ניירות ערך⁽¹⁾ (המשך) ב. הבנק (המשך)

31 בדצמבר 2007				
עלות מופחתת		הערך (במניות-)		
שווי	רווח כולל אחר מצטבר	רווחים	הפסדים	הוגן ⁽²⁾
במיליוני שקלים חדשים				

(1) ניירות ערך זמינים למכירה

איגרות חוב ומלוות:

11,700	11,640	89	29	11,700
2,302	2,319	11	28	2,302
14,002	13,959	100	57	14,002

מניות:

363	363	–	–	363
716	464	252	–	716
1,079	827	252	–	1,079
15,081	14,786	352 ⁽³⁾	57 ⁽³⁾	15,081 ⁽⁴⁾

קרן של קרנות גידור (Fund of Funds)

הפסדים				
רווחים				
עלות				
שטרם				
מופחתת				
מומשו				
שוי				
מהתאמות				
הערך				
(במניות-				
עלות)				
הערכ				
במאזן				
לשווי הוגן				
לשווי הוגן				
הוגן ⁽²⁾				

(2) ניירות ערך למסחר

איגרות חוב ומלוות:

2,076	2,099	1	24	2,076
386	388	1	3	386
2,462	2,487	2	27	2,462

מניות:

2	3	–	1	2
2,464	2,490	2 ⁽⁵⁾	28 ⁽⁵⁾	2,464
17,545	17,276	354	85	17,545

הערה כללית: פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב, ר' ביאור 23 ה'. פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות במניות, ר' ביאור 25.
הערות:

- (1) שעבודים, ר' ביאור 15.
- (2) נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.
- (3) כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
- (4) כולל מניות שלא מתקיים לגביהם שווי הוגן זמין המוצגים לפי העלות בסך 370 מיליון ש"ח.
- (5) נזקפו לדוח רווח והפסד.
- (6) יתרת ההשקעה ליום 31 בדצמבר 2007 הינה לאחר ירידת ערך בעלת אופי שאינו זמני, בסך של 44 מיליון ש"ח, שנזקפה לדוח רווח והפסד.

3. ניירות ערך⁽¹⁾ (המשך)

- ג. הסעיף כולל יתרה בסך של: במאוחד 399 מיליון ש"ח, בבנק 285 מיליון ש"ח, המייצגת את חלקם היחסי של הבנק ושל בנק מרכזית דיסקונט בע"מ בבטוחה שקיבלו מלווה מסויים, כמפורט להלן.
- הבנק ובנק מרכזית דיסקונט העמידו הלוואה, כחלק מקונסורציום של מספר בנקים. לאחר שהלווה לא עמד בתנאי ההלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית, מינה בית המשפט לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש מניות "בזק" ששועבדו להבטחת החוב. ביום 15 ביולי 2003, הוציא המפקח על הבנקים הנחיה, לפיה יש לסווג את יתרת החוב האמורה, בתוקף מיום 30 ביוני 2003, כ"נייר ערך" במסגרת "התיק הזמין למכירה", על פי שווי השוק של חלקם היחסי של הבנק ובנק מרכזית דיסקונט בבטוחה.
- הבנק ובנק מרכזית דיסקונט ערכו את הסיווג על פי ההנחיה, בהתאם לשווי השוק של חלקם בבטוחה ליום 30 ביוני 2003, שהסתכם בכ-326 מיליון ש"ח. החל ממועד זה, שינויים בשווי השוק של הבטוחה נזקפים לקרן ההון מהתאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, עד לגובה החוב. ליום 31 בדצמבר 2008 לא עלה שווי השוק של מניות בזק על יתרת החוב שבגינן שועבדו המניות.
- במהלך שנת 2008 קיבלו הבנק ובנק מרכזית דיסקונט דיבידנד בסך של כ-38 מיליון ש"ח בגין מניות בזק (2007: 70 מיליון ש"ח). הכנסה זו נכללה במסגרת "דיבידנד ממניות זמינות למכירה, נטו" (ר' ביאור 25).
- ד. הסעיף כולל מניות של "הוט", אשר התקבלו במסגרת הסדר הנושים של חברה מסוימת, עם השלמת עסקת מיזוג חברות הכבלים, ביום 31 בדצמבר 2006, ששווין ההוגן עמד על כ-73 מיליון ש"ח. החל ממועד זה, שינויים בשווי השוק של המניות נזקפים לקרן ההון מהתאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן.
- בהתאם להנחיה של הפיקוח על הבנקים, עודף השווי ההוגן של המניות שהתקבלו על יתרת החוב נטו (לאחר הפרשות לחובות מסופקים) ליום 31 בדצמבר 2006, בסך של כ-31 מיליון ש"ח, נדחה וסווג כהכנסה נדחית במסגרת התחייבויות אחרות. בשנת 2008 נמכרו כ-20% מהמניות, ונרשם בגין רווח בסך של כ-13 מיליון ש"ח (מזה סך של כ-6 מיליון ש"ח מתוך ההכנסות הנדחות).
- ה. **פירוט נוסף על בסיס מאוחד לגבי ניירות ערך מגובי משכנתאות ומגובי נכסים**
- תיק ניירות הערך של הבנק ליום 31 בדצמבר 2008 כולל השקעה בניירות ערך מגובי נכסים, בעיקר איגרות חוב מגובות משכנתא (MBS) אשר מוחזקות בעיקר בידי אי די בי ניו יורק.
- נייר ערך המגובה במשכנתא MBS.** סוג של נייר ערך מגובה בנכסים (ABS), המגובה במשכנתא או באוסף של משכנתאות ושביגו משתלמים תשלומים תקופתיים הדומים לתשלומי תלוש (Coupon). בנוסף, מקורה של המשכנתא חייב להיות במוסד כספי מפקח ומוסמך. נייר ערך זה ידוע גם כנייר ערך המתייחס למשכנתא או העובר דרך משכנתא.
- בהתאם למדיניות של אי די בי ניו יורק, סוג זה של נייר ערך חייב להשתייך לאחת משתי קבוצות הדירוג העליונות כפי שנקבעו על ידי חברות דירוג אשראי מוסמכות.
- ניירות ערך מסוג העבר באמצעות Mortgage Pass-Through.** נייר ערך המונפק על ידי גוף פיננסי, המהווה אחזקה בחלק יחסי על תיק הלוואות משכנתא של לווים פרטיים. כאשר ההנפקה מתבצעת על ידי GNMA (Gennie Mae) קיימת ערבות של ממשלת ארה"ב לכל הפסד בתיק הלוואות המגבות. כאשר ההנפקה מתבצעת על ידי Fannie Mae או Freddie Mac (להלן: "הסוכנויות"), קיימת ערבות של המנפיק לכל הפסד בתיק הלוואות שמגבה את האגרת. כאשר ההנפקה מתבצעת על ידי גופים פיננסיים אחרים, איגרת החוב מגובה על ידי המשכנתאות בלבד. המנפיקים הגדולים של הנכסים המאוגחים הם הסוכנויות, אשר להם דירוג אשראי גבוה. הסוכנויות הוקמו על ידי ממשלת ארה"ב והן מפוקחות על ידה, אולם לא קיימת ערבות מוצהרת של ממשלת ארה"ב לסוכנויות.
- בעסקאות מסוג של איגוח משכנתאות, מהסוג המצוין לעיל, מקובל כי יש זכות בידי הלווה הפרטי לבצע פירעון מוקדם של המשכנתא בכל עת. כתוצאה מכך, קיימת למשקיע חשיפה לשינויים בקצב הפירעונות המוקדמים, הקשורים לגובה הריבית, למצב שוק הנדל"ן והכלכלה ועוד.
- התחייבויות משכנתא מובטחות - Collateralized Mortgage Obligation CMO.** איגרת חוב מובנית, המגובה על ידי תיק של הלוואות משכנתא של לווים פרטיים בארה"ב. ה-CMO מחולק לרצועות. כל רצועה היא איגרת חוב, הזכאית לקבל תשלומי קרן וריבית לפני או אחרי איגרות אחרות ב-CMO, כך שכל איגרת משקפת משך חיים אחר וסיכון ריבית אחר.
- כאשר ה-CMO מונפק על ידי הסוכנויות קיימת ערבות של המנפיק לכל הפסד בתיק הלוואות שמגבה את האגרת. כאשר ה-CMO מונפק על ידי גופים פיננסיים אחרים, אגרת החוב מגובה על ידי המשכנתאות בלבד, וקיימת קדימות לאגרות חוב בדירוג AAA בקבלת הקרן והריבית על פני הרצועות האחרות, המדורגות נמוך יותר.
- ניירות ערך מסוג CMO מציעים בדרך כלל תשואה נמוכה יותר יחסית מכיוון שהם בסיכון נמוך ביותר ולעתים הם גם מגובים בניירות ערך

3. ניירות ערך⁽¹⁾ (המשך)

ממשלתיים.

ניירות הערך מסוג CMO המוחזקים בידי אי די בי ניו יורק הם מהרצועה העליונה, האיכותית ביותר, בעלת רמת סיכון נמוכה יחסית. **תיק חובות מאונחים - CDO.** מוצר חוב מובנה, המגובה על ידי תיק של נגזרי אשראי, איגרות חוב, בכירות או נחותות, של מנפיקים קונצרניים או ממשלות או עיריות, או על ידי הלוואות, מובטחות או לא, שניתנו לגופים מסחריים ותעשייתיים על ידי בנק אחד או יותר וכדומה. ה-CDO מחולק לרצועות. כל רצועה היא איגרת חוב, הזכאית לקבל תשלומי קרן וריבית לפני כל האיגרות המדורגות נמוך ממנה, על ידי חברות דירוג בינלאומיות, כך שכל אגרת משקפת רמת סיכון שונה ובהתאם מציעה תשואה שונה למשקיע.

ו. פירוט נוסף על בסיס מאוחד לגבי ניירות ערך מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

31 בדצמבר 2008			
רווח כולל אחר מצטבר ⁽¹⁾			
הפסדים	רווחים	שטרם מומשו	שטרם מומשו
עלות מופחתת	מהתאמות לשווי הוגן	מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן
במיליוני שקלים חדשים			
1. ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS):			
ניירות ערך זמינים למכירה			
א. ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Mortgage Pass Through):			
195	–	4	191
6,359	24	55	6,328
ניירות ערך בערבות GNMA			
ניירות ערך שהונפקו ע"י FNMA וע"י FHLMC			
6,554	24	59	6,519
סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות מסוג העבר באמצעות			
ב. ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל REMIC CMO-1 STRIPPED):			
4,586	8	53	4,541
ניירות ערך שהונפקו ע"י FNMA, FHLMC או GNMA או בערבות			
78	26	–	104
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים			
4,664	34	53	4,645
סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות אחרים			
11,218	58	112	11,164
סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות (MBS)			
ניירות ערך מוחזקים לפידיון			
א. ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Mortgage Pass Through):			
10	–	–	10
ניירות ערך שהונפקו ע"י FNMA וע"י FHLMC			
276	44	–	320
ב. ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים			
286	44	–	330
סך-הכל ניירות ערך מוחזקים לפידיון מגובי משכנתאות (MBS)			
ניירות ערך למסחר			
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Mortgage Pass Through):			
6	–	–	6
ניירות ערך שהונפקו ע"י FNMA וע"י FHLMC			
6			6
סך-הכל ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות (MBS)			
11,510	102	112	11,500
סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)			
2. ניירות ערך זמינים למכירה מגובי נכסים (ABS)			
6	1	–	7
אשראי לרכישת רכב			
1	–	–	1
אשראי שאינו לאנשים פרטיים			
7	1	–	8
סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי נכסים (ABS)			
11,517	103	112	11,508
סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות ומגובי נכסים			

הערה:

(1) רווח כולל אחר מצטבר – לניירות ערך זמינים למכירה.

3. ניירות ערך (המשך)

ו. פירוט נוסף על בסיס מאוחד לגבי ניירות ערך מגובי משכנתאות ומגובי נכסים (המשך)

31 בדצמבר 2007			
רווח כולל אחר מצטבר ⁽¹⁾			
הפסדים	רווחים	שטחים	שטחים
שטחים	שטחים	שטחים	שטחים
מומש	מומש	מומש	מומש
שווי	עלות	מהתאמות	מהתאמות
הוגן	מופחתת	לשווי הוגן	לשווי הוגן
במיליוני שקלים חדשים			

1. ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS):

ניירות ערך זמינים למכירה

א. ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Mortgage Pass Through):

GNMA ערך בערבות			
305	3	2	306
7,763	73	40	7,796
FHLMC וע"י FNMA ערך שהונפקו			
8,068	76	42	8,102

סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות מסוג העבר באמצעות

ב. ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל REMIC CMO ו-STRIPPED MBS):

GNMA או FHLMC, FNMA ערך שהונפקו ע"י			
476	-	3	473
101	1	2	100
כל שאר ניירות ערך מגובי משכנתאות			
577	1	5	573
8,645	77	47	8,675

סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות אחרים

סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות (MBS)

ניירות ערך מוחזקים לפדיון

11	-	-	11
FHLMC וע"י FNMA ערך שהונפקו			
11	-	-	11

סך-הכל ניירות ערך מוחזקים לפדיון (MBS)

ניירות ערך למסחר

7	-	-	7
FHLMC וע"י FNMA ערך שהונפקו			
7	-	-	7
סך-הכל ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות (MBS)			
8,663	77	47	8,693

סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)

2. ניירות ערך מגובי נכסים (ABS):

3	-	-	3
אשראי לרכישת רכב			
3	-	-	3
אשראי שאינו לאנשים פרטיים			
6	-	-	6
סך-הכל ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)			
8,669	77	47	8,699

סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

הערה:

(1) רווח כולל אחר מצטבר-לניירות ערך זמינים למכירה.

3. ניירות ערך (המשך)

1. פירוט נוסף על בסיס מאוחד לגבי ניירות ערך מגובי משכנתאות ומגובי נכסים (המשך)
פירוט נוסף לגבי ניירות ערך מגובי משכנתאות ומגובי נכסים הנמצאים בפוזיצית הפסד שטרם מומש

31 בדצמבר 2008			
פחות מ-12 חודשים		12 חודשים ומעלה	
הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו	שווי הוגן
במיליוני שקלים חדשים			

ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS):

ניירות ערך זמינים למכירה:

ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (pass through):

ניירות ערך בערבות GNMA		-	42	-	-
ניירות ערך שהונפקו ע"י FNMA וע"י FHLMC		1,309	927	6	18
סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות מסוג העבר באמצעות		1,309	969	6	18

ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל REMIC, CMO-1 STRIPPED MBS):

ניירות ערך שהונפקו ע"י FNMA וע"י FHLMC או GNMA או בערבותם		1,000	36	7	1
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים		63	15	19	7
סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים		1,063	51	26	8
סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות (MBS)		2,372	1,020	32	26

ניירות ערך מוחזקים לפדיון:

ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל REMIC, CMO-1 STRIPPED MBS):

ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים		276	-	44	-
סך-הכל ניירות ערך מוחזקים לפדיון מגובי משכנתאות (MBS)		276	-	44	-
סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)		2,648	1,020	76	26

ניירות ערך זמינים למכירה מגובי נכסים (ABS)

אשראי לרכישת רכב		1	-	1	-
סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי נכסים (ABS)		1	-	1	-
סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות ומגובי נכסים		2,649	1,020	77	26

31 בדצמבר 2007

ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS):

ניירות ערך זמינים למכירה:

ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (pass through):

ניירות ערך בערבות GNMA		-	199	-	3
ניירות ערך שהונפקו ע"י FNMA וע"י FHLMC		203	4,081	1	72
סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות מסוג העבר באמצעות		203	4,280	1	75

ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל REMIC, CMO-1 STRIPPED MBS):

ניירות ערך שהונפקו ע"י FNMA וע"י FHLMC או GNMA או בערבותם		27	153	-	-
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים		22	-	1	-
סך-הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים		49	153	1	-
סך-הכל ניירות ערך זמינים למכירה מגובי משכנתאות (MBS)		252	4,433	2	75

3. ניירות ערך (המשך)

- ליום 31 בדצמבר 2008, כלל תיק ניירות הערך מגובי המשכנתאות (MBS) הפסדים שטרם מומשו בסך של כ-27 מיליון דולר. ליום 17 במרס 2009, הסתכמו ההפסדים שטרם מומשו כאמור, נטו, בסך של כ-25 מיליון דולר.
- ז. בתיק הזמין למכירה של קבוצת דיסקונט נכללו איגרות חוב קונצרניות, לרבות איגרות חוב של בנקים, בהיקף כולל של כ-4,460 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2007: 4,850 מיליון ש"ח). יתרת איגרות החוב האמורות כללה, ליום 31 בדצמבר 2008, הפסדים שטרם מומשו בסך של כ-836 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2007: כ-136 מיליון ש"ח). ליום 19 במרס 2009 כללה יתרת איגרות החוב האמורות הפסדים שטרם מומשו בסך של כ-1,061 מיליון ש"ח.
- ח. כל ההפסדים שטרם מומשו ליום 31 בדצמבר 2008 נובעים מניירות ערך המדורגים כ-"דירוג השקעה" ומעלה, והם מיוחסים למספר גורמים, לרבות שינויים בשיעור ריבית השוק לאחר מועד הרכישה, גידול במרווחים שחל בשוק האשראי לגבי סוגים דומים של ניירות ערך, השפעת השווקים הלא פעילים ושינויים בדירוג ניירות הערך. באשר לניירות ערך המייצגים חוב, אין כאלה שעבר זמן פרעונם או כאלה שלגביהם הבנק ו/או חברות הבת הרלבנטיות מעריכים כיום שאין סבירות שצילחיו לגבות את כל הסכומים המגיעים להם בהתאם לתנאים של חוזה ההשקעה. כיוון שלבנק ולחברות הבת הרלבנטיות יש את היכולת והכוונה להמשיך ולהחזיק בניירות הערך בעלי הפסד שלא מומש עד להתאוששות במחיר השוק (כאשר לגבי איגרות חוב הדבר יכול לקרות רק בעת מועד פדיונם), הבנק וחברות הבת הרלבנטיות אינם רואים בירידת הערך של השקעות אלה ליום 31 בדצמבר 2008, ירידה בעלת אופי אחר מאשר זמני, פרט לניירות ערך מסויימים, שבגינם נערכה הפרשה לירידת ערך כמפורט בסעיף י' להלן.
- ט. תיק ניירות הערך של קבוצת דיסקונט ליום 31 בדצמבר 2008 כולל השקעה ישירה באיגרות חוב של Federal Home Loan Bank (FHLB), Freddie Mac ו-Fannie Mae (להלן: "הסוכנויות הפדרליות"), אשר מוחזקות בידי אי די בי ניו יורק, בסך של 203 מיליון דולר (לעומת 1,075 מיליון דולר ביום 31 בדצמבר 2007). ליום 17 במרס 2009 לא חל שינוי מהותי ביתרת ההשקעות כאמור.
- י. **השקעות באיגרות חוב של מוסדות פיננסים זרים.** השקעה באיגרות חוב של Lehman Brothers – ביום 15 בספטמבר 2008 התמוטטה קבוצת Lehman Brothers (להלן: "קבוצת ליהמן"), שעד להתמוטטותה הייתה אחד מארבעת הבנקים להשקעות הגדולים ביותר בארה"ב. במועד זה החזיקו בבנק ואי די בי ניו יורק איגרות חוב של חברת האחזקות של קבוצת ליהמן בעלות כוללת של 57 מיליון דולר. כמו כן ביצע הבנק עסקאות בנכסים פיננסים מול קבוצת ליהמן. ביום 15 בספטמבר 2008 הייתה החשיפה של הבנק בגין עסקאות אלו זניחה. בנוסף, מנוהלים בבנק חשבונות שונים של חברות בקבוצת ליהמן, חלקם עבור לקוחותיה.
- ביום 18 בספטמבר 2008 הוטל, לבקשת בנק לאומי, צו עיקול זמני רחב היקף על נכסים וזכויות המצויים בחשבונות קבוצת ליהמן בבנק, בהיקף של עד כ-370 מיליון ש"ח. ביום 6 באוקטובר 2008 הגיש בנק לאומי בקשה לאישור העיקול. הבנק הגיש כתב הגנה. ביום 17 בנובמבר 2008 מסר הבנק הודעת קיזוז לשלוש חברות מקבוצת ליהמן בגין כל חובותיה של הקבוצה לבנק כנגד הנכסים והכספים של הקבוצה המצויים ברשותו, למעט בחשבונות המנוהלים עבור לקוחות הקבוצה. ביום 12 במרס 2009 ניתן תוקף של פסק דין להסכם פשרה, מכוחו אושרו העיקולים שהוטלו לבקשת בנק לאומי, בכפוף לקדימות זכויותיו של הבנק מכח זכות הקיזוז המוקנית לו.
- השקעה באיגרות חוב של Washington Mutual Bank – לאחר שהתמוטט, נרכש "WAMU" (Washington Mutual Bank) על ידי J.P.Morgan. עסקת הרכישה נעשתה בסיוע ה-FDIC, אולם J.P.Morgan לא קיבל על עצמו את החוב המתייחס לאיגרות החוב של WAMU. במועד קריסת WAMU, החזיק אי די בי ניו יורק איגרות חוב של WAMU בסך כולל של כ-10 מיליון דולר.
- השקעה באיגרות חוב של Landsbanki – הבנק השני בגודלו באיסלנד, על פי סך הנכסים, והגדול ביותר על פי מספר הסינפים וחלקו בפעילות המקומית באיסלנד. במהלך חודש אוקטובר 2008, בעקבות המשבר בשווקים, הולאם הבנק על ידי ממשלת איסלנד וכל הנכסים המקומיים שלו הועברו לבנק חדש בשם דומה, במטרה להבטיח את כספי המפקידים המקומיים. הבנק הישן נכנס להליך של כינוס נכסים. במועד קריסת Landsbanki החזיק אי די בי ניו יורק איגרות חוב של בנק זה, בסך כולל של כ-10 מיליון דולר.
- הבנק ואי די בי ניו יורק ערכו הפרשה לירידת ערך של איגרות חוב של מוסדות פיננסים זרים, ובכלל זה קבוצת ליהמן, WAMU ו-Landsbanki, בסך של 283 מיליון ש"ח.

4. אשראי לציבור (בניכוי הפרשות לחובות מסופקים)

א. אשראי לציבור

המאוחד		הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2008	2007	2008	2007
במיליוני שקלים חדשים			
117,147	102,203	69,443	59,715
260	284	158	164
117,407	102,487	69,601	59,879
(607)	(588)	(318)	(305)
116,800	101,899	69,283	59,574

הערה:

ההפרשה הספציפית לחובות מסופקים נוכחה מסעיפי האשראי המתאימים (ר' ביאור 4 ג').

ב. האשראי לציבור כולל:

1. אשראי ללווים בעיתיים שאינם רשויות מקומיות:

המאוחד		הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2008	2007	2008	2007
במיליוני שקלים חדשים			

א) אשראי ללווים בעיתיים שאינו נושא הכנסה

יתרה ליום המאזן:

1,804	1,646	1,344	1,133
154	231	98	115
284	*353	142	308

ב) אשראי ללווים שאורגן מחדש

1) אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה השוטפת עם ויתור על הכנסות:

במטבע ישראלי לא צמוד:

-	-	-	-
-	-	-	-

יתרה ליום המאזן

תקופה ממוצעת לפרעון בשנים

שיעור הכנסה אפקטיבי:

הגלום בזרמי ההחזר הצפויים

הגלום בזרמי ההחזר לפי החוזים המקוריים

במטבע ישראלי צמוד למדד:

70	73	70	70
12.5	12.5	12.5	12.5

יתרה ליום המאזן

תקופה ממוצעת לפרעון בשנים

שיעור הכנסה אפקטיבי:

הגלום בזרמי ההחזר הצפויים

הגלום בזרמי ההחזר לפי החוזים המקוריים

במטבע חוץ (לרבות צמוד למטבע חוץ) הגלום בזרמי ההחזר לפי החוזים המקוריים

* סווג מחדש.

4. אשראי לציבור (בניכוי הפרשות לחובות מסופקים) (המשך)

ב. האשראי לציבור כולל (המשך):

1. אשראי ללווים בעיתיים שאינם רשויות מקומיות (המשך):

המאוחד		הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2008	2007	2008	2007
במיליוני שקלים חדשים			
(2) אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות עם ויתור על הכנסות:			
יתרה ליום המאזן:			
1	5	-	-
במטבע ישראלי לא צמוד			
9	6	-	-
במטבע ישראלי צמוד למדד			
(3) אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה השוטפת ללא ויתור על הכנסות:			
יתרה ליום המאזן:			
174	*136	104	112
במטבע ישראלי לא צמוד			
31	49	21	23
במטבע ישראלי צמוד למדד			
69	8	69	7
במטבע חוץ (לרבות צמוד למטבע חוץ)			
ג) אשראי ללווים, שלגביהם קיימת החלטה של הנהלת הבנק על ארגון מחדש של חבותם, שטרם בוצע			
יתרה ליום המאזן			
231	33	216	33
ד) אשראי בפיגור זמני			
יתרה ליום המאזן			
550	252	334	147
ריבית שנזקפה לדוח רווח והפסד בגין האשראי הנ"ל			
20	9	17	8
ה) אשראי בהשגחה מיוחדת			
יתרה ליום המאזן			
4,147	*3,322	3,011	2,411

* סווג מחדש.

2. אשראי למגזר הרשויות המקומיות:			
א) אשראי לרשויות המקומיות			
יתרה ליום המאזן			
212	216	178	180
ב) האשראי לרשויות המקומיות כולל:			
(1) אשראי בהשגחה מיוחדת:			
יתרה ליום המאזן			
5	11	-	8
(2) אשראי בפיגור זמני:			
יתרה ליום המאזן			
3	-	-	-
ריבית שנזקפה לדוח רווח והפסד בגין אשראי כנ"ל			
-	-	-	-
(3) אשראי שאינו כלול במסגרת האשראי ללווים בעיתיים כנ"ל:			
יתרה ליום המאזן			
204	205	178	172
ריבית שנזקפה לדוח רווח והפסד בגין אשראי כנ"ל			
20	21	17	17
סך-הכל	212	178	180

* סכום נמוך מ-1 מיליון ש"ח.

4. אשראי לציבור (בניכוי הפרשות לחובות מסופקים) (המשך):

ג. הפרשה לחובות מסופקים

2008			
הפרשה ספציפית ⁽¹⁾			
סך הכל	הפרשה נוספת ⁽²⁾	לפי עומק הפיגור	אחרת
במיליוני שקלים חדשים			
המאוחד			
5,975	663	5,149	163
יתרת הפרשה לתחילת השנה			
1,089	92	942	55
הפרשות בשנת החשבון			
(292)	(86)	(156)	(50)
הקטנת הפרשות			
(17)	-	(17)	-
גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות			
780	6	769	5
סכום שנזקף לדוח רווח והפסד			
(452)	-	(447)	(5)
מחיקות נטו*			
(1)	-	(1)	-
הפרשי שער			
6,302	669	5,470	163
יתרת הפרשה לסוף השנה			
248	62	186	-
מזה: יתרת ההפרשה שלא נוכתה מסעיף אשראי לציבור			
הבנק			
4,380	349	4,031	-
יתרת הפרשה לתחילת השנה			
682	53	629	-
הפרשות בשנת החשבון			
(134)	(40)	(94)	-
הקטנת הפרשות			
(1)	-	(1)	-
גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות			
547	13	534	-
סכום שנזקף לדוח רווח והפסד			
(351)	-	(351)	-
מחיקות נטו*			
(2)	-	(2)	-
הפרשי שער			
4,574	362	4,212	-
יתרת הפרשה לסוף השנה			
223	44	179	-
מזה: יתרת ההפרשה שלא נוכתה מסעיף אשראי לציבור			

* בניכוי חובות שנגבו במהלך השנה.

הערות:

- (1) בהלוואות שלגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, לא כולל הפרשה לריבית בגין החוב בפיגור.
- (2) כולל הפרשה כללית לחובות מסופקים: המאוחד - 404 מיליון ש"ח; 2007 - 427 מיליון ש"ח; 2006 - 423 מיליון ש"ח; הבנק - 197 מיליון ש"ח; 2007 - 197 מיליון ש"ח; 2006 - 197 מיליון ש"ח. (ראה ביאור ח1).
- (3) כולל הפרשה מיוחדת לחובות מסופקים בסך 4 מיליון ש"ח.

2006				2007			
הפרשה ספציפית ⁽¹⁾				הפרשה ספציפית ⁽¹⁾			
סך הכל	הפרשה נוספת ⁽²⁾⁽³⁾	אחרת	לפי עומק הפיגור	סך הכל	הפרשה נוספת ⁽²⁾	אחרת	לפי עומק הפיגור
במיליוני שקלים חדשים				במיליוני שקלים חדשים			
5,903	748	5,005	150	6,114	675	5,278	161
849	46	735	68	739	29	649	61
(270)	(119)	(99)	(52)	(282)	(41)	(185)	(56)
(9)	–	(9)	–	(10)	–	(10)	–
570	(73)	627	16	447	(12)	454	5
(347)	–	(342)	(5)	(578)	–	(575)	(3)
(12)	–	(12)	–	(8)	–	(8)	–
6,114	675	5,278	161	5,975	663	5,149	163
135	81	54	–	194	75	119	–
4,519	352	4,167	–	4,631	360	4,271	–
475	24	451	–	416	16	400	–
(97)	(16)	(81)	–	(170)	(27)	(143)	–
(1)	–	(1)	–	(1)	–	(1)	–
377	8	369	–	245	(11)	256	–
(265)	–	(265)	–	(496)	–	(496)	–
–	–	–	–	–	–	–	–
4,631	360	4,271	–	4,380	349	4,031	–
95	44	51	–	162	44	118	–

4. אשראי לציבור (בניכוי הפרשות לחובות מסופקים) (המשך)
ד. אשראי לציבור⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני⁽²⁾ לפי גודל האשראי של לווה
המאוחד

31 בדצמבר					
2007			2008		
סיכון אשראי ⁽³⁾ *	אשראי*	מספר לווים ⁽²⁾ *	סיכון אשראי ⁽³⁾	אשראי	מספר לווים ⁽²⁾
במיליוני שקלים חדשים					
תקרת האשראי: באלפי שקלים חדשים					
478	1,420	379,229	1,645	1,675	750,596
עד 10					
626	1,165	124,462	2,424	1,913	276,212
עד 20					
1,677	2,177	131,950	4,319	2,998	237,164
עד 40					
3,617	3,207	114,400	4,837	4,000	149,657
עד 80					
4,425	3,849	78,037	4,854	4,309	84,877
עד 150					
1,848	5,142	33,769	2,039	5,393	35,036
עד 300					
1,296	6,586	18,903	1,269	7,756	21,156
עד 600					
1,553	5,240	8,329	1,460	6,685	9,980
עד 1200					
1,185	3,054	2,858	1,213	3,517	3,161
עד 2,000					
1,586	4,561	2,242	1,695	4,816	2,292
עד 4,000					
1,948	5,042	1,269	2,214	5,227	1,277
עד 8,000					
4,553	9,443	1,138	4,954	10,212	1,185
עד 20,000 ⁽⁴⁾					
5,228	10,600	598	5,434	11,042	585
עד 40,000 ⁽⁴⁾					
16,132	27,875	590	15,297	31,479	613
עד 200,000 ⁽⁴⁾					
4,404	7,213	41	3,950	9,693	50
עד 400,000 ⁽⁴⁾					
2,988	6,051	16	2,156	7,094	17
עד 800,000 ⁽⁴⁾					
1,586	1,304	3	3,535	2,328	6
עד 1,200,000 ⁽⁴⁾					
1,273	–	1	–	1,251	1
עד 1,600,000 ⁽⁴⁾					
56,403	103,929	897,835	63,295	121,388	1,573,865
סך-הכל					
–	2,204		–	11	
הכנסות לקבל וחייבים אחרים ⁽⁵⁾					
56,403	106,133		63,295	121,399	
סך-הכל					

* סווג מחדש (ר' ביאור 1 כ').

הערות:

- (1) לרבות השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים ממכשירים פיננסיים נגזרים כנגד הציבור, ובניכוי הפרשה ספציפית לחובות מסופקים.
- (2) מספר הלווים לפי סך כל האשראי וסיכון אשראי.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים, כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.
- (4) המאוחד לפי איחוד ספציפי.
- (5) יתרת לקוחות כאל בגין כרטיסי אשראי בהן כאל הוא המנפיק. בשנת 2007 המפקח על הבנקים פטר את חברות כרטיסי האשראי מפילוח היתרות לפי גודל לווה. בשנת 2008, החלו חברות כרטיסי האשראי לפלח את היתרות.

4. אשראי לציבור (בניכוי הפרשות לחובות מסופקים) (המשך)
ד. אשראי לציבור⁽¹⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני⁽²⁾ לפי גודל האשראי של לווה (המשך)
הבנק

31 בדצמבר						
2007			2008			
סיכון אשראי ⁽³⁾ *	אשראי*	מספר לווים ⁽²⁾ *	סיכון אשראי ⁽³⁾	אשראי	מספר לווים ⁽²⁾	
במיליוני שקלים חדשים						
תקרת האשראי: באלפי שקלים חדשים						
413	305	180,928	414	332	193,398	עד 10
584	501	75,440	579	531	76,739	מעל 10 עד 20
1,639	1,262	98,119	1,810	1,315	106,012	מעל 20 עד 40
3,487	2,075	92,263	3,629	2,314	98,399	מעל 40 עד 80
4,282	2,451	64,582	4,529	2,768	69,542	מעל 80 עד 150
1,716	2,000	18,609	1,748	2,163	19,679	מעל 150 עד 300
1,026	1,571	6,174	992	1,594	6,150	מעל 300 עד 600
1,068	1,821	3,469	1,059	1,824	3,424	מעל 600 עד 1200
656	1,457	1,381	712	1,533	1,447	מעל 1200 עד 2,000
1,021	2,516	1,242	1,091	2,534	1,274	מעל 2,000 עד 4,000
1,318	3,038	777	1,485	3,198	838	מעל 4,000 עד 8,000
2,575	5,162	616	3,145	5,999	707	מעל 8,000 עד 20,000
2,469	5,694	291	3,368	5,914	324	מעל 20,000 עד 40,000
9,284	18,240	333	8,035	20,609	359	מעל 40,000 עד 200,000
3,905	6,286	35	3,545	9,015	45	מעל 200,000 עד 400,000
2,648	5,436	15	2,001	6,266	15	מעל 400,000 עד 800,000
1,586	1,304	3	3,442	2,134	6	מעל 800,000 עד 1,200,000
1,273	-	1	-	1,251	1	מעל 1,200,000 עד 1,600,000
40,950	61,119	544,278	41,584	71,294	578,359	סך-הכל

* סווג מחדש (ר' ביאור 1 כו').
הערות:

- (1) לרבות השקעות באגרות חוב של הציבור, נכסים הנובעים ממכשירים פיננסיים נגזרים כנגד הציבור ובניכוי הפרשה ספציפית לחובות מסופקים.
(2) מספר הלווים לפי סך כל האשראי וסיכון אשראי.
(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים, כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

4. אשראי לציבור (בניכוי הפרשות לחובות מסופקים) (המשך):
ה. פרטים על אופן חישוב ההפרשה הספציפית בהלוואות לדיור במאוחד

הפרשה ספציפית					
יתרת אשראי	יתרת חוב מאזנית ⁽⁴⁾	יתרה בפיגור	לפי עומק הפיגור ⁽⁵⁾	אחרת	סך-הכל
במיליוני שקלים חדשים					
31 בדצמבר 2008					
9,964	288	97	145	–	145
3,351	76	34	5	29	34
798	55	19	13	17	30
14,113	419	150	163	46	209

הלוואות לדיור⁽¹⁾⁽⁶⁾

הלוואות גדולות⁽²⁾

הלוואות אחרות⁽³⁾

31 בדצמבר 2007*					
8,196	299	93	142	–	142
2,173	66	29	5	30	35
815	60	20	16	19	35
11,184	425	142	163	49	212

* סוג מחדש.

הערות:

- (1) ההלוואות שעל פי הוראות בנק ישראל, קיימת חובה לערוך בגין הפרשה לפי עומק הפיגור.
- (2) הלוואות לדיור שיתרת כל אחת מהן עולה על 841 אלפי ש"ח (2007: 805 אלפי ש"ח).
- (3) הלוואות במישכון דירת מגורים - נערך בהתאם לחוזר שפירסם בנק ישראל ביום 1 בינואר 2006 לפיו נקבע כי הלוואה לצורך הדיווח הכספי תכלול הלוואות שניתנו לכל מטרה במישכון דירת מגורים.
- (4) יתרת אשראי בעייתי (מעל עומק הפיגור של 3 חודשים) לאחר ניכוי יתרת ההפרשות.
- (5) כולל יתרת הפרשה ספציפית מעבר להפרשה על פי עומק הפיגור בסך של 19.0 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2007: 15.3 מיליון ש"ח).
- (6) כולל יתרת אשראי בבנק בסך של 91 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2007: 91 מיליון ש"ח).

ו. הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה בגין לחובות מסופקים לפי עומק הפיגור
המאוחד

31 בדצמבר 2007						31 בדצמבר 2008					
עומק הפיגור											
מעל 3	מעל 6	מעל 15	הלוואות	מעל 3	מעל 6	מעל 15	הלוואות	מעל 3	מעל 6	מעל 15	הלוואות
עד 6	עד 15	עד 33	שאורגנו	עד 6	עד 15	עד 33	שאורגנו	עד 6	עד 15	עד 33	שאורגנו
חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים	חודשים
במיליוני שקלים חדשים											
6	12	17	79	–	114	7	13	18	71	–	109
מזה: רבית על סכום הפיגור											
1	–	1	23	–	25	1	–	1	19	–	21
יתרת ההפרשה לחובות מסופקים לפי עומק הפיגור ⁽¹⁾											
–	17	38	108	–	163	–	20	39	104	–	163
יתרת ההלוואות בניכוי הפרשה											
137	107	43	28	–	315	135	117	44	27	1	324

(1) לא כולל הפרשה לרבות בגין החוב שבפיגור.

5. אשראי לממשלות

המאוחד		הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2008	2007	2008	2007
במיליוני שקלים חדשים			
1,460	362	1,460	362
31	12	1	1
1,491	374	1,461	363

הערה:
(1) כולל אשראי לממשלות זרות במאוחד - בסך 20 מיליון ש"ח (2007: 2 מיליון ש"ח).
בבנק - אין יתרה.

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה

א. המאוחד

31 בדצמבר 2008		31 בדצמבר 2007	
חברות כלולות	חברות מאוחדות	חברות כלולות	חברות מאוחדות
במיליוני שקלים חדשים			
סך הכל	סך הכל	סך הכל	סך הכל

השקעות

1,784	-	1,784	-	1,931
52	-	52	-	3
64	-	64	-	74
116	-	116	-	77
1,900	-	1,900	-	2,008

מזה:

817	-	817	-	891
(9)	-	(9)	-	32
(16)	-	(16)	-	(3)

פרטים בדבר מוניטין:

10 שנים		10 שנים	
204	374	214	292
98	272	206	240

פרטים לגבי ערך בספרים ושוי השוק

של השקעות סחירות:

1,453	-	1,453	-	1,451
705	-	705	-	1,387

הערה:
(1) כולל רווחים והתאמות מתרגום השקעות ביחידות אוטונומיות שנצברו ממועד הרכישה ועד ליום 31.12.91.

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ב. הבנק

31 בדצמבר 2007			31 בדצמבר 2008		
סך הכל	חברות מאוחדות	חברות כלולות	סך הכל	חברות מאוחדות	חברות כלולות
במיליוני שקלים חדשים					
השקעות					
השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני (לרבות מוניטין) ⁽¹⁾					
7,291	5,778	1,513	7,490	5,981	1,509
השקעות אחרות:					
110	107	3	1,422	1,419	3
579	576	3	66	64	2
689	683	6	1,488	1,483	5
7,980	6,461	1,519	8,978	7,464	1,514
מזה:					
3,580	2,677	903	3,851	2,908	943
רווחים שנצברו מ-1 בינואר 1992					
סעיפים שנצברו בהון העצמי מ-1 בינואר 1992:					
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, נטו					
(11)	(41)	30	(225)	(214)	(11)
33	34	(1)	12	13	(1)
32	32	–	32	32	–
פרטים בדבר מוניטין:					
10 שנים			10 שנים		
300	292	8	382	374	8
246	240	6	277	272	5
פרטים לגבי ערך בספרים ושווי השוק של השקעות סחירות:					
1,451	–	1,451	1,453	–	1,453
1,387	–	1,387	705	–	705

הערה:

(1) כולל רווחים והתאמות מתרגום השקעות ביחידות אוטונומיות שנצברו ממועד הרכישה ועד ליום 31.12.91.

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך) חלקו של הבנק ברווחים או בהפסדים של חברות מוחזקות

הבנק			המאוחד		
2006	2007	2008	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים					
חלקו של הבנק ברווחים מפעולות רגילות					
248	457	272	190	175	18
של חברות מוחזקות (במאוחד – כלולות)					
–	–	–	–	–	(88)
הפסדים מירידת ערך של חברות מוחזקות					
248	457	272	190	175	(70)
סך-הכל					
הפרשה למסים:					
מסים שוטפים					
25	22	26	–	–	–
מסים נדחים					
3	⁽¹⁾ 143	⁽²⁾ (23)	2	⁽¹⁾ 130	–
סך-כל ההפרשה למסים					
28	165	3	2	130	–
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) מפעולות רגילות לאחר					
220	292	269	188	45	(70)
השפעת המס של חברות מוחזקות (במאוחד – כלולות)					

הערות:

(1) כולל הפרשה למס בסך של 130 מיליון ש"ח בגין חלק הבנק ברווחי הבנק הבינלאומי (ר' סעיף ו' להלן).
(2) כולל ביטול עתודה למס בגין חלק הבנק ברווחי כאל (ר' ביאור 29 יא' להלן).

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ג. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות:

שם החברה	פרטים על החברה	חלק בהון המקנה				ההשקעה במניות			
		זכות לקבלת		חלק	בזכויות ההצבעה	לפי שווי מאזני ⁽¹⁾		לפי שווי שוק	
		רווחים	2007			2008	2007	2008	
		2007	2008			2007	2008		
במיליוני שקלים חדשים									
באחוזים									
1. חברות בת מאוחדות									
Discount Bancorp, Inc. ⁽²⁾	חברת אחזקות, ארה"ב	100.00	100.00	100.00	100.00	25	20	-	-
Israel Discount Bank of New York ⁽³⁾	בנק מסחרי, ארה"ב	100.00	100.00	100.00	100.00	2,445	2,390	-	-
בנק מרכזי דיסקונט בע"מ	בנק מסחרי	100.00	100.00	100.00	100.00	1,363	1,480	-	-
בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ ⁽⁴⁾	בנק למשכנתאות	100.00	100.00	100.00	100.00	880	907	-	-
כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ⁽⁵⁾	שירות כרטיסי אשראי	71.83	71.83	79.00	79.00	603	774	-	-
דיסקונט ליסינג בע"מ	החכרת ציוד	100.00	100.00	100.00	100.00	100	104	-	-
דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ	חברה לחיתום והשקעות	100.00	100.00	100.00	100.00	(153)	(219)	-	-
דיסקונט מנפיקים בע"מ	הנפקת ניירות ערך	100.00	100.00	100.00	100.00	54	56	-	-
IDB (Swiss) Bank Ltd. ⁽⁷⁾	בנק מסחרי, שווייץ	100.00	100.00	100.00	100.00	74	173	-	-
חברות המוחזקות על ידי Israel Discount Bank of New York									
Discount Bank (Latin America) ⁽⁸⁾	בנק מסחרי, אורוגוואי	100.00	100.00	100.00	100.00	172	190	-	-
IDBNY Realty (Delaware), Inc. ⁽⁸⁾	חברת אחזקות, ארה"ב	100.00	100.00	100.00	100.00	1,661	1,694	-	-
IDB Realty LLC. ⁽⁹⁾	REIT, ארה"ב	100.00	100.00	100.00	100.00	6,382	6,401	-	-
חברה המוחזקת על ידי דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ:									
פרינט א.ק. תקשורת בע"מ	חברת אחזקות	100.00	100.00	100.00	100.00	(19)	(41)	-	-
2. חברות כלולות									
הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ⁽¹⁰⁾	בנק מסחרי	26.45	26.45	11.09	11.09	1,451	1,453	705	1,387
חברה המוחזקת על ידי דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ:									
Kardan Financial Services N.V. ⁽¹¹⁾	השקעות פיננסיות, הולנד	11.00	11.00	20.00	20.00	316	189	-	-

הערות:

- (1) לרבות יתרות עודפי עלות מיוחסים ומוניטין.
- (2) חברת אחזקות בבעלות ובשליטה מלאה של הבנק המחזיקה במניות של Israel Discount Bank of New York בבעלות ובשליטה מלאה.
- (3) לפרטים בדבר חקירה בעניינים הקשורים לדיני איסור הלבנת הון, ר' סעיף ד' להלן.
- (4) החברה מוחזקת על ידי Discount Bancorp, Inc.
- (5) לפרטים בדבר הצעת רכש מלאה למניות בנק דיסקונט למשכנתאות, ר' סעיף ז' להלן.
- (6) לפרטים בדבר ערבות בלתי מוגבלת בסכום לטובת ויזה אירופה, למילוי כל התחייבויותיה של כאל, ר' ביאור 19 ג' 12 להלן. לפרטים בדבר רכישת אמצעי שליטה נוספים בשנים 2006-2007, ר' סעיף ט' להלן.
- (7) כולל ביטול עתודה למס בגין חלק הבנק ברווחי כאל (ר' ביאור 29 יא' להלן).
- (8) לפרטים בדבר רכישת ארזי בנק ומיזוג עם החברה, ר' סעיף י' להלן.
- (9) כלול בדוחות הכספיים של Israel Discount Bank of New York.
- (10) כלול בדוחות הכספיים של IDBNY Realty (Delaware), Inc.
- (11) לפרטים נוספים אודות ההשקעה, ר' סעיף ו' להלן.
- (12) לפרטים נוספים אודות ההשקעה ופרטים בדבר הסכם למכירת ההשקעה והסכם אופציה לרכישת מניות KFS, ר' סעיף ח' להלן.
- (13) לרבות התאמות מתרגום של יחידות אוטונומיות בחו"ל והתאמות בגין הצגת ניירות ערך מסויימים של חברות מוחזקות לפי שווי הוגן.
- (14) מוניטין.
- (15) כולל הפרשה למס בגין חלק הבנק ברווחי הבנק הבינלאומי, בסך של 130 מיליון ש"ח (ר' סעיף ו' להלן).

מזה יתרת הפרש מקורי		השקעות הוניות אחרות		תרומה לרווח הנקי מפעולות רגילות		מזה הפסד מירידת ערך		סעיפים אחרים שנצברו בהון העצמי ⁽¹²⁾		ערבויות עבור החברה לטובת גופים מחוץ לקבוצה	
2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים											
-	-	-	-	(1)	(3)	-	-	2	3	-	-
-	-	-	285	(59)	58	-	-	(290)	(428)	-	-
-	-	58	-	166	149	-	-	44	12	-	-
7	7	-	371	22	27	-	-	-	-	-	-
57	61	43	40	87	⁽⁶⁾ 191	-	-	-	3	-	-
-	-	-	-	3	4	-	-	-	-	-	-
-	-	294	327	2	(63)	-	-	-	(2)	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	(10)	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	18	27	-	-	3	(6)	-	-
-	-	-	-	(84)	25	-	-	2	5	-	-
-	-	-	-	(317)	56	-	-	(41)	(87)	-	-
-	-	282	454	6	(21)	-	-	(3)	(4)	-	-
-	-	-	-	⁽¹⁴⁾ 26	43	-	-	32	(21)	-	-
-	-	-	-	-	(107)	-	-	-	(20)	-	92

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ד. חקירה בעניינים הקשורים לדיני איסור הלבנת הון

בשנת 2005 ניהל משרד התובע המחוזי של ניו יורק חקירות במספר בנקים ומוסדות כספיים, בנושא עמידתם בחובות הנובעות מדיני איסור הלבנת הון וזאת בעניין העברת הכספים מברזיל לארה"ב.

במסגרת חקירות אלה ובעקבותיהן, נחקר גם אי די בי ניו יורק. למיטב ידיעת הבנק, ממציא החקירה הצביעו על כך שאי די בי ניו יורק לא פעל על פי הכללים הנוגעים לאיסור הלבנת הון, לא תיעד כראוי פרטי לקוחות והחלטות בנוגע לפעילויות חשודות, לא דיווח עליהן כראוי ולא קיים תוכנית ציות ראויה בנושאים הקשורים להלבנת הון. כמו כן הצביעו ממציא החקירה על כך שרוב הליקויים שנתגלו הועלו בביקורות קודמות שערכו רשויות הפיקוח. במקביל, נערכה באי די בי ניו יורק בדיקה (שגרתית) משותפת של מחלקת הבנקים של מדינת ניו יורק וה-FDIC (Federal Deposit Insurance Corporation) והתגלו ליקויים רבים בנושא יעילות הבקורות והדיווח בנושאי איסור הלבנת הון (AML) ומניעת מימון טרור.

כתבי ההוראות. בעקבות הממצאים האמורים, הוצאו על ידי מחלקת הבנקים של מדינת ניו יורק ועל ידי ה-FDIC (להלן: "רשויות הפיקוח") כתבי הוראות בהם נדרש אי די בי ניו יורק, להפסיק לפעול על פי הנהלים הקיימים עקב היותם לקויים, לתקן את הליקויים, לעבות את הליכי הבקרה והפיקוח, לקבוע תוכנית אכיפה ולתקן את הנהלים הקשורים בנושאים אלה, והכל בדרך ובמועדים שנקבעו על ידי הרשויות האמורות (להלן: "כתבי ההוראות").

ביום 15 בדצמבר 2005, אישר אי די בי ניו יורק כי הוא מסכים לפעול בהתאם לנדרש בכתבי ההוראות. הבנק, כחברה האם של אי די בי ניו יורק, הצהיר כי הוא מודע לאמור וקיבל על עצמו לפעול כמיטב יכולתו כדי להבטיח קיומן של ההתחייבויות האמורות. במקביל ובנוסף, הגיע אי די בי ניו יורק, ביום 15 בדצמבר 2005, להסדר עם התובע המחוזי של ניו יורק לסיום החקירה בדרך של הסכם פשרה. בהסכם התחייב אי די בי ניו יורק לשתף פעולה עם התובע המחוזי. כן הכיר אי די בי ניו יורק בעובדות מסוימות הנוגעות לחשבונות מסויימים, ובעובדה שבקורות פנימיות מסוימות ונהלי הבנק וטיפולו בנושא איסור הלבנת הון תרמו לממצאים של התובע המחוזי ורשויות הפיקוח. על פי ההסכם התחייב אי די בי ניו יורק לשלם סך של 8.5 מיליון דולר וכן לדווח תוך שנה לתובע המחוזי על כל הפעולות שנקטו לטיפול נזהלי אי די בי ניו יורק ולתיקון הליקויים שנמצאו הן על ידי התובע המחוזי והן על ידי גורמי הפיקוח על הבנקים כמפורט בכתבי ההוראות, דיווח שבוצע בהתאם לנדרש. הסכום האמור הופרש במלואו בשנת 2005. התובע המחוזי של מדינת ניו יורק הסכים שלא לתבוע את אי די בי ניו יורק וחברות הקשורות אליו בנוגע לחקירה.

בעקבות הדוח החליט דירקטוריון אי די בי ניו יורק למנות תת-ועדה שתדון בהמלצות הדוח בנוגע לתפקוד הדירקטוריון. ועדת הדירקטוריון דנה בהמלצות הדוח, ככל שהן מתייחסות לפעולות הדירקטוריון, והכינה ניתוח של הפעולות שנקטו ושיינקטו. הניתוח הוצג בפני דירקטוריון אי די בי ניו יורק בישיבתו בחודש דצמבר 2006. כמו כן נדרשה הנהלת אי די בי ניו יורק, על ידי דירקטוריון אי די בי ניו יורק, למסור לדירקטוריון תכנית מפורטת ליישום המלצות הדוח.

שינויים בהרכב ההנהלה והדירקטוריון של אי די בי ניו יורק. בחודש פברואר 2006 מונה מר ראובן שפיגל לתפקיד מנכ"ל אי די בי ניו יורק, במקום מר אריה שר. במהלך שנת 2006 הוחלפה כל ההנהלה הבכירה של אי די בי ניו יורק וכן הוחלפו רוב חברי הדירקטוריון.

יישום ההתחייבויות שבכתבי ההוראות. הנהלת אי די בי ניו יורק החלה מיד לאחר הוצאת כתבי ההוראות ביישום ההתחייבויות שבכתבי ההוראות ובהסכם שיתוף הפעולה עם התובע המחוזי על פי לוח הזמנים שנקבע. אי די בי ניו יורק נדרשה לפעול בשלושה רבדים: האחד, הכנת תוכנית אכיפה מקיפה ליישום האמור בכתבי ההוראות. לצורך כך נשכרו שירותי חברת KPMG אשר הכינה עבור אי די בי ניו יורק דוח בדיקת פערים (Gap Report). השני, בחינת פעולות ההנהלה הבכירה ביחס ליישום ממציא ביקורת קודמים. לשם כך נשכרו שירותיה של חברת Promontory (חברה למתן שירותי ייעוץ פיננסיים, שאחד מתחומי ההתמחות שלה הוא מתן מענה ללקוחות המתמודדים עם דרישות רגולטוריות). הרובד השלישי, בדיקת כל העסקאות שעשה אי די בי ניו יורק בין השנים 2002-2005 (Look back) בכדי לאתר פעילות שנחזית להיות חשודה, וככזו טעונה דיווח.

מרבית הפעולות הנדרשות הושלמו, ואי די בי ניו יורק ממשיך בתהליך של חיזוק הבקורות והנהלים.

עלויות. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2005 נכללה הפרשה בסך של 120 מיליון ש"ח בגין קנסות וייעוץ. עלות ביצוע השיפורים והבדיקות הסתכמה בסך של 16.1 מיליון דולר בשנת 2006, בסך של 13.3 מיליון דולר בשנת 2007 ובסך של 3.5 מיליון דולר בשנת 2008. אי די בי ניו יורק חיזק את הבקורות והנהלים הקשורים בציות ולהערכתו לא צפויות עלויות משמעותיות נוספות בשנת 2009.

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

להערכת הבנק, לא הייתה לחקירה ולכתבי ההוראות המתוארים לעיל השפעה ניכרת על עסקי אי די בי ניו יורק, מעבר להגדלת ההוצאות והקטנת הרווח בשנים 2006 ו-2007 שנבעו מנשיאת אי די בי ניו יורק בקנסות ובהוצאות הכרוכות בתיקון הליקויים.

להערכת הבנק, לאור הפעולות שנקטו לתיקון הליקויים, חשיפתו האפשרית בגין החקירה וכתבי ההוראות המתוארים לעיל היא נמוכה.

התפתחויות נוספות. בחודש ינואר 2007 פנה אי די בי ניו יורק למשרד עורך דין חיצוני, המלווה את הבנק בעניינים רגולטוריים (להלן עורך הדין החיצוני), בבקשה לערוך בדיקה בנוגע לעסקאות שנעשו בין אי די בי ניו יורק לבין מר מתיו ברונפמן, מבעלי השליטה בבנק וחברות הקשורות אליו. הבדיקה נועדה לוודא שעסקאות אלה קיבלו את כל האישורים הנדרשים על פי הדין החל בארה"ב מכח היותן עסקאות עם בעל שליטה וכן ליתן המלצות בקשר לעסקאות אלה ובקשר לנושא בכללותו. ביום 23 בפברואר 2007 הוכנה על ידי עורך הדין החיצוני טיוטת דוח בדיקה (להלן: "טיטת דוח הבדיקה"), אשר כוללת התייחסות למספר עסקאות וביניהן אלה המפורטות בביאור 22 ט' להלן.

בחודש פברואר 2007 פנה עורך הדין החיצוני לדירקטוריון אי די בי ניו יורק והפנה את תשומת לב הדירקטורים לאחריותם לפקח על היחסים בין בעלי המניות ונציגיהם בדירקטוריון אי די בי ניו יורק וזאת, על מנת להבטיח שלא תפגע התקדמות אי די בי ניו יורק ביישום כתבי ההוראות בשל חילוקי דעות בין בעלי המניות.

טיטת דוח הבדיקה הועברה לתגובת מספר גורמים וביניהם יו"ר הדירקטוריון הקודם של אי די בי ניו יורק, מר גרונשטיין. מר גרונשטיין העלה השגות לגבי טיוטת דוח הבדיקה וביניהן טענות להשפעה בלתי הוגנת של הנהלת אי די בי ניו יורק על עורכי טיוטת דוח הבדיקה. טענות אלה הועברו על ידי הבנק לבדיקה חיצונית של משרד עורכי דין אמריקאי, כמפורט להלן (ר' סעיף 5 להלן).

ביום 1 באפריל 2007 נערך בדירקטוריון הבנק דיון בנושא אי די בי ניו יורק. בדיון זה התקבלו ההחלטות הבאות:

(1) להמליץ לבעלי שליטה בבנק או לנציגים של בעלי השליטה, שלא לכהן כדירקטורים באי די בי ניו יורק ובבנקורפ.

ההמלצה האמורה, נתקבלה מתוך ראייה של טובת קבוצת דיסקונט ובכלל זה של החברות בהן מכהנים בעלי השליטה ונציגיהם כדירקטורים, לדעת דירקטוריון הבנק, כהונתם של בעלי שליטה ונציגיהם בדירקטוריון יוצרת קשיים בתפקוד הדירקטוריון וההנהלה של אי די בי ניו יורק.

(2) להקים ועדת אד הוק ("הוועדה") אשר הוסמכה לדרוש ולקבל דיווחים, ככל שתמצא לנכון, בקשר לאי די בי ניו יורק ובנקורפ ובכלל זה בקשר לכל העסקאות וההסכמים שנעשו בחברות אלה שלא במהלך העסקים הרגילי, ולתת לדירקטוריון המלצות בקשר לכך. במסגרת זו הוסמכה הוועדה לבדוק את ההתקשרויות שהוזכרו בטיטת דוח הבדיקה בדיסקונט ובנקורפ באי די בי ניו יורק, את הטענות שהעלה מר גרונשטיין במסגרת תגובתו לטיטת הדוח וכן עניינים נוספים וביניהם התקשרות עם משרד עורכי הדין בו שותף מר לן גרונשטיין למתן שירותי ייעוץ משפטי והתקשרות אי די בי ניו יורק עם גב' אלכסנדרה לבנטל, שבמועד ההתקשרות כיהנה כדירקטורית באי די בי ניו יורק, להעסקתה כמנכ"ל חברת אי די בי קפיטל קורפ, שהינה חברה בת בבעלות מלאה של אי די בי ניו יורק (להלן: "העסקאות הנבדקות").

(3) להורות למפקר הפנימי של הבנק לבצע בדיקה מיוחדת, שלא במסגרת תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית, באי די בי ניו יורק ולדווח לדירקטוריון הבנק על ממצאיו.

בהמשך להחלטות האמורות פעלו הוועדה ודירקטוריון הבנק כמפורט להלן:

(1) משמסרה לבעלי השליטה ונציגיהם המלצת הדירקטוריון כי לא יכהנו כדירקטורים באי די בי ניו יורק ובנקורפ, הודיעו מר מתיו ברונפמן, שכיהן כיו"ר דיסקונט ובנקורפ וכדירקטור באי די בי ניו יורק, ומר מייקל ראובינוף, שכיהן כדירקטור באי די בי ניו יורק, כי יסיימו את כהונתם כדירקטורים בחברות בקבוצת דיסקונט.

מר גרונשטיין, שכיהן אותה עת כיו"ר אי די בי ניו יורק וכדירקטור בדיסקונט ובנקורפ הודיע, כי אינו מוכן להענות להמלצה האמורה תוך נימוק הודעתו. בהמשך לכך, תוך ראיית טובת קבוצת דיסקונט, החליט הדירקטוריון בישיבה מיום 13 באפריל 2007, לסיים את כהונתו של מר גרונשטיין כדירקטור בחברות בקבוצת דיסקונט.

(2) הוועדה קיימה מספר ישיבות ובין היתר פנתה לקבלת חוות דעת של משרד עורכי דין חיצוני בניו יורק בנוגע לדין אמריקאי החל על העסקאות הנבדקות והנחתה את משרד עורכי הדין החיצוני שנשכר על ידי הבנק לבדיקת טענותיו של מר גרונשטיין בקשר לדוח הבדיקה (ר' לעיל). כמו כן, הוועדה קיבלה דיווחים מהמפקר הפנימי של הבנק בנוגע לממצאי בדיקתו בניו יורק (ר' סעיף 3 להלן) והנחתה אותו, בין היתר, לבחון את פעילות דירקטוריון אי די בי ניו יורק וועדותיו.

(3) הוועדה דנה בין היתר, באופן הפיקוח של הבנק כבעל שליטה על אי די בי ניו יורק ובנקורפ, בקשר לעסקאות הנבדקות בפרט, ולאופן אישור עסקאות מסוג זה בכלל, ודרכים מומלצות לאישור, פיקוח ובקרה בעתיד. לעניין זה פנתה הוועדה לקבלת חוות דעת ממומחה משפטי בעל שם, אשר בין היתר נשכר על ידי הבנק להציע תוכנית ממשל תאגידי כוללת לקבוצה.

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

(4) בחודש יולי 2007, הוגש לוועדה דוח הבדיקה המיוחדת שערך המבקר הפנימי של הבנק בדיסקונט בנקורפ וב-אי די בי ניו יורק. ממציא הדוח הצביעו, בין היתר, על ליקויים בקשר עם ההליכים לאישור עסקאות עם "אנשים קשורים" בבנקורפ וב-אי די בי ניו יורק, ועל העדר נהלים בנושא זה.

(5) בחודש יולי 2007 הוגש לוועדה לדירקטוריון דוח הבדיקה של משרד עו"ד האמריקאי, אשר נשכר לבדוק את טענותיו של יו"ר אי די בי ניו יורק לשעבר, מר גרונשטיין, כפי שהועלו במכתב התגובה שלו ל"טיוטת דוח הבדיקה", שהוזכר לעיל. מדוח הבדיקה עלה כי לא היה בסיס כלשהו לטענות מר גרונשטיין.

(6) בראשית חודש ספטמבר 2007 הוגש לוועדה דוח הבדיקה הסופי של משרד עורכי הדין האמריקאי, אשר נשכר על ידי הבנק לבחון את העסקאות נשוא כתב המינוי של הוועדה, בין היתר בהיבט של הדין האמריקאי. הדוח מצביע על ליקויים בהליכי אישור העסקאות שנבדקו, על ליקויים שנבעו מנוכחותם של נציגי בעלי המניות בדירקטוריון אי די בי ניו יורק, כמפורט לעיל, ועל אי הקפדה על כללי ממשל תאגידי תקין באי די בי ניו יורק. מסקנות עורכי הדוח הינן שרובם המכריע של הליקויים תוקנו עם הפסקת כהונתם של בעלי השליטה ונציגיהם בדירקטוריונים של דיסקונט בנקורפ ואי די בי ניו יורק. עוד קובעים עורכי הדוח כי יש לפעול לפיתוח מנגנוני פיקוח על דיסקונט בנקורפ ואי די בי ניו יורק מצד החברה האם ולשקול אימוץ כללי ממשל תאגידי שנועדו להחיל עליהן את כללי הדין בישראל בכל הקשור לאישור עסקאות עם בעלי עניין. לא ניתנו המלצות בעניין זה.

(7) בחודש אוגוסט 2007 המליצה הוועדה לדירקטוריון לאמץ את הכללים וההליכים אשר הוצעו בחוות דעת משפטית שהוגשה לה על ידי מומחה משפטי בעל שם, לפיה יוחלו על אישור עסקאות בין בעלי עניין בבנק לבין בנקורפ ואי די בי ניו יורק הליכי האישור הנדרשים בדין הישראלי בנוגע לעסקאות בין בעלי עניין בבנק לבין הבנק. ההמלצה כפופה לאפשרות החלטה בהתאם לדין האמריקאי החל על בנקורפ ואי די בי ניו יורק.

יצוין כי חוות הדעת המשפטית האמורה הינה חלק מתוכנית כוללת של "ממשל תאגידי" לקבוצת דיסקונט אשר נמצאת בהכנה.

(8) כאמור בסעיף 5 לעיל, בעקבות ממציא הבדיקה בקשר לטענותיו של יו"ר אי די בי ניו יורק לשעבר, מר גרונשטיין, כנגד "טיוטת דוח הבדיקה" מחודש ינואר 2007, לפיהם לא היה בסיס כלשהו לטענותיו של מר גרונשטיין, הושלמה "טיוטת דוח הבדיקה" ובראשית חודש נובמבר 2007 הוגש הדוח הסופי לדירקטוריון אי די בי ניו יורק.

לדעת עורכי הדוח הסופי, נמצאו ליקויים בהליך אישורן של מספר עסקאות בעלי שליטה עם אי די בי ניו יורק ועם דיסקונט בנקורפ. הליקויים הנוגעים לאישור מתן הלוואה לחברה בשליטת אחד מבעלי השליטה, לשיפוז קומה 12 שהושכרה לה בשכירות משנה, ואי תשלום דמי שכירות בגין המושכר האמור לתקופה של 9 חודשים, עשויים להגיע לכדי הפרת הוראות רגולטוריות שונות. הדוח הוגש לרשויות בחודש ספטמבר 2007.

(9) לאור המלצות דוח הבדיקה שילמה החברה השוכרת לאי די בי ניו יורק ריבית בגין האיחור בתשלום דמי שכירות. כמו כן, בהתאם להמלצות הדוח נתבקשה ונתקבלה חוות דעת שמאי בקשר לגובה דמי השכירות הראויים נכון למועד דוח הבדיקה. לאור חוות דעת השמאי ניהל אי די בי ניו יורק משא ומתן לשינוי דמי השכירות, והוסכם על העלאתם בכ-4 דולר לרגל מרובע. תיקון הסכם, בכל הנוגע לגובה דמי השכירות, אושר על ידי האורגנים המוסמכים באי די בי ניו יורק וכן על ידי האורגנים המוסמכים בבנק, כעסקה מזכה. לפרטים נוספים, ר' ביאור 22 ט' (1).

(10) בחודש פברואר 2008 הוגשו לדירקטוריון המלצות וועדת אד הוק לענייני ניו יורק. הוועדה המליצה כי חלק מהעסקאות שנבדקו על ידי ייבחנו על פי הכללים שאושרו במסגרת תוכנית "ממשל תאגידי" לקבוצת דיסקונט. כמו כן המליצה הוועדה, בין היתר, לקבוע כללים ונהלים בקשר להרכב דירקטוריון אי די בי ניו יורק ובקשר לאיתור ואישור מועמדים לדירקטוריון זה, והכל במטרה לחזק את אי התלות של דירקטוריון אי די בי ניו יורק בבעלי השליטה ולחזק את שליטת הבנק באי די בי ניו יורק; לקבוע כללי דיווח לדירקטוריון בקשר לאי די בי ניו יורק. דירקטוריון הבנק אימץ את המלצות הוועדה. הבנק פועל ליישום ההמלצות. לרבות במסגרת קוד ממשל תאגידי לקבוצת דיסקונט.

(11) בחודש מרס 2009 פנה יו"ר הדירקטוריון לשעבר של אי די בי ניו יורק, מר גרונשטיין, אל יו"ר אי די בי ניו יורק בדרישה לקבלת תשלומים שונים (לרבות שכר, פיצויים והוצאות) עבורו ועבור אדם נוסף, בגין תקופת כהונתו כיו"ר הדירקטוריון. מר גרונשטיין לא נקב בפנייתו בסכום הנדרש על ידו או במנגנון לחישובו.

ה. מכירת פעילות קופות הגמל

ביום 29 בינואר 2007, נחתם הסכם בין הבנק וחברת הבת דיסקונט ניהול קופות גמל בע"מ (להלן: "דיסקונט גמל") לבין כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "כלל ביטוח"), לפיו תרכוש כלל ביטוח מאת הבנק ודיסקונט גמל את פעילותם בתחום ניהול קופות הגמל (להלן: "קופות הגמל

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

הנמכרות", לרבות ובנוסף: את המונוטין שנצבר בתחום ניהול קופות גמל; את זכויות הקניין בשמות המסחריים של קופות הגמל הנמכרות וכן במידע, בקובץ הנתונים, ברשימות העמיתים ובתיקים הפיזיים; את מכלול הזכויות וההתחייבויות לגבי ניהול כל קופות הגמל הנמכרות וכן כל נכסי קופות הגמל הנמכרות, לרבות את הזכות לקבלת דמי ניהול וההכנסות האחרות הקשורות בניהול קופות הגמל הנמכרות וכן את כל יתר הזכויות וההתחייבויות של חברה מנהלת ביחס לקופות הגמל הנמכרות (להלן ביחד: "הזכויות וההתחייבויות המומחות").

התמורה בגין הזכויות וההתחייבויות המומחות נקבעה לסך של 621 מיליון ש"ח, בכפוף להתאמות.

ביום 19 ביוני 2007 הושלמה העסקה, לאחר שהתקיימו התנאים המתלים לביצועה, בהתאם להוראות הסכם המכר.

במקביל להשלמת העסקה נחתמו בין הבנק לבין חברות בנות של כלל ביטוח הסכמי הפצה, תפעול ושירותים לעמיתים. לפי הסכמים אלה יפיץ הבנק את קופות הגמל הנמכרות למשך 10 שנים, וכן יפיץ קופות גמל אחרות שבניהול חברות בנות של כלל ביטוח, ויספק לכלל ביטוח שירותי תפעול ביחס לקופות הנמכרות למשך 5 שנים. שירותי ההפצה יהיו בתמורה לעמלת הפצה בתעריף המקסימלי שנקבע בהוראות הדין. שירותי התפעול יינתנו תמורת סכום שנתי של 0.1% מנכסי קופות הגמל הנמכרות.

בהסכם נקבעו הוראות בדבר העברת הבעלות במאגרי המידע של קופות הגמל הנמכרות ובדבר הענקת זכות שימוש מוגבלת לבנק ולדיסקונט גמל במאגרי המידע הנ"ל.

כן נקבעו בהסכם הסדרי שיפוי ולפיהם, יינתן שיפוי בגין תביעה או דרישה שתוגש עד תום 7 השנים שלאחר מועד הסגירה נגד כלל ביטוח, כלל גמל או נושאי משרה בהן, אך לא נגד קופות הגמל הנמכרות, בגין תביעה שעילתה במעשים או במחדלים של הבנק, דיסקונט גמל בע"מ או נושאי משרה בה שקדמו למועד הסגירה. השיפוי בגין עניינים הקשורים לתביעות עובדים יהיה מלא. השיפוי בגין נושאים אחרים יהיה בגובה 50% ויגובל לסכום חיוב מצטבר העולה על 1 מיליון דולר. בכל מקרה הסכום המצטבר של השיפוי לא יעלה על התמורה הכוללת בעסקה, בתוספת הצמדה וריבית.

החל ממועד השלמת העסקה הופטר הבנק מאחריותו או ערבותו לביצוע תשלומים מסויימים לעמיתי קופות הגמל הנמכרות ביחס למרכיב ההפקדות הנומינליות שלהם (להלן: "ערבות הבנק"), וכלל ביטוח נטלה על עצמה התחייבות חלופית כלפי העמיתים.

קופות הגמל הנמכרות הן: תמר, גפן, קופה מרכזית לפיצויים, שקמה, אשכולות, תואר, הדס קופה מרכזית לפיצויים ו-אדמונד דה רוטשילד דיסקונט חו"ל.

התמורה ששולמה בגין הזכויות וההתחייבויות המומחות, לאחר ביצוע התאמות כפי שסוכמו בין הצדדים, הסתכמה ב-607 מיליון ש"ח. הרווח נטו שנבע ממכירת פעילות קופות הגמל הסתכם ב-394 מיליון ש"ח, והוא נרשם בשנת 2007 בסעיף "רווח נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים.

1. ההשקעה בבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ("הבנק הבינלאומי")

1. הנפקה בבנק הבינלאומי

בדוח מיידי מיום 13 במרס 2007 דיווח הבנק הבינלאומי על החלטת הדירקטוריון שלו לפעול לקראת אפשרות הגדלת ההון באמצעות הנפקה של זכויות למניות ו/או זכויות לניירות ערך אחרים, שיש בהם לשפר את מבנה ההון שלו, אשר תוצענה לכלל בעלי מניותיו, כולל מרכיב הטבה אפשרי ביחס למחיר המניה בשוק. יצוין כי לאור מבנה הון המניות שלו, ולאור הוראות חוק ניירות ערך, הבנק הבינלאומי רשאי להנפיק ולרשום למסחר בבורסה רק מניות ו/או זכויות למניות בנות 0.01 ש"ח ערך נקוב, שהינן סוג המניות בעל זכויות ההצבעה העדיפות. קדמה לכך פניה של בעל השליטה בבנק הבינלאומי למנכ"ל הבנק בה מסר לו, כי בכוונת הבינלאומי לפעול לפרסם תשקיף הנפקת זכויות על אף שהבנק עשוי להפגע ממהלך זה.

בעקבות הפניה הנ"ל פנה הבנק באמצעות בא כוחו בדרישה לבינלאומי שלא לנקוט בשום מהלך שעשוי לפגוע בבנק ואשר כל תכליתו להיטיב עם בעל השליטה בבינלאומי.

במקביל, הבנק הגיע להסדר עם בנק ישראל, שפרטיו להלן:

הבנק ירכוש (בכפוף לאישור הארגונים המוסמכים בו) את מלוא המניות שיוצעו לו על פי התשקיף כבעל מניות בבנק הבינלאומי; הבנק יפקיד בידי נאמן, שזהותו וההוראות שיינתנו לו יוסכמו עם המפקח על הבנקים, את אותו חלק מן המניות שיירכשו על ידו על פי התשקיף, אשר יגרום לכך ששיעור החזקותיו בבנק הבינלאומי יהיה גבוה יותר משיעור החזקותיו בבנק הבינלאומי ערב פרסום התשקיף (להלן: "ההחזקות העודפות") ולתקופה שלא תעלה על שנה וחצי; הבנק יימנע מהפעלת זכויות ההצבעה הצמודות להחזקות העודפות באסיפות הכלליות של הבנק הבינלאומי; לא יחול שינוי בזכויותיו של הבנק למינוי דירקטורים בבנק הבינלאומי; לאחר ניצול הזכויות כמפורט לעיל, בכוונת הבנק להידבר עם הבנק הבינלאומי ובעלי השליטה בו, במטרה לבחון הצעות ותרחישים שונים, בין היתר, בקשר למבנה ההון של

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

הבנק הבינלאומי ולהחזקותיו של הבנק בבנק הבינלאומי; אם המהלך האמור לא יעלה יפה ואם עד תום שנה מיום ניצול הזכויות על ידי הבנק, לא יימצא תרחיש שיהיה מקובל על בנק ישראל, בין לעניין ההחזקות העודפות ובין לעניין החזקותיו של הבנק בבנק הבינלאומי, אזי לאחר שתינתן לבנק הזדמנות נאותה להשמיע את טענותיו בפני בנק ישראל, ימכור הבנק את ההחזקות העודפות, כל זאת בכפוף לשמירה על זכויותיו של הבנק בבנק הבינלאומי, ככל שהן רלבנטיות ליכולתו להציג את ההשקעה בבנק הבינלאומי בדוחותיו הכספיים על בסיס שווי מאזני, על הכרוך בכך, ובהתאם להוראות שייקבעו בכתב הנאמנות.

ביום 24 במאי 2007 פרסם הבנק הבינלאומי תשקיף מדף להנפקת מניות בנות 0.01 ש"ח ע.ג. ואופציות, בין בדרך של הצעת זכויות ובין בדרך של הצעה לציבור. במקביל פרסם הבנק הבינלאומי דוח מידי בו צוין, בין היתר, כי אין ודאות כי ההצעות כאמור אכן תתבצענה. ביום 5 ביולי 2007 אישר בנק ישראל כי ההסדר האמור יחול גם על מספר הצעות בדרך של זכויות שיעשו על פי תשקיף המדף שפרסם הבנק הבינלאומי, בכפוף לתנאים מסויימים. כן אושר נוסח כתב הנאמנות וזהות הנאמן.

בעקבות האמור נוהלו בין הצדדים מגעים, שבשלב זה לא עלו יפה. בהמשך לאמור לעיל ועל רקע המחלוקות בין הצדדים, הודיע הבנק הבינלאומי ביום 19 בנובמבר 2007, כי יחדל מלהעביר לבנק נתונים מסויימים מתוך דוחותיו הכספיים טרם פרסומם, כפי שנהג בעבר. הבנק הבינלאומי נימק הודעתו בכך שלאחרונה, בעקבות ועל רקע המחלוקות האמורה, הסתבר לו, לטענתו, כי יישום שיטת השווי המאזני על ידי הבנק בקשר להשקעתו בבנק הבינלאומי, אינו נאות. עוד מסר הבנק הבינלאומי כי נעשתה פניה בעניין זה לרשות ניירות ערך על מנת לקבל את עמדתה, וזו טרם התקבלה.

ביום 25 בדצמבר 2007 פנה הבנק במכתב לרשות ניירות ערך ומסר כי נודע לו באקראי מפי בא כוח הבנק הבינלאומי שהרשות קיבלה החלטה בעניין. הבנק ביקש לקבל מידע בקשר להחלטה זו, במיוחד לאור העובדה שרשות ניירות ערך לא פנתה לבנק בעניין, לא ידעה אותו על קיום הליך כלשהו וכי על פניו מדובר בפניה של צד המצוי בסכסוך מסחרי עם הבנק. בתשובה מסרה רשות ניירות ערך כי בסוגייה יחליט המפקח על הבנקים וכי היא לא גיבשה עמדה סופית בעניין, ובכל מקרה הבנק מוזמן להציג עמדתו בנושא. בשלב זה סוכם עם הרשות להמתין להחלטת המפקח על הבנקים בסוגייה.

יצוין כי מאז רכישת אמצעי השליטה בבנק הבינלאומי לא חל שינוי בהסדרים בין בעלי המניות בבנק הבינלאומי, בשיעור שבנק דיסקונט מחזיק באמצעי שליטה בבנק הבינלאומי, או בהיתר הנגיד לרכישת אמצעי שליטה בו. גם בכללי החשבונאות המקובלים הרלבנטיים לא חל שינוי בשנים האחרונות.

השקעת הבנק בבנק הבינלאומי מוצגת בדוחות הכספיים לפי שיטת השווי המאזני מאז רכישת אמצעי השליטה בבנק הבינלאומי, לפני למעלה מעשרים שנה, ועמדת הבנק הייתה ועודנה, שהטיפול החשבונאי הראוי בהשקעת הבנק בבנק הבינלאומי הינו הטיפול לפי שיטת השווי המאזני.

ביום 22 בינואר 2008 הודיעה רשות ההגבלים העסקיים לבנק כי הממונה על ההגבלים העסקיים בוחנת היבטים שונים הנוגעים לאחזקות הבנק בבנק הבינלאומי. לצורך הבדיקה האמורה נדרש הבנק להעביר לממונה על ההגבלים העסקיים ידיעות ומסמכים שונים. במכתב נוסף, מאותו תאריך, הבהירה רשות ההגבלים העסקיים כי לאור העובדה שסוגיית אחזקות הבנק בבנק הבינלאומי נבחנת על ידם, "הצדדים נוטלים סיכון משפטי ומסחרי בשל כל שינוי ביחס למצב הדברים הקיים, שיש בו כדי לחזק את הזיקה בין שני הבנקים". בעקבות חילופי דברים שהתנהלו בין הבנק לרשות ההגבלים עסקיים, סוכם שתיערך פגישה בין הצדדים בטרם תימסר תשובת הבנק לגופו של עניין. הפגישה טרם נערכה, והבנק טרם השיב לפניית הרשות לגופה. על פי עמדת הבנק ויועציו המשפטיים, הבנק פועל כדין לצורך הגנה על זכויותיו כבעל מניות מיעוט בבנק הבינלאומי, וכך גם הודיע לרשות.

הבנק שקל אפשרות לנקוט בהליכים משפטיים נגד הבנק הבינלאומי בטענה, בין היתר, כי מהלך הנפקת הזכויות הינו מהלך שכל תכליתו להיטיב עם בעל השליטה בבנק הבינלאומי, ומהווה קיפוח זכויותיו של הבנק כמיעוט, וניצול כוחו של בעל השליטה בבנק הבינלאומי לרעה וכי עליו לקבל אישורים ככזה.

בעקבות קיום מגעים בין הצדדים, בידיעת בנק ישראל ובהמשך לבקשתו, השהה הבנק בשלב זה את הגשת ההליכים. בהקשר לכך, הנחה הדירקטוריון את הנהלת הבנק לפעול כך שהיה ויגובש הסדר שיקלול מתווה במסגרתו יקטין הבנק את אחזקותיו בבנק הבינלאומי, אזי, מתווה כאמור יהיה כפוף לשמירת התנאים שיאפשרו המשך רישום השקעת הבנק בבנק הבינלאומי על בסיס שיטת השווי המאזני, תיקון הסכם בעלי המניות בבנק הבינלאומי משנת 1983 ותנאים נוספים ככל שיידרשו לצורך שמירת הזכויות של הבנק. הסדר בין הבנק לבין הבנק הבינלאומי, אם וככל שיגובש, כפוף לאישור הדירקטוריון.

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

בדוחות הכספיים שפורסמו על ידי הבנק עד וכולל הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2007, הונח שההחזקה במניות הבנק הבינלאומי תהיה החזקה מתמשכת ובהתאם לכך לא נרשמה בהם הפרשה למס בגין חלקו של הבנק ברווחים שנצברו בבנק הבינלאומי. נוכח האמור לעיל אין וודאות שתקיים במלואה ההנחה של החזקה מתמשכת בהשקעה ולפיכך, ערך הבנק בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2007 הפרשה למס, בסך של כ-130 מיליון ש"ח, בגין חלק ההשקעה אשר להערכת הבנק לא ניתן להניח לגבי החזקה מתמשכת, כאמור לעיל. המפקח על הבנקים ניהל שיחות עם הבנק ועם הבנק הבינלאומי ובעלת השליטה בו, במטרה לגבש פתרון בין הצדדים. ברבעון השלישי של שנת 2008 התקיימו פגישות ישירות בין הצדדים שמטרתן גיבוש פתרון כאמור. במסגרת זו נבחנו נושאים שונים ואפשרויות שונות. בין היתר נדון נושא מבנה ההון של הבנק הבינלאומי, ההסדרים בין הבנק לבין בעל השליטה בבנק הבינלאומי וכן אחזקות הבנק בבנק הבינלאומי. בשלב זה טרם גובש הסדר כלשהו והרעיונות שהועלו היו בגדר רעיונות בוסריים וראשוניים. לבקשת הבנק הבינלאומי ובעלת השליטה בו ועל רקע המשבר בשווקים הפיננסיים בכלל ואי הודאות בשוק ההון הישראלי בפרט, הופסקו המגעים בין הצדדים.

2. נתונים אודות ההשקעה בבנק הבינלאומי

ביום 31 בדצמבר 2008 החזיק הבנק ב-26.4% מהון המניות וב-11.4% מזכויות ההצבעה בבנק הבינלאומי. השווי המאזני של השקעת הבנק בבנק הבינלאומי ליום 31 בדצמבר 2008, הוא 1,453 מיליון ש"ח. שווי הבורסה של החזקות הבנק ליום 31 בדצמבר 2008: 705 מיליון ש"ח. שווי הבורסה של החזקות הבנק ליום 29 במרס 2008: 790 מיליון ש"ח.

3. **חוות דעת בשאלת ההפרשה לירידת ערך.** הבנק קיבל חוות דעת מפרופ' יורם עדן, רו"ח, שהסכים לאיזכור בדוחות הכספיים, בה נבחנה השאלה האם הבנק נדרש, בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים, לערוך הפרשה לירידת ערך בגין השקעתו בבנק הבינלאומי. **מגבלות בביצוע הערכת השווי.** הבנק הבינלאומי סירב להמציא למעריך השווי מטעם הבנק כל סיוע או מידע, פרט למידע המתפרסם ממילא על ידיו, ופרט למספר הבהרות כלליות, אשר הועברו לפרופ' עדן באמצעות הבנק. לאור האמור, התבקש פרופ' עדן לאמוד את שווי של הבנק הבינלאומי בהתבסס על מידע גלוי.

בחוות הדעת ציין פרופ' עדן כי הדוחות הכספיים המתפרסמים לציבור ודוחות הדירקטוריון הנלווים אליהם כוללים מידע אשר בעיקרו צופה פני עבר. לצורך הערכת שווי מקצועית ואמינה נדרש מידע נוסף אותו ניתן לקבל רק מהתאגיד נשוא הערכת השווי וחברי ההנהלה שלו. הכנת הערכת שווי בהתאם למידע המתפרסם לציבור בלבד הינה איפוא בעייתית ומטבע הדברים, הערכה כזו חשופה יותר לטעויות. הדברים נכונים מקל וחומר לגבי בנק, בו קיימת חשיבות לקבלת מידע מפורט יותר אודות תיק האשראי של הבנק והערכות הנהלתו בדבר ההתפתחויות הצפויות לו בעתיד, המרווחים הצפויים, תוכניות עסקיות וכיו"ב.

ביצוע הערכת שווי בהתבסס על הדיווחים של הבנק הבינלאומי. לצורך ביצוע הערכת השווי התבסס פרופ' עדן על מידע גלוי בלבד ובפרט, דוחות כספיים שנתיים מבוקרים ודוחות כספיים ביניים מסוקרים שפרסם הבנק הבינלאומי. מקורות אלה נראים כאמינים ולא בא לידיעתו דבר העלול להצביע על חוסר סבירות הנתונים בהם השתמש או על כך שהפריטים הכספיים הנכללים בדוחות הכספיים של הבנק הבינלאומי, אינם מוצגים על פי עקרונות חשבונאיים מקובלים, וכי נדרשת הפחתה/התאמה כלשהי בערכם של פריטים כספיים אלו. פרופ' עדן לא בדק את הנתונים, ולפיכך עבודתו אינה מהווה אימות לנכונותם לשלמותם ולדיוקם של נתונים אלה.

שיטת הערכת שווי. הערכת השווי בוצעה בשיטת היוון זרמי המזומנים (DCF METHOD), וכללה את השלבים הבאים:

- קביעת הרווח הבסיסי של הבנק הבינלאומי, המבטא את רכיבי ההכנסות וההוצאות בעלי אופי פרמננטי ואשר נגזרים מהיקף הפעילות הנוכחי;
- בניית תחזית זרמי המזומנים לארבע השנים המתחילות בשנת 2009, בהסתמך על הנחות יסוד לגבי התפתחות רכיבי ההכנסות וההוצאות של הבנק הבינלאומי;

- חישוב ערך הבנק בתום תקופת התחזית (Residual Value), על פי מודל גורדון;

- היוון תזרים המזומנים המתקבל במחיר ההון המתאים.

הערכת השווי נעשתה על בסיס הדוחות המאוחדים של הבנק הבינלאומי ליום 31 בדצמבר 2008, כאשר המודל בו השתמש פרופ' עדן הוא המודל ששימש אותו בהכנת הערכת השווי ליום 30 בספטמבר 2008, על בסיס הנתונים המעודכנים שנכללו בדוחות המאוחדים של הבנק הבינלאומי ליום 31 בדצמבר 2008. תוקף ההערכה הינו ליום 29 במרס 2009.

הערכת שווי קודמת של הבנק הבינלאומי. פרופ' עדן ציין כי בחודש מרס 2003, ערך הערכת שווי לאחזקות בנק דיסקונט בבנק הבינלאומי, שנדרשה לשם בדיקת הצורך בהפרשה לירידת ערך ההשקעה, ולאחר מכן עדכן את ההערכה בכל אחד מ-12 הרבעונים העוקבים. המתודולוגיה

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

שביסוד הערכות השווי הקודמות וההנחות ששימשו בהכנתן, עמדו אף הן לנגד עיניו בהכנת הערכת השווי של הבנק הבינלאומי. פרופ' עדן הוסיף וציין כי בחודש נובמבר 2008 ערך הערכת שווי כאמור ליום 30 בספטמבר 2008. המתודולוגיה שביסוד הערכת שווי זו וההנחות ששימשו בהכנתה, אף הן עמדו לנגד עיניו בהכנת הערכת השווי הנוכחית של הבנק הבינלאומי.

מידע צופה פני עתיד. בהערכת השווי ציין פרופ' עדן שהוא התייחס גם למידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון של הבנק הבינלאומי. מידע צופה פני עתיד הנו מידע בלתי ודאי לגבי העתיד, מבוסס על מידע הקיים בבנק הבינלאומי, לתאריך הדוח, וכולל הערכות של הבנק הבינלאומי או כוונותיו נכון לתאריך הדוח. אם הערכות אלה של ההנהלה לא תתממשנה, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. פרופ' עדן הוסיף וציין כי הערכת השווי, כשלעצמה, מכילה מידע צופה פני עתיד, המשקף את הערכתו לגבי פרמטרים שונים ובהתבסס על המידע שהיה בפניו (מידע גלוי). אם הערכות אלה לא תתממשנה, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות שהעריך, ציין פרופ' עדן.

ההנחות העיקריות אשר שימשו בהכנת הערכת השווי:

- שיעור הגידול השנתי בהיקף הנכסים המניבים – 3% בשנת 2009, 3.5% בשנת 2010, 4% בשנת 2011 ו-4% בשנת 2012. שיעורי גידול אלה נגזרו מהשיקולים הבאים:
- פרופ' עדן הניח כי בשל המשבר בשוק ההון אפשרויות גיוס ההון ממקורות חוץ בנקאיים (לרבות הנפקות אג"ח וקבלת אשראי מחברות ביטוח ומוסדות פיננסיים אחרים) פחתו, באופן משמעותי. המגזר העסקי יהיה חייב לפנות למערכת הבנקאית כדי למחזר אשראי שגויס בעבר ממקורות חוץ בנקאיים;
- נכון הוא שהמשק נקלע למיתון והאטה כלכלית, שמטבע הדברים יביאו לקיטון הביקוש לאשראי. עם זאת, פרופ' עדן סבור שבסך הכל יגדל הביקוש לאשראי בנקאי בתקופות הבאות. פרופ' עדן ציין כי בשנת 2008 חל גידול של 10.17% באשראי לציבור ביחס לאשראי ליום 31 בדצמבר 2007. גם ברבעון הרביעי של שנת 2008 חל גידול בנכסים המניבים (גם ללא השפעת הנגזרים) ושיעור הגידול הצפוי בשנת 2009 כולה דומה לשיעור הגידול ברבעון הרביעי של שנת 2008.
- בנק ישראל וממשלת ישראל הודיעו על תכניות פעולה כלכליות שנועדו להקל את מצוקת האשראי במשק והכוללות גם מתן ערבות מדינה ללווים שונים. צעדים אלה עשויים להקל על לוויים לפנות למערכת הבנקאית ולהביא להגדלת האשראי הניתן על ידי המערכת הבנקאית;
- המרווחים הפיננסיים – מבחינת הנתונים הרבעוניים של הבנק הבינלאומי עולה לכאורה שהמרווח הפיננסי ברבעון הרביעי לכשעצמו ירד לכדי 1.06%. אולם יש לתת את הדעת לכך כי קיימות הטיות באופן המדידה והדיווח על המרווחים הפיננסיים. הטיות הנובעות מכך שצד הנכסים כולל גם נכסים שההכנסות מהם נרשמות כנגד ההון הפעיל ולא כנגד ההתחייבות. ממדידה נאותה יותר, לדעת פרופ' עדן, שנערכה על ידי השוואת בסיס הנכסים לבסיס ההתחייבויות (תוך ניטרול הנכסים הנ"ל), עולה כי המרווח ברבעון הרביעי מגיע לכדי 1.34%. פרופ' עדן הניח כי בתקופה הקרובה יושפע המרווח ממספר גורמים בעלי השפעה מקזזת:
- הירידה בשיעורי הריבית תביא מאליה להקטנת המרווח;
- לבנק הבינלאומי תינתן אפשרות לטייב את תיק האשראי ולהגדיל את פרמיית הסיכון.
- פרופ' עדן הניח כי שיעור המרווח צפוי לעלות בשנים הבאות כלהלן: 1.30% בשנת 2009, 1.31% בשנת 2010, 1.33% בשנת 2011 ו-1.35% בשנת 2012 ואילך.
- שיעור תשואה נוספת על ההון הפעיל – מטעמי זהירות, בשל הירידה בשיעורי הריבית במשק, הניח פרופ' עדן כי שיעור התשואה (ברוטו, לפני מס) על ההון הפעיל של הבנק הבינלאומי יהיה 3.5%. שיעור זה משקף תשואה על נכס חסר סיכון במח"מ של 20-15 שנים ליום 31 בדצמבר 2008 (לפי נתוני חברת "שערי ריבית");
- הפרשה לחומ"ס – פרופ' עדן ציין כי יש לתת את הדעת כי עד וכולל לשנת 2000, היו שיעורי ההפרשה בבנק הבינלאומי מהנמוכים ביותר במערכת הבנקאית. כתוצאה מכשלי אשראי שניתנו בשנים 2001 ו-2002, שהוחמרו על ידי המיתון במשק בשנים 2001-2003, עלה שיעור ההפרשה באופן תלול.
- עם חידוש הצמיחה במשק, ובעיקר כתוצאה משינוי המדיניות בבנק הבינלאומי, ירד שיעור ההפרשה לחובות מסופקים.
- הרכישות של בנק אוצר החייל ושל בנק מסד, שעיקר פעילותם היא מול משקי בית ומפרנסים יציבים, שיפרה, באופן מהותי, את תמהיל האשראי של הבנק הבינלאומי.

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

- שיעור ההפרשה לחובות מסופקים בבנק הבינלאומי (על בסיס שנתי) לשנת 2008 עמד על 0.39% לעומת שיעור של 0.32% בשנת 2007 ושיעור של 0.40% בשנת 2006. בנסיבות אלו, מצא פרופ' עדן לנכון להציב את השיעור של 0.4% לאורך כל תקופת התחזית, ולהוסיף הפרשה נוספת של 0.7% לשנת 2009, 0.5% לשנת 2010, 0.1% לשנת 2011 ו-0.05% משנת 2012 ואילך.
- ההכנסות התפעוליות והאחרות – ההכנסות התפעוליות שנכללו בדוחות הכספיים של הבנק הבינלאומי משקפות כבר את השפעת מכירת קופות הגמל וקרנות הנאמנות. כמו-כן הן משקפות את השפעת החקיקה בתחום הגבלת העמלות הבנקאיות.
- בשנת 2008 חלה עליה של 9.5% בהכנסות מעמלות תפעוליות (1,223 מיליון ש"ח בשנת 2008 לעומת 1,117 מיליון ש"ח בשנת 2007). עם זאת, הירידה ברווח בהשקעות ממניות ובהכנסות האחרות (בעיקר דמי ניהול ודמי תפעול מקופות גמל וקרנות נאמנות) הביאה לירידה בסכום הכולל של ההכנסות התפעוליות האחרות בשיעור של 4.8% (מ-1,425 מיליון ש"ח בשנת 2007 ל-1,357 מיליון ש"ח בשנת 2008). להערכת פרופ' עדן ניתן להניח כי שיעור הגידול בהכנסות התפעוליות יהיה דומה לשיעור הגידול בנכסים המניבים. מטעמי זהירות, הניח פרופ' עדן כי שיעור גידול מתון זה מגלם בתוכו את הגידול הצפוי בהכנסות התפעוליות הנובעות משוק ההון, אם וכאשר תהיה התאוששות בפעילות בשוק ההון;
- הוצאות תפעוליות – בשנת 2008, הסתכמו ההוצאות התפעוליות של הבנק הבינלאומי ב-2,635 מיליון ש"ח לעומת סכום של 2,338 מיליון ש"ח בשנת 2007 (גידול של 12.7%, ובניטרול בנק מסד שאוחד לראשונה בדוחות לשנת 2008, גידול של 6.8%).
- הוצאות השכר הסתכמו ב-1,461 מיליון ש"ח בשנת 2008 לעומת 1,330 מיליון ש"ח בשנת 2007 (גידול של 9.8%, ובניטרול בנק מסד, גידול של 3.9%). דירקטוריון הבנק הבינלאומי מסביר את עיקר הגידול בהפסדי היעודה לפיצויים (54 מיליון ש"ח) ובעלויות שכר סלקטיביות. מאידך, עקב הירידה בהפרשה למענקי עובדים נרשמה ירידה בבסיס הוצאות השכר.
- דירקטוריון הבנק הבינלאומי מציין כי החל משנת 2008 מתנהל תהליך של שילוב בנק מסד ובנק אוצר החייל (שהתבססו על מערכות התשתית של בנק הפועלים) במערכות התשתית של הבנק הבינלאומי, תוך ביצוע שידרוג מערכות. הבנק הבינלאומי אומד את עלות פרויקט שילוב מסד ואוצר החייל ושידרוג המערכות בכ-30 מיליון דולר.
- שיעור כיסוי ההוצאות התפעוליות והאחרות על ידי ההכנסות התפעוליות והאחרות הגיע בשנת 2008 ל-51.5% (ובניטרול בנק מסד ל-51.9%) לעומת שיעור של 60.9% בשנת 2007. דירקטוריון הבנק הבינלאומי מסביר את הירידה בשיעור הכיסוי בירידה בהכנסות מדמי ניהול קופות גמל, ירידה בהכנסות מדיבידנד מ"בזק" שהתקבלה בשנת 2007, ירידה ברווח מממוש מניות ומהפרשה לירידת ערך בגין השקעה בקרנות גידור. יחס כיסוי של 51.5% הינו מהגרועים במערכת הבנקאית בישראל.
- פרופ' עדן הניח כי בשל המיתון הצפוי בשנת 2009, הוצאות השכר בבנק הבינלאומי תגדלנה בשיעור של 1.0% בלבד. משנת 2010 ואילך הניח פרופ' עדן שיעור גידול שנתי של 3.0% בהוצאות השכר.
- ההוצאות התפעוליות האחרות בשנת 2008 כללו גם הוצאות הפחתת מוניטין על בסיס אורך חיים שימושיים בסכום של 42 מיליון ש"ח – הוצאות שאינן הוצאות הכרוכות בתזרימי מזומנים. פרופ' עדן הפחית הוצאות אלה מבסיס ההוצאות התפעוליות האחרות והניח בנוסף, כי בשל קיום מרכיב קבוע בהוצאות התפעוליות האחרות, הן תגדלנה בשיעור של 50% משיעור הגידול השנתי בהכנסות התפעוליות והאחרות שהונח לעיל.
- התחזית שערך פרופ' עדן מניחה כי יחס הכיסוי בשנת 2012 יגיע לכדי 55.3%.
- מסים על הכנסה – שיעור המס האפקטיבי יהיה גבוה בכל שנה ב-2% משיעור המס הסטטוטורי החל על בנקים. בשל הוצאות לא מוכרות תמידיות. בנוסף, לאור ביטול חוק התאומים בשל אינפלציה, הניח פרופ' עדן כי שיעור המס האפקטיבי יהיה גבוה יותר משיעור המס הסטטוטורי וזאת בשל שחיקת ההון העצמי. פרופ' עדן אמד הפרש זה על ידי הוספת מכפלת ההון הפנוי (שאינו זכאי עוד להגנה) בתחזית שיעור האינפלציה לתקופות הבאות, להכנסה החייבת במס בכל שנה.
- תחזית האינפלציה לתקופות הבאות שהוצבה, לצורך חישוב זה, הינה 0% לשנת 2009, 1.5% לשנת 2010, ו-2% משנת 2011 ואילך;
- שיעור צמיחה קבוע לאינסוף – פרופ' עדן הניח כי בשל גידול בתל"ג יהיה שיעור הצמיחה לאינסוף 1.5%. למיטב ידיעתו, ציין פרופ' עדן, זהו שיעור הצמיחה לטווח ארוך בישראל המקובל כיום בעבודות הערכות שווי. יושם אל לב כי שיעור גידול זה אינו מניח למעשה גידול בתל"ג לנפש;
- מחיר ההון – בחישוב שיעור ההיוון בהתאם למודל השוק מתקבל שיעור היוון בטווח שבין 9.8% ל-10.85%. פרופ' עדן ציין שיש לנקוט משנה זהירות בהיצמדות טכנית למודל השוק לצורך קביעת שיעור ההיוון. זאת, הן בשל רמת הסחירות הנמוכה יחסית במניות הבנק

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

הבינלאומי, והן משום שהתקף האמפירי של מודל זה, ובמיוחד בתקופות משבר, הינו נמוך יחסית. מטעמים אלו, מצא פרופ' עדן לנכון להניח מחיר הון בטווח שבין 10.5%-11.5% לצורך בחינת שאלת ירידת ערך ההשקעה בבנק הבינלאומי. פרופ' עדן ביצע ניתוחי רגישות להערכת השווי בטווח שבין 9.5%-12.5%. פרופ' עדן ציין כי בהערכת השווי שערך ליום 30 בספטמבר 2008, הוא ביצע ניתוח רגישות בטווח שבין 10%-12.5%. לנוכח הירידה שחלה בחודשים האחרונים בשער הריבית חסרת הסיכון, מצא פרופ' עדן לנכון להפחית ב-0.5% את הסך התחתון בניתוח הרגישות.

עוד ציין פרופ' עדן כי בהערכות השווי שערך בשנים 2003 עד 2006 הוא הציב שיעור הון בטווח שבין 9%-11%. בניתוח שנערך על ידי בנק UBS ואשר פורסם ביום 19 בפברואר 2009, הדין בארבעת הבנקים המסחריים הגדולים בישראל (בנק הפועלים, בנק לאומי, בנק דיסקונט ובנק מזרחי-טפחות) הוצב שיעור הון של 11.5% לשלושת הבנקים הראשונים ושיעור הון של 11% לבנק מזרחי-טפחות. ניתוח הרגישות נערך בטווח של אחוז אחד מעל ומתחת לשיעור ההון הנ"ל. להערכת פרופ' עדן, שיעורי הון אלה הינם מוטים כלפי מעלה ולמיטב ידיעתו, הערכת UBS אינה מקובלת על המערכת הבנקאית.

השקעה בויזה כאל. ההשקעה בכאל הינה השקעה אסטרטגית של הבנק הבינלאומי ואיננה מיועדת למימוש בשנים הקרובות. לפיכך, כלל בהערכה את ההשקעה לפי השווי הנגזר מהעסקה שנחתמה עם בנק המזרחי-טפחות ביום 18 בנובמבר 2008, בניכוי מס של 21% (המניח שלא יהיה מימוש בחמש השנים הקרובות).

הפרשה מיוחדת. מטעמי זהירות, מצא פרופ' עדן לנכון ליצור הפרשה מיוחדת נוספת (מעבר להפרשות שנכללו בדוחות הכספיים של הבנק הבינלאומי ליום 31 בדצמבר 2008) בסכום כולל של 100 מיליון ש"ח (נטו לאחר השפעת המס). הפרשה זו באה כדי לכסות מימוש אפשרי של הפסד העלול לנבוע כתוצאה מכל אחד מהגורמים הבאים: הפסד אפשרי בגין ניירות ערך זמינים למכירה ותביעות תלויות.

זכויות בעלי מניות חיצוניים. זכויות בעלי המניות החיצוניים מייצגות את חלקם בהון של חברות הבת של הבנק הבינלאומי. היתרה ליום 31 דצמבר 2008 משקפת את השווי המאזני של זכויות בעלי המניות החיצוניים. להערכת פרופ' עדן לו היה נערך חישוב במתודולוגיה דומה לשווי ההון של זכויות בעלי המניות החיצוניים לא היתה לו השפעה מהותית, אם בכלל, על תוצאות ההערכה.

ריכוז תוצאות הערכת שווי (במיליוני ש"ח):

שיעור ההון	9.50%	10.00%	10.50%	11.00%	11.50%	12.00%	12.50%
שווי הפעילות	6,743	6,314	5,933	5,593	5,287	5,010	4,759
שווי ההשקעה בכ.א.ל.	619	619	619	619	619	619	619
הפרשה מיוחדת	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)	(100)
זכויות בעלי מניות חיצוניים	(518)	(518)	(518)	(518)	(518)	(518)	(518)
שווי ההון העצמי	6,744	6,315	5,934	5,594	5,288	5,011	4,760

כעולה מהערכה זו, שווי הבנק הבינלאומי מצוי בטווח של 4,760 מיליוני ש"ח עד 6,744 מיליוני ש"ח. השווי הכלכלי הנ"ל משקף מכפיל הון בטווח שבין 86.7% לבין 122.8%.

שווי ההשקעה, מחושב על פי חלקו של הבנק בהון של הבנק הבינלאומי נע איפוא בטווח שבין 1,257 לבין 1,780 מיליון ש"ח. פרופ' עדן ציין כי שווי ההשקעה אינו מתמצה בשווי שצויין לעיל והוא הצביע על ערך נוסף כחבילה, בפרט מנקודת מבטו של משקיע אסטרטגי בבנק הבינלאומי. ערך זה אמנם אינו בר מימוש מיידי, ציין פרופ' עדן, אך אין להתעלם ממנו.

ניתוח רגישות נוסף. פרופ' עדן ערך ניתוח רגישות כדי לבחון השפעה אפשרית על התוצאה הבסיסית של שינויים בפרמטרים הבאים:

- שינוי של 0.5% בהנחת שיעור הגידול בנכסים המניבים לאורך כל תקופת התחזית;
- שינוי של 0.1% בהנחת שיעור ההפרשה לחובות מסופקים לאורך כל תקופת התחזית;
- שינוי של 0.02% בהנחת שיעור המרווח הפיננסי לאורך כל תקופת התחזית.

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

12.50%	12.00%	11.50%	11.00%	10.50%	10.00%	9.50%	
4,760	5,011	5,288	5,594	5,934	6,315	6,744	התוצאה הבסיסית
(284)	(299)	(317)	(336)	(356)	(380)	(407)	שינוי כתוצאה מ-קטון של 0.5% בשיעור הגידול בנכסים המניבים
(5.97%)	(5.97%)	(5.99%)	(6.00%)	(6.00%)	(6.01%)	(6.03%)	ב-1%
(181)	(190)	(200)	(211)	(222)	(236)	(250)	גידול של 0.1% בהפרשה לחובות מסופקים
(3.81%)	(3.80%)	(3.78%)	(3.77%)	(3.74%)	(3.73%)	(3.70%)	ב-1%
(197)	(206)	(217)	(229)	(241)	(256)	(272)	ירידה של 0.02% בשיעור המרווח הפיננסי
(4.15%)	(4.12%)	(4.10%)	(4.09%)	(4.06%)	(4.05%)	(4.03%)	ב-1%

סיכום. לאור האמור לעיל הגיע פרופ' עדן לכלל דעה, שהשווי בר ההשבה של השקעת בנק דיסקונט בבנק הבינלאומי הנו בטווח של 96.3% ל-108.1% מהשווי שבו רשומה ההשקעה בספרי הבנק. מכאן ששווי של הבנק הבינלאומי הראשון אינו נופל, באופן מהותי, אם בכלל, משווי המאזני, ולפיכך, הוא סבור כי, מכל הבחינות המהותיות, הבנק לא נדרש לרשום הפחתה בספריו בגין השקעתו בבנק הבינלאומי. הבנק בחן את חוות הדעת וסמך עליה את ידיו.

עניין אישי. פרופ' עדן ציין בחוות הדעת כי אין לו עניין אישי במניות בנק דיסקונט או במניות הבנק הבינלאומי. (הבנק נתן לפרופ' עדן שיפוי, בגין כל נזק שייגרם לו, כתוצאה מהגשת חוות הדעת, פרט למקרה בו ייקבע כי פעל ברשלנות חמורה או בזדון).

ז. הצעת רכש מלאה למניות בנק דיסקונט למשכנתאות

ביום 14 במרס 2007 פרסם הבנק הצעת רכש מלאה למניות בנק דיסקונט למשכנתאות המוחזקות בידי הציבור, דהיינו 460,735 מניות רגילות ש"ח ערך נקוב, המהוות 34.93% מההון המונפק והנפרע ומזכויות ההצבעה בבנק דיסקונט למשכנתאות. עד ליום 3 במאי 2007 התקבלו הודעות קיבול בגין 415,532 מניות, אשר מהוות 31.5% בהון ובזכויות ההצבעה בבנק דיסקונט למשכנתאות. בהתאם, התקיים בהצעה התנאי לביצוע רכישה כפויה על פי סעיף 337 (א) לחוק החברות, התשנ"ט-1999. ביום 7 במאי 2007 בוצעה רכישה כפויה כאמור, והבנק הגיע לשיעור אחזקות של 100% בהון ובהצבעה. התמורה הכוללת בגין המניות הסתכמה בכ-306 מיליון ש"ח.

ח. השקעה ב-"KFS"

ביום 30 בדצמבר 2007 התקשרו דיסקונט ישראל שוקי ההון והשקעות בע"מ (להלן: דש"מ), חברת "Financial Services B.V. Kardan" KFS וחברת Kardan N.V. ("קרדן") בהסכם השקעה לפיו תרכוש דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ על דרך של הקצאה, מניות אשר היוו במועד הקצאתן 11.01% מהון המניות המונפק והנפרע של KFS (ו-11% מהון המניות המונפק והנפרע של KFS בהנחת דילול מלא), תמורת סך של כ-55.6 מיליון יורו. KFS הינה חברת החזקות מאוגדת בהולנד, העוסקת בתחום השירותים הפיננסיים בארצות מרכז-מזרח אירופה, בארצות ברית המועצות לשעבר בטורקיה. עיקר פעילותה של KFS הינה באמצעות החזקותיה ב-"TBIF" ("TBIF") ו-"TBIF Financial Services Group NV" ("TBIF"). בה מחזיקה KFS כ-90.4%, פעילה בתחום הבנקאות, שירותי מימון (אשראי קמעונאי, ליסינג ומשכנתאות) וניהול נכסים ו-"TBIF", בה מחזיקה KFS כ-40%, פעילה בתחומי הביטוח והפנסיה.

במסגרת הסכם ההשקעה קבעו הצדדים מספר הסדרים ביניהם בנוגע לזכויותיהם וחובותיהם כבעלי מניות ב-KFS ובין היתר, נקבע כי כל עוד תחזיק דש"מ לפחות 7.50% מהון המניות המונפק של KFS והחברה לא הונפקה לציבור, תוקנה לדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ הזכות למנות 20% מחברי הדירקטוריון (להוציא במקרים מסוימים הקבועים בהסכם). כמו כן, הוקנו לדש"מ זכויות וטו בנוגע להחלטות מסוימות של KFS זכות להשתתף בהקצאות עתידיות של KFS, זכות הצטרפות (Tag Along) במקרה בו תמכור קרדן את השליטה ב-KFS וחובת הצעה ראשונה (Right of First Offer) במקרה בו תבקש דש"מ למכור מניות של KFS שבבעלותה לצדדים שלישיים, והכל על פי ובהתאם להוראות הסכם ההשקעה. עסקת ההשקעה הושלמה ביום 31 בדצמבר 2007.

ביום 30 במרס 2009, נחתם הסכם במסגרתו מכרה דש"מ את מלוא החזקותיה במניות KFS לקרדן בתמורה לסך של 38.5 מיליון יורו. התמורה

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

האמורה תשולם כלהלן: סך של 30 מיליון יורו שולם במעמד חתימת ההסכם וסך של 8.5 מיליון יורו ישולם בתום 7 שנים ממועד החתימה, ללא ריבית. לאור האמור, ביצעה דש"ה התאמה של ערך ההשקעה בספרים לשווי תמורת המכירה. בסך הכל נרשמה בשנת 2008 הפרשה לירידת ערך בסך של כ-180 מיליון ש"ח.

במקביל, חתמה דש"ה על הסכם אופציה לרכישת 5% מהון המניות של KFS בדרך של הקצאה. האופציה הינה לתקופה של 6 שנים, שתחילתה במועד חתימת ההסכם, לפי שווי של 386 מיליון יורו בתוספת 5% לשנה, שתצטבר החל מהשנה השלישית ממועד חתימת ההסכם (בכפוף להתאמות הקבועות בהסכם). האופציה תהיה ניתנת למימוש בכל עת במהלך 6 שנים ממועד חתימת ההסכם, אלא אם התקופה האמורה תתקצר עקב אירוע של רישום למסחר של מניות KFS או אירוע מכירה אחר (כפי שאלה הוגדרו בהסכם האופציה). אם וככל שדש"ה תממש את האופציה אזי תעמודנה לה זכויות הכוללות זכות הצטרפות במקרה של מכירת שליטה על ידי קרדן וזכות השתתפות בהקצאות עתידיות וכן מניותיה תהיינה כפופות לזכות הצעה ראשונה של קרדן, והכל בכפוף ובהתאם לתנאים שנקבעו בהסכם האופציה. בשלב זה, מטעמי זהירות, בחישוב ההפרשה לירידת ערך לא הביא הבנק בחשבון את ייחוס השווי הכלכלי לאופציה, והנושא ייבחן במסגרת עריכת הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2009, במסגרתם תירשם המכירה. בנוסף לאמור, אישר הבנק העמדת אשראי חדש לקבוצת קרדן בסכומים העולים על התמורה כאמור.

ט. רכישת אמצעי שליטה בכאל

1) **רכישת מניות פישמן רשתות בכאל.** ביום 10 בדצמבר 2006 הושלמה העסקה במסגרתה רכש הבנק מפישמן רשתות, במסגרת מימוש זכות קדימה לרכישת המניות, כ-17.2% בהון וכ-13% בהצבעה בכאל, תמורת סך של 232 מיליון ש"ח, לאחר שמולאו כל התנאים לביצועה. ביום 13 במרס 2007 שולמה תמורה נוספת, בהתאם לתוצאות כאל בשנת 2006, בסך של כ-21.2 מיליון ש"ח. גם הבנק הבינלאומי הראשון מימש את זכות הקדימה לרכישת מניות פישמן רשתות.

עם השלמת רכישת המניות של פישמן בכאל החזיק הבנק 68.2% בהון ו-76% בהצבעה, והבנק הבינלאומי החזיק 26.8% בהון ו-20% בהצבעה. במקביל להשלמת העסקה לרכישת מניות פישמן בכאל, חתמו הבנק והבנק הבינלאומי ביום 10 בדצמבר 2006 על הסכם המעגן את ההסכמות ביניהם ומסדיר את זכויותיהם וחובותיהם זה כלפי זה כבעלי מניות כאל. ההסכם האמור מתקן הסכם קודם בין הצדדים מיום 29 בספטמבר 2000.

במסגרת ההסכם המתקן, ובכפוף לשמירה על השליטה הבלבדית של הבנק בכאל, הוקנו לבנק הבינלאומי זכויות וטו בנוגע לקבלת החלטות מהותיות מסוימות בכאל, נקבעה זכות קדימה במקרה של מכירת מניות בכאל בידי מי מהשותפים, והסדרים למקרה שיחלט על ביצוע הנפקה פרטית ו/או הנפקה לציבור של מניות כאל, והכל בהתאם לתנאים שנקבעו בהסכם. עוד נקבע בהסכם כי הזכויות שניתנו לבנק הבינלאומי מכוח ההסכם המתקן לא ייפגעו גם אם זכויותיו בכאל ידוללו בעקבות שורת אירועים מהותיים שפורטו בהסכם.

במסגרת ההסכם התחייב הבנק הבינלאומי ליטול על עצמו את זכויות והתחייבויות פישמן כלפי הבנק בגין המניות הנרכשות על ידי הבנק הבינלאומי, והמתייחסות להתחייבות פישמן אשר היו בתוקף במועד השלמת העסקה, ובכלל זה ההתחייבות לפעול לשחרורו של הבנק ולשפות אותו בגין כל סכום שישולם מכוח ערבות או התחייבות לשיפוי שיידרש הבנק לתת כבעל מניות (ועקב היותו מוסד בנקאי) לצורך הפעילות בתחום כרטיסי האשראי של כאל או של דיינרס, ובכלל זה ערבות הבנק כלפי Visa Europe Services Inc, כמתואר בביאור 19 ג' 12, והכל באופן יחסי לשיעור החזקותיו של הבנק הבינלאומי בכאל או בדיינרס, לפי העניין. התחייבות זו הינה בנוסף להתחייבות דומה שקיבל הבנק הבינלאומי על עצמו בעבר, על פי ההסכם משנת 2000, במסגרתו רכש מהבנק מניות של כאל ודיינרס.

2) **רכישת מניות הראל בכאל.** ביום 1 במאי 2007 הושלמה העסקה במסגרתה רכשו הבנק והבנק הבינלאומי את מניות הראל בכאל (5%), בהתאם לחלקם היחסי בכאל. התמורה הבסיסית בגין המניות שרכש הבנק נקבעה לסך של כ-48.7 מיליון ש"ח. התמורה הנוספת, בהתאם לתוצאות כאל לשנת 2006, נקבעה ל-4.4 מיליון ש"ח. עם השלמת רכישת המניות של הראל בכאל מחזיק הבנק 71.8% בהון ו-79.0% בהצבעה, והבנק הבינלאומי מחזיק 28.2% בהון ו-21.0% בהצבעה. ההסדרים שנקבעו בהסכם בין הבנק לבנק הבינלאומי כמתואר בסק. 1 לעיל חלים, בהתאמה, גם על המניות שנרכשו מהראל.

י. פרטים בדבר השקעה בחברה שאוחדה לראשונה

במסגרת המהלך שנקט על ידי הבנק להרחבת הפעילות בשוויץ, הושלמה ביום 20 ביוני 2008 העסקה לרכישת מניות בנק Arzi בציריך, שוויץ. הבנק נרכש תמורת סך של כ-41 מיליון פר"ש (כ-133 מיליון ש"ח). בסמוך לאחר מכן הושלם המיזוג בין בנק Arzi לבין החברה הבת אי די בי (סוויס) בנק (בשמה הקודם: בנק דיסקונט לישראל (שוויץ)).

6. השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

להלן פרטים עיקריים אודות בנק Arzi ליום 30 ביוני 2008 במיליוני שקלים חדשים:

135	סך-כל המאזן
83	מזומנים ופקדונות בבנקים
20	ניירות ערך
30	אשראי לציבור
76	פקדונות הציבור
78	עודף עלות ברכישה

7. בניינים וציוד

א. הרכב הסעיף

המאוחד			הבנק		
בניינים ומקרקעין*	ציוד, ריהוט וכלי רכב	סך הכל	בניינים ומקרקעין*	ציוד, ריהוט וכלי רכב	סך הכל
במיליוני שקלים חדשים					
עלות					
2,112	3,574	5,686	1,533	2,390	3,923
170	545	715	114	448	562
(28)	(165)	(193)	(14)	(157)	(171)
2,254	3,954	6,208	1,633	2,681	4,314
פחת					
882	2,024	2,906	609	1,173	1,782
47	370	417	28	280	308
11	-	11	11	-	11
(3)	-	(3)	(3)	-	(3)
(10)	(152)	(162)	(4)	(144)	(148)
927	2,242	3,169	641	1,309	1,950
1,327	1,712	3,039	992	1,372	2,364
1,230	1,550	2,780	924	1,217	2,141
2.9%	13.9%	9.7%	2.5%	16.3%	10.8%
3.0%	13.5%	9.2%	2.6%	15.7%	10.1%

* לרבות -

- התקנות ושיפורים במושכר, שיתרתם המופחתת הינה בסך של 134 מיליון ש"ח במאוחד ובסך של 66 מיליון ש"ח בבנק.
- (2007: 116 מיליון ש"ח במאוחד; ו-54 מיליון ש"ח בבנק).
- ריבית שהוונה בניכוי פחת בסך של 2 מיליון ש"ח (2007: 2 מיליון ש"ח).
- כולל יתרת הפרשה לירידת ערך בסך של 42 מיליון ש"ח במאוחד וסך של 40 מיליון ש"ח בבנק (2007: 34 מיליון ש"ח במאוחד וסך של 32 מיליון ש"ח בבנק).

ב. הבנק וחברה מאוחדת הם בעלי זכויות חכירה לתקופות המסתיימות בשנים שבין 2008 עד 2056.

הבנק וחברה מאוחדת הם בעלי זכויות חכירה בלתי מהוונות: במאוחד סך של 33 מיליון ש"ח (2007: 32 מיליון ש"ח), ובבנק סך של 31 מיליון ש"ח (2007: 30 מיליון ש"ח).

הבנק וחברה מאוחדת הם בעלי זכויות חכירה מהוונות: במאוחד סך של 80 מיליון ש"ח (2007: 86 מיליון ש"ח), ובבנק סך של 53 מיליון ש"ח (2007: 58 מיליון ש"ח).

7. בניינים וציוד (המשך)

ג. בניינים שיתרתם המופחתת: במאוחד סך של 479 מיליון ש"ח (2007: 506 מיליון ש"ח); בבנק סך של 431 מיליון ש"ח (2007: 457 מיליון ש"ח); טרם נרשמו על-שם הבנק ועל-שם החברות שלו בלשכות רישום המקרקעין.

ד. בניינים שיתרתם המופחתת: במאוחד סך של 47 מיליון ש"ח (2007: 29 מיליון ש"ח); בבנק סך של 43 מיליון ש"ח (2007: 24 מיליון ש"ח); אינם בשימוש הבנק ומושכרים ברובם לצדדים אחרים.

ה. עלות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב:

הבנק		המאוחד	
2007	2008	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים			
1,047	1,133	1,112	1,211
(371)*	(516)	(416)*	(568)
676	617	696	643
115	162	129	173
791	779	825	816

* סווג מחדש.

8. נכסים אחרים

הבנק		המאוחד	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2007	2008	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים			
–*	149	244*	599
–	54	38	134
475	235	491	237
–	–	240	272
12	24	13	25
51	64	174	151
1,414	3,302	1,517	3,407
–	–	614	591
490	251	853	488
2,442	4,079	4,184	5,904

* סווג מחדש.

9. פקדונות הציבור

המאזן				
הבנק		המאוחד		
31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2007	2008	2007	2008	
במיליוני שקלים חדשים				
9,706	13,068	13,335	22,009	פקדונות לפי דרישה
77,671	84,273	111,218	111,542	פקדונות לזמן קצוב ואחרים
5,253	5,000	5,965	5,681	פקדונות בתוכניות חיסכון
92,630	102,341	130,518	139,232	סך-כל פקדונות הציבור

10. פקדונות מבנקים

המאוחד				הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר			
2007	2008	2007	2008		
במיליוני שקלים חדשים					
בנקים מסחריים:					
פקדונות לפי דרישה		1,157	1,028	312	594
פקדונות לזמן קצוב		1,078	1,604	1,987	2,049
קיבולים		253	295	150	174
בנקים מרכזיים:					
פקדונות לזמן קצוב		1,969	2,038	-	-
תאגידים בנקאיים מיוחדים:					
פקדונות לפי דרישה		16	24	62	67
פקדונות לזמן קצוב		82	83	412	157
סך-כל הפקדונות מבנקים		4,555	5,072	2,923	3,041

11. כתבי התחייבות נדחים

הבנק		המאוחד		שיעור תשואה פנימי ⁽¹⁾	משך חיים ממוצע ⁽¹⁾
31 בדצמבר		31 בדצמבר			
2007	2008	2007	2008	%	שנים
במיליוני שקלים חדשים					
כתבי התחייבות נדחים שאינם ניתנים להמרה במניות:					
181	73	867	1,979	6.57	5.37
*2,599	2,276	*5,513	6,155	5.01	4.57
כתבי התחייבות נדחים הניתנים להמרה במניות:					
*1,057	1,239	*1,057	1,239	5.29	9.37
3,837	3,588	7,437	9,373		
סך-הכל כתבי התחייבות נדחים					

* סווג מחדש.

הערות:

(1) שיעור תשואה פנימי, הינו שיעור ריבית המנכה אל זרם התשלומים הצפוי של היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי. משך חיים ממוצע, הינו ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהווה לפי שיעור התשואה הפנימי.

נתוני שיעור התשואה הפנימי ומשך החיים הממוצע הם ליום 31 בדצמבר 2008 ומתייחסים למאוחד.

(2) שטרי הון נדחים הנחשבים כ"הון ראשוני מורכב" (ר' ביאור 14 5 להלן).

12. התחייבויות אחרות

הבנק		המאוחד	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2007	2008	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים			
*76	16	*76	16
123	1	231	51
-	-	5	18
829	786	969	947
61	55	215	210
1,453	4,005	1,559	4,222
2,106	2,015	5,314	5,570
155	160	187	185
542	328	825	546
531	425	940	900
5,876	7,791	10,321	12,665

* סווג מחדש.

13. הון עצמי

א. ההון הרשום, המונפק והנפרע, נומינלי (בשקלים חדשים):

ליום 31 בדצמבר 2007		ליום 31 בדצמבר 2008	
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום
98,063,921	143,000,000	98,063,921	185,000,000
מניות רגילות א' בנות ע.ג. של 0.1 ש"ח כל אחת			
6% מניות בכורה צוברות בנות 0.00504 ש"ח כל אחת			
(שווה ערך ל-10 לירות שטרלינג כל אחת)			
202	202	202	202
98,064,123	143,000,202	98,064,123	185,000,202
טך-הכל			

מניות רגילות א' הן ע"ש ונסחרות בבורסה בניירות ערך בת"א.

ב. 6% מניות בכורה צוברות ע"ש:

הדיבידנד והזכויות של בעלי מניות אלה צמודים לשער החליפין היציג של השקל החדש ללירה שטרלינג במועד כל תשלום. לתאריך המאזן זכאי כל בעל מניות בכורה אחת שערכה הנקוב שווה ערך ל-10 לירות שטרלינג, לדיבידנד שנתי בסך של 3.33 שקלים חדשים, ולחלק בזמן פירוק בסך של 55.5 שקלים חדשים. בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל אין לכלול מניות בכורה שאינן משתתפות כחלק מההון העצמי, ולפיכך הן הוצגו בסעיף התחייבויות אחרות.

ג. הגדלת הון רשום

באסיפה כללית מיוחדת מיום 26 בדצמבר 2006, הוחלט להגדיל את הון המניות הרשום של הבנק ב-400 מיליון מניות רגילות א' בנות 0.1 ש"ח ע.ג. כל אחת ולתקן את תזכיר ותקנון הבנק בהתאם.

באסיפה כללית מיוחדת מיום 22 בספטמבר 2008, הוחלט להגדיל את הון המניות הרשום של הבנק ב-420 מיליון מניות רגילות א' בנות 0.1 ש"ח ע.ג. כל אחת ולתקן את תזכיר ותקנון הבנק בהתאם.

המניות שנוצרו בהגדלות האמורות נועדו לשמש לצורך הקצאתן למשקיעים בשטרי ההון הנדחים (סדרה א') בהיקף כולל של 2 מיליארד ש"ח, במקרים של המרה כפויה של קרן ו/או ריבית, בהתקיים תנאים מסויימים אשר נקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים (להלן: "אירועי המרה כפויה"); לפרטים נוספים ר' ביאור 14 להלן). ליום 31 בדצמבר 2008 הונפקו שטרי הון נדחים בהיקף של 1,147 מיליון ש"ח.

הבנק התחייב כלפי מדינת ישראל, המחזיקה 25% מהון מניות הבנק, כי המניות בהון הרשום של הבנק שתיווצרנה עקב הגדלות ההון האמורות, תשמשנה אך ורק לצורך האמור, בקורות אירועי המרה כפויה, ולא תשמשנה למטרות אחרות.

מדינת ישראל אישרה לבנק להשתמש ב-267 מיליון מניות מתוך יתרת המניות שנוצרה בהגדלת ההון האמורה (כ-350 מיליון מניות רגילות א' בנות 0.1 ש"ח ע.ג. כל אחת), אם יעלה בכך הצורך, בקורות אירועי המרה כפויה. בהתאם, יתרת המניות (כ-83 מיליון מניות) תוכל לשמש להנפקות עתידיות נוספות של שטרי ההון הנדחים מסדרה א', בהיקף של כ-202 מיליון ש"ח בלבד.

ד. עסקאות תשלום מבוסס מניות - תוכנית אופציות לנושאי משרה בבנק

(1) תוכנית אופציות לנושאי משרה בבנק (למעט יו"ר הדירקטוריון והמנהל הכללי)

התוכנית המקורית.

בישיבה שהתקיימה ביום 26 במרס 2006, החליט דירקטוריון הבנק לאשר תוכנית אופציות לנושאי משרה בבנק, ובכללם ליו"ר הדירקטוריון ולמנהל הכללי של הבנק. החלק בתוכנית שהתייחס ליו"ר הדירקטוריון ולמנהל הכללי של הבנק הוקפא, ובסופו של דבר אושרה לנושאי משרה אלה תוכנית אחרת בחודש יולי 2007.

על פי התוכנית, אמור היה הבנק להקצות, 10,787,031 כתבי אופציה ל-10 נושאי משרה אחרים בבנק, לרבות המבקר הפנימי ולמעט יו"ר הדירקטוריון והמנהל הכללי של הבנק (להלן בביאור זה: "נושאי המשרה").

מחיר המימוש של כל אחד מכתבי האופציה שיוצעו ל-8 מבין נושאי המשרה על פי התוכנית, יהיה 6.379 ש"ח (בכפוף להתאמות על פי תנאי התוכנית), בתוספת הפרשי הצמדה למדד, למן המדד שפורסם לאחרונה לפני יום 1 בפברואר 2005 ועד למדד הידוע ביום המימוש. מחיר המימוש האמור נקבע על פי שער הנעילה של מניה של הבנק, בבורסה, ביום 1 בפברואר 2005.

מחיר המימוש של כתבי האופציה שיוקצו לאחד מנושאי המשרה, שהחל את עבודתו בבנק ביום 1 במרס 2006 וכן לאחד מנושאי המשרה, שהחל את עבודתו בבנק ביום 2 באפריל 2006, הינו שער הנעילה של מניה של הבנק, בבורסה, ביום המסחר האחרון שלפני יום התחלת

13. הון עצמי (המשך)

עבודתו של אותו ניצע בבנק, לפי הענין, (בכפוף להתאמות על פי תנאי התוכנית) ובתוספת הפרשי הצמדה למדד, למן המדד שפורסם לאחרונה לפני יום המסחר ועד למדד הידוע ביום המימוש.

מחירי המימוש דלעיל כפופים להתאמות הנובעות מחלוקת דיבידנדים במזמן ו/או בהטבה וכן בהנפקת זכויות של הבנק. תקופת המימוש של שני שליש (2/3) מכתבי האופציה שיוקצו על פי התכנית, תחל ביום 5.1.2009 ותסתיים ביום 4.1.2011, ותקופת המימוש של השליש (1/3) הנוותר, תחל ביום 1.1.2011 ותסתיים ביום 31.12.2012, והכל בכפוף להוראות שנקבעו לענין סיום העסקתם של הניצעים, בבנק, על פי תנאי התכנית.

ערך ההטבה התיאורטי בגין 30,399,815 כתבי האופציה שאושרו, בהתאם להוראות תקן חשבונאות מס' 24, נאמד בכ-44 מיליון ש"ח. ערך ההטבה הכולל מס שכן, כפי שאמור היה להירשם בדוחותיו הכספיים של הבנק, נאמד, ליום 23 במרס 2006, בכ-48 מיליון ש"ח. ערך הטבה זו ייפרס בספרי הבנק החל מהרבעון בו בוצעה ההענקה עד לתחילת תקופת המימוש של כל חלק. הערכת ההטבה לעובדים מתבססת על נוסחת Black & Scholes בהתחשב באומדנים ובפרמטרים הידועים, או הניתנים לאמידה במועד ההערכה.

אומדן השווי ההוגן של כל אופציה למניה שהוענקה ל-8 ניצעים ותיקים במסגרת התוכנית הינו 4.29 ש"ח. אומדן השווי ההוגן של כל אופציה למניה שהוענקה לניצע שהחל עבודתו בבנק ביום 1.3.06 במסגרת התוכנית הינו 2.81 ש"ח. אומדן השווי ההוגן של כל אופציה למניה שהוענקה לניצע שהחל לעבוד בבנק ביום 2.4.06 במסגרת התוכנית הינו 2.53 ש"ח.

כל הנתונים אודות ערך ההטבה התיאורטי והשפעתו על הדוח הכספי של הבנק, ונתוני השווי ההוגן של כל כתב אופציה חושבו לפי הנתונים שהיו ידועים ביום 23.3.06. יודגש כי המועד הקובע לחישוב שווי האופציה הינו מועד הענקת האופציות בפועל. מועד ההענקה בפועל לנושאי משרה בבנק (לא כולל יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל) היה מועד האישור של הדירקטוריון (פרט לנושא משרה אחד, שלגביו מועד ההענקה בפועל הינו מועד תחילת עבודתו בבנק).

הפרמטרים של המודל לחישוב השווי התיאורטי של האופציות הם:

- מחיר המניה ביום 23.3.06 9.5 ש"ח, גבוה בכ-5% מהמחיר הממוצע בחודש שקדם למועד זה;

- מחירי המימוש כפי שצוינו לעיל;

- זמן הפקיעה של האופציות - שני שלישים יפקעו כ-4.8 שנים ממועד הענקתם, ושליש נוסף יפקעו כ-6.8 שנים ממועד הענקתו;

- ריבית חסרת סיכון 3.7%;

- שיעור תשואת דיבידנד הינו 0, שכן מחיר המימוש של כתבי האופציה מותאם לדיבידנדים;

- סטיית התקן של תשואת המניה 19%.

בהתאם להוראות סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, כל כתבי האופציה על פי התכנית יוקצו על שם נאמן, עבור הניצעים, בהתאם לתנאי מסלול רווח הון, באמצעות נאמן.

הליך המימוש של כתבי האופציה - בכל מועד מימוש יחושב סכום ההטבה הכספי לניצע, והבנק ינפיק לנאמן עבור הניצע, כמות מניות רגילות, אשר שווי השוק הכולל שלהן, לפי שער הנעילה של המניות הרגילות של הבנק, בבורסה, ביום המסחר שקדם ליום המימוש, שווה לסכום ההטבה הכספי.

הבנק יהפוך חלק מרווחיו, כמשמעותם בסעיף 302 (ב) לחוק החברות, התשנ"ט-1999 ("חוק החברות"), מפרמיה על מניות, או מכל מקור אחר הכלול בהונו העצמי, כאמור בסעיף 304 (א) לחוק החברות, להון מניות, בסכום השווה לערך הנקוב של מניות המימוש שיוקצו כאמור.

כל כתב אופציה שלא ימומש על פי תנאי התכנית, עד תום התקופה שנקבעה למימוש על פי תנאי התכנית, יפקע ולא יקנה זכות כלשהי. **אשרור תוכנית התגמול לנושאי המשרה האחרים.** נוכח השאלות שהופנו על ידי רשות ניירות ערך, שבו ועדת הביקורת והדירקטוריון של הבנק ובחנו את התוכנית להקצאת כתבי אופציה לנושאי המשרה האחרים, לרבות המבקר הפנימי, כמתואר בסק. (1) לעיל ואת תוכנית המענקים לחברי ההנהלה, לרבות המבקר הפנימי, כמתואר בביאור 16 ז'.

בדיונים שהתקיימו בימים 6 ו-25 ביולי 2006 החליטו ועדת הביקורת והדירקטוריון לאשרר את החלטותיהם מיום 26 במרס 2006 בדבר אישור תוכנית המענקים ותוכנית האופציות.

בישיבת ועדת הביקורת והדירקטוריון צוין בצער, כי מר נסים אלג'ם, שכיהן כסמנכ"ל בבנק, והיה אחד הניצעים על פי תוכנית האופציות, נפטר, ולפיכך, כתבי האופציה שנועדו למר אלג'ם, לא יוקצו על פי תנאי תוכנית האופציות.

13. הון עצמי (המשך)

נימוקיהם העיקריים של ועדת הביקורת והדירקטוריון לאשרור החלטותיהם כאמור, בראיית טובת הבנק, היו כלהלן:

(א) תוכנית התגמול בכללותה, מאזנת בין שלושת המרכיבים של שכר, אופציות ובונוס ונועדה לקדם את טובת הבנק ואת יעדיו בדרך של שימור לטווח ארוך של הצוות הניהולי הבכיר והאיכותי, שהוכיח את יכולותיו, על מנת שימשיך להוביל את הבנק בשנים הקרובות. זאת, במיוחד, על רקע הסביבה התחרותית בענף הבנקאות, שבו פועל הבנק, ונוכח התחרות על גיוס כוח אדם מיומן ואיכותי, דוגמת נושאי המשרה הנמנים עם שכבת הניהול הבכירה של הבנק, והתגמול הניתן לנושאי משרה כאלה בחברות גדולות, פיננסיות ואחרות, בכלל, ובמערכת הבנקאות בפרט.

(ב) תוכנית התגמול אינה משנה את תנאי השכר הבסיסי (לרבות תנאי הפרישה) של חברי ההנהלה, אלא מוסיפה רבדים של תגמול, שהיום תלוי ביצועים ומותנים בהצלחת הבנק. האחד, תגמול לטווח הקצר תוכנית המענקים המותנית בביצועים השנתיים של הבנק ומהדקת את הקשר שבין התגמול לחברי ההנהלה לבין שיעור התשואה השנתית על ההון ותלויה גם בביצועים האישיים של חבר ההנהלה. הרובד השני הוא תגמול לטווח הארוך תוכנית האופציות שיש בה כדי ליצור תמריץ כלכלי ארוך טווח ומחויבות של הצוות הניהולי הבכיר להמשיך ולפעול, בשנים הבאות, להשאת רווחי הבנק ולהגדלת ערכו.

(ג) כמו כן, יש בתוכנית האופציות כדי ליצור זהות אינטרסים בין חברי ההנהלה לבין כלל בעלי המניות של הבנק, לעניין העלאת ערך הבנק.

(ד) שיעורי התשואה על ההון, במסגרת תוכנית המענקים, נקבעו מתוך רצון לגבש תוכנית מאתגרת אך ריאלית, בו זמנית. זאת, בהתחשב בשיעורי התשואה על ההון שהיו בבנק בשנים האחרונות וביעדים לעתיד.

(ה) תוכנית המענקים מקנה לדירקטוריון הבנק סמכות להחליט, לפי שיקול דעתו הבלעדי, כי לעניין חישוב שיעור התשואה השנתית, ינוטרלו רווחים או הפסדים חריגים או שאינם נובעים מפעילות שוטפת, המשפיעים על שיעור התשואה השנתית על ההון. כמו כן מקנה התוכנית לדירקטוריון סמכות להחליט, בכל עת, לשנות או לבטל את תוכנית המענקים, כולה או חלקה, לפי שיקול דעתו הבלעדי של הדירקטוריון, ובלבד שהשינוי או הביטול, כאמור, ייכנסו לתוקף בשנה הקלנדרית המתחילה בתום השנה הקלנדרית שבה קיבל הדירקטוריון את החלטת השינוי או הביטול.

(ו) על פי תוכנית האופציות, מחיר המימוש של כתבי האופציה המוצעים לחלק מהניצעים האחרים, שכיהנו כנושאי משרה בבנק ביום 1 בפברואר 2005 (המועד שבו נחתם חוזה המכר בין מדינת ישראל לבין בעלי השליטה בבנק), ותרמו רבות לניהול עסקי הבנק בתקופה שקדמה להעברת השליטה בבנק, יאפשר לניצעים האמורים להנות מעליית שער המניה של הבנק בבורסה, החל מהמועד האמור ועד למועד הקצאת כתבי האופציה, וכן ממועד זה ועד ליום המימוש בפועל של כתבי האופציה, בתנאי שלא יתפטרו מעבודתם בבנק עד תחילת תקופת המימוש שנקבעה לגבי כתבי האופציה, על פי תוכנית האופציות. מחיר המימוש של כתבי האופציה שהוצעו לשניים מבין הניצעים האחרים, שהחלו את כהונתם בבנק בחודשים מרס ואפריל 2006, נקבע על פי שער הנעילה בבורסה, ביום המסחר שקדם ליום התחלת עבודתם בבנק, לפי העניין.

הקצאת כתבי אופציה. ביום 4 באוגוסט 2006 הקצה הבנק לנאמן עבור תשעה נושאי משרה האחרים 9,806,391 כתבי אופציה לא סחירים הניתנים למימוש למניות רגילות א' בנות 0.1 ש"ח כל אחת, בתנאים ובמועדים שנקבעו בתוכנית (ר' לעיל).

ערך ההטבה התיאורטי בגין כתבי האופציה שהוקצו כאמור, בהתאם להוראות תקן חשבונאות מס' 24, נאמד בכ-39 מיליון ש"ח. ערך ההטבה בגין כתבי האופציה שהוקצו כאמור הכולל מס שכר, בהתחשב בשינוי שחל בשיעורי מס שכר ובמרכיב הפירותי בפועל (לעומת זה שנאמד בשעתו), נאמד בכ-40 מיליון ש"ח.

ערך ההטבה בגין תשעת נושאי המשרה כאמור נפרס בספרי הבנק החל ממועד הענקה (26 במרס 2006) ועד לתחילת תקופת המימוש של כל חלק (שני שליש על פני תקופה של כ-2.8 שנים והשליש הנוסף על פני תקופה של כ-4.8 שנים). אחד מנושאי המשרה פרש בסוף שנת 2006 והאופציות שהוקצו לו פקעו. עקב פרישתה של אחת מחברות ההנהלה במהלך שנת 2007 פקעו כתבי האופציה שהוקצו לה (1,176,767). עקב פרישתו של אחד מחברי ההנהלה, בסוף חודש ינואר 2009, פקע חלק יחסי מכתבי האופציה שהוקצו לו (392,256). בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008 נזקף בגין שבעה נושאי משרה סך של כ-8.5 מיליון ש"ח, כהוצאות שכר מול קרן הון. (2007: סך של כ-7.6 מיליון ש"ח בגין שבעה נושאי משרה).

(2) תוכנית אופציות ליו"ר הדירקטוריון ולמנהל הכללי

ביום 18 ביולי 2007 החליט דירקטוריון הבנק, לאחר שנתקבל לכך אישור ועדת הביקורת של הבנק, לאשר הקצאת כתבי אופציה ליו"ר

13. הון עצמי (המשך)

הדירקטוריון של הבנק ולמנכ"ל הבנק במסגרת תכנית אופציות ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל הבנק. ביום 26 באוגוסט 2007 אישרה אסיפה כללית מיוחדת של הבנק את תנאי העסקתו של יו"ר הדירקטוריון של הבנק ואת הקצאת כתבי האופציה ליו"ר הדירקטוריון במסגרת תוכנית אופציות ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל הבנק. במסגרת התכנית הוקצו לנאמן עבור יו"ר הדירקטוריון 8,090,275 כתבי אופציה ועבור המנכ"ל מספר זהה של כתבי אופציה, שכל אחד מהם יהיה ניתן למימוש למניה רגילה אחת. מחיר המימוש של כתבי האופציה הינו 8.455 ש"ח, צמוד למדד על פי שער הסגירה של מניית הבנק בבורסה ביום שקדם למועד אישור האסיפה הכללית. בהנחה של מימוש מלא של כל כתבי האופציה שהוצעו ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל על פי התכנית (ובהנחה שכל יתר כתבי האופציה שהנפיק הבנק לא ימומשו), יקנו אלו כ-1.64% בהון ובזכויות ההצבעה בבנק, ובהנחה של דילול מלא הם יקנו כ-1.6% בהון ובהצבעה בבנק. יודגש כי הנחה זו הינה תיאורטית בלבד, שכן מימוש האופציות מתבסס על "מימוש נטו". כתבי האופציה יוקצו ב-5 מנות שנתיות שוות לגבי כל אחת מהשנים 2006-2010. הזכאות לכתבי האופציה מותנית בין היתר בתשואת המניות של הבנק בשנה קלנדרית מסוימת (Total Shareholders Return) באופן שזו תהיה לפחות 85% מממוצע תשואת המניות של בנקים אחרים באותה תקופה. התנאי האמור התקיים בשנים 2006-2007 ובהתאם קמה זכאותם של יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל למנה השנתית בגין השנים האמורות. בתכנית נקבעו, בין היתר, הוראות שונות לגבי מימוש כתבי האופציה, קיצור תקופות המימוש במקרה של סיום כהונה, אופן התאמת כתבי האופציה בקורות אירועים מסוימים ומסלול המימון בתכנית זו. הערך הכלכלי של כתבי האופציה, לצורך רישומם בדוחות הכספיים של הבנק, מחושב על פי שיטת מונטה קרלו, שהיא שיטה כמותית סטטיסטית מקובלת לצורך תמחור מכשירים פיננסיים, כולל אופציות לעובדים. הערך הכלכלי של כל כתבי האופציה שהוקצו לנאמן עבור יו"ר הדירקטוריון ועבור המנכ"ל על פי התכנית מחושב למועד אישור האסיפה הכללית, על פי שער הסגירה של מניית הבנק בבורסה ביום שקדם לו הינו כ-31.3 מיליון ש"ח. בשנת 2008 נרשמה הוצאה בסך של 6.5 מיליון ש"ח בגין ההטבה האמורה. (בשנת 2007 נרשמה הוצאה בסך של כ-19.8 מיליון ש"ח בגין ההטבה האמורה, מתוך הטבה כוללת בסך של 31.3 מיליון ש"ח, בגין כל התוכנית).

(3) הקצאת כתבי אופציה לחברי הנהלה חדשים

ביום 29 בינואר 2007 החליט הדירקטוריון עקרונית כי חבר ההנהלה אשר מונה כסמנכ"ל וכראש החטיבה העסקית, יהיה זכאי לכתבי אופציה בכמות שווה לזו שהוקצתה למנהל החטיבה העסקית הקודם שפרש, ואשר כתבי האופציה שהוקצו לו פקעו (1,176,767). ביום 14 במאי 2007 החליט הדירקטוריון עקרונית כי היועצת המשפטית של הבנק, אשר מונתה כסמנכ"לית, תהיה זכאית ל-980,639 כתבי אופציה. עוד נקבע, לגבי שניהם, כי תוכנית האופציות לגביהם תהיה דומה ככל האפשר לתוכנית האופציות שאושרה לסמנכ"לים בחודש מרס 2006 ואושררה בחודש יולי 2006, בכפוף לשינויים המחויבים. בחודש דצמבר 2007 אישרה ועדת הביקורת של הדירקטוריון כי תוכנית האופציות של חברי ההנהלה האמורים תהיה לתקופה של 5 שנים מהמועד שבו נכנס כל אחד מהם לתפקידו כסמנכ"ל וכי מחיר האופציות ייקבע בהתאם למועד האמור. הועדה הנחתה להתאים את תוכנית האופציות שאושרה לחברי ההנהלה בחודש מרס 2006 ואושררה בחודש יולי 2006, לפי האמור לעיל. לאחר קבלת אישור בעלי העניין לתוכנית של חברי ההנהלה האמורים, היא תובא לאישור האורגנים המוסמכים של הבנק ובעלי העניין בו, בהתאם להסכם שיתוף הפעולה ביניהם.

13. הון עצמי (המשך)

(4) עסקאות תשלום מבוסס מניות מסוג אופציות למניות – ריכוז נתונים כמותיים

א. עסקת תשלום מבוסס מניות לנושאי משרה בכירים – מאוחד ובנק

2006		2007		2008	
ממוצע משוקלל של מחיר המימוש ⁽¹⁾	מספר האופציות	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש ⁽¹⁾	מספר האופציות	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש ⁽¹⁾	מספר האופציות
–	–	7.06	8,629,624	7.34	7,452,857
7.02	9,806,391	–	–	–	–
6.52	1,176,767	6.59	1,176,767	–	– ⁽³⁾
7.06	8,629,624	7.34	7,452,857	7.42	7,452,857

הערות:

- (1) מחיר המימוש צמוד למדד הידוע. מחיר המימוש בפועל בנוסף להפרשי ההצמדה יהיה כפוף להתאמות כמפורט לעיל. ליום 31.12.08 הוטאם מחיר המימוש בסך 0.255 ש"ח בגין דיבידנד שחולק במהלך השנה.
- (2) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של האופציות למניות שהוענקו במהלך שנת 2006 במועד המדידה היה: 3.97 ש"ח.
- (3) לאחר תאריך המאזן פקעו 392,256 אופציות בגין מנהל שעזב.
- (4) אופציות למניות הקיימות במחזור לתום השנה מחולקות לפי תחומים של מחירי מימוש:

31 בדצמבר 2006		31 בדצמבר 2007		31 בדצמבר 2008	
תחום 2	תחום 1	תחום 2	תחום 1	תחום 2	תחום 1
8.80–8.92	6.52	9.05–9.17	6.71	9.20–9.33	6.76
1,961,278	6,668,346	1,961,278	5,491,579	1,961,278	5,491,579
8.86	6.52	9.11	6.71	9.26	6.76
4.667	4.667	3.667	3.667	2.667	2.667

ב. עסקת תשלום מבוסס מניות ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל – מאוחד ובנק

2007		2008	
ממוצע משוקלל של מחיר המימוש ⁽¹⁾	מספר האופציות	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש ⁽¹⁾	מספר האופציות
–	–	8.51	16,180,550
8.45	16,180,550	–	–
8.51	16,180,550	8.64	16,180,550

הערות:

- (1) מחיר המימוש צמוד למדד הידוע. מחיר המימוש בפועל בנוסף להפרשי ההצמדה יהיה כפוף להתאמות כמפורט לעיל. ליום 31.12.08 הוטאם מחיר המימוש בסך 0.255 ש"ח בגין דיבידנד שחולק במהלך השנה.
- (2) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של האופציות למניות שהוענקו במהלך שנת 2007 במועד המדידה היה: 1.93 ש"ח.

ה. דיבידנדים

(1) כללי

חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה להוראות הדין, לרבות הגבלות הנובעות מהוראות המפקח על הבנקים.

ביום 30 במאי 2007 הודיע הבנק לפיקוח על הבנקים, בהמשך לבקשת הבנק להכיר בשטרי ההון הנדחים שהוקצו בחודש מאי 2007 כהון ראשוני מורכב, כי אם תובא לדיון בדירקטוריון הבנק החלטה שעניינה חלוקת דיבידנדים, בתקופה שעד 31 בדצמבר 2009, תינתן למפקח על הבנקים הודעה על כך, לפחות 30 יום לפני קבלת ההחלטה.

13. הון עצמי (המשך)

(2) מגבלות על חלוקת דיבידנד בהיתר הנגיד לרכישה והחזקה של אמצעי שליטה בבנק

בהיתר שנתן נגיד בנק ישראל לקבוצת ברונופמן-שראן לרכישה והחזקה של אמצעי שליטה בבנק ונקבעו, בין היתר, המגבלות הבאות:

(א) לא יחולק דיבידנד מרווחים שנצברו בבנק עד ליום 30 בספטמבר 2004. אם הצטברו הפסדים לאחר מועד זה, לא יחולק דיבידנד אלא לאחר כיסוי הפסדים אלה. כמו כן, אין לחלק דיבידנדים מרווחים ממכירת נכסים מהותיים של הבנק במשך 5 שנים ממועד מתן ההיתר. לאחר מועד זה תותר חלוקת דיבידנד ממכירת נכסים כאמור, בכפוף לקבלת אישור, מראש ובכתב, של המפקח. (סכום הרווחים שנצברו בבנק עד ליום 30 בספטמבר 2004, שכאמור לא ניתן לחלקם, הינו 2,704 מיליון ש"ח).

(ב) על אף האמור לעיל, ניתן לחלק דיבידנד מרווחים ממכירת נכסים מהותיים של הבנק במשך 5 שנים ממועד מתן ההיתר, אם מתקיימים כל התנאים הבאים:

1. המכירה נובעת מדרישות חוק החלות על הבנק;
2. חלוקת הדיבידנד מרווחים ממכירת אותם הנכסים לא תגרום להפחתת יחס ההון המזערי הקיים בבנק ערב מכירת הנכסים כאמור;
3. דירקטוריון הבנק יאשר את החלוקה לאחר שבחן את צרכי הבנק ותוכניותיו העסקיות;
4. התקבל אישור, מראש ובכתב, של המפקח, לחלוקה כאמור, לאחר שבחן את הלימות ההון של הבנק ואת החלטת הדירקטוריון וביסוסה.

(3) בהסכם שנחתם ביום 1 בפברואר 2005, במקביל לחתימת ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, בין ההסתדרות החדשה, ועד עובדי בנק דיסקונט והחשב הכללי במשרד האוצר, אליו הצטרף מאוחר יותר גם הבנק, נקבעה, בין היתר, המגבלה לפיה בהסכם למכירת גרעין השליטה בבנק ייקבע כי אם תימכר השליטה בבנק דיסקונט ניו יורק, תועבר מלוא התמורה במזומן שתתקבל בגין המכירה לבנק, ולא ניתן יהיה למשוך דיבידנד מכספי תמורה זו, עד מלאת חמש שנים ממועד חתימת ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, אלא אם יוסכם אחרת עם ועד העובדים.

(4) חלוקת דיבידנד

בהמשך לתוכנית האסטרטגית ועל רקע ההתקדמות משביעות הרצון בהשגת יעדיה, ובכלל זה ברווחיות הבנק ובהלימות ההון שלו, החליטה הנהלת הבנק כלהלן:

א. להמליץ לדירקטוריון על חלוקת דיבידנד בשנת 2008, בהיקף שיהווה תשואת דיבידנד של כ-3.0%. ההמלצה תגובש סופית במועד סמוך להנחתה על שולחן הדירקטוריון במהלך שנת 2008. כאשר השיעור שיוצע ייקבע, בין היתר, בשים לב לשמירה על הלימות הון ברמה נאותה וליכולת הבנק להמשיך בפיתוח מואץ של עסקיו והיא תובא מבעוד מועד לידיעת המפקח על הבנקים, כנדרש.

ב. להביא בפני הדירקטוריון, ברבעון הראשון של שנת 2009, הצעה למדיניות דיבידנד לשנים הבאות.

יצוין כי בחודש פברואר 2009 החליטה הנהלת הבנק לדחות את מועד הבאת ההצעה למדיניות דיבידנד בפני הדירקטוריון, לרבעון הראשון של שנת 2010.

(5) חלוקת דיבידנד בשנת 2008

האסיפה הכללית המיוחדת שהתכנסה ביום 22 בספטמבר 2008, אישרה את המלצת דירקטוריון הבנק מיום 31 באוגוסט 2008, לחלק דיבידנד במזומן בסך של 250 מיליון ש"ח מרווחי השנים 2007-2008. הדיבידנד שולם ביום 23 באוקטובר 2008 לבעלי המניות שהחזיקו במניות הבנק ביום 6 באוקטובר 2008 (המועד הקובע). הסכום שחולק מהווה כ-25.5 אגורות לכל מניה בת 0.1 ש"ח ע.נ. (255%). ביום 3 בנובמבר 2008 החליט דירקטוריון הבנק לשלם ביום 30 בדצמבר 2008, לבעלים של מניות בכורה צוברות בנות 0.00504 ש"ח ע.נ. כל אחת, דיבידנד ביניים בשיעור של 6% ולהמליץ בפני האסיפה הכללית השנתית של הבנק שתתכנס בשנת 2009 להכריז על דיבידנד זה כדיבידנד סופי.

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים

כללי. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 311 ו-341, שעניין "יחס הון מזערי" ו-"הקצאת הון בגין החשיפה לסיכונים שוק", על התאגידים הבנקאיים לשמור על יחס הון לרכיבי סיכון, שלא יפחת משיעור של 9% מהסיכום המשוקלל של רכיבי הסיכון בנכסיהם המאזניים והחוץ מאזניים.

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

מדידת ההון לצורך הוראות אלה מבוססת על חלוקת ההון לשני מרכיבים עיקריים: הון ראשוני והון משני, כאשר מהם מנכים את השקעות התאגיד בחברות כלולות שאינן תאגידים ריאליים ובחברות בת שדוחותיהן הכספיים לא אוחדו בדוחות הכספיים המאוחדים של התאגיד הבנקאי.

ההון הראשוני כולל את ההון העצמי ואת זכויות בעלי המניות החיצוניים בהון של חברות מאוחדות, בניכוי מוטיטין. כן כולל ההון הראשוני את ההון הראשוני המורכב. (לפרטים בדבר הנפקת הון ראשוני מורכב ותנאיו, ר' ס' 5' להלן).

ההון המשני כולל כתבי התחייבות נדחים מסויימים, העונים על מאפיינים שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים ואשר אושרו על ידו לעניין זה, וכן את ההפרשה הכללית לחובות מסופקים. היקף כתבי התחייבות הנדחים מוגבל ל-50% מההון הראשוני.

ההון השלישוני כולל כתבי התחייבויות נדחים, אשר עונים על מאפיינים שנקבעו בהוראות המפקח ואשר אושרו על ידו לעניין זה. בין היתר נדרש שכתבי התחייבות אלה יכללו תנאי מפורש, על פיו תשלום החוב לא יבוצע אם כתוצאה מהתשלום יחס ההון המזערי יקטן מדרישות המינימום של המפקח.

הסיכום המשוקלל של רכיבי הסיכון בעסקי הבנק, כולל את היתרות של כל הנכסים הכלולים במאזן ושל סעיפים חוץ מאזניים (ערבויות, מכשירים פיננסיים נגזרים וכד'), כשהם משוקללים לפי דרגות סיכון אשראי, כקבוע בהוראות.

במסגרת שקלול נכסי הסיכון נכלל גם אומדן סיכוני השוק בתיק הסחיר של הבנק ובגין החשיפות שלו לסיכוני בסיס ולסיכוני ריבית. האומדן נערך בהתאם לכללים קבע המפקח.

מדיניות בדבר יחס ההון לרכיבי סיכון. ביום 24 במרס 2008 החליט הדירקטוריון לקבוע כמדיניות כי הבנק יפעל לכך שיחס ההון לרכיבי סיכון בסוף שנת 2009 לא יפחת מ-12%. במסגרת המדיניות האמורה נקבע יעד ביניים ולפיו יפעל הבנק לכך שיחס ההון לרכיבי סיכון בסוף שנת 2008 יהיה בשיעור של 11.25%-11.5%.

יצוין כי לאור השינויים בסביבה הכלכלית בה פועל הבנק, על רקע המשבר הפיננסי הבינלאומי, והשפעתם על רווחיות הבנק מזה ועל אפשרויות הגיוס בשוק ההון מזה, לא עלה בידי הבנק לעמוד ביעד הביניים שנקבע לשנת 2008.

המדיניות האמורה, לפיה יפעל הבנק להרחבת שולי הביטחון של יחס הלימות ההון, מעבר ליחס ההון המזערי הקבוע כיום ברגולציה, נקבעה כחלק מההיערכות הכללית ליישום כללי באזל II ובהתחשב ברגישות הון הבנק לשינויים בשער החליפין.

1. הון לצורך חישוב יחס הון

ליום 31 בדצמבר		
2007	2008	
במיליוני שקלים חדשים		
הון ראשוני:		
8,908	8,907	הון ראשוני מקורי
1,044	1,223	הון ראשוני מורכב
הון משני:		
257	256	הון משני עליון ⁽¹⁾
4,562	5,065	הון משני אחר
(1,466)	(1,472)	ניכויים ⁽²⁾
13,305	13,979	סך הון כולל

הערות בעמ' הבא.

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

2. יתרות משוקללות של סיכון

ליום 31 בדצמבר			
2007		2008	
יתרות סיכון	יתרות ⁽⁴⁾	יתרות סיכון	יתרות ⁽⁴⁾
במיליוני שקלים חדשים			
סיכון אשראי			
נכסים			
3,493	19,850	2,133	21,554
מזומנים ופקדונות בבנקים			
7,692	37,278	7,066	31,535
ניירות ערך			
-	346	-	25
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר			
86,132	102,188	101,749	117,129
אשראי לציבור ⁽⁴⁾⁽¹⁾			
2	374	20	1,491
אשראי לממשלה			
457	1,930	310	1,782
השקעות בחברות כלולות ⁽⁴⁾⁽³⁾			
2,780	2,780	3,039	3,039
בניינים וציוד			
*2,866	*4,184	3,399	5,904
נכסים אחרים			
103,422	168,930	117,716	182,459
סך הכל נכסים			
מכשירים חוץ מאזניים			
12,599	*13,804	12,086	13,179
עסקאות שבהן היתרה מייצגת סיכון אשראי			
3,844	10,959	4,337	11,038
מכשירים פינוסיים נגזרים ⁽⁵⁾			
*26	56	26	61
אחרים			
16,469	24,819	16,449	24,278
סך הכל מכשירים חוץ מאזניים			
119,891	193,749	134,165	206,737
סך הכל נכסי סיכון אשראי			
2,126	-	1,916	-
סיכון שוק			
122,017	193,749	136,081	206,737
סך הכל נכסי סיכון			

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) ההפרשה הכללית לחובות מסופקים בסך 211 מיליון ש"ח (2007: 211 מיליון ש"ח) מהווה חלק מההון המשני העליון ואינו מנוכה מהאשראי לציבור.
- (2) יתרות ההשקעות במניות ובכתבי התחייבות נדחים של חברות פינוסיות מסונפות ושל חברות בת שלא אוחדו. יתרות אלו מנוכות מההון ולפיכך גם מיתרת ההשקעה בחברות כלולות
- (3) נכסים - יתרות מאזניות: מכשירים חוץ מאזניים - יתרות ערך נקוב משוקללות במקדמי ההמרה לאשראי.
- (4) הלוואות ושטרי הון המוצגים במאזן בהשקעות בחברות כלולות בסך 118 מיליון ש"ח (2007: 77 מיליון ש"ח) נכללים באשראי לציבור.
- (5) כולל 16 מיליון ש"ח התחייבות כלפי מסלקת מעו"ף (2007: 86 מיליון ש"ח).

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

3. יחס ההון לרכיבי סיכון

ליום 31 בדצמבר		
2007	2008	
במיליוני שקלים חדשים		
א. הבנק		
7.3	6.5	יחס הון ראשוני מקורי
8.1	7.4	יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון
10.9	10.3	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.0	9.0	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
ב. חברות בת משמעותיות		
1. בנק מרכזי דיסקונט בע"מ וחברות מאוחדות שלו		
9.9	10.1	יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון
13.2	12.7	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.0	9.0	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
2. בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ		
8.5	7.2	יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון
10.6	10.8	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.0	9.0	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
3. דיסקונט בנקורפ אינק.⁽¹⁾		
10.0	9.9	יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון
11.0	12.1	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
8.0 ⁽²⁾	8.0 ⁽²⁾	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
4. כרטיסי אשראי לישראל בע"מ		
13.9	18.7	יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון
14.6	19.3	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.0	9.0	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

הערות:

(1) הנתונים בסעיף זה חושבו בהתאם לכללים המחייבים באר"ב.
 (2) אי די בי ניו יורק, חברת הבת של דיסקונט בנקורפ אינק., סווגה על ידי ה-FDIC כ-Well Capitalized. שמירת הסיווג האמור מחייבת שמירה על יחס הון כולל מזערי בשיעור של 10%, ושל יחס הון ראשוני מזערי בשיעור של 6%.

4. **פרסום תשקיף מדף 2008.** ביום 27 בפברואר 2008 פרסמה דיסקונט מנפיקים תשקיף מדף להנפקה של עד 2 מיליארד ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות נדחים (לכל אחת מהסדרות ז' עד יח') והנפקה בדרך של הרחבת סדרה של עד 2 מיליארד ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות נדחים (לכל אחת מהסדרות ב', ד' ו-ה'). בחודש מרס 2008 הנפיקה דיסקונט מנפיקים 665 מיליון ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות (סדרה ז') ו-356 מיליון ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות נדחים (סדרה ח'), בהתאם לדוח הצעת מדף מיום 5 במרס 2008. בחודש ספטמבר 2008 הנפיקה דיסקונט מנפיקים כ-411 מיליון ש"ח ע.ג. (סדרה ז') וכ-495 מיליון ש"ח ע.ג. (סדרה ח'), בהתאם לדוח הצעת מדף מיום 9 בספטמבר 2008.

תיקון תשקיף המדף משנת 2008. ביום 24 בדצמבר 2008, פרסמה דיסקונט מנפיקים תיקון לתשקיף המדף מחודש פברואר 2008. במסגרת התיקון נוספה האפשרות להנפקה על פי התשקיף של עד 3 מיליארד ש"ח ע.ג. שטרי הון נדחים (לכל אחד מהסדרות 1-3).

5. הנפקת הון ראשוני מורכב

א. הנפקת הון ראשוני מורכב – סדרה א'

הנפקת הון ראשוני מורכב בשנים 2006-2007. על פי החלטת דירקטוריון הבנק מיום 10 בדצמבר 2006, ביום 31 בדצמבר 2006 הוקצו שטרי הון נדחים בסך של כ-750 מיליון ש"ח למשקיעים בהנפקה פרטית וביום 13 במאי 2007 הוקצו למשקיעים בהנפקה פרטית נוספת 250 מיליון

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

ש"ח נוספים. נגיד בנק ישראל אישר כי שטרי ההון הנדחים האמורים ייחשבו כמכשירי הון מורכבים ויוכרו כחלק מההון הראשוני של הבנק. בהתאם לתנאי שטר הנאמנות, הבנק שילם תוספת של 1.25% לשיעור הריבית השנתית המשולם בגין שטרי ההון, וזאת בגין התקופה שעד ליום הרישום למסחר בבורסה של שטרי ההון.

ביום 31 במאי 2007 פרסם הבנק תשקיף לרישום למסחר של שטרי ההון האמורים.

הנפקת הון ראשוני מורכב בשנת 2008. בהתאם לאישור הדירקטוריון מיום 7 בספטמבר 2008, הנפיק הבנק ביום 25 בספטמבר 2008 שטרי הון נדחים (סדרה א), בדרך של הרחבת סדרה קיימת שנרשמה למסחר על פי תשקיף מיום 30 במאי 2007, בערך נקוב של כ-147 מיליון ש"ח, במסגרת של הצעה פרטית למשקיעים מסווגים (כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (אופן הצעת ניירות ערך לציבור), התשס"ז-2007). שטרי ההון הונפקו בתמורה כוללת של כ-135 מיליון ש"ח, דהיינו בנכיון בשיעור של 14.6% ביחס לערכם המתואם.

ביום 22 בספטמבר 2008 ניתן אישור המפקח על הבנקים לפיו שטרי ההון האמורים ייחשבו כמכשירי הון מורכבים ויוכרו כחלק מההון הראשוני של הבנק, כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 311 – "יחס הון מזערי", בכפוף לתנאים הבאים:

א. שטרי ההון יוקצו בתנאים זהים לתנאי שטרי ההון שהונפקו במסגרת הסדרה הקיימת;

ב. שיעור ההון הראשוני המורכב לא יעלה על 15% מסך ההון הראשוני של הבנק;

ג. שטרי ההון אינם ולא יהיו משועבדים לבנק או לחברות בנות שלו.

הבנק עומד בתנאים האמורים.

הנפקות נוספות של הון ראשוני מורכב סדרה א'. יתרת שטרי ההון הנדחים סדרה א' שטרם הונפקה עמדה ביום 31 בדצמבר 2008 על 853 מיליון ש"ח. יצויין כי יתרת המניות שנותרה בהון הרשום, שיכולה לשמש בקורות אירועי המרה כפויה של שטרי הון סדרה א' (83 מיליון ש"ח; ר' ביאור 13 ג' לעיל), יכולה לאפשר הנפקות נוספות בהיקף של כ-202 מיליון ש"ח, וכל הנפקה נוספת מעבר לסכום האמור תחייב הגדלת ההון הרשום של הבנק.

תנאי שטרי ההון הנדחים סדרה א'. שטרי ההון הנדחים הונפקו לתקופה של 99 שנים וקרן שטרי ההון הנדחים תשולם בתשלום אחד ביום 1 בינואר 2106. הקרן והריבית של שטרי ההון הנדחים צמודים למדד המחירים לצרכן וישאו ריבית שנתית כאמור. הריבית על שטרי ההון תשולם ארבע פעמים בשנה.

הבנק יהיה רשאי להודיע, על פי שיקול דעתו, על פדיון מוקדם של קרן שטרי ההון הנדחים, לאחר שחלפו לפחות 15 שנים מיום הנפקתם, בכפוף לתנאים המפורטים בשטר ובכפוף לאישור המפקח על הבנקים.

שטר ההון הנדחים ישאו ריבית צמודה בשיעור של 5.10%. במידה ולא יתבצע פדיון מוקדם לאחר 15 שנים, ישאו שטרי ההון הנדחים ריבית בשיעור משתנה שייקבע מראש בגין כל תקופה של חמש שנים, בתוספת ריבית נוספת (step-up) בשיעור של 1% מעל המרווח המקורי שנקבע ל-15 השנים הראשונות (דהיינו, 2.495%).

שטרי ההון הנדחים כוללים הוראות מיוחדות, שיפורטו להלן, שעיקרן המרה כפויה של קרן ואו/ ריבית למניות רגילות א' בנות 0.1 ש"ח ע.ג. של הבנק, בהתקיים תנאים מסויימים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים. במקרה של המרת מלוא קרן שטרי ההון והקצאת מניות חלף ריבית בגין מלוא המניות שיועדו לכך בהון הרשום של הבנק, יוקצו בסך הכל בגין שטרי ההון שהונפקו כאמור לעיל 398.5 מיליון מניות רגילות א' של הבנק.

שטרי ההון הנדחים לא יובטחו בשעבוד כלשהו על נכסי הבנק או בבטוחה אחרת כלשהי. התחייבויות הבנק לתשלום הקרן והריבית של שטרי ההון תהיינה נדחות מפני כל התחייבויותיו האחרות של הבנק לנושים מכל סוג שהוא, לרבות כלפי המחזיקים של כתבי התחייבות נדחים שהונפקו או שיונפקו בעתיד על ידי הבנק ו/או חברות בנות שלו ותהיינה עדיפות אך ורק על זכויותיהם של בעלי המניות להשבת עודף נכסי הבנק בעת פירוקו. התחייבויות הבנק לתשלום קרן שטרי ההון והריבית בגינה תעמוד בדרגה שווה, פרי פסו, עם כתבי התחייבות נוספים ו/או ניירות ערך נוספים שיונפקו על ידי הבנק או על ידי חברות בנות שלו ואשר יאושרו על ידי המפקח על הבנקים כמכשירי הון ראשוני.

ההכרה בשטרי ההון כהון ראשוני עליון. נגיד בנק ישראל אישר לבנק לכלול את שטרי ההון כהון ראשוני עליון.

להלן פירוט התנאים הבסיסיים להכרה בשטרי ההון כהון ראשוני עליון:

- (1) יחס ההון לרכיבי סיכון של הבנק לא יפחת מ-10% במועד הנפקת מכשיר ההון המורכב.
- (2) הון ראשוני מורכב חייב לעמוד בתנאים שנקבעו למכשירי הון מורכבים, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311, הנכללים בהון המשני.

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

- (3) מבנה ההנפקה – ההנפקה תבוצע במישרין אך ורק על ידי הבנק.
- (4) מגבלה כמותית – שיעור ההון הראשוני המורכב לא יעלה על 15% מסך ההון הראשוני כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311, כולל ההון הראשוני המורכב (להלן: "הון ראשוני כולל").
- (5) נפרעות – רק שטרי ההון ששולמו במלואם במזומן ייחשבו להון ראשוני מורכב.
- (6) העדר צבירות – לא ישולמו תשלומי ריבית אשר במועד הקבוע לסילוקם שוררות "נסיבות מיוחדות", כהגדרתן להלן, וזכאותם של המחזיקים בשטרי ההון לתשלומי ריבית אלה תפקע. ריבית שלא שולמה בשל קיומן של הנסיבות המיוחדות לא תיצבר ובחלוף המועד שנקבע לסילוקה היא תמחק. הנסיבות המיוחדות תהיינה כל אחד מהאירועים המפורטים להלן:
- (א) דירקטוריון הבנק קבע כי אין לבנק יכולת לפרוע, במועדן, את התחייבויותיו שדרגת הקדימות שלהן הינה גבוהה מזו של שטרי ההון הנדחים (סדרה א') או שווה לה, או שרואה החשבון המבקר של הבנק, בחוות דעת או בדוח סקירה שצורפו לדוח הכספי או לדוח הכספי ביניים של הבנק, לפי העניין, הפנה את תשומת הלב לביאורים בדוחות הכספיים בדבר העדרה של יכולת הפרעון כאמור לעיל;
- (ב) דירקטוריון הבנק קבע כי קיים חשש סביר כי ביצוע תשלום הריבית יביא למצב בו לא יהיה בידי הבנק לסלק את התחייבויותיו הקיימות ו/או הצפויות, או שרואה החשבון המבקר של הבנק, בחוות דעת או בדוח סקירה שצורפו לדוח הכספי או לדוח הכספי ביניים של הבנק, לפי העניין, הפנה את תשומת הלב לביאורים בדוחות הכספיים בדבר קיומו של חשש סביר כאמור;
- (ג) בתקופה של ששה רבעונים רצופים, אשר הדוח הכספי בגין האחרון שבהם התפרסם טרם המועד הקבוע לתשלום הריבית, לא דיווח הבנק על רווח נקי מצטבר (כלומר אם הסכום הפשוט של הסכומים הרבעוניים של רווח נקי או של הפסד שהוצגו בדוחותיו הכספיים של הבנק, בגין ששה רבעונים רצופים, הינו שלילי);
- (ד) על פי הדוחות הכספיים של הבנק שפורסמו לאחרונה ערב המועד לתשלום הריבית, אין לבנק עודפים ראויים לחלוקה.
- (7) הקצאת מניות כנגד ריבית – במקרה של מחיקת ריבית, כאמור בסעיף 6 לעיל, יהיה הבנק רשאי להקצות למחזיקי שטרי ההון הנדחים מניות כנגד הריבית שנמחקה. הקצאת המניות תתאפשר רק במקום ריבית שלא שולמה באותה שנה, ולא ניתן יהיה להקצות מניות בגין שנים קודמות.
- (8) ספיגת הפסדים – הבנק יהיה חייב להמיר את כל היתרה הבלתי מסולקת של הקרן והריבית של שטרי ההון הנדחים למניות רגילות א' של הבנק, בהתקיים מקרים מסויימים כלהלן:
- (א) אם יחס ההון הראשוני הכולל לרכיבי סיכון של הבנק, כמופיע בדוחות הכספיים או בדוחות הכספיים ביניים של הבנק אחת לרבעון, פחת ברבעון מסויים מ-6%, ולא עלה חזרה, בתוך 90 יום ממועד פרסום הדוחות הכספיים האמורים, לשיעור של 6% לפחות, תתבצע המרה מיידית כאמור;
- (ב) אם יחס ההון הראשוני לרכיבי סיכון של הבנק, ללא הון ראשוני מורכב (להלן: "הון ראשוני מקורי"), כמופיע בדוחות הכספיים או בדוחות הכספיים ביניים של הבנק אחת לרבעון, פחת ברבעון מסויים מ-5.5%, ולא עלה חזרה, עד למועד פרסום הדוח הכספי ברבעון שלאחריו, לשיעור של 5.5% לפחות (וזאת אפילו אם יחס ההון הראשוני הכולל יהיה באותה עת מעל 6%), תתבצע המרה מיידית כאמור;
- (ג) אם יחס ההון הראשוני המקורי לרכיבי סיכון של הבנק, כמופיע בדוחות הכספיים או בדוחות הכספיים ביניים של הבנק אחת לרבעון, פחת ברבעון מסויים מ-6%, אך לא פחת מ-5.5%, ולא עלה חזרה, לשיעור של 6% לפחות, עד תום שני הרבעונים שלאחר אותו רבעון מסויים, כמופיע בדוחות הכספיים ביניים של הבנק, תתבצע המרה מיידית (וזאת, אפילו אם יחס ההון הראשוני הכולל יהיה באותה עת מעל 6%), אלא אם כן המפקח על הבנקים אישר אחרת;
- (ד) אם יחס ההון הראשוני המקורי, כמופיע בדוחות הכספיים או בדוחות הכספיים ביניים של הבנק, אחת לרבעון, פחת ברבעון מסויים מ-5%, תתבצע המרה מיידית חלקית, בסכום שיחזיר את יחס ההון הראשוני המקורי של הבנק לאותו רבעון שפורסם, ל-5% לפחות;
- (ה) על פי הדוחות הכספיים של הבנק, יתרת העודפים של הבנק הפכה לשלילית;
- (ו) רואה החשבון המבקר של הבנק, בחוות דעת או בדוח סקירה שצורפו לדוח הכספי או לדוח הכספי ביניים של הבנק, הפנה את תשומת הלב לביאורים בדוחות הכספיים בדבר ספקות משמעותיים הקיימים בדבר המשך קיומו של הבנק כעסק חי.
- (9) שינוי תנאים, פדיון מוקדם ו/או העלאת ריבית – שטרי ההון הנדחים יונפקו לתקופה של 99 שנים ויהיו ניתנים לפדיון ביוזמת המנפיק ובאישור המפקח מראש ובכתב לאחר מינימום של 15 שנים. כמו כן, גם שאר תנאי שטרי ההון הנדחים לא יהיו ניתנים לשינוי, אלא באישור מראש ובכתב של המפקח.
- מבלי לגרום מתנאי זה, יתאפשר ביצוע step-up אחד בריבית, לאחר 15 שנים לפחות ממועד ההנפקה, בעליה בריבית של עד 100 נקודות

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

בסיס מעל המרווח המקורי שנקבע ל-15 השנים הראשונות.

(10) נדחות – פרט לזכויות של נושים על פי מכשירי הון דומים, שטרי ההון יהיו נדחים מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים, לרבות שטרי הון שהונפקו כהון משני.

(11) בטוחות – ההתחייבות על פי שטרי ההון לא תהיה מובטחת בבטחונות.

(12) הקצאה לגופים קשורים – הבנק לא יקצה (עד כמה שהדבר תלוי בו בהקצאה הראשונית) את שטרי ההון הנדחים לקופות גמל ו/או לקרנות נאמנות שבשליטת ו/או ניהול הבנק.

(13) שקיפות – תנאי ההנפקה יהיו ברורים וגלויים. בהקשר זה, יהיה גם גילוי מלא של כל תנאי ההון הראשוני המורכב בדוחות הכספיים השנתיים של הבנק, המתפרסמים לציבור, שכלול, בין השאר, את הפרטים הבאים על ההון המורכב: סכומו, מרכיביו, חלקו כאחוז בסך ההון הראשוני הכולל ומאפייניו העיקריים.

בקשר להכרה בשטרי ההון כהון ראשוני עליון, אימץ דירקטוריון הבנק מדיניות הלימות הון על פיה ישמור הבנק על יחס הלימות הון ראשוני מקורי (ללא הון ראשוני מורכב) בשיעור של 6.5% לפחות בכל עת.

ב. הנפקת הון ראשוני מורכב – סדרה ב'

הנפקת הון ראשוני מורכב בחודש מרס 2009. בהתאם לאישור דירקטוריון הבנק מהימים 9 בפברואר, 23 בפברואר ו-25 במרס 2009, התקשר הבנק עם מגדל חברה לביטוח בע"מ (משתתף ברווחים), מגדל חברה לביטוח בע"מ (נוסטרו) ומגדל מקפת ניהול קרנות פנסיה וקופות גמל בע"מ, כל אחת מהן לחוד על פי חלקה, לביצוע הנפקה פרטית של 350 מיליון ש"ח ערך נקוב שטרי הון נדחים (סדרה ב') של הבנק בתמורה כוללת של 350 מיליון ש"ח.

ביום 26 במרס 2009 ניתן אישור המפקח על הבנקים לפיו שטרי ההון האמורים יחשבו כמכשירי הון מורכבים ויוכרו כחלק מההון הראשוני של הבנק, כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 311 – "יחס הון מזערי", בכפוף לתנאים הבאים:

א. שיעור ההון הראשוני המורכב לא יעלה על 15% מסך ההון הראשוני של הבנק;

ב. יחס ההון הראשוני המקורי לא יפחת בכל עת מ-6.5%.

ג. שטרי ההון אינם ולא יהיו משועבדים לבנק או לחברות בנות שלו.

הבנק עומד בתנאים האמורים.

תנאי שטרי ההון הנדחים – סדרה ב'. קרן שטרי ההון הנדחים תשולם בתשלום אחד ביום 1 בינואר 2106. הקרן והריבית של שטרי ההון הנדחים צמודים למדד המחירים לצרכן וישאו ריבית שנתית כאמור. הריבית על שטרי ההון תשולם ארבע פעמים בשנה. הבנק יהיה רשאי להודיע, על פי שיקול דעתו, על פדיון מוקדם של קרן שטרי ההון הנדחים ושל הפרשי ההצמדה והריבית שנצברו עד לביצועו בפועל של הפדיון המוקדם, בכפוף לתנאים שנקבעו בשטר ובכפוף לאישור מוקדם של המפקח על הבנקים: שטרי ההון הנדחים ישאו בתקופה שממועד הנפקתם ועד ליום 31 בדצמבר 2021 (להלן: "תקופת הריבית הראשונית") ריבית צמודה בשיעור של 8.7%. במידה ולא יתבצע פדיון מוקדם ביום 31 בדצמבר 2021, ישאו שטרי ההון הנדחים ריבית בשיעור משתנה שייקבע מראש בגין כל תקופה של חמש שנים, בתוספת ריבית נוספת (step-up) בשיעור של 1% מעל המרווח המקורי שנקבע לתקופת הריבית הראשונית (דהיינו, 7.13%).

שטרי ההון הנדחים כוללים הוראות מיוחדות, שיפורטו להלן, שעיקרן המרה כפויה של קרן ו/או ריבית למניות רגילות א' בנות 0.1 ש"ח ע.נ. של הבנק, בהתקיים תנאים מסויימים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים. במקרה של המרת מלוא קרן שטרי ההון והקצאת מניות חלק ריבית בגין מלוא המניות שיועדו לכך בהון הרשום של הבנק, יוקצו בסך הכל בגין שטרי ההון שהונפקו כאמור לעיל 267 מיליון מניות רגילות א' של הבנק.

שטרי ההון הנדחים לא יובטחו בשעבוד כלשהו על נכסי הבנק או בבטוחה אחרת כלשהי. התחייבויות הבנק לתשלום הקרן והריבית של שטרי ההון תהיינה נדחות מפני כל התחייבויותיו האחרות של הבנק לנושים מכל סוג שהוא, לרבות כלפי המחזיקים של כתבי התחייבות נדחים שהונפקו או שיונפקו בעתיד על ידי הבנק ו/או חברות בנות שלו ותהיינה עדיפות אך ורק על זכויותיהם של בעלי המניות להשבת עודף נכסי הבנק בעת פירוקו. התחייבויות הבנק לתשלום קרן שטרי ההון והריבית בגינה תעמוד בדרגה שווה, פרי פסו, עם כתבי התחייבות נוספים ו/או ניירות ערך נוספים שיונפקו על ידי הבנק או על ידי חברות בנות שלו ואשר יאושרו על ידי המפקח על הבנקים כמכשירי הון ראשוני.

התנאים להכרה בשטרי ההון הנדחים (סדרה ב') כהון ראשוני מורכב. התנאים הבסיסיים שקבע המפקח על הבנקים להכרה בשטרי ההון הנדחים כהון ראשוני עליון הם כתנאים שנקבעו לסדרה א' (כמפורט בסעיף א' לעיל), בשינויים הבאים:

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

- בהגדרת "נסיבות מיוחדות" נמחק האירוע של שישה רבעונים רצופים של הפסד (סעיף קטן (6) ג').
- בהגדרת "נסיבות מיוחדות" נוסף אירוע כלהלן: המפקח הורה על מחיקת תשלומי הריבית לאחר שנכח כי יש חשש ממשי שתשלום הריבית יביא למצב בו לא יהיה בידי הבנק לעמוד בהתחייבויותיו.
- במסגרת הגדרת האירועים שבהתקיימם תתבצע המרה מיידית של היתרה הבלתי מסולקת של הקרן והריבית של שטרי ההון הנדחים למניות רגילות א', שונה התנאי המתייחס לירידה של יחס ההון הראשוני המקורי מתחת ל-5% (סעיף (8) ד)), כלהלן: אם יחס ההון הראשוני המקורי, כמופיע בדוחות הכספיים או בדוחות הכספיים (ביניים) של הבנק, אחת לרבעון, פחת ברבעון מסויים מ-5%, תתבצע המרה מיידית כאמור.

6. הנפקת הון משני עליון

החלטה בדבר הנפקת הון משני עליון. בישיבת הדירקטוריון מיום 17 בדצמבר 2008, הוחלט לאשר לפעול להנפקת הון משני עליון, על דרך של הנפקת שטרי הון נדחים, באמצעות דיסקונט מנפיקים. במסגרת יישום ההחלטה האמורה, ננקט מהלך של תיקון תשקיף המדף של דיסקונט מנפיקים (ר' לעיל). הגיוס, היקפו ותנאיו, כמו גם ההנפקה בפועל, ייקבעו בהתאם לצרכי הבנק ותנאי השוק.

תנאי שטרי ההון הנדחים שימשו כהון משני עליון. שטרי ההון הנדחים יונפקו לתקופה של 49 שנים וקרן שטרי ההון הנדחים תשולם בתשלום אחד, במועד שייקבע בדוח הצעת המדף הראשון של אותה סדרה. הקרן והריבית של שטרי ההון הנדחים צמודים למדד המחירים לצרכן. הריבית על שטרי ההון הנדחים תשולם ארבע פעמים בשנה.

הבנק יהיה רשאי להודיע, על פי שיקול דעתו, על פדיון מוקדם של קרן שטרי ההון הנדחים, החל מתום תקופה אשר תיקבע בדוח הצעת המדף ואשר בכל מקרה לא תפחת מ-10 שנים (להלן: "התקופה הראשונית"), בכפוף לתנאים המפורטים בשטר ובכפוף לאישור המפקח על הבנקים. שטרי ההון ישאו, עד לתום התקופה הראשונית, ריבית צמודה בשיעור שיקבע במכרז. במידה ולא יתבצע פדיון מוקדם בתום התקופה הראשונית, ישאו שטרי ההון, בתקופה שתחילתה בתום התקופה הראשונית, ריבית בשיעור משתנה שתקבע מראש בגין כל תקופה של חמש שנים, בתוספת ריבית נוספת (step-up) בשיעור שיקבע בדוח הצעת המדף הראשון כאמור.

זכויותיהם של מחזיקי שטרי ההון הנדחים תהינה נדחות מפני תביעותיהם של כל יתר נושי דיסקונט מנפיקים והבנק מכל סוג שהוא, למעט מחזיקי שטרי ההון אשר מהווים ו/או יהוו, מעת לעת, הון ראשוני מורכב שהנפיק הבנק.

התנאים להכרה בשטרי ההון הנדחים כהון משני עליון. להלן פירוט התנאים הבסיסיים שקבע המפקח על הבנקים להכרה בשטרי ההון הנדחים כהון משני עליון:

1. הלימות הון במועד ההנפקה - יחס ההון לרכיבי הסיכון של הבנק לא יפחת מ-10%, במועד הנפקת מכשיר ההון המורכב.
2. יחס הון ראשוני מקורי - יחס ההון הראשוני המקורי לא יפחת בכל עת מ-6.5%.
3. הוראה 311 - הון משני מורכב חייב לעמוד בתנאים שנקבעו למכשירי הון מורכבים כהגדרתם בסעיף ג' (הגדרות) לנספח א' להוראת ניהול בנקאי תקין 311 - יחס הון מזערי, הנכללים בהון המשני.
4. ב-5 השנים האחרונות לפני הפרעון הסופי, יכללו מכשירי ההון המורכבים בהון המשני כאילו היו כתבי התחייבות נדחים, בהתאם לסעיף 2(ב)(2) לנספח א' בהוראת ניהול בנקאי תקין 311 - "יחס הון מזערי".
5. מבנה ההנפקה - ההנפקה תבוצע על ידי הבנק או חברה בת שלו.
6. מגבלה כמותית - ההון המשני יכול להוות עד 100% מההון הראשוני וכתבי התחייבות נדחים עד 50% מההון הראשוני, שלא הוקצה כנגד סיכונים שוק. המשמעות היא שההון המשני העליון יכול להיות עד 100% מההון הראשוני, אך בפועל הפוטנציאל להנפקת הון משני עליון נע בטווח שבין סך ההון הראשוני להיקף כתבי ההתחייבות.
7. נפרעות - רק שטרי ההון ששולמו במלואם במזומן ייחשבו להון משני עליון.
8. בטוחות - ההתחייבות על פי שטרי ההון לא תהיה מובטחת בבטחונות.
9. שעבוד שטרי ההון - שטרי ההון לא ימומנו ולא ישועבדו כבטחון להלוואה שניתנה על ידי הבנק או חברה בת שלו.
10. השעיית תשלומי ריבית - לא ישולמו תשלומי ריבית אשר במועד הקבוע לסילוקם שוררות "נסיבות משעות", כהגדרת המונח להלן, וסילוקם יידחה, לתקופות בלתי מסויימות. הנסיבות המשעות יהיו כלהלן:
 - א. דירקטוריון הבנק קבע כי אין לבנק יכולת לפרוע, במועדן, את התחייבויותיו שדרגת הקדימות שלהן הינה גבוהה מזו של שטרי ההון הנדחים או שווה לה, או שרואה החשבון המבקר של הבנק, בחוות דעת או בדוח סקירה שצורפו לדוח הכספי או לדוח הכספי (ביניים)

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

- של הבנק, לפי העניין, הפנה את תשומת הלב לביאורים בדוחות הכספיים בדבר היעדרה של יכולת הפרעון כאמור לעיל.
- ב. דירקטוריון הבנק קבע כי קיים חשש סביר כי ביצוע תשלום הריבית יביא למצב בו לא יהיה בידי הבנק לסלק את התחייבויותיו הקיימות ו/או הצפויות, או שרואה החשבון המבקר של הבנק, בחוות דעת או בדוח סקירה שצורפו לדוח הכספי או לדוח הכספי (ביניים) של הבנק, לפי העניין, הפנה את תשומת הלב לביאורים בדוחות הכספיים בדבר קיומו של חשש סביר כאמור.
- ג. על פי הדוחות הכספיים של הבנק, שפורסמו לאחרונה ערב המועד לתשלום הריבית, אין לבנק עודפים ראויים לחלוקה.
- ד. המפקח על הבנקים הורה על השעיית תשלומי הריבית לאחר שנוכח כי יש חשש ממשי שתשלום הריבית יביא למצב בו לא יהיה בידי הבנק לעמוד בהתחייבויותיו.
11. סילוקם של תשלומי ריבית שהושעו – אם בעת המועד שנקבע לסילוקו של איזה מתשלומי הריבית, יתברר כי חל שינוי באיתנותו הפיננסית של הבנק, באופן ששוררות באותו מועד נסיבות משעות כמפורט בסעיף 10, אזי יידחה אותו תשלום ריבית עד למועד בו התקיימו תנאי אחד או יותר מהתנאים המפורטים להלן, ובלבד שאף אחת מהנסיבות המשעות אינה קיימת עוד ו/או חדלה להתקיים.
- אלה הנסיבות שבהתקיימה לראשונה של איזו מהן, ובכפוף לכך כי דירקטוריון הבנק יקבע כי אין חלות באותה שעה נסיבות משעות, יבוצעו תשלומי הריבית שסילוקם נדחה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית בגינם:
- א. הבנק הכריז על תשלום דיבידנד לבעלי סוג כלשהו של מניותיו.
- ב. הבנק הודיע על פדיון מוקדם, מלא או חלקי, של קרן שטרי ההון הנדחים או פרע את קרן שטרי ההון הנדחים, כולה או חלקה.
- ג. ניתן צו פירוק כנגד הבנק, אולם, במקרה כזה יהיה סילוק הריבית המושעה כפוף לסילוק כל התחייבויות הבנק שהינן עדיפות בדרגה על הקרן והריבית של שטרי ההון הנדחים, או להסדר אחר שנושי הבנק העדיפים על מחזיקי שטרי ההון הנדחים יהיו צד לו.
12. אי חלוקת דיבידנד – הבנק לא ישלם דיבידנד לבעלי מניותיו כל עוד לא שולמו במלואם כל תשלומי הריבית שסילוקם הושעה, בין אם דיבידנד כאמור הוכרז טרם ניתנה הודעת הבנק בדבר היווצרות נסיבות משעות ובין אם הוכרז אחרי מתן הודעה כאמור.
13. פדיון מוקדם על ידי המחזיק – לא יתאפשר פדיון מוקדם על ידי המחזיק.
14. פדיון מוקדם על ידי הבנק – בכפוף למגבלות המפורטות להלן, יהיה הבנק רשאי להחליט, על פי שיקול דעתו וללא מתן זכות ברירה למחזיקים בשטרי ההון הנדחים, על פדיון מוקדם של קרן שטרי ההון הנדחים, כולה או מקצתה, לפי העניין, ושל הפרשי הצמדה והריבית שנצברו עד לביצועו בפועל של הפדיון המוקדם בגין קרן שטרי ההון הנדחים, וזאת בהתקיים כל התנאים הבאים במצטבר:
- א. חלפו לפחות 10 שנים מיום הנפקת שטר ההון הנדחים ועד למועד ביצועו בפועל של הפדיון המוקדם.
- ב. פדיון מוקדם יתאפשר רק לאחר קבלת אישור מראש של המפקח על הבנקים ובתנאי שהמכשיר יוחלף בהון אחר בעל איכות זהה או עדיפה, אלא אם המפקח קבע שהלימות הון של התאגיד נאותה ביחס לסיכוןיו.
- ג. אין בביצוע הפדיון המוקדם כדי ליצור מצב בו תתקיים איזו מהנסיבות המשעות כהגדרתן בסעיף 10 לעיל, מיד לאחר ביצוע ההחלטה על הפדיון המוקדם ודירקטוריון הבנק קבע כי אינו צופה, גם בהתחשב בפדיון מוקדם, כי יוצרו נסיבות משעות כאמור במהלך שנים עשר החודשים שלאחריו.
15. שינוי תנאים, פדיון מוקדם, ו/או קביעת מנגנון ריבית – שטרי ההון יונפקו לתקופה של 49 שנים. שטרי ההון לא יהיו ניתנים לשינוי, אלא באישור מראש ובכתב של המפקח. מבלי לגרוע מתנאי זה, ולאחר 10 שנים לפחות ממועד ההנפקה (להלן: "התקופה הראשונה"), יתאפשר ביצוע Step up בריבית פעם אחת במהלך חיי המכשיר. שיעור הגדלת הריבית לא יעלה על 100 נקודות בסיס פחות מרווח ההחלף (swap spread) בין מדד הבסיס הראשוני שיעור הגדלת הריבית (initial index basis) לבין מדד הבסיס המוגדל (stepped up index basis), או – 50% ממרווח האשראי הראשוני, פחות מרווח ההחלף בין מדד הבסיס הראשוני ומדד הבסיס המוגדל.
- לאחר תום התקופה הראשונה, ואם לא ייפדו בפדיון מוקדם בתום התקופה הראשונה, ישאו שטרי ההון ריבית בשיעור משתנה, בהתאם לעוגן קבוע ומוגדר מראש שייקבע על ידי הנאמן.
16. נדחות – התחייבות הבנק לתשלום הקרן והריבית של שטרי ההון תהייה נדחות מפני כל התחייבויותיו האחרות של הבנק לנושים מכל סוג שהוא, לרבות כלפי המחזיקים של כתבי התחייבות נדחים שהונפקו או יונפקו בעתיד על ידי הבנק, ותהייה עדיפות אך ורק על זכויותיהם של בעלי המניות להשבת עודף נכס הבנק לעת פירוקו, ועל זכויותיהם של מחזיקים בניירות ערך אחרים שהתחייבות הבנק בגינם תוכר כהון ראשוני של הבנק, אם וכאשר ינפיק הבנק ניירות ערך כאלה. במעמדן של התחייבויות הבנק כאמור לעיל, לא יחול שינוי עקב כך ששטרי ההון יחדלו להיחשב כהון משני של הבנק מכל סיבה שהיא. התחייבויות הבנק לתשלום קרן שטרי ההון והריבית בגינה תעמוד בדרגה

14. הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים (המשך)

שווה (pari passu) עם כתבי התחייבות נוספים ו/או ניירות ערך נוספים שיופקו על ידי הבנק או על ידי חברות בנות שלו ויאושרו על ידי המפקח על הבנקים כ"מכשירי הון מורכבים".

17. הקצאה לגופים קשורים – הבנק לא יקצה (עד כמה שהדבר תלוי בו בהקצאה הראשונית) את שטרי ההון המורכב לקופות גמל ו/או לקרנות נאמנות שבשליטת ו/או ניהול הבנק.

18. שקיפות – תנאי ההנפקה יהיו ברורים וגלויים. בהקשר זה, יהיה גם גילוי מלא של תנאי ההון המשני המורכב בדוחות הכספיים השנתיים של הבנק, המתפרסמים לציבור, שכלול, בין השאר, את הפרטים הבאים על ההון המורכב: סכמו, מרכיביו, חלקו כאחוז בסך ההון הראשוני הכולל ומאפייניו העיקריים.

התנאים שפורטו לעיל הינם תנאים בסיסיים להכרה בשטרי ההון המורכבים כהון משני עליון. האישור הסופי יינתן רק לאחר בחינה פרטנית של התשקיף ותנאי ההנפקה, כפי שיפורטו על ידי הבנק במכתב, שיתבסס על התנאים שפורטו במכתב המפקח.

15. שעבודים

- א. אי די בי ניו יורק שיעבד ניירות ערך לטובת הפדרל רזרב בנק בניו יורק, המשמשים להבטחת התחייבויות מסויימות שלו, הנובעות ממינויו כמקבל הפקדות של תשלומים ומסים עבור משרד האוצר האמריקאי וכבטוחה להתחייבויות מסויימות, ובכלל זה, לביצוע תשלומים והתחייבויות לשיפוי, כלפי חברי המסלקה בניו יורק, על פי כללי המסלקה, ולהתחייבויותיו כמקבל פקדונות של כספים המנוהלים במסגרת הליכי פשיטת רגל. שווי השוק של ניירות הערך המשועבדים ליום 31 בדצמבר 2008 הוא 237 מיליון דולר (900 מיליון ש"ח) [ליום 31 בדצמבר 2007: 23 מיליון דולר (89 מיליון ש"ח)].
- כמו כן שיעבד אי די בי ניו יורק לטובת Federal Home Loan Bank ניירות ערך והלוואות שיתרתם, ליום 31 בדצמבר 2008, הינה כ-582 מיליון דולר (2,214 מיליון ש"ח) להבטחת פקדונות שנתקבלו ממנו [ליום 31 בדצמבר 2007: כ-327 מיליון דולר (1,259 מיליון ש"ח)].
- ב. אי די בי ניו יורק מכר ניירות ערך בתנאי רכישה חוזרת בסך של כ-549 מיליון דולר (2,086 מיליון ש"ח) ליום 31 בדצמבר 2008 [ליום 31 בדצמבר 2007: 1,901 מיליון דולר (7,309 מיליון ש"ח)].
- ג. כתבי התחייבות נדחים שהונפקו על ידי הבנק, על פי תשקיף מחודש אפריל 1997, אינם מובטחים בשעבוד על נכסי הבנק למעט שעבוד סמלי קבוע בדרגה ראשונה על פקדון בסך 1 ש"ח.
- ד. הבנק חבר במסלקת Euroclear שהינה מערכת סליקה לניירות ערך הנסחרים בשווקים הבינלאומיים. לצורך פעולות בניירות ערך באמצעות המסלקה הנ"ל שיעבד הבנק מזומנים וניירות ערך בסכום של כ-15 מיליון דולר.
- ה. דיסקונט ליסינג בע"מ שיעבד בשעבוד שוטף ראשון את רכושו לטובת מדינת ישראל, ללא הגבלת סכום, בגין מענקי השקעה שקיבל.
- ו. בביאור 19 ג' 6 להלן מתוארת קרן הסיכונים שהקימה מסלקת מעו"ף. חלקו של הבנק בקרן, כנגזר מהיקף פעילותו במסלקה עבור לקוחותיו, ליום 31 בדצמבר 2008, עמד על כ-44 מיליון ש"ח. (ליום 31 בדצמבר 2007: 38 מיליון ש"ח).
- יתרת הבטוחות שהבנק חויב להעמיד לטובת מסלקת המעו"ף (התחייבות חוץ מאזנית) המבוססת על תרחישים של הבורסה, בגין פעילות לקוחות הבנק ובגין פעילות הבנק (נוסטרו), ליום 31 בדצמבר 2008, הינה כ-47 מיליון ש"ח (2007: 112 מיליון ש"ח).
- על פי חוקי העזר והמתאר של מסלקת מעו"ף כל חברי מסלקת מעו"ף, ובהם הבנק, חתמו על הסכמי שעבוד להבטחת התחייבויותיהם לטובת מסלקת מעו"ף, והפקידו בטוחות נזילות בלבד (איגרות חוב של מדינת ישראל ו/או מזומנים).
- הבנק שיעבד למסלקת מעו"ף בשעבוד בדרגה ראשונה את כל הכספים שהופקדו על ידי הבנק בחשבון ע"ש מסלקת המעו"ף במסלקת הבורסה ובחשבון ע"ש מסלקת המעו"ף בבנק אחר, הכל כבטחון עבור סכומים שהבנק יהיה חייב בגין עסקאות מעו"ף שהוא אחראי להן כלפי מסלקת המעו"ף. ההתחייבות מותנית בתנאים והבנק רשא, בהתקיים תנאים מסויימים, לדרוש סכומים מסויימים בחזרה. במסגרת חשבונות אלה שיעבד הבנק לטובת מסלקת מעו"ף איגרות חוב ומזומנים שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2008 עמדה על כ-527 מיליון ש"ח. (ליום 31 בדצמבר 2007: 616 מיליון ש"ח).
- בנק מרכזתיל דיסקונט יצר שיעבוד דומה לטובת מסלקת מעו"ף. שווי הבטוחה לטובת מסלקת המעו"ף כאמור ליום 31 בדצמבר 2008 מסתכם בסך של כ-129 מיליון ש"ח. (ליום 31 בדצמבר 2007: 181 מיליון ש"ח).

15. שעבודים (המשך)

להלן יתרות הבטחונות* שהועמדו למסלקת המעו"ף:

יתרה ליום 31 בדצמבר 2008	יתרה גבוהה לשנת 2008	יתרה ממוצעת לשנת 2008	יתרה ליום 31 בדצמבר 2007
במיליוני שקלים חדשים			
656	656	613	797

ניירות ערך

* הדיווח על בסיס יתרות סגירה רבעוניות.

ז. להבטחת התחייבויות לבנקים של יציל פיננסים והחברות המאוחדות שלה, יצרו החברות הנ"ל המחאה על דרך השעבוד ושעבוד קבוע ושוטף על כל זכויותיהן לפי הסכמים עם בתי עסק בנוגע לניכיון שוברי ישראל, שוברי אמריקן אקספרס ושוברי דיינרס קלאב ישראל ואת כל הזכויות לקבלת כספים ותשלומים מאת ישראל, כאל, אמריקן אקספרס ודיינרס, מכח המחאת זכויות ועל פי הסכם בית עסק. לתאריך המאזן אין התחייבות כלפי הבנקים.

ח. ישראל דיסקונט בנק (שוויץ) שיעבדה נכסים בהיקף של כ-20 מיליון פרנקים שווייצרים (ליום 31 בדצמבר 2007: 10 מיליון פרנקים שווייצרים) להבטחת קו אשראי בהיקף של 0.5 מיליון דולר.

ט. כאמור בביאור 19 ג' 7 להלן, בהתאם לנדרש בתקנון הבורסה ובחוקי העזר של מסלקת הבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ (להלן: "מסלקת הבורסה" או "המסלקה") שיעבד הבנק להבטחת התחייבויותיו כלפי המסלקה את כל זכויות הבנק בחשבון בטוחות המתנהל במסלקה (בו מופקדים על ידי הבנק ניירות ערך) ואת כל זכויותיו בכספים המופקדים בחשבון על שם המסלקה בבנק אחר. שווי הבטוחה הסתכם ליום 31 בדצמבר 2008 ב-106 מיליון ש"ח, (ליום 31 בדצמבר 2007: 61 מיליון ש"ח).

בנק מרכנתיל דיסקונט יצר שיעבוד דומה לטובת מסלקת הבורסה. שווי הבטוחה הסתכם ליום 31 בדצמבר 2008 ב-8 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2007: 6 מיליון ש"ח).

להלן יתרת הבטחונות* שהועמדו למסלקת הבורסה:

יתרה ליום 31 בדצמבר 2008	יתרה גבוהה לשנת 2008	יתרה ממוצעת לשנת 2008	יתרה ליום 31 בדצמבר 2007
במיליוני שקלים חדשים			
114	114	87	67

ניירות ערך

* הדיווח על בסיס יתרות סגירה רבעוניות.

י. בחודש יולי 2007 השיק בנק ישראל מערכת לסליקת תשלומים גדולים ב"זמן אמת" (מערכת RTGS), המאפשרת העברת כספים מהירה וסופית בין הבנקים המקושרים למערכת, בתנאי שיתרת הנזילות בבנקים לא תפחת מההיקף הנדרש לביצוע העברות הכספים. לאור הסדרי הסליקה החדשים, הבנק עשוי להזקק מעת לעת לקבלת אשראי לפרקי זמן קצרים מבנק ישראל. במטרה להבטיח את התשלום המלא של הסכומים שיגיעו לבנק ישראל בגין אשראי זה במסגרת הצטרפותו למערכת ניהול הבטחונות המופעלים על ידי מסלקת הבורסה בנושא זה, שיעבד הבנק ביום 26 ביולי 2007, לטובת בנק ישראל, בשעבוד צף בדרגה ראשונה, את החזקותיו באגרות חוב של ממשלת ישראל המופקדות בחשבון על שם בנק ישראל במסלקת הבורסה.

בסוף חודש יולי 2007 הפקיד הבנק בחשבון האמור איגרות חוב שערכן ליום 31 בדצמבר 2008 היו כ-6 מיליארד ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2007: 5 מיליארד ש"ח).

גם בנק מרכנתיל דיסקונט ערך שעבוד דומה, לטובת בנק ישראל, והפקיד לחשבון בנק ישראל במסלקת הבורסה איגרות חוב בסכום של כ-570 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2007: 549 מיליון ש"ח).

יא. במסגרת הסכם כללי לקבלת אשראי מבנק ישראל ולהבטחת התשלום המלא של כל הסכומים שמגיעים או שיגיעו לבנק ישראל בגין אשראי שקיבל או שמתעתד בנק מרכנתיל דיסקונט לקבל מבנק ישראל, שיעבד בנק מרכנתיל דיסקונט ביום 30 במאי 2005, לטובת בנק ישראל, בשעבוד צף בדרגה ראשונה, שני סוגי איגרות חוב של ממשלת ישראל, הכוללים בתיק ניירות הערך שלו (למעט איגרות חוב שהושאלו לציבור).

15. שעבודים (המשך)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2007	יתרה ממוצעת לשנת 2008	יתרה גבוהה לשנת 2008	יתרה ליום 31 בדצמבר 2008
במיליוני שקלים חדשים			
5,495	6,441	8,006	6,475
1,901	1,972	7,724	7,714
-	585	4,222	-

* הדיווח על בסיס יתרות סגירה רבעוניות.

- יב.** הבנק מתקשר עם בנקים זרים בהסכמים מסוג CSA (Credit Support Annex) שנועדו למזער את סיכויי האשראי ההדדיים שנוצרים בין הבנקים במסחר בנגזרים. בהתאם להסכמים, מדי תקופה מתבצעת מדידה של שווי מלאי העסקאות בנגזרים שבוצעו בין הצדדים, ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שהוגדר מראש, אותו צד מחויב להעביר לצד השני פקדונות על דרך שיעבוד עד למועד המדידה הבא. ליום 31 בדצמבר 2008 העמיד הבנק לטובת בנקים זרים פקדונות בסך כולל של כ-798 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2007: 17.5 מיליון ש"ח).
- יג.** הבנק מפקיד איגרות חוב אצל ברוקרים זרים (בארה"ב) כבטוחה עבור עסקאות באופציות שמבצעים לקוחותיו באמצעות הברוקרים הזרים. שווי הבטוחה הסתכם ליום 31 בדצמבר 2008 ב-85 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2007: 91 מיליון ש"ח).

יד. המקורות והשימושים של ניירות ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים:

המאוחד		הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2008	2007	2008	2007
במיליוני שקלים חדשים			
22	341	22	341
22	341	22	341
השימושים בניירות ערך שהתקבלו כביטחון ובניירות ערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים:			
22	341	22	341
22	341	22	341

טו. פירוט ניירות ערך אשר שועבדו למלווים:

673	416	673	416
10,212	13,302	5,980	5,906
305	1,875	-	-
11,190	15,593	6,653	6,322

ניירות ערך אלו הועמדו כבטחון למלווים אשר אינם רשאים למכור או לשעבד אותם.

16. זכויות עובדים

א. התחייבות הבנק והחברות המאוחדות שלו לתשלום פיצויי פרישה לעובדים, המבוססת על משכורת חודשית אחת לכל שנת עבודה, כמקובל, מכוסה במלואה על ידי הפקדות בקופות הפיצויים וכן על ידי פוליסות ביטוח וקרנות פנסיה. הסכומים שנצברו בפוליסות הביטוח וקרנות הפנסיה, אינם כלולים במאזן מאחר ואלה אינן בשליטתם של הבנק והחברות המאוחדות שלו.

חברי ההנהלה של הבנק זכאים לקבל פיצויים רגילים וחלקם זכאים גם למענק הסתגלות בגובה של עד שנים עשר חודשי משכורת בעת פרישתם, וזאת על פי תנאי החוזים האישיים עליהם הם חתומים, ובגין נערכו הפרשות מתאימות. התחייבות החברות המאוחדות בחו"ל לתשלום פנסיה מכוסה על ידי הפקדות שוטפות בקופת פנסיה מוכרת בחו"ל, על בסיס חישוב אקטוארי.

בחברה בנקאית מאוחדת, זכאים מספר עובדים בכירים למענקי הסתגלות בשיעור שבין שש לשנים עשרה משכורות חודשיות, ובגין נערכו הפרשות מתאימות.

ב. עובדי הבנק והחברות המאוחדות הבנקאיות שלו בישראל זכאים למענקי יובלות בגובה של מספר חודשי משכורת ומספר ימי חופשה נוספים, בתום 20, 30 ו-40 שנות עבודה בבנק. בהתאם להוראות המפקח על הבנקים מחושבת העתודה בגין התחייבות זו על בסיס אקטוארי ומוצגת בערך נוכחי. שיעור ההיוון, שנקבע על ידי המפקח על הבנקים, בחישוב האקטוארי הינו 4% ובהתחשב בגורם עלית השכר העתידית, מהוון סכום ההתחייבות לזכויות העובדים, בגין עובדי הבנק, לפי שיעור עלית שכר של 2.5%, בדומה לשנת 2007. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות למענקי יובלות שיתרתן: במאוחד 380 מיליון ש"ח (2007: 454 מיליון ש"ח), ובבנק 313 מיליון ש"ח (2007: 392 מיליון ש"ח).

בחודש נובמבר 2007 נחתם עם נציגות העובדים הסכם בדבר פדיון "חופשות יובלות", אשר איפשר לעובדים לפדות חופשות אלה בסכום חד-פעמי מיידי או בתשלומים, בעת הבשלת הזכויות לחופשות של כל עובד ועובד. בהסכם זה גם בוטלה הזכות לחופשת יובלות ביחס לעובדים חדשים. עובדי הבנק והחברות המאוחדות שלו בישראל זכאים לחופשה שנתית לפי הסכמי העבודה הקיימים, ובכפוף להוראות חוק חופשה שנתית, התשי"א-1951. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות לחופשות שיתרתן: במאוחד 146 מיליון ש"ח (2007: 141 מיליון ש"ח), ובבנק 116 מיליון ש"ח (2007: 113 מיליון ש"ח).

ג. עובדי הבנק והחברות המאוחדות שלו זכאים להטבות מסוימות לאחר צאתם לגימלאות. ההתחייבות האמורה חושבה על בסיס אקטוארי, לפי שיעור היוון של 4%. סכום ההפרשה לתאריך המאזן: במאוחד 421 מיליון ש"ח (2007: 374 מיליון ש"ח), ובבנק 357 מיליון ש"ח (2007: 324 מיליון ש"ח).

ד. סכומי העתודה והיעודה לזכויות עובדים בעד פיצויי פיטורין ופרישה הם כלהלן:

המאוחד		הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2008	2007	2008	2007
במיליוני שקלים חדשים			
2,142	2,286	1,896	2,024
1,915	1,812	1,661	1,549
227	474	235	475
עודף (חוסר) היעודה על העתודה נכלל בסעיף:			
237	479	235	475
(10)	(5)	-	-
227	474	235	475
סך-הכל, נטו			

הבנק והחברות המאוחדות שלו אינם רשאים למשוך את כספי היעודה אלא לצורך תשלום פיצויי פרישה בלבד.

ה. בשנים 2006-2008 הפעיל הבנק מספר תוכניות ממוקדות לעידוד פרישה מוקדמת של עובדים. התוכניות התמקדו באוכלוסיות עובדים בעלת מאפיינים שהוגדרו, אשר לגביה נערך מאמץ ממוקד לעידוד פרישתם המוקדמת. במסגרת זו נעשתה פניה לעובדים האמורים, והוצע להם לפרוש פרישה מוקדמת בתנאים משופרים. (לעניין ההוצאות בגין פרישה מוקדמת, ר' ביאור 27).

ו. חלק מהחברות המאוחדות אימצו תוכניות לתגמול עובדים, על פיהן זכאים המנהלים הכלליים ו/או עובדים בחברות האמורות למענק שסכומו נקבע

16. זכויות עובדים (המשך)

בהתאם לתוצאות העסקיות של אותן חברות. בדוחות הכספיים נכללו ההפרשות הנדרשות בשל המענקים האמורים. בחברה בת מסוימת זכאים העובדים הבכירים שלה ושל חברה בת שלה לתגמול במסגרת תוכנית הכרוכה בהתקיימות מספר תנאים מתלים, שלמועד הדוח טרם התקיימו. המנהל הכללי לשעבר של אחת מהחברות המאוחדות עשוי להיות זכאי בעתיד לחלק ברווחים מהשקעות שבוצעו בתקופה בה עבד בחברה, גם במשך מספר שנים לאחר פרישתו ממנה.

ז. **תוכנית מענקים לחברי הנהלת הבנק.** ביום 26 במרס 2006 החליט דירקטוריון הבנק לאשר תוכנית מענקים לחברי ההנהלה של הבנק, לרבות המבקר הפנימי של הבנק. על פי התוכנית, הבנק יעניק לכל חבר הנהלה מענק שנתי עבור כל שנה שבה יכהן כחבר הנהלה, החל משנת 2006 ועד שנת 2010.

המענק השנתי ייגזר בחלקו משיעור התשואה השנתית על ההון ובחלקו מקביעתו של המנהל הכללי (במסגרת תקציב נוסף שהיקפו ייגזר אף הוא משיעור התשואה השנתית על ההון), באופן דיפרנציאלי, לפי שיקול דעתו, בהתאם למידת ההשגה של היעדים הספציפיים שנקבעו על ידו לכל חבר הנהלה. החלוקה האמורה תהיה טעונה קבלת אישורו של דירקטוריון הבנק.

שיעור התשואה השנתי המינימלי הנדרש, על מנת שבשנה מסוימת יחולק לחברי ההנהלה מענק, הוא 8.5%. דירקטוריון הבנק רשאי לנטרל רווחים או הפסדים חריגים, שאינם נובעים מפעילות שוטפת, לצורך חישוב שיעור התשואה השנתית על ההון. דירקטוריון הבנק רשאי לשנות או לבטל את תוכנית המענקים, כולה או חלקה, ובלבד שהשינוי או הביטול ייכנסו לתוקף בשנה הקלדנרית העוקבת לשנה שבה התקבלה החלטת השינוי או הביטול.

תוכנית המענקים לחברי ההנהלה של הבנק, לרבות המבקר הפנימי, אושררה בידי ועדת הביקורת והדירקטוריון בדיונים שהתקיימו בימים 15 ו-16 ביולי 2006. לפרטים נוספים ולפרטים בדבר תוכנית אופציות לנושאי משרה בבנק, ר' ביאור 13 ד'.

תוכנית מענקים לעובדים ולמנהלים בשנת 2008. בחודש מרס 2008 אישר הדירקטוריון תוכנית מענקים לעובדי ומנהלי הבנק לשנת 2008. תקציב התוכנית נקבע על פי מדרגות שנקבעו בתוכנית, בהתאם לשיעור התשואה השנתית להון של הרווח מפעולות רגילות. מטרת התוכנית היא יצירת קשר מובנה בין הצלחת הבנק לבין תגמול העובדים והמנהלים בטווח הקצר ולאורך זמן.

ח. לאי די בי ניו יורק התחייבות לתשלומי פנסיה לעובדיה, בגינה הקימה קרן פנסיה בה מופקדים כספי העובדים והמעסיק. ההפקדות השנתיות בקרן מתבססות על תחשיבים שמכין יועץ אקטוארי בלתי תלוי. להלן פרטים עיקריים אודות ההתחייבות האמורה (במיליוני דולר של ארה"ב):

ליום 31 בדצמבר		
	2008	2007
ההתחייבות האקטוארית לתשלומי פנסיה	25	27
שווי שוק של נכסי קרן הפנסיה	15	22
ההתחייבות האקטוארית לתשלומי פנסיה, בניכוי שווי שוק של נכסי קרן הפנסיה	(10)	(5)
יתרת ההפסדים האקטואריים הנדחים	8	8
יתרת נכסי קרן הפנסיה נטו, כפי שנכללה בדוחות הכספיים (ביאור 8)	-	3
יתרת התחייבות קרן הפנסיה נטו, כפי שנכללה בדוחות הכספיים (ביאור 12)	2	-
הוצאות הפנסיה שנקצפו בדוח רווח והפסד	7	(3)
ההנחות שהובאו בחשבון לאורך מדידת תוכנית הפנסיה למרכיביה		
	%	%
שיעור היוון שנתי	6.26	6.37
שיעור תשואה שנתי צפוי בגין נכסי הקרן	8.50	8.50
שיעור הגידול השנתי בשכר העובדים	4.25	4.25

ט. בהסכם שנחתם ביום 1 בפברואר 2005, במקביל לחתימת ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק, בין ההסתדרות החדשה, ועד עובדי בנק דיסקונט והחשב הכללי במשרד האוצר, אליו הצטרף מאוחר יותר גם הבנק, נקבע בין היתר שתוקפה של חוקת העבודה כהסכם קיבוצי בבנק דיסקונט יוארך לתקופה של חמש שנים, דהיינו עד ליום 31 בדצמבר 2009.

17. נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

המאוחד

31 בדצמבר 2008							
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי			
		מטבעות אחרים	אירו	דולר	צמוד למדד המחירים		
					לא צמוד		
במיליוני שקלים חדשים							
נכסים							
21,554	–	2,504	1,887	6,904	970	9,289	מזומנים ופקדונות בבנקים
31,535	1,367	185	1,384	16,866	3,527	8,206	ניירות ערך
							ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
25	–	–	–	–	–	25	אשראי לציבור
116,800	–	3,691	6,203	29,526	21,016	56,364	אשראי לממשלה
1,491	–	–	–	20	1,461	10	השקעות בחברות כלולות
1,900	1,784	–	11	–	48	57	בניינים וציוד
3,039	3,039	–	–	–	–	–	נכסים אחרים
5,904	465	676	231	2,093	39	2,400	סך-כל הנכסים
182,248	6,655	7,056	9,716	55,409	27,061	76,351	התחייבויות
139,232	–	3,926	10,540	47,480	12,516	64,770	פקדונות הציבור
4,555	–	43	101	2,587	516	1,308	פקדונות מבנקים
206	–	–	–	41	27	138	פקדונות הממשלה
							ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
7,194	–	–	–	7,194	–	–	כתבי התחייבות נדחים
9,373	–	–	–	–	7,394	1,979	התחייבויות אחרות
12,665	181	936	402	1,826	418	8,902	סך-כל ההתחייבויות
173,225	181	4,905	11,043	59,128	20,871	77,097	הפרש
9,023	6,474	2,151	(1,327)	(3,719)	6,190	(746)	השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:
–	–	(2,339)	1,177	2,726	(5,423)	3,859	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
–	–	(1)	94	(427)	262	72	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
–	–	(2)	(9)	(113)	2	122	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
9,023	6,474	(191)	(65)	(1,533)	1,031	3,307	סך-הכל כללי
–	–	(1)	109	(933)	481	344	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)
–	–	3	(6)	(525)	4	524	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)

הערה:

(1) כולל צמודי מטבע חוץ.

17. נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

המאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2007							
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי			
		מטבעות אחרים	אירו	דולר	צמוד למדד המחירים	לא צמוד	
במיליוני שקלים חדשים							
נכסים							
19,850	–	1,985	4,670	6,628	1,102	5,465	מזומנים ופקדונות בבנקים
37,278	1,773	185	1,319	17,736	2,685	13,580	ניירות ערך
346	–	–	–	–	–	346	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
101,899	–	4,242	3,734	27,207	18,642	48,074	אשראי לציבור
374	–	–	–	3	362	9	אשראי לממשלה
2,008	1,931	–	–	–	32	45	השקעות בחברות כלולות
2,780	2,780	–	–	–	–	–	בניינים וציוד
4,184	441	241	314	1,789	30	*1,369	נכסים אחרים
168,719	6,925	6,653	10,037	53,363	22,853	68,888	סך-כל הנכסים
התחייבויות							
130,518	–	3,039	10,003	50,832	11,578	55,066	פקדונות הציבור
5,072	–	53	190	3,237	515	1,077	פקדונות מבנקים
125	–	–	–	45	5	75	פקדונות הממשלה
5,895	–	–	–	5,895	–	–	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר
7,437	–	–	–	–	6,570	867	כתבי התחייבות נדחים
10,321	*224	265	206	853	214	*8,559	התחייבויות אחרות
159,368	224	3,357	10,399	60,862	18,882	65,644	סך-כל ההתחייבויות
9,351	6,701	3,296	(362)	(7,499)	3,971	3,244	הפרש
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
–	–	(3,303)	596	5,489	(3,066)	284	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
–	–	–	(183)	33	–	150	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
–	–	(1)	(62)	(118)	2	179	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
9,351	6,701	(8)	(11)	(2,095)	907	3,857	סך-הכל כללי
–	–	–	(217)	(312)	–	529	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)
–	1	4	(141)	(1,004)	179	961	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)

* סווג מחדש.

הערה:

(1) כולל צמודי מטבע חוץ.

17. נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

הבנק

31 בדצמבר 2008							
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי			
		מטבעות אחרים	אירו	דולר	המחירים	לא צמוד	
במיליוני שקלים חדשים							
נכסים							
26,130	–	1,862	1,231	3,926	9,267	9,844	מזומנים ופקדונות בבנקים
13,248	569	16	1,312	1,592	2,084	7,675	ניירות ערך
25	–	–	–	–	–	25	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
69,283	–	3,326	5,770	13,288	7,614	39,285	אשראי לציבור
1,461	–	–	–	–	1,461	–	אשראי לממשלה
8,978	7,488	–	–	286	481	723	השקעות בחברות מוחזקות
2,364	2,364	–	–	–	–	–	בניינים וציוד
4,079	108	663	217	881	33	2,177	נכסים אחרים
125,568	10,529	5,867	8,530	19,973	20,940	59,729	סך-כל הנכסים
התחייבויות							
102,341	–	3,136	9,036	23,181	11,658	55,330	פקדונות הציבור
2,923	–	94	236	1,185	179	1,229	פקדונות מבנקים
128	–	–	–	–	27	101	פקדונות הממשלה
3,588	–	–	–	–	3,515	73	כתבי התחייבות נדחים
7,791	60	805	326	1,303	340	4,957	התחייבויות אחרות
116,771	60	4,035	9,598	25,669	15,719	61,690	סך-כל ההתחייבויות
8,797	10,469	1,832	(1,068)	(5,696)	5,221	(1,961)	הפרש
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
–	–	(2,201)	901	2,561	(4,927)	3,666	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
–	–	(1)	88	(518)	262	169	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
–	–	(2)	(10)	(108)	2	118	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
8,797	10,469	(372)	(89)	(3,761)	558	1,992	סך-הכל כללי
–	–	(1)	125	(844)	481	239	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב היוון)
–	–	3	(11)	(501)	4	505	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב היוון)

הערה:
(1) כולל צמודי מטבע חוץ.

17. נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך) הבנק (המשך)

31 בדצמבר 2007							
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי			
		מטבעות אחרים	אירו	דולר	צמוד למדד המחירים	לא צמוד	
במיליוני שקלים חדשים							
נכסים							
24,234	–	1,794	4,441	5,031	7,657	5,311	מזומנים ופקדונות בבנקים
17,545	1,081	22	1,253	1,427	1,332	12,430	ניירות ערך
							ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
346	–	–	–	–	–	346	אשראי לציבור
59,574	–	3,722	3,351	11,334	6,801	34,366	אשראי לממשלה
363	–	–	–	–	363	–	השקעות בחברות מוחזקות
7,980	7,291	–	–	58	626	5	בניינים וציוד
2,141	2,141	–	–	–	–	–	נכסים אחרים
2,442	109	225	289	685	22	*1,112	סך-כל הנכסים
114,625	10,622	5,763	9,334	18,535	16,801	53,570	
התחייבויות							
92,630	–	2,473	9,058	25,962	9,814	45,323	פקדונות הציבור
3,041	–	77	211	1,581	165	1,007	פקדונות מבנקים
37	–	–	–	–	5	32	פקדונות הממשלה
3,837	–	–	–	–	3,656	181	כתבי התחייבות נדחים
5,876	87	223	148	328	182	*4,908	התחייבויות אחרות
105,421	87	2,773	9,417	27,871	13,822	51,451	סך-כל ההתחייבויות
9,204	10,535	2,990	(83)	(9,336)	2,979	2,119	הפרש
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
–	–	(3,074)	336	5,221	(2,713)	230	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
–	–	–	(175)	(25)	–	200	אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
–	–	(1)	(62)	(118)	2	179	אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)
9,204	10,535	(85)	16	(4,258)	268	2,728	סך-הכל כללי
–	–	–	(195)	(118)	–	313	אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב היוון)
–	–	–	(126)	(988)	179	935	אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב היוון)

* סווג מחדש.
הערה:
(1) כולל צמודי מטבע חוץ.

18. נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופות לפרעון⁽¹⁾
המאוחד (במיליוני שקלים חדשים)

א. תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים ליום 31 בדצמבר 2008

	מטבע ישראלי לא צמוד:	מטבע חוץ – פעילות מקומית: ⁽³⁾	מטבע חוץ – פעילות חו"ל, זרוע ארוכה:	פריטים לא כספיים:	סך הכל	ב. יתרה מאזנית ליום 31 בדצמבר 2007	סך הכל
עם דרישה עד חודש	מטבע ישראלי לא צמוד:	מטבע חוץ – פעילות מקומית: ⁽³⁾	מטבע חוץ – פעילות חו"ל, זרוע ארוכה:	פריטים לא כספיים:	סך הכל	ב. יתרה מאזנית ליום 31 בדצמבר 2007	סך הכל
עד שלושה חודשים	מטבע ישראלי לא צמוד:	מטבע חוץ – פעילות מקומית: ⁽³⁾	מטבע חוץ – פעילות חו"ל, זרוע ארוכה:	פריטים לא כספיים:	סך הכל	ב. יתרה מאזנית ליום 31 בדצמבר 2007	סך הכל
עד שלושה חודשים	מטבע ישראלי לא צמוד:	מטבע חוץ – פעילות מקומית: ⁽³⁾	מטבע חוץ – פעילות חו"ל, זרוע ארוכה:	פריטים לא כספיים:	סך הכל	ב. יתרה מאזנית ליום 31 בדצמבר 2007	סך הכל
עד שנה	מטבע ישראלי לא צמוד:	מטבע חוץ – פעילות מקומית: ⁽³⁾	מטבע חוץ – פעילות חו"ל, זרוע ארוכה:	פריטים לא כספיים:	סך הכל	ב. יתרה מאזנית ליום 31 בדצמבר 2007	סך הכל
עד שנתיים	מטבע ישראלי לא צמוד:	מטבע חוץ – פעילות מקומית: ⁽³⁾	מטבע חוץ – פעילות חו"ל, זרוע ארוכה:	פריטים לא כספיים:	סך הכל	ב. יתרה מאזנית ליום 31 בדצמבר 2007	סך הכל
נכסים	25,361	8,093	13,332	–	47,241	50,974	נכסים
התחייבויות	37,459	21,471	13,992	–	73,563	72,005	התחייבויות
הפרש	(12,098)	(13,378)	(660)	–	(26,322)	(21,031)	הפרש
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	1,095	(1,108)			(144)		מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס בסיס)	(133)	133		–		(287)	אופציות (במונחי נכס בסיס)
נכסים	455			–			נכסים
התחייבויות	641			–			התחייבויות
הפרש	(186)			–			הפרש
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(131)			–			מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס בסיס)	–	–		–			אופציות (במונחי נכס בסיס)
נכסים	4,654	4,525	2,956	–	19,295	16,154	נכסים
התחייבויות	3,999	5,037	6,979	–	33,987	32,469	התחייבויות
הפרש	655	(512)	(4,023)	–	(9,955)	(13,639)	הפרש
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(741)	(1,296)		–	(45)	404	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס בסיס)	–	(86)	(25)	–			אופציות (במונחי נכס בסיס)
נכסים	8,500	2,456	3,685	–	19,295	16,154	נכסים
התחייבויות	3,784	248	1,409	–	9,440	8,590	התחייבויות
הפרש	4,716	2,208	2,276	–	9,855	7,564	הפרש
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	781	(147)		–	(107)	(68)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס בסיס)	7	(7)		–			אופציות (במונחי נכס בסיס)

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה, בהתאם לתקופות הנוטרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות לחובות מסופקים, אשר פריסתן לתקופות מתבצעת על פי אומדן המתבסס על תקופות האשראי בגינו הן בוצעו.
- (2) כולל נכסים בסך 2,145 מיליון ש"ח (2,046: 2007 מיליון ש"ח) שזמן פרעונם עבר.
- (3) כולל הצמדה למטבע חוץ.
- (4) כפי שנכלל בביאור מס' 17 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים.

יתרה מאזנית ⁽⁴⁾								
מעל שנתיים עד שלוש שנים	מעל ארבע עד ארבע שנים	מעל חמש עד חמש שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל עשרים שנים	סך הכל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	סך הכל	
7,192	2,315	2,416	6,412	3,145	287	3,388	76,351	
508	302	243	2,183	592	15	118	77,097	
6,684	2,013	2,173	4,229	2,553	272	3,270	(746)	
69	(13)	44	146	27	-	-	3,859	
8	(96)	17	92	188	-	-	194	
3,380	3,214	2,243	9,900	5,733	888	144	27,061	
3,243	2,490	2,423	6,862	1,920	2	83	20,871	
137	724	(180)	3,038	3,813	886	61	6,190	
(504)	(630)	(788)	(2,398)	(798)	-	-	(5,423)	
262	-	-	2	-	-	-	264	
1,659	1,725	2,797	3,790	413	-	978	30,860	
162	107	32	74	51	-	26	40,476	
1,497	1,618	2,765	3,716	362	-	952	(9,616)	
401	611	690	2,120	672	-	-	1,564	
(270)	96	(17)	(94)	(188)	-	-	(458)	
1,721	1,182	1,053	5,040	8,703	15,019	1,064	41,320	
1,687	1,735	2,317	4,651	-	-	67	34,600	
34	(553)	(1,264)	389	8,703	15,019	997	6,720	
-	-	-	-	-	-	6,656	6,656	
-	-	-	-	-	-	181	181	
-	-	-	-	-	-	6,475	6,475	
-	-	-	-	-	-	-	-	
13,952	8,436	8,509	25,142	17,994	16,194	12,230	182,248	
5,600	4,634	5,015	13,770	2,563	17	475	173,225	
8,352	3,802	3,494	11,372	15,431	16,177	11,755	9,023	
(34)	(32)	(54)	(132)	(99)	-	(817)	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	
13,113	10,049	6,900	20,840	18,006	11,872	11,345	168,719	
3,950	3,663	4,138	11,020	3,345	111	454	159,368	
9,163	6,386	2,762	9,820	14,661	11,761	10,891	9,351	
(56)	(13)	(27)	(26)	17	-	(58)	-	

18. נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופות לפרעון⁽¹⁾ (המשך)

הבנק (במיליוני שקלים חדשים)

א. תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים ליום 31 בדצמבר 2008

עם דרישה עד חודש	מעל שלושה עד שלושה חודשים עד שנה	מעל שנה עד שנתיים	
מטבע ישראלי לא צמוד:			
נכסים	19,780	7,305	7,056
התחייבויות	29,893	6,039	3,367
הפרש	(10,113)	1,266	3,689
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	972	1,169	782
אופציות (במונחי נכס בסיס)	(111)	85	100
מטבע ישראלי צמוד למדד:			
נכסים	346	485	3,489
התחייבויות	305	451	2,801
הפרש	41	34	688
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(31)	(37)	(721)
אופציות (במונחי נכס בסיס)	-	-	-
מטבע חוץ-פעילות מקומית:⁽³⁾			
נכסים	7,052	5,741	2,497
התחייבויות	19,433	10,278	167
הפרש	(12,381)	(4,537)	2,330
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(1,080)	(1,281)	(158)
אופציות (במונחי נכס בסיס)	111	(85)	(100)
מטבע חוץ - פעילות חו"ל, זרוע ארוכה:			
נכסים	1,740	297	968
התחייבויות	1,838	238	-
הפרש	(98)	59	968
פריטים לא כספיים:			
נכסים	-	-	-
התחייבויות	-	-	-
הפרש	-	-	-
סך הכל			
נכסים	28,918	13,828	14,010
התחייבויות	51,469	17,006	6,335
הפרש	(22,551)	(3,178)	7,675
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(139)	(149)	(97)
אופציות (במונחי נכס בסיס)	-	-	-
ב. יתרה מאזנית ליום 31 בדצמבר 2007			
סך הכל			
נכסים	34,188	12,933	11,319
התחייבויות	47,476	16,575	4,532
הפרש	(13,288)	(3,642)	6,787
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(288)	9	(71)

*סווג מחדש.

הערות:

- (1) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה, בהתאם לתקופות הנוטרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות לחובות מסופקים, אשר פריסתן לתקופות מתבצעת על פי אומדן המתבסס על תקופות האשראי בגינו הן בוצעו.
- (2) כולל נכסים בסך 1,235 מיליון ש"ח (1,347: 2007 מיליון ש"ח) שזמן פרעונם עבר.
- (3) כולל הצמדה למטבע חוץ.
- (4) כפי שנוכלל בביאור מס' 17 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים.

יתרה מאזנית ⁽⁴⁾								
מעל שנתיים עד שלוש שנים	מעל ארבע עד ארבע שנים	מעל חמש עד חמש שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל עשרים שנים	סך הכל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	סך הכל	
6,015	1,910	2,908	5,879	2,666	61,083	2,704	59,729	
382	243	237	2,198	436	61,401	118	61,690	
5,633	1,667	2,671	3,681	2,230	(318)	2,586	(1,961)	
69	(16)	43	136	1	3,722	-	3,666	
43	24	4	7	1	287	-	287	
2,652	2,573	1,668	8,506	2,836	25,852	99	20,940	
2,525	1,997	1,591	5,791	2,080	18,706	83	15,719	
127	576	77	2,715	756	7,146	16	5,221	
(484)	(610)	(768)	(2,297)	(328)	(6,231)	-	(4,927)	
262	-	-	2	-	264	-	264	
1,566	1,671	2,721	3,802	228	30,060	941	29,866	
93	88	22	42	1	34,750	26	36,990	
1,473	1,583	2,699	3,760	227	(4,690)	915	(7,124)	
390	599	678	2,045	320	1,861	-	1,261	
(305)	(24)	(4)	(9)	(1)	(551)	-	(551)	
214	75	65	-	-	4,426	103	4,503	
-	-	-	-	-	2,284	19	2,312	
214	75	65	-	-	2,142	84	2,191	
-	-	-	-	-	-	10,530	10,530	
-	-	-	-	-	-	60	60	
-	-	-	-	-	-	10,470	10,470	
10,447	6,229	7,362	18,187	5,730	121,421	14,377	125,568	
3,000	2,328	1,850	8,031	2,517	117,141	306	116,771	
7,447	3,901	5,512	10,156	3,213	4,280	14,071	8,797	
(25)	(27)	(47)	(116)	(7)	(648)	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	
9,435	7,925	4,795	13,667	4,360	110,828	14,165	114,625	
1,796	2,033	2,153	6,145	3,139	108,045	388	105,421	
7,639	5,892	2,642	7,522	1,221	2,783	13,777	9,204	
(60)	(20)	(32)	(54)	(5)	(130)	-	-	

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

המאוחד		הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2008	2007	2008	2007
במיליוני שקלים חדשים			

א. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה

עסקאות בהן היתרה מיצגת סיכון אשראי:

1,417	1,421	714	562	אשראי תעודות
2,928	*2,889	1,833	1,473	ערבויות להבטחת אשראי
3,644	*3,143	2,219	1,947	ערבויות לרוכשי דירות
4,946	4,339	4,249	3,764	ערבויות והתחייבויות אחרות ⁽³⁾
16,508	*14,827	9,410	8,832	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
9,943	*8,535	8,943	*7,579	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
18,101	*21,884	13,638	*13,793	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן
4,524	*4,437	2,854	*3,369	התחייבות להוצאת ערבויות

ב. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה⁽¹⁾ לסוף השנה

יתרת אשראי מפקדונות לפי מידת גביה:⁽²⁾

855	262	818	216	מטבע ישראלי לא צמוד
1,924	2,075	21	27	מטבע ישראלי צמוד למדד
476	736	476	736	מטבע חוץ
3,526	3,073	1,316	979	סך-הכל

* סווג מחדש (ר' ביאור 1 כו'). הערות:

(1) אשראים ופקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראי (או הפקדונות), עם מרווח או עם עמלת גביה (במקום מרווח).

(2) הלוואות עומדות ופקדונות ממשלה שניתנו בגינם בסך 131 מיליון ש"ח, (2007: 169 מיליון ש"ח), לא נכלל בלוח זה.

(3) ר' סעיף ג' 6 להלן.

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה לסוף השנה (המשך)

תזרימים בגין עמלת גביה ומירווחי ריבית בגין הפעילות במידת הגביה-מאוחד⁽¹⁾

2007		31 בדצמבר 2008					
סך הכל	סך הכל	מעל 20 שנים	מעל 10 שנים עד 20 שנים	מעל 5 שנים עד 10 שנים	מעל 3 שנים עד 5 שנים	מעל שנה עד 3 שנים	עד שנה
		במיליוני שקלים חדשים					
170	150	1	32	50	24	27	16
תזרימים חוזיים עתידיים							
תזרימים עתידיים צפויים							
לאחר הערכת הנהלה							
142	120	–	20	37	21	26	16
לפרעונות מוקדמים							
תזרימים צפויים מהוונים							
לאחר הערכת הנהלה							
114	101	–	13	30	19	24	15
לפרעונות מוקדמים ⁽²⁾							
מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:							
31 בדצמבר 2007		31 בדצמבר 2008					
65		41					
1		–					
הלוואות מפקדונות לפי מידת הגביה							
הלוואות עומדות							

הערות:

- (1) המגזר הצמוד למדד כולל את מגזר מטבע חוץ. המגזר צמוד למדד כולל גם את המגזר השקלי הלא צמוד מאחר והסכומים במגזר זה אינם עולים על 10% מסך כל הפקדונות לפי מידת הגביה.
- (2) היוון בוצע לפי שיעור 3.16% (2007: 3.58%).

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

המאוחד		הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2007	2008	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים			
1. חוזי שכירות לזמן ארוך - דמי שכירות לתשלום בשנים הבאות ⁽¹⁾ :			
47	46	87	81
שנה ראשונה			
42	39	79	72
שנה שניה			
32	30	65	62
שנה שלישית			
22	24	54	53
שנה רביעית			
17	15	80	35
שנה חמישית			
26	27	133	148
שנה שישית ואילך			
186	181	498	451
סך-הכל			
29	25	44	32
2. התקשרויות לרכישת בניינים וציוד			

הערה:

- (1) לפרטים אודות חוזי שכירות לזמן ארוך, ר' סעיף 18 להלן.

6. הבנק ובנק מרכזי דיסקונט הנמנים עם החברים במסלקת מעו"ף בע"מ, אחראים ביחד עם חברי מסלקת המעו"ף כלפי המסלקה, לכל חבות כספית המתחייבת מעסקאות באופציות המתבצעות בבורסה. לצורך כך הקימה מסלקת מעו"ף קרן סיכונים. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2008 מסתכם בסך של כ-44 מיליון ש"ח שהם 6.3% מסך קרן הסיכונים באותו מועד. שני הבנקים נדרשו להעמיד לטובת

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

מסלקת מעו"ף בטוחות (איגרות חוב ממשלתיות) בסכום שיבטיח את חבותם האפשרית בגין חלקם בקרן הסיכונים כאמור וסכום נוסף הנגזר מהיקף פעילות כל אחד מהבנקים בתחום זה (ר' ביאור 15 ו'). כמו כן התחייב כל אחד מהבנקים כלפי מסלקת מעו"ף לשלם כל חיוב כספי העשוי לנבוע מפעילותו ומפעילות לקוחותיו בגין כתיבת אופציות הנסחרות במסגרת המסלקה.

7. בהתאם לתקנון הבורסה וחוקי העזר של מסלקת הבורסה לניירות ערך בתל אביב, החברים מחויבים כלפי המסלקה לכסות כל סכום הנובע מהתחייבויותיהם עבור עצמם או עבור לקוחותיהם וכן עבור חברי בורסה אחרים שאינם חברי מסלקה ולקוחותיהם, בגין עסקאות שבוצעו באמצעות המסלקה. כן אחראי כל חבר לחלקו בקרן הסיכונים, שהוקמה לצורך כך, לפי יחס מחזורי הסליקה של החברים. להבטחת התחייבויותיהם כלפי המסלקה שעבדו הבנק ובנק מרכזתיל דיסקונט את זכויותיהם בחשבונות המתנהלים במסלקה (בהם מופקדים ניירות ערך) ובבנק אחר (בהם מופקדים מזומנים). (ר' ביאור 15 ט').

8. א) הבנק התחייב לשפות את חברת הבת תכלית בית השקעות בע"מ (להלן: "תכלית") בגין תביעות שיוגשו נגדה בגין אחריותה המקצועית מעבר לסכום הביטוח, שלא יפחת מ-5 מיליון דולר, שאותו רכשה תכלית. סכום השיפוי מוגבל לסך של 4.5 מיליון דולר, וזאת לפי דרישה שתתקבל מתכלית עד 31 במרס 2011.

ב) תכלית התחייבה כלפי תכלית דולר עולמי בע"מ, חברה בה מחזיקה תכלית 20%, וכלפי סינרגטיקה בע"מ, המחזיקה כ-80% מתכלית דולר עולמי בע"מ, להעביר לתכלית דולר עולמי בע"מ, שהינה חברה המנפיקה תעודות סל, כספים בסכום שלא יעלה במצטבר על 1 מיליון דולר, לשם כיסוי הוצאות התפעול השוטף שלה ולקיום התחייבויותיה כלפי מחזיקי תעודות ההתחייבות שהנפיקה. להבטחת התחייבותה זו של תכלית ניתן לה שיפוי על ידי הבנק.

שיפוי דומה מהבנק, בסכום זהה, נתן הבנק גם בקשר עם תכלית תעודות סל בע"מ.

9. חברות מאוחדות של הבנק עוסקות במתן מכלול שירותי נאמנות ומשמשות, בין היתר, כנאמנות לאיגרות חוב מסוימות שהונפקו לציבור על פי תשקיף והנסחרות בבורסה.

10. א) בנוסח הקודם של תקנון הבנק, אשר תוקן בחודש מרס 2002, נקבע כי, הבנק ישפה את מי שמכהן או כיהן כנציג הבנק או על פי בקשתו כדירקטור בחברה אחרת שלבנק עניין בה, על ההוצאות שהיו לו בקשר להליך משפטי שהוגש נגדו בקשר לפעולה או למחדל במילוי תפקידו כדירקטור באותה חברה אחרת, ועל סכום שחוייב לשלם על-פי פסק דין שניתן באותו הליך משפטי, לרבות על-פי הסדר פשרה שהבנק הסכים לו, אלא אם הרשות השיפוטית באותו הליך מצאה שפעולותיו או מחדליו כאמור נעשו שלא בתום לב. הבנק רשאי להוציא כתב שיפוי לכל דירקטור בחברה אחרת כאמור, לרבות לדירקטור של הבנק המכהן כדירקטור בחברה האחרת, בתנאים ובנוסח שאושרו על-ידי הדירקטוריון. בהתאם לכך הוציא הבנק בשעתו כתבי שיפוי, בלתי מוגבלים בסכום, לדירקטורים המכהנים או שכהינו לבקשת הבנק בחברות אחרות המוחזקות על ידי הבנק במישרין ובעקיפין.

ב) בתקנון הבנק נקבע כי, כל עובד או פקיד של הבנק שאינו נושא משרה בבנק, ישופה מתוך כספי הבנק בעד כל אחריות שנתחייב בה בתור עובד או פקיד של הבנק בהתגוננו בכל משא ומתן משפטי, בין אזרחי ובין פלילי, שבו ניתן פסק דין לטובתו או שבו זוכה, והבנק רשאי לשפותו על כל חבות כספית שהוטלה עליו לטובת אדם אחר בשל פעולה שעשה בתוקף היותו עובד או פקיד של הבנק.

ג) תקנות ההתאגדות של חברות מאוחדות מסוימות מאפשרות שיפוי של נושאי משרה בתנאים מסויימים, בכפוף להוראות הדין. שיפויים כאמור ניתנו במקרים מסויימים בחברות מסויימות.

ד) דיסקונט מנפיקים בע"מ, חברה בת בבעלות ובשליטה מלאים של הבנק, נתנה שיפוי לדירקטורים שלה, בגין חבות כספית שתוטל על מי מהם ובגין הוצאות התדיינות סבירות, בקשר עם תשקיף בדבר הצעה לציבור ורישום למסחר של כתבי התחייבות נדחים, מחודש מרס 2004, של כתבי התחייבות נדחים בסך כולל של 500 מיליון ש"ח, וזאת בתנאים המפורטים בנוסח כתב השיפוי. בכל מקרה לא יעלה הסכום המירבי של השיפוי אשר ינתן לכל הדירקטורים ביחד על התמורה ברוטו שהתקבלה מן ההנפקה. דיסקונט מנפיקים בע"מ נתנה שיפוי זהה לדירקטורים שלה, בקשר עם תשקיף בדבר הצעה לציבור ורישום למסחר של כתבי התחייבות נדחים, שפורסם בחודש נובמבר 2004, של כתבי התחייבות נדחים בסך כולל של 600 מיליון ש"ח.

ה) דיסקונט מנפיקים בע"מ נתנה בחודש ספטמבר 2006 שיפוי לדירקטורים ולמנכ"ל שלה, בגין חבות כספית שתוטל על מי מהם ובגין הוצאות התדיינות סבירות, בקשר עם תשקיף מדף להנפקה ורישום למסחר של כתבי התחייבות נדחים, מחודש ספטמבר 2006, וזאת בתנאים המפורטים בנוסח כתב השיפוי. בכל מקרה לא יעלה הסכום המירבי של השיפוי אשר ינתן לכל הדירקטורים והמנכ"ל ביחד על

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

התמורה ברוטו שתתקבל מן ההנפקה ובכל מקרה לא יותר מ-1.5 מיליארד ש"ח. בחודש ספטמבר 2007 אישרה דיסקונט מנפיקים בע"מ מתן שיפוי זהה למנכ"ל החברה, שמונתה לאחר פרסום תשקיף המדף, בקשר עם דוחות הצעת מדף שיפורסמו, לאחר מועד ההחלטה, על פי תשקיף המדף האמור.

(ו) דיסקונט מנפיקים בע"מ נתנה בחודש פברואר 2008 שיפוי לדירקטורים ולמנכ"ל שלה, בגין חבות כספית שתוטל על מי מהם ובגין הוצאות התדיינות סבירות, בקשר עם תשקיף מדף להנפקה ורישום למסחר של כתיב התחייבות נדחים, מחודש פברואר 2008, וזאת בתנאים המפורטים בנוסח כתב השיפוי. בכל מקרה לא יעלה הסכום המירבי של השיפוי אשר ינתן לכל הדירקטורים והמנכ"ל ביחד על התמורה ברוטו שתתקבל מן ההנפקה ובכל מקרה לא יותר מ-2 מיליארד ש"ח.

(ז) דיסקונט מנפיקים בע"מ נתנה בחודש פברואר 2009 שיפוי לדירקטורים ולמנכ"ל שלה, בגין חבות כספית שתוטל על מי מהם ובגין הוצאות התדיינות סגורות, בקשר עם הנפקת שטרי הון נדחים בהתאם לתקון לתשקיף המדף מיום 24 בדצמבר 2008, וזאת בתנאים המפורטים בכתב השיפוי. בכל מקרה לא יעלה הסכום המירבי של השיפוי אשר ינתן לכל הדירקטורים והמנכ"ל ביחד על התמורה ברוטו שתתקבל מן ההנפקה ובכל מקרה לא יותר מ-3 מיליארד ש"ח.

(ח) בד בבד עם אישור ההתקשרות בהסכם למכירת הפעילות בתחום ניהול קופות הגמל, כאמור בביאור 6 ה' לעיל, החליט הבנק לתת התחייבות לשיפוי דיסקונט גמל בע"מ ונושאי משרה בה, בתנאים ובנסיבות בהם רשאי הבנק לשפוטם בהתאם להוראות חוק החברות, וזאת בהתייחס לפעילותם כנושאי משרה בחברה בכל הקשור באישור הסכם המכר וביצוע המכירה על פיו, לרבות כל חבות כספית, הוצאות, התייעצות עם עורכי דין ומומחים אחרים, ככל שיידרש, והוצאות התדיינות סבירות, ובלבד שהסכום המצטבר שיידרש הבנק לשלם לא יעלה על התמורה שתתקבל על פי הסכם המכר ומימוש השיפוי לא יפגע ביחס ההון המזערי הנדרש של הבנק על פי הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 311, והכל בתנאים המפורטים בנוסח כתב השיפוי.

(ט) לפרטים בדבר שיפוי שניתן לרוכשים של פעילות קופות הגמל, ר' ביאור 6 ה' לעיל.

(י) בהסכם למכירת מניות אילנות דיסקונט נקבעו הסדרי שיפוי ולפיהם הבנק ייתן שיפוי בגין תביעה או דרישה שתוגש ב-7 השנים שלאחר מועד הסגירה (18 ביוני 2006) נגד אילנות דיסקונט, הרוכשת או נושאי משרה בהן, בגין תביעה שעילתה במעשים או במחדלים של הבנק, אילנות דיסקונט או נושאי המשרה בה שקדמו למועד הסגירה ואין בגינם הפרשה בדוחות אילנות דיסקונט לשנת 2005. השיפוי בגין עניינים הקשורים לתביעות עובדים ונושאי משרה ובגין עניינים הקשורים למסים, היטלים או תשלומי חובה יהיה מלא. השיפוי בגין נושאים אחרים יהיה בגובה 50% ויוגבל לסכום חיוב מצטבר העולה על 1 מיליון דולר. בכל מקרה הסכום המצטבר של השיפוי לא יעלה על התמורה הכוללת בעסקה, בתוספת הצמדה וריבית.

(יא) **ביטוח אחריות נושאי משרה.** ביום 22 במאי 2008, אישרה אסיפה כללית של הבנק כי הבנק יתקשר בפוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה, כדלקמן: פוליסת הביטוח תוצא על ידי כלל חברה לביטוח בע"מ ותהא משותפת לבנק ולחברות הבנות שלו, שהבנק מחזיק בהן, במישרין או בעקיפין, 50% או יותר בהון או בזכויות ההצבעה. כמו כן מכסה הפוליסה נושאי משרה שמונו על ידי הבנק לכהן בחברה בה הבנק מחזיק פחות מ-50% בהון או בזכויות ההצבעה. הפוליסה הינה לתקופה המתחילה ביום 1 באפריל 2008 ומסתיימת ביום 31 במרץ 2009 וגבולות האחריות לפיה יהיו 100 מיליון דולר למקרה ולתקופה. דמי הביטוח עבור הפוליסה הינם 550 אלף דולר. חלקו של הבנק (ללא חברות הבת) בפרמיה האמורה, לא יעלה על סך של כ-330 אלף דולר. הכיסוי בגין תביעות בנוגע להפרת חוקי הלבנת הון הינו בגובה של 5 מיליון דולר בלבד, והוא מכסה אחריות פיקוחית בלבד. במקרה של תביעות נגד מי מנושאי המשרה לא תחול כל השתתפות עצמית של נושאי המשרה עצמם. הבנק ישא בהשתתפות של 75 אלף דולר לאירוע.

פוליסת הביטוח חלה, בתנאים זהים הן לגבי נושאי משרה המכהנים כיום וכן לגבי נושאי משרה שכיהנו בבנק לפני תקופת הביטוח, ובכלל זה שני נושאי משרה לשעבר שכיהנו כדירקטורים בחברות מאוחדות ושהינם גם בעלי שליטה בבנק.

(יב) **פטור מראש ושיפוי דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק.** ביום 26 ביוני 2007, החליטה אסיפה כללית מיוחדת של הבנק לאשר מתן פטור מראש מאחריות לדירקטורים ולנושאי המשרה האחרים בבנק וכן למי שהיו דירקטורים ונושאי משרה בבנק (על פי רשימה שמית), מאחריותם בשל נזק שנגרם לבנק עקב הפרת חובת זהירות כלפיו, למעט עקב הפרת חובת הזהירות בחלוקה, והכל בכפוף לסייגים שפורטו בהחלטה, הנובעים מהוראות תקנון הבנק בדבר פטור אחריות.

האסיפה הכללית המיוחדת האמורה החליטה לאשר גם מתן התחייבות לשיפוי דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ודירקטורים ונושאי

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

משרה שכיהנו בבנק (על פי רשימה שמית), בגין חבות כספית שתוטל עליהם ובגין הוצאות התדיינות סבירות, ובלבד שסכום השיפויים שיינתנו לנושאי המשרה בבנק ולנושאי המשרה בחברות בנות לא יעלה, במצטבר, על 10% מההון העצמי של הבנק, לפי המשתקף בדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו סמוך לפני מועד השיפוי בפועל, וכי מימוש השיפוי לא יפגע ביחס ההון המזערי הנדרש על פי הוראה 311 להוראות ניהול בנקאי תקין. השיפוי יינתן בשל כל פעולה שעשו בקשר לנושאים המפורטים בכתב השיפוי בתוקף היותם דירקטורים ונושאי משרה בבנק, והוא מותלה גם בקיומם של תנאים נוספים כמקובל בכתבי שיפוי.

השיפוי האמור יינתן רק אם החבות הכספית וא/ו ההוצאות לא יכוסו על ידי צד ג', לרבות חברת ביטוח.

במקביל לקבלת ההחלטות האמורות החליטה האסיפה הכללית המיוחדת לאשר תיקון הוראות מסויימות בתקנון הבנק, בקשר עם מתן פטור ושיפוי לדירקטורים ונושאי משרה אחרים.

כמו כן, האסיפה הכוללת המיוחדת האמורה החליטה לאשר מתן התחייבות לשיפוי לדירקטורים ולנושאי המשרה האחרים המכהנים בבנק במועד החלטה זו (כמפורט ברשימה אשר צורפה להודעה על זימון האסיפה), בגין חבות כספית שתוטל עליהם ובגין הוצאות התדיינות סבירות, והכל בקשר עם מהלך לגיוס הון ראשוני שהבנק ביצע בחודשים דצמבר 2006 ומאי 2007. ההתחייבות לשיפוי מוגבלת לסכום של סך הגיוס (1 מיליארד ש"ח), ובלבד שבכל מקרה:

(1) מימוש השיפוי לא יפגע ביחס ההון המזערי הנדרש על פי הוראות ניהול בנקאי תקין;

(2) מימוש השיפוי לא יפגע ביחס הלימות הון ראשוני מקורי (ללא הון ראשוני מורכב), בשיעור של 6.5% לפחות, בכל עת.

11. הבנק נוהג לתת מעת לעת, בתנאים ובנסיבות המקובלים בעסקי הבנקאות, כתיב התחייבות ושיפוי מוגבלים בסכום ושאינם כאלה, מוגבלים בתקופה ושאינם מוגבלים, והכל במהלך העסקים הרגיל של הבנק. בין היתר ניתנים כתיב שיפוי כאלה במסגרת דיני המסלוקה בגין אבדן שיקים, ניתן שיפוי לכווסי נכסים ומפרקים, ניתן שיפוי בגין תביעות רשלנות לנוותני שירותים שונים, לרבות מערכי שווי, מנהלי פרויקטים וכו', ניתנים שיפויים ללקוחות שפנקסי שקים שלהם אבדו, כתיב שיפוי לחברות כרטיסי האשראי במסגרת ההתחשבות עימן, או שיפוי הניתן כחלק מהתחייבות הסכמית. בכלל זה, שיפוי דומה שנתן הבנק למעריך שווי, בגין כל נזק שייגרם לו, כתוצאה מהגשת חוות דעת, פרט למקרה בו ייקבע כי פעל ברשלנות חמורה או בזדון, ושיפוי דומה שנתן הבנק למומחה שהגיש לבנק חוות דעת כלכלית.

12. בחודש נובמבר 2008 חתם הבנק על ערבות בלתי מוגבלת בסכום לטובת ארגון ויזה אירופה, למילוי כל התחייבויותיה של כאל, החלות מכוח מעמדה של כאל כחברה בארגון ויזה אירופה, וזאת בהתייחס לעסקאות ויזה הקשורות בפעילות כאל בארץ ובחו"ל.

13. במסגרת ההיתרים שניתנו לבנק לבניית בנין, ברחוב הרצל 156 בתל-אביב, אשר נמכר במהלך בנייתו לצד שלישי, התחייב הבנק כלפי עיריית תל-אביב וכלפי הצד השלישי לשאת בהוצאות פינוי דיירים מהמגרש. למיטב ידיעת הבנק, לתאריך הדוחות הכספיים טרם הוחל בפינוי הדיירים מן המגרש על ידי העירייה, ואין באפשרותו של הבנק להעריך את עלות השתתפותו בפינוי, כאמור.

14. תובענות שונות נגד הבנק וחברות מאוחדות שלו:

כנגד הבנק ונגד חברות מאוחדות שלו תלויות ועומדות תובענות שונות, ובכלל זה תובענות ייצוגיות ובקשות להכיר בתובענות כתובענות ייצוגיות. בין היתר, עולות בתובענות אלה טענות בדבר חיובי ריבית שלא כדין ו/או שלא על-פי המוסכם, התניית שירות בשירות, אי ביצוע הוראות, בקשות לאישור עיקולים בגין עיקולים שהגישו צדדים שלישיים על נכסי חייבים המוחזקים לטענתם בבנק, חיוב חשבונות שלא כדין, טעויות בימי ערך, אי תקפות בטוחות ומימושן, בקשות לצווי מניעה המורים לבנק להימנע מפרעון ערבויות בנקאיות או אשראים דוקומנטריים, וכן טענות הנוגעות לקופות גמל, ניירות ערך, ליווי פרויקטים, בקשות להסרת הגבלת חשבון על פי חוק שיקים ללא כיסוי, התש"א-1981. לדעת הנהלת הבנק, המתבססת, בין היתר, על חוות דעת משפטיות ו/או על עמדתן של הנהלות החברות המאוחדות שלו, אשר נסמכות על חוות דעת יועציהן המשפטיים, לפי העניין בהתאמה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות ואותות, אם נדרשו. סכום החשיפה בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק והחברות המאוחדות שלו, שאפשרות התממשותן, כולן או חלקן, הינה אפשרית (Reasonably Possible) מסתכמת בכ-275 מיליון ש"ח.

14.1 בחודש נובמבר 1999 התקבלה בבנק בקשה לפטור מאגרה שהוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב על ידי לקוח לשעבר של הבנק, על מנת שיוכל להגיש תביעה נגד הבנק בסך כ-467 מיליון ש"ח. התובע קיבל פטור מאגרה שהייתה נדרשת בגין תביעה בסך של 456 מיליון ש"ח. בתביעה התובע טוען למעשים שנעשו בחשבונותיו עד שנת 1989. לטענת התובע, אשר ניהל חשבון עסקי בבנק, הבנק ניצל את מצבו הנפשי והבריאותי ועשה בחשבונו ובחשבונותיהם של בני משפחתו כבתוך שלו, תוך פתיחת עשרות חשבונות נוספים ללא כל אישור, הסתרת מידע,

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

זיוף חתימות, נטילת הלוואות בשם התובע, רכישה ומכירה פיקטיביים של ניירות ערך וגניבת כספים.

שמיעת הראיות החלה בחודש ינואר 2004.

הבנק העלה, בין השאר, טענת התיישנות כנגד התביעה. בית המשפט קבע כי טענה זו תידון במסגרת פסק הדין בתיק. לדעת הנהלת הבנק, בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים, סכום התביעה מופרז וטענות התובע אינן מבוססות.

14.2 בקשה להכיר בתובענה נגד הבנק ונגד בנק מרכנתיל דיסקונט כתובענה ייצוגית:

תובענה ובקשה לאשר אותה כתובענה ייצוגית על פי חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, שהוגשו ביום 8 בדצמבר 2002 נגד בנק מרכנתיל דיסקונט ונגד הבנק על ידי לקוח, שהגיש בעבר תובענה באותה עילה ובקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית על פי חוק ניירות ערך, אולם תביעתו נמחקה, לאחר שלא עמד בתשלום האגרה. עילת התביעה הינה נזקים שנגרמו ללקוח, לטענתו, כתוצאה מירידת שוויים של ניירות ערך שנרכשו עבורו על ידי מנהלי תיקים, שגרמו להעלאת שערי אותם ניירות ערך באופן לא חוקי. הקשר של בנק מרכנתיל דיסקונט לנזקים אלו נובע, לטענת התובע, מהאשראי שהעמיד הבנק למנהלי תיקים אלו אשר איפשר להם לבצע את הפעולות באותם ניירות ערך ומהרושם שקיבל אותו לקוח שיש בפעולות מתן האשראי כדי לתמוך בשערי ניירות הערך.

סכום הנזק שנגרם ללקוח, על פי הערכתו, מוערך על ידו בכ-735 אלף ש"ח. סכום הנזק הכולל, הנקוב בבקשה לתביעה הייצוגית כלפי בנק מרכנתיל דיסקונט ובנק דיסקונט ביחד, מסתכם בכ-500 מיליון ש"ח.

ביום 15 בינואר 2009, אישר בית המשפט את הסתלקות התובעים מבקשתם לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית ובכך באה התובענה אל סיומה. לפרטים בדבר תביעה שהוגשה נגד הבנק בקשר לאותה פרשה, בעילות שונות, ר' סעיף 14.4 להלן.

14.3 ביום 27 בנובמבר 2002 הוגשה נגד הבנק ונגד צד ג' תביעה אישית (אף היא בקשר לפרשה נשוא ההליך המוזכר בביאור 14.2 לעיל ובביאור

15.1 להלן) על ידי לקוח של הבנק שהוא גם אחיו של אותו צד ג' והיה שותפו לשליטה בתאגיד שמניותיו נסחרו בבורסה. התביעה הוגשה על סך של 24 מיליון ש"ח. ביום 24 בפברואר 2003 התיר בית המשפט לתובע לתקן את סכום התביעה לסך של כ-45 מיליון ש"ח. לטענת התובע הבנק וצד ג' קשרו קשר להביא להצלחת ההנפקה של התאגיד באופן מלאכותי ובניגוד לחוק, על ידי פתיחת "חשבונות קש" והעמדת אשראים שלא כדין לאותם חשבונות, הכל על מנת שההנפקה תחזה כעומדת בדרישות הבורסה לניירות ערך בעניין פיזור נאות והחזקה מזערית. עוד טוען התובע כי גם לאחר ההנפקה המשיכו הבנק וצד ג' בביצוע פעולות בלתי חוקיות במניות החברה, על דרך של הרצת מניות.

הבנק הגיש כתב הגנה ביום 10 באפריל 2003. הנתבע האחר (צד ג' הנ"ל) הגיש כתב הגנה ביום 27 במאי 2004.

בשנת 2005 התקיים הליך גישור בתיק, אשר הסתיים ללא הצלחה בחודש ינואר 2006. בשלב זה מתקיימים הליכים מקדמיים בין הצדדים. התיק נקבע לקדם משפט ליום 10 במאי 2009.

14.4 ביום 8 בדצמבר 2002 הוגשה כנגד הבנק וכנגד בנק מרכנתיל דיסקונט תובענה ובקשה לאשר אותה כתובענה ייצוגית על פי חוק הבנקאות

(שירות ללקוח), התשמ"א-1981, על ידי לקוח לשעבר של הבנק ושל בנק מרכנתיל דיסקונט, שהגיש בעבר תובענה באותה עילה ובקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית על פי חוק ניירות ערך, אולם תביעתו נמחקה לאחר שלא עמד בתשלום האגרה.

התובע מעלה טענות נגד הבנק לפיהן הבנק איפשר פתיחת חשבונות פיקטיביים בעת ההנפקה של תאגיד מלקוחות הבנק ונתן אשראי למאות "לקוחות קש" ללא בטחונות. כמו כן, בשלב מאוחר יותר איפשר הבנק, לטענתו, "להריץ" את המניות. התובע טוען כי בכך הבנק הפר את דיני ניירות ערך (חובות פיזור, חובות דיווח, אחריות לפרט מטעה בתשקיף, השפעה בדרכי תרמית על השער), הפר את דיני בנקאות (כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (יעוץ להשקעות)), הפר נוהל בנקאי תקין, גרם עוולות לנזיקות (רשלנות, תרמית, הפרת חובה חקוקה) וגם ביצע מעשים פלילים.

יצויין כי בפרשה זו הורשעו התאגיד ומנכ"ל התאגיד בהליך פלילי שהבנק לא היה צד לו.

סכום הנזק שנגרם ללקוח מוערך על ידו בכ-5.7 מיליון ש"ח. סכום הנזק הכולל, הנקוב בבקשה לתובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנק מרכנתיל דיסקונט ביחד, מסתכם בכ-500 מיליון ש"ח.

ביום 15 בינואר 2009, אישר בית המשפט את הסתלקות התובעים מבקשתם לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית ובכך באה התובענה אל סיומה.

לפרטים בדבר התובענה שהוגשה נגד בנק מרכנתיל דיסקונט בקשר לאותה פרשה, בעילות שונות, ראה סעיף 14.2 לעיל. לפרטים בדבר

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

תובענה נוספת שהוגשה נגד הבנק וצד ג' בקשר לאותה פרשה, ר' סעיף 14.3 לעיל.

14.5 ביום 8 בדצמבר 2005 הגיש לקוח לשעבר של הבנק (להלן: "התובע") תביעה בסכום של 300 מיליון דולר בבית המשפט של מדינת קליפורניה בארה"ב, וזאת כתביעה שכנגד בעקבות הליך בו נקט הבנק, בארה"ב, לאכיפת פסקי דין שניתנו בישראל נגד התובע, בסכום שהועמד על כ-13 מיליון דולר. יצוין כי ביום 15 בינואר 2007 דחה בית המשפט העליון בישראל את ערעור התובע על פסקי הדין שניתנו נגדו, שלאכיפתם מיועדת תביעת הבנק בארה"ב.

ביסוד התביעה שכנגד עומדת טענה כי הבנק הפר התחייבות להעמיד אשראי לתובע ולחברה שהוא היה מבעליה (להלן: "החברה"), וזאת לשם רכישת חברה אחרת. כן נטען, כי ניתנו לתובע מצגים כוזבים ומצגים רשלניים.

הנזקים הישירים הועמדו על סכומים של לפחות 100 מיליון דולר בגין אובדן רווחים כתוצאה מכשלון העסקה לרכישת החברה האחרת, ולפחות 200 מיליון דולר בגין אובדן רווחים כתוצאה מהתמוטטות החברה. בנוסף נתבעים נזקים עונשיים בסכום שלא הוערך על-ידי התובע.

יצוין כי תביעה דומה שהגישו התובע ואחרים בישראל נמחקה וכי הליך שנקט התובע בארה"ב לפני מספר שנים בקשר לפרשה נשוא התביעה, נדחה על ידי בית המשפט בניו יורק, לאחר שהתקבלה טענת הבנק בדבר פורום לא נאות.

הבנק הגיש לבית המשפט בארה"ב בקשה לדחיית התביעה על הסף, מטעמים של חוסר סמכות ופורום לא נאות.

ביום 26 ביוני 2007 נדחתה על הסף התביעה בנימוק שהפורום אינו נאות. ביום 4 בספטמבר 2007 ערער התובע על ההחלטה האמורה של בית המשפט הפדרלי. בית המשפט הפדרלי קבע כי על המערער להגיש טענותיו עד ליום 24 במרס 2008 ועל הבנק להגיב עד ליום 23 באפריל 2008. ביום 10 בפברואר 2009 התקיים דיון בעל פה בבית המשפט הפדרלי בארה"ב בערעור שהגיש התובע. טרם ניתנה החלטת בית המשפט בעניין.

14.6 בקשה לאשר תובענה נגד בנק דיסקונט למשכנתאות כייצוגית:

ביום 2 בנובמבר 1997 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה להכיר בתובענה נגד בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ ונגד שלושה בנקים אחרים למשכנתאות, בקשר עם גביית עמלות בגין ביטוחי חיים וביטוחי דירות של לווים, כתובענה ייצוגית. בין היתר נטען כי הבנק חייב את התובעים ברכישת פוליסות אלה כתנאי לכריתת הסכמי הלוואה ומשכנתא. הסכום הכולל ששנקב בתובענה הייצוגית הוא 500 מיליון ש"ח. אין בתביעה ייחוס נפרד לכל בנק.

הואיל ולגבי בקשה אחרת להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית, בנושא כמעט זהה, ניתנה כבר החלטה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב, והוגש עליה ערעור, החליטה השופטת היושבת בתיק זה, כי התיק ישמע רק לאחר שבית המשפט העליון יתן החלטה עקרונית בנושאים שבמחלוקת, שהועלו בערעור על ההחלטה שכבר ניתנה ביחס לבקשה האחרת.

בדיון שהתקיים ביום 6 בינואר 2002, החליט בית המשפט לדחות את הדיון בתיק למועד בלתי מוגדר, בצפייה להחלטה העקרונית של בית המשפט העליון. יצוין כי ביום 3 באפריל 2003 נתן בית המשפט העליון פסק דין בתיק אחר (שאינו בתחום הבנקאות). פסק הדין קובע כי יש לפרש את תחולת תקנה 29 (לתקנות סדר הדין האזרחי) בפירוש מצומצם, פירוש התומך בעמדת הבנקים בנושא. כן ניתן פסק דין בדיון נוסף שהתקיים בתיק זה בבית המשפט העליון, לפיו לא ניתן להגיש תובענה ייצוגית על פי תקנה 29 לתקנות סדר הדין האזרחי. בקדם משפט שהתקיים ביום 26 בינואר 2006 ויתר התובע על עילות התביעה ככל שהן נסמכות על תקנה 29 האמורה. הדיון בתובענה הושהה שוב ללא תאריך.

14.7 להלן פרטים אודות תובענה ייצוגית שהוגש ערעור על אישורה כייצוגית:

ביום 12 בספטמבר 2006 הוגשה תביעה נגד הבנק, בנק לאומי לישראל בע"מ ("בנק לאומי") ובנק הפועלים בע"מ ("בנק הפועלים") (יחדיו "הבנקים הנתבעים"), ובקשה לאשר אותה כתובעת ייצוגית. התובעת אמדה את סכום התביעה בסך של 7 מיליארד ש"ח לכלל הבנקים הנתבעים, תוך שהיא שומרת על זכותה לתקן את הסכום בהתאם להתפתחויות בניהול התביעה.

התובעת טענה, כי הבנקים הנתבעים מרכזים בידיהם את רוב האשראי לציבור, וכי הם תיאמו ביניהם את המחירים של חמישה פרמטרים: שיעורי ריבית החובה הבסיסית (פריים); תוספת סיכון; תוספת ריבית חריגה; עמלת הקצאת אשראי; ודמי ניהול חשבון (יחדיו: "חמשת הפרמטרים") בכל הנוגע לאשראי שקלי לא צמוד בחשבונות בכלל, ובחשבונות חח"ד עסקי בפרט.

לטענת התובעת, הזהות במחירים של חמשת הפרמטרים בין הבנקים הנתבעים, מלמדת על קיומו של תיאום ביניהם. לשיטתה, התיאום הביא לבנקים רווחים עצומים, וגרם נזק עצום לציבור ולמשק. חלק מן הטענות בתביעה מתבסס על ממצאי דוח בכר ונתונים של בנק ישראל ודוחות כספיים של הבנקים הנתבעים, לשנים 1998–2005.

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

התובעת טענה, כי קמה לה עילת תביעה הן לפי חוק ההגבלים העסקיים, שכן מדובר בהסדר כובל אסור, והן לפי חוק הבנקאות (שירות ללקוח), שכן לטענתה הבנקים הנתבעים ניצלו את מצוקת הלקוחות, בורותם וחוסר ניסיונם על מנת לתת שירות בנקאי בתנאים בלתי סבירים. התובעת תבעה בגין הנזק האישי שנגרם לה בניהול חשבונה בבנק, וביקשה לתבוע בשם כל לקוחות הבנקים הנתבעים שקיבלו אשראי שקלי לא צמוד המבוסס על ריבית הפריים, ו/או ששילמו עמלת הקצאת אשראי בשיעור האחיד ו/או תוספת ריבית חריגה בשיעור האחיד, וכן בשם כל הלקוחות העסקיים שקיבלו אשראי שקלי לא צמוד בח"ד, וחויבו בריבית המבוססת על ריבית הפריים ו/או בתוספת סיכון מקסימלית בשיעור האחיד ו/או בעמלת הקצאת אשראי בשיעור האחיד ו/או בתוספת ריבית חריגה בשיעור האחיד ו/או בדמי ניהול קבועים בסך הסכום האחיד. הסעדים אותם תבעה התובעת הם הפחתה רטרואקטיבית של מחירי חמשת הפרמטרים בעשר השנים האחרונות לכל לקוחות הבנקים הנתבעים. לחילופין נתבקש בית המשפט להורות על סעד אחר לטובת כלל חברי הקבוצה או לטובת הציבור. הבנק הגיש תגובה לבקשה להכיר בתביעה כתובענה ייצוגית.

ביום 21 בינואר 2007 אישר בית המשפט המחוזי את בקשת התובעת להכיר בתביעה כתובענה ייצוגית בעילות הנובעות מחוק ההגבלים העסקיים ("החלטת בית המשפט המחוזי").

בהחלטתו ציין בית המשפט, בין היתר, כי רשות ההגבלים העסקיים ("הרשות") מנהלת חקירה פלילית רחבת היקף "הגדולה ביותר שניהלה הרשות מאז ומעולם בחשד לביצוע עבירות על פי חוק ההגבלים העסקיים התשמ"ח 1988 בתעשיית הבנקאות", כפי שצוין במכתבו מיום 20 במאי 2007 של היועץ המשפטי של הרשות, שצורף על ידי התובעת לתיק בית המשפט.

ביום 19 במרס 2008 קיבל הבנק הזמנה לשימוע מהרשות בקשר עם החקירה האמורה. בהזמנה נאמר, כי נוכח ממצאי חקירת הרשות בוחנת הממונה על ההגבלים העסקיים ("הממונה") אפשרות להפעיל סמכותה על פי דין ולקבוע כי התקיימו הסדרים כובלים בין בנק הפועלים, בנק לאומי, בנק המזרחי, הבנק הבינלאומי הראשון והבנק, שעניינם העברת מידע הנוגע לעמלות. בהזמנה פורטו עניינים אשר ביחס אליהם שוקלת הממונה, בין היתר, להתייחס בקביעתה וניתנה לבנק האפשרות להביא עמדתו בכתב בפניה בטרם תקבל הממונה החלטה אם לעשות שימוש בסמכותה כאמור. בחודש ספטמבר 2008 הגיש הבנק את עמדתו במסגרת השימוע, בה פירט בהרחבה את הנימוקים העובדתיים והמשפטיים לכך שבנסיבות העניין אין מקום לכך שהממונה תעשה שימוש בסמכותה לקבוע כי התקיים הסדר כובל.

ביום 9 באפריל 2008 הגישה התובעת ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי שדחה את בקשת התובעת לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית גם בעילה של איסור פגיעה בנסיבות מיוחדות לפי חוק הבנקאות וכן על החלטת בית המשפט המחוזי שקבעה כי אין לתובעת עילה אישית נגד בנק הפועלים. ביום 15 באפריל 2008 הגישו הבנקים לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי. ביום 29 במאי 2008 החליט בית המשפט העליון כי על היועץ משפטי לממשלה לשקול התייצבות בהליך. ביום 26 ביולי 2008 הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי החליט להצטרף להליך, ונקצב לו מועד להגשת עמדתו בכתב ביחס להליך. ביום 16 בנובמבר 2008 הגישה התובעת את תגובתה לבקשת רשות הערעור של הבנק. לבקשת היועץ המשפטי לממשלה האריך בית המשפט את המועד להגשת תגובתו עד ליום 31 במרס 2009.

הדיון בבקשת האישור עוכב על ידי בית המשפט המחוזי עד להחלטה בבקשות רשות הערעור שהוגשו לבית המשפט העליון.

14.8 ביום 19 ביוני 2006 הוגשה תובענה ובקשה לאשר אותה כתובענה ייצוגית, נגד מדינת ישראל ו-31 נתבעים אחרים ובכללם הבנק, בנק מרכנתיל דיסקונט, דיסקונט גמל וקופות הגמל של בנק מרכנתיל דיסקונט.

התובעים טוענים שהנתבעים קיבלו שלא כדין תשלומים בגין עיקולים שהטילו הזוכים בהוצאה לפועל באמצעות מדיה מגנטית. הטענה העיקרית הינה שהנתבעים אינם נותנים את השירות הנדרש על פי דין, בכך שאינם מוסרים מידע מפורט מלא ובמועד בתשובתם ללשכות ההוצאה לפועל, ולפיכך אינם זכאים לתשלום שנקבע בתקנות.

היקף התביעה נגד כל הנתבעים הינו 233 מיליון ש"ח. בתביעה לא צוין מה הסכום הנתבע מכל אחד מהנתבעים. להערכת הבנק, החשיפה המקסימלית בעילת ההשבה של החברות בקבוצת דיסקונט שנתבעות בתיק זה לא תעלה על כ-10 מיליון ש"ח.

ביום 18 באוקטובר 2006 הגיש הבנק בקשה לסילוק התביעה על הסף, בד בבד עם הגשת בקשה למתן ארכה להגשת תשובה לבקשת אישור התובענה כתובענה ייצוגית. לטענת הבנק, דין התביעה היא סילוק היות והתביעה אינה תביעה בקשר לעניין שבין תאגיד בנקאי לבין לקוח, כנדרש לפי חוק תובענות ייצוגיות, ואילו התובעים אינם בגדר לקוחות של הבנק והשירות נושא התביעה אינו מהווה שירות בנקאי.

ביום 10 בפברואר 2008 דחה בית המשפט המחוזי בתל אביב את בקשת בנק דיסקונט, בנק מרכנתיל וקופות הגמל ונתבעים נוספים למחוק

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

על הסף את הבקשה לאשור התביעה כתביעה ייצוגית. בית המשפט מחק את הבקשה רק כנגד חברות הביטוח. ביום 23 במרס 2008 הגיש הבנק בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון על החלטת בית המשפט המחוזי. הדיון בבקשת רשות הערעור שהגיש הבנק נקבע בפני בית המשפט העליון ליום 4 בינואר 2010. דיון מקדמי בבית המשפט המחוזי נקבע ליום 12 בנובמבר 2009.

14.9 ביום 23 בנובמבר 2006 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד הבנק, בנק הפועלים בע"מ ובנק לאומי לישראל בע"מ ("הבנקים הנתבעים"). התובעים אומדים את סכום התביעה בסך של 5.2–5.6 מיליארד ש"ח, לכלל הבנקים הנתבעים, תוך שהם שומרים על זכותם לתקן את כתב התביעה.

התובעים טוענים בכתב התביעה כי הבנקים הנתבעים גויבים ממגזר משקי הבית ריבית בשיעור מופרז, הגבוה בהרבה מזה הנגבה מהמגזר המסחרי ומהמגזר העסקי, וזאת ללא הצדקה כלכלית ומסחרית. לטענת התובעים קמה להם עילת תביעה הן לפי חוק ההגבלים העסקיים, בשל היות הבנקים הנתבעים לטענתם "קבוצת ריכוז", העושה שימוש לרעה בכוחה המונופוליסטי תוך הפחתת התחרות ופגיעה בציבור, ובשל קיומו, לכאורה, של הסדר כובל בין הבנקים הנתבעים, והן לפי חוק הבנקאות (שירות ללקוח) וחוק הגנת הצרכן בשל לטענת התובעים – הטעית הצרכנים לגבי המחיר המקובל לשירות אשראי למגזר משקי הבית, וקביעת שיעור הריבית, תוך ניצול מצוקתם של הצרכנים ובורותם לקשירת עסקה בתנאים בלתי מקובלים או בלתי סבירים או לשם קבלת תמורה העולה על התמורה המקובלת.

התובעים מבקשים לקבל סעד של החזר ריבית בשיעור ממוצע של 2.2% לשנה בגין האשראי שנטל בשבע השנים הקודמות להגשת התביעה כל אחד מחברי הקבוצה, אשר התובעים מעריכים אותם בכ-950 אלף בעלי חשבונות, המחזיקים בכ-2 מיליון חשבונות. התביעה האישית של כל חבר מוערכת ע"י התובעים בסדר גודל של בין שקלים בודדים ל-10,000 ש"ח, כאשר גודל התביעה הממוצע מוערך על ידם בכ-2,630 ש"ח לתובע. תביעתו האישית של אחד התובעים, אשר לו חשבון בבנק, עומדת על 430 ש"ח.

הבנק הגיש תגובה לבקשה להכיר בתביעה כתובענה ייצוגית.

הבנק הגיש בקשה לעיכוב ההליכים לאור החלטת בית המשפט בתביעה המתוארת בסעיף 14.7 לעיל. ביום 15 במאי 2008 החליט בית המשפט לעכב את ההליכים עד להכרעה בערעור שהגישו הבנקים בתביעה האמורה.

המבקשים הגישו ביום 17 ביוני 2008 בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון על החלטת בית המשפט לעכב את ההליכים.

ביום 7 ביולי 2008 דחה בית המשפט העליון את בקשת רשות הערעור שהגישו המבקשים.

14.10 ביום 1 באפריל 2007 הוגשה בבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאשר אותה כתובענה ייצוגית נגד הבנק, בנק הפועלים, בנק לאומי, הבנק הבינלאומי, הראל בית השקעות בע"מ, כלל פיננסים בטוחה ניהול השקעות בע"מ, והחברה המרכזית לשירותי בורסה (נ.ע.) בע"מ. התובעים טוענים כלפי הבנק שהחל משנת 2004 הבנק גבה מאילנות קרנות נאמנות בע"מ, שהייתה בשליטתו, עמלות בגין פעולות בניירות ערך ובמטבע חוץ בשיעור העולה על השיעור הנגבה מלקוחות אחרים. התובעים טוענים כי גם לאחר מכירת אילנות המשיך הבנק לגבות עמלות בשיעור גבוה מהמותר וזאת כחלק מהסכם המכירה של אילנות.

עילות התביעה הנוטענות הן הפרת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994, הפרת סעיפים 3 ו-4 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח, התשמ"א–1981 ופעולה בניגוד לנוהל בנקאי תקין בדבר פעילות המערכת הבנקאית בשוק ההון.

התובעים תובעים מכל הנתבעים סך של 386 מיליון ש"ח ומייחסים לבנק נזק בסך כולל של כ-62 מיליון ש"ח.

טרם הוגשה תגובת הבנק לבקשה להכיר בתביעה כתובענה ייצוגית. טרם נקבע מועד לדיון.

14.11 ביום 25 בספטמבר 2007 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאשר אותה כתובענה ייצוגית נגד הבנק. התביעה מוערכת על ידי התובע בסך של 61 מיליון ש"ח.

ביסוד התביעה עומדת הטענה כי הבנק גבה מלקוחותיו שלא כדין עמלות קניה/מכירה של ניירות ערך. לטענת התובע הבנק גבה עמלת מינימום בגין ביצועים חלקיים של פעולת רכישה אחת שחולקה למספר פעולות משנה. כתוצאה מכך סכום העמלות הכולל ששולם על ידי הלקוח, גבוה יותר מסכום העמלה שהיה הלקוח משלם לו הרכישה בוצעה בפעולה אחת.

הוגשה תגובת הבנק לבקשה להכיר בתביעה כתובענה ייצוגית. נקבע דיון מקדמי ליום 22 באפריל 2009.

לדעת הנהלת הבנק התביעה מופרזת ביותר.

14.12 ביום 29 במאי 2008 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד בנק לאומי, בנק דיסקונט בנק מרכזי דיסקונט והבנק הבינלאומי הראשון.

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

המבקשים טוענים כי כספי מט"ח שמועברים לבנקים הנתבעים באמצעות העברה בנקאית או שיקים מחו"ל מגיעים לחשבונם באיחור של מספר ימי עסקים לאחר שהכסף יוצא מהחשבון המעביר.

לטענת התובעים, הנזק שנגרם הוא מניעת ריבית, או חיוב בריבית בגין יתרת חובה הקיימת בחשבון. עילות התביעה הן הטעיה שיסודה באי גילוי העיכוב בהעברת הכספים, עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובה חקוקה (סעיף 26 לכללי הבנקאות (שירות ללקוח)), הפרת חובות הבנקים כשליחים, פגיעה בקניין התובעים בניגוד לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, והפרת חוזה בין הבנק ללקוחותיו. הקבוצה התובעת הינה כלל לקוחות הבנקים שביצעו העברות כספים מחו"ל ושיום הערך בו זוכה לחשבונם היה לאחר יום הערך בו נמשכו הכספים מהחשבון המעביר. הנזק האישי מוערך על ידי התובעים ב-2 ש"ח לכל תובע. בהעדר מידע הועמד סכום התביעה כלפי כלל הבנקים הנתבעים בסכום של 115 מיליון ש"ח.

הסעד המבוקש הוא השבת הנזק שנגרם ללקוח בשבע השנים האחרונות, וכן צו האוסר על הבנקים, מכאן ואילך, לפעול כפי שפעלו עד כה. ביום 22 באוקטובר 2008 הוגשה תגובת הבנק.

ביום 19 בינואר 2009 אישר בית המשפט את הסתלקות התובעים מבקשתם לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית ובכך באה התובענה אל סיומה. **14.13** ביום 4 באוגוסט 2008 הוגשו לבית המשפט המחוזי בירושלים שתי בקשות לאשר תובענה כתובענה ייצוגית, האחת נגד הבנק, דיסקונט גמל בע"מ (להלן: "המנהל") והממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר (להלן: "הממונה") והשניה נגד הבנק, בנק לאומי לישראל בע"מ, קה"ל ניהול קרנות השתלמות (1996) בע"מ (להלן: "המנהל") והממונה.

המבקשים טוענים כי היו עמיתים של קופות הגמל שנוהלו על ידי המנהלים, וכן בעלי חשבון בבנק. לטענת המבקשים, הבנקים נטלו לעצמם שלא כדין את כספי התמורה שקיבלו בגין "העברת השליטה בנכסי קופות הגמל, ניהולם והנאמנות עליהם", וזאת במקום להעביר את התמורה לעמיתי הקופות לפי חלקם היחסי בנכסי קופות הגמל, שכן לטענת המבקשים כספי התמורה הינם פירות שהצמיחו נכסי הקופות. לטענת המבקשים, לפי חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק קופות גמל") וחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 (להלן: "חוק השקעות משותפות"), החברה המנהלת זכאית לקבל רק הוצאות ודמי ניהול ואינה זכאית לכל טובת הנאה אחרת. מכאן שלבנק אין כל חלק וזכות בתמורה שהתקבלה והיה עליו להעבירה לקופות הגמל עבור העמיתים. המבקשים טוענים שהמנהלים הפרו את חובת הנאמנות כלפי העמיתים בכך שלא שמרו על נכסי הקופות ועל הזכויות הנובעות מנכסים אלה והבנק הפר את חובת הנאמנות שלו כלפי העמיתים שכן כל שקיבל בא מכוח היותו הבעלים של המנהל ולא יכולה להיווצר לבנק זכות שלא היתה למנהל.

עוד נטען כי הבנק והמנהל עשו עושר ולא במשפט, הפרו את חובת הנאמנות המוגברת שיש להם כלפי קופות הגמל והעמיתים, הפרו חובות חקוקות לפי חוק החוזים, חוק השליחות, חוק הנאמנות, חוק הבנקאות (רישוי), חוק השקעות משותפות וחוק קופות גמל. היקף הנזק הנתבע הינו התמורה שהתקבלה בכל אחת מהעסקאות. הנזק מיוחס הן לבנק שקיבל את התמורה, לטענת המבקשים שלא כדין, והן למנהל. לפיכך, היקף הנזק הנתבע בתביעה האחת הינו 607 מיליון ש"ח ובתביעה השנייה (בהתייחס לבנק ולבנק לאומי) 260 מיליון ש"ח. הסעד המבוקש העיקרי הינו לחייב את הנתבעים להעביר את התמורה לקופות הגמל לטובת העמיתים ולחייב את הנתבעים לשלם דמי נזק לעמיתי קופות הגמל לפי שיקול דעת בית המשפט. כן מתבקש בית המשפט ליתן סעדים הצהרתיים שונים המתייחסים להתנהגות הבנק והמנהל.

הבנק הגיש את תגובתו ביום 12 בפברואר 2009.

14.14 ביום 25 בספטמבר 2007 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית נגד הבנק. המבקשים טוענים כי הבנק מבטל הטבה שניתנת ללקוחות הרוכשים פקדונות באמצעות האינטרנט מבלי שניתן גילוי מלא ללקוחות על שיעור ההטבה שבטלה; כי הבנק גבה עמלת קנייה/מכירה של יחידות השתתפות בקרנות נאמנות ללא הצדקה; וכי הבנק גבה ביתר דמי ניהול מינימליים בחשבונות ניירות ערך במקרים מסויימים ו/או גבה ביתר עמלת מינימום בביצוע פעולות בניירות ערך. המבקשים טוענים לנזק אישי של כ-205 ש"ח. המבקשים מעריכים את הנזק לכלל חברי הקבוצה בסך של כ-219 מיליון ש"ח. יצוין כי הסכומים ננקבים על ידי המבקשים באופן שרירותי, ללא כל הפניה לבסיס ראיתי כלשהו לתמיכה בחישוביהם. על פני הדברים נראה כי הסכום הנתבע מופרז ביותר, ולהערכת הבנק, החשיפה המקסימאלית ליום הגשת התביעה אינה עולה על כ-60 מיליון ש"ח.

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

ביום 3 באפריל 2008 הגיש הבנק תגובה לבקשה.

ביום 12 באוקטובר 2008 הוגשה בקשה למחיקת בקשת האישור, בטענה שלא ניתן לאשר במסגרת בקשה לאישור תובענה כייצוגית חמש תובענות ייצוגיות שונות שאינן מעוררות שאלות משותפות. בית המשפט קבע כי הצדדים יסלימו את טענותיהם בכתב ולאחר מכן תינתן החלטה. ביום 9 בדצמבר 2008 קיבל בית המשפט את בקשת הבנק והורה על מחיקת ארבע מחמש העילות בגין התבקש בית המשפט לאשר את התובענה כתובענה ייצוגית. התובע פיצל את התובענה באופן שהוגשו חמש תובענות בגין העילות המפורטות לעיל.

15. בקשות לאשר תובענות מסוימות נגד הבנק וחברות מאוחדות שלו כתובענות ייצוגיות ותובענות אחרות שלא ניתן להעריך בשלב זה את סיכוייהן:

נגד הבנק ונגד חברות מאוחדות שלו תלויות ועומדות תובענות ייצוגיות ובקשות לאשר תובענות מסוימות כייצוגיות, אשר לדעת הבנק, בהתבסס על חוות דעת יועציו המשפטיים, ו/או על עמדת ההנהלות של החברות המאוחדות אשר נסמכת על חוות דעת יועציהן המשפטיים, לפי העניין בהתאמה, לא ניתן להעריך בשלב זה את סיכוייהן ולפיכך לא נערכה בגין הפרשה.

15.1 ביום 1 בספטמבר 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לפטור מאגרה בגין תביעה בסך של 500 מיליון ש"ח שהוגשה על ידי מפרקי חברה נגד כארבעים נתבעים וכללם הבנק. בית המשפט קיבל חלקית את בקשת הפטור והעמיד את האגרה על סך של 320 אלף ש"ח. התביעה נגד הבנק מתמצית בשלוש עילות בלבד, שעניינן נזק בסך של 4 מיליון דולר בגין עסקה שבוצעה בין החברה בפירוק לצד ג' למכירת נכס המשועבד לבנק ואשר לטענת המפרקים נמכר בשווי מופחת משווי האמיתי; שחרור בעלי מניות של אחת החברות בקבוצה מערבותם לחובות החברה לבנק בסכום של 3 מיליון ש"ח; החזרת ממסרים דחויים לידי החברה שבפירוק מבלי שהוצגו בחשבון החברה ובכך נגרם נזק של 9 מיליון ש"ח. ייצוין כי המפרקים טוענים שהתנהגות הבנק כמפורט לעיל הביאה לחיסולה הסופי של החברה ואולם אין הם נוקבים בנזק שיש לייחס לבנק בעילה זו.

ביום 3 באוקטובר 2006 הגיש הבנק כתב הגנה. בישיבת קדם משפט שהתקיימה ביום 6 בדצמבר 2007, קצב בית המשפט מועדים להגשת בקשות דיونיות מקדמיות לתובענות ולנתבעים. הבנק הגיש ביום 16 בינואר 2008 בקשה לתיקון כתב התביעה שהוגש נגדו כך שיוגדר במדויק סכום התביעה כנגד הבנק. ביום 28 בפברואר 2008 הגיש הבנק בקשה לדחות את התביעה על הסף מחמת התיישנות. התובעות הגישו ביום 10 בפברואר 2008 בקשה להשהיית כל ההליכים בתיק עד שיגבשו עמדתן לאור החלטת בית המשפט לדחות את התביעה נגד מספר נתבעים מחמת התיישנות. בית המשפט דחה את הבקשה לעיכוב ההליכים. ביום 12 בספטמבר 2008 דחה בית המשפט המחוזי את בקשת הבנק לקבוע כי התביעה נגדו התיישנה. ביום 16 בנובמבר 2008 הגיש הבנק בקשת רשות ערעור על ההחלטה האמורה לבית המשפט העליון. בית המשפט המחוזי טרם נתן החלטה בבקשה לתיקון התביעה כמתואר לעיל.

15.2 בקשה לאשר תובענה מסוימת נגד בנק דיסקונט למשכנתאות כייצוגית:

ביום 19 ביוני 2000 הגישו שניים מלווי בנק דיסקונט למשכנתאות בקשה לבית המשפט המחוזי לאשר תובענה כתובענה ייצוגית נגד בנק דיסקונט למשכנתאות ונגד הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ ("הפניקס"), בה מבוטחים נכסי הלווים. סכום התובענה הינו 105 מיליון ש"ח. בין היתר טוענים הלווים כי בנק דיסקונט למשכנתאות ביטח את נכסיהם בסכום העולה על סכום הכינון של הנכסים, כיוון שסכומי הביטוח כללו את מרכיב הקרקע, וכי סכום הביטוח הועלה מעבר לעליית המדד.

ביום 10 בספטמבר 2000 הוגשה תגובת בנק דיסקונט למשכנתאות לבקשה לאישור התובענה כייצוגית ("בקשת האישור"), במסגרתה התבקש ביהמ"ש לדחות את הבקשה, על הסף ולגופה. ייצוין כי תגובה לבקשת האישור הוגשה גם מטעם הפניקס, וגם בגדרה התבקש בית המשפט לדחות את בקשת האישור על הסף ולגופה.

ביום 29 באוקטובר 2000 הגישו התובעים את תשובתם לתגובה, במסגרתה חזרו על בקשתם לאישור התובענה כתובענה ייצוגית. ביום 25 בדצמבר 2000 החליט בית המשפט כי הטענות בתובענה זו דומות לטענות שהוגשו בתביעות הייצוגיות המפורטות בסעיף 14.6 לעיל, ועל כן החליט בית המשפט לדחות את הדיון בתובענה האמורה עד למועד קבלת החלטות בתובענות הנ"ל. בקשת רשות ערעור שהגישו התובעים על החלטה זו נדחתה על ידי בית המשפט העליון ביום 4 באפריל 2001.

בהחלטתו מיום 25 בדצמבר 2000 לא קבע בית המשפט המחוזי כי יש לדחות את הדיון גם בבקשה נגד חברת הפניקס. חברת הפניקס בקשה בעניין זה רשות ערעור מבית המשפט העליון. ביום 28 בינואר 2002 קיבל בית המשפט העליון את בקשת הפניקס ועיכב גם את ההליכים נגדה בבית המשפט המחוזי.

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

התיק הועבר לדיון בבית המשפט המחוזי במחוז מרכז. בית המשפט המחוזי במחוז מרכז החליט כי התיק מעוכב עד החלטה בעליון, בהתאם להחלטה שניתנה בתיק זה על ידי בית המשפט המחוזי כבר בשנת 2000.

15.3 דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ (להלן: דש"ה) הליך משפטי.

ביום 21 בדצמבר 1999 הוגש לבית משפט השלום בתל-אביב כתב אישום נגד מספר גופים בהם דש"ה ושני עובדים לשעבר שלה, כאשר העבירות המיוחסות לחברה כמו גם לעובדיה הנין עבירות על חוק ניירות ערך, אשר נעברו לכאורה במהלך השנים 1994-1995. דש"ה כפרה באישום. ביום 18 במאי 2006 החליט בית המשפט, בין היתר, לזכות את דש"ה ואת שני העובדים לשעבר שלה מהעבירות שיוחסו להם.

ביום 26 ביוני 2006 הגישה פרקליטות המדינה ערעור על פסק הדין.

ביום 21 בינואר 2009 הסתיים הטיעון בעל פה בפני הרכב הערעור. טרם ניתן פסק דין בערעור.

15.4 ביום 6 באפריל 2007 הגיש Arab bank הודעות צד ג' בחמש תובענות שהגישו נגדו בשנת 2005 אלפי נפגעי טרור ישראלים או אמריקאיים, יורשיהם או מנהלי עזבונם, בבית המשפט בניו יורק, לתשלום פיצוי עקב מעורבותו הנטענת של Arab bank בפעולות הקשורות למימון טרור, סיוע למעשי השמדת עם וסיוע לביצוע פשעים נגד האנושות. התביעות מתבססות על הדין האמריקאי, אינן מכומתות והן מפותות בין היתר לחוקים הקובעים פיצוי קבוע לכל נפגע ללא הוכחת נזק.

Arab bank הגיש את הודעות צד ג' נגד הבנק ונגד בנק הפועלים, אי די בי ניו יורק ומרכנתיל דיסקונט בע"מ. ההודעות אינן נוקבות בסכום, אינן מחלקות את האחריות בין צדדי ג', מנוסחות באופן כללי וטוענות כי ככל שיחויב Arab bank הרי שעל הבנק ועל צדדי ג' האחרים לשפות אותו במלוא הסכום בו יחויב.

Arab bank מתמקד בכך שצדדי ג' הם בנקים ישראלים ואינו מציג כל תימוכין הקושרים את הבנק לפעולות נשוא התובענות שהוגשו נגדו. הבנק, בנק מרכנתיל דיסקונט ואי די בי ניו יורק הגישו בקשה לסילוק על הסף של ההודעה לצד ג'. הבנק ובנק מרכנתיל דיסקונט טוענים כי אין סמכות בינלאומית לבית המשפט בארה"ב וכי הפורום בארה"ב אינו נאות. כל הבנקים טוענים כי אין אפשרות להגיש הודעת צד ג' בתביעות מכח חקיקה נגד טרור.

בתגובה שהוגשה על ידי Arab Bank נטען, בין היתר, כי למערכת המשפט האמריקאית יש סמכות שיפוט כלפי דיסקונט ומרכנתיל, שכן אי די בי ניו יורק מהווה זרוע ארוכה של דיסקונט בארה"ב, ודי בכך כדי לקנות סמכות על כל קבוצת דיסקונט. ביום 30 בנובמבר 2007 הוגשה לבית המשפט תשובה מטעם קבוצת דיסקונט.

התובעים הגישו אף הם התנגדות לבקשת הודעת צד ג' בתביעות.

יצוין כי בטרם הוגשו הודעות צד ג' נגד הבנק פנה Arab bank בדרישה לגילוי מסמכים כללי במסגרת הדיונים שבינו לבין התובעים. הבנק הגיש התנגדות לבקשה זו, הן מטעמי סמכות שיפוט והן מטעמים אחרים. בקשה זו תלויה ועומדת וטרם הוכרעה.

בתחילת חודש פברואר 2008 הגיש Arab bank לבית המשפט בניו יורק הודעות צד ג' במסגרת תביעה נוספת שהוגשה נגדו. הודעות צד ג' הוגשו נגד הבנק, בנק מרכנתיל דיסקונט ו-אי די בי ניו יורק. התובעים בתביעה זו הינם חיילי צה"ל, אזרחי ארה"ב שנפגעו במהלך שירותם הצבאי. הטענות של Arab bank דומות לטענות בתביעות הקודמות ואולם כאן נטענות טענות נוספות, לפיהן הבנקים הישראלים ידעו ביחס להעברות בנקאיות מסוימות כי הן אסורות ונועדו לצרכים לא רשמיים, או שעצמו עיניהם ברשלנות נוכח מידע כזה. הבנקים הגישו בקשה לדחיה על הסף גם בגין הודעת צד ג' זו.

ביום 5 בדצמבר 2008 התקיים דיון במהלכו השלימו הצדדים את טענותיהם בעל פה. טרם ניתנה החלטה של בית המשפט בבקשות. בשלב ראשוני זה, נוכח העובדה שטרם נדונה הבקשה לדחיה על הסף, טרם הוחלט מה תהיה הפרוצדורה לשמיעת התיק, אם בכלל, וטרם הועברו מסמכים וחומר ראיתי בין הצדדים במסגרת הליכי גילוי מוקדם, ובשים לב לכך שבשלב זה לא ברור מה סכומי התביעה, אין דרך להעריך את החשיפה לבנק.

15.5 ביום 6 בפברואר 2008 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לפטור מאגרה בגין תביעה בסך של כ-96 מיליון ש"ח. התביעה הוגשה על ידי בעל השליטה בחברה, חייבת של הבנק, שניתן לגביה הן צו כינוס נכסים והן צו פרוק. התובע טוען כי ברשלנות ובחוסר תום לב הבנק הגיש בקשה לצו כינוס נכסים נגד החברה ובשלב מאוחר יותר הגיש בקשה לפרוק החברה וזאת חרף העובדה שסך נכסיה של החברה עלה על הקף חובותיה לבנק.

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

- התובע מיחס לבנק אחריות למעשי ו/או מחדלי כונס הנכסים ו/או מפרק החברה אשר גרמו לחברה, לטענתו, נזק כבד. על פני הדברים אין כל בסיס עובדתי ו/או משפטי לתביעת התובע נגד הבנק והסכומים הנתבעים מופרזים ביותר. כל עוד לא אושרה בקשת הפטור או לא שולמה האגרה, התביעה אינה נחשבת כמוגשת.
- ביום 9 באפריל 2008 הוגשה תגובת הבנק לבקשה לפטור מאגרה. המשך הדיון בבקשת הפטור מאגרה נקבע ליום 13 באוקטובר 2009. בשלב מוקדם זה, בטרם ניתנה החלטה בבקשה לפטור מאגרה, לא ניתן להעריך את סיכויי התביעה.
- 15.6** ביום 30 ביוני 2008, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאשר תובענה כתובענה ייצוגית נגד הבנק, בנק הפועלים ובנק לאומי. ביסוד התובענה טענת התובעים כי שלושת הבנקים הנתבעים יצרו קרטל לתיאום מחירי העמלות שהם גובים מלקוחותיהם וזאת החל מסוף שנות ה-90 ויתכן שאף לפני כן. התובעים טוענים עוד כי הבנקים יצרו הגבל עסקי בלתי חוקי לעניין שיעורי העמלות השונות שהם גובים מלקוחותיהם. לטענת התובעים, כתוצאה מהקרטל, המחיר בו מחוייב הציבור גבוה מהמחיר שהציבור יכול היה לשלם אלמלא נמנעה התחרות על ידי הקרטל.
- עילות התביעה הן: הפרת הוראות סעיף 4 לחוק ההגבלים העסקיים, התובעים מבקשים להחיל על הבנקים הנתבעים את הכללים החלים על קבוצת ריכוז/מונופול, כמשמעות מונחים אלה בחוק ההגבלים העסקיים; הטעיה מהותית לפי חוק הגנת הצרכן; הפרת סעיף 2 לחוק הנאמנות; הפרת הוראות חוק עשיית עושר ולא במשפט.
- התובעת מעריכה את הפער בין העמלות שנגבו בפועל לבין העמלות שהיו נגבות אלמלא פעלו הבנקים כפי שפעלו ב-25%. על בסיס הערכה זו טוענים הנתבעים לנזק אישי בסך של 3,750 ש"ח ולנזק לכלל חברי הקבוצה בסך של 3.5 מיליארד ש"ח. חלקו של הבנק בסכום הנתבע הינו בשיעור של 22% (דהיינו, סך של כ-770 מיליון ש"ח).
- הבנק הגיש את תגובתו ביום 19 במרס 2009.
- 15.7** ביום 28 בספטמבר 2008 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאשר אותה כתובענה ייצוגית נגד הבנק, בנק לאומי, בנק הפועלים ובנק אוצר החייל.
- הבקשה הוגשה בשם כל מי שהתקשר עם מנהלי תיקי השקעות בקשר עם מסחר באופציות על מדד תל אביב 25 באמצעות חשבונות בנק שהתנהלו אצל הנתבעים ואשר הבנקים המשיבים גבו באותם חשבונות עמלה הנקראת עמלת מימוש. המבקשים טוענים כי הבנקים גבו בסתר עמלת מימוש בשעור חצי אחוז מהכספים שהגיעו למחזיקי אופציות בעת פקיעתן וזאת מבלי שנתנו על כך גילוי נאות ומספיק. המבקשים מאשרים אמנם כי הבנקים שולחים הודעות ללקוחות, בהן הם מפרטים את העמלה שנגבתה, אך לטענתם ללקוחות מהסוג המוגדר בקבוצה אינם עוקבים אחר ההודעות ואינם יודעים לנתחם.
- עוד טוענים המבקשים כי עמלת המימוש נגבית על ידי המשיבים למרות שהמשיבים אינם מבצעים כל פעולה מיוחדת בגינה הם גובים את העמלה ואין כל יחס הגיוני בין שיעור העמלה לבין הפעולה הנדרשת כביכול מהמשיבים, וכי המשיבים לא קיבלו אישור בנק ישראל לגביית העמלה.
- עילות התביעה הינן: הפרת חובה חקוקה לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין; הפרת סעיף 23 לכללי הבנקאות (שרות ללקוח) (גילוי נאות ומסירת מסמכים), התשנ"ב-1992; הפרת סעיף 26 לכללי הבנקאות האמורים; הפרת הוראות 3, 5 ו-5א' לחוק הבנקאות; הפרת חוזה ההתקשרות בין הלקוחות לבין המשיבים; עשיית עושר ולא במשפט והפרת חובת הזהירות כדי ביצוע עוולת רשלנות כלפי הלקוחות חברי הקבוצה. הנזק המשותף לכל חברי הקבוצה מוערך על ידי המבקשים ב-672 מיליון ש"ח. התובעים לא מפרטים מהו הנזק המיוחס לכל אחד מהמשיבים.
- התיק קבוע לקדם משפט ליום 6 באפריל 2009.
- 15.8** ביום 15 בפברואר 2009 הוגשה כנגד בנק דיסקונט למשכנתאות תביעה בבית משפט המחוזי בתל אביב על סך של 2,155 ש"ח אליה צורפה בקשת התובע להכיר בה כתובענה ייצוגית.
- טענות התובע מתייחסות להלוואה צמודה לדולר שנטל עם רעייתו בשנת 2004 כאשר לטענתו מנגנון ההצמדה בנספח להסכם ההלוואה, הקובע כי החזר ההלוואה יהא לפי שער דולר שלא יפחת מהשער היסודי שנקבע בעת העמדת ההלוואה, מהווה תנאי מקפח בחוזה אחיד הנותן יתרון בלתי הוגן לבנק דיסקונט למשכנתאות.
- התובע מבקש להכיר בקבוצת הלקוחות שנטלו הלוואות במסלול צמוד דולר עם הצמדה חד כיוונית בשבע השנים האחרונות כזכאית לסעד

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

של השבת הכספים שגבה הבנק לפי מנגנון ההצמדה בתוספת הפרשי ריבית והצמדה. התובע העריך כי סכום התביעה הינו בסמכות בית משפט מחוזי (היינו מעל 2.5 מיליון ש"ח) אולם לא העריך מהו סכום התביעה המשוער. תגובת בנק דיסקונט למשכנתאות טרם הוגשה.

16. בקשות מסויימות לאישור תובענות כייצוגיות נגד הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ:

בדוחות הכספיים של הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, במסגרת פירוש של בקשות לאישור תביעות ייצוגיות שתלויות ועומדות נגד בנק זה וחברות בנות שלו, אשר לדעת הנהלת הבנק הבינלאומי, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, לא ניתן להעריך בשלב זה את סיכוייהן ולא נערכה בגין הפרשה, צוין ההליך הבא:

בשנת 1997, הוגשו תביעות בבית המשפט המחוזי בתל אביב נגד שתי חברות בנות של הבנק הבינלאומי, הבנק הבינלאומי הראשון למשכנתאות בע"מ ובנק עצמאות למשכנתאות ולפיתוח בע"מ (להלן: "הבנקים למשכנתאות בקבוצת הבינלאומי"), אשר מוזגו בינתיים עם ולתוך הבנק הבינלאומי, ובנקים למשכנתאות אחרים, בהן נטען, בין היתר, כי הבנקים האמורים גבו מהלווים עמלות ביטוח חיים וביטוח נכסים שלא כדין וכי הלווים זכאים להשבת סכומי עמלות אלה. תביעות אלה הסתכמו בכמיליארד וחצי ש"ח (בערכים נומינליים). כן הוגשה בקשה להכיר בתביעות אלה כתובענות ייצוגיות. התביעות והבקשה הנ"ל לא כללו את אופן חישוב הסכום האמור ולא כללו פירוש איזה חלק מן הסכום מיוחד לבנקים למשכנתאות בקבוצת הבינלאומי.

בחודש נובמבר 1997 ניתנה החלטה של בית המשפט המחוזי, לגבי התביעה שהוגשה בחודש יולי 1997, לפיה נדחתה התביעה במתכונת של תובענה ייצוגית על פי חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 וחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988. עם זאת פסק בית המשפט, כי ניתן לדון בתביעה לסעד הצהרתי במסגרת תקנה 29 לתקנות סדרי הדין האזרחי ביחס לעילות שנוצרו קודם ליום 10 במאי 1996 (יום פרסום תיקוני החוקים הנ"ל בענין תובענות ייצוגיות).

בחודש דצמבר 1997 הגישו הבנקים הנ"ל לבית המשפט העליון בקשת רשות לערער על ההחלטה הנ"ל וכן בקשה לעיכוב ביצוע ההליכים עד לקבלת פסיקתו בערעור זה. בקשת הרשות לערער ועיכוב ביצוע ההליכים נענתה על ידי בית המשפט העליון.

בדיון שנערך בבית המשפט העליון בערעור הנ"ל ביום 25 בנובמבר 2001, קיבלו הצדדים את הצעת בית המשפט העליון לעכב את הדיונים בערעורים עד למתן פסק דין בערעור אחר התלוי ועומד בבית המשפט העליון, שבו עומדת להתקבל הכרעה עקרונית בשאלת מעמדה, תחולתה ותנאיה של תקנה 29 לתקנות סדר הדין האזרחי, שאלה שעומדת אף בלב הערעור הנ"ל.

ביום 2 באפריל 2003 ניתן פסק הדין בערעור האחר בעניין מעמדה ותחולתה של תקנה 29 לצורך הגשת תובענה ייצוגית. אשר על כן, ביום 10 באפריל 2003 החליט בית המשפט העליון, כי הצדדים יגישו את עמדתם בכתב לעניין קיום המשך הליכי הערעור בתיק. כל הצדדים כבר הגישו את עמדתם כאמור. טרם ניתנה החלטה של בית המשפט העליון בעניין.

ביום 1 בספטמבר 2005 ניתן פסק דין בדיון הנוסף בענין מעמדה ותחולתה של תקנה 29, אשר הותיר את ההלכה על כנה. בכך נסתם למעשה הגולל, לפחות בשלב זה, על השימוש בתקנה 29 כמכשיר להגשת תובענות ייצוגיות.

בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006, שפורסם ביום 12 במרס 2006, נקבעו הסדרים חדשים, שונים במהותם מן הדין אשר נהג ערב חקיקת החוק, לגבי הגשת תובענות ייצוגיות. על פי החוק רשאי בית המשפט להחיל את הוראות החוק אף על תובענות אשר היו תלויות ועומדות ערב חקיקתו, בתנאים אשר נקבעו בחוק. עד למועד פרסום הדוחות הכספיים לא הוגשו בקשות כאמור על ידי מי מהתובעים כאמור לעיל. לאחרונה, בהמלצת בית המשפט העליון פנו כל הצדדים לתביעה לגישור.

ההכנסות ברוטו שנרשמו בבנק הבינלאומי מפעילות משכנתאות, מדמי ניהול ושירותים בגין ביטוחי חיים של מקבלי ההלוואות וביטוחי הנכסים שנמסרו כבטחון במסגרת פעילות המשכנתאות הסתכמו בשנת 2008 ב-14 מיליון ש"ח, לעומת כ-16 מיליון ש"ח בשנת 2007. אם תתקבלנה התביעות כאמור, יביא הדבר להקטנה בהכנסות הבנק הבינלאומי בתחום זה.

17. חברת דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ שותפה במספר קרנות הון סיכון, קרנות השקעה פרטיות וחברות ובמסגרת זו היא התחייבה להשקיע בישויות אלה.

ליום 31 בדצמבר 2008 יש לדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ התחייבות להשקעות נוספות, ב-16 ישויות כאמור, בסך כולל של כ-205.5 מיליון דולר (ליום 31 בדצמבר 2007: 247.3 מיליון דולר).

דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ מחזיקה כ-19.6% מהון המניות של חברת מניף. דירקטוריון דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ אישר העמדה של ערבויות לפרוייקטים עד סך של 17.3 מיליון דולר. ליום 31 בדצמבר 2008 הועמדו בפועל ערבויות בסך של כ-46.2

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

מיליון ש"ח. בשנת 2007 חולטו ערבויות שהעמידה דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ בסך של 7 מיליון ש"ח. בחודש יולי 2007 חתמה דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ על הסכם לרכישת השליטה בחברת מניף, תמורת סכום שאינו מהותי. במסגרת ההסכם התחייבה דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ להעמיד ערבויות נוספות לטובת פרויקטים של בניה, במקום אלו אשר הועמדו בפועל על ידי המוכר (מסגרת נוספת של עד כ-17.3 מיליון דולר, מתוכה הועמד בפועל סך של 33 מיליון ש"ח לאותו מועד). השלמת העסקה היתה מותנית, בין היתר, בקבלת אישור בנק ישראל. בעקבות הקשיים שהתעוררו בהגעה להסכמות בעניין תוספת להסכם בעלי המניות וכן לאור התפתחויות עסקיות מסוימות במניף, מנהלת דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ משא ומתן עם המוכר לתיקון ההסכם לרכישת זכויותיו במניף. בחודש אוגוסט 2008 נחתם תיקון להסכם רכישת המניות בכפוף לכך שיתקיימו מספר תנאים עד ליום 7 בספטמבר 2008, ומותנה בקבלת אישור בנק ישראל והממונה על ההגבלים העסקיים עד ליום 15 בדצמבר 2008. לאחר מועד זה רשאי כל אחד מהצדדים להודיע על ביטול ההסכם. למועד סמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים התקיימו כל התנאים המתלים בהסכם, פרט לאישור בנק ישראל, שטרם התקבל.

בנוסף, ליום 31 בדצמבר 2008 יש לבנק התחייבות להשקעה בקרנות הון סיכון בסך של 4.1 מיליון דולר. כמו כן, לבנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ התחייבות להשקיע בחמש קרנות הון סיכון, אשר עמדה ביום 31 בדצמבר 2008 על סך של 0.6 מיליון דולר.

18. מכירת מתחמי נדל"ן:

(א) ביום 19 בספטמבר 2002 חתם הבנק על הסכם למכירת מתחם מחסנים באשדוד בשטח כולל של כ-37 דונם. תמורת המכירה הינה כ-6.1 מיליון דולר ארה"ב.

הבנק התחייב לשכור שטח של כ-15.2 אלף מ"ר, מזה שטח בנוי של כ-6.5 אלף מ"ר, לתקופה של 11 שנים, תמורת סך של כ-309 אלף דולר לשנה.

(ב) ביום 4 ביוני 2004 נחתם הסכם עם צד ג' למכירת המבנה ברמת גן, אשר יועד בשעתו לשמש כבניין הנהלת הבנק, וזכויות נוספות במתחם, קיימות ועתידיות. תמורת המכירה הינה כ-229 מיליון ש"ח.

הבנק התחייב לשכור במשך 10 שנים שטח של כ-430 מ"ר בקומת המסחר ושטח של כ-2,145 מ"ר בקומות המשרדים, תמורת כ-578 אלף דולר לשנה (בשתי קומות מתוך 20 קומות שתהיינה במבנה).

19. בנק מרכנתיל דיסקונט התחייב לפצות את עמיתי "מרכנתיל קופה מרכזית לפיצויים", במקרה בו יפחת שווי זכויותיהם מהסכום הנומינלי שהופקד על ידם בקופה. סכומי ההפקדות הנומינליים של העמיתים בקופה, שבגינם ניתנה הערבות, הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2008 בסך של כ-166 מיליון ש"ח. ליום 31 בדצמבר 2008 הסתכמה חשיפת בנק מרכנתיל דיסקונט (בגין ההפרשים השליליים שבין שווי זכויות העמיתים, לבין סכום ההפקדות הנומינלי כאמור), בסך של 12 מיליון ש"ח. בנק מרכנתיל דיסקונט חישב את שווי ההוגן של התחייבות זו, בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, בהתבסס על הערכה אקטוארית. ההפרשה בגין התחייבות זו כלולה בסעיף "התחייבויות אחרות". ביום 1 בינואר 2008 נכנס לתוקף תיקון חקיקה, על פיו נאסרה הצטרפות עמיתים חדשים לקופות מרכזיות לפיצויים. על פי הסכם בין בנק מרכנתיל דיסקונט לבין הרוכשים אשר רכשו את השליטה בפעילות קופות הגמל שלו, ערבות בנק מרכנתיל דיסקונט תפקע לכל המאוחר בחודש אוגוסט 2011.

20. **מכירת קהל.** ביום 26 במאי 2006, נחתם הסכם בין הבנק, בנק לאומי לישראל בע"מ, קהל קרן השתלמות לעובדים בע"מ (להלן: "קהל") וקהל ניהול קרנות השתלמות (1996) בע"מ (להלן: "קהל ניהול") לבין מגדל שוקי הון (1965) בע"מ עבור חברה בשליטתה ומגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ עבור חברה בשליטתה (להלן: "הרוכש"), למכירת מוניטין, זכויות ניהול, זכויות נוספות ואמצעי שליטה של הבנקים בקהל, ולמכירת מוניטין, פעילות, נכסים והתחייבויות בקשר עם קרנות ההשתלמות שבניהול קהל ניהול והכל בתמורה לסך של 264 מיליון ש"ח, כפוף להתאמות.

חלקו של הבנק בתמורה הוא כ-114 מיליון ש"ח.

ביום 15 ביולי 2007 הושלמה העסקה, לאחר שהתמלאו התנאים המתלים לביצועה, בהתאם להוראות הסכם המכר. במועד ההשלמה נחתמו הסכמים בין הבנק לבין קה"ל ומגדל, לפיהם יפיץ הבנק את קרנות ההשתלמות הנמכרות וקופות גמל אחרות שבניהולן, בתמורה לעמלת הפצה כקבוע בתקנות, ויתן שירותים לעמיתי קרנות ההשתלמות הנמכרות.

הרווח נטו אשר נבע מהעסקה הסתכם ב-73 מיליון ש"ח, והוא נרשם בשנת 2007.

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

21. **מכרז למתן שירותים לעובדי המדינה.** ביום 1 באפריל 2007 נמסר לבנק כי זכה במכרז של החשב הכללי למתן הלוואות, משיכת יתר ושירותים בנקאיים לעובדי המדינה (שירותים שניתנו עד אז על ידי בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ), לתקופה של 7 שנים שתחילתה ביום 1 בינואר 2008. ביום 10 במאי 2007 חתם הבנק על הסכם בעניין.
- במסגרת המכרז, הבנק העביר לפקדון מיוחד סך של 1.036 מיליארד ש"ח למשך 7 שנים, אשר מתוכו יינתנו הלוואות ומשיכות יתר לעובדי המדינה. בסוף התקופה תוחזר הקרן לבנק בתוספת הצמדה למדד. (החשב הכללי יהיה זכאי לריבית בגין הלוואות ומשיכת היתר שיינתנו מכספי הפקדון וכן לריבית על יתרת הפקדון).
- ההלוואות לעובדי המדינה הזכאים ניתנות בתנאים מסובסדים (הריבית שנקבעה היא הנמוך מבין שני שליש מריבית הפריים או שני שליש מהסך המצטבר של האינפלציה הנומינלית בתוספת 2%) מתוך כספי הפקדון. כן התחייב הבנק להעמיד מסגרת אשראי בגובה של עד 7,000 ש"ח כמשיכת יתר (מתוך כספי הפקדון) באותם תנאים לכל עובד מדינה שפתח חשבון עו"ש בבנק והעביר אליו את משכורתו. רשאי הבנק להעמיד אשראי מתוך כספי הבנק בהיקף גבוה מ-7,000 ש"ח, בריבית שלא תעלה על פריים +1.4%.
- העמלות אותן רשאי הבנק לגבות מוגבלות בהתאם לתנאי המכרז לסכומים הקבועים בנספח לו, כאשר חלק גדול מהשירותים הבנקאיים הקמעונאיים ניתן בחינם. לגבי שירותים אחרים שלא פורטו בהסכם יגבה הבנק לכל היותר 70% מהעמלה הקבועה בתעריפון הבנק.
- על פי תנאי המכרז על הבנק לתת שירותים בנקאיים ב-50 סניפים לפחות וברשימת מקומות שנקבעו בתנאי המכרז.
- בעקבות הזכייה במכרז התפתחה תחרות בין הבנק לבין בנק "יהב" על מתן שירותים לעובדי המדינה, אשר באה לידי ביטוי, בין היתר, במסע פרסום של יהב לגיוס לקוחות חדשים ולשימור לקוחות קיימים מקרב עובדי המדינה, ובעתירות לבג"צ.
22. **השקעה בפעילות בחו"ל.** בחודש ספטמבר 2007 נחתם הסכם לביצוע השקעה בשתי חברות בבעלות מאיר חברה למכונות ומשאיות בע"מ (להלן: "קבוצת מאיר"). הבנק, באמצעות דיסקונט שוקי הון והשקעות בע"מ, התחייב להשקיע סכום של עד 40 מיליון יורו בחברת מאיר (קשר) נדל"ן בע"מ (להלן: "מאיר נדל"ן") וסכום של עד 30 מיליון יורו בחברת מאיר אירופה בע"מ (להלן: "מאיר אירופה"). ההתחייבות האמורה של הבנק כפופה להתחייבות של קבוצת מאיר להשקיע במקביל סכום של עד 160 מיליון יורו במאיר נדל"ן וסכום של עד 120 מיליון יורו במאיר אירופה.
- מאיר נדל"ן הינה חברת אחזקות שהוקמה בתחילת שנת 2007, והיא מרכזת את פעילות קבוצת מאיר בתחומי הנדל"ן היזמי בישראל ובעולם, לרבות בתחום המלונאות.
- מאיר אירופה הינה חברת אחזקות שהוקמה בשנת 2006, והיא מרכזת את פעילות קבוצת מאיר בתחומי הליסינג, מסחר והשכרה ויבוא של מכונות פרטיות, חדשות ומשומשות, במדינות אירופה. מאיר אירופה מחזיקה בזיכיון Hertz לתחום הליסינג בהונגריה.
- ההשקעה בחברות האמורות תקנה לדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ אחזקה בשיעור של 20% וזכות למינוי דירקטור אחד מתוך חמישה בכל אחת מהחברות.
- עד ליום 31 בדצמבר 2008 השקיעה דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ סך של כ-11.1 מיליון יורו בשתי החברות מקבוצת מאיר (31 בדצמבר 2007: כ-7.3 מיליון יורו).
23. א. יו"ר הדירקטוריון הקודם סיים את כהונתו ביום 31 בינואר 2006, עקב השלמת העסקה למכירת גרעין השליטה בבנק. שכרו ותנאי העסקתו אושרו באסיפה כללית מיום 15 בינואר 1998, מיום 5 באוקטובר 1999, ומיום 14 ביוני 2004, לרבות זכאותו לקבלת פיצויים רגילים ומענק הסתגלות בגובה של שנים עשר חודשי משכורת מלאים.
- ב. בשנת 2004 החליט דירקטוריון הבנק כי אם יו"ר הדירקטוריון הקודם ייאלץ לסיים את כהונתו עקב חילופי בעלות בבנק כתוצאה מהפרטה, יהיה היו"ר הקודם זכאי לתשלום של 15 חודשי משכורת מלאים, מעבר לסכומים המגיעים לו על פי החוזה האישי עמו. נושא זה היה על סדר היום של האסיפה הכללית מחודש יוני 2004, אך לא נדון במועד האמור.
- ג. בשנת 2004 החליט דירקטוריון הבנק לאשר ליו"ר הדירקטוריון לשעבר תוספת שכר בשיעור של 6.5%, החל מחודש יולי 2004, ומענק בסכום של 7 חודשי משכורת (המהווה 89% מהמענק שאושר למנכ"ל הבנק). נושאים אלה טרם הובאו לאישור האסיפה הכללית.
- ד. בחודש מאי 2005 החליט דירקטוריון הבנק לאשר ליו"ר הדירקטוריון הקודם מענק בסכום של 1,255 אלף ש"ח. נושא זה טרם הובא לאישור האסיפה הכללית של הבנק.
- ה. מבלי לגרוע מן ההחלטות המפורטות בסעיפים ב' עד ד' לעיל, היה בכוונת הבנק להביא לאישור הדירקטוריון של הבנק, תשלום חד פעמי

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

ליו"ר הדירקטוריון הקודם, בסך של 10 מיליון ש"ח, כפיצוי עבור הפסקת כהונתו כיו"ר הדירקטוריון, ולהביע הערכה לתרומתו יוצאת הדופן של יו"ר הדירקטוריון הקודם, לבנק.

1. בדוחות הכספיים נכללה הפרשה מלאה בגין סעיפים ב' עד ד' לעיל. בגין סעיף ה' לעיל לא נערכה הפרשה ספציפית, אך נכללה הפרשה כללית להתחייבויות תלויות.

2. במכתב מיום 26 במרס 2006 הודיעו בעלי השליטה בבנק לחשב הכללי במשרד האוצר ולמנכ"ל נכסים מ.י. בע"מ על הכוונה להביא לאישור האורגנים המוסמכים בבנק, לפי העניין, תשלומים שונים ליו"ר הדירקטוריון הקודם, כמפורט בסעיפים ב' עד ה' לעיל.

בעלי השליטה הבהירו במכתבם, שלמען הסדר הטוב מצאו לנכון להביא לידיעת הממשלה את פרטי התשלומים שבכוונת הבנק לשלם ליו"ר הדירקטוריון הקודם, כמפורט לעיל, אף שלדעתם תשלומים אלה אינם נכללים בגדר התשלומים לבעל עניין כמשמעותם בהסכם למכירת גרעין השליטה בבנק ולפיכך, אין הם מחייבים את קבלת הסכמת הממשלה.

במכתבם הודיעו בעלי השליטה, למען הסדר הטוב, כי בכל מקרה, הם יפעלו על מנת שהתשלומים האמורים לעיל לא יאושרו בניגוד לעמדת הממשלה.

ח. במכתב מיום 26 במרס 2006, הודיע החשב הכללי במשרד האוצר כי המדינה מתנגדת לביצוע התשלומים אשר פורטו במכתב בעלי השליטה כאמור לעיל (סעיף ז' לעיל).

ט. ביום 8 בינואר 2009 שלח יו"ר הדירקטוריון לשעבר, באמצעות בא כוחו, מכתב דרישה לתשלום סכומים שונים, בגין תקופת כהונתו בבנק (להלן: "מכתב הדרישה").

י. במכתב הדרישה הציע ב"כ היו"ר הדירקטוריון לשעבר, כי במטרה לייתר פניה לערכאות מצדו, תועבר הסוגיה להכרעת צד שלישי. יא. דירקטוריון הבנק דן במכתב הדרישה, ובמטרה למצוא את הדרך ההולמת ביותר ליישוב המחלוקת עם היו"ר לשעבר, הודיע הבנק במכתב מיום 8 במרס 2009 לב"כ יו"ר הדירקטוריון לשעבר כדלקמן:

1. דירקטוריון הבנק החליט למנות מומחה חיצוני, מוסכם על הצדדים, על מנת שיבדוק ויכריע מהו התשלום הראוי וההוגן שיש ליתן למר מינטקביץ (מעבר לסכומים ששולמו לו בפועל מכוח הוראות הסכמי ההעסקה עימו), וזאת לאור פועלו בבנק, בין היתר בשנות המשבר שהבנק חווה, תרומתו להבראת הבנק ופועלו בשנה האחרונה לפני שהופסקה כהונתו.

2. על מנת שהבנק יוכל לפעול כאמור מבלי להיות כבול בהתחייבויות קודמות כלשהן של הבנק, יתבקש מר מינטקביץ להודיע בכתב כי הוא מוותר על כל תביעה ודרישה המבוססת על עילה שמקורה בהתחייבויות קודמות של הבנק כלפיו, אם וככל שהיו כאלה, למעט דרישתו לקבל שכר ראוי והוגן בגין פועלו, תרומתו לבנק ופרישתו.

יב. ביום 16 במרס 2009 הודיע ב"כ היו"ר לשעבר כי הוא מסכים לדרישת הבנק.

יג. ביום 18 במרס 2009 נמסרה לפרופ' יעקב נאמן בקשת הבנק והיו"ר לשעבר, שיפעל כאמור. עוד סוכם כי הדיון בפניו יתנהל בהתאם לאמור בתוספת הראשונה לחוק הבוררות, התשכ"ח – 1968; כל צד ישא בהוצאותיו ושכר הטרחה וחלוקתו יקבעו על ידי הפוסק. יצוין כי היו"ר לשעבר הגביל את תביעתו לסך של 17 מיליון ש"ח (הסכום שהופרש בספרי הבנק במסגרת הפרשה ספציפית והפרשה שאינה ספציפית).

יד. באותו יום (ה-18 במרס 2009) התקיימה ישיבה ראשונה בפני פרופ' נאמן, אשר שמע, בין היתר, שני עדים מטעם היו"ר לשעבר. הבנק טרם הציג את טיעוניו באשר לתביעת היו"ר לשעבר.

טו. ביום 25 במרס 2009 פנו נציגי מדינת ישראל ונכסים מ.י. לבנק ולבעלי השליטה במכתב, בו טענו, בין היתר, כי הסכמת הבנק להליך האמור, בלא להודיע על כך למדינה ולאפשר את הצטרפותה להליך, עומדת בניגוד לדיון ומונעת מהמדינה להשמיע את עמדתה בנושא. בהמשך לכך ביקשה המדינה כי הליך הבוררות יבוטל והנושא יוחזר לאישור האורגנים המוסמכים בבנק. מבלי לגרוע מן האמור, התבקש הבנק להקפיא את ההליכים מול הבורר ולוודא שלא יתקבלו החלטות עד למיצוי הדיון. קבוצת ברונפמן־שראן הודיעה אף היא על הצטרפותה לדרישת המדינה להקפיא את ההליכים ולא לקבל החלטות כל שהן עד לבירור העניין בכללותו ומיצוי הדיון עם המדינה.

טז. לדעת הבנק, לא נדרשת הסכמת בעלי מניות, והמדינה בכלל זה, להליך האמור. ההליך שננקט הינו הליך ראוי, הולם את הנסיבות ואת טובת הבנק ובדין יסודו. יחד עם זאת, פנו הבנק ויו"ר הדירקטוריון הקודם לפרופ' יעקב נאמן, וביקשו דחייה של כשלושה שבועות על מנת לברר את הנושא עם בעלי השליטה והמדינה. הוסכם כי אם פרופ' נאמן לא יוכל לכהן כפוסק מומחה בעניין בשל מינויו הצפוי לשר

19. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך) ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

בממשלה שתוקם, אזי יועבר הנושא לפוסק מומחה חלופי שזהותו סוכמה בין הצדדים.

24. ביום 19 במרס 2008, בהמשך לחקירה שנוהלה על ידי רשות ההגבלים העסקיים מאז שנת 2004, ואשר במסגרתה נתפסו מסמכים רבים וחומר מחשב ונחקרו עובדים של הבנק, לרבות אחד מחברי ההנהלה, הודיעה הרשות לבנק כי נוכח ממצאי חקירת הרשות בוחנת הממונה על ההגבלים העסקיים אפשרות להפעיל את סמכותה על פי דין ולקבוע כי התקיימו הסדרים כובלים בין בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק מזרחי-טפחות, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ והבנק (להלן: "הבנקים"), שעניינם העברת מידע הנוגע לעמלות (להלן: "הקביעה הנשקלת"). לבנק ניתנה האפשרות להביא את עמדתו בכתב בפני הממונה בטרם תקבל החלטה האם לעשות שימוש בסמכות האמורה. בחודש ספטמבר 2008 הגיש הבנק לממונה את עמדתו בכתב במסגרת השימוע, בה פירט בהרחבה את הנימוקים העובדתיים והמשפטיים לכך שבנסיבות העניין אין מקום לכך שהממונה תעשה שימוש בסמכותה לקבוע כי התקיים הסדר כובל. ביום 11 בינואר 2009 זימנה הרשות פגישה בה העלתה אפשרות לגבש "צו מוסכם" כחלופה לפרסום הקביעה הנשקלת. בפגישה הציעה הממונה מתווה ל"צו מוסכם", שיכלול תשלום כספי לאוצר המדינה בהיקף של 290 מיליון ש"ח, שיחולק בין הבנקים, כך שבנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ והבנק ישלמו סך של 80 מיליון ש"ח כל אחד, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ישלם סך של 30 מיליון ש"ח ובנק מזרחי-טפחות ישלם 20 מיליון ש"ח. בנוסף לתשלום כספי, הציעה הממונה כי הצו המוסכם יכלול הגבלות מוסכמות על העברת מידע בין הבנקים, ומיפוי כל שיתופי הפעולה ביניהם, והסדרתם. ביום 4 בפברואר 2009 הודיע הבנק לרשות, כי הוא דוחה את ההצעה האמורה ל"צו מוסכם".

20. פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון כללי

- העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכות בסיכונים שוק, בסיכונים אשראי ובסיכונים נזילות.
 - פעילותו של הבנק חושפת אותו לסיכונים שונים ובכלל זה סיכונים שוק. סיכונים השוק כוללים בין היתר סיכונים בסיס, סיכונים ריבית, סיכונים לתנודתיות בשערי החליפין, במאפייני המיתאמים בין פרמטרים כלכליים שונים וכיו"ב. כחלק מהאסטרטגיה הכוללת של הבנק לניהול החשיפות שלו לסיכונים שוק כאמור לעיל, משלב הבנק בניהול הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים שלו ובפעילותו כעושה שוק, מגוון רחב של מכשירים פיננסיים נגזרים. בין מכשירים פיננסיים נגזרים אלה כלולות עסקאות Forward, I.R.S, FRA, SWAP, אופציות שהבנק רכש וכותב והמגניות מפני עליה או ירידה בשער החליפין של מטבע חוץ, אינפלציה, ריביות, מדדי מניות, אופציות משובצות וכיו"ב.
 - סיכון האשראי בעסקאות אלו נובע מכך שהסכום הנקוב של העסקה אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי שלה. סיכון זה נמדד על פי סכום ההפסד המירבי שעלול להיגרם לבנק אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאיה, וזאת בניכוי הסכמי קיזוז בני אכיפה. בחישוב השווי ההוגן הבנק מתחשב בסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה, בהתייחס לשתי קטגוריות: לקוחות ובנקים, ובשים לב לסוג המוצר. סיכון האשראי במהלך תקופת ההתקשרות נאמד בסכום עלות ההתקשרות בעסקה דומה, לו הוקמה במועד הדיווח עם אותו לקוח ולתקופה שנותרה עד למועד פקיעתה. מדיניות הבנק לגבי הבטחונות הנדרשים בגין פעילות הלקוח במכשירים פיננסיים נגזרים, דומה למדיניותו לגבי אשראי אחר, למעט בפעילות הלקוחות במסגרת המעו"ף. הבטחונות הם מסוגים שונים. כמו כן יכול הבנק להעניק ללקוח מסגרת ללא בטחונות, לפי העניין.
 - סיכון נזילות שוק נובע מכך שלא תמיד ניתן לסגור את החשיפה במהירות, בעיקר בשווקים ששחירותם נמוכה.
- אם נגזר אינו מיועד לגידור כשיר, הנגזר נרשם לפי שווי הוגן ושינויים בשווי ההוגן נרשמים באופן שוטף בדוח רווח והפסד. חלק מהנגזרים האמורים מיועדים וכשירים כגידורי שווי הוגן וגידורי תזרים מזומנים, והאחרים נרכשים ונכתבים כאמור במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ALM).
- ייתכן והבנק יתקשר בחוזה שבפני עצמו אינו מכשיר נגזר אך הוא מכיל נגזר משובץ. לגבי כל חוזה, הבנק מעריך אם המאפיינים הכלכליים של הנגזר המשובץ אינם קשורים באופן ברור והדוק לאלה של החוזה המארח, ובדוק האם מכשיר נפרד עם אותם תנאים כשל המכשיר המשובץ היה מקיים את ההגדרה של מכשיר נגזר. בהתקיים התנאים דלעיל, הנגזר המשובץ מופרד מהחוזה המארח, מטופל כנגזר בפני עצמו ומוצג במאזן יחד עם החוזה המארח לפי השווי ההוגן שלו, כאשר השינויים בשווי ההוגן שלו מדווחים באופן שוטף בדוח רווח והפסד. כאשר הבנק אינו יכול לזהות ולמדוד באופן מהימן נגזר משובץ לצורך הפרדה מהחוזה המארח, החוזה בשלמותו נרשם במאזן לפי שווי הוגן.

20. פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון (המשך)

4. הבנק מתעד בכתב את כל יחסי הגידור בין מכשירים מגדרים לבין פריטים מגודרים, ואת המטרה והאסטרטגיה של ניהול הסיכונים באמצעות יצירת עסקאות הגידור השונות. התייעוד כולל זיהוי ספציפי של הנכס, ההתחייבות, ההתקשרות האיתנה או העסקה החזויה אשר יועדו כפריט המגודר וציון של האופן שבו המכשיר המגדר צפוי לגדר את הסיכונים הקשורים לפריט המגודר. הבנק מעריך את האפקטיביות של יחסי הגידור הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך, בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים שלו.
5. הבנק מפסיק חשבונאות גידור מכאן ואילך כאשר:
- א. נקבע שהנגזר אינו אפקטיבי עוד בקיזוז השינויים בשווי ההוגן או תזרימי המזומנים של פריט מגודר.
 - ב. נגזר פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש.
 - ג. הנגזר מפסיק להיות מיועד כמכשיר מגדר, כיוון שקרוב לודאי שהעסקה החזויה לא תתבצע.
 - ד. התקשרות איתנה מגודרת אינה מקיימת עוד את ההגדרה של התקשרות איתנה.
 - ה. ההנהלה מבטלת את הייעוד של הנגזר כמכשיר מגדר.
- כאשר חשבונאות גידור מופסקת כיוון שנקבע שהנגזר אינו כשיר עוד כגידור שווי הוגן אפקטיבי, הנגזר ימשיך להירשם במאזן לפי שוויו ההוגן, אך הנכס או ההתחייבות המגודרים לא יותאמו עוד בגין שינויים בשווי ההוגן. כאשר חשבונאות גידור מופסקת כיוון שהפריט המגודר אינו מקיים עוד את ההגדרה של התקשרות איתנה, הנגזר ימשיך להירשם במאזן לפי שוויו ההוגן, וכל נכס או התחייבות שנרשמו בהתאם להכרה של ההתקשרות האיתנה ייגרעו מהמאזן ויוכרו כרווח או כהפסד בדוח רווח והפסד לתקופה השוטפת.
6. גידורי שווי הוגן
- הבנק מייעד נגזרים מסוימים כגידורי שווי הוגן. השינוי בשווי ההוגן של נגזרים, המגדרים חשיפה לשינוי בשווי הוגן של נכס או התחייבות, מוכר באופן שוטף בדוח רווח והפסד, כמו גם השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר, שניתן לייחס אותו לסיכון המגודר.

20. פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים ואשראי ומועדי פרעון (המשך)

א. היקף פעילות על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2008				
חוזי שחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			שקל-מדד	אחר
במיליוני שקלים חדשים				
1. סכום נקוב של מכשירים נגזרים				
א. נגזרים מגדרים⁽¹⁾				
-	-	77	-	-
-	-	-	1,460	-
-	-	77	1,460	-
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע				
-	-	-	1,414	-
ב. נגזרים ALM⁽¹⁾⁽²⁾				
-	-	-	2,815	-
-	-	30,300	5,105	2,033
חוזי אופציה שנשחרים בבורסה:				
-	-	8	-	-
-	-	12	-	-
חוזי אופציה אחרים:				
-	-	4	-	-
-	-	167	-	-
-	-	5,969	45,585	-
-	-	36,460	53,505	2,033
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע				
-	-	-	23,400	-
ג. נגזרים אחרים⁽¹⁾				
2,198	713	335	237	36
חוזי אופציה שנשחרים בבורסה:				
-	2,465	641	-	-
-	2,465	620	-	-
חוזי אופציה אחרים:				
775	263	15,611	74	-
209	278	14,975	105	-
-	-	-	932	-
3,182	6,184	32,182	1,348	36
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע				
-	-	-	330	-
ד. חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט				
-	-	6,134	-	-

הערות:

(1) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט.

(2) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

20. פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פרעון (המשך)

א. היקף פעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2007				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			שקל-מדד	אחר
במיליוני שקלים חדשים				
1. סכום נקוב של מכשירים נגזרים				
א. נגזרים מגזרים ⁽¹⁾				
Forward	-	114	-	-
Swaps	-	-	995	-
סך-הכל	-	114	995	-
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע				
	-	-	741	-
ב. נגזרים ALM ⁽¹⁾⁽²⁾				
Futures	-	-	124	-
Forward	-	31,963	11,715	1,690
חוזי אופציה אחרים:				
אופציות שנכתבו	-	9	-	-
אופציות שנקנו	-	239	-	-
Swaps	-	3,653	38,136	-
סך-הכל	-	2	49,975	1,690
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע				
	-	-	19,985	-
ג. נגזרים אחרים ⁽¹⁾				
Forward	255	1,805	1,299	60
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:				
אופציות שנכתבו	-	5,140	-	-
אופציות שנקנו	-	5,140	-	-
חוזי אופציה אחרים:				
אופציות שנכתבו	84	352	1,389	-
אופציות שנקנו	103	364	1,430	-
Swaps	-	-	2,647	-
סך-הכל	442	12,801	6,765	60
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע				
	-	-	334	-
ד. חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט				
חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט	-	6,929	-	-

הערות:

- (1) למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע חוץ ספוט.
(2) נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

20. פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים ואשראי ומועדי פרעון (המשך)

א. היקף פעילות על בסיס מאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2008				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			שקל-מדד	אחר
במיליוני שקלים חדשים				
2. שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים				
א. נגזרים מגדרים				
-	-	15	1	-
-	-	14	109	-
ב. נגזרים ALM				
-	-	844	1,531	23
-	-	1,460	1,662	10
ג. נגזרים אחרים				
94	184	1,040	47	1
93	173	998	44	1

31 בדצמבר 2007				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			שקל-מדד	אחר
במיליוני שקלים חדשים				
א. נגזרים מגדרים				
-	-	2	18	-
-	-	3	19	-
ב. נגזרים ALM				
-	-	833	312	10
-	-	806	342	22
ג. נגזרים אחרים				
21	180	409	50	1
20	170	360	72	1

20. פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון (המשך)

ב. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2008				
סך הכל	אחרים	דילרים/ברוקרים	בנקים	בורסה
במיליוני שקלים חדשים				
3,780	1,313	55	2,345	67
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾				
258	225	-	1	32
בניכוי הסכמי קיזוז				
3,522	1,088	55	2,344	35
יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ⁽²⁾				
11,038	2,987	34	7,982	35
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽³⁾				
14,560	4,075	89	10,326	70
סך-הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים				

הערות:

- (1) מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך 115 מיליוני ש"ח
(2) מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 3,407 מיליוני ש"ח הכלולה בסעיף נכסים אחרים.
(3) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

31 בדצמבר 2007				
סך הכל	אחרים	דילרים/ברוקרים	בנקים	בורסה
במיליוני שקלים חדשים				
1,836	721	47	1,010	58
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾				
164	145	-	-	19
בניכוי הסכמי קיזוז				
1,672	576	47	1,010	39
יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ⁽²⁾				
10,959	2,090	68	8,657	144
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽³⁾				
12,631	2,666	115	9,667	183
סך-הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים				

הערות:

- (1) מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך 155 מיליוני ש"ח
(2) מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 1,517 מיליוני ש"ח הכלולה בסעיף נכסים אחרים.
(3) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

20. פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכונים אשראי ומועדי פרעון (המשך)
ג. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים: יתרות לסוף השנה על בסיס מאוחד

31 בדצמבר 2008				
עד 3 חודשים	מל 3 חודשים ועד 5 שנים	מל שנה ועד 5 שנים	מל 5 שנים ועד 3 חודשים	סך הכל
במיליוני שקלים חדשים				
חוזי ריבית				
שקל-מדד	300	853	766	150
אחר	8,569	17,016	15,128	15,600
חוזי מטבע חוץ	50,413	18,225	2,105	4,110
חוזים בגין מניות	5,467	503	214	-
חוזי סחורות ואחרים	2,556	540	86	-
סך-הכל	67,305	37,137	18,299	19,860
				142,601

31 בדצמבר 2007				
עד 3 חודשים	מל 3 חודשים ועד 5 שנים	מל שנה ועד 5 שנים	מל 5 שנים ועד 3 חודשים	סך הכל
במיליוני שקלים חדשים				
חוזי ריבית				
שקל-מדד	1,080	170	300	200
אחר	10,895	16,783	19,703	10,354
חוזי מטבע חוץ	42,993	19,705	3,442	3,525
חוזים בגין מניות	11,492	446	865	-
חוזי סחורות ואחרים	192	71	179	-
סך-הכל	66,652	37,175	24,489	14,079
				142,395

21. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. כללי

הוראת בנק ישראל בענין הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים (להלן: ההוראה) יושמה על פי השיטות וההנחות העיקריות שיתוארו להלן. אין בנתונים שיובאו להלן כדי להצביע על שווי הכלכלי של הבנק, ואין הם מהווים נסיון לאמוד שווי זה.

ב. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, בהתאם להוראה, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרימי המזומנים המהווים בריבית נכיון בשיעור המבטא את אומדן רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי.

אומדן השווי ההוגן באמצעות הערכת תזרימי המזומנים העתידיים וקביעת שיעור ריבית הנכיון הינם סובייקטיביים. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הנתונים שיובאו להלן אינם בהכרח אינדיקציה לשווי המימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח.

הערכת תזרימי המזומנים העתידיים נעשתה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה מתחשבת בתנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול ויהיו שונים באופן מהותי. הדברים אמורים בעיקר לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית, ולא נכללה השפעת המס.

עוד יצויין כי יתכן והפער בין היתרה במאזן לבין הערכים המוצגים כשווי הוגן לא ימומש כיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון.

בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי התאגיד הבנקאי כעסק חי.

יתר על כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, ולאור השיטות וההנחות ששימשו ביישום ההוראה, יש להזהר בבחינת נתוני השווי ההוגן כשלעצמם, ובעריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ג. השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

פקדונות בבנקים, איגרות חוב ומלוות שאינם נסחרים ואשראי לממשלה – היוון תזרימי מזומן עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם הבנק ביצע עסקאות דומות במועד הדיווח.

ניירות ערך סחירים – שווי שוק, עבור ניירות ערך הנסחרים בשוק פעיל, או ציטוטים של ספקי מחירים בינלאומיים, עבור ניירות ערך הנסחרים בשוק לא פעיל.

אשראי לציבור – השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים מנוכים בשיעור נכיון מתאים. יתרת האשראי פולחה לקטגוריות הומוגניות, אשר תזרימי המזומנים שלהן הונוו בשיעור ריבית המשקף את אומדן רמת הסיכון הגלומה באשראי באותה קטגוריה.

הפילוח לקטגוריות הומוגניות במגזר העסקי נעשה, ככל האפשר, בהתבסס על מודל דירוג המשמש כיום את הבנק, אשר בוחן את רמת הסיכון הגלומה בחוב לאור מדדים כספיים ואחרים. יצוין כי ליום 31 בדצמבר 2008 דרג הבנק כ-94% מהחבות אשר יש צורך לדרגה בהתאם להוראות המפקח על בנקים (31.12.07: כ-94%).

בחלק מהמקרים, בהיעדר נתוני דירוג, נעשה הפילוח כאמור בהתבסס על הערכה כוללת של רמת הסיכון בהתאם לענפי המשק בהם מסווגים עסקי הלקוחות. בהקשר זה יוטעם כי רמת הסיכון הכללית הנאמדת לגבי ענף מסוים אינה זהה בהכרח לרמת הסיכון של לקוח מסוים הפועל באותו ענף, כל שכן לרמת הסיכון באשראי שהבנק מעמיד לו.

שיעורי הריבית ששימשו בהיוון נקבעו, בדרך כלל, לפי שיעורי הריבית לפיהם נעשו בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח. ביתרות האשראי לתקופה קצרה (תקופה מקורית של עד שלושה חודשים) או ביתרות בריבית שוק משתנה (פריים, ליבור וכיו"ב), הונח שהיתרה במאזן משקפת את השווי ההוגן.

השווי ההוגן של חובות בעייתיים, לאחר ניכוי ההפרשות לחובות מסופקים, חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית נכיון המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה שיעורי נכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה המשמש את הבנק בעסקאותיו במועד הדיווח. חובות בעייתיים ללא מועד פרעון הוצגו בהתאם לערכם בספרי הבנק, כיוון שבנסיבות הענין לא היה זה מעשי לאמוד את עיתוי וקצב ההחזר, ולפיכך לא נערך בגינם תחשיב של תזרימי המזומנים הצפוי.

ההפרשה הכללית, ההפרשה הנוספת וההפרשה המיוחדת לחובות מסופקים לא נוכו מיתרות האשראי לצורך חישוב תזרימי המזומנים

21. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

בהערכת השווי ההוגן.

פקדונות, איגרות חוב וכתבי התחייבות – בשיטת היוון תזרימי מזומן עתידיים לפי שיעור ריבית בו הבנק מגייס פקדונות דומים, או בהנפקות איגרות חוב וכתבי התחייבות דומים, על ידי הבנק, במועד הדיווח. כתבי התחייבות נדחים סחירים מוצגים לפי שווי שוק.

מכשירים פיננסיים (למעט מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים סחירים) לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים ובריבית שוק משתנה – הונח שהיתרה במאזן משקפת את השווי ההוגן.

מכשירים פיננסיים נגזרים – מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק וכאשר קיימים שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר.

מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי: סיכון שוק, סיכון אשראי וכיו"ב. ההתחשבות בסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה נעשית בהתייחס לשתי קטגוריות: לקוחות ובנקים, ובשים לב לסוג המוצר.

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי – השווי ההוגן מוצג בהתאם ליתרה המאזנית של העמלות בעסקאות הנ"ל המהוות קירוב לשווי הוגן. השווי ההוגן של ההתחייבויות הבלתי חוזרות למתן אשראי, שאושרו ועדיין לא ניתנו, אינו שונה מהותית משווי של התחייבויות אלה כפי שהן מוצגות בביאור 19 א'.

הבנק וחברות הבת הבנקאיות בישראל מציגים את היתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים. חברה בת בנקאית בחו"ל מציגה את היתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, שאינם שונים מהותית מהוראות המפקח. בדוחות המאוחדים לא נוכתה ההפרשה הכללית של החברה הבת מיתרות האשראי בהערכת השווי ההוגן.

ד. ההרכב במאוחד

31 בדצמבר 2008			
יתרה במאזן			
שווי הוגן	סך הכל	(2)	(1)
במיליוני שקלים חדשים			
נכסים פיננסיים			
מזומנים ופקדונות בבנקים	21,697	21,554	19,797
ניירות ערך	31,473	31,535	29,618
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	25	25	25
אשראי לציבור	116,829	116,800	56,423
אשראי לממשלה	1,235	1,491	29
נכסים פיננסיים אחרים	3,745	3,745	3,745
סך-כל הנכסים הפיננסיים	175,004	175,150	109,637
התחייבויות פיננסיות			
פקדונות הציבור	140,045	139,232	89,288
פקדונות מבנקים	4,545	4,555	3,963
פקדונות הממשלה	212	206	33
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	7,450	7,194	2,761
כתבי התחייבות נדחים	8,651	9,373	305
התחייבויות פיננסיות אחרות	10,414	10,414	10,414
סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות	171,317	170,974	106,764

21. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)
ד. ההרכב במאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2007			
יתרה במאזן			
שווי הוגן	סך הכל	(2)	(1)
במיליוני שקלים חדשים			
נכסים פיננסיים			
19,832	19,850	1,596	18,254
מזומנים ופקדונות בבנקים			
*37,287	37,278	3,345	*33,933
ניירות ערך			
346	346	–	346
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר			
101,919	101,899	48,227	53,672
אשראי לציבור			
311	374	363	11
אשראי לממשלה			
*1,906	1,906	–	*1,906
נכסים פיננסיים אחרים			
161,601	161,653	53,531	108,122
סך-כל הנכסים הפיננסיים			
התחייבויות פיננסיות			
131,050	130,518	47,865	82,653
פקדונות הציבור			
5,072	5,072	808	4,264
פקדונות מבנקים			
127	125	88	37
פקדונות הממשלה			
5,889	5,895	4,433	1,462
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר			
7,546	7,437	6,295	1,142
כתבי התחייבות נדחים			
7,973	7,973	–	7,973
התחייבויות פיננסיות אחרות			
157,657	157,020	59,489	97,531
סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות			

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) מכשירים פיננסיים שבהם היתרה היא אומדן לשווי הוגן – מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי שוק, או מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים או על בסיס ריבית שוק משתנה בתדירות של עד 3 חודשים.
- (2) מכשירים פיננסיים אחרים.

21. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך) ה. ההרכב בבנק

31 בדצמבר 2008			
יתרה במאזן			
שווי הוגן	סך הכל	(2)	(1)
במיליוני שקלים חדשים			

נכסים פיננסיים

26,226	26,130	10,530	15,600	מזומנים ופקדונות בבנקים
13,248	13,248	-	13,248	ניירות ערך
25	25	-	25	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
69,430	69,283	35,559	33,724	אשראי לציבור
1,206	1,461	1,461	-	אשראי לממשלה
3,469	3,469	-	3,469	נכסים פיננסיים אחרים
113,604	113,616	47,550	66,066	סך-כל הנכסים הפיננסיים

התחייבויות פיננסיות

102,405	102,341	31,787	70,554	פקדונות הציבור
2,927	2,923	354	2,569	פקדונות מבנקים
118	128	106	22	פקדונות הממשלה
3,244	3,588	3,550	38	כתבי התחייבות נדחים
6,353	6,353	-	6,353	התחייבויות פיננסיות אחרות
115,047	115,333	35,797	79,536	סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות

31 בדצמבר 2007			

נכסים פיננסיים

24,467	24,234	8,477	15,757	מזומנים ופקדונות בבנקים
*17,545	17,545	-	*17,545	ניירות ערך
346	346	-	346	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
59,323	59,574	28,493	31,081	אשראי לציבור
301	363	363	-	אשראי לממשלה
*1,509	1,509	-	*1,509	נכסים פיננסיים אחרים
103,491	103,571	37,333	66,238	סך-כל הנכסים הפיננסיים

התחייבויות פיננסיות

92,789	92,630	27,294	65,336	פקדונות הציבור
3,050	3,041	435	2,606	פקדונות מבנקים
37	37	17	20	פקדונות הממשלה
3,927	3,837	2,890	947	כתבי התחייבות נדחים
4,250	4,250	-	4,250	התחייבויות פיננסיות אחרות
104,053	103,795	30,636	73,159	סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) מכשירים פיננסיים שבהם היתרה היא אומדן לשווי הוגן - מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי שוק, או מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים או על בסיס ריבית שוק משתנה בתדירות של עד 3 חודשים.
- (2) מכשירים פיננסיים אחרים.

22. בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

א. יתרות

31 בדצמבר 2008									
בעלי ענין ⁽¹⁾					צדדים קשורים המוחזקים ע"י הבנק ⁽¹⁾				
מחזיקי מניות בעלי שליטה ⁽²⁾		מחזיקי מניות אחרים ⁽³⁾		דירקטורים ומנהל כללי ⁽⁴⁾		חברות כלולות		אחרים ⁽⁵⁾	
(6)	(7)	(6)	(7)	(6)	(7)	(6)	(7)	(6)	(7)
במיליוני שקלים חדשים									
נכסים									
-	-	-	-	-	-	118	201	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	15	15
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	30	30	242	250
-	-	-	-	-	-	-	-	2,025	-
-	-	-	-	-	-	9	13	-	-
התחייבויות									
7	7	49	60	1	17	2,637	2,730	286	367
-	-	-	-	-	-	196	501	-	1
-	-	-	-	-	-	21	22	-	-
-	-	-	-	-	5	5	16	-	-
2,287	2,406	-	-	-	-	-	-	-	-
3	3	14	16	19	19	1,037	1,037	106	106

(א) בנוסף נתן בעל שליטה ערבות אישית בסך 23 מיליון ש"ח לאשראי שקיבל צד ג'. הערות לטבלה ראה לאחר סעיף ד'.

22. בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך) א. יתרות (המשך)

31 בדצמבר 2007									
בעלי ענין ⁽¹⁾					צדדים קשורים המוחזקים ע"י הבנק ⁽¹⁾				
מחזיקי מניות בעלי שליטה ⁽²⁾		מחזיקי מניות אחרים ⁽³⁾		דירקטורים ומנהל כללי ⁽⁴⁾		חברות כלולות		אחרים ⁽⁵⁾	
(7)	(6)	(7)	(6)	(7)	(6)	(7)	(6)	(7)	(6)
במיליוני שקלים חדשים									
נכסים									
פקדונות בבנקים	-	-	-	-	-	1	423	-	-
ניירות ערך ⁽⁸⁾	-	-	-	-	-	-	-	15	15
אשראי לציבור	(א)	(א)	19	22	8	417	433	48	62
השקעות בחברות כלולות ⁽⁸⁾	-	-	-	-	-	2,008	2,008	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	6	11	-	-
התחייבויות									
פקדונות הציבור	6	12	29	48	1	351	761	167	1,045
פקדונות מבנקים	-	-	-	-	-	373	619	-	1
כתבי התחייבות נדחים	-	-	-	-	-	16	31	24	172
התחייבויות אחרות	-	-	-	-	9	12	15	-	-
מניות (כלול בהון העצמי)	2,393	2,393	-	-	-	-	-	-	-
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים⁽⁹⁾									
3	3	1	2	1	1	1,622	1,727	57	193

* סווג מחדש.
(א) בנוסף נתן בעל שליטה ערבות אישית בסך של 30 מיליון ש"ח לאשראי שקיבל צד ג'.
הערות לטבלה ראה לאחר סעיף ד'.

22. בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008				
בעלי עניין ⁽¹⁾		צדדים קשורים המוחזקים ע"י הבנק ⁽¹⁾		
מחזיקי מניות בעלי שליטה ⁽²⁾	מחזיקי מניות אחרים ⁽³⁾	דירקטורים ומנהל כללי ⁽⁴⁾	חברות כלולות	אחרים ⁽⁵⁾
במיליוני שקלים חדשים				
תוצאות פעולות מימון				
לפני הפרשה לחובות מסופקים**	-	-	1	13
הכנסות תפעוליות ואחרות	-	-	-	15
הוצאות תפעוליות ואחרות***	-	-	(24)	(31)
רווח, נטו מפעולות בלתי רגילות	-	-	-	-
סך-כל	-	-	(23)	(3)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007				
בעלי עניין ⁽¹⁾		צדדים קשורים המוחזקים ע"י הבנק ⁽¹⁾		
מחזיקי מניות בעלי שליטה ⁽²⁾	מחזיקי מניות אחרים ⁽³⁾	דירקטורים ומנהל כללי ⁽⁴⁾	חברות כלולות	אחרים ⁽⁵⁾
במיליוני שקלים חדשים				
תוצאות פעולות מימון				
לפני הפרשה לחובות מסופקים**	-	-	-	(21)
הכנסות תפעוליות ואחרות	-	-	-	5
הוצאות תפעוליות ואחרות***	-	-	(38)	(29)
רווח, נטו מפעולות בלתי רגילות	-	-	-	50
סך-הכל	-	-	(38)	5

* סווג מחדש.
** ראה סעיף ד'.
*** ראה סעיף ג'.

ג. הטבות לבעלי עניין מהבנק ומחברות מוחזקות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008		2007	
דירקטורים ומנהל כללי ⁽⁴⁾		דירקטורים ומנהל כללי ⁽⁴⁾	
סך ההטבות	מספר מקבלי ההטבה	סך ההטבות	מספר מקבלי ההטבה
במיליוני שקלים חדשים			
18	2	35	2
4	*16	2	*16
22	18	37	18

* כולל 3 דירקטורים שפרשו במהלך שנת 2008 ו-2007, בהתאמה.
הערות לטבלאות ראה לאחר סעיף ד'.

22. בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

ד. תוצאות פעולות מימון (לפני ההפרשות לחובות מסופקים) בעסקאות של הבנק וחברות מאוחדות שלו עם בעלי ענין

וצדדים קשורים**

מזה - מחברות כלולות*			המאוחד*		
2006	2007	2008	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים					
א. בגין נכסים					
מאשראי לציבור					
5	7	69	44	11	80
סך-הכל					
5	7	69	44	11	80
ב. בגין התחייבויות					
על פקדונות הציבור					
(1)	(8)	(38)	(58)	(28)	(42)
על פקדונות מבנקים					
(3)	(22)	(20)	(3)	(22)	(20)
על כתבי התחייבות נדחים					
-	(3)	(2)	(11)	(9)	(2)
התחייבויות אחרות					
(1)	-	-	(1)	-	-
סך-הכל					
(5)	(33)	(60)	(73)	(59)	(64)
ג. בגין מכשירים פיננסים נגזרים					
הכנסות (הוצאות) מימון מעסקאות אחרות					
(14)	6	4	(14)	6	6
סך-הכל					
(14)	6	4	(14)	6	6
ד. אחר					
הכנסות מימון אחרות					
-	-	-	-	-	(1)
הוצאות מימון אחרות					
-	(1)	-	-	(1)	(1)
סך-הכל					
-	(1)	-	-	(1)	(2)
סך כל הכנסות (הוצאות) מפעילות מימון					
(14)	(21)	13	(43)	(43)	20
לפני הפרשה לחובות מסופקים					

* סווג מחדש.

** בגין עסקאות שנעשו באותם תנאים אשר היו מתקיימים גם לו עסקאות אלה היו נעשות עם מי שאינו בעל ענין או צד קשור.

הערות לביאור 22 א', ב', ג':

(1) בעל ענין - כהגדרתו בחוק ניירות ערך.

צד קשור - כהגדרתו בגילוי דעת 29 של לשכת רואי חשבון בישראל, שאינו בעל ענין.

(2) מחזיק שליטה - כהגדרתו בחוק ניירות ערך.

(3) מי שמחזיק ב-5% או יותר מהון המניות המונפק של התאגיד הבנקאי או מכוח ההצבעה בו, מי שרשאי למנות דירקטור אחד או יותר מהדירקטורים של התאגיד או את מנהלו הכללי.

(4) לרבות בני זוג וקטיניהם.

(5) תאגיד שהתאגיד הבנקאי מחזיק בו 10% או יותר מהון המניות המונפק שלו או מכוח ההצבעה בו, או רשאי למנות 10% או יותר מהדירקטורים שלו או רשאי למנות את המנהל הכללי, ותאגיד אחר שצד קשור מחזיק בו 25% או יותר מהון המניות המונפק שלו או מכוח ההצבעה בו או מהסמכות למנות דירקטורים.

(6) יתרה לתאריך המאזן.

(7) היתרה הגבוהה ביותר במשך השנה, על בסיס יתרות שהיו בכל סופי החודשים.

(8) פירוט של סעיפים אלה כלול גם בביאורים כדלקמן:

ניירות ערך

השקעות בחברות מוחזקות

ביאור ד

ביאור 6

ביאור 19א'

(9) סיכויי אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות לווה.

(10) הכנסות שנתקבלו מקופות גמל המנוהלות על ידי הבנק ועל ידי חברה מאוחדת.

22. בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך) ה. נתונים על קופות גמל לפי מאזניהן שלא אוחדו:

31 בדצמבר	
2007	2008
במיליוני שקלים חדשים	
1. בניהול דיסקונט גמל בע"מ והבנק:	
דמי-ניהול ⁽¹⁾	–
57*	
2. בניהול בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ:	
דמי-ניהול	–
26	

* סווג מחדש.

הערה:

(1) לרבות "קהל" – קרן השתלמות לעובדים בע"מ ו"קהל" – ניהול קרנות השתלמות (1996) בע"מ בניהול משותף עם בנק לאומי לישראל בע"מ.
ר' גם ביאור 19 ג' 2.

1. במהלך התקופה החל מיום 31 באוקטובר 1993 ועד ליום 31 בינואר 2006 החזיקה מדינת ישראל ברוב המניות בבנק (ביום 31 בדצמבר 2005 היא החזיקה ב-57.09% מהמניות). בימים 31 בדצמבר 2006, 2007 ו-2008 החזיקה המדינה 25% מהמניות. המפקח על הבנקים פטר את הבנק מהגדרת המדינה "כבעלי עניין" בבנק, ובהתאם לכך לא ניתנות יתרות ועסקאות של המדינה ושל חברות שבשליטתה.
 2. ביום 31 בינואר 2006 הושלמה העסקה שנחתמה ביום 1 בפברואר 2005, בין נכסים מ.י. בע"מ וממשלת ישראל (להלן: "הממשלה") מצד אחד לבין תאגיד בשליטת משפחת ברונפמן ואחרים ולבין תאגיד בשליטת מר רובין שראן (להלן ביחד: "הרוכשים"), מצד שני, למכירת גרעין השליטה בבנק (להלן: "ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק"), לפיה:
 - הרוכשים רכשו מניות של הבנק, המהוות 26% מהונו המונפק;
 - הרוכשים קיבלו אופציה, לתקופה של 3 שנים מהשלמת העסקה, לרכוש מניות המהוות עד 25% נוספים מהונו המונפק של הבנק. האופציה פקעה בסוף שנת 2008 מבלי שמומשה;
 - נערכו הסדרים בין הממשלה לבין הרוכשים לעניין תיאום אופן הצבעתם והפעלת השליטה בבנק; בעקבות השלמת העסקה, כאמור, עברה השליטה בבנק לקבוצת ברונפמן-שראן.
- בהיתר שנתן נגיד בנק ישראל לרוכשים, לרכוש ולהחזיק יחד שליטה ואמצעי שליטה בבנק, נקבע בין היתר כלהלן:
- חברי הקבוצה, קרוביהם או תאגידים בשליטתם של מי מהם, לא יקבלו דמי ניהול או כל תמורה והטבה אחרת, מהבנק או מתאגידים שבשליטת הבנק, אולם הם יהיו רשאים לתת שירותים הניתנים כרגיל על ידי נותנם ובמחירי שוק, ובתנאי שניתנה מראש ובכתב הודעה למפקח על טיב השירות ועל התמורה, לפחות 14 ימי עסקים לפני מתן השירות; הודיע המפקח כי השירות אינו מסוג הניתן כרגיל לאחרים או כי התמורה בעדו אינה סבירה, לא יינתן השירות.
- הוראת סעיף זה לא תחול על גמול לדירקטורים המשולם בסכום זהה לכל הדירקטורים בבנק.

ה. תוכנית תגמול ליו"ר הדירקטוריון ולמנהל הכללי.

ביום 30 בינואר 2007 אישרה ועדת הביקורת של הבנק תוכנית תגמול כוללת ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל. תוכנית התגמול גובשה על ידי ועדת כח אדם של הדירקטוריון אשר בחנה, בין היתר, תכניות תגמול של חברות גדולות בארץ ובעולם, גיבשה (בעזרת מומחים ששכרה לעניין זה) מספר מודלים של תגמול, וערכה ניתוחי רגישות לגביהם, גם לאור נתוני שנים קודמות.

כמו כן ניהלו נציגיה משא ומתן עם יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל, והכל מתוך הערכה רבה לפעילותם של יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל והחשיבות הגדולה שהבנק מייחס להמשך הפעילות של שניהם בבנק.

תוכנית התגמול הינה לתקופה של 5 שנים (החל מחודש פברואר 2006) והיא כוללת מרכיבי תגמול לזמן קצר (שכר ובונוסים שנתיים) ותגמול לזמן ארוך (תכנית אופציות). הזכאות לבונוסים שנתיים ולתכנית האופציות קשורה לביצועים של קבוצת דיסקונט (אשר נמדדים באמצעות מספר פרמטרים, מרביתם פרמטרים המודדים שיעורי שינוי) ולתשואה של מניות הבנק, הן כשלעצמם והן בהשוואה לקבוצות הבנקאיות הגדולות האחרות. הזכאות לבונוסים שנתיים מוגבלת בתקורות כספיות.

בחודש פברואר 2007 פנה הבנק לבעלי מניותיו העיקריים (בעלי השליטה בבנק מזה, והחשב הכללי במשרד האוצר ונכסים מ.י. בע"מ מזה)

22. בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

וביקש לקבל את עמדתם בקשר לנושאים אלה. ביום 1 ביולי 2007 הודיעו החשב הכללי במשרד האוצר ומנכ"ל נכסים מ.י. על הסכמתם לתוכנית התגמול של יו"ר הדירקטוריון, לרבות תוכנית האופציות המוצעת לו, לתוכנית האופציות למנכ"ל ולהגדלת ההון הרשום של הבנק.

הסכם העסקה של יו"ר הדירקטוריון של הבנק. ביום 18 ביולי 2007 החליט דירקטוריון הבנק, לאחר שנתקבל לכך אישור ועדת הביקורת של הבנק, לאשר את התקשרות הבנק בחוזה עבודה אישי עם יו"ר הדירקטוריון של הבנק.

תקופתו של חוזה ההעסקה אמורה הייתה להיות למשך חמש שנים, החל מיום 6 בפברואר 2006 (המועד בו החלה כהונתו כיו"ר הדירקטוריון) ועד ליום 5 בפברואר 2011 (להלן: "תקופת ההסכם הקצובה"), ולאחר מכן הוא אמור היה להתחדש מאליו לפרק זמן של שנה אחת בכל פעם, עד שיבוטל על ידי מי מהצדדים בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים מראש. הסכם ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון אושר באסיפה כללית מיוחדת מיום 26 באוגוסט 2007. האסיפה האמורה החליטה כי חוזה ההעסקה יהיה לתקופה שמיום 6 בפברואר 2006 ועד ליום 5 בפברואר 2011, ולא יתחדש מאליו לפרק זמן של שנה אחת בכל פעם לתקופה נוספת.

בהסכם נקבע פיצוי שיינתן ליו"ר הדירקטוריון אם תופסק כהונתו על ידי הבנק לפני תום תקופת ההסכם הקצובה או אם תהיה פגיעה מהותית בסמכויותיו, בסכום השווה לתשלום משכורתו המלאה לרבות הטבות והפרשות, כמפורט בחוזה ההעסקה, וזאת עבור יתרת התקופה עד למועד הקובע. בנוסף, יהיה יו"ר הדירקטוריון זכאי לחלק יחסי מן הבונוס השנתי עבור השנה שבה בוטל חוזה ההעסקה.

עוד נקבע כי יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי למענק אם יסיים את כהונתו, בין ביוזמתו ובין ביוזמת הבנק, והכל אם לא עשה כן בניסיונות בהן הפר חובת אמונים כלפי הבנק. המענק יהיה בסכום השווה ל-12 חודשי משכורת, לרבות הטבות והפרשות כמפורט בחוזה ההעסקה.

יו"ר הדירקטוריון יועסק במשרה מלאה, ולא יהא רשאי לעסוק בעיסוק נוסף בשכר, אלא אם קיבל לכך את הסכמת הדירקטוריון. משכורתו החדשית תהיה כ-178,700 ש"ח ברוטו, והיא תעודכן מדי שלושה חודשים על פי שיעור עליית מדד המחירים לצרכן, לעומת המדד שפורסם ביום 15 בינואר 2006.

בהסכם ההעסקה נקבע כי הבנק יעניק ליו"ר הדירקטוריון מדי שנה החל משנת 2006, ועד שנת 2010, מענק מיוחד, כמפורט להלן. עוד נקבע בהסכם כי יו"ר הדירקטוריון יהיה זכאי לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב הולם, הוצאות אירוח, הפרשות סוציאליות (פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה ותשלום לקרן השתלמות) והטבות נוספות.

ההסכם כולל גם הוראות בדבר חובות המוטלות על יו"ר הדירקטוריון, וביניהן הוראות בדבר תקופת צינון של שלושה חודשים וחובת שמירה על סודיות.

הסכם העסקה חדש למנכ"ל הבנק. ביום 18 ביולי 2007 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר שנתקבל לכך אישור ועדת הביקורת של הבנק, חוזה עבודה אישי חדש למנכ"ל הבנק (חלף חוזה עבודה קודם שהיה לו), הדומה בעיקרו לחוזה האישי של יו"ר הדירקטוריון של הבנק, למעט לגבי העניינים שלהלן: ההסכם הינו לתקופה של חמש שנים, החל מיום 1 בפברואר 2006, ולאחר מכן הוא יתחדש מאליו לפרק זמן של שנה אחת בכל פעם. המנכ"ל יהיה זכאי, בתנאים מסוימים שנקבעו בהסכם, למענק פרישה נוסף בסכום השווה ל-24 חודשי משכורת, לרבות הטבות וההפרשות כמפורט בחוזה ההעסקה. המנכ"ל יהיה זכאי גם למענק התמדה מיוחד בשל תקופת כהונתו בבנק (בהתחשב בשנות כהונתו הקודמות), וזאת אם יכהן בתפקידו 5 שנים רצופות החל מיום 1 בפברואר 2006 ועד למועד הקובע. המענק יהיה בסכום השווה ל-12 חודשי משכורת (ללא ההפרשות הסוציאליות או האחרות הנלוות אליהן).

תוכנית בונוסים ליו"ר הדירקטוריון ולמנכ"ל הבנק. בהסכם ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון ושל מנכ"ל הבנק נקבע כי הבנק יעניק לכל אחד מהם מדי שנה, החל משנת 2006, ועד שנת 2010, מענק מיוחד אשר לא יעלה על סכום של פי שניים מהמשכורת השנתית שלהם (להלן: "תקרת הבונוס השנתית"). הבונוס השנתי יינתן רק בגין שנה שבה הצביעו דוחותיו הכספיים של הבנק על רווח נקי.

הבונוס השנתי יחושב על פי חמישה מדדים אשר פורטו בהסכם, כאשר תקרת הבונוס השנתי בגין כל מדד תהיה 25% מתקרת הבונוס השנתי. הבונוס השנתי לגבי כל אחד מהמדדים ייקבע בהתאם לתוצאות הפעילות בתקופת המדידה, באופן שלגבי כל מדד ייקבעו יעד סף, יעד מטרה ויעד מכסימום. עמידה ביעד הסף תקנה זכות לקבל 20% מתקרת הבונוס השנתי של המדד הרלוונטי, עמידה ביעד המטרה תקנה זכות ל-50% מתקרת הבונוס השנתי של אותו מדד, ועמידה ביעד המכסימום תקנה זכות לקבל את מלוא תקרת הבונוס השנתי בגין אותו מדד. המדדים שיימדדו לצורך קביעת הבונוס השנתי הינם כלהלן:

(1) גידול בנתח השוק של הבנק יימדד כגידול (בנקודות האחוז) בחלקו של הבנק לעומת כלל המערכת הבנקאית בממוצע המשוקלל של שלושה תחומים (מדדי משנה): נתח האשראי לציבור, נתח פקדונות הציבור ונתח ההכנסות התפעוליות והאחרות (על פי משקלו של כל מדד משנה, כקבוע בהסכם). אי ירידה בנתח השוק לעומת תקופה קודמת תחשב עמידה ביעד הסף לענין מדד זה. עליה ב-0.1 נקודות

22. בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

האחוז תהווה עמידה ביעד המטרה, ואילו עליה של 0.2 נקודות האחוז תהווה עמידה ביעד המכסימום. יצויין כי החישוב לגבי מדד זה יבוצע לגבי תקופה של 12 חדשים המסתיימת ביום 30 בספטמבר של שנת הבונוס, לעומת תקופה של 12 חדשים שקדמו לה, והנתונים יילקחו מתוך פרסומי בנק ישראל לגבי אותה תקופה.

(2) גידול בהיקף הפעילות של הבנק יימדד כממוצע גידול שהיה באשראי לציבור (כהגדרתו בהסכם), ובפקדונות הציבור על פי המאזן המאוחד של הבנק ליום 31 בדצמבר של שנת הבונוס, לעומת הנתונים המקבילים במאזן הבנק ליום 31 בדצמבר בשנה שקדמה לה. יעדי הסף, המטרה והמכסימום שנקבעו למדד זה הינם גידול של 1.75%, 1% ו-2.5%, בהתאמה.

(3) גידול ביחס כיסוי ההכנסות יימדד על פי הגידול (בנקודות האחוז) ביחס כיסוי ההכנסות (כהגדרתו בהסכם), המחושב על פי הדוחות הכספיים של הבנק לשנת הבונוס לעומת יחס כיסוי ההכנסות המחושב לשנה שקדמה לה.

יעדי הסף, המטרה והמכסימום שנקבעו למדד זה הינם גידול של 1 נקודות האחוז, 2 נקודות האחוז ו-3 נקודות האחוז, בהתאמה.

(4) צמצום הפער בתשואה להון של הבנק לעומת ממוצע התשואות להון של בנקים אחרים יימדד בהתאם להפרש בין התשואה להון של הבנק, לעומת ממוצע התשואות להון של 4 הבנקים הגדולים (כקבוע בהסכם) (להלן: "פער התשואות"), כאשר קיטון של 0.5 נקודות האחוז בפער התשואות לעומת פער התשואות בתקופת המדידה הקודמת יהיה יעד הסף במדד זה, קיטון כאמור של 0.75 נקודות האחוז יהיה יעד המטרה, וקיטון כאמור של 1 נקודות האחוז יהווה את יעד המכסימום במדד זה.

יחד עם זאת, אם תתקבל בשנת בונוס מסויימת תוצאה העולה על יעד המכסימום במדד זה, או אם תתקבל בשנת בונוס מסויימת תוצאה נמוכה מיעד הסף במדד זה, יתווסף או יופחת, בהתאמה, ההפרש בין התוצאה שהתקבלה לבין יעד המכסימום או יעד הסף, בהתאם לעניין, בשנת הבונוס העוקבת מ"פער התשואות בתקופת המדידה הקודמת" לצורך חישוב הקיטון מפער התשואות שיבוצע באותה שנת בונוס עוקבת.

יצויין כי החישוב לגבי מדד זה יבוצע לגבי תקופה של 12 חדשים המסתיימת ביום 30 בספטמבר של שנת הבונוס, לעומת התקופה של 12 חדשים שקדמו לה.

(5) השגת יעדי התשואה להון תימדד על פי נתוני הדוחות הכספיים של הבנק באופן שתשואה להון בשיעור של 8.5% תהיה יעד הסף במדד זה, תשואה להון בשיעור של 10% (ולגבי שנות הבונוס 2009 ו-2010 11%) תהיה יעד המטרה במדד זה, ואילו השגת תשואה להון בשיעור של 12% (ולגבי שנות הבונוס 2009 ו-2010 13%) תהיה יעד המכסימום במדד זה.

בשנת 2008 עמדו יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל במדדים שנקבעו, והם זכאים לבונוס בסך של כ-2.3 מיליון ש"ח בגין שנה זו לכל אחד. בגין שנת 2007 קיבלו יו"ר הדירקטוריון והמנכ"ל, בהתאם לתנאי התוכנית, בונוס בסך של כ-4.4 מיליון ש"ח כל אחד.

ט. עסקאות עם בעלי עניין – אי די בי ניו יורק

(1) בחודש ספטמבר 2005, עוד בטרם הושלמה העברת השליטה בבנק, התקשרה ההנהלה הקודמת של אי די בי ניו יורק עם חברה בשליטת מר מתיו ברונפמן, מבעלי השליטה בבנק (להלן: "החברה") בהסכם לפיו ישכיר אי די בי ניו יורק לחברה בשכירות משנה לתקופה של 10 שנים, קומה בבניין אותו שוכר אי די בי ניו יורק ואשר בו שוכנים משרדיו (להלן: "בעל השליטה"; להלן: "הסכם 2005").

בהסכם התחייב אי די בי ניו יורק להשכיר לחברה את השטח על פי תעריף של 45.19 דולר לרגל מרובע, שהוא התעריף ששילמה השוכרת הקודמת של השטח. על פי ההסכם, דמי השכירות ישולמו מדי חודש בחודשו.

עוד נקבע בהסכם השכירות כי אי די בי ניו יורק יעמיד לזכות החברה הלוואה בסך של 900,000 דולר לשיפוץ המושכר, לתקופה של 10 שנים, בריבית שנתית של 7%. בסך הכל הוסכם כי החברה תשלם בגין השכירות והחזר ההלוואה סך של 34,407 דולר לחודש, שהם בחישוב שנתי 412,884 דולר.

בחודש ינואר 2006 הועמדה הקומה לרשות החברה ובחודש אפריל 2006 אוכלסה על ידה, לאחר ביצוע השיפוצים.

בחודש מרס 2006 הועמדה ההלוואה בסך של \$900,000 לטובת החברה.

מבדיקה שנערכה לאחרונה על ידי עורך דין חיצוני, לבקשת אי די בי ניו יורק, עולה כי עסקת השכירות וההלוואה לא נבחנה כעסקת "איש קשור" ולא קיבלו את מלוא האישורים המתחייבים מכך.

עוד יצויין כי כבר בחודש יוני 2006, בהמלצת עורך הדין, החזירה החברה את ההלוואה לאי די בי ניו יורק.

כמו כן, דמי השכירות בגין החודשים אפריל-דצמבר 2006 שולמו רק בחודש ינואר 2007. החל מחודש ינואר 2007 משולמים דמי השכירות כסדרם.

22. בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

בחודש נובמבר 2007 הושלמה הבדיקה האמורה (ר' ביאור 6 ד' לעיל). לאור המלצות דוח הבדיקה שילמה החברה לאי די בי ניו יורק ריבית בגין האיחור בתשלום דמי שכירות. כמו כן, בהתאם להמלצות הדוח נתבקשה ונתקבלה חוות דעת שמאי בקשר לגובה דמי השכירות הראויים, נכון למועד דוח הבדיקה. לאור חוות דעת השמאי ניהל אי די בי ניו יורק משא ומתן לשינוי דמי השכירות, והוסכם על העלאתם בכ-4 דולר לרגל מרובע.

תיקון הסכם 2005 נידון ואושר על ידי האורגנים המוסמכים באי די בי ניו יורק, והובא לאישור האורגנים המוסמכים בבנק כעיסקה מזכה. בהחלטות שהתקבלו ביום 13 באפריל 2008 וביום 15 באפריל 2008, על ידי ועדת הביקורת ועל ידי דירקטוריון הבנק, בהתאמה, אושרו תיקונים להסכם 2005 שהם בעיקרם, העלאת תעריף דמי השכירות בכ-3.25 דולר ארה"ב לרגל מרובע. סכום דמי השכירות השנתיים שישולם יהיה כ-324,000 דולר ארה"ב המשקף כ-52.7 דולר ארה"ב לרגל מרובע. בנוסף, להבטחת התחייבויות השוכרת על פי הסכם 2005 ניתנה על ידי בעל השליטה ערבות אישית בלתי מוגבלת בסכום וכן הועמד פקדון כספי בסך של כ-81,000 דולר ארה"ב. בשנת 2008 שילמה החברה סך של 317 אלף דולר דמי שכירות (2007: 303 אלף דולר).

(2) בחודש יולי 2006 החליט דירקטוריון אי די בי ניו יורק להתקשר עם חברת Ernest Partners אשר מר מתיו ברונפמן מחזיק בה 20%, בהסכם ולפיו יועבר לניהולה סך של 150 מיליון דולר. זאת, במטרה לשפר את התשואה שמקבל אי די בי ניו יורק על השקעותיו ולספק לו כלי לבחינת התשואות שהוא משיג (Benchmark). ליום 31 בדצמבר 2008 ניהלה Ernest Partners עבור אי די בי ניו יורק תיק של כ-80 אלף דולר (31 בדצמבר 2007: כ-145 מיליון דולר). בתמורה לניהול משולמת עמלה בשיעור של בין 0.2% לבין 0.35%, לפי גודל התיק המנוהל. בשנת 2008 שולמו ל-Ernest Partners עמלות בסך של 273 אלף דולר. (2007: 278 אלף דולר). ביום 20 במרס 2009 הודיע אי די בי ניו יורק ל-Ernest Partners על סיום ההתקשרות ביניהם.

י. 1. הבנק ניהל מו"מ לשכירת שטח של כ-200 מ"ר במתחם "מעין שורק" בראשון לציון, אשר תוכנן להיבנות בידי חברות הקשורות לקבוצת ברונפמן. המשא ומתן הופסק בשל קשיים שהיו בשעתו ליזם במישור התכנוני.

2. ביום 23 במאי 2006 התקשר הבנק (אשר לאחר מכן העביר את זכויותיו לבנק מרכזי דיסקונט) עם צד ג', שהינו הבעלים של מרכז מסחרי בביתר עילית, על מנת לשכור ממנו שטח של כ-250 מ"ר, לצורך פתיחת סניף. כחודש לאחר מכן מכר אותו צד ג' את המרכז המסחרי לחברה אשר מר מתיו ברונפמן מחזיק 35% ממניותיה. דמי השכירות והניהול שנקבעו הם בסך של 23 דולר למ"ר לחודש, ותקופת השכירות היא חמש שנים. קיימת אופציה לשוכר להאריך את ההסכם בשתי תקופות בנות 5 שנים כל אחת.

יא. הבנק התחייב לשלם בזמן הפרעון, במישרין, לבעלי כתבי ההתחייבויות נדחים של: דיסקונט מנפיקים בע"מ את סכומי הקרן בתוספת ריבית והצמדה שנצברו עליהם. ההתחייבות הינה בגין פרעון איגרות-חוב שתמורתן הופקדה בבנק. סכום ההתחייבות האמורה, ליום 31 בדצמבר 2008 הגיע ל-4,834 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2007 – 2,731 מיליון ש"ח).

יב. הבנק ובנק מרכזי דיסקונט נתנו התחייבויות לבורסה לניירות ערך בתל-אביב ולמסלקת מעו"ף בע"מ כאמור בביאור 19 ג. 6 ובביאור 19 ג. 7. במסגרת ההתחייבות שנתן הבנק לזיזה אינטרנשיונל, כאמור בביאור 19 ג. 12. נכללו גם חברות מוחזקות של הבנק.

יד. לעניין שיפויים לבעלי עניין וצדדים קשורים ולפרטים בדבר הסדרים לביטוח, פטור ושיפוי דירקטורים בבנק או שמונו על ידי הבנק לכהן בחברות בת מסוימות, ובכלל זה שני נושאי משרה לשעבר, שניהנו כדירקטורים בחברות מאוחדות, ושהינם גם בעלי שליטה בבנק ר' ביאור 19 ג. 10.

טו. בעת מתן היתר השליטה בבנק קיבל מר מילשטיין, אחד מבעלי השליטה בבנק, פטור מלדווח על תאגידים קשורים לו לעניין הוראת ניהול בנקאי תקין 312, עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים, בכפוף לתנאים מסוימים.

לאור האמור, הודיע הפיקוח על הבנקים כי הבנק יקבל ממר מילשטיין את הפרטים הבאים לגבי תאגידים קשורים לו, אשר עשויים להיחשב כבעלי עניין או כצדדים קשורים של הבנק, אף לעניין הדוח הכספי לציבור:

- הצהרה בכתב ממר מילשטיין בכל שנה, כחודש לפי מועד פרסום הדוח הכספי לציבור, לפיה:

(1) מר מילשטיין, זוגתו, ילדיו, בני זוגם ותאגידים המוחזקים על ידם ואשר הינם בעלי עניין בבנק או צדדים קשורים של הבנק לא ביצעו כל עסקה עם הבנק בשלוש השנים החולפות שהסתיימו במועד הדיווח, או לחילופין על פרטי כל העסקאות שבוצעו כאמור.

(2) לסוף שנת הדיווח ולסוף שנת הדיווח הקודמת אין למר מילשטיין, לזוגתו, ילדיו, בני זוגם ותאגידים המוחזקים על ידם ואשר הינם בעלי עניין בבנק או צדדים קשורים של הבנק כל חובות ואין להם כל פיקדון או יתרת זכות אחרת בבנק דיסקונט או בתאגיד בשליטתו, או לחילופין פרטי כל חבות או פיקדון כאמור.

- מעבר לאמור לעיל, מר מילשטיין ידווח באופן מיידי למזכירות הבנק ולחשבונאי הראשי של הבנק על כל עסקה או חבות כאמור שלו,

22. בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

זוגתו, ילדיו, בני זוגם ותאגידים המוחזקים על ידם ואשר הינם בעלי עניין בבנק או צדדים קשורים של הבנק.

לעניין סעיף זה, בעלי עניין וצדדים קשורים כהגדרת מונחים אלה בהוראות הדיווח לציבור.

- בדיווח לציבור יינתן גילוי נאות להסדר זה.

הבנק קיבל ממר מילשטיין הצהרה כנדרש.

טז. אישור תשלומים לדירקטור לשעבר בגין כהונה כדירקטור באי די בי ניו יורק. ביום 22 במאי 2008 החליטה אסיפה כללית של הבנק לאשר

תשלומים לדירקטור לשעבר שכהן בבנק עד ליום 27 בדצמבר 2007, בגין כהונתו כדירקטור באי די בי ניו יורק. הדירקטור כיהן כדירקטור בדירקטוריון הבנק מיום 27 בדצמבר 2001 ועד ליום 27 בדצמבר 2007. הדירקטור כיהן כדירקטור חיצוני על פי הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין (להלן: "הוראה 301") וכיו"ר ועדת הביקורת.

בחודש דצמבר 2005 מונה הדירקטור לתפקיד דירקטור באי די בי ניו יורק וזאת כחלק מהפעולות שנקט הבנק לחיזוק השליטה והפיקוח באי די בי ניו יורק, בעקבות החקירה בנושא איסור הלבנת הון.

בחודש מרס 2007, אישר הפיקוח על הבנקים את המשך כהונתו של הדירקטור כדירקטור באי די בי ניו יורק, לרבות בוועדת הציות שם, במקביל לכהונתו כדירקטור חיצוני בבנק על פי הוראה 301. אישור הפיקוח הוכפף לתקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה), התשס"ז-2006, בכל הקשור לגמול שרשאי הדירקטור לקבל. מהפיקוח נמסר כי עמדתם מתייחסת לתקופה שהחל ממועד מכתבם. בהתאם, לא שולם לדירקטור גמול בגין כהונתו באי די בי ניו יורק בגין התקופה שהחל מיום 1 באפריל 2007 ועד ליום 27 בדצמבר 2007. יצוין כי בתקופה זו שולמו לדירקטור הוצאות, כמפורט להלן.

התשלומים שאושרו על ידי האסיפה הכללית:

- תשלומים ששולמו לדירקטור בגין התקופה שמיום 1 בינואר 2006 ועד ליום 31 במרס 2007: עם מינויו של הדירקטור כדירקטור באי די בי ניו יורק שולם לו גמול דירקטורים בסכומים כפי שנקבעו לגבי הדירקטורים האחרים באי די בי ניו יורק, בגין כהונתם בדירקטוריון ובוועדותיו. בהתאם לכך שולם לדירקטור על ידי אי די בי ניו יורק סך כולל של 180,000 דולר ארה"ב בגין השתתפות בישיבות הדירקטוריון וועדות אי די בי ניו יורק.

- תשלומים בגין התקופה שמיום 1 באפריל 2007 ועד ליום 27 בדצמבר 2007. הגמול בגין תקופה זו ישולם על פי הכללים הקבועים בתקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה), התשס"ז-2006 ובתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000 (כנוסחן עובר לתיקון מחודש מרס 2008). התשלומים האמורים ישולמו על ידי אי די בי ניו יורק.

- החזר הוצאות: במהלך התקופה שמיום 1 בינואר 2006 ועד ליום 27 בדצמבר 2007, שולמו הוצאות הטיסה של הדירקטור (על ידי הבנק), אש"ל יומי וכן הוחזרו לו הוצאות הלינה בניו יורק (שולמו על ידי אי די בי ניו יורק).

יז. ביום 6 ביולי 2008, אישר הדירקטוריון, לאחר שהתקבל אישור ועדת הביקורת, תשלום גמול שנתי וגמול השתתפות בישיבה לדירקטורים

חיצוניים ודירקטורים אחרים המכהנים ושיכהנו בבנק (למעט יו"ר הדירקטוריון), בגובה "הסכום המירבי" הקבוע בתוספת השניה ובתוספת השלישית לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000, כפי שתוקנו בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני) (תיקון), התשס"ח-2008, על פי דרגת הבנק. הגמול המעודכן האמור ישולם רטרואקטיבית, מיום 1 באפריל 2008, או מיום תחילת כהונתו של דירקטור, לפי המאוחר.

23. רווח מפעילות מימון לפני ההפרשות לחובות מסופקים

הבנק			המאוחד		
2006	2007	2008	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים					
א. בגין נכסים*					
2,403	2,645	3,488	3,709	4,162	6,558
(2)	4	63	(2)	3	66
(26)	(23)	20	(49)	(55)	(1)
553	586	545	244	144	(160)
מניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי					
-	10	5	-	10	5
798	811	737	(26)	84	1,342
3,726	4,033	4,858	3,876	4,348	7,810
ב. בגין התחייבויות*					
(1,183)	(961)	(1,376)	(64)	(41)	(1,779)
-	(1)	(1)	(1)	(2)	(5)
(30)	(44)	(21)	(30)	(44)	(21)
(56)	7	(44)	45	73	(216)
על ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי					
-	-	(4)	-	310	(328)
(193)	(320)	(359)	(287)	(539)	(763)
(1,462)	(1,319)	(1,805)	(337)	(243)	(3,112)
ג. בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ופעילויות גידור					
(134)	(218)	(558)	(45)	(231)	(636)
84	(4)	(84)	105	16	(81)
(50)	(222)	(642)	60	(215)	(717)
ד. אחר					
65	71	84	123	125	139
93	90	83	79	126	(18)
78	77	48	103	110	87
-	2	-	-	2	-
(27)	(40)	(62)	(114)	(28)	(62)
209	200	153	191	335	146
סך-הכל					
2,423	2,692	2,564	3,790	4,225	4,127
166	337	6	(80)	115	(121)

* כולל מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור.

** מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

הערה:

(1) הכנסות המימון מניירות ערך מגובי משכנתא (MBS) הסתכמו בכ-128 מיליון דולר לשנה שנסתיימה ב-31 בדצמבר 2008 (2007: 97 מיליון דולר). לאחר תרגום ההכנסות לשקלים ורישום השפעת הפרשי שער כתוצאה משינוי בשער החליפין של השקל מול הדולר, נרשמו הכנסות מהשקעות בניירות ערך אלה בסך של 599 מיליון ש"ח לשנה שנסתיימה ב-31 בדצמבר 2008 (לשנה שנסתיימה ב-31 בדצמבר 2007: הוצאות בסך 467 מיליון ש"ח).

23. רווח מפעילות מימון לפני ההפרשות לחובות מסופקים (המשך)

המאוחד			הבנק		
2008	2007	2006	2008	2007	2006
במיליוני שקלים חדשים					
ה. פירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב⁽¹⁾					
הכנסות (הוצאות) מימון על בסיס צבירה מאגרות חוב:					
מוחזקות לפדיון	(22)	(209)	(262)	-	-
זמינות למכירה	1,261	83	151	638	693
למסחר	103	210	85	173	105
סך-הכל כלול ברווח מפעילות מימון בגין נכסים	1,342	84	(26)	811	798
רווחים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה	209	68	50	33	29
הפסדים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה	(7)	(1)	(58)	-	(1)
הפרשה לירידת ערך של אגרות חוב זמינות למכירה	(311)	-	-	-	-
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב, למסחר נטו*	(58)	(43)	30	(37)	23
סך-הכל כלול בהכנסות מימון אחרות	(167)	24	22	(4)	51
סך-הכל מהשקעות באגרות חוב	1,175	108	(4)	807	849
ו. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים על הרווח מפעולות מימון					
הכנסות (הוצאות) מימון בגין נכסים (סעיף א')	(103)	6	10	(103)	10
הוצאות מימון בגין התחייבויות (סעיף ב')	(1)	-	-	(1)	-

* מזה: חלק הרווחים (ההפסדים) הקשורים לאגרות חוב למסחר שעדין מוחזקות ליום המאזן: במאוחד - בסך (12) מיליון ש"ח, בבנק - בסך (32) מיליון ש"ח, (בשנת 2007: במאוחד - בסך 8 מיליון ש"ח, בבנק - בסך (22) מיליון ש"ח, בשנת 2006: במאוחד - בסך 119 מיליון ש"ח, בבנק - בסך 8 מיליון ש"ח).

הערה: (1) הכנסות המימון מניירות ערך מגובי משכנתא (MBS) הסתכמו בכ-128 מיליון דולר לשנה שנסתיימה ב-31 בדצמבר 2008 (2007: 97 מיליון דולר). לאחר תרגום ההכנסות לשקלים ורישום השפעת הפרשי שער כתוצאה משינוי בשער החליפין של השקל מול הדולר, נרשמו הכנסות מהשקעות בניירות ערך אלה בסך של 599 מיליון ש"ח לשנה שנסתיימה ב-31 בדצמבר 2008. (לשנה שנסתיימה ב-31 בדצמבר 2007: הוצאות בסך 467 מיליון ש"ח).

24. עמלות תפעוליות

המאוחד			הבנק		
2008	2007	2006	2008	2007	2006
במיליוני שקלים חדשים					
דמי ניהול חשבון (במט"י ובמט"ח)	282	252	225	167	146
שירותי מערך התשלומים (במט"י ובמט"ח)	488	475	424	324	304
הכנסות מכרטיסי אשראי	849	760	640	85	58
טיפול באשראי ובעריכת חוזים	237	218	177	140	114
שירותים ממוחשבים, מידע ואישורים	28	38	45	31	38
פעולות סחר חוץ ושירותים מיוחדים במט"ח	73	79	93	62	60
הכנסות מפעילות בניירות ערך	318	*326	243	220	164
מרווח ועמלות גביה בגין אשראי ופקדונות מפקדונות לפי מידת הגביה:					
עמלות גביה על אשראי מכספי אוצר	14	15	16	-	-
עמלות ומרווחים אחרים	5	3	3	4	3
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים	14	14	15	-	-
דמי ניהול ועמלות מביטוח דירות	8	10	11	-	-
עמלות מהעברת שכר דירה	-	-	1	-	-
עמלות אחרות	23	24	18	21	16
סך-כל העמלות התפעוליות	2,339	2,214	1,911	1,054	903

* סווג מחדש.

25. רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות, נטו

המאוחד			הבנק		
2008	2007	2006	2008	2007	2006
במיליוני שקלים חדשים					
רווחים ממכירת מניות זמינות למכירה	7	-	8	-	8
הפסדים והפרשה לירידת ערך מניות זמינות למכירה	(117)	(46)	(7)	(44)	-
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו ⁽¹⁾	(7)	(4)	3	(1)	(3)
דיבידנד ממניות זמינות למכירה ולמסחר ⁽²⁾	168	108	61	59	60
סך-הכל מהשקעות במניות	51	58	65	(2)	13

הערה:

- (1) מזה חלק הרווחים (הפסדים) הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן: במאוחד - (5) מיליון ש"ח, בבנק - (1) מיליון ש"ח, (שנת 2007: במאוחד - (4) מיליון ש"ח, בבנק - (0.4) מיליון ש"ח, שנת 2006: במאוחד - 1 מיליון ש"ח, בבנק - 2 מיליון ש"ח).
(2) כולל דיבידנד שהתקבל בשנת 2008 מניזא אירופה, בסך של 110 מיליון ש"ח במאוחד, ו-24 מיליון ש"ח בבנק.

26. הכנסות אחרות

המאוחד			הבנק		
2008	2007	2006	2008	2007	2006
במיליוני שקלים חדשים					
דמי ניהול והחזר הוצאות מקופות גמל	-	107	189	57*	114
דמי תפעול קופות גמל	22	12	-	-	-
דמי ניהול קרנות נאמנות	4	6	100	-	15
עמלות הפצה של קרנות נאמנות	43	54*	24	35	47
דמי ניהול מחברות מאוחדות	-	-	-	3	3
רווחים מקופות פיצויים	-	89	49	-	46
הכנסות אחרות	31	32	21	62*	54
סך-כל ההכנסות האחרות	100	300	383	105	260

* סווג מחדש.

27. משכורות והוצאות נלוות

המאוחד			הבנק		
2008	2007	2006	2008	2007	2006
במיליוני שקלים חדשים					
משכורות	2,009	2,146*	2,209	1,262	1,322
הוצאה הנובעת מעסקאות תשלום מבוסס מניות ⁽¹⁾⁽²⁾	15	27	8	15	27
פיצויים, פנסיה, קרן השתלמות, יובלות, חופשות, תגמולים והטבות לגמלאים	464	267*	258*	302	193
ביטוח לאומי ומס שכר	392	377*	399	301	286
הוצאות נלוות אחרות	112	99	99	63	58
השלמת עתודות בגין הוצאות נלוות עקב שינויים בשכר בשנת החשבון	114	23*	55*	100	21
הוצאות פרישה מרצון ⁽³⁾	-	91	174	-	68
סך-כל המשכורות וההוצאות הנלוות	3,106	3,030	3,202	2,043	1,975
מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל	405	426	499	19	22

* סווג מחדש.

הערות:

- (1) ר' ביאור 13.
(2) ההוצאה כולה נובעת מעסקאות המטופלות כעסקאות תשלום מבוסס מניות, המסולקות במכשירים הוניים.
(3) כולל מס שכר.

28. הוצאות אחרות

הבנק			המאוחד		
2006	2007	2008	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים					
73	96	92	202	235	216
60	60	65	115	115	122
206	195	190	256	228	231
12	13	18	34	34	36
11	9	8	34	38	39
50	61	67	196	196	162
2	2	4	9	10	11
13	15	13	18	18	16
20	27	27	56	37	43
–	–	–	11	32	*50
93	108	130	208	274	323
540	586	614	1,139	1,217	1,249

* מזה: הפסד מהערכה מחדש של מוניטין בסך של 10 מיליון ש"ח.

29. הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות

א. הרכב הסעיף:

הבנק			המאוחד		
2006	2007	2008	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים					
104	137	56	391	365	263
(1)	–	(20)	1	1	(7)
103	137	36	392	366	256
בתוספת (בניכוי):					
–	104	(41)	(42)	199	(18)
–	–	(45)	–	1	(69)
–	104	(86)	(42)	200	(87)
103	241	(50)	350	566	169
6	17	11	62	140	32

29. הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)

ב. התאמה בין סכום המס התיאורטי שהיה חל אילו הרווח מפעולות רגילות היה מתחייב במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על בנק בישראל, לבין ההפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות כפי שנזקפה בדוח רווח והפסד:

המאוחד			הבנק		
2008	2007	2006	2008	2007	2006
36.80%	38.53%	40.65%	36.80%	38.53%	40.65%
שיעור המס החל על בנק בישראל					
במיליוני שקלים חדשים					
211	494	227	(24)	253	80
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי					
מס (חיסכון במס) בגין:					
-	(41)	3	-	(21)	1
תוספת (ניכוי) בשל אינפלציה					
2	110	90	14	11	-
הכנסות חברות בת בחו"ל ⁽¹⁾					
2	(9)	1	5	(5)	5
הפרשה נוספת לחובות מסופקים					
(3)	9	8	-	9	10
הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל					
(2)	(20)	(6)	(1)	(19)	(10)
הפרשי פחת, תיאום פחת ורווח הון					
43	56	96	18	39	80
הוצאות אחרות לא מוכרות					
הפסדים והפרשי עיתוי (ניצול), נטו שלא נרשמו בגינם					
23	(31)	(88)	-	(28)	(89)
מסים נדחים					
15	27	29	12	22	24
מס רווח על מס שכר					
(15)	(19)	5	(9)	(20)	3
שינוי יתרת מסים נדחים עקב שינוי בשיעור המס					
(76)	1	1	(65)	-	(1)
מסים בגין שנים קודמות					
(31)	(11)	(16)	-	-	-
הכנסות של חברות בת בישראל					
169	566	350	(50)	241	103
הפרשה למסים (חיסכון במס) על ההכנסה					

הערה:

(1) לא כולל השפעה על ההפרשה למס לשנת החשבון של התוספת להון העצמי לתחילת השנה.

- ג. (1) לבנק הוצאו שומות סופיות עד וכולל שנת המס 2003. לבנק הוצאו שומות ניכויים סופיות עד וכולל שנת המס 2005. עקב סגירת שומת המס לשנת 2003, וסגירת שומות מס ניכויים לשנים 2003-2005. בוטלו בשנת 2008 הפרשות עודפיות למס, בסך של 40 מיליון ש"ח.
- (2) לחברות המאוחדות העיקריות שומות סופיות, או כאלה שנחשבות כסופיות, לשנים בין 2003 ועד 2005. עקב סגירת שומת מס של חברה מאוחדת לשנים 2002-2006, נדרשה בשנת 2008 הפרשה נוספת בסך של 12 מיליון ש"ח.
- ד. עקב הגשת דוח התאמה למס לשנת 2007, בסוף שנת 2008, בוטלה הפרשה עודפת שנכללה על פי אומדן בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2007, בסך של 22 מיליון ש"ח.
- ה. בחודש דצמבר 2008 קיבל הבנק שומת מס לשנת המס 2004-2005. בחודש ינואר 2009 השיג הבנק על השומה האמורה. סכום המס השנוי במחלוקת הוא כ-76 מיליון ש"ח (כולל ריבית והצמדה). להערכת הבנק ויועציו המקצועיים, אם לא תתקבל ההשגה והבנק יאלץ לשלם את המס השנוי במחלוקת, לא ישפיע הדבר על תוצאותיו העסקיות, שכן החיוב האמור במס משקף הפרשי עיתוי.
- ו. יתרת ההפסדים והניכויים המועברים לצרכי מס והפרשי עיתוי, שלא נרשמו בגינם מסים נדחים לקבל, נטו ליום 31 בדצמבר 2008 במאוחד 188 מיליון ש"ח. (31 בדצמבר 2007 - 140 מיליון ש"ח).
- ז. ביום 9 בפברואר 2000 הועברו מניות הבנק בחברת אי די בי ניו יורק לדיסקונט בנקורפ אינק. (להלן: "בנקורפ") חברת אחזקות בבעלות ושליטה מלאה של הבנק, שהוקמה במדינת דלאוור בארה"ב. העברת המניות לבנקורפ נעשתה לפי ערכן בספרי הבנק בתמורה להקצאת מניות בבנקורפ. העברת המניות נעשתה בהתאם להוראות סעיף 104 א' לפקודת מס הכנסה. הבנק התחייב לשלם מס בישראל בגין מכירת מניות אי די בי ניו יורק שהועברו לבנקורפ, אם וכאשר תימכרנה. הבנק המציא לנציבות מס הכנסה כתב ערבות לתשלום המס כאמור.

29. הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)

ח. בחודש אוגוסט 2005 פורסם תיקון פקודת מס הכנסה (מס' 147), התשס"ה-2005 (להלן "התיקון"). התיקון קובע הפחתה הדרגתית של שיעור מס חברות באופן הבא: בשנת 2007 חל שיעור מס של 29%, בשנת 2008 חל שיעור מס של 27%, בשנת 2009 יחול שיעור מס של 26% ומשנת 2010 ואילך, יחול שיעור מס של 25%.

ט. הפחתת שיעור "מס שכר" ו-"מס רווח". ביום 29 ביוני 2006 פורסם צו מס ערך מוסף (שיעור המס של מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשס"ו-2006, על פיו הופחתו שיעורי "מס רווח" ו-"מס שכר" המוטלים על תאגידים בנקאיים, החל מיום 1 ביולי 2006, משיעור של 17% לשיעור של 15.5%. בעקבות תיקון זה פחת גם המס הסטטוטורי החל על תאגידים בנקאיים והוא עמד על 40.65% בשנת 2006; 38.53% בשנת 2007; 36.80% בשנת 2008; והוא יעמוד על 35.93% בשנת 2009 ו-35.06% בשנת 2010 ואילך.

י. ביום 6 במרס 2008 פורסם חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה) (תיקון מס' 20), התשס"ח-2008 (להלן "התיקון"). בהתאם לתיקון, תחולתו של חוק התיאומים תסתיים בשנת המס 2007, ומשנת המס 2008 לא יחולו עוד הוראות החוק, למעט הוראות המעבר שמטרתן למנוע עיוותים בחישובי המס.

בהתאם לתיקון, בשנת המס 2008 ואילך לא תחושב עוד התאמה של ההכנסות לצרכי מס לבסיס מדידה ריאלי. כמו כן, תופסק ההצמדה למדד של סכומי הפחת על נכסים קבועים ושל סכומי הפסדים מועברים לצרכי מס, באופן שסכומים אלה יתואמו עד למדד של סוף שנת המס 2007, והצמדתם למדד תיפסק ממועד זה ואילך. כתוצאה מהאמור לעיל גדלו הוצאות המס של הקבוצה בשנת 2008 בסך של כ-63 מיליון ש"ח. במסגרת התיקון האמור תוקנו גם הגדרות "רווח" ו-"שכר" בחוק מע"מ, כך שמס רווח יחושב לאחר ניכוי מס שכר והגדרת שכר לצורך לחישוב מס שכר תכלול גם את תשלום חלק המעביד בגין דמי ביטוח לאומי. התיקון האמור הקטין את הוצאות המס של הקבוצה בשנת 2008 בסך של כ-18 מיליון ש"ח.

יא. לאור החלטת דירקטוריון כאל לא לחלק דיבידנדים שיגרמו לירידת יחס ההון של כאל מתחת ל-15.5% והחלטת דירקטוריון כאל לא לחלק דיבידנד מרווחים שנצברו עד ליום 31 בדצמבר 2008, ביטל הבנק את הפרשה למיסים בגין חלקו ברווחי כאל שטרם חולקו, בסך של 23 מיליון ש"ח.

יב. העלות המופחתת של רכוש קבוע בר פחת אשר לא תוכר לצורכי מס, כפחת או כעלות בעת מימוש הנכסים, ואשר רואים בה הפרש תמידי שבשלו אין ליצור עתודה למסים נדחים:

המאוחד				הבנק
31 בדצמבר				
2008	2007	2008	2007	
במיליוני שקלים חדשים				
74	* 86	64	74	יתרה לתחילת השנה
(9)	*(12)	(8)	(10)	הסכום שלא הותר בשנות החשבון
65	74	56	64	יתרה לסוף השנה

* סווג מחדש.

29. הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)**יג. יתרות מסים נדחים לקבל ועתודה למסים נדחים:**

מסים נדחים לקבל				עתודה למסים נדחים			
יתרה		שיעור מס ממוצע		יתרה		שיעור מס ממוצע	
2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
במיליוני שקלים חדשים		באחוזים		במיליוני שקלים חדשים		באחוזים	

1. המאוחד

מהפרשה ספציפית							
לחובות מסופקים	115	77	34.8	35.2	-	-	-
מההפרשה לחופשות, למענקי יובלות, הפרשה בגין גימלאים והפרשה בגין תוכנית לעידוד פרישה מרצון	341	349	34.9	33.9	-	-	-
מעודף יעודה לפיצויים מניכויים והפסדים מועברים לצורך מס	-	-	-	-	84	172	35.1
מפעילות בחו"ל	366	170	36.7	38.5	-	-	-
מניירות ערך	9	-	28.9	-	-	107	36.8
מהתאמת נכסים לא כספיים בני פחת	-	-	-	-	141	104	29.1
מנכסים כספיים אחרים	45	53	29.1	28.4	-	-	-
עתודה למס על רווחי חברות מוחזקות	-	-	-	-	130	153	35.1
סך-הכל, נטו	938	704	34.3	33.7	355	536	32.4

2. הבנק

מהפרשה ספציפית							
לחובות מסופקים	75	51	35.1	35.1	-	-	-
מההפרשה לחופשות, למענקי יובלות, הפרשה בגין גימלאים והפרשה בגין תוכנית לעידוד פרישה מרצון	289	309	35.1	33.8	-	-	-
מעודף יעודה לפיצויים מניכויים והפסדים מועברים לצורך מס	61	51	25.0	25.0	-	-	-
מפעילות בחו"ל	4	-	30.3	-	-	-	-
מניירות ערך	14	-	35.1	-	-	94	36.8
מהתאמת נכסים לא כספיים בני פחת	-	-	-	-	123	90	28.9
מנכסים כספיים אחרים	21	16	27.8	25.1	-	-	-
עתודה למס על רווחי חברות מוחזקות	-	-	-	-	130	153	35.1
סך-הכל, נטו	464	427	32.9	32.1	331	503	32.5

29. הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)
יג. יתרות מסים נדחים לקבל ועתודה למסים נדחים (המשך)

המאוחד				הבנק
31 בדצמבר				
2008	2007	2008	2007	
במיליוני שקלים חדשים				
מסים נדחים נכללו:				
בסעיף "נכסים אחרים" (ביאור 8)				599
בסעיף "התחייבויות אחרות" (ביאור 12)				(16)
סך-הכל, נטו				583

* סווג מחדש.

30. רווח (הפסד), נטו, מפעולות בלתי רגילות לאחר מסים

המאוחד			הבנק		
2008	2007	2006	2008	2007	2006
במיליוני שקלים חדשים					
-	3	5	-	3	4
(3)	(3)	(13)	(3)	(1)	(13)
(7)	(1)	(4)	(7)	(1)	(5)
-	2	419	-	1	419
-	-	(2)	-	-	(2)
-	681	-	-	557	-
-	107	-	-	107	-
(10)	789	405	(10)	666	403
הפרשה למיסים על רווח מפעולות בלתי רגילות:					
-	(159)	(73)	-	(90)	(72)
-	(118)	14	-	(144)	14
-	(277)	(59)	-	(234)	(58)
(10)	512	346	(10)	432	345
חלקו של הבנק ברווח מפעולות בלתי רגילות					
-	46	2	-	126	3
(10)	558	348	(10)	558	348

הערה:

(1) בהתאם לאומדן הסכום בר השבה של הבניינים.

31. מגזרי פעילות ואיזורים גיאוגרפיים

א. כללי

בחודש דצמבר 2001 פרסם המפקח על הבנקים הוראות בדבר דיווח על מגזרי פעילות בתאגיד בנקאי, בעקבות אישורו של תקן חשבונאות מס' 11 בדבר דיווח מגזרי על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, ולאור היישום של תקני חשבונאות בחו"ל בדבר מגזרי פעילות, בעיקר היישום של התקן החשבונאי האמריקאי (FAS 131) Disclosure about segments of an enterprise and related information, תוך ביצוע התאמות מסויימות למאפיינים המיוחדים של תאגידים בנקאיים, בעיקר על בסיס הגילוי הנהוג במערכת הבנקאית בארה"ב.

על פי ההוראות, מגזר פעילות הוא מרכיב בתאגיד בנקאי אשר מתקיימים בו שלושת המאפיינים הבאים:

(א) עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות (כולל הכנסות והוצאות הנובעות מעסקאות עם רכיבים אחרים באותו תאגיד בנקאי);

(ב) תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו;

(ג) קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

ההוראות קובעות בנוסף את דרישות הגילוי ואת אופן הצגת התוצאות הכספיות של המגזרים בדוחות הכספיים.

בחודש ינואר 2002 הבהיר המפקח על הבנקים כי הוא מצפה מתאגיד בנקאי העומד בראש קבוצה בנקאית לכלול גילוי על המגזרים הבאים: בנקאות עסקית (Corporate); בנקאות קמעונאית (Retail); בנקאות מסחרית (Middle Market); בנקאות פרטית (Private Banking); בניה ונדל"ן; משכנתאות; כרטיסי אשראי; פעילות בשוק ההון; חברות ריאליות.

לקראת פרסום הדוחות הכספיים לשנת 2004 הבהיר המפקח שיש לפצל את מגזר הבנקאות הקמעונאית (Retail) לשני מגזרים כלהלן: "מגזר משקי הבית" ו-"מגזר עסקים קטנים", ולהציג בנפרד את "מגזר הניהול הפיננסי" אשר הוצג קודם לכן במסגרת "מגזר אחרים והתאמות". בחודש יולי 2005 פרסם הפיקוח על הבנקים קובץ שאלות ותשובות בעניין הגילוי על מגזרי פעילות. בחוזר שפורסם הובהר כי התשובות שבקובץ הן בבחינת קביעת עמדה (SOP – Statement of Opinion) של צוות הפיקוח על הבנקים לגבי הנחיות ליישום, כל עוד לא התפרסמו בנושאים אלו הוראות של המפקח על הבנקים.

בקובץ האמור צומצם, בין היתר, מספר המגזרים שנדרש גילוי עליהם בביאור לאלה: משקי בית, בנקאות פרטית, עסקים קטנים, בנקאות מסחרית, בנקאות עסקית, ניהול פיננסי ואחר (אם קיים, על בסיס ספציפי בתאגיד הבנקאי המדווח). המגזרים המתייחסים למוצרים בנקאיים (כרטיסי אשראי, פעילות בשוק ההון, משכנתאות ובניה ונדל"ן) יוצגו במגזרי הלקוחות הרלבנטיים ויחד עם זאת, נדרש לתת דוח הדירקטוריון את הגילוי על המוצר הבנקאי לגבי כל מגזר בטור נפרד. בקובץ האמור הובהר גם שיש לפצל את נתוני מגזר הפעילות הבינלאומית בחתך המגזרים של פעילות הקבוצה בארץ.

פעילות הקבוצה כוללת שישה מגזרי פעילות עיקריים, כמפורט להלן. מגזרים אלה כוללים, כאמור, גם את החלק המתייחס בפעילות של מגזרי המוצרים (כרטיסי אשראי, פעילות בשוק ההון, משכנתאות ובניה ונדל"ן).

יצוין כי מגזרי פעילות אלה אינם חופפים את המבנה הארגוני, בעיקר בשל העובדה שפעילויות מסויימות מוצגות במגזרים השונים, דוגמת הפעילות בכרטיסי אשראי ופעילות שוק ההון, ולא במסגרת הארגונית בה הם מופעלים.

- **בנקאות קמעונאית (Retail) מגזר משקי הבית:** במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות החטיבה הקמעונאית של הבנק ולקוחות של בנק מרכזי דיסקונט בזירת הלקוחות הפרטיים המוגדרים כפרטיים מקבלי משכורת, צמיחה ואח"מ (להוציא לקוחות המרכזים לבנקאות פרטית). עד ליום 31 בדצמבר 2006 כלל המגזר את לקוחות בנק מרכזי דיסקונט במגזר משקי הבית לקוחות פרטיים של בנק מרכזי דיסקונט, שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי הבית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 200 אלף ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלף ש"ח.
- **בנקאות קמעונאית (Retail) מגזר עסקים קטנים:** במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות החטיבה הקמעונאית של הבנק ולקוחות של בנק מרכזי דיסקונט המוגדרים כחברות קטנות ועסקים קטנים עם חבות של עד 10 מיליון ש"ח. עד ליום 31 בדצמבר 2006 כלל המגזר את לקוחות בנק מרכזי דיסקונט במגזר עסקים קטנים לקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים) שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על 1 מיליון ש"ח.
- **בנקאות עסקית (Corporate):** מגזר זה כולל בעיקר חברות בעלות מחזור מכירות שנתי העולה על 150 מיליון ש"ח ו/או חבות כוללת העולה על סך של 50 מיליון ש"ח, שהן לקוחות הבנק ובנק מרכזי דיסקונט. עד ליום 31 בדצמבר 2006 כלל המגזר את לקוחות מגזר הבנקאות העסקית בבנק מרכזי דיסקונט תאגידים שמחזור העסקאות השנתי שלהם עולה, בדרך כלל, על 100 מיליון ש"ח וחברות ציבוריות,

31. מגזרי פעילות ואיזורים גיאוגרפיים (המשך)

המטופלים על ידי החטיבה העסקית של בנק מרכזי דיסקונט ולקוחות שמחזור העסקאות שלהם נמוך מ-150 מיליון ש"ח והיקף האשראי שניתן להם עולה על 15 מיליון ש"ח. כן כולל המגזר את לקוחות מגזר הבנקאות העסקית של אי די בי ניו יורק.

- **בנקאות מסחרית (Middle Market):** מגזר זה כולל בעיקר חברות בעלות מחזור מכירות שנתי הגבוה מ-30 מיליון ש"ח ו/או חבות כוללת בסך של 10-50 מיליון ש"ח, שהן לקוחות הבנק ובנק מרכזי דיסקונט. עד ליום 31 בדצמבר 2006 כלל המגזר את לקוחות הבנקאות המסחרית של בנק מרכזי דיסקונט עסקיים (יחידים ותאגידים) בעלי היקף פעילות בינוני, שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 1 מיליון ש"ח ואינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית של בנק מרכזי דיסקונט. כן כולל המגזר את לקוחות מגזר הבנקאות המסחרית של אי די בי ניו יורק.

- **בנקאות פרטית (Private Banking):** במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות החטיבה הקמעונית של הבנק, (יחידים ותאגידים) המנהלים את חשבונותיהם במרכזים לבנקאות פרטית. לקוחות אלה הינם, בדרך כלל, לקוחות ישראליים בעלי פסיבה של 2 מיליון ש"ח ומעלה ולקוחות תושבי חוץ. כן כולל המגזר לקוחות בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה בבנק מרכזי דיסקונט, כל פעילות חברת הבת אי די בי (סוויס) בנק ופעילות לקוחות הבנקאות הפרטית באי די בי ניו יורק, לרבות כל פעילותה של חברת הבת דיסקונט בנק לטין אמריקה.

- **מגזר הניהול הפיננסי:** מגזר זה כולל פעילויות המאופיינות כפעילות בנקאית שאינה נעשית מול לקוחות הקבוצה (פרט לפעילותם מול חדר עסקות ופרט לתאגידים בנקאיים), אשר כוללות בעיקר את פעילות הנוסטרו של הבנק ושל בנק מרכזי דיסקונט בניירות ערך ועם בנקים אחרים, ניהול החשיפות של סיכוני שוק ונזילות, ופעילות חדר עסקות, לרבות בגזרים פיננסיים. כמו כן, כולל המגזר את חלק ושל הבנק ברווחי הבנק הבינלאומי וברווחי חברות כלולות שהן תאגיד עזר. כן כולל המגזר את תת מגזר חברות ריאליות, אשר כולל את פעילות קבוצת דיסקונט בהשקעות ריאליות. כולל תת המגזר בעיקר השקעות המבוצעות על ידי חברת הבת דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות ועל ידי הבנק במישרין.

ב. עיקרי ההנחות, האומדנים ועקרונות הדיווח אשר שימשו בהכנת הנתונים

סיווג התוצאות העסקיות של הקבוצה למגזרי הפעילות השונים, כאמור לעיל, נערך בהתאם לעקרונות, להנחות ולאומדנים שיפורטו להלן:

1. הכנסות

רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחומ"ס. מגזר הפעילות מזוכה בברווז המתקבל מהפרש בין הריבית על ההלוואות שהועמדו ללקוחות המגזר והפקדונות שגויסו מלקוחות המגזר לבין מחירי העברה. מחירי העברה משקפים את העלות האלטרנטיבית השולית לגיוס המקורות או לשימושים בהם. המרווחים נקבעים במועד הקמת העסקאות, תקפים במהלך כל חייהן ומנוטרלים סיכוני שוק. על פי מתודולוגיה זו, רווחים או הפסדים מפעולות מימון הנובעים משינוי בתנאי השוק, נזקפים למגזר "הניהול הפיננסי".

הכנסות מניירות ערך שהבנק מקבל (נוסטרו) ומפקדונות בבנקים נזקפות למגזר הניהול הפיננסי.

הפרשה לחובות מסופקים. נזקפת למגזר הפעילות בו מסווגת פעילות הלקוח אשר בגינה בוצעה ההפרשה. באופן דומה, גביה מהפרשה שבוצעה או הקטנתה, מיוחסת אף היא למגזר בו מסווגת פעילות הלקוח.

הכנסות תפעוליות. ההכנסות התפעוליות והאחרות שהבנק גובה מלקוחותיו נזקפות ישירות למגזר הפעילות של הלקוח. חלק מההכנסות מפעילות במט"ח עם הלקוח נזקפות לחדר עסקות.

2. הוצאות

הוצאות ישירות הניתנות לזיהוי נזקפות באופן ספציפי וישיר ללקוחות של מגזרי הפעילות השונים. הוצאות תקורה (עיקרן משרד ראשי) שאינן ניתנות לייחוס מגזרי ספציפי, מועמסות על לקוחות מגזרי הפעילות בדרך של אומדן המתבסס על מפתחות העמסה שונים, בעיקרם בהתבסס על מדדים של כמות פעולות ושל נפח פעילות ומיעוטן על בסיס אומדנים והערכות של היחידות השונות בבנק. (ר' פירוט בסעיף 4 להלן).

הוצאות פחת והפחתות נזקפות כחלק מהוצאות התקורה.

מודל העמסת ההוצאות המשמש בחישוב הנתונים כולל הקצאת עלויות בין מגזריות, בעיקר לעניין השירותים התפעוליים הניתנים על ידי מערך הסניפים ללקוחות המשוויכים למגזרי פעילות אחרים, בדרך של העמדת כלל הוצאות הסניפים ללקוחות המנהלים את חשבונם בסניף אף אם אין הם נמנים עם לקוחות החטיבה הבנקאית. כאמור לעיל, העמסה זו מתבצעת בדרך של אומדן המבוסס בעיקרו על מדדים של כמות הפעולות של הלקוחות בסניפי הבנק ועל הנפח שלהן.

31. מגזרי פעילות ואיזורים גיאוגרפיים (המשך)

מאחר וכאמור המערכת נמצאת בשלבי פיתוח וטרם הוטמעה במלואה ככלי בקרה ניהולי, מתבצעים מעת לעת שינויים מסויימים באופן קביעת האומדנים ובאופן ההעמסה של ההוצאות כך שההשוואה בין תקופות עשויה להיפגם.

מיסים על הכנסה. בכדי לנטרל את השפעת ניצול ההפסדים לצרכי מס מהעבר שלא נרשמו בגינם מסים נדחים לקבל, על מדידת הרווחיות לפי מגזרים, נערך חישוב מס תיאורטי כלהלן:

ההפרשה למס של מגזרי הפעילות השונים חושבה על פי שיעור המס הסטטוטורי 36.8% (2007: 38.53%). למגזרי פעילות בהם נרשם הפסד נזקפה הכנסת מס, אשר חושבה אף היא על פי שיעור המס הסטטוטורי.

ההפרש בין המס שנזקף למגזרי הפעילות, נטו, לבין ההפרשה למס כפי שנרשמה בדוח הרווח וההפסד, נזקף למגזר "הניהול הפיננסי".

3. הקצאת הון וחישוב תשואה

בגין נכסי הסיכון של כל מגזר, מיוחס לכל מגזר הון עצמי וכתבי התחייבות נדחים, המהווים חלק ממקורות המימון של האשראי. בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, מגזרי הפעילות מזוכים בריבית תיאורטית על ההון העצמי המיוחס להם, על בסיס נכסי הסיכון המשוייכים למגזר.

חישוב התשואה בכל מגזר נעשה בהתאם להון העצמי אשר יוחס כאמור למגזר. בקשר להכרה בשטרי ההון כהון ראשוני עליון, אימץ דירקטוריון הבנק מדיניות הלימות הון על פיה ישמור הבנק על יחס הלימות הון ראשוני מקורי (ללא הון ראשוני מורכב) בשיעור של 6.5% בכל עת. בהתאם, החל מהדוחות הכספיים לשנת 2008, הוגדל גם ההון המיוחס לכל מגזר. במספרי ההשוואה תוקן חישוב התשואה על ההון בלבד.

4. הצגת הכנסות והוצאות בינמגזריות

ה"התחשבנות" בין מרכזי הרווח בבנק נעשית באמצעות מנגנון הקצאת מלוא ההוצאות ללקוחות הבנק, בהתאם למדדי פעילות שונים, ולא בדרך של הקצאתן למרכזי רווח ("מכירת" שירותים בינמגזריים). שיטת הקצאת ההוצאות שהונהגה בבנק היא, כאמור לעיל, רב שלבית. בשלב הראשון מייחסים את ההוצאות הישירות של הסניף לכלל הלקוחות שחשבונויותיהם מתנהלים בו, (לקוחות באחריות מגזרים שונים). בשלב השני מייחסים את ההוצאות של יחידות ייעודיות לפי אומדן חלוקת השירות למטות השונים ואת כלל הוצאות המינהלות והמטות ללקוחות אותם הם משרתים. ולבסוף, מקצים את העלויות של יחידות המטה הכלליות (הנהלה, משאבי אנוש, חשבונות, תפעול ושירותי מחשב וכד') לכלל לקוחות הבנק.

בהתאם לשיטה המתוארת לעיל, כל לקוח "נושא עימו" את ההוצאות הרלבנטיות לו, אשר נצברות למגזרים השונים בהתאם להשתייכות הלקוחות למגזרים אלה.

במתכונת שתוארה לעיל לא ניתן לקבוע איזה הוצאות של מגזר אחד הועמסו על מגזר אחר (מה שמכונה במתכונת הדיווח "פעילות בין מגזרית"). המפקח על הבנקים אישר לבנק לדווח על פי המנגנון שקבע לעצמו לצורך הקצאת הכנסות והוצאות וכפועל יוצא מכך שלא ליתן דיווח בנוגע להעברות בינמגזריות.

31. מגזרי פעילות ואזורים גאוגרפיים (המשך)

ג. מגזרי פעילות בפעילות קבוצת דיסקונט

סכומים מדווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2008							
פיננסי							
מסקי בית	עסקים קטנים	בנקאות עסקיות	בנקאות מסחריות	בנקאות פרטיות	חברות ריאליות	ניהול פיננסי	סך-הכל מאוחד
במיליוני שקלים חדשים							
רווח (הפסד) מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים							
- מחיצוניים	155	1,160	1,736	798	395	(78)	4,127
- בינמיזרי	1,183	(323)	(735)	(174)	(58)	123	-
סך-הכל רווח (הפסד) מפעולות מימון הכנסות תפעוליות ואחרות - מחיצוניים	1,338	837	1,001	624	337	45	4,127
סך-הכל הכנסות	2,735	1,322	1,388	978	610	(87)	6,617
הפרשה לחובות מסופקים	176	156	233	198	7	-	780
הוצאות תפעוליות ואחרות	2,187	829	706	633	407	4	5,265
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	372	337	449	147	196	(91)	572
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	92	114	116	(15)	23	(10)	169
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לאחר מסים	280	223	333	162	173	(81)	403
חלקו של הבנק ברווחי חברות כלולות חלקם של בעלי מניות חיצוניים ברווחים של חברות מאוחדות	-	-	(1)	-	-	(115)	(70)
רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מס	(56)	(8)	(11)	(3)	-	-	(78)
רווח (הפסד) נקי	224	215	321	159	173	(196)	245
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים*	173	219	327	165	177	(75)	540
תשואה להון (אחוזים)	15.1	27.5	9.7	10.8	61.2	(249.3)	2.7
תשואה להון בנטרול רכיבים מסוימים (אחוזים)*	11.6	28.1	9.9	11.3	62.4	(96.2)	5.9
יתרה ממוצעת של נכסים	28,017	14,648	42,733	19,934	4,546	1,206	169,036
מזה - השקעות בחברות כלולות	9	2	2	-	-	139	1,707
יתרה ממוצעת של התחייבויות	58,035	13,019	19,677	9,279	34,857	684	159,774
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	22,909	12,027	50,955	22,498	4,373	1,206	128,543
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות	50	45	372	193	294	-	2,851
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	27,488	5,008	59,817	9,510	16,033	-	117,856
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	3,617	309	256	1,457	1,196	-	6,835
מרווח מפעילות מתן אשראי	648	644	748	489	89	-	-
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	604	135	95	83	261	-	-
אחר	86	58	158	52	(13)	-	-
סך-הכל רווח (הפסד) מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	1,338	837	1,001	624	337	(55)	4,127

* נוטרלו הרכיבים הבאים: הפרשה לירידת ערך של איגרות חוב זמינות למכירה, הפסדים והפרשה לירידת ערך מניות זמינות למכירה, דיבידנד מויזה אירופה, רווחים מקופות הפיצויים, עלות ביצוע שיפורים ובדיקות באי די ניו יורק, סגירת שומות וביטול הפרשה למס בגין חלק הבנק ברווחי כאל והפסדים מירידת ערך של חברות מוחזקות.

31. מגזרי פעילות ואזורים גאוגראפיים (המשך)

ג. מגזרי פעילות בפעילות קבוצת דיסקונט (המשך)

סכומים מדווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2007								
משקי בית*	עסקים קטנים*	בנקאות עסקית*	בנקאות מסחרית*	בנקאות פרטית	פיננסי		סך-הכל מאוחד	
					חברות ריאליות	ניהול פיננסי		
במיליוני שקלים חדשים								
רווח (הפסד) מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים								
- מחיצוניים	120	906	1,256	1,237	134	(13)	585	4,225
- בינימגזרי	1,064	(162)	(316)	(514)	180	(23)	(229)	-
סך-הכל רווח (הפסד) מפעולות מימון	1,184	744	940	723	314	(36)	356	4,225
הכנסות תפעוליות ואחרות - מחיצוניים	1,416	420	310	229	140	32	25	2,572
סך-הכל הכנסות	2,600	1,164	1,250	952	454	(4)	381	6,797
הפרשה לחובות מסופקים	123	128	60	124	5	-	7	447
הוצאות תפעוליות ואחרות	2,096	753	616	706	381	4	510	5,066
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים	381	283	574	122	68	(8)	(136)	1,284
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות	113	101	218	43	38	(6)	59	566
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לאחר מסים	268	182	356	79	30	(2)	(195)	718
חלקו של הבנק ברווחי חברות כלולות	(2)	-	1	-	-	21	25	45
חלקם של בעלי מניות חיצוניים ברווחים של חברות מאוחדות	(45)	(5)	(4)	(2)	-	-	-	(56)
רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מס	416	55	3	29	13	-	42	558
רווח (הפסד) נקי	637	232	356	106	43	19	(128)	1,265
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים**	197	170	348	84	35	20	(14)	840
תשואה להון (אחוזים)*	50.3	34.0	13.9	7.1	16.9	29.9	(5.6)	14.7
תשואה להון בנטרול רכיבים מסוימים** (אחוזים)*	15.5	24.9	13.5	5.6	14.0	31.5	(0.6)	9.7
יתרה ממוצעת של נכסים	23,977	12,160	37,822	21,192	3,950	958	*65,105	165,164
מזה - השקעות בחברות כלולות	-	3	2	-	-	69	1,381	1,455
יתרה ממוצעת של התחייבויות	54,089	11,145	18,004	14,109	37,346	248	*21,360	156,302
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	19,480	10,505	39,540	22,846	3,950	958	17,932	115,211
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות	11,408	1,861	99	908	1,250	-	2,024	17,550
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	27,689	4,748	39,490	11,887	16,724	-	-	100,538
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול	3,553	300	152	1,595	708	-	-	6,308
מרווח מפעילות מתן אשראי	548	580	711	530	46			
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	571	123	60	139	266			
אחר	65	41	169	54	2			
סך-הכל רווח (הפסד) מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים	1,184	744	940	723	314	(36)	356	4,225

* סוג מחדש.

** נוטרלו הרכיבים הבאים: הפסדים והפרשה לירידת ערך מניות זמינות למכירה, הוצאות בגין עידוד פרישה מוקדמת, רווחים מקופת הפיצויים, עלות ביצוע שיפורים ובדיקות באי די בי ניו יורק, רווח ממכירת קופות הגמל וקה"ל והפרשה למס בגין ההשקעה בבנק הבינלאומי.

31. מגזרי פעילות ואזורים גאוגראפיים (המשך)
ג. מגזרי פעילות בפעילות קבוצת דיסקונט (המשך)
 סכומים מדווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2006							
משקי בית*	עסקים קטנים*	בנקאות עסקית*	בנקאות מסחרית*	בנקאות פרטית	פיננסי		סך-הכל מאוחד
					חברות ריאליות	ניהול פיננסי	
במיליוני שקלים חדשים							
רווח (הפסד) מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים							
443	747	1,278	1,224	814	(3)	(713)	3,790
603	(200)	(365)	(550)	(512)	(15)	1,039	-
סך-הכל רווח (הפסד) מפעולות מימון							
1,046	547	913	674	302	(18)	326	3,790
הכנסות תפעוליות ואחרות - מחיצוניים							
1,317	375	240	195	130	13	89	2,359
סך-הכל הכנסות							
2,363	922	1,153	869	432	(5)	415	6,149
הפרשה לחובות מסופקים							
109	182	159	118	2	-	-	570
הוצאות תפעוליות ואחרות							
2,107	675	609	726	375	4	524	5,020
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לפני מסים							
147	65	385	25	55	(9)	(109)	559
הפרשה למסים על הרווח מפעולות רגילות							
66	30	160	18	32	(4)	48	350
רווח (הפסד) מפעולות רגילות לאחר מסים							
81	35	225	7	23	(5)	(157)	209
חלקו של הבנק ברווחי חברות כלולות							
(2)	-	-	-	-	56	134	188
חלקם של בעלי מניות חיצוניים ברווחים של חברות מאוחדות							
(68)	(8)	(5)	(1)	-	-	-	(82)
רווח מפעולות בלתי רגילות לאחר מס							
220	25	2	2	8	104	160	521
רווח (הפסד) נקי							
231	52	222	8	31	155	137	836
רווח (הפסד) נקי, בניטרול רכיבים מסוימים**							
103	66	251	59	53	51	14	597
תשואה להון (אחוזים)*							
22.6	8.6	10.1	0.7	21.1	431.2	7.1	11.7
תשואה להון בנטרול רכיבים מסוימים** (אחוזים)*							
10.0	11.0	11.4	4.9	36.7	143.3	0.7	8.4
יתרה ממוצעת של נכסים							
18,905	12,263	37,057	22,866	3,533	307	*59,403	154,334
מזה - השקעות בחברות כלולות							
1	-	-	-	-	81	1,523	1,605
יתרה ממוצעת של התחייבויות							
54,033	7,984	14,954	11,612	37,478	24	*20,897	146,982
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון							
17,031	10,054	36,726	20,005	2,397	601	19,571	106,385
יתרה ממוצעת של נכסי קופות גמל וקרנות נאמנות							
25,381	3,499	230	1,505	1,262	-	1,917	33,794
יתרה ממוצעת של ניירות ערך							
22,543	4,347	25,469	10,992	17,390	-	-	80,741
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול							
3,552	283	130	1,584	626	-	-	6,175
מרווח מפעילות מתן אשראי							
406	400	645	457	67	-	-	-
מרווח מפעילות קבלת פקדונות							
548	96	79	180	231	-	-	-
אחר							
92	51	189	37	4	-	-	-
סך-הכל רווח (הפסד) מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים							
1,046	547	913	674	302	(18)	326	3,790

* סווג מחדש.
 ** נוטרלו הרכיבים הבאים: המענק ששולם לעובדים בגין מכירת גרעין השליטה בבנק, רווחים מקופת הפיצויים, עלות ביצוע שיפורים ובדיקות באי די ביו ניו יורק, רווח ממכירת אילנות דיסקונט, רווח ממכירת מניות הראל השקעות בביטוח וביטול ההפרשה לירידת ערך ההשקעה בבנק הבינלאומי שנרשמה בשנת 2003.

31. מגזרי פעילות ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ד. מידע על איזורים גיאוגרפיים

סך נכסים		רווח נקי		הכנסות ⁽¹⁾			
ליום 31 בדצמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
במיליוני שקלים חדשים							
ישראל	5,726	5,629	5,201	145	1,110	845	127,177*
אירופה	103	108	84	(118)	27	9	4,531*
צפון אמריקה	670	932	741	63	103	(45)	35,128
דרום אמריקה	118	128	123	34	25	27	1,883
סך-הכל מחוץ לישראל	891	1,168	948	(22)	155	(9)	41,542
סך-הכל מאוחד	6,617	6,797	6,149	245	1,265	836	168,719

* סווג מחדש.

הערה:

(1) הכנסות- רווח מפעולות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים והכנסות תפעוליות אחרות.

32. פקדונות מיועדים, אשראים ופקדונות מפקדונות מיועדים

המאוחד		הבנק	
31 בדצמבר		31 בדצמבר	
2008	2007	2008	2007
במיליוני שקלים חדשים			
אשראי ופקדונות מיועדים			
פקדונות בבנקים	-	-	-
אשראי לציבור	506	421	104
אשראי לממשלה	-	-	-
סך-הכל	506	421	104
פקדונות מיועדים			
פקדונות הציבור	1	1	-
פקדונות מבנקים	554	537	-
פקדונות הממשלה	134	45	104
סך-הכל	689	583	104

33. פעילות בתחום כרטיסי אשראי

א. החזקת אמצעי שליטה בדיינרס

הקמת מועדון לקוחות you ומכירת אמצעי שליטה בדיינרס. ביום 29 בנובמבר 2005 התקשרה כאל בהסכם עם דור-אלון אנרגיה בישראל (1988) בע"מ ורובע כחול-ישראל בע"מ (להלן ביחד: "הרוכשים") על פיו התחייבה כאל למכור לרוכשים מניות המקנות 49% מהון המניות המונפק ונפרע של דיינרס קלוב ישראל בע"מ (להלן: "דיינרס") בתמורה לסך של כ-21.3 מיליון ש"ח. במקביל התקשרה דיינרס עם הרוכשים בהסכמים להקמת מועדון לקוחות. ביום 18 בדצמבר 2006 הושלמה העסקה, לאחר שמולאו כל התנאים לביצועה. במסגרת ההסכם קיבלה כאל מניות בכורה א' אשר מקנות לה את הזכות לקבל את חלק הרווחים של דיינרס המיוחס לפעולות שאינה קשורה לפעילות מועדון you, והכל עד אשר מועדון you יגיע לרמת פעילות שהוגדרה בהסכם. בשלב זה, מועדון you לא הגיע לרמת הפעילות שהוגדרה בהסכם.

התמורה בגין המניות מומנה בהלוואה שהעמידה כאל לרוכשים. ההלוואה מובטחת במניות הנמכרות, ועומדת לפירעון במועדים שונים על פני מספר שנים, במהלכן רשאים הרוכשים להחליט להשיב את המניות לכאל במקום לפרוע את ההלוואה וכאל מצידה רשאית לדרוש קבלת המניות בחזרה, הכל בהתאם לתנאים הקבועים בהסכם למכירת המניות, ולכן המכירה לא הוכרה בדוחות הכספים. יצוין כי למיטב ידיעת הבנק חלק מבעלי השליטה ברוכשים על-פי הסכם זה נמנו במועד ההתקשרות בעסקה והשלמתה על הרוכשים על-פי ההסכם למכירת גרעין השליטה בבנק או קשורים אליהם.

ג. הסדרים בין חברות כרטיסי האשראי ובין לבין הבנקים

(1) בתחילת חודש ספטמבר 2001 הגישו כאל, הבנק הבינלאומי, הבנק, בנק לאומי ולאומי כארד (להלן: "הצדדים") לבית הדין להגבלים עסקיים, בקשות לאישור הסדר כובל ביניהן בנוגע לסליקה צולבת של כרטיסי ויזה, וכן בקשות ליתן להם היתר זמני לפעול לפי הסדר זה. בבקשות התבקש בית הדין לאשר את שיעורי עמלת המנפיק לפי מנגנון שיביא, בין היתר, להפחתה הדרגתית בשיעורי עמלת המנפיק בקטגוריות הגבוהות. במסגרת ההליך בבית הדין הציגו המבקשים מתודולוגיה לקביעת שיעור העמלה הצולבת. הממונה על ההגבלים העסקיים התנגד למתודולוגיה שהציעו המבקשים והציע מתודולוגיה שונה.

ביום 31 באוגוסט 2006 נתן בית הדין להגבלים עסקיים החלטה בעניין המתודולוגיה לקביעת העמלה הצולבת, תוך שהוא מאמץ את עיקרי עמדת הממונה. בית הדין קבע, בין היתר, כי המתודולוגיה הראויה לחישוב עמלת הסליקה הצולבת מורכבת מעמלת אישור העסקה, עלות הבטחת התשלום ועלות מימון האשראי. עוד קבע בית הדין, כי הקטגוריות לעניין העמלה הצולבת, ייקבעו על פי עלויות הבטחת התשלום בעסקאות השונות, עלות אישור העסקה ועל פי הפקת התועלת מהבטחת התשלום.

בית הדין קבע כי שיעורי עלויות, אלה יקבעו על ידי מומחה חיצוני, ככל שהמבקשים יודיעו אם רצונם שימונה מומחה כזה. בית הדין ציין כי מאחר ותקופת ההסדר הכוללת עומדת לפוג, על הצדדים להודיע האם ברצונם למנות מומחה שכזה. עוד ציין בית הדין כי בפני המבקשים פתוחה גם הדרך להפסיק את הסדר הסליקה הצולבת, תוך שבית הדין ממליץ ומקווה כי המבקשים לא יעשו כן. כאל, הבנק והבנק הבינלאומי הראשון הגישו ערעור על החלטת בית הדין.

במקביל להליכים בבית הדין, התקיים בחודשים שקדמו להחלטת בית הדין משא ומתן בין הממונה לבין חברות כרטיסי האשראי כאל, לאומי קארד וישראכארט בדבר הסכם להקמתה של מערכת סליקה צולבת בכרטיסי ויזה ו-MasterCard.

נוכח המשא ומתן האמור, פנו הצדדים לממונה בבקשה לקבל היתר זמני שיאפשר להם למצות את המו"מ בטרם יפקע ההסדר הזמני ביניהן. ביום 6 בספטמבר 2006 נעתרה הממונה על ההגבלים העסקיים לבקשה והאריכה את הפטור להסדר הקיים בין הצדדים עד ליום 31 באוקטובר 2006.

(2) **הסכם משולש לסליקה צולבת.** ביום 30 באוקטובר 2006 נחתם בין הממונה לבין חברות כרטיסי האשראי והבנקים בעלי המניות בחברות כרטיסי האשראי, הסכם לסליקה צולבת של כרטיסי ויזה ו-MasterCard (להלן: "ההסכם"). ההסכם נכנס לתוקף עם מתן היתר ארעי להסכם על ידי בית הדין להגבלים עסקיים, ביום 31 באוקטובר 2006, והוא יפקע ביום 1 ביולי 2013 (להלן: "תקופת ההסכם"), אלא אם יחליט בין הדין אחרת קודם לכן.

ההסדר הוגש לאישור בית הדין להגבלים עסקיים ובמסגרת זו הוגשו לבית הדין 5 התנגדויות. במסגרת הדיון המקדמי בהתנגדויות החליט בית הדין להגבלים עסקיים ביום 11 בנובמבר 2007, למנות מומחה שתפקידו יהא לבחון את שיעור העמלה הצולבת שנקבע בהסדר, ובין היתר להעריך את ההשלכות של עמלה זו על התחרותיות. על פי החלטת בית הדין, המומחה יבצע את הבדיקה על פי המתודולוגיה שנקבעה בהליך קודם לו היו צד הבנק וכאל, והוא ייבחר ויפוקח על ידי הרשות להגבלים עסקיים.

33. פעילות בתחום כרטיסי אשראי (המשך)

ביום 25 בספטמבר 2008 הגיש הממונה, בהסכמת כל הצדדים, בקשה להערכת המועד להגשת דוח ביניים מטעם המומחה ב-60 יום, עד סוף חודש דצמבר 2008.

ביום 6 ביולי 2008 אישרה הממונה את הבקשה להארכת ההיתר הזמני להסכם, שהוגשה על ידי חברות כרטיסי האשראי והבנקים בעלי המניות בחברות כרטיסי האשראי, עד לסוף חודש פברואר 2009.

ביום 9 ביולי 2008 האריך בית הדין להגבלים עסקיים את תוקפו של ההיתר הזמני עד ליום 28 בפברואר 2009. בית הדין דחה את בקשת המתנגדים לפיצוי רטרואקטיבי וקבע שהפער בין שיעור העמלה בהיתר הזמני וזה שייקבע על ידי בית הדין בסוף הדיון יוכל להילקח בחשבון על ידי בית הדין בעת מתן החלטתו לעניין התנאים לאישור המשך קיומו של ההסדר.

ההסכם קובע, בין היתר, את שיעורי העמלות הצולבות ואת מבנה הקטגוריות של העמלות הצולבות שיחולו על חברות כרטיסי האשראי למשך תקופת ההסכם. ההסכם מתווה ירידה הדרגתית של שיעורי העמלות הצולבות, עד לשיעור של 0.875% מיום 1 ביולי 2012, לצד צמצום מספר הקטגוריות לאורך תקופת ההסכם.

ההסכם קובע הוראות כלליות אשר אוסרות, בין היתר, על חברות כרטיסי האשראי לקשור בין סוגים שונים של כרטיסים הנסלקים על ידי כל אחת מהן כלפי בית עסק, ואוסרות על הרעה של תנאי הסליקה בעקבות צמצום מספר סוגי הכרטיסים אשר נסלקים על ידי בית עסק מסוים. עוד קובע ההסכם הוראות האוסרות על הבנקים השולטים על חברות כרטיסי האשראי, בין היתר, לקשור בין שירות לבית עסק לבין תנאי התקשרות עם סולק, וכן הוראות אשר אוסרות על אפליה בין לקוחות המחזיקים בכרטיס אשראי שהונפק על ידי בנק לבין לקוחות שאינם מחזיקים כרטיסי אשראי של אותו בנק.

במסגרת ההסכם נקבעו הוראות לפיהן בהתקיים תנאים מסויימים תבטל הממונה את ההכרזה על ישראל ככעלת מונופולין בסליקת כרטיסי ישראל כרטיס ו-MasterCard חיוב ישראל כרטיס לקבוע, בתנאים מסויימים, שיעורי עמלות זהים לאותו בית עסק הסולק עמה עסקאות ישראל כרטיס ו-MasterCard והתחייבות הצדדים לפנות לבית הדין לאישור עמלה צולבת לתקופה שלאחר תום ההסדר אם יבקשו להמשיך בסליקה צולבת. בהסכם נקבע עוד כי עד יום 30 במאי 2007 יוקם ויופעל ממשק משותף אשר יאפשר לשלוש חברות האשראי לבצע סליקה של עסקאות המבוצעות בכרטיסי אשראי מסוג "ויזה" ו-"MasterCard". בתחילת חודש יוני 2007 הופעל הממשק המשותף.

בעקבות חתימת ההסכם החדש, הצטרפה חברת ישראל כרטיס להסכם המקומי לסליקה צולבת הקיים בין כאל לבין לאומיקארד ביחס למותג "ויזה", ובעקבות כך עתידה גם התחרות בתחום סליקת כרטיסי הויזה להתעצם. החל מחודש יוני 2007 החלה כאל לסלוק גם כרטיסי MasterCard, בהתאם להסכם המשולש לסליקה צולבת.

ביום 4 בינואר 2009, הומצאה חוות דעת המומחה. במסגרת חוות הדעת הציג המומחה סקירה תמציתית של שוק כרטיסי האשראי בישראל; תיאור של החלטות בית הדין והמתודולוגיה הכללית שנקבעה לצורך חישוב עמלת המנפיק, המבוססת רובה ככולה על עלות השירותים שמספק המנפיק באופן ישיר לבית העסק; תיאור איכותי של אותם שירותים שבית הדין קבע כמזכים, ושעל בסיס עלותם יש לחשב את עמלת המנפיק; שיטת תמחור מבוססת עלויות, על פיה, לדיו, יש לחשב את עמלת המנפיק בהתאם למתודולוגיה שקבע בית הדין; היבטים יישומיים של שיטת התמחור שנבחרה, בהתחשב במאפיינים הייחודיים של חברות כרטיסי האשראי והענף בו הן פועלות; מבנה העלויות של שלוש חברות כרטיסי האשראי, מהותן וסיווגן בין עלויות מזכות לעלויות שאינן מזכות; ודיון בסוגיית הקטגוריות והמתווה הראוי לשינוי העמלה מרמתה הנוכחית לרמתה הנורמטיבית.

בהתאם להחלטת בית הדין מיום 12 בינואר 2009, כאל, הבנק והבנק הבינלאומי הודיעו לבית הדין ביום 11 בפברואר 2009 על כוונתן לחקור את המומחה על חוות דעתו בעניין חישוב שיעור עמלת המנפיק.

ביום 28 בינואר 2009 הגישו שלוש חברות כרטיסי האשראי והבנקים בעלי המניות בהן, בקשה להארכת תוקפו של ההיתר הזמני, עד ליום 30 באפריל 2009 וההיתר הזמני הוארך בהתאם.

הכנסות הסליקה הן פונקציה של עמלות סליקה מבתי עסק, עמלה צולבת בין חברות כרטיסי אשראי ומחזורי הסליקה של כאל. להערכת הבנק וכאל, לירידה בשיעור העמלה הצולבת צפויה להיות השפעה על שיעורי עמלות הסליקה מבתי עסק.

הסכם הנפקה משותפת בין כאל לבין הבנק הבינלאומי. ביום 20 בנובמבר 2007 נחתם הסכם הנפקה משותפת לתקופה של שלוש שנים, שלאחריה יתחדש ההסכם לתקופה נוספת של שלוש שנים, אלא אם יודיע אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת של ששה חודשים על סיום ההתקשרות. ההסכם האמור החליף הסכם קודם מיום 1 באוגוסט 2000.

33. פעילות בתחום כרטיסי אשראי (המשך)

- (4) **הסכם הנפקה משותפת בין הבנק לבין כאל.** הסכם דומה להסכם עם הבנק הבינלאומי יש לכאל עם הבנק. כאל והבנק מנהלים משא ומתן על שינוי תנאי ההסכם.
- (5) **הסכם הנפקה משותפת עם בנק מזרחי-טפחות.** ביום 18 בנובמבר 2008 חתמו כאל ודיינרס עם בנק מזרחי-טפחות על הסכם להנפקה משותפת של כרטיסי חיוב "ויזה", "מסטרקארד" ו-"דיינרס קלאב", לרבות כרטיסים ממותגים "מזרחי-טפחות", וקביעת הסדרי תפעול ומתן שירותים על ידי כאל ו/או דיינרס לכרטיסי חיוב שיופקו על ידי בנק מזרחי-טפחות ללקוחותיו. הסכם זה מחליף את ההסכם בין הצדדים מיום 26 ביולי 1995, על תיקונו.
- ההסכם הינו לתקופה של 5 שנים ממועד חתימתו. אם תמומש האופציה לרכישת מניות כאל המתוארת להלן, או תיפדה, תוארך תקופת ההסכם ל-10 שנים ממועד חתימתו. תקופת ההסכם תוארך לתקופות נוספות בנות שנתיים, אלא אם הודיע צד למשנהו בכתב, 6 חודשים לפי תום כל תקופה או תקופה נוספת, כי הוא מעוניין שלא להאריך עוד את תקופת ההסכם.
- (6) **מתן אופציה לבנק מזרחי-טפחות לרכישת עד 10% מהון המניות של כאל.** במסגרת הסכם הנפקה משותפת שתואר לעיל, ניתנה לבנק מזרחי-טפחות אופציה לרכוש מכאל, על דרך של הקצאה, עד 121,978 מניות רגילות של כאל אשר מהוות, נכון למועד חתימת ההסכם, 10% מהון המניות הרגילות של כאל בדילול מלא. כמות המניות המוקצית עשויה להיות גדולה יותר במקרה שקודם לימוש האופציה תבצע כאל הקצאה במחיר המגלם מחיר נמוך משווי שוק, על פי נוסחה הקבועה בהסכם. כמו כן, כמות המניות עשויה להשתנות בהתאמה במקרה שכאל תחליט על איחוד המניות הרגילות שלה למניות בעלות ערך נקוב גדול יותר או על פיצול המניות הרגילות שלה למניות בעלות ערך נקוב קטן יותר או על חלוקת מניות הטבה, הכל ממועד חתימת ההסכם ועד למועד שלפני מועד מימוש האופציה.
- האופציה תהיה ניתנת לימוש באופן חד פעמי, לא יאוחר מ-5 שנים ממועד חתימת ההסכם (או, בנסיבות מסוימות, תקופה מעט ארוכה יותר), בכל עת לאחר שמחזור שימושי האשראי החודשי הממוצע שביצעו לקוחות בנק מזרחי-טפחות יגיע לסכום מינימלי שנקבע בהסכם. כמות המניות הרגילות אשר תוקצה במסגרת מימוש האופציה תחושב לפי נוסחה שקבעה בהסכם, אשר מושפעת ממחזור שימושי האשראי החודשי הממוצע שביצעו לקוחות בנק מזרחי-טפחות ומהגידול במחזורי שוק כרטיסי האשראי הבנקאיים בישראל.
- תמורת מימוש האופציה ישלם בנק מזרחי-טפחות תוספת מימוש על פי נוסחה שנקבעה בהסכם, המשקפת שווי חברה נוכחי אשר מושפע מהרווח המצרפי הנקי של כאל בארבעת הרבעונים הקלנדריים הקודמים למועד החתימה על ההסכם, בניכוי תרומת הכרטיסים שהונפקו ללקוחות בנק מזרחי-טפחות לרווחיותה, ממכפיל רווח של 12, ומהתאמות מסוימות נוספות.
- האופציה עשויה להיות מומרת לתשלום במזומן למזרחי-טפחות, אם תתעורר בעיה במימושה של האופציה על דרך של הקצאת מניות כאל כאמור, או אם כאל תבחר לפדות את האופציה תמורת תשלום. פדיון האופציה יתבצע תמורת תשלום, שהנוסחה לחישובו נקבעה בהסכם, המשקף שווי חברה עתידי, אשר מושפע מהרווח הנקי של כאל (לא כולל פריטים חד פעמיים ורווחי/הפסדי הון) בארבעת הרבעונים הקלנדריים האחרונים שהסתיימו לפני הודעת המימוש ומכפיל רווח של 12 (או מכפיל שייגזר משווי כאל בבורסה, אם תרשם למסחר עד מועד המימוש, אך לא יותר ממכפיל 14) ובניכוי תוספת המימוש כאמור. הסכום שישולם תמורת פדיון האופציה לא יעלה על סך של בין 85 לבין 100 מיליון ש"ח (סכום מקסימלי זה ייקבע בהתאם למחזור שימושי האשראי החודשי הממוצע של כרטיסים שהונפקו ללקוחות מזרחי-טפחות בשלושת החודשים הקלנדריים שקדמו להודעת המימוש).
- ההסכם כפוף לכל הדרישות הרגולטוריות הנדרשות על פי כל דין, ככל שישנן כאלו.

34. יוזמות חקיקה

קיימים מספר דברי חקיקה (חוקים, תקנות והוראות נוהל) בשלבי חקיקה שונים, שלחלקם עלולה להיות השפעה שלילית על פעילות הבנק והחברות המאוחדות שלו ועל תוצאות פעולותיהם בעתיד. אין באפשרות הבנק להעריך את היקף ההשפעה האמורה.

35. רווח למניה רגילה

המאוחד		
2006	2007	2008
רווח בסיסי⁽¹⁾ למניה בת 0.1 ש"ח ערך נקוב (בשקלים חדשים)		
0.32	0.72	0.26
0.53	0.57	(0.01)
0.85	1.29	0.25
980,639	980,639	980,639

הערה:
(1) בחישוב הרווח למניה לא נכללו אופציות לנושאי משרה בבנק מאחר והיתה להם השפעה אנטי מדללת.

36. מידע על בסיס נתונים נומינליים לצרכי מס - הבנק

ליום 31 בדצמבר	
2007	2008
במיליוני שקלים חדשים	
מאזן	
* 114,138	125,110
* 105,410	116,761
8,728	8,349

* סווג מחדש.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2007	2008
במיליוני שקלים חדשים	
דוח רווח והפסד	
1,285	273

רווח נקי

המשרד הראשי

תל אביב, רחוב יהודה הלוי 23, 03-5145555

סניף בחו"ל

London, United Kingdom: 65 Curzon Street

נציגויות בחו"ל

Paris, France: 33 Rue Galilee

Buenos Aires, Argentina: Corrientes 447 6°

Santiago, Chile: Av. Vitacura 2771 Of. 804

חברות בת בנקאיות בחו"ל

Israel Discount Bank of New York

website: <http://www.idbbank.com>

Main New York Office: 511 Fifth Avenue

New York Branch: 1350 Broadway

Beverly Hills, CA Branch: 9401 Wilshire Boulevard, Suite 600

Downtown Los Angeles, CA Branch: 888 South Figueroa Street, Suite 550

Aventura, FL Branch: Harbour Centre, 18851 NE 29th Avenue, Suite 600

Grand Cayman (B.W.I.) Branch: P.O.Box 694GT, 11 Dr. Roy's Drive

International Banking Facility: 511 Fifth Avenue

נציגויות תל אביב, ישראל / פריס, צרפת / סנטיאגו, צ'ילה / סאו פאולו, ברזיל / לימה, פרו / מקסיקו סיטי, מקסיקו

Discount Bank Latin America, Uruguay

Montevideo Head Office: Rincon 390

סניפים באורוגוואי: מונטבידאו / פונטה דל אסטה

IDB (Swiss) Bank Ltd.

Geneva, Switzerland Head Office: 100 Rue du Rhone

Zurich Branch: Talacker 41

נציגות: תל אביב, ישראל

חברות בת בישראל

בנקאיות בנק מרכזת דיסקונט | בנק דיסקונט למשכנתאות שוק ההון דיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות | תכלית בית השקעות
פיננסיות כרטיסי אשראי לישראל - כאל | דיינרס קלוב ישראל | דיסקונט ליסינג | דיסקונט מנפיקים נאמנות דיסקונט נאמנות

Website: www.discountbank.co.il